

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 116.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene
i Norge

i Aaret 1888.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1888).

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE IV).

CHRISTIANIA.

1 KOMMISSION HOS H. ASCHERHOUG & Co.

1890.

Pris: Kr. 1.00.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.
Tredie Række No. 116.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

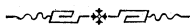
i Norge 1888.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1888).

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

CHRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co,

1890,

DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

Indhold.

(Table des matières).

	Pag.
A. Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget i 1888. V (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1888) Bilag (D'appendice). Dødsfald blandt norske Undersaatter i Udlandet. (Causes de décès parmi les Norvégiens à l'étranger).....	CLIX
B. Beretninger for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter. (Rapports speciaux pour les différentes préfectures).	
I. Christiania By.	1
II. Akershus Amt.	21
III. Smaalenenes —	32
IV. Buskeruds —	41
V. Jarlsberg og Laurviks —	53
VI. Hedemarkens —	63
VII. Christians —	76
VIII. Bratsbergs —	91
IX. Nedenæs —	103
X. Lister og Mandals —	116
XI. Stavanger —	127
XII. Søndre Bergenhus —	139
XIII. Bergens By	151
XIV. Nordre Bergenhus Amt.	162
XV. Romsdals —	175
XVI. Søndre Trondhjems —	189
XVII. Nordre —	205
XVIII. Nordlands —	217
XIX. Tromsø —	233
XX. Finmarkens —	243
C. Bilag (D'appendice) 10 Aar i Opdal. (Af den bortflyttede Distriktslæge Heiden- reichs Medicinalberetning for 1888).....	255
D. Oversigt over Husdyrenes vigtigste Sygdomme m. V. (Compte rendu des maladies principales des animaux domestiques etc. pendant l'année 1888).	257

En 1888 l'état sanitaire du royaume a été, en général, satisfaisant. Parmi les maladies prédominantes de l'année il en faut citer la pneumonie, dont la fréquence dans tous les diocèses a été plus grande que d'habitude; les cas connus sont, en général, plus nombreux que pendant les dernières trente années. La diphthérie, quoique diminuée de fréquence, a continué son cours épidémique dans les diocèses de Christiania et de Hamar et dans la préfecture de sondre Bergenhus, notamment dans la ville de Christiania et dans la préfecture de Hedemarken. La rougeole a régné en épidémie dans presque tout le royaume et entre dans une proportion considérable dans les relevés statistiques des maladies régnantes. La coqueluche, qui a été extraordinairement fréquente, s'est principalement répandue dans les diocèses de Christiania et de Christianssand. La scarlatine a diminué de fréquence dans les diocèses de Christiania, de Hamar et de Trondhjem, tandis qu'elle a gagné un peu de terrain dans le diocèse de Bergen. Les cas connus du typhus et de la fièvre typhoïde sont relativement rares, quoique un peu plus nombreux que dans l'année précédente. La variole, importée à plusieurs reprises de l'étranger, ne s'est pas répandue en épidémie. Les maladies catarrhales et les affections gastriques aiguës sont plus nombreuses que d'habitude. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques ¹⁾ a été de 162 569.

En 1888 la mortalité, calculée d'après la population présumée de l'année, c'est à dire 1 975 000 individus, a été de 17,0 sur 1000 (les morts-nés y compris 17,8). Le nombre des décès a été de 33 645, celui de morts-nés de 1583. Le nombre des naissances 61 277 a dépassé de 27 632 le nombre des décès.

Pour les 18 810 décès (55,9 sur 100 de tous les décès), dont les médecins ont indiqué la cause²⁾, le plus grand nombre en dérive des maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (2 827), la pneumonie (1 688), la diphthérie (1 360), les maladies cancéreuses (1 112), la décrépitude (989), la bronchite aiguë, la pneumonie catarrhale et la laryngite (874), la méningite (cérébrale) tuberculeuse et les tubercules des autres organes (773), la diarrhée et le choléra simple (650), les maladies organiques du coeur (643), l'apoplexie cérébrale (593), la rougeole (487), la maladie de Bright (463), la scarlatine (461), la coqueluche (448), la bronchite chronique (444), les convulsions de l'enfance (327), la débilité congénitale (324), la méningite simple (314), le croup (272) et la péritonite (246).

858 ont péri par suite d'accidents malheureux, 133 par suicide, 19 par homicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires a été de 49; dans 42 de ces hôpitaux il a été traité 10 458 maladies, dont 8 330 sont sortis et 997 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 10,7 sur 100. Dans 11 maisons d'aliénés il a été traité 2 078 individus, dont 669 sont sortis et 73 sont décédés.

L'administration médicale du pays s'est trouvée divisée en 153 districts civils. Le nombre total des médecins autorisés a été de 648. La vaccination a été pratiquée sur 51 592 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été de 639. Il y a 843 sages-femmes d'examinées. Le nombre des pharmacies a été de 94.

Comme appendice ³⁾ est ajouté d'après les rapports des consuls un résumé des décès ayant eu lieu parmi les Norvégiens à l'étranger et enregistrés pendant l'année de 1889.

¹⁾ Voir le tableau no. V page XIV.

²⁾ Voir le tableau no. XLV page XCIV et le tableau XLVI page CII.

³⁾ Voir le page CLIX.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1888.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1875.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.
I.	I. Christiania By	0,129	¹⁾ 94 869	130	29	60	-	13
II.	Akershus Amt:	40,58	¹⁾ 97 550	30	-	32	33	2
	2. Aker	8,49	28 838	12	-	8	9	1
	3. Ullensaker	15,94	34 156	7	-	11	11	-
	4. Høland	9,70	14 850	3	-	7	8	-
	5. Follo	6,448	19 706	8	-	6	5	1
III.	Smaalenenes Amt:	32,80	107 804	34	2	42	25	7
	6. Eidsberg	10,795	23 412	4	-	9	7	-
	7. Moss	6,186	19 445	7	-	10	5	2
	8. Sarpsborg	5,500	41 293	11	1	13	7	3
	9. Hvaløerne	9,804	13 862	4	-	6	6	-
	10. Fredrikshald	0,315	9 792	8	1	4	-	2
IV.	Buskeruds Amt:	114,02	102 186	31	3	39	19	5
	11. Drammen	4,69	31 370	8	2	13	2	3
	12. Ringerike	13,18	14 367	6	-	4	4	1
	13. Modum	17,57	25 384	8	-	9	3	-
	14. Næs	22,36	8 407	1	-	4	3	-
	15. Aal	20,91	5 880	2	-	2	2	-
	16. Sandsvær	10,01	11 766	5	1	4	2	1
	17. Rollag	25,90	5 012	1	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Laurviks Amt:	17,70	87 506	24	5	41	16	8
	18. Tønsberg	6,047	40 794	11	3	21	9	3
	19. Hof	6,469	18 346	5	-	6	3	2
	20. Laurvik	5,169	28 366	8	2	14	4	3

¹⁾ Efter de nye Grændser ved Lov af 12te Mai 1877. Den hjemmehørende Folke-
mængde i Christiania var efter af Magistraten foranstaltet Tælling den 31te December
1887: 135 615 Indbyggere og den beregnede hjemmehørende Middelfolkemængde 134 825
Indbyggere.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotheker.	
VI.	Hedemarkens Amt: ¹⁾	204,14	120 618	27	2	44	38	4	
	21. Solør og Odalen.....	26,48	34 469	6	1	9	9	1	
	22. Hedemarken	20,38	41 055	9	1	13	7	1	
	23. Søndre Østerdalen	23,27	18 925	5	-	6	5	1	
	24. Trysil	31,50	5 227	1	-	4	5	-	
	25. Rendalen	44,40	9 673	3	-	5	5	-	
	26. Tønset	56,58	10 458	3	-	7	7	1	
VII.	Christians Amt:	196,31	115 814	27	1	41	38	2	
	27. Hadeland og Land	22,46	24 150	7	-	8	7	-	
	28. Søndre Valdres	19,12	10 961	2	-	5	5	-	
	29. Nordre —	22,52	7 855	2	-	4	4	-	
	30. Toten	11,10	23 921	6	-	7	7	1	
	31. Faaberg	17,62	16 844	5	1	5	4	1	
	32. Ringeby	27,50	13 649	2	-	4	4	-	
	33. Lom	43,20	10 799	2	-	4	4	-	
	34. Lesje.....	32,78	7 635	1	-	4	3	-	
VIII.	Bratsbergs Amt:	115,86	83 171	28	4	36	34	5	
	35. Skien	8,26	24 487	8	2	12	5	4	
	36. Kragerø	12,85	19 666	6	2	7	4	1	
	37. Holden	8,18	11 557	5	-	4	5	-	
	38. Sauland	12,30	7 148	2	-	3	6	-	
	39. Hviteseid	17,57	8 463	2	-	3	6	-	
	40. Laardal	34,40	8 217	4	-	5	5	-	
	41. Tinn	22,28	3 633	1	-	2	3	-	
IX.	Nedenæs Amt:	71,95	²⁾ 71 987	20	2	29	19	6	
	42. Østre Nedenæs	6,85	27 902	6	-	7	5	2	
	43. Vestre —	8,757	30 018	11	2	16	7	4	
	44. Aamli	15,27	5 401	1	-	3	2	-	
	45. Evje	8,84	4 046	1	-	1	3	-	
	46. Sætersdalen.....	32,21	4 620	1	-	2	2	-	
X.	Lister og Mandals Amt:	56,79	²⁾ 76 549	19	4	31	23	5	
	47. Christianssand	0,13	11 766	9	4	6	-	2	
	48. Oddernæs	8,991	20 732	4	-	9	5	1	
	49. Undal	15,202	12 939	1	-	6	6	-	
	50. Lyngdal	6,598	6 909	1	-	2	4	-	
	51. Vanse	2,104	9 149	1	-	3	3	1	
	52. Flekkefjord	23,758	15 054	3	-	5	5	1	
XI.	Stavanger Amt:	70,39	110 965	21	3	49	36	7	
	53. Sogndal	26,199	5 930	1	-	2	3	-	
	54. Ekersund	10,175	12 966	2	-	4	2	1	
	55. Sandnæs.....	15,241	14 886	2	-	6	5	1	

¹⁾ Se Anmærkning under søndre Trondhjems Amt Pag. VIII. ²⁾ Efter de nye Grændser ved kgl. Resolution af 3die August 1880.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.	Apotheker.	
	56. Stavanger	1,028	28 354	8	3	12	5	3	
	57. Finnø	11,778	12 393	1	-	8	7	-	
	58. Sand	18,92	11 233	1	-	6	5	-	
	59. Karmøen	3,38	14 706	3	-	7	5	1	
	60. Haugesund ¹⁾	4,96	14 122	3	-	4	4	1	
XII.	Søndre Bergenhus Amt:	118,75	²⁾ 114 560	18	-	55	57	1	
	Sveens Herred	-	-	-	-	2	2	-	
	61. Indre Søndhordland	8,45	9 369	2	-	4	3	-	
	62. Ytre —	4,51	9 572	1	-	7	7	-	
	63. Tysnæs	7,89	8 502	3	-	6	7	-	
	64. Indre Hardanger	42,24	10 164	2	-	6	7	-	
	65. Ytre —	6,42	7 211	2	-	4	2	-	
	66. Voss	15,87	9 420	2	-	4	4	1	
	67. Søndre Midthordland	7,29	11 191	1	-	6	6	-	
	68. Nordre —	3,60	14 153	1	-	3	3	-	
	69. Osterøen	12,02	14 131	2	-	4	6	-	
	70. Alversund	1,64	6 242	1	-	4	4	-	
	71. Lindaas	6,98	11 480	1	-	5	6	-	
XIII.	72. Bergens By	0,07	²⁾ 38 573	30	7	21	-	6	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:	143,00	86 208	14	-	49	47	1	
	73. Lærdal	28,90	7 066	1	-	4	4	1	
	74. Lyster	13,20	5 723	1	-	3	4	-	
	75. Indre Sogn	8,20	5 354	2	-	2	3	-	
	76. Midtre —	14,80	7 626	1	-	8	6	-	
	77. Ytre —	12,70	8 751	1	-	6	5	-	
	78. Ytre Søndfjord	6,20	8 868	1	-	3	3	-	
	79. Indre —	19,26	11 504	1	-	5	7	-	
	80. Kinn	6,94	8 363	1	-	4	3	-	
	81. Ytre Nordfjord	4,64	6 356	2	-	3	3	-	
	82. Nordfjordeidet	5,34	4 580	1	-	3	2	-	
	83. Gloppen	9,00	4 817	1	-	3	2	-	
	84. Indviken	13,82	7 200	1	-	5	5	-	
XV.	Romsdals Amt:	114,70	117 220	21	3	74	62	6	
	85. Vestre Søndmøre	6,70	10 718	1	-	8	7	-	
	86. Indre —	9,60	7 353	1	-	3	3	1	
	87. Østre —	17,20	6 404	1	-	6	6	-	
	88. Ørskog	6,90	9 983	1	-	4	5	-	
	89. Nordre Søndmøre	2,20	13 726	3	1	9	6	2	
	90. Ytre Romsdal	6,50	12 974	3	-	10	6	1	
	91. Indre —	17,80	11 045	1	-	5	5	-	
	92. Søndre Nordmøre	5,71	20 055	5	2	12	8	2	
	93. Sundalen	15,80	6 295	2	-	6	6	-	
	94. Surendalen	17,75	9 235	2	-	5	4	-	
	95. Nordre Nordmøre	8,45	9 432	1	-	6	6	-	

¹⁾ Hvoraf Sveens Herred 1.84 □ Mil med 3 125 Indbyggere i søndre Bergenhus Amt.²⁾ Efter de nye Grændser ved Lov af 18de Mai 1876. Bergens Folkemængde den 31te December 1885 udgjorde efter Tælling 46 552.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske ☐ Mil.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaktmænd.	Apotheker.	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:	143,75	116 804	41	3	58	36	6	
	96. Trondhjem.....	0,20	³⁾ 22 152	22	3	15	-	4	
	97. Strinden.....	5,90	13 356	5	-	5	4	-	
	98. Selbu.....	19,60	5 633	1	-	2	2	-	
	99. Røros ¹⁾	17,90	5 428	2	-	3	3	1	
	100. Guldal.....	23,35	14 255	2	-	5	7	-	
	101. Opdal ²⁾	22,20	5 706	1	-	2	1	-	
	102. Orkedal.....	14,40	15 617	3	-	8	6	1	
	103. Hiteren.....	7,30	8 421	1	-	3	3	-	
	104. Høyne.....	9,00	4 799	1	-	2	1	-	
	105. Ytre Fosen.....	7,70	8 768	1	-	5	2	-	
	106. Indre —.....	6,30	7 009	1	-	4	3	-	
	107. Nordre —.....	11,40	6 471	1	-	4	4	-	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:	178,50	82 271	17	-	32	44	3	
	108. Stjørdal.....	15,40	11 539	2	-	4	4	-	
	109. Frosten.....	4,60	7 969	1	-	4	4	-	
	110. Levanger.....	15,40	13 328	4	-	4	6	1	
	111. Inderøen.....	17,40	12 427	2	-	5	7	-	
	112. Stenkjær.....	11,60	10 899	3	-	4	6	1	
	113. Grong.....	78,90	6 475	1	-	4	7	-	
	114. Namsos.....	13,10	6 179	2	-	2	2	1	
	115. Fosnæs.....	9,20	5 019	1	-	1	3	-	
	116. Ytre Namdal.....	12,80	8 436	1	-	4	5	-	
XVIII.	Nordland Amt:	297,60	104 151	24	1	66	54	3	
	117. Brønnø.....	18,80	9 884	2	-	4	5	-	
	118. Alstahaug.....	9,90	9 896	1	-	6	3	-	
	119. Vefsen.....	55,40	6 992	2	-	3	3	1	
	120. Ranen.....	39,70	12 152	2	-	5	4	-	
	121. Lurø.....	18,20	6 953	1	-	3	4	-	
	122. Gildeskaal.....	14,50	4 142	1	-	2	3	-	
	123. Bodø.....	4,20	4 831	2	1	5	2	1	
	124. Folden.....	17,80	3 335	1	-	2	3	-	
	125. Skjærstad.....	31,20	5 957	1	-	3	3	-	
	126. Stegen.....	3,40	2 975	1	-	2	1	-	
	127. Hammø.....	8,30	2 529	1	-	1	1	-	
	128. Lødingen.....	22,20	4 036	1	-	4	3	-	
	129. Ofoten.....	23,80	4 105	1	-	4	2	-	
	130. Buksnæs.....	2,26	5 459	1	-	6	3	-	
	131. Flakstad.....	3,10	2 408	1	-	4	4	-	
	132. Østlofoten.....	4,94	4 729	2	-	3	3	1	
	133. Hadsel.....	7,40	7 307	1	-	4	2	-	
	134. Sortland.....	12,50	6 461	2	-	5	5	-	

¹⁾ Hvoraf ca. 0,03 n. ☐ Mil med 238 Indbyggere i Hedemarkens Amt. ²⁾ Hvoraf 1,50 n. ☐ Mil med 573 Indbyggere i Hedemarkens Amt. ³⁾ Befolkningen udgjorde efter Tælling 31te December 1885: 23 753.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.	Apotheker.	
XIX.	Tromsø Amt:	206,17	54019	13	1	26	29	1	
	135. Trondenes	13,018	9 207	2	-	4	5	-	
	136. Ibestad	12,370	6 572	1	-	2	2	-	
	137. Tranø	8,992	3 876	1	-	2	2	-	
	138. Lenvik	14,622	6 116	1	-	5	5	-	
	139. Maalselven	45,824	3 980	1	-	3	3	-	
	140. Balsfjorden	12,753	3 802	1	-	2	2	-	
	141. Tromsø	11,379	8 870	1	1	3	3	1	
	142. Lyngen	28,977	4 653	3	-	2	4	-	
	143. Karlsø	10,793	2 167	1	-	1	1	-	
	144. Skjærvø	47,548	4 776	1	-	2	2	-	
XX.	Finmarkens Amt:	382,28	24075	10	-	18	29	3	
	145. Alten	95,0	5 254	1	-	3	4	-	
	146. Loppen	9,2	1 425	1	-	1	3	-	
	147. Hammerfest	26,6	3 622	2	-	2	1	1	
	148. Maasø	15,08	1 322	1	-	2	5	-	
	149. Kistrand	128,9	2 569	1	-	3	4	-	
	150. Tanen	30,6	2 393	1	-	1	4	-	
	151. Vardø	17,7	2 063	1	-	2	3	1	
	152. Vadsø	20,1	3 798	1	-	3	2	1	
	153. Sydvaranger	39,1	1 629	1	-	1	3	-	
	Riget	2 494,23	1 806 900	579	70	843	639	94	

Sundhedstilstanden i Riget har i det Hele været god. De katarrhalske Sygdomme have som sædvanlig været de hyppigst behandlede; dernæst komme de gastriske Sygdomme, derefter Mæslinger, der er optraadt epidemisk over hele Riget, undtagen i Trondhjems Stift, Lungebetændelse og Kighoste. Skarlagensfeber forekom adskillig sjældnere end Aaret forud og Diphtherit noget mindre hyppigt, ligesom Barselfeber og Rosen have aftaget noget.

Sygeligheden har været noget større end Aaret forud paa Grund af enkelte Sygdommes hyppigere Optraeden, nemlig Mæslinger, Lungebetændelse, Kighoste og akutte Bronchiter.

Antallet af Angrebne af epidemiske Sygdomme udgjorde 82,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Befolkning ved Aarets Midte mod 72,5 Angrebne pro mille Aaret forud. De største Forholdstal havde Byerne Bergen og Christiania; i Bergen var det steget til 237,8 pro mille mod 162,3 pro mille forrige Aar; i Christiania var det 230,4 pro mille mod 248,0 i 1887; dernæst komme Jarlsberg og Laurviks, Buskeruds, Smaalenenes og Lister og Mandals Amter, hvor Antallet af Angrebne af epidemiske Sygdomme i ikke ringe Grad overstiger Gjennemsnitsantallet for Riget. I de øvrige Amter er Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme mindre end Gjennemsnittet for det hele Rige og gunstigst i de bergenhusiske Amter (omtrent en Fjerdedel mod Gjennemsnittet)

Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer.
La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes, par diocèses et par préfectures.

Tabel II. Overøvrighedsdistrikter.		1		2		3		4		5		6		7		8		9	
		Hele Riget.						Bygderne.						Byerne.					
		Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1888.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1888.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1888.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1888.	Døde af 1000 Levende.			
1888.	1887.			1888.	1887.			1888.	1887.										
Riget		1 975 000	33 645	17,0 ₈	16,1	1 535 700	24 514	15,9 ₆	15,2 ₀	439 300	9 131	20,8	19,2 ₇						
I. Christiania	Stift	559 200	10 524	18,8	18,4	329 000	5 633	17,1	16,2	230 200	4 891	21,2	21,6						
II. Hamars	—	226 500	3 625	16,0	14,4	218 600	3 475	15,9	14,9	7 900	150	19,0	13,5						
III. Christianssands	—	365 300	6 750	18,3	16,0	279 000	4 968	17,8	15,9	86 300	1 782	20,6	16,3						
IV. Bergens	—	312 700	5 084	16,2	15,5	255 700	3 901	15,3	15,4	57 000	1 183	20,7	15,9						
V. Trondhjems	—	283 200	4 351	15,4	14,8	242 900	3 589	14,8	14,2	40 300	762	18,7	18,2						
VI. Tromsø	—	228 100	3 311	14,5	14,3	210 500	2 948	14,0	13,9	17 600	363	20,6	19,3						
1. Christiania By.....		136 100	3 123	¹⁾ 22,8	24,2	-	-	-	-	136 100	3 123	¹⁾ 22,8	24,2 ₄						
2. Akershus	Amt.....	99 600	1 841	18,5	17,5	96 400	1 764	18,3	17,4	3 200	77	24,1	21,2						
3. Smaalenenes	—	120 300	2 015	16,7	16,7	87 500	1 435	16,4	16,6	32 800	580	17,7	17,4						
4. Buskeruds	—	103 300	1 877	18,2	16,5	76 900	1 327	17,3	15,2	26 400	550	20,8	20,2						
5. Jarlsb. og Laurviks	—	99 900	1 668	16,7	15,1	68 200	1 107	16,2	13,5	31 700	561	14,5	15,4						
6. Hedemarkens	—	121 300	1 990	16,4	14,5	116 300	1 875	16,1	14,5	5 000	115	23,0	15,6						
7. Christians	—	105 200	1 635	15,5	15,3	102 300	1 600	15,6	15,4	2 900	35	12,1	10,0						
8. Bratsbergs	—	88 900	1 503	16,9	16,1	68 400	1 122	16,4	16,6	20 500	381	18,6	14,7						
9. Nedenæs	—	82 800	1 419	17,1	14,9	70 600	1 207	17,1	15,1	12 200	212	17,2	13,6						
10. Lister og Mandals	—	76 500	1 750	22,9	18,9	57 300	1 266	22,1	18,9	19 200	484	25,2	18,7						
11. Stavanger	—	117 100	2 078	17,7	14,8	82 700	1 373	16,6	14,0	34 400	705	20,5	16,8						
12. Søndre Bergenhus	—	125 300	2 087	16,6	15,3	125 300	2 087	16,7	15,4	-	-	-	-						
13. Bergens By		49 300	1 066	21,6	15,8	-	-	-	-	49 300	1 066	21,6	15,8						
14. Nordre Bergenhus	Amt.....	87 600	1 226	14,0	17,0	87 000	1 212	13,9	16,9	600	14	23,3	23,3						
15. Romsdals	—	129 500	1 869	14,4	13,2	110 600	1 595	14,4	22,7	18 900	274	14,5	16,6						
16. Søndre Trondhjems	—	122 800	2 026	16,5	16,3	98 800	1 517	15,3	15,5	24 000	509	21,2	19,6						
17. Nordre	—	81 400	1 161	14,3	13,9	76 900	1 079	14,0	13,9	4 500	82	18,2	14,3						
18. Nordlands	—	130 300	1 850	14,2	13,4	126 000	1 779	14,1	13,3	4 300	71	16,5	15,0						
19. Tromsø	—	66 800	887	13,3	12,8	60 700	757	12,5	12,3	6 100	130	21,1	17,5						
20. Finmarkens	—	31 000	574	18,5	21,0	23 800	412	17,3	20,8	7 200	162	22,5	23,3						

¹⁾ Dødeligheden er beregnet af den hjemmehørende Befolkning ved Aarets Midte efter de af Magistraten foranstaltede Tællinger 31te December 1887 og 31te December 1888: (136 967).

Dødeligheden i Byerne i 1888 ¹⁾.

La mortalité dans les villes en 1888.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1885.	Antal Døde i 1888.	Døde af 1000 Levende.				
				1888.	1887.	1886.	1885.	1884.
I.	Christiania ²⁾ . . .	128 302	3 123	22,8	24,24	21,3	21,5	20,00
II.	Drøbak	2 113	56	26,5	21,7	21,7	15,6	11,2
	Hvitsten	183	4	21,8	16,3	27,3	16,4	19,2
	Hølen	230	2	9,0	30,4	13,0	30,4	7,5
	Son	665	15	22,6	18,0	9,0	6,0	14,7
III.	Moss	6 867	160	23,3	22,0	22,1	21,6	28,1
	Sarpsborg	2 830	45	15,9	27,9	27,2	23,0	15,3
	Fredriksstad . . .	11 239	184	16,3	14,8	14,6	13,1	22,3
	Fredrikshald . . .	11 237	191	17,0	15,4	19,6	17,5	21,5
IV.	Drammen	19 391	388	20,0	19,2	17,0	17,5	19,5
	Holmsbo	509	13	25,5	29,4	13,7	23,6	11,3
	Hønefos	1 278	25	19,5	16,4	20,3	13,3	20,8
	Kongsberg	4 637	124	26,7	26,1	22,4	15,3	23,8
V.	Svelvik	1 441	27	18,7	18,0	24,2	25,0	12,4
	Holmestrand . . .	2 309	52	22,5	13,4	12,1	17,7	20,9
	Horten	5 771	123	21,3	14,0	16,4	14,9	15,8
	Aasgaardstrand .	412	6	14,6	24,2	14,5	4,8	18,4
	Tønsberg	6 938	96	13,8	14,8	16,0	15,4	20,3
	Sandefjord	3 114	48	15,1	18,6	15,7	13,2	14,7
	Laurvik	11 084	209	18,8	15,3	16,6	15,6	23,1
VI.	Kongsvinger . . .	1 282	29	22,6	16,6	14,8	9,3	14,7
	Hamar	3 639	86	23,6	15,6	13,2	14,0	17,5
VII.	Gjøvik	1 171	12	10,2	14,5	8,5	7,6	17,1
	Lillehammer . . .	1 723	23	13,4	7,0	13,9	13,9	17,4
VIII.	Brevik	2 151	48	22,3	11,1	19,0	20,9	18,6
	Porsgrund	3 561	75	21,1	13,7	21,0	16,3	12,7
	Skien	7 262	152	20,9	16,7	17,4	17,3	21,6
	Stathelle	386	3	7,7	13,0	10,3	28,5	11,7
	Langesund	1 397	24	17,2	16,4	23,6	17,2	21,2
	Kragerø	5 177	79	15,3	14,5	24,6	20,1	18,2

¹⁾ Dødeligheden for Aaret 1884 er beregnet efter Folkemængden 31te December 1875, saa Forholdet for dette Aar stiller sig ugunstigere end det virkelige Forhold. Det samme vil ogsaa for nogen Del være Tilfældet med Dødeligheden i 1887 og 1888, der er beregnet efter Folkemængden i 1885. ²⁾ Dødeligheden er beregnet af den hjemmehørende Befolkning ved hvert Aars Midte, jfr. Tab. II.

Dødeligheden i Byerne 1888.

Amt	Tabel III (Forts.) Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1885.	Antal Døde i 1888.	Døde af 1000 Levende.				
				1888.	1887.	1886.	1885.	1884.
IX.	Østerrisør	2 748	40	14,2	13,1	14,9	10,9	16,3
	Tvedestrand	1 620	26	16,0	11,7	16,6	23,5	11,7
	Arendal	4 546	75	16,5	13,0	15,8	23,3	19,5
	Grimstad	2 875	49	17,0	15,6	17,7	15,6	16,8
	Lillesand	1 367	22	16,1	10,2	15,3	20,4	21,1
X.	Christianssand	12 749	336	26,4	18,2	17,3	18,1	20,4
	Mandal	3 832	71	18,6	19,4	20,3	19,3	12,6
	Farsund	1 484	37	24,9	20,2	28,3	31,7	19,0
	Flekkefjord	1 688	40	23,7	17,7	19,0	14,8	19,9
XI.	Sogndal	449	4	9,0	17,8	31,1	8,9	28,2
	Ekersund	2 676	58	21,7	17,2	17,5	19,8	22,0
	Sandnæs	1 578	32	20,2	11,4	18,3	16,5	18,4
	Stavanger	22 634	488	21,5	17,6	17,8	19,3	23,6
	Kopervik	838	23	27,4	21,5	25,0	21,5	20,8
	Skudsnæshavn	1 139	22	19,3	12,3	13,1	12,3	9,8
	Haugesund	5 326	78	14,6	14,6	15,0	20,1	22,4
XIII.	Bergen ¹⁾	46 552	1066	¹⁾ 21,6	15,8	16,1	17,5	20,8
XIV.	Florø	572	14	24,5	24,5	14,0	22,7	15,9
XV.	Aalesund	6 902	103	14,9	16,3	12,6	18,0	18,1
	Molde	1 585	31	19,5	21,4	24,0	25,9	31,7
	Christianssund	9 817	140	14,3	15,5	14,4	18,0	20,7
XVI.	Trondhjem	23 753	509	21,4	19,7	21,8	20,1	22,6
XVII.	Levanger	892	15	16,9	8,9	21,4	33,6	12,6
	Stenkjær	1 766	30	17,0	14,1	18,0	15,8	13,3
	Namsos	1 900	28	14,7	17,3	14,7	11,6	18,2
XVIII.	Mosjøen	1 156	8	6,9	12,1	14,7	19,0	22,0
	Bodø	2 824	63	22,3	17,3	15,5	17,0	38,8
XIX.	Tromsø	5 935	130	21,9	17,7	18,0	14,5	13,7
XX.	Hammerfest	2 289	52	22,7	13,5	41,5	19,6	25,7
	Vardø	2 406	52	21,6	27,4	29,9	19,5	33,1
	Vadsø	2 182	58	26,6	24,7	49,0	24,3	35,1

¹⁾ Dødeligheden er beregnet efter den beregnede Middelbefolkning i Aaret, jfr. Tab. II.

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel IV.											
	1888.	1887.	1886.	1885.	1884.	1883.	1882.	1881.	1880.	1879.	1878.
Riget	549	520	520	526	529	552	595	556	518	470	511
Bygder	532	507	514	523	524	560	594	544	514	464	509
Byer	599	558	536	534	540	525	597	561	533	489	516
Overøvrighedsdistrikter											
Christiania By	618	658	577	597	571	491	584	540	532	468	460
Akershus Amt. . . .	605	571	556	556	541	515	616	588	541	457	510
Smaalenenes —	605	500	512	524	538	492	546	471	463	438	474
Buskeruds —	566	537	538	519	557	502	508	507	527	438	495
Jarlsb.ogLaurviksAmt	558	484	510	477	479	487	521	564	477	461	455
Hedemarkens — . . .	525	469	445	450	405	459	514	533	479	431	450
Christians —	506	487	490	552	513	478	516	498	477	479	586
Bratsbergs —	531	521	564	541	498	559	546	620	573	516	527
Nedenæs —	655	519	591	569	505	564	521	569	618	474	558
Lister og Mandals — .	779	643	584	547	598	634	652	657	763	557	670
Stavanger —	585	489	504	517	471	598	559	596	535	556	526
Søndre Bergenhus — .	531	496	466	522	515	515	613	531	496	448	535
Bergens By	661	473	467	520	588	558	630	644	548	579	564
Nordre Bergenhus Amt	475	608	523	550	523	538	528	528	499	437	581
Romsdals —	515	501	491	500	523	600	667	494	445	407	518
Søndre Trondhjems — .	588	598	590	653	591	741	807	660	563	506	550
Nordre Trondhjems — .	510	519	539	580	560	632	786	527	503	490	538
Nordlands —	419	378	413	429	515	552	569	566	439	415	382
Tromsø —	412	400	406	417	562	656	707	539	457	427	444
Finmarkens —	546	597	907	490	519	650	689	651	612	558	589

for Angrebne i Riget), dernæst nordre Trondhjems Amt under Halvparten og Romsdals og Christians Amter med lidt over Halvparten Angrebne mod det gennemsnitlige Forhold for det hele Rige. Som sædvanligt viser Forholdet sig størst i de Amter, der have størst Bybefolkning. Der kjendes 162 569 Angrebne af de forskellige epidemiske Sygdomme, og for 161 423 kjendes Fordelingen paa de forskellige Maaneder; de fleste Tilfælde forekom i November Maaned, (paa Grund af den epidemiske Gastroenterit i Christiania og Mæslingeepidemien), dernæst Januar, Februar og Marts; det mindste Antal Sygdomstilfælde er opgivet for September, derefter for August. Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af epidemiske Sygdomme i Riget, dets Stifter og Amter for Aaret 1888 findes anmærket paa Tabel V Side XIV.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de fra det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1888: 33 645

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske
Les maladies épidémiques dans les

Tabel V. Overøvrighedsdistrikter.			Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epide- miske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Exanthema- tisk Typhus.		Typhoid- feber.		Cerebro- spinal- meningit.		Barsel- feber.	
			Angr.	Dødsf.		Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
Riget			162569	6844	82,3	30	4	1519	139	79	26	511	156
Byer			97811	3136	222,6	3	-	396	56	20	-	101	36
Bygder			64758	3708	42,2	27	4	1123	83	59	26	410	120
I.	Christiania	Stift	74482	3035	133,2	-	-	370	28	24	3	120	35
II.	Hamars	—	13613	748	60,1	-	-	121	9	14	6	73	12
III.	Christianssands	—	30477	1135	83,4	5	1	209	31	8	3	89	30
IV.	Bergens	—	20054	904	64,1	-	-	423	26	4	1	77	33
V.	Trondhjems	—	12891	586	45,5	1	1	179	23	15	8	78	22
VI.	Tromsø	—	11052	436	48,4	24	2	217	22	14	5	74	24
1.	Christiania By		31565	1312 ¹⁾	230,4	-	-	70	7	-	-	24	16
2.	Akershus Amt		6564	475	65,9	-	-	64	7	-	-	15	5
3.	Smaalenenes	—	12223	435	101,6	-	-	72	2	20	3	12	6
4.	Buskeruds	—	11334	455	109,7	-	-	97	5	4	-	40	3
5.	Jarlsb. og Laurv.	—	12796	358	128,1	-	-	67	7	-	-	29	5
6.	Hedemarkens	—	8959	493	73,8	-	-	9	2	-	-	40	5
7.	Christians	—	4654	255	44,2	-	-	112	7	14	6	33	7
8.	Bratsbergs	—	7070	232	79,5	-	-	23	6	1	-	32	10
9.	Nedenæs	—	6684	224	80,7	2	1	36	6	6	2	21	6
10.	Lister og Mandals	—	7323	342	95,7	-	-	52	4	1	1	16	8
11.	Stavanger	—	9400	337	80,3	3	-	98	15	-	-	20	6
12.	Søndre Bergenh.	—	3691	278	29,5	-	-	228	10	1	-	32	11
13.	Bergens By		11726	388	237,8	-	-	51	11	-	-	6	5
14.	Nordre Bergh. Amt		1945	147	22,2	-	-	49	3	3	1	25	9
15.	Romsdals	—	5663	259	43,7	-	-	157	12	10	5	40	20
16.	Søndre Trondhj.	—	7260	289	59,1	1	1	69	8	5	3	35	8
17.	Nordre	—	2660	129	32,7	-	-	48	5	-	-	17	2
18.	Nordlands	—	5912	258	45,4	21	1	129	10	9	4	44	15
19.	Tromsø	—	3153	125	47,2	3	1	28	4	4	-	25	6
20.	Finmarkens	—	1987	53	64,1	-	-	60	8	1	1	5	3

¹⁾ Beregnet med den hjemmehørende Middelbefolkning for Aaret 1888.

Sygdomme fordelte paa Stifter og Amter.

diocèses et dans les préfectures.

Børne kopper.		Vand- kopper.		Skarlagens- feber.		Røde Hunde.	Mæslinger.		Rosen		Kighoste		Diphtherit.	
Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
87	5	1757	1	7217	461	1417	16349	487	2078	81	7767	448	5896	1360
51	2	1266	1	1699	110	1113	11997	343	807	31	4856	277	2192	547
36	3	491	-	5518	351	304	4352	144	1271	50	2911	171	3704	813
10	-	842	1	2411	151	456	7128	289	704	25	2833	111	3183	777
-	-	78	-	1604	74	20	538	17	279	10	251	11	1118	251
75	5	344	-	847	38	623	4098	91	427	13	2410	174	458	90
2	-	233	-	786	50	198	3178	71	293	15	1336	102	698	138
-	-	129	-	889	60	53	70	-	214	9	712	45	246	54
-	-	131	-	680	88	67	1337	19	161	9	225	5	193	50
7	-	311	1	460	42	193	1767	156	143	10	637	47	1375	326
3	-	43	-	286	21	9	860	32	59	-	226	6	666	183
-	-	194	-	743	35	66	392	5	147	4	417	10	494	103
-	-	91	-	614	38	42	1902	61	185	2	510	12	423	115
-	-	203	-	308	15	146	2207	35	170	9	1043	36	225	50
-	-	60	-	937	45	18	471	16	169	5	67	1	885	205
-	-	18	-	667	29	2	67	1	110	5	184	10	233	46
-	-	50	-	286	10	21	873	12	85	5	139	1	109	25
14	1	55	-	137	12	194	680	15	143	4	402	20	115	18
1	-	72	-	359	14	212	971	33	76	-	728	68	96	20
60	4	167	-	65	2	196	1574	31	123	4	1141	85	138	27
-	-	38	-	491	39	43	261	5	104	5	276	36	437	69
2	-	151	-	22	1	143	2881	66	79	2	962	61	74	33
-	-	6	-	28	2	12	33	-	63	3	87	5	80	21
-	-	58	-	409	18	-	3	-	124	9	20	2	148	26
-	-	86	-	365	30	41	70	-	82	3	632	41	134	25
-	-	23	-	360	20	12	-	-	55	2	71	2	71	18
-	-	20	-	544	75	49	551	3	84	5	70	1	137	38
-	-	83	-	103	12	7	590	16	55	3	53	-	44	10
-	-	28	-	33	1	11	196	-	22	1	120	4	12	2

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques dans les

Tabel V. (Forts.).		Strubehoste.		Kusma.	Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.		Katar- rhalsk og follikulær Angina.
Overøvrighedsdistrikter.		Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.
Riget		419	272	1118	53999	874	18369
Byer		167	103	769	35282	536	12718
Bygder		252	169	349	18717	338	5651
I. Christiania	Stift	157	127	306	25594	466	9151
II. Hamars	—	67	51	45	3966	56	1628
III. Christianssands	—	85	36	145	9987	163	3217
IV. Bergens	—	52	24	396	5780	97	1744
V. Trondhjems	—	35	21	106	5223	62	1310
VI. Tromsø	—	23	13	120	3449	30	1319
1. Christiania By		38	38	49	11671	252	4207
2. Akershus	Amt	33	24	34	1794	38	608
3. Smaalenenes	—	24	24	174	4398	55	1649
4. Buskeruds	—	38	26	46	3572	67	1215
5. Jarlsberg og Laurviks	—	24	15	3	4159	54	1472
6. Hedemarkens	—	50	37	12	2734	29	1094
7. Christians	—	17	13	33	1232	27	534
8. Bratsbergs	—	16	3	3	2633	41	773
9. Nedenæs	—	16	8	3	2432	28	755
10. Lister og Mandals	—	25	13	22	2162	50	868
11. Stavanger	—	28	12	117	2760	44	821
12. Søndre Bergenhus	—	11	5	37	509	12	191
13. Bergens By		10	4	265	3813	46	1155
14. Nordre Bergenhus	Amt	24	10	64	554	24	111
15. Romsdals	—	8	5	51	2252	29	492
16. Søndre Trondhjems	—	29	21	9	3106	34	876
17. Nordre	—	5	-	76	769	14	229
18. Norlands	—	8	5	96	1842	11	583
19. Tromsø	—	12	8	20	822	13	491
20. Finmarkens	—	3	-	4	785	6	245

Sygdomme fordelte paa Stifter og Amter.

diocèses et dans les préfectures.

Lunge- betændelse.		Bryst- betændelse.		Gigtfeber.		Kold- feber.	Akut Diarrhoe og Cholera nostras.		Blodgang.		Skjerbug.	
Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
11270	1688	2612	86	3699	78	89	25875	650	335	25	77	3
3828	591	879	17	1502	21	35	18060	456	50	6	20	2
7442	1097	1733	69	2197	57	54	7815	194	285	19	57	1
3765	615	824	21	1422	21	40	15034	360	99	5	9	-
1565	208	241	7	480	6	-	1464	28	44	2	17	-
2261	330	498	24	846	22	36	3775	82	23	2	11	-
1680	234	429	19	419	13	8	2278	79	37	2	3	-
1280	184	268	8	306	12	3	1687	65	75	10	12	2
719	117	352	7	226	4	2	1637	36	57	4	25	1
811	164	247	4	428	8	4	9117	241	4	-	2	-
520	113	123	5	184	2	-	962	36	75	3	-	-
1059	145	173	9	269	3	9	1895	30	9	1	7	-
522	90	153	2	296	6	1	1574	27	9	1	-	-
853	103	128	1	245	2	26	1486	26	2	-	-	-
864	121	146	2	248	3	-	1125	21	24	1	6	-
701	87	95	5	232	3	-	339	7	20	1	11	-
624	82	96	3	149	5	10	1138	28	5	1	4	-
528	81	134	5	227	7	10	764	9	6	1	4	-
497	90	104	9	266	6	5	787	26	2	-	1	-
612	77	164	7	204	4	11	1086	19	10	-	2	-
476	66	99	4	115	6	1	334	9	4	1	3	-
495	96	130	5	162	-	7	1318	58	-	-	-	-
364	50	93	5	88	3	-	256	11	5	-	-	-
732	88	190	6	123	8	1	764	20	80	11	1	-
460	67	119	6	113	6	1	1002	36	19	-	6	-
433	51	66	1	124	2	1	291	10	4	-	5	2
421	66	221	3	115	3	-	918	16	38	2	12	-
207	37	82	-	73	1	2	455	13	11	1	1	-
91	14	49	4	38	-	-	264	7	8	1	12	1

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel VI. Sygdom.	Hele Aaret				Kjøn og Alder (par sexe et âge).				Tiden er opgiven for.
	Behand- lede.	Procent- forhold til samtlige be- handlede epidemiske Sygdomme.	Deraf Døde.	Procent Døde af Behandlede.	1		2		
					Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		
					Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
Typhus exanthematicus	30	0,009	4	13,3	4	6	8	9	30
Febris typhoidea	1515	0,9	135	8,9	246	183	540	536	1502
Meningitis cerebrospinalis	79	0.05	26	32,9	17	21	18	22	75
Febris puerperalis	502	0,3	147	29,3	-	-	-	511	490
Variola	87	0,05	5	5,7	13	21	26	27	87
Varicella	1757	1,1	1	0,05	821	843	33	60	1749
Scarlatina	7214	4,4	458	6,3	3351	3341	193	290	7200
Rubeola	1417	0,9	-	-	536	690	48	132	1417
Morbilli	16334	10,06	472	2,9	7192	7575	670	853	16303
Erysipelas	2077	1,3	80	3,8	120	171	686	1072	2050
Tussis convulsiva	7727	4,75	408	5,6	3574	3774	89	134	7699
Diphtheritis	5853	3,6	1317	22,5	2175	2205	581	876	5842
Angina membranacea (Croup)	393	0,2	246	62,6	227	149	11	6	371
Parotitis	1118	0,7	-	-	300	314	281	117	1117
Bronchitis acuta, Catarrhus	53975	33,2)	850	1,6	13357	13237	13732	13425	53577
Angina catarrhalis et follicularis	18369	11,3)	-	-	3440	3847	5293	5734	18285
Pneumonia	11235	6,9	1653	14,7	2381	2042	3832	2953	11153
Pleuritis	2611	1,6	85	3,2	330	218	1232	822	2596
Febris rheumatica	3698	2,2	77	2,1	367	333	1367	1618	3674
Febris intermittens	89	0,05	-	-	3	7	67	12	84
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	25865	15,9	640	2,5	6003	5425	5781	6388	25740
Dysenteria	334	0,2	24	7,2	89	82	86	76	327
Scorbutus	77	0,05	3	3,9	4	4	40	22	55
Tilsammen	162356		6631		44550	44488	34632	35595	161423

Tabel VI (Forts.).												
Sygdsm.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus.....	4	2	3	-	18	-	-	-	-	-	-	3
Febris typhoidea.....	141	120	137	122	108	81	85	122	141	134	155	156
Meningitis cerebrospinalis.....	7	17	4	4	11	9	5	3	6	2	-	7
Febris puerperalis.....	55	48	60	41	54	42	35	29	24	36	31	35
Variola.....	-	2	10	24	25	13	5	-	-	-	5	3
Varicella.....	222	108	90	120	117	123	84	73	74	203	278	257
Scarlatina.....	979	861	703	591	617	542	630	397	328	425	610	517
Rubeola.....	102	149	204	222	195	167	63	25	52	70	80	88
Morbilli.....	1754	1214	1969	1179	1067	1093	758	488	331	1033	3005	2412
Erysipelas.....	224	200	199	184	168	157	155	133	145	147	166	172
Tussis convulsiva.....	1087	1078	775	553	478	463	409	459	399	630	710	658
Diphtheritis.....	690	518	560	449	417	497	450	389	297	385	610	580
Angina membranacea (Croup)....	37	41	36	22	28	28	23	11	24	31	41	49
Parotitis.....	98	134	165	157	96	147	48	25	30	54	67	96
Bronchitis acuta, Catarrhus.....	6706	7257	6210	5257	4861	3541	2343	2204	2620	3856	4261	4461
Angina catarrhalis et follicularis.	2515	2112	2122	1660	1350	1204	907	842	947	1275	1663	1688
Pneumonia.....	1066	1211	1492	1482	1234	855	441	381	335	693	960	1003
Pleuritis.....	241	210	265	257	266	213	225	172	171	189	198	189
Febris rheumatica.....	438	365	443	401	392	319	267	203	156	175	218	297
Febris intermittens.....	8	2	8	10	3	7	5	12	7	7	4	11
Diarrhoea acuta, Cholera nostras.	1471	1352	1271	1353	1320	1638	2637	2944	2305	1847	6074	1528
Dysenteria.....	57	61	18	22	10	16	46	32	16	19	26	4
Scorbutus.....	6	4	-	9	6	6	8	4	6	2	2	2
Tilsammen	17908	17066	16744	14119	12841	11161	9629	8948	8414	11213	19164	14216

De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme i Aaret 1888.

Les maladies épidémiques dans les villes en 1888.

Tabel VII.	Behandlede.	Procent- forhold til de i hele Riget an- meldte Tilfælde af samme Syg- dom.	Kjendte Dødsfald. ¹⁾	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Sygdom.															
Exanthematisk Typhus.....	3	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Typhoidfeber.....	400	26,3	56	26	26	15	16	24	24	19	43	57	48	61	41
Simpel Feber.....	1235	-	-	153	134	104	101	115	109	105	96	83	66	84	85
Cerebrospinalmeningit.....	24	30,4	-	-	12	-	1	-	3	1	-	4	2	-	1
Barselfeber.....	100	17,6	36	10	12	14	10	8	7	4	3	3	8	8	13
Børnekopper.....	39	44,8	3	-	1	1	15	10	4	2	-	-	-	4	2
Vandkopper.....	1277	70,3	1	157	68	67	70	75	74	49	37	50	183	253	194
Skarlagensfeber.....	1707	23,5	110	266	190	189	129	112	132	117	73	86	131	148	134
Røde Hunde.....	1113	78,6	-	66	124	162	197	162	132	42	16	39	61	58	54
Mæslinger.....	12000	73,4	343	1581	839	1461	804	530	602	346	240	195	742	2748	1912
Rosen.....	823	39,6	31	87	103	85	86	64	69	49	45	48	57	57	73
Septichæmi, Pyæmi.....	38	-	52	2	6	4	1	2	2	2	3	4	6	5	1
Kighoste.....	4881	57,7	277	894	793	518	350	273	283	194	242	212	379	368	375
Diphtherit.....	2177	36,9	547	260	194	184	161	157	179	160	128	110	142	273	229
Strubehoste.....	160	38,2	103	27	26	13	13	13	9	7	5	9	10	7	21
Kusma.....	769	68,8	-	60	74	92	133	74	128	32	13	20	34	50	59
Akut Katarrh i Luftv. og Bronchit	35267	65,3	536	4704	4982	3965	3327	3128	2157	1411	1270	1775	2743	2848	2957
Katarrhalsk og follikulær Angina	12698	69,1	-	1803	1483	1469	1126	931	830	557	561	642	904	1221	1171
Lungebetændelse.....	3837	34,9	591	416	388	468	452	358	298	157	154	135	294	336	381
Brystbetændelse.....	877	33,6	17	66	79	93	86	86	65	63	57	75	77	58	72
Gigtfeber.....	1541	41,7	21	179	167	232	165	156	126	98	70	45	83	87	133
Koldfeber.....	37	41,6	-	3	2	5	5	1	4	1	7	5	2	1	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	18012	69,9	456	826	781	717	825	810	1042	1709	2049	1688	1245	5366	954
Blodgang.....	47	14,0	6	2	9	6	5	6	3	7	3	3	1	-	2
Skjørbug.....	17	22,1	2	-	3	1	2	5	-	-	-	3	1	1	1
Tilsammen	99079		3188	11588	10496	9865	8080	7100	6282	5132	5115	5291	7219	14042	8869
Syphilis.....	629	-	-	82	49	27	53	39	48	40	52	47	59	82	51
Gonorrhoe og Urethrit.....	1549	-	-	172	104	91	96	101	110	125	142	166	159	143	140

¹⁾ Efter Dødslisten for Byerne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII.			Ialt opgivne		Christiania Stift.										Hamars Stift.				Christianssands Stift.									
Sygdom.		Tilfælde. Dødsfald.			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11			
					Chri- stiania By.		Akers- hus Amt.		Smaa- lenenes Amt.		Buske- ruds Amt.		Jarlsberg og Laur- viks Amt.		Hede- markens Amt.		Chri- stians Amt.		Brats- bergs Amt.		Nede- næs Amt.		Lister og Mandals Amt.		Sta- vanger Amt.			
				Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.			
Exanthematisk Typhus...		3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-				
Typhoidfeber...		396	56	70	7	16	1	31	1	53	5	35	5	-	-	-	-	15	5	10	2	2	-	25	6			
Cerebrospinalmeningit...		20	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Barseelfeber...		101	36	24	16	1	-	2	-	15	1	6	2	1	-	2	-	8	3	2	1	4	-	7	1			
Børnekopper...		51	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	41	3			
Vandkopper...		1266	1	311	1	1	-	144	-	53	-	154	-	12	-	3	-	39	-	40	-	40	-	135	-			
Skarlagensfeber...		1699	110	460	42	1	-	232	19	108	11	114	4	48	2	11	-	145	7	25	-	180	6	25	-			
Røde Hunde...		1113	-	193	-	4	-	58	-	36	-	121	-	-	-	1	-	21	-	131	-	183	-	174	-			
Mæslinger...		11997	343	1767	156	55	1	207	2	1399	36	1701	22	110	-	29	1	529	5	340	3	474	10	1535	29			
Rosen...		807	31	143	10	2	-	80	2	70	-	98	4	17	1	4	-	33	2	59	2	45	-	67	3			
Kighoste...		4856	277	637	47	-	-	236	6	217	3	681	26	7	-	-	-	71	1	182	6	414	35	742	53			
Diphtherit...		2192	547	1375	326	10	5	122	24	204	64	39	11	155	37	-	-	51	15	40	6	41	12	29	5			
Strubehoste...		167	103	38	38	3	-	14	14	16	9	12	7	9	4	-	-	13	3	3	1	11	7	24	8			
Kusma...		769	-	49	-	-	-	167	-	39	-	2	-	11	-	2	-	1	-	2	-	13	-	94	-			
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit...		35282	536	11671	252	144	4	2774	31	2133	32	2850	28	970	1	127	3	1353	17	1290	7	1493	30	2060	32			
Katarrhalsk og follikulær Angina...		12718	-	4207	-	38	-	1228	-	840	-	1043	-	360	-	91	-	481	-	439	-	609	-	674	-			
Lungebetændelse...		3828	591	811	164	24	4	400	55	202	28	380	31	82	6	12	1	207	36	126	19	174	33	316	36			
Brystbetændelse...		879	17	247	4	2	-	57	2	33	-	56	-	14	-	4	1	19	-	33	1	40	-	79	2			
Gigtfeber...		1502	21	428	8	16	1	130	1	98	1	114	1	56	-	10	-	38	2	78	1	114	1	117	2			
B	Koldfeber...	35	-	4	-	-	-	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	3	-	2	-	1	-	8	-			
	Diarrhoe (akut) og Cholera nostras...	18060	456	9117	241	44	2	1354	24	855	18	965	13	349	2	43	1	572	15	395	4	532	19	784	12			
	Blodgang...	50	6	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	9	-			
	Skjorbug...	20	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-			
Tilsammen		97811	3136	31565	1312	361	18	7252	181	6371	208	8378	154	2201	53	341	7	3599	111	3199	53	4372	153	6950	192			

Epidemiske Sygdomme i Amtenes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII (Forts.). Sygdom.		Bergens Stift.						Trondhjems Stift.						Tromsø Stift.					
		13		14		15				16		17		18		19		14	
		Bergens By.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.				Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
						Søndmøre.		Romsdal. Nordmøre.											
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.		
Exanthematisk Typhus...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Typhoidfeber.....	51	11	2	-	5	1	4	2	46	6	-	-	7	-	14	3	10		
Cerebrospinalmeningit....	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-		
Barselsefeber	6	5	2	-	1	2	3	2	6	-	2	-	2	-	4	1	3		
Børnekopper	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vandkopper	151	-	-	-	35	-	15	-	71	-	-	-	8	-	40	-	14		
Skarlagensfeber	22	1	-	-	143	3	13	-	64	3	32	3	10	-	44	8	22		
Røde Hunde	143	-	-	-	-	-	-	-	6	-	4	-	27	-	5	-	6		
Mæslinger	2881	66	-	-	3	-	-	-	5	-	-	-	400	2	429	10	133		
Rosen	79	2	1	-	9	1	25	-	2	2	11	-	16	-	28	1	18		
Kighoste	962	61	23	-	4	1	7	1	574	33	-	-	2	-	5	-	92		
Diphtherit	74	33	-	-	14	3	-	-	21	5	9	1	-	-	2	-	6		
Strubehoste	10	4	1	1	-	-	-	-	8	6	-	-	1	1	1	-	3		
Kusma	265	-	2	-	7	-	14	-	3	-	66	-	19	-	12	-	1		
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.....	3813	46	42	4	507	7	894	10	1819	17	184	3	289	3	348	5	521		
Katarrhalsk og follikulær Angina	1155	-	2	-	188	-	127	-	587	-	74	-	79	-	340	-	156		
Lungebetændelse	495	96	2	-	125	5	101	16	148	26	83	11	63	8	33	10	44		
Brystbetændelse	130	5	1	-	22	-	30	-	36	-	12	-	19	-	10	-	35		
Gigtfeber	162	-	2	-	9	-	24	1	36	2	9	-	15	-	24	-	22		
Koldfeber.....	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	1318	58	25	1	190	-	263	15	675	20	92	1	139	1	197	5	151		
Blodgang	-	-	-	-	-	-	18	5	4	-	2	-	-	-	-	-	8		
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	1		
Tilsammen	11726	388	105	6	1262	23	1543	23	4117	120	582	20	1096	15	1538	43	1253		

Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Diphtherit og Lungebetændelse.

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants.

Tabel IX.			Typhoidfeber.		Skarlagensfeber.		Diphtherit.		Lungebetændelse.	
Overøvrighedsdistrikter.			1888.	1887.	1888.	1887.	1888.	1887.	1888.	1887.
Riget			0,75	0,77	3,65	4,8	3,0	3,5	5,65	4,5
Byer			0,9	-	3,9	-	5,0	-	8,7	-
Bygder			0,7	-	3,6	-	2,4	-	4,8	-
I.	Christiania	Stift	0,7	0,9	4,3	7,3	5,7	7,8	6,7	5,0
II.	Hamars	—	0,9	0,3	7,1	10,3	4,9	2,2	6,9	5,8
III.	Christianssands	—	0,6	0,5	2,3	2,2	1,3	1,6	6,2	4,6
IV.	Bergens	—	1,3	1,1	2,5	1,2	2,2	2,2	5,4	4,7
V.	Trondhjems	—	0,6	0,7	3,1	3,5	0,9	1,7	4,5	3,6
VI.	Tromsø	—	0,9	0,9	3,0	3,9	0,8	1,1	3,1	2,2
1.	Christiania By		0,5	0,8	3,4	10,2	10,1	13,9	5,9	5,1
2.	Akershus	Amt	0,7	0,3	2,9	7,3	6,7	8,7	5,2	3,1
3.	Smaalenenes	—	0,6	1,2	6,2	7,1	4,1	7,2	8,8	6,4
4.	Buskeruds	—	0,9	1,7	5,9	6,8	4,1	3,5	5,1	4,2
5.	Jarlsb. og Laurviks	—	0,7	0,5	3,1	4,9	2,3	3,7	8,5	6,5
6.	Hedemarkens	—	0,07	0,2	7,7	7,4	7,3	3,3	7,1	5,3
7.	Christians	—	1,1	0,3	6,3	13,6	2,2	0,9	6,6	6,3
8.	Bratsbergs	—	0,2	0,2	3,2	4,9	1,2	2,4	7,0	5,2
9.	Nedenæs	—	0,4	0,5	1,7	1,9	1,4	1,3	6,4	3,4
10.	Lister og Mandals	—	0,7	0,3	4,7	1,2	1,3	0,8	6,5	5,6
11.	Stavanger	—	0,8	0,8	0,6	1,1	1,2	1,7	5,2	4,4
12.	Søndre Bergenhus	—	1,7	1,0	3,9	0,5	3,5	2,8	3,8	3,3
13.	Bergens By		1,0	1,2	0,5	0,9	1,5	1,2	10,0	8,6
14.	Nordre Bergenhus	Amt	0,6	1,3	0,3	1,0	0,9	2,4	4,2	4,1
15.	Romsdals	—	1,2	0,7	3,2	2,1	1,1	1,0	5,6	3,4
16.	Søndre Trondhjems	—	0,6	0,7	2,9	3,5	1,1	1,9	3,7	4,3
17.	Nordre	—	0,6	0,8	4,4	5,6	0,9	2,3	5,3	4,1
18.	Nordlands	—	1,0	0,9	4,2	2,6	1,1	1,3	3,2	2,5
19.	Tromsø	—	0,4	0,9	1,5	4,8	0,7	0,3	3,1	1,8
20.	Finmarkens	—	1,9	0,6	1,1	7,8	0,4	1,6	2,9	1,3

eller 17,03 pro mille af Aarets beregnede Middelbefolkning. Dødeligheden er næsten 1,0 pro mille større end Aaret forud (16,10 pro mille) og den største i de sidste fem Aar. Dødeligheden i Rigets Bygder (15,96 pro mille) og Byer (20,8

Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst amtsvis
i de forskjellige Lægedistrikter.

La fièvre typhoïde dans quelques districts civils.

Tabel X.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By ...	70	7	XII.	Søndre Bergenhus Amt.....	228	10
II.	Akershus Amt...	64	7		Nordre Midthordland	64	3
	Aker.....	31	4		Alversund	62	-
	Follo.....	24	3		Lindaas	34	1
					Voss	25	4
III.	Smaalenenes Amt	72	2	XIII.	Bergens By	51	11
	Sarpsborg.....	61	1				
IV.	Buskeruds Amt.	97	5	XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	49	3
	Drammen.....	60	4		Gloppen	12	1
	Ringerike.....	20	-		Ytre Nordfjord.....	10	-
V.	Jarlsberg og Laur- viks Amt.....	67	7	XV.	Romsdals Amt...	157	12
	Laurvik	33	4		Indre Søndmøre	39	-
	Hof.....	19	-		Ytre Romsdal.....	24	4
					Ørskog	22	1
VI.	Hedemarkens Amt	9	2	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt.....	69	8
	Hedemarken	8	2		Trondhjem	46	6
VII.	Christians Amt..	112	7		Ytre Fosen	6	-
	Ringebu	40	2		Røros	5	-
	Toten	28	-	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt.....	48	5
	Hadeland og Land ..	27	5		Fosnæs	13	
VIII.	Bratsbergs Amt.	23	6		Frosten	9	-
	Skien	18	4	XVIII.	Nordlands Amt..	129	10
IX.	Nedenæs Amt....	36	11		Hadset	43	5
	Vestre Nedenæs.....	24	4		Ofoten	26	1
					Ranen	10	2
X.	Lister og Mandals Amt.....	52	4		Vefsen	9	1
	Flekkefjord	43	2		Folden	9	-
XI.	Stavanger Amt..	98	15	XIX.	Tromsø Amt....	28	4
	Sand	17	3		Tromsø	14	3
	Ekersund	16	-	XX.	Finmarkens Amt	60	8
	Haugesund	15	3		Kistrand.....	25	5
					Maasø	11	2

Dødsfald paa Barselseng.

Décès pendant les couches dans les diocèses et dans les préfectures.

Tabel XI. Overøvrighedsdistrikter.	Antal Barsel- kvinder.	Efter Pre- sternes Op- gaver døde paa Barsel- seng.	Af Læ- gerne op- givne Dødsf. paa Bar- sel- seng.	Barselfeber.				Af 1000 Bar- selkvinder døde.	
				Af Lægerne opgivne				1887.	1886.
				Til- fælde.	An- grebne af 1000 Fø- dende.	Døds- fald.	Døds- pro- cent af An- greb- ne.		
Riget	61986	315	233	511	8,2	156	30,5	5,1	6,2
Byer	15389	65	64	101	6,6	36	35,6	4,2	4,1
Bygder	46597	250	169	410	8,8	120	29,3	5,4	5,8
I. Christiania Stift	18587	68	67	120	6,3	35	29,2	3,6	4,6
II. Hamars —	7043	26	19	73	10,4	12	16,4	3,7	3,5
III. Christianssands —	10904	52	45	89	8,2	30	33,7	4,8	5,6
IV. Bergens —	9776	75	42	77	7,9	33	42,9	7,7	9,8
V. Trondhjems —	7939	34	29	78	9,8	22	28,2	4,3	5,9
VI. Tromsø —	7737	60	31	74	9,6	24	32,4	7,7	8,9
1. Christiania By ...	5112	19	26	24	4,7	16	66,7	3,7	3,2
2. Akershus Amt	3078	10	10	15	4,9	5	33,3	3,2	5,5
3. Smaalenenes —	4017	11	10	12	3,0	6	50,0	2,7	5,1
4. Buskeruds —	3378	14	11	40	11,8	3	7,5	4,1	4,5
5. Jarlsb. og Laurv. —	3002	14	10	29	9,6	5	17,2	4,7	5,4
6. Hedemarkens —	3792	9	7	40	10,6	5	10,2	2,4	3,4
7. Christians —	3251	17	12	33	10,2	7	21,2	5,2	3,6
8. Bratsbergs —	2872	18	15	32	11,1	10	31,2	6,3	9,1
9. Nedenæs —	2170	5	7	21	9,7	6	28,6	2,3	5,5
10. List. og Mand. —	2274	12	11	16	7,0	8	50,0	5,3	4,3
11. Stavanger —	3588	17	12	20	5,6	6	30,0	4,7	3,6
12. Sønd. Bergenh. —	3982	32	15	32	8,0	11	34,2	8,0	13,5
13. Bergens By.	1629	14	8	6	3,7	5	83,3	8,6	9,6
14. Nord. Bergh. Amt	2625	14	9	25	9,1	9	36,0	5,3	7,6
15. Romsdals —	3687	29	25	40	10,8	20	50,0	7,9	4,3
16. Sønd. Trondhj. —	3490	16	11	35	10,0	8	22,9	4,6	7,1
17. Nordre —	2302	4	3	17	7,4	2	11,8	1,7	4,9
18. Nordlands —	4475	37	19	44	9,8	15	34,1	8,3	7,8
19. Tromsø —	2191	13	8	25	11,4	6	24,0	5,9	10,3
20. Finmarkens —	1071	10	4	5	4,7	3	60,0	9,3	10,8

Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches, décès après des opérations obstétricales.

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Deraf i		Dødsfald efter følgende Operationer:										Af Lægerne opgivne døde Uforløste.
		Byer.	Bygder.	Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Partus præmat. artificialis.	Accouchement forcé.	Perforation.	Embryotomi.	Kephalotripsi.	Molaforløsning.	Efterbyrds-operation.	
Barselseber	156	36	120	7	5	-	-	-	5	1	1	-	-	-
Livmoderblødning	20	9	11	1	5	-	-	-	-	1	-	-	3	1
Besværlig Fødsel	19	3	16	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Barselkrampe	18	10	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Livmoderbristning	6	1	5	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	2
Emboli	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Peritonit	3	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Børnekopper	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarrhoe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extrauterint Svangersk. .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Organisk Hjertesygdom . .	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	233	64	169	19	¹⁾ 14	1	1	1	6	4	1	1	3	3
		233		51										

¹⁾ Desuden opgives en Kvinde død efter Vending af ubekjendt Dødsaaarsag; denne er ikke medtagen paa Dødslisterne.

pro mille) er ogsaa noget øget mod Aaret forud, da den udgjorde henholdsvis 15,20 og 19,27 pro mille.

Sammenlignes Dødeligheden i Stifterne med Gjennemsnitsdødeligheden for Riget overstiger den Rigets i Christiania og Christianssands Stifter med henholdsvis 1,8 pro mille og 1,3 pro mille, men er i de øvrige Stifter lavere end Rigets, mindst i Tromsø Stift, derefter i Trondhjems og Hamars Stifter (henholdsvis 2,5 pro mille, 1,6 pro mille og 1,0 pro mille lavere); i Bergens Stift er Dødeligheden 0,8 pro mille lavere end Rigets Gjennemsnitsdødelighed.

Sammenlignes Dødeligheden i Overøvrighedsdistrikterne (Amterne) med Gjennemsnitsdødeligheden i Riget, viser den sig størst i Lister og Mandals Amt og Christiania By, hvor den overgaar Rigets med henholdsvis 5,9 pro mille og 5,8 pro mille, dernæst kommer Bergens By med 4,6 pro mille, derefter Akershus, Finmarkens og Buskeruds Amt med mellem 1—1,5 pro mille større Dødelighed end gennemsnitlig for Riget. Mindst er Dødeligheden i Tromsø Amt (3,7 pro mille lavere end Rigets), dernæst i nordre Bergenshus Amt (3,3 pro mille) og Nordlands, nordre Trondhjems og Romsdals Amt med mellem 2,5—3,0 pro mille mindre Dødelighed end for det hele Rige. I de øvrige Amt er Forskjellen mindre betydelig, men overalt, undtagen i Nedenæs og Stavanger Amt, noget lavere end Rigets Gjennemsnitsdødelighed.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden i dette Aar steget næsten 1 pro mille (0,9 pro mille større). I alle Stifter er Dødeligheden steget, stærkest i Christianssands Stift (2,3 pro mille), idet Dødeligheden i alle dette Stifts Amter er tiltaget med størst Forøgelse i Lister og Mandals Amt (4,0 pro mille større), dernæst i Stavanger og Nedenæs Amter, henholdsvis 2,9 pro mille og 2,2 pro mille større Dødelighed end i 1887, derefter i Hamars Stift (1,6 pro mille). I de særskilte Overøvrighedsdistrikter er Stigningen stærkest i Bergens By (5,8 pro mille større Dødelighed end Aaret forud), dernæst komme de ovenfor nævnte Amter i Christianssands Stift, saa Hedemarkens, Buskeruds, Jarlsberg og Laurviks Amt, søndre Bergenhus, Romsdals og Akershus Amter med mellem 1 og 2 pro mille større Dødelighed end Aaret forud. Mindre Dødelighed end i 1887 har fundet Sted i nordre Bergenhus og Finmarkens Amter og Christiania By, hvor den er henholdsvis 3,0, 2,5 og 1,4 pro mille lavere end nævnte Aar. I Smaalenenes Amt er Dødeligheden den samme som i 1887, og ogsaa i de øvrige Amter er Forskjellen fra Aaret forud mindre betydelig, omend Dødeligheden gennemgaaende er lidt høiere end i 1887.

Tabel II giver en Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i 1888 i Forhold til den beregnede tilstedeværende Folkemængde i Riget, dets Byer og Bygder med Fordeling paa Stifter og Amter.

Tabel III giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne, ved hvilken Beregning den tilstedeværende Befolkning den 31te December 1885 er lagt til Grund.

Tabel IV viser Døde i Forhold til levende Fødte fra 1878—1888.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

I Tabel VI sees Antallet af behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Riget, Tiden for deres Optræden, de Syges Køn og Alder, de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige epidemiske Sygdomme og Dødsprocenten af de Behandlede for hver Sygdom.

Tabel VII giver en Oversigt over de i samtlige Byer behandlede epidemiske Sygdomme med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget behandlede Tilfælde af samme Sygdom, udarbejdet efter de til Medicinaldirektøren indsendte epidemiske, maanedlige Lister fra Rigets Byer.

Tabel VIII giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse i Amternes Byer.

Uoverensstemmelsen mellem disse 2 Tabeller beror væsentlig paa, at simpel Feber og Septichæmi ikke ere optagne paa Tabel VIII; ligeledes ere de indsendte maanedlige Lister fra Byerne enkelte Gange rettede eller forandrede ved senere nøiagtigere Opgaver ved Indsendelse af Medicinalberetningen for Aaret.

I Slutningen af den almindelige Beretning er indtaget Tabeller over nogle af Lægerne behandlede epidemiske Sygdommes Fordeling paa hver Maaned inden de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel af Distriktets Byer og Bygder.

Exanthematisk Typhus, Flekfeber (Typhus exanthematicus) forekom sjelden. De fleste Tilfælde anmeldtes fra Nordlands Amt, hvor 18 Tilfælde optraadte paa et Par Gaarde i Hammerø Distrikt, men med godartet Forløb og uden Dødsfald.

Typhoidfeber (Febris typhoidea, Ileotyphus) optraadte ikke med nogen større epidemisk Udbredning. Paa nogle faa Tilfælde nær er det kjendte Antal det samme som i 1887. Dødeligheden af de Behandlede var 8,9 pCt. og mindre end i 1887 (11,2 pCt.) og i 1886 (9,9 pCt.). Af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme var kun 0,9 pCt. Typhoidfeber.

Paa Barselseng uforløst døde Kvinder.

Causes de décès pour femmes mortes pendant les couches sans être délivrées.

Tabel XIII.		Læge- distrikter.	Af Lægerne opgivne Døde uforløste.	Alder.				Dødsårsager.			
Overøvrighedsdistrikter.				15—20 Aar.	20—30 Aar.	30—40 Aar.	40—50 Aar.	Besværlig Fødsel.	Barselkrampe.	Livmoderbrist- ning.	Blødning.
Akershus	Amt	Aker.	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Jarlsberg og Laurviks	—	Tønsberg.	1	-	-	1	-	-	1	-	-
Bratsbergs	—	Laardal.	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Søndre Bergenhus	—	Indre									
		Hardanger.	2	-	-	1	1	1	-	1	-
	—	Ytre									
		Hardanger.	1	-	-	-	1	-	-	1	-
Nordre Trondhjems	—	Namsos.	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Nordlands	—	Alstahaug.	1	-	1	-	-	-	-	-	1

Tabel IX (Side XXIII) viser Angrebne af 1000 Indvaanere i Rigets Stifter og Amter.

Tabel X (Side XXIV) viser Angrebne og Dødsfald i Amterne og de Distrikter, hvor de fleste Tilfælde optraadte.

Med Hensyn til Sygdommens Optræden og Udbredelse omtales fra Buskeruds og Christians Amter dens Optræden hos og Spredning ved hjemvendende Soldater fra Exercerpladsen Helgelandsmoen, hvorhen Smitten formentlig er kommen gennem Melk fra et i Pladsens Nærhed liggende Meieri, hvis Udsælgerske senere viste sig at lide af Typhoidfeber. Nogen stor Udbredning fik Sygdommen imidlertid ikke. Overførelse gennem inficeret Melk omtales ogsaa fra Stavanger Amt (Stavanger By). Til flere Steder, saaledes Akers Distrikt (Akershus Amt), vestre Nedenæs (Nedenæs Amt), Karmøen (Stavanger Amt) bragtes Sygdommen ved hjemkomne Sømænd fra Udlandet.

Cerebrospinalmeningit (Meningitis cerebrospinalis epidemica) er anmeldt med 79 Tilfælde og 26 Dødsfald mod 120 Tilfælde og 43 Dødsfald Aaret forud. De fleste Tilfælde (20) ere anmeldte fra Smaalenenes Amt, hvor 12 Tilfælde uden Dødsfald optraadte i Tistedalen nær Fredrikshald. Fra Christians Amt er meldt 14 Tilfælde, hvoraf 8 i Hadeland og Lands Distrikt, hvor igjen fire vare fra samme Bygd og tre fra samme Gaard. Fra Romsdals Amt er meldt 10, deraf 8 i nordre Søndmøres Distrikt, fire i Christianssund By og fire i Landdistriktet; fra Nordlands Amt 9, hvoraf 4 i Alstahaugs Distrikt. I de øvrige Amter er dels Sygdommen ikke optraadt, dels kun enkelte Tilfælde anmeldte.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel XI (Side XXV) giver en Oversigt over Dødeligheden paa Barselseng, Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter. Af samtlige Barselkvinder døde i Riget 5,1 pro mille (4,2 pro mille i Byer, 5,4 i Bygderne). Af Barselfeber er anmeldt for hele Riget et noget mindre Antal end Aaret iforveien, forholdsvis flere i Buskeruds, Tromsø og Bratsbergs Amter (i hvert Amt med over 11 pro mille af samtlige Barselkvinder), færrest i Smaalenenes Amt (3 pro mille) og i Bergens By (3,7 pro mille).

Dødeligheden paa Barselseng, beregnet efter Presternes Opgaver over

kjendte Dødsfald paa Barselseng, 5,1 pro mille, er lidt mindre end Middel-dødeligheden i de sidste 10 Aar, idet der i 1879—1888 ifølge Presternes Opgaver af 61 045 Barselkvinder døde 316,1 eller 5,17 pro mille; (i 1887 var den større end sædvanlig 6,2 pro mille). Størst har Dødeligheden været i Finmarkens Amt med 9,3 pro mille, i Bergens By, Nordlands og søndre Bergenhus Amter (i alle over 8 pro mille), mindst i nordre Trondhjems og Nedenæs Amter med henholdsvis 1,7 og 2,3 pro mille.

Blandt samtlige 315 Dødsfald paa Barselseng udgjorde de kjendte 156 Tilfælde af Barselseber 49,5 pCt. Efter de foreliggende Opgaver døde i hele Riget 2,5 pro mille af samtlige Barselkvinder af Barselseber; i Landdistrikterne var Forholdet 2,6, i Byerne 2,3 pro mille. Af de ovennævnte 315 Døde paa Barselseng vare:

4 mellem 15—20 Aar		
109	—	20—30 —
134	—	30—40 —
67	—	40—50 —

for 1 er Alderen uopgiven.

I de enkelte Maaneder indtraf af 303 følgende Antal Dødsfald:

i Januar 27	i Mai 21	i September 27
- Februar 35	- Juni 36	- Oktober 22
- Marts 34	- Juli 19	- November 16
- April 32	- August 15	- December 19

For 1 er Maaneden uopgiven.

11 Dødsfald i 1887 (1 i September, 2 i Oktober, 1 i November og 7 i December) ere først medregnede i 1888, i hvilket Aar de ere begravede.

Tiden for Dødsfaldene er nærmere opgivet for 124, hvoraf:

i 1ste Døgn 33	i 8de Døgn 6
- 2det — 8	- 9de — 6
- 3die — 7	- 10de — 4
- 4de — 5	- 11te — 5
- 5te — 4	- 12te — 3
- 6te — 10	- 13de — 3
- 7de — 11	- 14de — 2
tils. i 1ste Uge 78	tils. i 2den Uge 29

i 3die Uge 9, i 4de Uge 5, efter 4de Uge 3.

Lægerne have opgivet 233 Dødsfald paa Barselseng med Angivelse af den specielle Dødsarsag, der sees af Tabel XII (Side XXVI), hvor tillige Dødsarsagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Barselkvinder ere anførte.

Af Lægerne opgives Kvinder døde uforløste. Om Dødsarsag og Alder se Tabel XIII (Side XXVIII).

Børnekopper (Variolæ). Der er heraf ialt opgivet 87 Tilfælde og 5 Dødsfald mod 14 Tilfælde og 1 Dødsfald Aaret forud. Sygdommen forekom i Christiania By med 7 Tilfælde, det først observerede hos en Kornmaaler, der havde havt Arbejde paa Dampskibe fra Sortehavet og Østersøen; fra denne smittedes de øvrige; i Akershus Amt 3 Tilfælde, hvis Smittekilde ikke kunde opspores; i Nedenæs Amt med 14 Tilfælde, hvoraf otte i Arendals Omegn uden at den oprindelige Smitte for disse Tilfælde kunde udfindes, medens den antagelig fra Arendal kom til Lillesandskanten, hvor 5 bleve syge; det 14de Tilfælde var en

Oversigt over Skarlagensfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i
de forskjellige Lægedistrikter.

La scarlatine dans quelques districts civils.

Tabel XIV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By ...	460	42	XI.	Stavanger Amt...	65	2
II.	Akershus Amt....	286	21		Sand	32	-
	Aker.	116	50		Haugesund	21	1
	Ullensaker	77	6	XII.	Søndre Bergenhus		
	Follo	71	5		Amt	491	39
III.	Smaalenenes Amt	743	35		Voss	198	16
	Sarpsborg	493	29		Ytre Hardanger	91	5
	Fredrikshald	103	4		Indre Hardanger	88	7
IV.	Buskeruds Amt...	614	38		Nordre Midthordland.	53	6
	Drammen	172	24	XIII.	Bergens By	22	1
	Modum	164	3	XIV.	Nordre Bergenhus		
	Ringerike	127	4		Amt	28	2
V.	Jarlsberg og Laur-				Ytre Nordfjord	18	2
	viks Amt	308	15	XV.	Romsdals Amt ...	409	18
	Laurvik	169	6		Nordre Søndmøre....	158	3
	Tønsberg	89	5		Surendal	56	5
VI.	Hedemarkens Amt	937	45		Vestre Søndmøre	47	-
	Solør og Odalen....	280	14		Indre Romsdal	45	2
	Tønset	203	7	XVI.	Søndre Trond-		
	Hedemarken	202	9		hjems Amt.....	365	30
	Søndre Østerdalen...	169	13		Orkedal	81	8
VII.	Christians Amt..	667	29		Trondhjem	64	3
	Toten	220	13		Strinden	62	1
	Ringebu	146	4	XVII.	Ytre Fosen	47	4
	Hadeland og Land ..	112	3		Guldal	37	5
VIII.	Bratsbergs Amt..	286	10		Nordre Trond-		
	Skien	203	7		hjems Amt.....	360	20
	Kragerø	56	1	XVIII.	Fosnæs	118	10
IX.	Nedenæs Amt....	137	22		Levanger	98	7
	Østre Nedenæs	79	9		Stenkjær	54	1
	Vestre Nedenæs	58	3		Nordlands Amt ..	549	75
X.	Lister og Mandals				Ofoten	151	20
	Amt	359	14		Østlofoten	104	12
	Flekkefjord	187	10		Hadsel	68	12
	Oddernæs	96	2		Ranen	35	5
	Christianssand	68	2		Bodø	31	3
				XIX.	Tromsø Amt.....	103	12
					Tromsø	44	8
					Balsfjorden	30	1
				XX.	Finmarkens Amt.	33	1
					Vardø	17	1

i Grimsby smittet Skibstømmermand. De Syge behandlede paa Lazaret. Det i Lister og Mandals Amt indtrufne Tilfælde var en fra Flekkefjords Distrikt til Christianssand kommen Pige, der indlagdes paa Lazaret dersteds. Hverken i hendes Hjem var noget Tilfælde af Børnekopper bekjendt, eller der opstod noget senere i Christianssand. I Stavanger Amt opstod Sygdommen i April i Ekersund hos en ved Juletid fra Spanien hjemkommen Sømand, der først smittede sin Svoger og Husvært. Herefter spredte Sygdommen sig til Ekersunds By og Landsogn, væsentlig Fjeldbygden Ørsdalen i Birkrem Herred. Ialt angrebes 46, hvoraf 4 døde. Til Stavanger By indbragtes Sygdommen 1ste Gang ved et Fartøj fra St. Ybes og 2den Gang ved en med Dampskib fra Riga kommende Sømand, hvorefter der opstod nogle Tilfælde i Stavanger By (tilsammen 13 Tilfælde). I Haugesunds Distrikt forekom 1 Tilfælde. De Syge i Ekersund og Stavanger behandlede paa Lazaret med for Sygdommen antagen Epidemiløge. De i Bergen indtrufne Tilfælde forekom hos en fra Sydfrankrig kommende Sømand, der smittede sin Hustru.

Skarlagensfeber (Scarlatina) forekom mindre hyppig end Aaret forud. Den udgjorde 4,4 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 6,7 pCt.), og af 1000 Indvaanere kjendtes 3,6 Angrebne mod 4,8 i 1887. Den hyppigste Optræden var i Hamars Stift og i Hedemarkens Amt, i dette med omtrent samme Antal (7,7) Angrebne af 1000 Indvaanere som i 1887 (7,4 Angrebne), medens Antallet af Angrebne i Christians Amt var gaaet ned under Halvparten af de Aaret forud Angrebne af 1000 Indvaanere (6,3 Angrebne i 1888, 13,6 Angrebne i 1887 af 1000 Indv.). Derefter kommer Christiania Stift, hvor den fra Aaret forud overalt var i Tilbagegang med stærkest Aftagen i Christiania By (3,4 Angrebne af 1000 Indvaanere mod 10,2 Angrebne i 1887) og Akershus Amt (2,9 Angrebne af 1000 mod 7,3 Angrebne i 1887). I Christianssands Stift, hvor den var forholdsvis sjelden i 1887, var den tiltaget i Lister og Mandals Amt, noget aftaget i Bratsbergs Amt, og i de to andre Amter kun sparsomt optrædende. I Bergens Stift, der ligeledes var lidet hjemsøgt i 1887, bredte den sig noget ud over søndre Bergenhus Amt og Søndmøre af Romsdals Amt, men forekom forøvrigt sparsomt. I de nordenfjeldske Stifter sees den tiltaget i Nordlands Amt, men var forøvrigt i Tilbagegang med den stærkeste Aftagen i Finmarkens og Tromsø Amter (henholdsvis 1,1 og 1,5 Angrebne af 1000 Indvaanere mod 7,8 og 4,8 Angrebne i 1887).

Tabel IX (Side XXIII) giver en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i 1887 og 1888 i Riget, dets Stifter og Amter.

I Tabel XIV er opført Antallet af Angrebne og Dødsfald i de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde ere anmeldte.

Røde Hunde (Rubeola) er anmeldt hyppigere end Aaret forud og paa flere Steder optraadt epidemisk, saaledes i Hofs Herred i søndre Østerdalens Distrikt i Hedemarkens Amt, i Tønsbergs Distrikt, Jarlsberg og Laurviks Amt, i Kystdistrikterne og i Evje Distrikt i Nedenæs Amt, Distrikterne i Lister og Mandals Amt, hvor den havde stærkest Udbredning i Christianssand, Stavanger Distrikt og Bergens By.

Mæslinger (Morbilli), der i andet Halvaar 1887 var optraadt epidemisk i Christiania By, Akershus og Smaalenenes Amter, vedblev paa disse Steder, omend aftagende, og udbredte sig ogsaa over de to andre Amter i Christiania Stift samt Hedemarkens Amt i Hamars Stift, medens den kun optraadte i nogle faa Distrikter (Hadeland og Lands, Totens, Faabergs) i Christians Amt. Den var ligeledes udbredt over hele Christianssands Stift med Undtagelse af nogle faa Distrikter. I søndre Bergenhus Amt og Bergens By optraadte Sygdommen epidemisk og ligesaa i Distrikterne om Sognefjorden og indre Søndfjords Distrikt i nordre Bergenhus Amt, medens den ikke omtales fra de nordenfor liggende

Oversigt over Diphtheritis hyppigste Forekomst amtsvis i de
forskjellige Lægedistrikter.

La diphthérie dans quelques districts civils.

Tabel XV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By ...	1375	326	XI.	Stavanger Amt...	138	27
					Karmøen	81	16
II.	Akershus Amt....	666	183		Stavanger	22	3
	Aker	265	73	XII.	Søndre Bergenhus		
	Ullensaker	174	48		Amt	437	69
	Follo	150	29		Ytre Hardanger....	173	14
III.	Smaalenenes Amt	494	103		Osterøen	82	20
	Eidsberg	187	41		Lindaas	43	12
	Moss	148	28	XIII.	Bergens By	74	33
	Sarpsborg	123	33	XIV.	Nordre Bergenhus		
IV.	Buskeruds Amt ..	423	115		Amt	80	21
	Drammen	213	63		Indviken	29	8
	Sandsvær	120	28		Gloppen	14	3
					Lærdal	11	3
V.	Jarlsberg og Laur-			XV.	Romsdals Amt ...	148	26
	viks Amt	225	50		Indre Søndmøre	47	3
	Hof	115	24		Vestre —	27	2
	Tønsberg	107	24		Nordre —	22	7
VI.	Hedemarkens Amt	885	205	XVI.	Søndre Trond-		
	Hedemarken	619	128		hjems Amt	134	25
	Solør og Odalen	165	49		Røros	32	3
VII.	Christians Amt ..	233	146		Hevne	27	5
	Nordre Valdres	90	13		Trondhjem	21	5
	Toten	83	16		Indre Fosen	16	4
	Hadeland og Land ..	53	14		Orkedal	15	3
VIII.	Bratsbergs Amt ..	109	25	XVII.	Nordre Trond-		
	Skien	53	16		hjems Amt	71	18
	Kragerø.	33	6		Levanger	29	5
					Fosnæs	13	6
IX.	Nedenæs Amt....	115	18	XVIII.	Nordlands Amt ..	137	38
	Vestre Nedenæs	74	9		Hadsel	88	30
	Østre —	41	9		Østlofoten	14	-
					Hammerø	7	3
X.	Lister og Mandals			XIX.	Tromsø Amt	44	10
	Amt	96	20		Ibestad	13	2
	Christianssand	40	12		Lyngen	12	2
	Oddernæs	28	3		Trondenes	9	-
				XX.	Finmarkens Amt.	12	2
					Alten	5	2
					Vadsø	4	-

Distrikter og heller ikke fra Romsdals Amt undtagen Aalesund, hvor nogle faa Tilfælde forekom ved Aarets Slutning. Søndre Trondhjems Amt var, paa Dele af Guldal og Røros Distrikter nær samt nogle Tilfælde i Trondhjems By, fri for Sygdommen, som ikke omtales fra nordre Trondhjems Amt. Hele Tromsø Stift hjem søgtes derimod af Sygdommen, der i dette Aar ogsaa var udbredt i flere Distrikter i Nordlands Amt, samtidig som den fortsatte fra Aaret forud i Tromsø og Finmarkens Amter i hidtil skaanede Distrikter. Mæslinger udgjorde 10,0 pCt. af samtlige behandlede, epidemiske Sygdomme, og Dødeligheden af de behandlede Tilfælde var 2,4 pCt.

Rosen (Erysipelas) optraadte med omtrent samme Hyppighed som Aaret forud.

Kighoste (Tussis convulsiva), der Aaret forud var optraadt epidemisk i hele Christiania Stift, var sjeldnere i Christiania By (1887: 195; 1888: 226), medens den holdt ved i de øvrige Amter og navnlig var udbredt i Jarlsberg og Laurviks Amt. (1887: 208; 1888: 1043). I Hamars Stift forekom den i Solør og Odalens Distrikt i Hedemarkens Amt og over hele Christians Amt undtagen i Gudbrandsdalen. I Christianssands Stift var den almindelig, ligesaa i Bergens Stift, saavel i de bergenhusske Amter som i Bergens By, hvor den begyndte som Epidemi i Januar og vedvarede udover Vaaren. Romsdals Amt har derimod været saa godt som skaanet for Sygdommen. I Trondhjems By fortsatte Epidemien fra det foregaaende Aars Slutning udover Vaaren, medens den kun omtales fra et Par Distrikter i søndre Trondhjems Amt. I flere Distrikter af nordre Trondhjems Amt var Sygdommen stærkt udbredt. I Nordlands og Tromsø Amter omtales den kun fra et Par Distrikter, medens den i Finmarkens Amt var temmelig udbredt i Østfinmarken.

Diphtherit (Diphtheritis). De kjendte Angrebne i 1888 udgjorde 3,0 pro mille af 1000 Indvaanere (Aaret forud 3,5 pro mille). Af de behandlede epidemiske Tilfælde udgjør i 1888 denne Sygdom 3,6 pCt. mod 4,7 pCt. i 1887. Ligesom i de nærmest foregaaende Aar har dens Optræden ogsaa i dette Aar været hyppigst i Christiania Stift, særlig i Christiania By, hvorfra der henholdsvis er anmeldt 54,0 pCt. og 23,3 pCt. af samtlige i Riget kjendte Tilfælde af Sygdommen. Naar undtages en mindre Tiltagen i Buskeruds Amt, var den dog i Tilbagegang fra Aaret forud, saaledes var nemlig i Christiania anmeldt 10,1 Angrebne af 1000 Indvaanere mod 13,9 Angrebne Aaret forud, i Smaalønes Amt 4,1 Angrebne mod 7,2 Angrebne af 1000 Indvaanere i 1887. I Hamars Stift var Sygdommen derimod tiltaget fra Aaret forud, hvad der mest skyldtes dens stærke Optræden i Hedemarkens Distrikt og noget hyppigere Forekomst i Solør og Odalens Distrikt samt paa flere Steder i Christians Amt. I søndre Bergenhus Amt forekom den i flere Distrikter almindeligere end før, men forøvrigt i Riget ikke med større epidemisk Udbredning. Til Sygdommens Udbredning bidroge væsentlig de lettere, ofte ukontrollerbare Tilfælde, hvor der ikke bliver Anledning til at virke forebyggende (jfr. den specielle Beretning Side 65 og 68). Et Exempel paa Sygdommens sandsynlige Overførelse ved Dyr er meddelt i den specielle Beretning Side 57.

Tabel IX (Side XXXII) viser Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Rigets Stifter og Amter.

Tabel XV giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde ere anmeldte.

Kusma (Parotitis) er forekommen flere Steder epidemisk, uden at der for samme i nogen væsentlig Grad har været søgt Lægehjælp uden ved Komplikationer.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Bronchitis, Laryngitis, Angina simplex, Angina follicularis, Pneumonia catarrhalis) udgjorde tilsammen

Oversigt over Lungebetændelses hyppigste Forekomst amtsvis i
de forskjellige Lægedistrikter.

La pneumonie dans quelques districts civils.

Amt.	Tabel XVI. Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By ...	811	164	XII.	Søndre Bergenhus Amt.....	476	66
II.	Akershus Amt ...	520	113		Voss	123	14
	Ullensaker.....	187	34		Osteroen	88	10
	Aker	168	46		Alversund	55	2
	Follo	115	22	XIII.	Bergens By.....	495	96
III.	Smaalenenes Amt	1059	145	XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	364	50
	Sarpsborg.....	536	72		Indviken.....	63	3
	Moss	244	31		Indre Sogn	59	12
	Eidsberg	150	23		Ytre Søndfjord.....	43	8
IV.	Buskeruds Amt ..	522	90		Kinn	43	5
	Drammen.....	194	42	XV.	Romsdals Amt....	732	88
	Modum	115	16		Nordre Søndmøre...	215	9
	Sandsvær	106	17		Søndre Nordmøre...	127	16
V.	Jarlsberg og Laur- viks Amt	853	103		Ytre Romsdal.....	119	19
	Tønsberg	422	50		Surendal.....	68	12
	Laurvik	318	35	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt.....	460	67
	Hof	113	18		Trondhjem.....	148	26
VI.	Hedemarkens Amt	864	121		Røros	67	4
	Hedemarken	336	44		Opdal	61	8
	Solør og Odalen....	222	32		Strinden.....	37	8
	Søndre Østerdalen...	148	26		Guldal	30	4
VII.	Christians Amt ..	701	87	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt.....	433	51
	Hadeland og Land ..	278	28		Stenkjær	135	15
	Toten	133	13		Levanger	84	11
	Faaberg	93	18		Inderøen	80	8
					Stjørdal	40	5
VIII.	Bratsbergs Amt ..	624	82	XVIII.	Nordlands Amt....	421	66
	Skien	277	37		Bodø	75	9
	Kragerø	124	23		Ranen	71	14
	Holden	98	7		Hadsel	53	11
IX.	Nedenæs Amt	528	81		Under Lofotfisket ...	50	5
	Vestre Nedenæs....	248	34		Alstahaug	32	6
	Østre Nedenæs	215	39		Ofoten	22	3
X.	Lister og Mandals Amt.....	497	90	XIX.	Tromsø Amt	207	37
	Oddernæs.....	224	42		Maalselven	33	7
	Christianssand	109	23		Tromsø	33	10
					Trøndenæs	32	4
					Ibestad	29	5
					Skjærvø	21	3
XI.	Stavanger Amt....	612	77	XX.	Finmarkens Amt.	91	14
	Stavanger	168	16		Hammerfest.....	27	4
	Haugesund	132	16		Vadsø	17	1
	Karmøen	124	15		Alten	16	2
	Sandnæs	64	7				

44,6 pCt. af samtlige epidemiske Sygdomme (Aaret forud 46,9). De optraadte noget sjældnere end Aaret forud. Der kjendes af disse Sygdomme 874 Dødsfald saaledes fordelte: Akut Bronchit 789, katarrhalsk Lungebetændelse 73, Laryngit 12. (Aaret forud opgaves 667 Dødsfald).

Lungebetændelse (Pneumonia crouposa) forekom hyppigt. Det kjendte Antal Tilfælde (11 270) er det største Antal siden Aaret 1857. I Forhold til Folkemængde er Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere gennemsnitlig for Riget i dette Aar (5,70 Angrebne) kun overtruffet i Aaret 1875, da der angrebes 5,75 af 1000 Indvaanere. Det er hovedsagelig det Søndenfeldske vestover til og med Stavanger Amt, samt Bergens By (med 10 Angrebne af 1000 Indvaanere), hvor Sygdommen har været stærkest udbredt. De behandlede Tilfælde udgjøre 6,9 pCt. af samtlige behandlede, epidemiske Sygdomme. Dødeligheden af de behandlede Tilfælde var 14,7 pCt. (Aaret forud 14,3 pCt.). Fra enkelte Distrikter omtales Sygdommen optraadt i begrænsede Strøg, saaledes i en Del af Ringsakers og Storelvedalens Herreder i Hedemarkens Amt; i nogle Distrikter i søndre Bergenhus Amt siges den optraadt med tydelige Tegn paa Smitsomhed.

Tabel IX (Side XXIII) viser Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere.

Tabel XVI giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde anmeldtes.

Af **Brystbetændelse** (Pleuritis) er anmeldt en Del flere Tilfælde end Aaret forud, ligesaa af **Gigtfeber** (Rheumatismus articulorum acutus, Febris rheumatica), der i Lister og Mandals Amt forekom usædvanlig hyppigt i alle Distrikter med Undtagelse af Christianssands Stadsfysikat. Fra Smaalenenes Amt opgives ogsaa et større Antal Tilfælde end i 1887 (269 mod 212 i 1887).

Akut Diarrhoe og Cholera nostras (Diarrhoea acuta, Cholera nostras) optraadte flere Steder sjældnere end Aaret forud. I Landdistrikterne er den samlede Sum af kjendte Tilfælde af disse Sygdomme noget mindre end Aaret forud, i Byerne noget større. Denne Stigning skyldes en i Christiania i November optraadt Epidemii af Gastroenterit (se den specielle Beretning Side 6). Det opgivne Antal af Diarrhoe og Cholera nostras udgjorde 15,9 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 16,8 pCt.). Dødeligheden af de behandlede Tilfælde var 2,5 pCt. (Aaret forud 3,1 pCt. Af Dødsfaldene (650) opføres 553 som Diarrhoe, 65 som Cholera nostras og 32 som Gastroenteritis acuta.

Blodgang (Dysenteria) optraadte ikke nogetsteds med større epidemisk Udbredning.

Gulsot (Icterus catarrhalis) omtales fra enkelte Distrikter at være forekommen i mindre, begrænsede Epidemier, saaledes paa Brøtso i Tønsbergs Distrikt og i og om Svelvik, Hofs Distrikt, begge i Jarlsberg og Laurviks Amt, i Lærdal og indre Søndfjord i nordre Bergenhus Amt og i Selbu i søndre Trondhjems Amt.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabellen i Slutningen af den almindelige Beretning. Paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling udgjorde den gennemsnitlige Behandlingstid i 1888: 69,2 Dage (i 1887: 67,8 Dage, i 1886: 62,2 Dage, i 1885: 52,6 Dage). Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel XVII, der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne samt deres Kjøen og Fordeling paa Amterne og endvidere de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit).

Paa Sygehusene indkomne Tilfælde af Gonorrhoe sees af Tabel XVIII.

Spedalskhed (Lepa, Elephantiasis Græcorum). Tabel XIX (Side XXXVIII) giver en Oversigt over Til- og Afgang af Spedalske i Pleiestiftelserne og Lungegaardshospitalet.

Tabel XX (Side XXXIX) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Indretningerne i Aarene 1856—1885; forøvrigt henvises til

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe i 1888.

Cas de syphilis et de gonorrhée traités en dehors des hôpitaux.

Tabel XVII. Overøvrighedsdistrikter.		Syphilis.										Gonorrhoe.				
		Tilsammen Behandlede.	Ialt kjendte Dødsfald.	Kjøen og Alder.				Sygdomsform				Tilsammen Behandlede.	Kjøen og Alder.			
				Børn.		Voxne.		primær (Ulcer. vener).	kon- stitutionel.	hereditær.	uopgiven.		Børn.		Voxne.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	primær (Ulcer. vener).	kon- stitutionel.	hereditær.	uopgiven.	Md.	Kv.	Md.	Kv.					
Riget	1049	47	69	57	518	335	183	569	75	222	2175	11	7	1679	269	
1. Christiania By	¹⁾ 274	20	21	11	118	93	68	182	24	-	⁴⁾ 506	2	3	377	56	
2. Akershus Amt	24	2	4	4	12	4	3	12	7	2	15	-	-	14	1	
3. Smaalenenes —	32	1	1	4	16	11	4	6	-	22	102	-	1	95	6	
4. Buskeruds —	69	2	6	8	32	23	9	51	9	-	83	-	-	75	8	
5. Jarlsberg og Laurviks —	75	1	11	4	37	23	9	37	7	22	125	-	1	114	10	
6. Hedemarkens —	33	1	3	4	17	9	1	26	4	2	58	1	-	51	6	
7. Christians —	7	1	2	-	2	3	-	6	1	-	19	1	-	9	9	
8. Bratsbergs —	58	1	2	6	25	25	8	48	2	-	63	2	-	59	2	
9. Nedenæs —	46	1	1	3	36	6	16	27	2	1	65	-	-	59	6	
10. Lister og Mandals —	26	-	2	-	20	4	11	14	1	-	62	-	-	50	12	
11. Stavanger —	65	2	2	3	37	23	3	19	1	42	106	-	1	97	8	
12. Søndre Bergenhus —	²⁾ 2	-	-	-	-	1	-	2	-	-	⁵⁾ 21	-	1	7	6	
13. Bergens By	116	5	-	-	74	42	-	-	-	116	294	-	-	236	58	
14. Nordre Bergenhus Amt	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	13	-	-	11	2	
15. Romsdals —	32	1	2	2	21	7	4	12	1	15	80	-	-	62	18	
16. Søndre Trondhjems —	³⁾ 80	2	3	4	14	21	24	47	9	-	⁶⁾ 166	-	-	30	7	
17. Nordre —	17	1	1	1	6	9	6	10	1	-	25	-	-	18	3	
18. Nordlands —	54	4	-	2	30	22	12	39	3	-	200	-	-	166	34	
19. Tromsø —	13	1	4	-	5	4	1	11	1	-	105	5	-	86	14	
20. Finmarken —	25	1	4	1	16	4	4	19	2	-	67	-	-	64	3	

¹⁾ 164 af Mandkjøn og 110 af Kvindkjøn; kun for 243 er Alderen opgiven. ²⁾ For 1 er Kjøen og Alder uopgiven. ³⁾ Alder og Kjøen opgiven for 42. ⁴⁾ 453 af Mandkjøn og 53 af Kvindkjøn. Alder opgiven for 437. ⁵⁾ Alder og Kjøen opgiven for 14. ⁶⁾ Alder og Kjøen opgiven for 37.

Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée dans les hôpitaux.

Tabel XVIII.		Tilsammen behandlede Tilfælde.		Voxne.		Fordeling paa Amterne.															
Sygdom.	Gonorrhoe					1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19
				Mænd.	Kvinder.	Christiania By.	Smaalenes Amt.	Buskeruds Amt.	Jarlsberg og Laurviks Amt.	Hedemarkens Amt.	Christians Amt.	Bratsbergs Amt.	Nedenæs Amt.	Lister og Mandals Amt.	Stavanger Amt.	Bergens By.	Romsdals Amt.	Søndre Trondhjems Amt.	Nordre Trondhjems Amt.	Nordlands Amt.	Tromsø Amt.
Gonorrhoe	233	119	114	76	2	7	13	5	1	3	4	5	3	19	3	31	11	20	20	10	

Norges officielle Statistik, III Række, No. 51: «De Spedalske i Norge i Fem-aaret 1881—1885».

I Tabel XXI gives en Oversigt over enkelte af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** med Fordeling paa Rigets Stifter og Opgave over Kjøen og Alder for de af de forskellige Sygdomme Angrebne.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgivet som Dødsårsag for 2827 Døde og udgjorde 15,0 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 23,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Den kjendte Dødelighed af Lungetuberkulose var 1,4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte.

Tabel XXII viser Procentforholdet af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsårsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Aarene 1887 og 1888, særskilt for Byer og Bygder i Amterne. Det kjendte Antal Dødsfald af tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer var 773 og udgjorde 4,1 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager (4,5 pCt. for Byerne og 3,7 pCt. for Bygderne).

Tabel XXIII viser Dødsfald af Lungetuberkulose i de forskellige Stifter og Amter for Aarene 1886—1888 i Forhold (pCt.) til samtlige kjendte Dødsårsager, til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og i Forhold (pro mille) til Folkemængden i de tilsvarende Dele af Riget i de nævnte Aar.

Af **Kræft** (Cancer, Epithelioma, Sarcoma) er opgivet 1112 Dødsfald, der udgjorde 5,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager (4,1 pCt. for Byerne og 7,3 pCt. for Bygderne).

Tabel XXIV giver en Oversigt over kjendte Dødsfald af Kræft med Oplysning om dens Sæde, samt Alder og Kjøen for de af de forskellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadan Opgave foreligger.

For **Sindssygdom** (Insania) indkom 180 Personer paa de almindelige Sygehuse (i 1887: 159, i 1886: 106). Over de paa Sygehusene behandlede Tilfælde giver forøvrigt Tabel XLII (Side LXXXIV) i Slutningen af denne almindelige Beretning en Oversigt. Af Sindssygdom uden Anførsel af sekundær Dødsårsag er opgivet 71 Dødsfald, deraf 21 i Christiania Stift, 3 i Hamars, 22 i Christianssands, 11 i Bergens, 9 i Trondhjems og 5 i Tromsø Stift.

Paa Rigets 11 Sindssygeasyler indkom i Aarets Løb 750. Antallet af tilsammen Behandlede var 2078. Antallet af Udskrevne 742, hvoraf 73 Døde. Tilbageliggende ved Udgangen af 1888: 133,6. Det samlede Antal Forplejningsdage for Sindssyge paa samtlige Asyler udgjorde 490 352 Dage, det daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler 1339,8. For det Offentliges Regning for-

Til- og Afgang af Spedalske i Pleiestiftelserne og Lungegaardshospitalet i 1888.
Tableau des lépreux dans les hospices en 1888.

Tabel XIX.	Tilbageiggende ved Udgangen af 1887.			Indkomne i 1888.			Tilsammen Behandlede.			Afgang									Tilbageiggende ved Udgangen af 1888.			
										ved Helbre- delse.			ved Død.			ved Hjemsen- delse eller Over- flytning til anden Stiftelse.						
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Kv.	Md.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	
Pleiestiftelsen No. 1.	146	60	86	19	9	10	165	69	96	1	-	1	19	11	8	2)	4	2	2	141	56	85
Lungegaardshospitalet	56	29	27	16	10	6	72	39	33	3	3	-	7	3	4	3)	5	4	1	57	29	28
Reknæs Pleiestiftelse.	70	32	38	20	12	8	90	44	46	-	-	-	5	3	2	4)	9	6	3	76	35	41
Reitgjærdets —	181	101	80	38	25	13	219	126	93	-	-	-	19	11	8	5)	10	7	3	190	108	82
Tilsammen	453	222	231	93	56	37	546	278	268	4	3	1	50	28	22	28	19	9	464	128	236	

¹⁾ Efter forrige Beretning 147, Md. 61, Kv. 86. ²⁾ 2 Mænd, 1 Kvinde udgaaede med Tilladelse, 1 Kvinde uden Tilladelse. ³⁾ 3 Mænd udgaaede uden Tilladelse. ⁴⁾ 4 Mænd, 2 Kvinder udgaaede uden Tilladelse. ⁵⁾ 5 Mænd, 2 Kvinder udgaaede uden Tilladelse; 1 Kvinde udgaaet som ikke spedalsk.

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Indretningerne i Aarene 1857—1886.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1885.

Tabel XX.	Samlet Antal ved Aarets Begyndelse.	Tilkomne.	Afgang i og udenfor Stiftelserne.			Tilbage ved Aarets Udgang.		Samlet Antal ved Aarets Udgang.
			Døde.	Udflyttede.	Helbredede.	Distrikterne.	Stiftelserne.	
1856	-	(237)	?	?	?	2638	235	2873
1857	2873	242	293	16	2	2377	427	2804
1858	2804	211	225	4	2	2309	475	2784
1859	2784	242	213	8	7	2275	523	2798
1860	2798	223	253	9	2	2218	539	2757
1861	2057	222	238	14	4	2012	716	2723
1862	2723	214	212	12	4	2011	698	2709
1863	2709	198	195	6	4	1953	749	2702
1864	2702	206	202	9	1	1915	781	2696
1865	2696	201	205	9	5	1906	772	2678
1866	2678	205	213	10	3	1862	795	2657
1867	2657	200	192	7	5	1866	787	2653
1868	2653	210	211	7	6	1851	788	2639
1869	2639	183	200	16	8	1811	787	2598
1870	2598	183	230	13	3	1771	764	2535
1871	2535	171	238	16	3	1702	747	2449
1872	2449	130	205	9	5	1652	708	2360
1873	2360	130	177	18	8	1615	672	2287
1874	2287	139	183	10	5	1585	643	2228
1875	2228	137	203	14	5	1520	623	2143
1876	2143	100	187	6	2	1435	613	2048
1877	2048	104	165	7	3	1348	629	1977
1878	1977	106	139	10	9	1307	618	1925
1879	1925	87	162	11	4	1233	602	1835
1880	1835	83	150	7	7	1117	617	1734
1881	1734	48	156	8	6	1013	599	1612
1882	1612	45	145	6	10	942	554	1496
1883	1496	58	124	4	9	879	538	1417
1884	1417	19	137	3	9	766	521	1287
1885	1287	17	142	15	8	617	522	1139
Tilsammen		4294	5595	284	149			

Behandlede chroniske Sygdomme.
(Liste des cas traités des maladies chroniques).

Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøen.				Fordeling paa Stifterne.											
	Tilfælde.	Dødsfald.	Børn.		Voxne.		1		2		3		4		5		6	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Christiania.		Hamars.		Christiansands.		Bergens.		Trondhjems		Tromsø.	
							Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	7192	10	69	62	4207	2730	2392	3	939	-	1238	2	392	-	927	1	1304	4
Fnat	2340	-	515	538	377	398	528	-	462	-	699	-	123	-	168	-	360	-
Skurv	200	-	70	63	39	27	138	-	12	-	23	-	6	-	8	-	13	-
Kjertelsyge	4042	39	1470	1753	265	440	1437	19	445	2	1020	14	250	2	523	2	367	-
Rachit	1514	111	859	632	2	-	653	81	238	7	316	7	94	7	124	5	89	4
Simpel Meningit	413	314	141	117	62	51	142	123	47	24	79	59	56	46	42	30	47	32
Tuberk. Betændelser og																		
Miliærtuberkulose	1059	773	309	291	157	138	344	257	156	68	234	205	117	87	109	86	99	70
Lungetuberkulose	5863	2827	253	359	2135	2783	1998	1038	539	189	1463	720	620	322	730	373	513	185
Kræft	1696	¹⁾ 1112	3	5	807	783	546	416	278	178	267	154	171	121	275	148	159	95
Morbus Brightii	1793	463	175	144	707	735	622	195	236	46	402	85	161	56	183	48	189	33
Blegsot og Anæmi	18166	²⁾ 33	866	2399	1300	13032	6798	16	1913	2	3170	3	1550	1	2296	8	2439	3
Livmodersygdomme	3510	-	-	15	-	3495	1239	-	426	-	573	-	267	-	600	-	405	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	24463	105	878	1303	10124	11915	7878	29	2875	13	4186	22	2365	16	3203	20	3956	5
Ormesygdomme	1582	-	592	650	168	145	515	-	188	-	425	-	133	-	244	-	77	-
Drankersygdomme	175	14	1	2	152	7	62	7	26	1	41	3	5	-	32	3	9	-
Struma	290	1	4	16	28	238	127	-	105	-	23	-	9	1	23	-	3	-

¹⁾ Cancer 1091, Sarcoma 21. ²⁾ Anæmia perniciosa 23.

**Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige
opgivne Dødsårsager og til Dødsfald af ikke epidemiske
Sygdomme for Byer og Bygder.**

**Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de
décès non épidémiques dans la campagne et dans les villes.**

Tabel XXII. Overøvrighedsdistrikter.	Samtlige opgivne Dødsårsager.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Bygder.		Byer.		Bygder.	
	1888.	1887.	1888.	1887.	1888.	1887.	1888.	1886.
Riget	15.8	15.5	14.4	15.3	25.5	25.2	22.2	23.1
1. Christiania By	14.3	11.8	-	-	25.2	23.9	-	-
2. Akershus Amt	12.5	13.95	10.1	11.6	22.7	30.0	18.0	21.5
3. Smaalenenes —	14.5	14.4	15.4	12.9	22.3	23.5	27.0	24.3
4. Buskeruds —	14.2	15.8	14.1	17.7	23.9	24.7	20.9	24.6
5. Jarlsberg og Laurviks —	17.7	16.9	12.0	14.0	26.6	25.2	19.1	22.5
6. Hedemarkens —	21.4	10.2	9.6	15.7	33.3	16.7	16.6	23.1
7. Christians —	21.5	11.1	9.8	10.8	42.9	11.2	14.9	16.1
8. Bratsbergs —	15.6	19.0	19.4	15.5	23.1	26.7	25.7	18.1
9. Nedenæs —	15.1	24.8	26.1	30.4	23.6	33.1	37.0	39.3
10. Lister og Mandals —	16.3	23.95	24.8	27.2	24.9	31.25	40.5	36.2
11. Stavanger —	19.6	21.9	20.1	22.1	30.0	30.7	29.8	30.8
12. Søndre Bergenhus —	-	-	13.1	13.1	-	-	23.0	20.9
13. Bergens By	14.6	16.6	-	-	23.4	21.9	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	-	-	10.9	7.2	-	-	15.6	11.9
15. Romsdals —	25.3	19.5	11.9	14.6	38.8	23.6	17.7	20.5
16. Søndre Trondhjems —	20.9	21.2	16.7	15.8	27.8	28.0	22.6	22.0
17. Nordre —	14.8	25.6	14.3	14.8	20.4	34.3	19.1	21.1
18. Nordlands —	10.2	19.6	13.4	14.0	14.1	23.1	20.3	20.5
19. Tromsø —	17.4	12.1	13.7	15.2	30.0	18.2	20.1	22.3
20. Finmarkens —	15.2	10.8	15.8	10.3	20.5	20.7	21.7	22.9

pleiedes 1711 eller 82,3 pCt., for privat Regning 367 eller 17,7 pCt. af de tilsammen behandlede i Aaret. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald ere henførte under de nærmere kjendte Dødsårsager i det Amt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed findes i Norges officielle Statistik, III Række, No. 103, udgiven 1890.

Tabellerne XXV og XXVI give en Oversigt over Antallet af de for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge i de forskjellige Lægedistrikter samt Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til de Sindssyges Forpleining og Medicinalvæsenet forøvrigt.

Tabel XXVII giver en Oversigt over en Del af Lægerne udførte, vigtigere chirurgiske Operationer med deres Fordeling paa eller udenfor Sygehus i de forskjellige Amter.

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskjellige

Mortalité par la phthisie dans les diocèses et dans

Tabel XXIII.		1888			
Overøvrighedsdistrikter.		Opgivne Dødsfald.			
		med anført Døds- aarsag.	af Lunge- tuber- kulose.	af epidemiske Syg- domme.	af ikke epidemiske Syg- domme.
Riget		18810	2827	6844	11966
Byer		8252	1307	3136	5116
Bygder		10558	1520	3708	6850
I. Christiania	Stift	7494	1038	3035	4459
II. Hamars	—	1877	189	748	1129
III. Christianssands	—	3513	720	1135	2378
IV. Bergens	—	2463	322	904	1559
V. Trondhjems	—	2139	373	586	1553
VI. Tromsø	—	1324	185	436	888
1. Christiania By		3011	432	1313	1699
2. Akershus	Amt	1086	111	475	611
3. Smaalenenes	—	1113	167	435	678
4. Buskeruds	—	1272	180	455	817
5. Jarlsberg og Laurviks	—	1012	148	358	654
6. Hedemarkens	—	1139	115	493	646
7. Christians	—	738	74	255	483
8. Bratsbergs	—	830	148	232	598
9. Nedenæs	—	775	185	224	551
10. Lister og Mandals	—	930	193	342	588
11. Stavanger	—	978	194	337	641
12. Søndre Bergenhus	—	648	85	278	370
13. Bergens By		1033	151	388	645
14. Nordre Bergenhus	Amt	484	52	147	337
15. Romsdals	—	783	122	259	524
16. Søndre Trondhjems	Amt	1133	210	289	844
17. Nordre —	—	521	75	129	392
18. Nordlands	—	765	101	258	507
19. Tromsø	—	359	53	125	234
20. Finmarkens	—	200	31	53	147

Nedenstaaende Anmærkninger give Oplysning om Indikation og Udfald for de større Operationer, forsaavidt saadanne Opgaver ere meddelte. Det bemærkes, at der som oftest kun foreligger Opgave over Operationernes Antal og ikke over opererede Personer. Operationer henhørende under Chirurgia minor ere ikke medtagne. Af disse Operationer er et større Antal udført saavel paa som udenfor Sygehus.

Stifter og Amter for Aarene 1886—1888.

les préfectures pendant les années de 1886—1888.

Forhold af Dødsfald af Lungetuberkulose						Dødeligheden af Lunge- tuberkulose (pro mille) af Befolkningen.		
til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.			til Dødsfald af ikke epi- demiske Sygdomme i pCt.					
1888.	1887	1886.	1888.	1887.	1889.	1888.	1887.	1886.
15,0	15,4	15,4	23,6	24,0	23,8	1,4	1,4	1,4
15,8	15,5	16,7	25,5	25,2	26,3	3,0	2,7	2,8
14,4	15,3	14,5	22,2	23,1	22,1	1,0	1,0	1,0
13,7	31,1	13,7	23,3	23,8	23,0	1,9	1,7	1,7
14,0	13,4	12,1	23,8	20,0	17,7	1,1	0,1	0,9
20,5	22,8	22,5	30,1	31,3	30,3	2,0	1,9	2,0
13,1	12,7	14,6	20,6	18,8	20,8	1,8	0,9	1,0
17,4	17,3	15,9	24,0	23,7	23,0	1,3	1,2	1,2
13,9	13,7	11,8	20,8	20,9	22,3	0,8	0,7	0,7
14,3	11,8	13,4	25,2	23,9	24,0	3,2	2,8	2,7
10,2	11,7	13,6	18,2	21,8	20,6	1,1	1,1	1,2
15,0	13,6	12,7	24,6	23,9	24,1	1,4	1,2	1,3
14,2	16,9	14,9	22,1	24,6	22,4	1,7	1,7	1,7
14,5	15,2	14,8	22,6	23,7	22,6	1,5	1,4	1,2
10,3	15,3	13,3	17,0	22,7	18,8	0,9	1,2	1,0
10,0	10,9	10,7	15,3	15,9	16,3	0,7	0,7	0,7
17,8	16,6	16,7	24,7	24,0	24,5	0,8	1,5	1,6
23,9	28,9	21,3	33,7	37,7	30,9	2,2	2,1	1,9
20,8	25,7	25,3	32,8	34,1	30,4	2,5	2,4	2,2
19,8	22,0	26,6	30,3	30,8	34,5	1,7	1,7	2,1
13,1	13,1	17,0	23,0	20,8	22,9	0,7	0,6	0,7
14,6	16,6	19,9	23,4	21,9	25,0	3,1	2,5	3,0
10,7	7,3	7,7	15,4	12,0	12,3	0,6	0,4	0,5
15,6	16,2	14,5	23,3	21,7	21,6	0,9	0,9	0,7
18,5	18,0	17,0	24,9	24,8	24,1	1,7	1,6	1,6
14,4	13,7	13,6	19,1	22,3	20,0	0,9	1,0	0,9
13,2	14,3	13,7	19,2	20,7	22,7	0,8	0,8	0,8
14,8	14,2	15,5	22,6	20,9	24,7	0,8	0,6	0,6
15,5	10,6	5,1	21,1	21,4	17,5	1,0	0,7	0,7

Amputation af Overarmen (Amputatio brachii). Indikation paa Sugehus: Arthrocace cubiti 2, Sarcoma 1, Vulnus dilaceratum 1, (alle heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Arthrocace cubiti 1, (heldigt Udfald), Gangræna 3, (to heldigt, en dødeligt Udfald).

Amputation af Underarmen (Amputatio antibrachii). Indikation paa Sygehus: Arthrocace manus 4, (tre heldigt, en dødeligt Udfald), Cancer

Liste over Dødsfald af

Décès causés par les mala-

Tabel XXIV. Kræftens Sæde. (Cancer et Sarcoma).	Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																			
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80									
					Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.						
					M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.		
Cancer:																								
Hoved:																								
Hovedhuden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
Hjernen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Ansigtet	8	2	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-		
Øienlaaget	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Øiet	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Kjæven	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
Overkjæven	18	4	10	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	3	1	6	-	-	-		
Underkjæven	8	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-		
Munden	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-		
Tungen	14	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	2	3	-	-	-	-		
Læben	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-		
Underlæben	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-		
Hals:																								
Halsen	16	7	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	4	-	-	-	-		
Svælget	5	1	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Halsen og Lungen ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Strubehovedet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Spiserøret	24	10	7	7	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	3	4	2	2	1	-	-	-		
Cancer submaxillaris	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Brystet:																								
Brystkjertelen	41	-	37	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	8	-	7	-	6	-	6	-	-		
Brystkassen	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
Lungerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
Brysthinden (Pleura)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Underlivet:																								
Underlivet (Abdomen)	54	5	12	37	-	-	-	-	-	-	-	2	1	6	1	3	1	1	-	-	-	-		
Mavesækken	505	238	141	126	-	-	-	-	-	2	2	8	6	18	15	74	38	87	37	36	31	-		
Cardia	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-		
Pylorus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mavesækken og Lever	5	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-		
Leveren	75	27	31	17	-	-	-	-	-	-	-	2	3	2	3	5	7	13	13	2	1	-		
Intestina	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-		
Bugspytkjertelen (Pancreas)	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Galdeblæren	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mesenteriet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Peritoneum	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
Endetarmen	21	6	10	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	4	1	4	-	-		
Nyrene	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Blæren	15	11	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	4	1	-	-	-		
Prostata	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Penis	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Scrotum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Testiklerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Skeden (Vagina)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		

Liste over Dødsfald af

Tabel XXIV (Forts.).	Kræftens Sæde.	Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																	
			Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80							
						Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.						
						M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.						
Livmoderen	64	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	11	-	15	-	12	-	10	
Æggestokken	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	
Bækkenet (pelvis) ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Ryggen:																							
Rygmarven	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Extremiteterne:																							
Overarmen	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Axelhulen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haanden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Laaret	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Huden	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Summa	939	357	344	238	-	-	-	1	-	-	-	2	3	12	14	30	44	96	84	128	91	61	65
Uopgivet Sæde	152	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Samtlige Dødsfald af Cancer	1091	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sarcoma.																							
Øienhulen	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Overkjæven	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Mediastinum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ribbenene	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Rygseilen	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lysken	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Bækkenet	4	1	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
Laaret	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	
Summa	17	6	12	-	-	-	2	1	-	1	1	-	-	2	1	1	2	2	3	1	-	1	
Uopgivet Sæde	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Samtlige Dødsfald af Sarcoma	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

manus 3, Sarcoma 1, Tendovaginitis suppurativa 1, Vulnus dilaceratum 1, (alle heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Vulnus dilaceratum 4, Arthrocace manus 2, (alle heldigt Udfald).

Amputation af Haand (Amputatio manus). Udenfor Sygehus ved Vulnus dilaceratum (heldigt Udfald).

Amputation i Mellemlhaanden (Amputatio carpi et metacarpi). Indikation paa Sygehus: Dilaceratio manus 1, Tuberculosis carpi & metacarpi 1, (begge heldigt Udfald).

Amputation af Laaret (Amputatio femoris). Indikation paa Sygehus: Arthrocace et Tuberculosis genus 11, Cancer 2, Fractura complicata 2, Luxatio inveterata genus 1, (alle heldigt Udfald); Necrosis 2, (en heldigt, en dødeligt Udfald); Osteomyelitis femoris 1, (dødeligt Udfald); udenfor Sygehus:

Kræft i Aaret 1888.

				Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																			
80—90		90—100				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Aar.	Aar.	Christiania.	Akershus.			Smaalønes.	Busturds.	Jarlsberg og Laurviks.	Hedemarkens.	Christians.	Bratsbergs.	Nedenæs.	Lister og Mandals.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Søndmøre.	Romsdal.	Søndre Trondhjems.	Nordre Trondhjems.	Nordlands.	Tromsø.	Finmarkens.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.																				
-	-	-	-	-	52	18	3	7	5	3	1	3	1	1	1	3	-	-	3	1	2	7	3	2	-
-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	8	1	2	338	311	113	40	58	58	63	97	73	37	33	25	32	26	31	30	13	20	66	39	57	22
-	-	-	-	-	-	2	27	12	34	4	4	2	7	4	3	9	8	1	2	7	7	12	-	1	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	115	67	70	92	67	101	75	44	37	28	41	34	32	32	20	27	78	39	57	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	3	1	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	7	11	2	-	-	-	2	2	-	-	2	-	2	-	-	-	1	1	1	1	1	2
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	2	-	-	2	-	2	1	-	-	2	1	2	1	1	2

Arthrocace et Tuberculosis genus 3, Gangræna cruris 2, (alle heldigt Udfald),
Vulnus dilaceratum cum hæmorrhagia 1, (dødeligt Udfald).

Amputation af Læggen (Amputatio cruris). Indikation paa Sygehus: Arthrocace et Tuberculosis articuli pedis 6, (heldigt Udfald), Gangræna 3, (to heldigt, en dødeligt Udfald), Curvatura post fracturam 1, Sclerodermia 1, Fractura complicata 1, Pernio 1, Vulnus dilaceratum 1, Ulcus cruris 1, (alle heldigt Udfald), Pseudarthrosis 1, (dødeligt Udfald); udenfor Sygehus: Vulnus dilaceratum 2, Gangræna 1, Osteosarcoma 1, Arthrocace 1, Caries 1, (alle heldigt Udfald).

Amputation af Mellemfoden (Amputatio metatarsi). Indikation paa Sygehus: Arthrocace et Tuberculosis 4, Luxatio tali, (alle heldigt Udfald).

Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes

Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes

Amt.	Tabel XXV. Lægedistrikter.	Sindssyge		Amt.	Lægedistrikter.	Sindssyge	
		ialt.	deraf paa Asyl.			ialt.	deraf paa Asyl.
II.	Akershus Amt. ¹⁾	154	48	VIII.	Bratsbergs Amt....	233	67
	Aker	37			Skien	51	
	Ullensaker	28			Kragarø	38	
	Høland	16			Holden	44	
	Follo	25			Sauland	16	
					Hviteseid	32	
III.	Smaalenenes Amt..	153	50		Laardal	41	
	Eidsberg ..	44			Tinn	11	
	Moss	25		IX.	Nedenæs Amt.....	137	58
	Sarpsborg	59			Østre Nedenæs.....	32	
	Hvaløerne	25			Vestre —	52	
IV.	Buskeruds Amt.....	175	49		Aamli	18	
	Drammen	27			Evje	24	
	Ringerike	31			Setersdalen	11	
	Modum	49		X.	Lister og Mandals		
	Næs	15			Amt.....	205	50
	Aal	14			Oddernæs	50	
	Sandsvær	30			Undal	52	
	Rollag	9			Lyngdal	24	
					Vanse	31	
V.	Jarlsberg og Laur-				Flekkefjord	48	
	viks Amt.....	160	37	XI.	Stavanger Amt.....	164	46
	Tønsberg	74			Sogndal	17	
	Hof	40			Ekersund	25	
	Laurvik	46			Sandnæs	25	
VI.	Hedemarkens Amt.	198	51		Stavanger	13	
	Søler og Odalen.....	87			Finne	19	
	Hedemarken	53			Sand	19	
	Søndre Østerdalen ...	17			Karmøen	27	
	Trysil	8			Haugesund	13	
	Rendalen	14			Uopgivet Hjemstavn..	6	
	Tønset	19		XII.	Søndre Bergenhus		
VII.	Christians Amt ²⁾	197 ³⁾	53		Amt.....	226	77
	Hadeland og Land ...	43			Sveens Herred	7	
	Søndre Valders	14			Indre Søndhordland...	12	
	Nordre —	7			Ytre —	17	
	Toten	33			Tysnæs	26	
	Faaberg	32			Indre Hardanger	18	
	Ringebu	26			Ytre —	18	
	Lom	24			Voss	29	
	Lesje	8			Søndre Midthordland .	11	
					Nordre —	28	
					Indre Nordhordland...	33	
					Ytre —	27	

¹⁾ Hjemstavn kun opgivet for 106 privat forpleiede Sindssyge. ²⁾ Heri ikke medregnet 1 paa Fortegnelsen opført, Lillehammer Kjøbstad tilhørende, Sindssyg. ³⁾ 10 Sindssyge behandledes desuden paa Amtssygehuset.

Regning i Regnskabsaaret 1888—1889 i Lægedistrikterne.

départementales par districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikter.	Sindssyge		Amt.	Lægedistrikter.	Sindssyge	
		ialt.	deraf paa Asyl.			ialt.	deraf paa Asyl.
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	82	.32	XVIII.	Inderøen.....	30	
	Lærdal.....	5			Stenkjær.....	29	
	Lyster.....	3			Grong.....	12	
	Indre Sogn.....	7			Namsos.....	6	
	Midtre —.....	7			Fosnæs.....	9	
	Ytre —.....	7			Ytre Namdal.....	18	
	Ytre Søndfjord.....	11			Nordlands Amt.....	176	80
	Indre —.....	10			Brønnø.....	16	
	Kinn.....	12			Alstahaug.....	13	
	Ytre Nordfjord.....	4			Vefsen.....	18	
	Nordfjordeidet.....	7			Ranen.....	31	
	Gloppen.....	6			Lurø.....	6	
	Indviken.....	3			Gildeskaal.....	5	
					Bodø.....	3	
XV.	Romsdals Amt.....	229	64		Folden.....	12	
	Vestre Søndmøre.....	22			Skjærstad.....	13	
	Indre —.....	18			Stegen.....	5	
	Østre —.....	15			Hammerø.....	5	
	Ørskog.....	14			Lødingen.....	7	
	Nordre Søndmøre.....	17			Ofoten.....	7	
	Ytre Romsdal.....	17			Buksnæs.....	3	
	Indre —.....	33			Flakstad.....	4	
	Søndre Nordmøre.....	28			Østlofoten.....	7	
	Sundalen.....	22			Hadsel.....	12	
	Surendalen.....	22			Sortland.....	9	
	Nordre Nordmøre.....	20		XIX.	Tromsø Amt.....	62	35
	Ukjendt Hjemstavn ..	1			Trondenes.....	12	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt.....	223	74		Ibestad.....	5	
	Strinden.....	44			Tranø.....	5	
	Selbu.....	6			Lenvik.....	4	
	Røros.....	13			Maalselven.....	6	
	Guldal.....	40			Balsfjorden.....	5	
	Opdal.....	16			Tromsø.....	3	
	Orkedal.....	44			Lyngen.....	9	
	Hiteren.....	17			Karlø.....	1	
	Hevne.....	9			Skjærvø.....	9	
	Ytre Fosen.....	11			Uopgivet Hjemstavn..	3	
	Indre —.....	9		XX.	Finmarkens Amt....	55	25
	Nordre —.....	13			Alten.....	12	
	Uopgivet Hjemstavn..	1			Loppen.....	3	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.....	159	36		Hammerfest.....	5	
	Stjørdal.....	20			Maasø.....	4	
	Frosten.....	20			Kistrand.....	11	
	Levanger.....	15			Tanen.....	11	
					Vardø.....	1	
					Vadsø.....	6	
					Sydvaranger.....	2	

Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtkommunernes Regning, og Amtkommunernes omtrentlige Udgifter til disses Forpleining og til Medicinalvæsenet i det Hele.

Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes départementales. Dépensements approximatifs des mêmes communes pour l'entretien des ces aliénés et pour l'administration médicale en général.

Tabel XXVI.	I 1888—89 for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge.		Amtskommunernes Udgifter til Sindssyges Forpleining i 1888 eller 1888—89 ¹⁾ .		Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet forøvrigt i 1888 eller 1888—89.	
	Ialt.	Deraf paa Asyl.	Ialt.	Gjennemsnitlig for hver Sindssyg.	Ialt.	Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen i Amtenes Bygder.
			Kr.	Kr.	Kr.	Øre.
Rigets Bygder	2935	946	-	-	-	-
Akershus Amt	154	48	52 658	342	20 122	26
Smaalenenes —	153	50	42 744	279	15 145	17
Buskeruds —	175	49	37 931	217	15 439	20
Jarlsberg og Laurviks —	160	37	33 763	211	9 753	14
Hedemarkens —	198	51	51 054	258	10 332	17
Christians —	197	53	44 737	227	21 423	21
Bratsbergs —	233	67	55 000	236	22 499	33
Nedenæs —	137	58	52 125	380	3 852	5
Lister og Mandals —	205	50	41 914	204	9 814	17
Stavanger —	164	46	42 982	262	14 524	18
Søndre Bergenhuss —	226	77	39 077	173	20 299	16
Nordre —	82	32	27 618	337	15 340	18
Romsdals —	229	64	43 767	191	14 522	13
Søndre Trondhjems —	223	74	41 570	186	10 821	11
Nordre —	159	36	28 096	176	³⁾ 26 520	34
Nordlands —	176	80	38 880	221	⁴⁾ -	-
Tromsø —	62	35	21 530	347	⁴⁾ -	-
Finmarkens —	55	25	9 783	182	⁴⁾ -	-

¹⁾ Af Amtskommunernes Udgifter til Sindssyges Forpleining refunderes $\frac{1}{5}$ af vedkommende Fattigvæsen; ved disses Beregning ere i flere tidligere Beretninger Refusionerne fra Fattigvæsenet dels medregnede dels ikke. Ørene under 50 er bortkastede, over 50 regnede som 1 Krone; ved Beregningerne er det derimod taget Hensyn til dem. ²⁾ Under Forpleining den 30te April 1889. ³⁾ Heraf til Opførelse af Namdals Sygehus Kr. 8 216,80. ⁴⁾ Medicinalfondets Udgifter, af hvilke der gives Amtene Bidrag til Sindssyges Forpleining, og hvis Udgifter ogsaa komme Byerne og fremmede Fiskere under de forskellige Fiskerier tilgode, udgjorde, naar Beholdningerne fratrækkes, for Nordlands Amt i Aaret 1888—89 Kr. 111 667,05, for Tromsø Amt Kr. 17 015,68 samt for Finmarkens Amt Kr. 82 407,77.

Choparts Operation. Indikation paa Sygehus: Arthroceae 1; udenfor Sygehus: Gangræna 1, (begge heldigt Udfald).

Pirogoffs Operation. Indikation paa Sygehus: Arthroceae 2, Vulnus dilaceratum 2, Combustio 1, (alle heldigt Udfald).

Symes Operation udførtes ved Arthroceae med heldigt Udfald.

Exartikulation af Overarmen. (Exarticulatio humeri). Indikation paa Sygehus: Abscessus brachii 1, Sarcoma humeri 1, (begge heldigt Udfald).

Exartikulation af Haanden udførtes ved Vulnus dilaceratum 2, (begge heldigt Udfald).

Resektioner. (Resectio). Indikation paa Sygehus: Resectio maxillæ superioris ved Cancer 2 (begge heldigt Udfald); Resectio maxillæ inferioris, Cancer 2, Necrosis phosphorica 3, (alle heldigt Udfald); Resectio artic. sterno-clavicularis ved Arthroceae 1, (heldigt Udfald); Resectio humeri ved Arthroceae 2, Fractura complicata 1, (alle heldigt Udfald); Resectio cubiti ved Arthroceae et Tuberculosis 2, (heldigt Udfald); Resectio manus ved Arthroceae et Tuberculosis 5, (to heldigt Udfald, tre udgaaede i Bedring). Resectio ossium carpi & metacarpi, tarsi et metatarsi et phalangum digitorum manus et pedis ved Arthroceae, Tuberculosis 13, (elleve heldigt Udfald, to udgaaede i Bedring); Resectio coxæ ved Coxitis, Arthroceae et Tuberculosis 31, (to dødeligt Udfald, en udgaaet i Bedring, tre tilbageliggende, de øvrige (25) med heldigt Udfald); Resectio genus ved Tuberculosis et Arthroceae 18, (sytten heldigt Udfald, en tilbageliggende), ved Luxatio inveterata 1, (heldigt Udfald); Resectio pedis ved Arthroceae 1, (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Resectio maxillæ superioris ved Necrosis 2, deraf en Gang Necrosis phosphorica, (heldigt Udfald); Resectio cubiti ved Arthroceae et Tuberculosis 2, (heldigt Udfald); Resectio manus ved Arthroceae 1, Vulnus dilaceratum 1, (begge heldigt Udfald); Resectio coxæ ved Arthroceae 2, (heldigt Udfald); Resectio genus ved Arthroceae et Tuberculosis 3, (heldigt Udfald); Resectio pedis ved Arthroceae 2, ved Vulnus 1, (alle heldigt Udfald).

Arthrektomi, Arthrotomi udførtes paa Sygehus ved Arthroceae, Syovitis tuberculosa et Tuberculosis 19, (fjorten med heldigt Udfald, to udgaaede i Bedring, en dødeligt Tilfælde, en tilbageliggende, en opgivet Udfald), ved Vulnus perforans articuli genus 1 med heldigt Udfald; udenfor Sygehus ved Arthroceae 5, (heldigt Udfald).

Osteotomi, Trepanation udførtes paa Sygehus ved Abscessus ossium 4, (heldigt Udfald), Curvatura post fracturam 3, (to heldigt Udfald, en tilbageliggende), Fractura cranii 2, (en heldigt, en dødeligt Udfald); udenfor Sygehus: Trepanatio proc. mastoidei 2, (en heldigt, en dødeligt Udfald).

Borttagelse af Brystkjertelen. (Exstirpatio mammæ) foretoges paa Sygehus ved Kræft og Sarkom 21; udenfor Sygehus er opgivet Kræft 7 Gange, Tumor 2 Gange.

Borttagelse af Kræft i andre Organer end Brystkjertel og Læbe. Paa Sygehus er Sædet opgivet saaledes: Cancer faciei 10, Cancer auris 1, Cancer linguæ et oris 10, Cancer maxillæ 1, Cancer colli 1, Cancer nuchæ 1, Cancer costarum 1, Cancer axillæ 1, Cancer penis 3, Cancer genitalium feminarum 5, Cancer uteri 3; Sarcoma brachii 2, Sarcoma manus 1, Sarcoma femoris 1, Sarcoma regionis genus 1, Sarcoma cruris 1; udenfor Sygehus: Cancer faciei 10, Cancer linguæ 3, Cancer auris 1, Cancer colli 1, Cancer nuchæ 1, Cancer cubiti 1, Cancer manus 1, Cancer inguinis 2, Cancer uteri 2, Cancer penis 1, Cancer popliteæ 1, Cancer pedis 1; Sarcoma maxillæ 1.

Borttagelse af Svulster (Exstirpatio tumorum). Paa Sygehus er Svulstens Art opgivet for følgende 67 som: Tumores glandularum 31, Lipoma 9, Tumor cysticus 5, Lymphoma 3, Atheroma 1, Ranula 1, Neuroma 1, Tumor reg. capitis 1, Tumor reg. parotis 1, Tumor maxillæ 1, Tumor reg. colli 4, Tumor

Chirurgische Ope- rations

Tabel XXVII.				Hele Riget.													
Operationer.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
				Christiania By.		Akershus.		Smaalene		Buskeruds.		Jarlsberg og Laurviks.		Hede-markens.		Christians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen .	8	4	4	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1
— - Underarmen	16	10	6	4	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	1
— - Haand	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Melm.haand.	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Laaret	25	19	6	6	-	-	-	3	2	-	-	1	-	-	1	1	1
— - Læggen	22	16	6	5	-	-	-	1	1	-	-	2	-	1	-	-	-
— - Mellemfoden	5	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Choparts Operation	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirogoffs —	5	5	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Symes —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exartikulation af Overarmen	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— - Haanden	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Foden	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tæer	249	56	193	17	1	-	16	4	28	3	15	-	11	1	12	3	12
Resektioner	114	86	28	61	5	-	1	3	-	-	-	-	1	1	2	-	1
Arthrektomi og Arthrotomi	25	20	5	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osteotomi, Trepanation	12	10	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Borttagelse af Brystkjertel .	68	34	34	15	5	-	-	-	4	1	3	-	2	2	-	1	3
— - Læbekraft	136	21	115	7	6	-	3	1	13	-	9	1	10	-	6	-	13
— - Kræft i andre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Organer	105	44	61	32	7	-	1	-	2	-	7	1	2	-	3	2	3
— - Svulster	438	84	354	54	22	-	18	3	40	2	31	1	26	1	10	-	37
— - Tonillere	115	4	111	1	15	-	6	-	13	-	2	1	8	-	10	-	7
— - Uvula	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - indgroede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Negle	79	5	74	-	-	-	1	-	4	1	8	1	9	-	2	-	3
Thorakocentese ved Empyem (Incision)	81	35	46	14	1	-	-	3	2	-	4	-	-	-	1	1	2
Paracentese af Brystet	69	25	44	8	1	1	-	-	14	-	1	-	4	1	3	-	1
— - Underlivet	116	20	96	3	-	-	-	5	9	-	1	5	9	-	21	-	6
Øsofagotomi	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastrotomi	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephrotomi	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariotomi	29	7	22	-	10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialsvulst . .	21	3	18	-	9	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1
Laparotomi	15	10	5	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hysterektomi	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Keisersnit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operat. for Livmodersygdom etc.	117	14	103	9	29	-	1	1	8	-	-	-	6	-	1	-	-
Operat. af Polyper	133	1	132	-	6	-	-	-	14	-	4	-	11	-	26	-	13
Underbinding af Arterier . .	10	2	8	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Operat. af Struma	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Operationer.	Tabel XXVII (Forts.).			Hele Riget.													
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
				Christiania By.		Akershus.		Smaaløbene		Buskeruds.		Jarlberg og Laurviks.		Hede-markens.		Christians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Operation for Nævi-, Telean-giektasier	25	6	19	5	1	-	-	1	-	-	-	-	4	-	1	-	-
— - Hæmorrhoider	13	2	11	2	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3
Neurotomi og Nervestræk-ning	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tenotomier	33	14	19	11	-	-	2	-	-	-	1	2	-	1	3	-	4
Operation for Hygroma	75	2	73	-	-	-	2	-	11	-	3	-	4	-	5	-	10
Punktion og Incision af Led	37	20	17	12	-	-	-	-	7	1	2	-	1	-	-	-	-
Forceret Ledbevægelse	11	4	7	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Operationer for Ledmus	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plastiske Operationer	26	15	11	14	2	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-
Operation for Hæmund	32	8	24	5	2	-	-	-	1	4	-	1	2	-	2	-	2
— - spaltet Gane	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tracheotomi	47	29	18	5	2	-	1	-	3	-	-	1	2	-	1	-	1
Perforation af Membr. tym-pani	3	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Operationer for Vandbrok	174	15	59	6	3	-	5	-	5	-	4	1	6	-	11	-	25
Borttagning af Testiklerne	18	11	17	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Herniotomi	92	38	54	19	-	-	7	1	3	-	3	3	4	1	-	1	6
Punktion af Blæren	6	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Lithotomi og Cystotomi	7	6	1	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ectopia vesicæ	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Phimosi	14	3	11	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	-	-	-	-
— - Paraphimosis	15	2	13	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1
Urethrotomia externa	7	3	4	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - interna	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elektrolyse af Strikture	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perinæoraphi	18	2	16	2	11	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Fistula vesico-vaginalis	6	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-uterina	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Atresia ani	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula ani	12	3	9	3	3	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
— - Fissura ani	20	2	18	1	5	-	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-
— - Prolapsus ani	4	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nekrotomi, Udskrabning	230	143	82	93	8	1	6	3	6	2	5	6	4	-	-	3	6
Sum	2981	911	2070	494	169	2	72	36	203	13	115	27	136	13	125	14	166

Operationer.	Tabel XXVII (Forts.).			Hele Riget															
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7									
				Christiania By.	Akershus.	Smaalene.	Buskeruds.	Jarlsberg og Laurviks.	Hede- markens.	Christians.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Øienoperationer:																			
Borttagelse af Øieæblet . . .	56	36	26	17	1	-	1	2	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Extractio cataractæ	106	67	39	44	10	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Discisio cataractæ	21	18	3	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extractio lentis	9	2	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Iridectomia	54	27	27	20	2	-	-	1	3	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis	10	4	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punctio corneæ	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Saemisch Operation	46	9	37	2	-	-	-	3	1	3	1	-	2	6	-	-	-	-	5
Cauterisatio ulcus corneæ . .	38	14	24	8	-	-	-	1	-	-	-	-	4	10	-	-	-	-	-
Keratotomi	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritomi	9	2	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sclerotomi	8	6	2	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation af Staphylom. . . .	11	5	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Pterygium.	4	-	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Skjelen, Teno- tomi	9	-	9	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Symblepharon.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Chalazion.	29	-	29	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	6	-	-	-	-	-
— - Ectropium.	12	2	10	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Entropium	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Blepharoplastik	8	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canthotomi, Canthoplastik . .	3	1	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Sygdom i Taare- veiene	349	15	334	8	9	-	10	-	19	-	7	2	24	3	35	-	-	-	16
— - Svulster i Øien- hulen	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— paa Øienlaagene	15	-	15	-	-	2	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	815	207	608	129	31	-	16	3	34	4	15	5	27	9	66	-	27	-	-
Chirurgiske Operationer . . .	2981	911	2070	494	169	2	72	36	203	13	115	27	136	13	125	14	166	-	-
Chirurgiske og Øienopera- tioner tilsammen	3796	1118	2678	623	200	2	88	39	237	17	130	32	163	22	191	14	193	-	-

reg. nuchæ 2, Tumor antibrachii 1, Tumor reg. genus 3, Tumor femoris 1, Tumor recti 1, Cicatrix vitiosa 1; udenfor Sygehus for 178: Atheroma 65, Tumores glandularum 30, Lipoma 28, Tumor cysticus 26, Fibroma 8, Ranula 5, Angioma 5, Papilloma 4, Epulis 2, Ganglion 2, Neuroma 2, Chondroma 1.

Thorakocentese ved Empyema (Incisio empyematis). Paa Sygehus er Udfaldet opgivet 20 Gange som heldigt, 7 Gange som dødeligt, 1 udgik

rationer i 1888.

[illegible]

uhelbredet; udenfor Sygehus i 36 Tilfælde med heldigt Udfald, 2 udgik i Bedring. I 6 Tilfælde, 4 paa og 2 udenfor Sygehus, er samtidig anført at være foretagen Resectio costarum.

Øsophagotomi (Øsophagotomia externa) udførtes ved Ulcus pharyngis
1 Gang og Strictura oesophagi 1, begge Gange med heldigt Udfald.

**Behandlede Tilfælde og kjendte Dødsfald af Brok, Benbrud
og Luxationer.**

Liste des cas traités des quelques maladies chirurgicales (hernie, fracture, luxation).

Tabel XXVIII. Overøvrighedsdistrikter.	Brok.							Benbrud.		Luxa- tioner.
	Ialt opgivne.		Sædet op- givet for	Deraf				Ialt opgivne.		Ialtop- givne.
	Tilfælde.	Dødsfald.		Hysken.	Laaret.	Navlen.	Under- livet.	Tilfælde.	Dødsfald.	Tilfælde.
Christiania By*).....	18	3	-	-	-	-	-	28	20	8
Akershus Amt.....	66	5	54	38	11	5	-	82	8	27
Smaalenenes —.....	75	6	40	31	5	4	-	132	3	29
Buskeruds —.....	105	3	76	61	7	6	2	175	2	45
Jarlsberg og Laurviks Amt	95	3	86	51	9	26	-	124	4	38
Hedemarkens Amt ...	123	8	117	82	12	22	1	172	3	32
Christians —.....	81	6	71	57	7	13	-	174	7	48
Bratsbergs —.....	55	3	42	34	2	4	2	111	2	31
Nedenæs —.....	43	2	39	23	15	1	-	83	2	30
Lister og Mandals —.....	27	2	27	18	5	4	-	39	3	8
Stavanger —.....	48	4	28	15	11	1	1	62	1	16
Søndre Bergenhus —.....	35	7	35	22	9	4	-	81	1	15
Bergens By.....	9	2	9	9	-	-	-	28	4	3
Nordre Bergenhus Amt ..	48	7	48	38	3	7	-	72	-	24
Romsdals —.....	90	12	83	60	13	10	-	59	1	18
Søndre Trondhjems — ..	81	12	52	26	11	15	-	70	4	11
Nordre Trondhjems —.....	27	4	25	19	6	-	-	57	1	21
Nordlands —.....	109	4	49	40	5	3	1	93	4	27
Tromsø —.....	115	3	112	93	3	16	-	57	5	16
Finmarkens —.....	16	-	16	13	3	-	-	17	1	7
Riget	1266	96	1009	724	137	141	7	1716	76	454

*) For Christiania er alene opført de fra Lægerne privat opgivne Tilfælde. Fra Sygehusene er opført af Brok 20 Tilfælde og 6 Dødsfald, af Benbrud 158 Tilfælde og 7 Dødsfald, af Luxationer 12 Tilfælde.

Gastrotomi udførtes ved Cancer pylori, i et Tilfælde med dødeligt, i et med heldigt Udfald.

Nephrotomi udførtes paa Sygehus ved Abscessus renis (tilbageiggende ved Udgangen af 1888, senere udgaaet helbredet); udenfor Sygehus: ved Pyonephrosis 1, Hydronephrosis 1 (begge med heldigt Udfald).

Ovariometri. Paa Sygehus: 5 Tilfælde med heldigt Udfald, 1 dødeligt Udfald, i et indtraf Død 3 Maaneder efter af Recidiv af Kræft; udenfor Sygehus: 21 med heldigt Udfald, 1 døde 8 Uger efter ved Recidiv af Sarkom.

Laparotomi. Indikation paa Sygehus ved Ileus 9, (tre med heldigt, sex med dødeligt Udfald), Vulnus perforans ventriculi 1, (dødeligt Udfald); udenfor

Sygehus: Ileus 3, (alle dødeligt Udfald), Tumor ligamenti lati 1, (heldigt Udfald), Graviditas extrauterina 1, (heldigt Udfald); hos denne sidste maatte senere paa Grund af Ileus gjøres Enterotomi. Hun døde senere af Inanition. Ved Obduktionen intet Tegn paa Peritonitis efter nogen af Operationerne.

Hysterektomi ved Myoma uteri, (3) udførtes med heldigt Udfald udenfor Sygehus.

Keisersnit (Sectio cæsarea) ved Tumor (Chondroma) pelvis udførtes med heldigt Udfald for Moder og Barn (se Medicinsk Revue 1889, Pag. 1).

Borttagelse af Polyper (Evulsio polyporum). Udenfor Sygehus er Sædet angivet for 70 i Næsen, 8 i Øret og 1 i Svælget.

Underbinding af Arterier (Ligatura arteriarum). Paa Sygehus: Arteria femoralis 1, Arteria radialis 1, (begge heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Arteria radialis 4, Arteria ulnaris 1, (alle heldigt Udfald).

Tracheotomi. Paa Sygehus: Diphtheritis 21, (elleve heldigt, ti dødeligt Udfald); Corpus alienum laryngis 3, (to heldigt, en dødeligt Udfald); Stenosis laryngis 2, (en heldigt, en dødeligt Udfald), Croup 1 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Diphtheritis 9, (to heldigt, syv dødeligt Udfald); Croup 2, (en heldigt, en dødeligt Udfald); Phlegmone colli 1, Oedema glottidis 1, Corpus alienum laryngis 1, (alle dødeligt Udfald).

Herniotomi. Paa Sygehus 22 med heldigt, 15 med dødeligt Udfald, 1 tilbageliggende; udenfor Sygehus 30 med heldigt, 20 med dødeligt Udfald.

Lithotomi et Cystotomi. Sectio alta ved Lithiasis 2, (heldigt Udfald), Tumor vesicæ 1, (heldigt Udfald), Ischuria paradoxa post stricturam traumaticam 1, (dødeligt Udfald); Sectio perinæalis ved Lithiasis 1, ved Tumor prostatica 1, (begge heldigt Udfald).

Af **Brok** (Hernia) er opgivet 1266 Tilfælde, og kjendtes 96 Dødsfald. Kjøen og Alder opgives for 1133 nemlig 245 Gutter, 87 Piger, 520 voxne Mænd og 281 voxne Kvinder. Brokets Sæde opgives for 1009 Tilfælde, deraf Hernia inguinalis 724, Hernia cruralis 137, Hernia umbilicalis 141, Hernia ventralis 6, Hernia epigastrica 1. Om de udførte Herniotomier se den chirurgiske Liste med tilhørende Anmerkninger.

Af **Benbrud** (Fractura) er opgivet 1716, og der kjendtes 76 Dødsfald som Følge af eller efter Brudet. For 1536 Tilfælde opgives Kjøen og Alder hos 250 Gutter, 129 Smaapiger, 699 voxne Mænd og 458 voxne Kvinder. Brudets Sæde er angivet i 1613 Tilfælde som

Fractura cranii 39	Fractura humeri 101	Fractura femoris 145
— ossium faciei 17	— antibrachii 127	— patellæ 14
— vertebrarum 10	— radii 271	— cruris 190
— sterni 2	— ulnæ 23	— tibie 77
— costarum 228	— digiti manus 45	— fibulæ 106
— claviculæ 79	— ossium pelvis 8	— malleoli 21
— scapulæ 11	— colli femoris 93	— digitor. pedis 6

Af **Luxationer** er opgivet 454 Tilfælde. For 391 kjendes Kjøen og Alder hos 46 Gutter, 34 Smaapiger, 211 voxne Mænd og 100 voxne Kvinder. Luxationens Sæde er opgivet i 410 Tilfælde som:

Luxatio maxillæ inf. 17	Luxatio radii 19	Luxatio genus 4
— claviculæ 8	— ulnæ 3	— patellæ 2
— scapulæ 3	— manus 13	— tibie 3
— humeri 241	— digitor manus 15	— pedis 1
— antibrachii 64	— femoris 15	— digit. pedis 2

Ovenstaaende 3 Sygdommes Fordeling paa Amterne vil sees af Tabel XXVIII, (Side LVIII).

Af Lægerne udførte obstetri-

Opérations obstétricales

Tabel XXIX.		Samlet Antal Bar- selkvinder.	Samlet Antal Ope- rationer.	Forhold i pCt.	Tang- forløsning.	Vending.
Riget		61986	¹⁾ 1157	1,9	798	143
Christiania	Stift	18587	415	2,2	296	45
Hamars	—	7043	86	1,8	60	5
Christianssands	—	10904	276	2,5	167	46
Bergens	—	9776	184	1,9	127	25
Trondhjems	—	7939	108	1,4	82	16
Tromsø	—	7737	88	1,1	66	6

¹⁾ Hos 1136 Fødende (1,8 pCt.) idet ved 19 Tvillingfødsler begge Tvillinger og ved

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XXX.		Mødre ¹⁾ .				Børn.			
Operation.	Samlet Antal Opera- tioner.	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾ .	For- hold i pCt.	Forhold i pCt. i 1887.	Antal for hvil- ke Ud- fald er opgivet.	Deraf vare død- fødte.	For- hold i pCt.	Forhold i pCt. 1887.
Tangforløsning	798	779	19	2,4	2,5	798	120	15,0	12,4
Vending	143	142	15	10,6	12,8	143	84	51,7	61,8
Udtrækning ved Bæk- kenendefødsel	37	36	1	-	-	37	17	-	-
Partus præmaturus artificialis	12	12	1	-	-	12	5	-	-
Accouchement forcé.	1	1	1	-	-	1	1	-	-
Perforation	35	35	6	-	-	-	-	-	-
Embryotomi	9	5	4	-	-	-	-	-	-
Kephalotripsi	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Molaforløsning	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Efterbyrdsoperation.	118	115	3	2,6	4,7	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge Tvillinger ere forløste ved Kunsthjælp, er Udfaldet for den Fødende opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation (se Tabel XXXI, Side LXI). ²⁾ Døds-
aarsagerne ville sees af Tabel XII, Side XXVI).

ciske Operationer i 1887.

faites par les médecins.

Udtræk- ning ved Bækken- endefødsel.	Partus præ- maturus artificialis.	Accou- chement forcé.	Perfora- tion.	Kephalo- tripsi.	Embryo- tomi.	Molafor- løsning.	Efterbyrds- operation.
37	12	1	35	3	9	1	118
17	9	-	12	-	1	-	35
2	1	-	4	1	2	-	11
12	-	-	4	1	5	1	40
2	2	-	10	1	-	-	17
-	-	1	3	-	1	-	5
4	-	-	2	-	-	-	10

1 Trillingfødsel alle Trillinger forløstes ved kunstig Hjelp.

Tvillingfødsel med kunstig Forløsning af begge Tvillinger.

Jumeaux, nés après des opérations obstétricales sur tous les deux.

Tabel XXXI. Operation ¹).	Udfaldet for						
	Mødre	1ste Tvilling			2den Tvilling		
		levende.	lev.	død.	uopg.	lev.	død.
Tang paa begge Tvillinger...	13	11	1	1	10	2	1
Tang paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling.....	4	3	1	-	3	1	-
Tang paa 1ste, Udtrækning paa 2den Tvilling	1	1	-	-	-	1	-
Udtrækning paa 1ste, Tang paa 2den Tvilling	1	1	-	-	-	1	-

¹) Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller. Desuden opgives et af Børnene forløst ved Kunsthjelp ved 16 Tvillingfødsler, nemlig i 10 ved Tang: 5 Gange 1ste Tvilling (2 levende, 3 dødfødte), 5 Gange 2den Tvilling (3 levende, 2 dødfødte); i 3 ved Vending af 2den Tvilling (1 levende, 2 dødfødte); i 2 ved Udtrækning: 1 Gang 1ste Tvilling (levende), 1 Gang 2den Tvilling (dødfødt) og i 1 ved Perforation af sidstkommende Hoved (2den Tvilling). Alle Mødre ilive.

Ved en Trillingfødsel forløstes 1ste Trilling ved Tang, 2den og 3die Trilling ved Vending og Udtrækning med heldigt Udfald for Moder og alle 3 Børn.

**Udfald af obstetriciske Operationer efter de forskellige
Indikationer.**

Résultat des accouchements a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par accouchement forcé, f) par perforation, g) par embryotomie h) par cephalotripsie — d'après les indications différentes.

Tabel XXXII. Indikation.	Ialt udførte For- retninger.	Mødre		Børn	
		ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.
A. Tangforløsning:					
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1) 635	615	8	566	69
Bækkensneverhed	2) 70	67	1	46	24
Barselkrampe	3) 21	14	6	11	10
Ueftergivelige ydre Fødselsdele . .	14	14	-	13	1
Blødning og Placenta prævia . . .	3	3	-	3	-
Vatersot hos Moderen	4) 2	1	-	2	-
Svulst i Livmoderen	2	2	-	2	-
— - Bækkenet	1	1	-	-	1
Ueftergivelig Modernund	1	1	-	1	-
Truende Livmoderbristning	1	1	-	1	-
Retentio urinae	1	-	1	-	1
Isseleie med Panden fortil	5) 11	8	1	7	4
Stort Fosterhoved	10	9	1	9	1
Skjævt Isseleie	9	9	-	7	2
Ansigtsfødsel	6	6	-	6	-
Fremfald af Navlesnoren	4	4	-	2	2
Sidstkommende Hoved ved Sædefødsel	3	2	1	-	3
Krydsende Tvillinger	6) 1	-	-	1	-
Stor Hovedsvulst	1	1	-	1	-
Misfoster	1	1	-	-	1
Afdødt Foster	1	1	-	-	1
Ialt	798	760	19	678	120
		779		798	
B. Vending:					
Placenta prævia og Blødning . . .	25	18	7	6	19
Bækkensneverhed	11	11	-	4	7
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	10	9	1	7	3
Barselkrampe	7) 4	3	-	2	2
Tverleie	69	63	6	34	35
— med fremfalden Navlesnor . . .	14	14	-	4	10
— med fremfalden Navlesnor og Arm	3	3	-	-	3

¹⁾ 8 Gange af begge Tvillinger, altsaa ialt 627 Fødende; hos 4 af disse forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvor Udfaldet (heldigt) for Moderen er opført. ²⁾ 2 Gange af begge Tvillinger. ³⁾ 1 Gang af første Trilling; 2den og 3die Trilling forløstes ved Vending, hvor Udfaldet (heldigt) for Moderen er anført. ⁴⁾ 1 Gang af begge Tvillinger. ⁵⁾ 2 Gange af begge Tvillinger. ⁶⁾ 1ste Tvilling, 2den forløstes ved Vending, hvor Udfaldet (heldigt) for Moderen er anført. ⁷⁾ 1 Gang ved Trillingfødsel, hvor 2den og 3die Trilling forløstes ved Vending, 1ste ved Tang, alle ilive, Udfaldet for Moderen heldigt.

Indikation.	Ialt udførte For- retninger.	Mødre		Børn	
		ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.
Tverleie med fremfalden Arm eller					
Haand	2	2	-	1	1
Afdødt Foster	2	2	-	-	2
Krydsende Tvillinger	1	1	-	1	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	1	-	1	-	1
Ansigtsleie	1	1	-	-	1
Ialt	143	127	15	59	84
		142		143	
C. Udtrækning ved Bækken- endefødsel:					
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 25	23	1	15	10
Blødning og Placenta prævia	3	3	-	1	2
Bækkensneverhed	2	2	-	-	2
Barselkrampe	1	1	-	1	-
Dobbelt Fødsel	3	3	-	2	1
Opslaaede Arme	1	1	-	-	1
Haand ved Siden af Sædet	1	1	-	1	-
Fremfald af Navlesnoren	1	1	-	-	1
Ialt	37	35	1	20	17
		36		37	
D. Partus præmaturus arti- ficialis.					
Bækkensneverhed	11	11	-	7	4
Hjertesygdom	1	-	1	-	1
Ialt	12	11	1	7	5
		12		12	
E. Accouchement forcé:					
Døende Kvinde	1	-	1	-	1
F. Perforation:					
Bækkensneverhed	20	16	4	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-
Utilstrækkelige Veer	1	1	-	-	-

¹⁾ Hos 1 af disse forlestes 2den Tvilling ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen er opgivet.

Tabel XXXII. (Forts).	Indikation.	Ialt udførte For- retninger.	Mødre		Børn	
			ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.
	Hydrocephalisk Fosterhoved	5	4	1	-	-
	Ansigtsleie	2	2	-	-	-
	Sidstkommende Hoved efter Vending	2	1	1	-	-
	For stort Fosterhoved	1	1	-	-	-
	Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-
	Haand ved Siden af Hovedet	1	1	-	-	-
	Ialt	35	29	6	-	-
			35			
	G. Embryotomi:					
	Tverleie	7	4	3	-	-
	— med fremfalden Arm	1	-	1	-	-
	— og Placenta prævia	1	1	-	-	-
	Ialt	9	5	4	-	-
			9			
	H. Kephalotripsi:					
	Bækkensneverhed	3	2	1	-	-

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte 1157, hvis Art og For-
deling paa Stifterne sees af Tabel XXIX. (Side LX).

Tabel XXX viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn. (Side LX).

Tabel XXXI giver Oplysning om de ved Kunsthjælp forløste Tvillinger og
Trillinger. (Side LXI).

Af Tabel XXXII sees Udfaldet af de obstetriske Operationer efter de
forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte og Døde** vil sees af Tabel XXXIII (Side LXV), der er
et Uddrag af det statistiske Centralbureau meddelte Opgave over Folkemængdens
Bevægelse i 1888.

Antallet af **Fødte og Døde** m. v. fordelt paa Rigets Byer og Bygder
sees af Tabel XXXIV. (Side LXVI).

Antallet af **levende Fødte** udgjorde 61 277 og af **Døde** 33 645. For
hele Riget bliver der saaledes et Overskud af 27 632 Fødte over Døde og For-
holdet mellem hine og disse = 100 : 54,9.

I Bygderne udgjorde Antallet af **levende Fødte** 46 053 og af **Døde** 24 514
der giver et Overskud af 21 539 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og
disse = 100 : 53,2.

I Byerne udgjorde Antallet af **levende Fødte** 15 224 og af **Døde** 9 131,
der giver et Overskud af 6 093 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og
disse = 100 : 60,0 (59,97).

Fødte og Døde i 1888.

Naissances et décès.

Tabel XXXIII.		Levende Fødte.	Døde				Dødfødte.	Omkomne ved		
Overøvrighedsdistrikter.			Ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ulykkelige Hændelser.	Selv mord.	Drab.
Riget		61277	33645	5841	558	315	1583	858	133	19
I. Christiania	Stift	18372	10524	2072	173	68	455	174	51	4
II. Hamars	—	7022	3625	473	59	26	142	71	27	2
III. Christianssands	—	10809	6750	1108	101	52	260	156	15	2
IV. Bergens	—	9632	5084	981	112	75	303	131	17	2
V. Trondhjems	—	7828	4351	566	71	34	211	105	17	5
VI. Tromsø	—	7614	3311	641	42	60	212	221	6	4
1. Christiania By		5047	3123	827	51	19	133	36	13	1
2. Akershus	Amt	3041	1841	272	26	10	67	29	14	1
3. Smaalenenes	—	3983	2015	335	33	11	87	47	10	1
4. Buskeruds	—	3313	1877	319	39	14	104	30	6	1
5. Jarlsb. og Laurv.	—	2988	1668	319	24	14	64	32	8	-
6. Hedemarkens	—	3792	1990	263	31	9	68	46	16	2
7. Christians	—	3230	1635	210	28	17	74	25	11	-
8. Bratsbergs	—	2827	1503	247	22	18	77	40	3	1
9. Nedenæs	—	2164	1419	218	30	5	41	24	3	-
10. Lister og Mandals	—	2244	1750	265	19	12	68	39	5	-
11. Stavanger	—	3574	2078	378	30	17	74	53	4	1
12. Søndre Bergenh.	—	3930	2087	431	48	32	107	51	7	-
13. Bergens By		1612	1066	273	17	14	39	12	4	1
14. Nordre Bergenh. Amt		2578	1226	169	21	14	99	48	4	1
15. Romsdals	—	3628	1869	258	51	29	112	63	5	-
16. Søndre Trondhj.	—	3438	2026	271	27	16	98	35	8	2
17. Nordre	—	2274	1161	145	29	4	59	27	6	3
18. Nordlands	—	4415	1850	324	23	37	106	139	3	2
19. Tromsø	—	2149	887	184	14	13	73	49	3	1
20. Finmarkens	—	1050	574	133	5	10	33	33	-	1

I Lægernes Dødslistes opgives **Dødsårsagen** for 18 810 Tilfælde eller 55,9 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 57,6 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (32 635).

For Byerne er opgivet Dødsårsag for 8 252 Tilfælde eller 90,4 pCt. af samtlige for Byerne indtrufne Dødsfald og 93,3 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (8846).

Antal Fødte og Døde i Land-
Nombre des naissances et des décès dans

Overøvrighedsdistrikter.			Bygderne.					
			Levende Fødte.	Døde				Død- fødte
				ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	
Riget			46053	24514	3748	412	250	1213
I.	Christiania	Stift . .	10038	5633	875	92	36	249
II.	Hamars	— . .	6772	3475	454	58	26	141
III.	Christianssands	— . .	8015	4968	768	80	45	204
IV.	Bergens	— . .	7714	3901	683	89	58	252
V.	Trondhjems	— . .	6593	3589	425	60	29	177
VI.	Tromsø	— . .	6921	2948	543	33	56	190
1.	Christiania By		-	-	-	-	-	-
2.	Akershus	Amt . .	2923	1764	261	24	10	67
3.	Smaalenenes	— . .	2776	1435	217	19	10	69
4.	Buskeruds	— . .	2398	1327	209	30	11	72
5.	Jarlsb. og Laurv. — . .		1941	1107	188	19	5	41
6.	Hedemarkens	— . .	3620	1875	248	30	9	68
7.	Christians	— . .	3152	1600	206	28	17	73
8.	Bratsbergs	— . .	2117	1122	182	19	14	64
9.	Nedenæs	— . .	1762	1207	186	27	4	33
10.	Lister og Mandals	— . .	1647	1266	188	13	12	56
11.	Stavanger	— . .	2489	1373	212	21	15	51
12.	Søndre Bergenhus	— . .	-	2087	431	48	32	107
13.	Bergens By		3930	-	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus Amt . .		2558	1212	163	18	14	99
15.	Romsdals	. . .	2994	1595	206	35	22	91
16.	Søndre Trondhjems	— . .	2704	1517	176	21	16	77
17.	Nordre —	— . .	2121	1079	132	27	3	55
18.	Nordlands	— . .	4192	1779	298	22	36	98
19.	Tromsø	— . .	1953	757	151	10	13	66
20.	Finmarkens	— . .	776	412	94	1	7	26

og Bydistrikterne i 1888.

la campagne et dans les villes.

			Byerne.									
Omkomne ved			Levende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne ved			
ulyk- kelige Hæn- delser.	Selv- mord.	Drab.		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ulyk- kelige Hæn- delser.	Selv- mord.	Drab.	
716	95	14	15224	9131	2093	146	65	370	142	38	5	
101	29	3	8334	4891	1197	81	32	206	73	22	1	
67	26	2	250	150	19	1	-	1	4	1	-	
121	10	1	2794	1782	340	21	7	56	35	5	1	
116	13	1	1918	1183	298	23	17	51	15	4	1	
95	11	3	1235	762	141	11	5	34	10	6	2	
216	6	4	693	363	98	9	4	22	5	-	-	
-	-	-	5047	3123	827	51	19	133	36	13	1	
26	12	1	118	77	11	2	-	-	3	2	-	
29	6	1	1207	580	118	14	1	18	18	4	-	
23	4	1	915	550	110	9	3	32	7	2	-	
23	7	-	1047	561	131	5	9	23	9	1	-	
43	16	2	172	115	15	1	-	-	3	-	-	
24	10	-	78	35	4	-	-	1	1	1	-	
31	1	1	710	381	65	3	4	13	9	2	-	
22	2	-	402	212	32	3	1	8	2	1	-	
27	3	-	597	484	77	6	-	12	12	2	-	
41	4	-	1085	705	166	9	2	23	12	-	1	
51	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1612	1066	273	17	14	39	12	4	1	
48	4	1	20	14	6	3	-	-	-	-	-	
58	5	-	634	274	52	6	7	21	5	-	-	
28	2	1	734	509	95	6	-	21	7	6	1	
26	6	2	153	82	13	2	1	4	1	-	1	
138	3	2	223	71	26	1	1	8	1	-	-	
49	3	1	196	130	33	4	-	7	-	-	-	
29	-	1	274	162	39	4	3	7	4	-	-	

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme
(Bydistrikt og Landdistrikt) samt
Décès totaux et décès causés par les maladies connues

Amt.	Tabel XXXV. Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I.	Christiania By.....	3011	3067	98,1		Lesje.....	107	43	40,2
II.	Akershus Amt.....	1841	1080	59,0		Lom.....	148	56	37,8
	Byer.....	77	40	51,9		Ringebu.....	179	63	35,2
	Bygder.....	1764	1046	59,3		Søndre Valders.....	131	35	26,7
	Høland.....	273	180	65,9	VIII.	Bratsbergs Amt.....	1503	830	55,2
	Aker.....	688	427	62,1		Byer.....	381	345	90,6
	Ullensaker.....	529	313	59,2		Bygder.....	1122	485	43,3
	Follo.....	351	166	47,3		Kragerø.....	313	244	77,9
III.	Smaalenenes Amt..	2015	1113	55,2		Skien.....	510	346	67,8
	Byer.....	580	522	90,0		Tinn.....	55	31	56,5
	Bygder.....	1435	591	41,2		Sauland.....	94	44	46,8
	Fredrikshald.....	191	173	90,6		Laardal.....	151	55	36,4
	Sarpsborg.....	739	478	64,7		Holden.....	226	81	35,9
	Moss.....	365	193	52,9		Hviteseid.....	154	29	18,8
	Eidsberg.....	444	226	50,9	IX.	Nedenæs Amt.....	1419	775	54,6
	Hvaløerne.....	222	43	19,4		Byer.....	212	193	91,0
IV.	Buskerud Amt.....	1877	1272	67,8		Bygder.....	1207	582	48,3
	Byer.....	550	514	93,5		Vestre Nedenæs.....	594	370	62,3
	Bygder.....	1327	758	57,1		Østre.....	510	296	58,0
	Drammen.....	663	638	96,2		Evje.....	92	39	42,4
	Sandsvær.....	271	186	68,2		Aamli.....	135	50	37,0
	Modum.....	407	236	58,0		Sætersdalen.....	88	20	22,7
	Rollag.....	88	47	53,4	X.	List. og Mand. Amt	1750	930	53,7
	Ringerike.....	237	122	51,5		Byer.....	597	442	74,0
	Aal.....	92	26	28,3		Bygder.....	1647	448	29,6
	Næs.....	119	27	22,7		Christianssand.....	336	331	98,5
V.	Jarlsb. og Laurv. Amt	1668	1012	60,7		Oddernæs.....	532	355	66,7
	Byer.....	561	463	82,5		Vanse.....	208	69	33,2
	Bygder.....	1107	549	49,6		Undal.....	232	65	28,0
	Hof.....	337	231	68,2		Flekkefjord.....	300	76	25,3
	Laurvik.....	573	343	59,9		Lyngdal.....	142	34	24,0
	Tønsberg.....	758	438	57,8	XI.	Stavanger Amt.....	2078	978	47,1
VI.	Hedemarkens Amt.	1990	1139	57,7		Byer.....	705	530	75,2
	Byer.....	115	103	89,6		Bygder.....	1313	448	34,3
	Bygder.....	1875	1036	55,3		Karmøen.....	286	164	64,3
	Trysil.....	54	40	74,1		Haugesund.....	188	113	60,1
	Rendalen.....	126	91	72,2		Sandnæs.....	251	140	55,8
	Hedemarken.....	776	451	58,1		Stavanger.....	631	340	53,9
	Søndre Østerdalen..	302	166	55,0		Sogndal.....	95	39	41,0
	Solør og Odalen....	565	308	54,5		Finne.....	200	73	36,5
	Tønset.....	153	81	52,9		Ekersund.....	228	66	28,9
	Indset Annex.....	9	2	22,2		Sand.....	199	37	18,6
	Gaarde af Tolgens Herred.....	5	-	-	XII.	Søndre Bergen h. Amt	2087	648	31,0
VII.	Christians Amt.....	1635	738	45,1		Ytre Hardanger....	122	105	86,1
	Byer.....	35	14	40,0		Voss.....	198	113	57,1
	Bygder.....	1600	724	45,3		Lindaas.....	242	109	45,0
	Nordre Valders.....	145	101	69,7		Tysnæs.....	138	46	40,6
	Hadeland og Land..	323	193	59,8		Osterøen.....	243	94	38,7
	Toten.....	364	150	41,2		Indre Hardanger...	154	44	28,6
	Faaberg.....	238	97	40,8		— Søndhordland...	146	34	25,3
						Alversund.....	146	23	15,8

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amter
i de enkelte Lægedistrikter.

dans les préfectures et dans les districts civils médicaux

Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XIII.	SøndreMidthordland	156	24	15,4	XVIII.	Frosten	112	70	62,5
	Nordre —	341	42	12,3		Namsos	97	50	51,5
	Sveens Herred.	56	6	10,7		Inderøen	151	69	45,7
	Ytre Søndhordland.	145	5	3,4		Fosnæs	71	32	45,1
	Bergens By.....	1033	1067	97,0		Stjerdal	151	64	42,2
XIV.	Nordre Bergen h. Amt	1226	484	39,5	XVIII.	Stenkjær	168	65	38,7
	Byer	14	11	78,6		Ytre Namdal	116	36	31,0
	Bygder	1212	473	39,0		Grong	97	21	21,5
	Gloppen	77	45	58,4		Nordlands Amt....	1850	765	41,4
	Indre Søndfjord...	123	67	54,5		Byer	71	49	69,0
	Lyster	79	36	45,6		Bygder	1779	716	40,2
	Lærdal	97	43	44,3		Ofoten	101	68	67,3
	Indviken	106	47	44,3		Buksnæs	102	65	63,7
	Nordfjordeidet	71	30	42,3		Alstahaug	164	104	63,4
	Midtre Sogn	92	37	40,2		Bodø	120	64	53,3
	Kinn	143	55	38,5		Hadsel	161	82	50,9
	Ytre Nordfjord	88	32	36,4		Lurø	132	59	44,7
	Indre Sogn	98	33	33,7		Brønnø	144	61	42,3
	Ytre Sogn	123	33	25,8		Stegen	42	15	36,7
	— Søndfjord	124	26	20,9		Østlofoten	139	49	35,3
XV.	Romsdals Amt	1869	783	41,4	XIX.	Folden	65	22	33,8
	Byer	274	213	77,7		Ranen	180	58	32,2
	Bygder	1595	570	35,7		Vefsen	72	22	30,6
	Surendal	142	99	69,7		Hammerø	45	12	26,0
	Indre Søndmøre	104	54	51,9		Flakstad	51	12	23,5
	Søndre Nordmøre	341	171	50,7		Skjærstad	95	22	23,2
	Ytre Romsdal	237	91	38,8		Sortland	103	22	21,4
	Ørskog	174	67	38,5		Gildeskaal	-	-	-
	Østre Søndmøre	99	38	38,3		Lødingen	-	-	-
	Nordre —	233	85	36,5		Tromsø Amt.....	887	359	40,5
	Vestre —	156	54	34,6		Byer	130	103	79,2
	Indre Romsdal	177	60	33,8		Bygder	757	256	33,5
	Nordre Nordmøre	126	42	33,3		Tranø	47	26	61,7
	Sundal	80	20	25,0		Tromsø	204	113	55,4
XVI.	Søndre Trondh. Amt.	2026	1133	55,9	XX.	Karlso	31	15	48,4
	Byer	509	487	95,7		Maalselven	53	24	45,3
	Bygder	1517	646	42,6		Ibestad	107	44	41,1
	Røros	92	102	110,9		Lenvik	68	26	38,2
	Trondhjem	509	487	95,7		Trondenes	139	53	38,1
	Nordre Fosen	97	69	71,1		Skjærvø	107	28	26,2
	Hevne	73	48	65,8		Lyngen	66	14	21,2
	Hiteren	157	81	51,6		Balsfjord	65	13	20,0
	Indre Fosen	91	44	48,3		Finmarkens Amt..	574	200	34,7
	Ytre —	148	62	41,9		Byer	162	105	64,8
	Selbo	53	18	34,0		Bygder	412	95	23,1
	Opdal	95	30	31,6		Vardø	76	47	61,8
	Orkedal	253	72	28,5		Hammerfest	90	55	61,1
	Guldal	201	55	27,3		Tanen	42	21	50,0
	Strinden	257	65	25,3		Sydvaranger	32	11	34,4
XVII.	Nordre Trondh. Amt	1161	521	44,9		Maase	39	11	28,2
	Byer	82	75	91,5		Loppen	28	7	25,0
	Bygder	1079	447	41,4		Kistrand	56	13	23,2
	Levanger	198	124	62,6		Vadsø	108	19	17,6
						Altan	103	16	15,5

De hyppigste Dødsårsager.
Causes des décès classées par ordre de fréquence.

Dødsårsag.	Sum.	Deraf i		Procentforhold tilsamtlige opgivne Dødsårsager i		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byerne.	Bygderne
Lungetuberkulose	2827	1307	1520	15,0	15,8	14,4
Lungebetændelse	1688	591	1097	9,0	7,2	10,4
Diphtherit	1360	547	813	7,2	6,6	7,7
Kræft (Cancer og Sarcoma)	1112	342	770	5,9	4,1	7,3
Alderdomssvaghed	989	344	645	5,2	4,2	6,1
Akut Bronchit, katarrhalsk Lungebetændelse og Laryngit	874	536	338	4,6	6,5	3,2
Tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer	773	379	394	4,1	4,6	3,7
Akut Diarrhoe, Cholera nostras og Enterit	650	456	194	3,5	5,5	1,8
Organisk Hjertesygdom	643	289	354	3,4	3,5	3,4
Hjerneslag	593	278	315	3,2	3,4	3,0
Mæslinger	487	343	144	2,6	4,4	1,4
Nephrit, Morbus Brightii	463	200	263	2,5	2,4	2,5
Skarlagensfeber	461	110	351	2,5	1,3	3,3
Kighoste	448	277	171	2,4	3,4	1,6
Chronisk Bronchit	444	183	261	2,4	2,2	2,5
Krampe hos Børn	327	226	101	1,7	2,7	1,0
Medfødt Svaghed	324	205	119	1,7	2,5	1,1
Hjernebetændelse (Mening. simplex)	314	130	184	1,7	1,6	1,7
Strubehoste	272	103	169	1,4	1,2	1,6
Peritonit	246	82	164	1,3	1,0	1,6
Pyæmi	162	52	110	0,9	0,6	1,0
Obstructio alvi, Ileus	160	42	118	0,9	0,5	1,1
Barselfeber	156	36	120	0,8	0,4	1,1
Organisk Underlivssygdom	149	51	98	0,8	0,6	0,9
— Hjernesygdom	143	66	77	0,8	0,8	0,7
Andre Dødsårsager	2745	1077	1668	14,6	13,1	15,8
Samtlige opgivne Dødsårsager	18810	8252	10558			

For Bygderne er opgivet Dødsårsag for 10 558 Tilfælde eller 43,1 pCt. af samtlige i Bygderne indtrufne Dødsfald og 44,6, pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (23 689).

De af Lægerne opgivne Dødsårsager i Forhold til samtlige indtrufne Dødsårsager i de forskellige Lægedistrikter sees af Tabel XXXV.

De hyppigste Dødsårsager sees af Tabel XXXVI.

De af Lægerne opgivne Dødsårsager ere sammestillede i Tabeller i Slutningen af denne Beretning. Den første Tabel viser Dødsårsagerne i Amterne, den anden de Dødes Køn og Alder, den tredje Dødsårsagerne i Byerne, den fjerde Alder og Køn for de i Byerne Døde.

Vakcinerede.
Vaccination.

Tabel XXXVII.		Middeltal af levende Fødte i Treaaret 1886—1888.	Antal Vakcine- rede i 1888.	Forhold i pCt.
Riget		60 967	51 592	84,6
Christiania	Stift	18 209	13 565	74,5
Hamars	—	6 971	6 845	98,2
Christianssands	—	10 955	10 540	96,2
Bergens	—	9 479	8 343	87,8
Trondhjems	—	7 705	7 008	91,0
Tromsø	—	7 648	5 291	69,2

De **Vakcineredes** Antal udgjorde ifølge Embedslægerens Indberetninger 51 592 eller 84,6 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1886—1888 (60 967); i 1887 var Antallet 46 546 eller 70,4 pCt af Middeltalet af levende Fødte i Treaaret 1885—1887 og i 1885 var Antallet 47 918 eller 79,1 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1884—1886.

Procentforholdet af de i 1888 Vakcinerede til Middeltallet af de i Treaaret 1886—1888 levende Fødte vil for Riget og dets Stifter sees af ovenstaaende Tabel.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 238, hvoraf 102 Syns- og Obduktionsforretninger over Døde, 124 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 12 Erklæringer i anden eller uopgiven Anledning.

Tabel XXXVIII (Side LXXII) viser disse Forretningers Gjenstand med Fordeling paa Stifter og Amter.

Af **Sygehuse** haves 49 faste, nemlig Rigshospitalet i Christiania, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonissehuset og «Vor Frue Hospital» i Christiania, 5 Sygehuse for Spedalske, militære Sygehuse, Amtssygehuse og andre kommunale Sygehuse. Desuden findes i Amterne i Tromsø Stift «St. Vincents Sygehus i Hammerfest (den katholske Missions Sygehus) og flere mindre Sygehuse eller Sygestuer, der i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger, og ved forskellige Fattighuse og Grubeverker findes Sygelokaler.

Der er 2 **Fødselsstiftelser**, en i Bergen og en i Christiania, begge i Forbindelse med en Skole for Jordemødre.

Antallet af **Sindssygeasyler** er 11, nemlig 3 Statsasyler, 6 kommunale og 2 private Asyler.

I Tabel XLIII gives en Oversigt over Antallet af de paa **Sygehusene behandlede Syge**, Behandlingens Udfald, Behandlingstid m. v.

I Tabel gives XLIV en Oversigt over de paa Sygehusene til Behandling indkomne **Sygdomstilfælde**.

Oversigt over de i 1888 udførte
Liste des actes

Tab. XXXVIII.			Samtlige anmeldte retmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde						
Overøvrighedsdistrikter.				Selvmord.	Mord.	Ulykkestilfælde. ¹⁾				
						Ydre Beskadelser.	Forfrysning.	Drukning.	Forgiftning.	Vaadeskud.
Riget			238	³⁾ 2	⁴⁾ 4	⁵⁾ 5	1	10	⁶⁾ 4	1
I.	Christiania	Stift	74	2	1	2	-	3	3	1
II.	Hamars	—	31	-	-	2	-	-	1	-
III.	Christianssands	—	26	-	1	-	-	5	-	-
IV.	Bergens	—	30	-	-	1	1	1	-	-
V.	Trondhjems	—	35	-	-	-	-	1	-	-
VI.	Tromsø	—	42	-	2	-	-	-	-	-
1.	Christiania By ²⁾		25	1	1	1	-	1	1	-
2.	Akershus	Amt	5	-	-	-	-	-	-	-
3.	Smaalenenes	—	5	-	-	-	-	1	-	-
4.	Buskeruds	—	23	-	-	1	-	1	-	1
5.	Jarlsberg og Laurvik	—	16	1	-	-	-	-	2	-
6.	Hedemarkens	—	20	-	-	-	-	-	1	-
7.	Christians	—	11	-	-	2	-	-	-	-
8.	Bratsbergs	—	9	-	-	-	-	4	-	-
9.	Nedenæs	—	6	-	-	-	-	-	-	-
10.	Lister og Mandals	—	3	-	-	-	-	1	-	-
11.	Stavanger	—	8	-	1	-	-	-	-	-
12.	Søndre Bergenhus	—	14	-	-	-	1	-	-	-
13.	Bergens By		6	-	-	1	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	Amt	9	-	-	-	-	-	-	-
15.	Romsdals	—	6	-	-	-	-	2	-	-
16.	Søndre Trondhjems	—	22	-	-	-	-	-	-	-
17.	Nordre	—	8	-	-	-	-	-	-	-
18.	Nordlands	—	16	-	1	-	-	-	-	-
19.	Tromsø	—	22	-	-	-	-	-	-	-
20.	Finmarkens	—	4	-	1	-	-	-	-	-

¹⁾ Enkelte Tilfælde ere opførte herunder, hvor Mord eller Selvmord ikke er bestemt skud 1, Hængning 1. ⁴⁾ Skudsaa 1, Knivstik 2, Brud af Hjerneskallen og Beskadigelse af Lungen 1, dræbt ved nedfaldende Jernplade 1. ⁵⁾ Karbolsyre 1, Fosfor 2, Kulos 1. Hjertesygdom 2, katarrhalsk Lungebetændelse 1, antagelig Lungebetændelse 2, Tæring 1, Dødsarsag Kvælning. ⁶⁾ 1 til Bestemmelse af nogle jordfundne Ben, 2 til Bestemmelse forurenset Brønd, 1 angaaende et Lig fundet i en Myr, hvor det sandsynligt havde fostefordrivende Virkning; uopgivet 2.

retsmedicinske Forretninger.
médicaux forenses.

betræffende					Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af								Erklæring i anden eller uopgiven Anledning.
Dødsfald ved Sygdom.	nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.			Uopgiven eller ukjendt Dødsårsag.	forudgaaet Fødsel.	Voldtægt eller anden Løsegthedsforbrydelse.	Mishandling og anden Beskadigelse.	Legemlig Helbredsforfatning forøvrigt.	Sindstilstand og Tilregnelighed.	Svangerskab.	Paternitet.		
	Fødsel i Dølgmaal og formodet Fosterdød.	Døde i Sengen hos Moderen.	For tidlig Fødsel.										
⁷⁾ 21	⁸⁾ 39	2	1	12	17	11	32	31	26	4	3	⁹⁾ 12	
12	11	1	-	1	2	1	12	8	11	1	-	2	
2	5	-	-	3	5	4	2	2	4	-	1	-	
1	3	1	-	2	-	1	4	1	7	-	-	-	
1	2	-	1	4	1	-	7	5	3	-	1	2	
4	8	-	-	-	1	1	3	8	1	3	1	4	
1	10	-	-	2	8	4	4	7	-	-	-	4	
9	5	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	
-	1	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	
2	2	1	-	-	1	-	8	-	5	-	-	1	
1	2	-	-	1	-	-	1	5	2	-	-	-	
-	5	-	-	3	4	2	2	-	3	-	-	-	
2	-	-	-	-	1	2	-	2	1	-	1	-	
-	2	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	1	1	3	-	-	-	
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	
-	1	-	1	1	-	-	7	-	1	-	-	2	
-	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	4	2	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	
3	6	-	-	-	1	-	2	4	-	3	1	2	
1	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	2	
1	2	-	-	1	2	3	2	1	-	-	-	3	
-	7	-	-	1	6	-	2	5	-	-	-	1	
-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	

paavist. ²⁾ Desuden opgives afgivet af Politilægen 178 legale Erklæringer. ³⁾ Revolver-af Hjernen 1. ⁵⁾ Overkjørsel 2, Brud af Hjerneskallen 1, Brud af Ribben og Bristning 7) Ruptura aortæ. 1, Hjertelammelse 2, svag Udvikling 1, Lungebetændelse 3, Tarmeslyng 1, Peritonit 1, Pleurit og Pericardit 1, Hepatitis suppurativa 1, uopgivet 4. ⁸⁾ I 3 Tilfælde af et Fosters Alder efter fundne Ben, 1 om Opgivende af Barnefader, 1 angaaende en ligget Aartier, 1 om Maaden, hvorpaa et Saar var frembragt, 1 om et Medikaments

Sygestatistik for Strafarbeidsanstalterne.

Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.

Tabel XXXIX.	Samlet Antal Fanger.	Tilbageliggende fra forrige Aar ¹⁾ .	Tilkomne i Aarets Løb ²⁾ .	Tilsammen Behandlede ³⁾ .	Udgaaede ⁴⁾ .			Døde ⁵⁾ .	Tilbageliggende ved Slutningen af Aaret ⁶⁾ .	Tilkomne med Syg- dommen opstaaet ¹⁰⁾ .		Behandlede i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ¹³⁾ .	Sygdomstifælde, der antages at være forarsagede af Fæng- selslivet eller Opholdet i Fængslet ¹⁴⁾ .	Sygedage i Sygecelle eller paa Syge- afdelingen ¹⁵⁾ .		Syge i Sygecelle eller paa Sygeafdelingen ¹⁶⁾ .			Døde ²⁰⁾ .	
					Helbredede ⁷⁾ .	I Bedring ⁸⁾ .	Uhelbredede ⁹⁾ .			for Indkomsten ¹¹⁾ .	efter Indkomsten ¹²⁾ .			Det hele Antal ¹⁷⁾ .	I Gjennemsnit paa hver Syg ¹⁸⁾ .	Procent af det samlede Fangeantal ¹⁹⁾ .	Det daglige Gjennemsnits- antal ²¹⁾ .	Af 100 Fanger syge daglig ²²⁾ .	Procent af de Syge i Sygecelle eller paa Sygeafdelingen ²³⁾ .	Procent af det samlede Fangeantal ²⁴⁾ .
Bodsfængslet	M. 381*)	4	51	55	42	7	2	2	2	13	42	10	10	507	50,7	2,63	1,39	0,84	20,00	0,52
Akershus Strafanstalt .	M. 294*)	12	317	329	288	9	-	6	16	25	304	50	10	2 550	51,0	17,01	6,97	3,47	12,00	2,04
Trondhjems Strafanstalt	M. 340*)	6	73	79	69	2	5	2	1	7	72	37	-	1 155	30,4	15,42	3,07	1,85	5,40	0,83
Strafanstalten i Christi- ania for Kvinder . . .	K. 264*)	29	190	219	175	24	1	1	18	22	197	52	20	3 898	75,0	19,70	16,50	8,98	1,92	0,38

*) Antallet af de fra foregaaende Aar hensiddende og i Aarets Løb efter Dom indsatte eller fra andre Strafanstalter overflyttede Fanger.

¹⁾ Restants au 1 Juillet 1887. ²⁾ Tombés malades pendant l'année. ³⁾ Total. ⁴⁾ Sortis. ⁵⁾ Guéris. ⁶⁾ Allant mieux. ⁷⁾ Non guéris.
⁸⁾ Décédés. ⁹⁾ Restants à la fin de l'année. ¹⁰⁾ Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. ¹¹⁾ Avant l'entrée. ¹²⁾ Après l'entrée.
¹³⁾ Traités en cellule de malade ou dans l'infirmerie de l'établissement. ¹⁴⁾ Cas de maladies supposés d'être occasionnés par la vie ou le
séjour en prison. ¹⁵⁾ Nombre des jours passés en cellule de malade ou dans l'infirmerie. ¹⁶⁾ Nombre total. ¹⁷⁾ La moyenne pour chaque
malade. ¹⁸⁾ Nombre des malades en cellule ou dans l'infirmerie. ¹⁹⁾ Le pourcent du nombre total des prisonniers. ²⁰⁾ Nombre moyen par
jour. ²¹⁾ De 100 prisonniers: malades par jour. ²²⁾ Décédés. ²³⁾ Le pourcent des malades en cellule ou dans l'infirmerie. ²⁴⁾ Le pourcent du
nombre total des prisonniers.

Strafanstalterne. Rigets Strafanstalter i Beretningsaaret 1ste Juli 1887 til 30te Juni 1888 vare: Bodsfængslet, Cellefængsel for Mandfanger i Christiania, Akershus Strafanstalt, Fællesfængsel for Mandfanger i Christiania, Trondhjems Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandfanger i Trondhjem og Strafanstalten for Kvinder, Fællesanstalt for Kvinder i Christiania.

Sundhedstilstanden har været tilfredsstillende; dog optraadte der i Akershus Strafanstalt i de kolde Vintermaaneder ualmindelig mange katarrhalske Tilfælde (ialt 136 nye Tilfælde), der foranledigede vedkommende Fangers Fritagelse for Arbeide.

Tabel XXXIX med Underafdelinger a—e giver Oplysning om Sygdoms forholdene ved de forskellige Anstalter.

Af Sindsygdом eller sygelige Forstemninger forekom i Beretningsaaret ialt 8 Tilfælde, hvoraf 3 i Bodsfængslet, hvorfra 1 overflyttedes til Gaustad Asyl, 1 benaadedes, men oversendtes tillige til Gaustad Asyl, og 1 overgik til Fællesanstalt; 1 i Akershus Strafanstalt, hvor han forblev, 3 i Trondhjems Strafanstalt, hvorfra 1 benaadedes og hjemsendtes, og 2 overførtes til Rotvold Asyl og 1 i Strafanstalten for Kvinder i Christiania, hvor hun helbrededes.

Følgende Sygdomstilfælde er antagne at være forårsagede af Fængselslivet:

Tabel XXXIX a.	Sygdommens Art.					
	Pneumonia.	Dyspepsia.	Cardialgia.	Chlorosis et Anæmia.	Psychosis.	Ialt.
Bodsfængslet.....	-	3	3	2	2	10
Akershus Strafanstalt.....	2	8		-	-	10
Trondhjems Strafanstalt.....	-	-	-	-	-	-
Strafanstalten i Christiania for Kvinder.....	-	14		6	-	20
Tilsammen	2	28		8	2	40

De i Beretningsaaret afdøde Fangers Alder saavelsoм Dødsaaarsagerne vil sees af nedenstaaende Oversigt:

Tabel XXXIX b.	Antal.	Alder.	Dødsaaarsag.
Bodsfængslet.....	1	22	Phthisis.
	1	48	Pneumonia crouposa.
	1	70	Pneumonia.
	1	17	
Akershus Strafanstalt.....	1	62	Paralysis cordis.
	1	72	Epithelioma.
	1	54	Apoplexia cerebri.
	1	34	Tuberculosis.
Trondhjems Strafanstalt.....	1	43	Empyema.
	1	68	Cancer ventriculi.
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	1	25	Pneumonia & Tuberculosis.

Afvigelse af den sædvanlige Fangekost med Tilstaaelse af Sygekost eller Diæt har fundet Sted i efternævnte Antal Dage:

Tabel XXXIX c.	Antal Dage.		
	Sygekost.	Diæt.	Ialt.
Bodsfængslet	796	270	1 066
Akershus Strafanstalt	2 207	343	2 550
Trondhjems Strafanstalt	863	70	933
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	2 387	1 511	3 898
Tilsammen	6 253	2 194	8 447

Sygeudgifterne (o: Totalbeløbet af Udgifter ved Sygebehandlingen) har i Beretningsaaret udgjort:

Tabel XXXIX d.	Sygeudgifter.	Deraf særskilt for Medikamenter.
Bodsfængslet	¹⁾ 1 307,07	1 054,80
Akershus Strafanstalt	²⁾ 2 948,24	2 466,70
Trondhjems Strafanstalt	³⁾ 1 629,86	445,56
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	⁴⁾ 1 512,28	985,25
Tilsammen	7 397,45	4 952,31

¹⁾ Heraf Kr. 52,47 til sindssyge Fangers Transport og Forpleining i Sindssygeasyl, Kr. 76,80 til Bandager og andre Sygerekvisita samt henholdsvis Kr. 3,00 og Kr. 120,00 til Sygevin og til Vagt over Syge. ²⁾ Heraf Kr. 161,14 til Bandager og Bind samt andre Sygerekvisita og Kr. 5,40 for en Fanges Behandling paa Rigshospitalet. ³⁾ Heraf Kr. 597,80 for sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl samt Kr. 79,50 for Forpleining paa Sygehus. ⁴⁾ Heraf Kr. 225,96 for Sygerekvisita.

De i Beretningsaaret udgaaede Fangers Veining viser følgende Resultat:

Tabel XXXIX e.	Antallet af de i Beretningsaaret udgaaede Fanger.	Antallet af de veiede Fanger.	Vundet Vægt.		Tabt i Vægt.		Uforandret Vægt.	
			Antal Fanger.	pCt.	Antal Fanger.	pCt.	Antal Fanger.	pCt.
Bodsfængslet	214	214	85	39,7	120	56,1	9	4,2
Akershus Strafanstalt	92	^{*)} 93	49	52,7	37	39,8	7	7,5
Trondhjems Strafanstalt	84	59	34	56,6	25	42,4	-	-
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	83	82	43	52,4	34	41,5	5	6,1
Tilsammen	473	448	211	47,1	216	48,2	21	4,7

^{*)} I Aarets Løb udgik af Strafanstalten kun 92 Fanger. Blandt de, som veiede, opførte 93 er formentlig medtaget 1 Fange, der i Beretningsaaret blev indlagt paa Sygehus, men som senere kom tilbage, hvorfor han ikke er regnet blandt udgaaede Fanger.

Sygeligheden hos Strafanstalternes Opsynspersonale i Beretningsaaret sees af følgende Uddrag af Sygelisterne:

Tabel XXXIX f.	Fra forrige Aar.		Tilkomne i Aarets Løb.		Tilsammen.		Helbredede.		I Bedring.		Uhelbredede.		Døde.		Tilbage- liggende ved Aarets Udgang.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet.....	1	-	43	-	44	-	39	-	3	-	-	-	1	-	1	-
Akershus Strafanstalt.....	3	-	10	-	13	-	10	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Trondhjems Strafanstalt	-	-	18	-	18	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	-	1	2	5	2	6	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4	1	73	5	77	6	68	6	4	-	1	-	2	-	2	-

Ovenstaaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik 3de Række No. 86. «Beretning om Rigets Strafanstalter», hvortil henvises for nærmere Op-lysning.

Lægedistrikter. Riget var delt i 153 Lægedistrikter.

Medicinalpersonalet. 35 examinerede Læger udgik fra Universitetet. Ifølge Fortegnelsen for 1888 var Antallet af autoriserede Læger 648 (i 1887 641), hvoraf 355 eller 54,8 pCt. vare bosatte i Byerne, 224 eller 34 pCt. i Bygderne, 69 paa ubekjendt Sted eller i Udlandet. 249 vare bosatte i Christiania Stift, 54 i Hamars, 88 i Christianssands, 69 i Bergens, 72 i Trondhjems, 47 i Tromsø Stift samt 37 i Udlandet (deraf 19 i Amerika); for 32 savnes Opgave om Opholdsted. 9 vare ansatte som Professorer (af hvilke 4 tillige fungerer som Overlæger ved Rigshospitalets med. Afd. A, de 2 chirurgiske Afd., samt ved Fødselsstiftelsen), 2 forhenværende Professorer, 1 Universitetsstipendiat, der tillige var Assistent hos Rigshospitalets Prosektor, 1 Prosektor ved Universitetet, (tillige surnumerær Kompagnichirurg), 1 Medicinaldirektør, 1 Fuldmægtig i Justisdepartementets Medicinalafdeling, 4 Stadsfysici, 1 Stadslæge, 144 Distriktslæger, 1 Berglæge (Distriktslægen i Røros var tillige Berglæge ved Røros Kobberværk), 2 Fængselslæger, og 1 Politilæge, 16 opføres som By- eller Kommunalæger i Byerne, 3 Direktører for Sindssygeasyler, 1 Direktør for Rigshospitalet, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, 5 Læger ved Stiftelser for Spedalske, 18 Overlæger eller Læger ved Sygehuse, Sindssygeasyler og Fødselsstiftelser (foruden disse vare ansatte 21 Læger, som havde anden Stilling), 15 Reservelæger, Assistent- og Underlæger ved Sygehuse, Fødselsstiftelser og Sindssygeasyler, 1 Assistent ved Rigshospitalets Øienklinik, 1 Assistent ved Rigshospitalets patologisk-anatomisk Laboratorium (se ovenfor). I Armeen: 1 Generalchirurg, 5 Brigadelæger, 33 Korpslæger, 14 Kompagnichirurger (desuden 4 surnumerære); i Marinen: 1 Overlæge, 1 Korpslæge, 3 Marinelæger af 2den Klasse, 2 Underlæger. 355 opføres uden fast Ansættelse, 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden.

Antallet af **Apotheker** i Virksomhed ved Udgangen af 1888 var 94, hvoraf 38 med reelt og 56 med personligt Privilegium og 1 privilegeret Rigshospitalet som saadant. 35 laa i Christiania Stif, 6 i Hamars, 23 i Christianssands, 11 i Bergens, 12 i Trondhjems og 7 i Tromsø Stift.

Tabel XL giver en Oversigt over Landets Apoteker og det ved samme fungerende Personale. I 1888 underkastede 19 sig pharmaceutisk Examen.

Af **Tandlæger** var der efter Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyrslæger i 1888 ialt 76, hvoraf 39 boede i Christiania Stift, 3 i Hamars, 13 i Christianssands, 8 i Bergens, 5 i Trondhjems og 2 i Tromsø Stift. For 6 kjendes ikke Opholdssted. I 1888 underkastede 7 sig Tandlægeexamen.

Af **Jordemødre** udexamineredes 50, hvoraf 37 ved Skolen i Christiania og 13 ved Skolen i Bergen. Jordemødrenes Antal var efter Distriktslægerne Indberetninger 843, hvoraf 214 i Christiania Stift, 85 i Hamars, 145 i Christianssands, 155 i Bergens, 134 i Trondhjems og 110 i Tromsø Stift.

Hjælpevaccinatorernes Antal udgjorde 639, hvoraf 93 i Christiania Stift, 76 i Hamars, 112 i Christianssands, 131 i Bergens, 115 i Trondhjems, 112 i Tromsø Stift.

Sundhedsforskrifter approberedes i Aarets Løb for følgende Herreder:

Elverum (Hedemarkens Amt) 19de Juli,
 Hiterdal (Bratsbergs Amt) 11de August,
 Suledal (Stavanger Amt) 7de April,
 Jælse (Stavanger Amt) 21de April,
 Vik (nordre Bergenhus Amt) 7de Marts,
 Overhalden (nordre Trondhjems Amt) 11te Juni,
 Egge (nordre Trondhjems Amt) 8de Oktober,
 Vaagen (Nordlands Amt) 26de Marts,
 Gimsø (do. do.) —
 Næsne (do. do.) 21de April,
 Skjærvø (Tromsø Amt) 7de April,
 Kvædfjord (do. do.) 29de December.

Tillæg til Sundhedsforskrifterne for Sogndal approberedes 17de November, for Stenkjær 7de Marts og for Svelvik 5te Mai.

Apotheker og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XL.	Privilegium		Personalet.					
	Amt.	reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.	
I.	Christiania By:								
	Elefantapotheket	1	-	1	-	6	-	-	
	Svaneapotheket	1	-	1	-	3	-	1	
	Løveapotheket	-	1	-	1	2	1	2	
	RigshospitaletsApothek	-	1	1	1	6	-	1	
	Hjortapotheket	-	1	-	1	2	1	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-	
	Falkapotheket	-	1	1	-	1	1	-	
	Hygæa	-	1	1	-	3	1	-	
	Oslo Apothek	-	1	1	-	3	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	-	
	Orion	-	1	1	-	2	-	1	
	Idun	-	1	1	-	2	-	-	
	Jernbanetorvets	-	1	1	-	3	-	1	
II.	Akershus Amt:								
	Drøbak	1	-	1	-	1	-	-	
	Lillestrømmen	-	1	1	-	1	-	-	
III.	Smaalenenes Amt:								
	Moss:								
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	-	1	
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1	
	Fredriksstad:								
	Vestsidens Apothek . .	1	-	1	-	2	-	-	
	Østsidens (Svane) . . .	-	1	1	1	1	-	-	
	Sarpsborg	-	1	-	1	1	-	2	
	Fredrikshald:								
	Svaneapotheket	1	-	1	-	2	-	1	
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	-	
IV.	Buskeruds Amt:								
	Drammen:								
	Bragermæs	1	-	1	-	1	1	1	
	Strømsø	-	1	-	1	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	1	
	Kongsberg	1	-	1	-	1	-	1	
	Hønefos	1	-	1	-	1	1	-	
V.	Jarlsberg og Laurviks Amt:								
	Svelvik	-	1	1	-	-	-	1	
	Holmestrand	1	-	1	-	-	1	1	
	Horten	-	1	-	1	1	-	1	
	Tønsberg:								
	Løveapotheket	1	-	-	1	1	-	1	
	Svaneapotheket	-	1	1	1	2	-	1	
	Sandefjord	-	1	-	1	1	-	-	
	Laurvik: Ørnen	1	-	1	-	2	-	1	
	Svanen	-	1	1	1	-	1	1	
VI.	Hedemarkens Amt:								
	Kongsvinger	1	-	1	-	1	-	1	
	Hamar	-	1	-	1	1	1	-	
	Elverum	-	1	1	-	1	-	1	
	Tønset	-	1	1	-	1	-	-	

Apotheker og Personale.

	Tabel XL (Forts.).	Privilegium		Personaler.					
	Amt.	reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.	
VII.	Christians Amt:								
	Gjøvik	-	1	1	-	1	-	1	
	Lillehammer	1	-	1	-	1	-	1	
VIII.	Bratsbergs Amt:								
	Skien:								
	Skiens Apothek	1	-	1	-	2	-	1	
	— nye —	-	1	1	-	2	-	1	
	Porsgrund	1	-	1	-	1	-	-	
	Brevik	1	-	1	-	1	-	1	
	Kragerø	1	-	1	-	1	-	-	
IX.	Nedenæs Amt:								
	Østerriser	1	-	-	1	-	1	1	
	Tvedestrand	-	1	1	1	-	-	1	
	Arendal:								
	Løveapotheket	1	-	1	1	-	-	3	
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	-	
	Grimstad	1	-	1	-	1	-	1	
	Lillesand	-	1	1	-	1	-	-	
X.	Lister og Mandals Amt:								
	Christianssand:								
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	1	
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	1	-	
	Mandal	1	-	1	-	1	-	1	
	Farsund	-	1	1	-	-	-	1	
	Flekkefjord	1	-	-	1	-	-	1	
XI.	Stavanger Amt:								
	Ekersund	-	1	-	1	-	-	1	
	Sandnæs	-	1	1	-	-	-	1	
	Stavanger:								
	Hygiea	1	-	1	-	1	-	2	
	Hjorten	-	1	1	-	1	-	2	
	Svaneapotheket	-	1	1	-	2	-	1	
	Kopervik	-	1	1	-	-	-	1	
	Haugesund	-	1	-	1	1	-	-	
XII.	Søndre Bergenhus Amt:								
	Vossevangen	-	1	1	-	1	-	1	
XIII.	Bergens By:								
	Løveapotheket	1	-	1	1	2	-	2	
	Svaneapotheket	1	-	1	-	4	-	2	
	Elefantapotheket	-	1	1	-	3	-	-	
	Hjortapotheket	-	1	1	-	2	-	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1	
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	-	

Apotheker og Personale.

	Tabol XL (Forts.).	Privilegium		Personalet.					
	Amt.	reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:								
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	1	
XV.	Romsdals Amt:								
	Aalesund:								
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	1	
	Svanen	1	-	1	-	1	-	1	
	Volden	-	1	1	-	1	-	-	
	Molde	1	-	1	-	2	-	-	
	Christianssund:								
	gl. Apothek, Løveap. .	1	-	1	1	2	-	2	
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	1	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:								
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	-	1	
	Trondhjem:								
	Løveapotheket	1	-	1	1	2	-	2	
	Svaneapotheket	1	-	1	1	1	1	2	
	Hjortapotheket	-	1	-	1	1	1	1	
	Ørnen	-	1	1	-	1	1	2	
	Røros	1	-	1	-	1	-	1	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:								
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1	
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	1	
	Namsos	-	1	-	1	1	-	1	
XVIII.	Nordlands Amt:								
	Mosjøen	-	1	1	-	1	-	1	
	Bodø	1	-	1	-	2	-	-	
	Kabelvaag	-	1	1	-	1	-	1	
XIX.	Tromsø Amt:								
	Tromsø	1	-	1	-	1	-	1	
XX.	Finmarkens Amt:								
	Hammerfest	-	1	1	-	1	-	1	
	Vardø	-	1	1	-	-	1	-	
	Vadsø	-	1	1	-	-	-	2	
	Tilsammen	38	56	80	24	139	16	76	

Syphilis paa Syge- La Syphilis dans

XLI.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling ¹⁾ ...	32	12	20	181	69	112	213	81	132	152	58	94
Christiania Bys Sygehus	4	-	4	33	6	27	37	6	31	20	2	18
— Garnisonssygehus ²⁾	3	3	-	7	7	-	10	10	-	8	8	-
Akers kommunale Sygehus ³⁾ ...	1	-	1	1	-	1	2	-	2	1	-	1
Moss Bys — ..	-	-	-	2	1	1	2	1	1	2	1	1
Smaalenees Amts — ..	-	-	-	8	3	5	8	3	5	7	3	4
Fredrikstads Bys — ..	-	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Fredrikshalds Bys — ⁴⁾ ..	1	1	-	2	-	2	3	1	2	3	1	2
Drammens Bys — ..	1	1	-	12	1	11	13	2	11	12	2	10
Buskeruds Amts — ..	4	1	3	14	6	8	18	7	11	15	4	11
Jarlsberg og Laurviks Amt og Tøns- berg Bys Sygehus ..	2	-	2	16	6	10	18	6	12	17	6	11
Hedemarkens Amts — ..	8	3	5	9	4	5	17	7	10	15	5	10
Hamar Bys — ..	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Christians Amts — ..	3	2	1	2	2	-	5	4	1	3	3	-
Bratsbergs — ⁵⁾ ..	10	3	7	36	14	22	46	17	29	28	11	17
Arendals Bys — ..	1	1	-	4	3	1	5	4	1	2	1	1
Christianssands Bys — ..	1	1	-	1	-	1	2	1	1	2	1	1
Lister og Mandals Amts — ..	1	1	-	4	4	-	5	5	-	5	5	-
Stavanger Amts — ..	3	-	3	11	3	8	14	3	11	11	3	8
— Bys — ⁶⁾ ..	8	3	5	18	8	10	26	11	15	16	8	8
Bergens — ⁷⁾ ..	15	7	8	43	21	22	58	32	30	44	21	23
Aalesunds — ..	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Romsdals Amts — ..	2	2	-	10	3	7	12	5	7	11	5	6
Trondhjems Bys — ..	9	3	6	47	21	26	56	24	32	51	23	28
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	-	-	3	-	3	3	-	3	1	-	1
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdal	-	-	-	5	2	3	5	2	3	5	2	3
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	4	-	4	5	2	3	9	2	7	8	2	6
— — — — Bodø	4	1	3	22	6	16	26	7	19	16	3	13
— — — — Buksnæs ..	2	1	1	4	1	3	6	2	4	5	2	3
Tromsø — — — — Tromsø ..	2	2	-	7	5	2	9	7	2	7	5	2
Finmarkens — — — — Alten	1	1	-	11	4	7	12	5	7	9	3	6
— — — — Sygehus i Hammerfest	-	-	-	4	2	2	4	2	2	2	1	1
St. Vincent Hospital — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Finmarkens Amts Sygehus i Vardø .	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
— — — — — Vadse .	-	-	-	3	2	1	3	2	1	1	1	-
Tilsammen	123	50	73	531	209	322	654	259	395	481	192	289
Hasvaag Fiskesygehus i Loppen	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 33, 13 Mænd og 20 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige forrige Aarsliste ingen tilbageiggende. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 9, 3 Mænd forrige Aarsliste tilbageiggende 14, 7 Mænd og 7 Kvinder.

husene i 1888.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde				Antallet af For- pleinings- dage.	Middeltal af For- pleinings- dage for hver Udskreven.
i Bedring.			uhelbredede.									primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- givet.		
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
6	3	3	16	11	5	2	-	2	37	9	28	11	157	13	-	12181	69,2
1	1	-	7	1	6	5	2	3	4	-	4	1	26	6	-	1555	47,1
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	6	-	-	686	76,2
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	363	181,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	66	33,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	4	2	-	724	103,4
-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1	1	-	2	1	-	74	74,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	261	87,0
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	451	34,7
1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	14	-	-	1368	85,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	14	-	-	1151	67,7
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	6	3	-	1188	74,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2,0
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	2	-	-	692	148,0
1	-	1	-	-	-	-	-	-	17	6	11	3	30	3	-	4698	162,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	1	3	-	-	412	106,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	41	25,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	405	81,0
-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	2	-	9	2	-	2036	161,3
-	-	-	-	-	-	1	1	-	9	2	7	2	15	1	-	2993	176,1
2	2	-	1	1	-	2	-	2	9	4	5	3	38	2	-	3449	70,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	55	55,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	8	1	-	770	70,0
-	-	-	1	-	1	-	-	-	4	1	3	6	37	-	4	3074	59,1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	3	-	-	150	150,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	171	34,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	521	65,1
1	1	-	-	-	-	-	-	-	9	3	6	2	20	-	-	1046	61,5
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	215	35,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	5	2	-	465	66,4
1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	10	1	-	1022	92,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	4	-	-	297	148,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	uopgivet	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	43	43,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	3	-	-	78	78,0
16	9	7	27	14	13	14	4	10	116	40	76	36	450	41	4	42703	79,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	18,0

Aarsliste tilbageliggende 4, 4 Mænd. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste ingen tilbageliggende. ⁴⁾ Ifølge
og 6 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 8, 3 Mænd og 5 Kvinder. ⁷⁾ Ifølge

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Mouvement des aliénés

Tabel XLII.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	11	4	7	11	4	7	-	-	-
Christiania Bys Sygehus ¹⁾	2	2	-	19	10	9	21	12	9	2	-	2
Diakonissehuset	5	1	4	18	4	14	23	5	18	3	1	2
Akers komonale Sygehus	-	-	-	7	3	4	7	3	4	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	8	3	5	8	3	5	1	1	-
Smaalenes Amtssygehus	-	-	-	6	4	2	6	4	2	1	1	-
Fredrikstads Bys Sygehus	-	-	-	2	-	2	2	-	2	1	-	1
Fredrikshalds — —	-	-	-	8	3	5	8	3	5	4	2	2
Drammens — —	2	-	2	13	6	7	15	6	9	1	-	1
Jarlsb. og Laurv. Amts og Tønsberg Bys Sygehus	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	1	-
Hedemarkens Amts Sygehus	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Christians — —	2	1	1	29	15	14	31	16	15	2	1	1
Bratsbergs — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Christianssands Bys —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
— Garnisonssygehus	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Lister og Mandals Amtssygehus	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Stavanger Amtssygehus	-	-	-	3	2	1	3	2	1	1	1	-
— Bys Sygehus	3	3	-	2	2	-	5	5	-	-	-	-
Bergens — —	-	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Aalesunds — —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Trondhjems — —	1	1	-	11	5	6	12	6	6	2	2	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	2	2	-	6	6	-	8	8	-	5	5	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdal	-	-	-	3	2	1	3	2	1	1	-	1
Nordlands Amts Sygehus i Alsta- haug	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Tromsø Amts Sygehus	-	-	-	9	7	2	9	7	2	2	2	-
Finmarkens — — i Vardø	-	-	-	2	1	1	2	1	1	2	1	1
— — — i Vadsø	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2
Tilsammen	17	10	7	173	84	89	190	94	96	32	19	13
Skjærvø Fiskesygehus	-	-	-	3	1	2	3	1	2	3	1	2
Hasvaag — (Loppen)	-	-	-	2	2	-	2	2	-	1	1	-
Tanens Sygestue	1	1	-	2	-	2	3	1	2	-	-	-
Tilsammen	1	1	-	7	3	4	8	4	4	4	2	2
Sum	18	11	7	180	87	93	198	98	100	36	21	15

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 1 Mand.

dom, behandlede paa Sygehus i 1888.

dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.				
i Bedring.			uhelbredede.									Me- lan- cholia.	Mania.	De- men- tia.	Idio- tis- mus.	Uop- givet.
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
2	1	1	9	3	6	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	7
2	2	-	11	8	3	3	1	2	3	1	2	4	4	-	1	9
5	1	4	10	1	9	3	2	1	2	-	2	11	3	3	-	2
5	2	3	1	1	-	-	-	-	1	-	1	6	1	-	-	-
-	-	-	6	2	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	8
1	1	-	4	2	2	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	-	1	3	5	-	-	-
1	1	-	11	5	6	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	13
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
6	2	4	15	9	6	-	-	-	8	4	4	5	7	17	-	-
-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	1	3	3	-	1	3	-	-	-
1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	1	2	-	1	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	1	8	4	4	-	-	-	1	-	1	7	3	1	-	-
-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	3	2	1	-	-
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
2	-	2	4	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
29	11	18	96	50	46	8	3	5	25	11	14	62	32	23	2	54
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	1	-	2	3	-	-	3
-	-	-	99	51	48	8	3	5	26	12	14	64	35	23	2	57

Antallet af de paa Sygehusene

(Mouvement des maladies)

Tabel XLIII.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdeling	107	49	58	838	417	421	945	466	479	426	190	236
— chirurgiske —	96	62	34	962	555	407	1058	617	441	629	349	280
— Hudsyge —	58	26	32	416	208	208	474	234	240	349	171	178
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen	261	137	124	2216	1180	1036	2477	1317	1160	1404	710	694
Fødselsstiftelsens gynækolog. Afdeling	1	-	1	18	-	18	19	-	19	16	-	16
— Børne —	4	2	2	53	14	39	57	16	41	51	14	37
Christiania Bys Sygehus Afdeling A	105	84	21	676	565	111	781	649	132	337	261	76
— — — B	86	10	76	592	30	562	678	40	638	318	21	297
— — — paa Grønland	47	22	25	162	87	75	209	109	100	25	15	10
Christiania Bys Sygehus ialt	238	116	122	1430	682	748	1668	798	870	680	297	383
Diakonissehuset ¹⁾	31	2	29	199	35	164	230	37	193	99	10	89
Christiania Garnisons Sygehus	11	11	-	191	191	-	202	202	-	187	187	-
Akers kommunale — ²⁾	15	4	11	152	79	73	167	83	84	77	38	39
Moss Bys — — —	9	3	6	71	45	26	80	48	32	48	30	18
Smaalenenes Amts — — ³⁾	8	4	4	144	81	63	152	85	67	113	64	49
Fredrikstads Bys — — —	13	6	7	98	57	41	111	63	48	83	44	39
Fredrikshalds — — —	8	5	3	244	143	101	252	148	104	218	128	90
Drammens — — —	22	12	10	138	63	75	160	75	85	86	34	52
Buskeruds Amts — — —	6	2	4	49	26	23	55	28	27	41	19	22
Jarlsberg og Laurviks Amts og Tøns- berg Bys Sygehus	23	14	9	175	98	77	198	112	86	127	71	56
Carl Johansværns — — —	-	-	-	102	102	-	102	102	-	87	87	-
Hedemarkens Amts — — —	18	9	9	120	50	70	138	59	79	104	44	60
Hamar Bys — — —	6	4	2	273	122	151	279	126	153	235	103	132
Christians Amts — — —	10	3	7	92	52	40	102	55	47	36	24	12
Bratsbergs — — — ⁴⁾	21	8	13	173	111	62	194	119	75	119	80	39
Østerrisørs Bys — — —	1	1	-	6	5	1	7	6	1	3	2	1
Arendals — — —	7	4	3	78	43	35	85	47	38	51	26	25
Christianssands — — —	18	14	4	157	95	62	175	109	66	113	70	43
— Garnisons — — —	1	1	-	221	221	-	222	222	-	218	218	-
Lister og Mandals Amts — — —	8	4	4	29	10	19	37	14	23	19	9	10
Stavanger — — —	13	4	9	94	57	37	107	61	46	59	31	28
Stavanger Bys — — —	34	17	17	119	66	53	153	83	70	84	48	36
Bergens — — — ⁵⁾	87	29	58	694	348	346	781	377	404	525	241	284
Aalesunds — — —	-	-	-	20	10	10	20	10	10	14	9	5
Romsdals Amts — — —	17	9	8	168	100	68	185	109	76	113	60	53
Trondhjems Bys — — —	53	23	30	486	279	207	539	302	237	350	194	156
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn ⁶⁾	8	4	4	126	71	55	134	75	59	88	46	42
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdalen	5	3	2	167	83	84	172	86	86	122	62	60

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 32, 2 Mænd 30 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 20, 8 Mænd 12 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 6, 3 Mænd 3 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 20, 8 Mænd 12 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 20, 8 Mænd 12 Kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 6, 3 Mænd 3 Kvinder.

behandlede Syge i 1888.

dans les hôpitaux).

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal af Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgn. Øre.	Antallet af For- pleinings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
192	97	95	95	54	41	116	68	48	116	57	59	14,0	115,6	51,0	14,1	42314
169	106	63	98	56	42	54	39	15	108	67	41	5,1	119,1	45,9	9,1	43585
25	19	6	36	22	14	4	-	4	60	22	38	1,0	60,3	53,3	7,4	22053
386	222	164	229	132	97	174	107	67	284	146	138	7,9	295,0	49,1	10,8	107932
-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	1,6	32,2	-	580
-	-	-	2	1	1	4	1	3	-	-	-	7,0	2,8	17,9	-	1019
178	154	24	68	57	11	110	105	5	88	72	16	15,9	96,1	50,7	-	35156
91	1	90	53	-	53	132	15	119	84	5	79	22,2	84,2	51,9	5,3	30834
46	34	12	25	13	12	54	25	29	59	22	37	36,0	60,2	146,9	-	22031
315	189	126	146	70	76	296	143	153	231	99	132	20,6	240,5	561,2	-	88021
59	11	48	18	3	15	27	8	19	27	5	22	13,3	-	-	-	79137
2	2	-	3	3	-	4	4	-	6	6	-	2,0	9,5	18,3	16,8	3469
37	21	16	15	6	9	24	11	13	14	7	7	15,7	23,9	57,3	12,9	8769
8	5	3	8	4	4	9	5	4	7	4	3	12,3	6,4	32,0	11,6	2337
10	5	5	5	3	2	16	9	7	8	4	4	11,1	13,9	34,7	16,4	5098
8	7	1	1	1	-	9	3	6	10	8	2	8,9	7,7	27,9	12,0	2817
3	2	1	4	2	2	9	6	3	18	10	8	3,8	19,2	30,0	4,9	7027
29	17	12	15	6	9	14	9	5	16	9	7	9,7	15,2	34,7	6,7	5559
5	3	2	1	1	-	3	2	1	5	3	2	6,0	8,3	60,6	-	3030
25	10	15	14	7	7	17	13	4	15	11	4	9,3	22,3	44,6	9,7	8159
8	8	-	6	6	-	1	1	-	-	-	-	-	3,0	10,8	-	1098
6	2	4	5	2	3	11	5	6	12	6	6	8,7	14,3	41,6	14,4	5241
5	2	3	-	-	-	33	17	16	6	4	2	12,1	12,4	16,6	11,3	4536
25	10	15	18	12	6	7	2	5	16	7	9	8,1	15,7	66,6	10,4	7530
17	9	8	13	8	5	11	6	5	34	16	18	6,1	33,8	77,2	14,7	12352
2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1,1	79,6	8,3	398
11	4	7	4	2	2	7	5	2	12	10	2	9,6	7,1	35,6	10,3	2596
8	7	1	8	5	3	31	18	13	15	9	6	19,4	16,9	38,3	7,3	6183
-	-	-	1	1	-	2	2	-	1	1	-	1,0	6,0	9,9	7,4	2190
5	1	4	2	1	1	1	-	1	10	3	7	3,7	8,6	115,9	38,4	3129
13	10	3	10	6	4	13	9	4	12	5	7	13,7	19,1	73,5	13,1	6978
5	4	1	7	2	5	19	11	8	38	18	20	16,5	35,5	112,8	11,5	12984
73	46	27	29	14	15	66	40	26	88	36	52	9,5	89,7	47,4	12,8	32840
2	1	1	-	-	-	4	-	4	-	-	-	20,0	1,4	26,5	-	531
36	26	10	17	14	3	12	6	6	7	3	4	6,7	17,5	35,9	14,4	6394
30	16	14	25	19	6	61	34	27	73	39	34	13,1	55,8	43,8	17,3	20431
10	9	1	5	3	2	8	5	3	23	12	11	7,2	15,4	50,8	21,0	5634
20	8	12	6	4	2	15	9	6	9	3	6	9,2	11,5	25,9	13,6	4215

Aarsliste tilbageliggende 9, 3 Mænd 6 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende
⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 86, 30 Mænd 56 Kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige Aars-

Antallet af de paa Sygehusene

Tabel XLIII (Forts.).	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Nordlands Amts Sygehus i Alstahang	17	7	10	188	111	77	105	118	87	105	63	42
— — — — Bodø	21	11	10	181	109	72	202	120	82	135	79	56
— — — — Buksnæs .	21	15	6	216	137	79	237	152	85	154	101	53
Tromsø — — — Tromsø ..	16	10	6	165	103	62	181	113	68	107	71	36
Karlø kommunale Sygehus.....	3	2	1	14	8	3	14	10	4	11	7	4
Finmarkens Amts Sygehus i Alten...	1	1	-	38	22	16	39	23	16	27	16	11
— — — — Hammer- fest	7	5	2	107	95	12	114	100	14	86	75	11
St. Vincents Hospital — —	8	4	4	66	23	43	74	27	47	49	20	29
Finmarkens Amts Sygehus i Varde .	2	2	-	66	53	13	68	55	13	40	32	8
— — — — Vadse .	4	4	-	60	42	18	64	46	18	40	28	12
Tilsammen	1057	516	541	9401	5222	4179	10458	5738	4720	6324	3492	2832
Fiskesygehus i Kabelvaag (Østlofoten)	Sygehuslisterne ere ikke indkomne.											
— — — — Henningsvær —												
— — — — Skraaven —												
— — — — Skjærvø (Skjærvø)....												
— — — — Hasvaag (Loppen)												
— — — — Maase (Maase)	1	1	-	20	20	-	21	21	-	16	16	-
— — — — Gamvik (Tanen).....	-	-	-	31	31	-	31	31	-	28	28	-
Tanens Sygestue (Tanen).....	2	1	1	10	7	3	12	8	4	5	3	2
Tilsammen	8	6	2	146	131	15	154	137	17	111	99	12
Summa	1065	522	543	9547	5353	4194	10612	5875	4737	6435	3591	2844

behandlede Syge i 1888.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal af Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af For- pleinings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
37	20	17	26	15	11	19	10	9	18	10	8	10,2	20,0	39,1	16,2	7312
15	10	5	11	7	4	9	4	5	32	20	12	5,3	25,5	54,8	23,3	9322
31	22	9	4	2	2	23	17	6	25	10	15	10,9	33,7	58,2	21,4	12331
17	11	6	17	9	8	16	9	7	24	13	11	10,2	20,7	48,2	12,6	7565
-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	7,7	1,1	29,7	23,4	385
9	4	5	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	4,4	43,1	29,4	1593
8	7	1	5	5	-	4	3	1	11	10	1	3,9	8,6	29,3	26,1	3133
14	6	8	3	-	3	4	1	3	4	-	4	5,7	-	-	-	uopg.
11	11	-	6	2	4	6	5	1	5	5	-	9,5	6,1	35,1	11,0	2213
6	4	2	2	2	-	7	6	1	9	6	3	12,7	7,3	48,3	20,5	2656
1311	754	557	695	382	313	997	547	450	1131	563	568					502944
} Sygehuslisterne ere ikke indkomne.																
6	3	3	1	1	-	2	2	-	-	-	-	5,9	1,2	12,8	35,1	434
12	12	-	2	2	-	3	3	-	2	2	-	5,5	1,8	12,3	24,4	664
2	2	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	14,3	1,1	19,7	18,8	414
2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3,2	1,7	21,3	22,4	624
1	1	-	3	1	2	1	1	-	2	2	-	10,0	0,4	15,8	-	158
23	20	3	6	4	2	10	10	-	4	4	-					2524
1334	774	560	701	386	315	1007	557	450	1135	567	568					505468

Paa Sygehusene til Behandling ind- Maladies des entrants

Tabel XLIV. Sygdomsgrupper.	Sum.	Fordeling paa Sygehusene.							
		Rigshospitalets Afd.			Fødselsstiftelsens				
		medicinske.	chirurgiske.	for Hudsyge.	gynækologiske Afdeling.	Børnehosp.	Christiania Bys.	Diakonissehuset.	Christiania Garnisons.
Typhoidfeber	254	66	-	-	-	-	5	-	-
Akute Udslagssygdomme	352	5	2	-	-	-	2	-	22
Strubehoste, Diphtherit	435	-	1	-	-	-	2	-	5
Akut Bronchit, Katarrh, Kighoste	407	44	3	-	-	-	23	6	48
Lungebetændelse	244	41	-	-	-	1	70	3	3
Brystbetændelse	127	30	-	-	-	-	10	5	2
Lungetuberkulose	346	53	-	-	-	-	155	13	2
Andre chroniske Sygdomme i Luftveiene	174	16	3	-	-	-	87	5	1
Hjertesygdomme	109	18	1	-	-	-	51	2	-
Diarrhoe, Cholera nostras, Blodgang	89	9	-	-	-	-	16	5	2
Andre akutte Sygd. i Fordøielsesorganerne	220	53	7	-	-	-	25	8	1
Chroniske	321	39	12	-	-	2	71	9	1
Lever sygdomme, Gulsot	23	4	1	-	-	2	4	-	-
Nyresygdomme	122	26	-	-	-	-	41	3	-
Vatersot	29	2	-	-	-	-	4	1	-
Sygdomme i Urinveiene	116	10	10	-	-	-	11	4	1
Gigtfeber	235	85	2	-	-	-	41	7	4
Chronisk og afebril Rheumatisme	190	34	2	-	-	-	47	3	3
Barsel feber	13	8	-	-	-	-	-	-	-
Andre Barselsygdomme	64	6	1	-	1	-	19	6	-
Livmoder- og Æggestoksygdomme	109	12	15	-	15	-	20	8	-
Andre organiske Underlivssygdomme	10	4	-	-	-	-	1	2	-
Septichæmi og Pyæmi	16	1	-	-	-	-	2	-	-
Blod- og Ernærings sygdomme	180	24	-	-	-	-	61	13	1
Tuberkulose Betænd., Miliærtuberkulose	53	7	24	-	-	-	4	1	-
Hjernebetændelse, Hydrocephalus	45	6	-	-	-	2	9	2	2
Hjerneslag, Lamheder	139	29	2	-	-	1	31	10	1
Organisk Sygdom i Hjerne og Rygmarv	80	36	-	-	-	-	16	5	-
Epilepsi	28	5	-	-	-	-	10	1	-
Andre Nervesygdomme	207	49	2	-	-	-	21	22	3
Sindssygdomme	180	11	-	-	-	-	19	18	-
Drankersygdomme	62	34	-	-	-	-	7	-	-
Kræft	224	9	66	1	1	-	25	4	-
Andre Svalster	151	6	88	-	-	-	2	-	-
Spedalskhed	7	-	-	4	-	-	1	-	-
Hudsygdomme	272	5	4	106	-	1	27	4	8
Syphilis	531	-	-	181	-	-	33	-	7
Gonorrhoe, Urethrit	233	-	-	65	-	-	3	-	8
Epididymit, Excoriatio, Verrucæ	75	-	-	32	-	-	5	-	9
Chirurg. Sygd. i Urinveiene og Kjensorg	111	2	37	1	1	-	10	-	-
Benbrud og Luxationer	304	-	126	-	-	-	44	1	4
Læsioner, Forbrænding, Forfrysning	423	2	69	-	-	-	39	1	11
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet	26	-	2	-	-	-	5	-	2
Phlegmone, Absces, Ulcera	574	2	60	5	-	6	119	4	15
Brok	65	-	18	-	-	-	2	-	-
Ben- og Ledsygdomme	530	6	155	-	-	-	63	5	10
Øiensygdomme	393	-	191	-	-	2	22	1	-
Øresygdomme	27	1	4	-	-	-	6	1	10
Dannelsesfeil og Deformiteter	21	-	13	-	-	-	1	-	-
Alderdomssvaghed	72	-	-	-	-	-	48	5	-
Forskjellige andre Sygdomme	217	28	16	-	-	8	36	9	4
Friske indlagte med Syge	312	10	25	21	-	28	54	2	1

komne Sygdomstilfælde i 1888.

dans les hôpitaux.

Fordeling paa Sygehusene.																
Akers Kommunes.	Moss Bys.	Smaalenes Amts.	Fredrikstads Bys.	Fredrikshalds Bys.	Drammens Bys.	Buskeruds Amts.	Jarlsb. og Laurviks Amts og Tønsberg Bys.	Carl-Johansvævn.	Hedemarkens Amts.	Hamars Bys.	Christians Amts.	Bratsbergs Amts.	Østerrisørs Bys.	Arendals Bys.	Christiansands Bys.	Christiansands Garnison.
-	-	7	7	-	21	-	5	1	-	-	1	3	-	1	-	-
-	2	2	8	66	2	-	2	1	1	9	2	12	-	4	14	56
-	4	7	15	18	5	11	11	30	63	174	1	3	-	1	37	-
4	4	4	7	22	5	-	3	2	-	-	3	-	-	7	17	55
4	-	1	5	5	2	-	4	-	-	-	1	3	-	2	2	3
2	-	4	2	2	3	1	1	-	-	2	-	2	-	1	2	1
5	6	2	-	3	1	1	4	-	-	-	1	-	-	-	10	1
8	-	-	1	8	-	-	1	-	1	-	1	5	2	3	-	-
2	2	1	1	3	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	1
1	2	-	-	19	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	9
4	-	1	-	1	4	-	3	3	1	2	-	2	-	1	2	4
9	1	6	3	2	2	-	4	4	2	2	1	7	-	3	15	15
-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	1	1	1	4	1	2	-	-	1	1	1	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	5	-	2	3	1	3	-	1	1	2	-	-	-	1	-
5	1	2	3	13	4	1	4	4	2	1	-	4	-	5	5	3
8	-	2	-	2	-	-	2	5	1	-	-	-	-	-	-	10
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
5	-	2	1	-	-	-	2	1	-	2	-	-	-	3	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	1
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	3	1	3	4	1	5	-	-	1	1	2	-	-	3	-
5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
3	-	-	6	-	1	1	-	1	1	-	4	4	-	2	1	2
7	8	6	2	8	13	-	2	-	2	-	29	1	-	1	1	1
1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-
3	2	-	-	2	3	-	3	1	-	3	7	2	1	3	1	-
-	3	4	-	-	2	-	2	-	-	2	2	4	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
3	-	8	1	2	5	1	9	4	2	2	1	5	-	3	4	1
1	2	8	3	2	12	14	16	-	9	-	2	36	-	4	1	-
-	1	-	1	7	-	-	6	7	4	1	1	3	-	4	4	1
-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
3	-	2	1	-	1	-	7	-	1	1	-	2	-	-	-	-
4	5	7	3	3	1	-	3	-	1	1	4	6	1	2	8	-
4	4	5	11	8	6	-	4	20	-	7	3	11	1	7	6	19
-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	1	7	-	-	-	1	3
11	6	6	5	10	14	-	18	7	3	1	7	21	1	8	4	24
2	-	2	-	1	4	-	3	-	1	1	2	1	-	1	1	-
4	2	12	-	-	7	5	13	2	7	7	4	10	-	4	4	5
4	3	8	2	1	3	4	13	1	3	9	2	6	-	1	2	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
6	1	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
10	1	3	2	1	-	-	-	5	6	6	-	2	-	1	1	1
6	5	7	4	21	2	2	5	-	3	30	-	10	-	2	-	-

Paa Sygehusene til Behandling ind-

Sygdomsgrupper.	Fordeling paa Sygehusene.								
	Lister og Mandals Amts.	Stavanger Amts.	Stavanger Bys.	Bergens Bys.	Aalesunds Bys.	Romsdals Amts.	Trondhjems Bys.	Nordre Trondhjems Amts.	
								Skogn.	Namdalen.
Typhoidfeber.....	1	6	8	34	2	8	41	1	4
Akute Udslagssygdomme	-	-	-	71	-	2	32	3	5
Strubehoste, Diphtherit	-	-	1	48	5	-	12	8	-
Akut Bronchit, Katarrh, Kighoste	-	-	5	28	-	1	17	3	6
Lungebetændelse	-	-	4	23	-	3	11	1	3
Brystbetændelse	-	-	-	13	-	4	5	-	3
Lungetuberkulose	-	1	5	8	-	5	20	1	6
Andre chroniske Sygdomme i Luftveiene	-	1	1	6	1	3	3	-	-
Hjertesygdomme	-	1	1	2	-	1	4	2	-
Diarrhoe, Cholera nostras, Blodgang	-	1	-	4	-	-	1	8	1
Andre akute Sygd. i Fordøielsesorganerne	-	5	4	16	-	6	19	-	8
Chroniske	1	2	7	15	-	11	9	8	8
Leveresygdomme, Gulsot	-	-	-	2	-	1	2	-	-
Nyresygdomme	-	-	-	2	-	3	4	3	1
Vatersot	1	4	-	1	-	5	-	1	2
Sygdomme i Urinveiene	1	-	1	8	-	7	8	4	4
Gigtfeber	1	2	-	24	-	1	-	-	-
Chronisk og afebril Rheumatisme	2	-	-	8	-	4	11	2	6
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Andre Barselsygdomme	-	2	3	10	2	2	6	-	1
Livmoder- og Egggestoksygdomme	-	-	-	5	-	2	4	2	-
Andre organiske Underlivssygdomme	-	1	-	-	-	-	2	-	-
Septichæmi og Pyæmi	-	-	-	2	-	-	1	-	1
Blod- Ernæringssygdomme	2	-	1	15	-	3	8	5	4
Tuberkulose Betænd., Miliærtuberkulose	-	-	-	1	-	-	-	-	3
Hjernebetændelse, Hydrocephalus	-	-	1	3	-	-	2	1	-
Hjerneslag, Lamheder	4	1	5	4	1	3	4	2	3
Organisk Sygdom i Hjerne og Rygmarv	-	-	-	6	-	1	1	-	-
Epilepsi	-	-	-	2	-	-	3	-	-
Andre Nervesygdomme	1	3	3	13	-	5	8	4	12
Sindssygdomme	1	3	2	3	1	-	11	6	3
Drankersygdomme	-	-	2	4	-	-	5	1	-
Kræft	2	4	2	22	-	7	9	6	5
Andre Svulster	-	-	-	7	-	-	-	4	-
Spedalskhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdomme	-	2	12	24	1	2	6	5	2
Syphilis	4	11	18	43	1	10	47	3	5
Gonorrhoe Urethrit	-	2	1	19	1	2	31	5	6
Epididymit, Excoratio, Verruæ	-	1	-	3	-	-	12	-	-
Chirurg. Sygd. i Urinveiene og Kjænsorg	-	-	1	3	-	2	7	6	-
Benbrud og Luxationer	1	5	2	29	3	-	9	1	3
Læsioner, Forbrænding, Forfrysning	1	8	6	29	-	8	36	7	7
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Phlegmonne, Absces, Ulcera	2	6	6	29	2	23	16	4	15
Brok	-	4	3	-	-	-	5	4	1
Ben- og Ledsygdomme	-	6	1	34	-	22	24	7	7
Øiensygdomme	2	2	-	35	-	7	15	2	10
Øresygdomme	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Dannelsesfeil, Deformiteter	-	2	1	2	-	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Forskjellige andre Sygdomme	1	6	5	5	-	-	8	1	-
Friske indlagte med Syge	-	2	6	18	-	3	6	5	22

komne Sygdomstilfælde i 1888.

Fordeling paa Sygehusene.										Sum for Amtss-, Garnisons- og Bysygehuse.	Fordeling paa Fiskesygehusene.									
Nordlands Amts.			Tromsø Amts.		Finmarkens Amts.						Kabelvaag.	Henningsvær.	Skraaven.	Skjærvø.	Hasvaag.	Maasø.	Gamvik.	Tanens Sygestue.	Sum for Fiskesygehusene.	
Alstahaug.	Bodø.	Buksnæs.	Tromsø.	Karlsø.	Alten.	Hammerfest.	St. Vincents Hospital.	Vardø.	Vadsø.											
6	7	2	7	-	-	8	-	1	-	253	Sygehuslisterne ere ikke indkomne.	-	-	-	-	-	1	-	1	
3	3	-	6	-	1	3	1	1	5	348		-	-	-	3	-	-	1	-	4
-	-	4	-	-	-	2	-	1	4	435		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	6	8	-	4	3	7	7	3	383		-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	4	5	-	1	10	-	3	3	234		-	2	12	5	3	2	-	-	24
5	2	6	5	-	4	10	-	2	1	122		-	7	2	1	-	-	-	-	10
6	9	3	4	1	1	7	2	1	3	345		-	1	3	1	-	-	-	-	5
6	-	4	-	-	-	6	1	-	-	174		-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	2	-	1	1	-	3	-	-	1	109		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	1	2	1	88		-	-	-	-	1	-	-	-	1
4	-	21	2	1	1	2	2	1	3	218		-	1	-	1	-	-	-	-	2
11	13	10	1	1	-	2	2	-	-	311		-	2	5	-	3	-	-	-	10
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	23		-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	2	2	5	1	-	-	1	-	-	120		-	2	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	29		-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	6	2	2	-	-	2	-	2	-	112		-	-	-	3	-	-	1	-	4
-	2	3	3	-	1	-	-	5	-	234		-	1	-	-	-	-	-	-	1
3	11	-	2	-	-	4	4	2	4	182		-	-	2	-	5	1	-	-	8
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	13		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	64		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	3	1	-	-	-	4	-	-	109		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	15		-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	6	-	-	4	4	-	7	1	174		-	1	-	4	1	-	-	6	-
2	-	3	-	-	-	1	1	-	-	53		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	5	2	-	-	-	-	1	2	43		-	-	-	-	1	1	-	2	-
1	2	-	2	-	-	2	2	-	-	139		-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	79		-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	28		-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	5	3	6	-	4	2	1	2	-	204		-	2	1	-	-	-	-	3	-
2	-	-	9	-	-	-	-	2	2	173		-	3	2	-	-	-	-	7	-
1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
13	3	4	5	-	-	-	4	-	-	221	-	-	2	1	-	-	-	3	-	
1	9	5	1	-	-	2	4	-	-	150	-	1	-	-	-	-	-	1	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	4	1	-	-	-	-	1	1	1	270	-	-	-	1	-	1	-	2	-	
5	22	4	7	-	11	4	1	1	3	531	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	6	12	18	2	1	-	-	3	1	228	-	-	-	1	1	3	-	5	-	
-	3	-	-	-	-	1	-	1	-	73	-	-	-	-	1	1	-	2	-	
3	1	14	2	-	-	2	1	-	-	111	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	7	2	2	2	1	1	2	3	-	303	-	1	-	-	-	-	-	1	-	
8	10	9	4	1	-	3	4	9	2	416	-	-	5	-	1	1	7	1	-	
1	2	1	1	-	-	-	-	-	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
18	16	25	14	1	1	11	1	2	13	562	-	3	5	-	3	1	12	1	-	
-	2	4	-	-	-	-	2	-	1	64	-	1	-	-	-	-	1	1	-	
18	15	34	16	-	-	4	6	1	1	521	-	2	2	1	4	-	9	4	-	
12	3	4	6	-	3	3	5	-	2	390	-	1	1	-	1	-	1	-	-	
1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	26	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
13	4	4	6	-	-	3	-	3	1	213	-	1	2	-	1	-	4	-	-	
-	4	3	1	-	-	-	2	-	1	311	-	-	-	-	-	1	-	-	1	

Sygehuslisterne ere ikke indkomne.

Kjendte Døds-

Causes de décès

Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum	Christiania Stift.										Hamars Stift.			
		Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abortus (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abscessus pulmonum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Actinomycosis	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	14	2	-	-	-	1	-	-	-	3	1	1	-	-	-
Anæmia	10	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— perniciosa	23	-	-	-	1	-	1	-	1	1	5	1	-	-	-
Aneurysma	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea (Croup)	272	16	22	14	10	11	13	16	10	7	8	25	12	9	5
— pectoris	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	593	42	44	15	13	16	17	23	28	16	23	20	18	11	7
— pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis, Rheumatism. chron.	10	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthroace	71	8	5	1	1	3	1	2	1	3	-	-	2	-	3
Asthma, Emphysema	46	2	4	3	-	1	1	5	4	2	3	1	1	2	-
Atrophia infantum	126	5	11	8	8	-	1	4	3	-	4	3	1	-	2
Bronchitis acuta	789	97	81	16	21	28	27	46	21	23	31	16	11	15	12
— chronica	444	24	40	18	23	12	11	14	18	14	18	11	14	6	8
Cancer	1091	52	63	32	35	43	27	54	38	31	36	56	45	40	35
Carbunculus, Furunculosis	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis. Endo-, Peri-.	26	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	2	6
Caries, Necrosis, Osteomyelitis	27	1	2	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Cholelithiasis	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	65	-	-	-	4	1	2	8	3	4	2	3	-	-	1
Chorea	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Combustio	41	2	4	-	2	-	3	3	-	3	-	1	1	-	2
Commotio, Compressio	12	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Congelatio	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	23	2	1	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	3	-
Convulsiones infantum	327	50	33	7	5	16	8	17	16	10	7	7	4	2	2
Corpus alienum laryngis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis	86	7	2	4	-	1	1	3	-	7	-	5	-	5	1
Debilitas congenita	324	51	38	3	4	8	10	18	11	15	8	9	2	16	6
— senilis	989	26	50	27	24	16	25	36	40	18	20	45	35	24	21
Diabetes mellitus	47	4	5	1	-	3	1	1	2	5	3	3	1	2	2
Diarrhoea acuta (vide Puerperium)	552	116	125	18	14	10	17	7	9	10	10	14	4	4	2
— chronica	32	8	9	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Diphtheritis	1360	162	164	88	95	49	54	55	60	26	24	106	99	28	18
Dysenteria	25	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Dystokia (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis (Lepra)	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Embolia, Thrombosis (vide Puerp.)	28	-	2	1	1	1	1	-	2	-	1	-	4	-	-

aarsager 1888.

par préfectures.

[illegible]

Kjendte Døds-

Dødsaaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Christiania Stift.										Hamars Stift.			
		Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Empyema	10	2	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Enteritis. Gastro-	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	45	4	1	2	3	-	-	-	3	1	1	-	1	2	1
Erysipelas	81	5	5	-	-	2	2	-	2	2	7	4	1	2	3
Febris puerperalis (vide Puerperium)															
— rheumatica	78	1	7	1	1	3	-	4	2	1	1	2	1	3	-
— typhoidea	139	3	4	3	4	1	1	4	1	3	4	2	-	2	5
— typhosa exanthematica	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura ossium	76	12	8	5	3	-	3	2	-	2	2	2	1	6	1
Gangræna, Decubitus	86	2	3	4	2	4	2	4	4	3	1	1	-	3	4
— pulmonum	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	30	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	2	-
— chronica	105	3	2	6	5	1	4	4	1	1	2	1	5	4	3
Graviditas extrauterina (v. Puerp.).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	14	1	-	-	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-	1
— pulmonum	34	3	3	-	1	1	-	1	-	1	1	1	1	-	-
— umbilicalis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri (vide Puerperium).	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	33	-	-	2	-	1	2	1	1	2	-	1	1	1	-
— viarum uriniferarum	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	14	-	-	1	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	96	3	-	1	4	1	5	2	1	1	2	3	5	4	2
Hydrocephalus	20	4	-	-	-	-	-	2	1	1	2	-	1	-	-
Hydrops	103	-	1	1	-	-	3	6	3	2	4	2	1	3	1
Hydrothorax	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	24	3	2	-	-	1	1	1	-	2	-	1	-	1	1
Insania	71	5	2	1	3	2	-	1	5	1	1	2	1	-	-
Intoxicatio	17	1	2	1	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-
Ischias	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	12	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Leuchæmia	9	2	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
Lithiasis	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis, Peri-, Para-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Meningitis simplex	314	21	26	9	11	14	8	15	6	9	4	8	6	8	2
— tuberculosa	621	55	42	10	15	11	14	8	18	21	17	17	17	8	11
— cerebro-spinalis epidemica	26	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	2	4
— spinalis, Myelitis	39	1	2	1	2	1	3	2	1	1	-	3	3	-	-
Morbi cutanei	12	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	487	69	87	18	14	4	1	35	26	21	14	3	13	-	1
Morbus Addisoni	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— ovarii	8	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	2

Kjendte Døds-

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Christiania Stift.										Hamars Stift.			
		Christiania By.		Akershus Amt.		Snaalenenes Amt.		Buseruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Morbus uteri	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Werlhofii, Purpura	25	1	1	-	-	1	2	1	-	-	2	-	1	2	2
— viarum uriniferarum	53	4	-	2	-	1	-	3	1	-	-	-	3	1	1
Nephritis, Morbus Brightii	463	28	32	9	12	21	23	15	22	19	14	16	9	13	8
Noma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	160	7	8	3	-	5	4	8	2	4	3	3	-	9	6
Oedema, Spasmus glottidis	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	32	3	1	2	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1
Otitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	41	1	2	2	1	1	2	4	1	-	1	-	-	2	2
— agitans	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— generalis	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis (vide Puerperium)	243	11	21	7	10	8	6	7	4	6	3	7	10	6	4
Phlebitis, Lymphangitis	4	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	53	2	1	2	-	1	2	1	2	1	1	1	2	4	-
Pleuritis	86	3	1	3	2	4	5	-	2	1	-	2	-	2	3
Pneumonia catarrhalis	73	38	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— crouposa	1687	91	73	63	50	77	68	41	49	50	53	66	55	56	30
Pneumothorax	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	162	9	4	6	1	2	4	2	1	1	3	7	4	5	4
Puerperium:															
Abortus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	19	-	-	-	2	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-
Eclampsia	18	-	4	-	1	-	3	-	2	-	2	-	-	-	-
Embolia	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	156	-	16	-	5	-	6	-	3	-	5	-	5	-	7
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	20	-	4	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2
Mania puerperalis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Pneumonia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ruptura uteri	6	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Vitia org. cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Variolæ	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	111	34	24	3	4	2	1	4	6	3	-	3	1	3	-
Ruptura cordis	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— intestinorum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	21	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-
Scarlatina	460	20	22	8	13	18	17	26	12	7	8	24	21	17	12
Scorbutus	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	39	1	1	4	-	2	1	3	5	2	-	1	-	1	-

Kjendte Døds-

Tabel XLV (Forts.).	Dødsårsag. Causes de décès.	Sum.	Christiania Stift.										Hamars Stift.			
			Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Busterds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Stricture oesophagi	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Struma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	47	10	10	1	1	-	1	1	1	1	1	-	1	-	-	1
Tabes dorsalis	6	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	15	1	-	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris acuta	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2827	208	224	49	62	73	94	83	97	69	79	46	69	24	50	
— organor. aliorum	144	5	4	2	2	2	7	7	2	6	6	5	5	3	2	
Tumores	12	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	
Tussis convulsiva	448	15	32	1	5	2	8	4	8	12	24	-	1	4	6	
Typhlitis, Peri-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Typhus exanthematicus v. Febris	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus intestinum	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— ventriculi	17	4	4	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-	
Uræmia	36	1	-	2	-	2	-	3	1	1	1	-	2	1	-	
Varicellæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Variolæ (vide Puerperium)	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vitia organica abdominis	149	5	4	6	4	3	11	1	2	7	3	2	3	2	5	
— — cerebri	143	13	12	9	4	5	5	4	4	-	2	8	-	3	-	
— — conformationis	10	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — cordis (vide Puerp.)	642	47	57	22	14	21	24	28	17	23	30	19	23	10	11	
— — hepatis	30	2	1	1	1	3	-	-	1	2	-	2	2	-	-	
— — medullæ spinalis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — ventric. etc. intest.	39	1	1	6	4	-	-	3	2	-	-	-	2	1	1	
Vulnera	34	2	-	1	-	-	-	-	1	1	-	4	1	2	-	
Cansæ aliæ	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	18810	1475	1536	549	537	537	576	666	606	497	515	601	538	400	338	

Kjendte Døds-

Causes de décès

Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Køn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abortus (vide Puerperium) .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abscessus pulmonum . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Actinomycosis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus, Delirium tremens	14	-	13	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Anæmia	10	-	6	4	1	-	1	-	-	-	-	-
— perniciosa	23	-	7	16	-	-	-	-	-	-	1	-
Aneurysma	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea (Croup)	272	1,4	153	119	15	13	102	84	32	21	4	1
Angina pectoris	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	593	3,2	303	290	1	1	1	-	-	-	-	1
— pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis, Rheumat. chron.	10	-	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	71	-	40	31	-	-	4	3	3	3	8	6
Asthma, Emphysema	46	-	31	15	-	-	1	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	126	0,7	61	65	59	55	2	9	-	1	-	-
Bronchitis acuta	789	4,2	418	371	238	168	122	101	13	18	5	4
— chronica	444	2,4	188	256	6	3	2	7	1	1	-	-
Cancer	1991	5,8	576	515	-	-	-	-	-	-	-	-
Carbunculus, Furunculosis	5	-	3	2	2	1	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri- . . .	26	-	12	14	-	-	-	2	2	4	2	1
Caries, Necrosis, Osteo- myelitis	27	-	16	11	1	-	3	2	2	1	1	2
Cholelithiasis	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	65	0,3	34	31	15	15	13	9	1	1	-	-
Cholera	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Combustio	41	-	21	20	3	-	10	13	2	-	-	1
Commotio, Compressio . . .	12	-	9	3	-	-	-	-	-	-	1	-
Congelatio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	23	-	19	4	-	-	-	-	1	1	-	1
Convulsiones infantum . . .	327	1,7	190	137	157	115	30	21	3	1	-	-
Corpus alienum laryngis . .	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Cystitis	86	-	77	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	324	1,7	189	135	187	132	2	3	-	-	-	-
— senilis	989	5,2	421	568	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	47	-	27	20	-	-	-	-	1	-	-	2
Diarrhoea acuta (v. Puerp.)	552	2,9	279	273	181	181	43	46	8	10	-	-
— chronica	32	-	17	15	4	3	2	3	1	1	-	-
Diphtheritis	1360	7,2	692	668	26	38	360	332	148	181	64	72
Dysenteria	25	-	15	10	2	2	5	1	1	1	-	1
Dystokia (vide Puerperium).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia (vide Puerperium).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis (Lepra) . . .	66	-	33	33	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis (v. P.)	27	-	7	20	-	-	1	-	-	1	1	-
Empyema	10	-	6	4	-	-	1	-	1	-	-	1

aarsager i 1888.

par sexe et par âge.

Fordeling paa Alder (par âge.)																		Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1	-	1	-	3	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	13	1
-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	6	4
-	6	-	6	1	-	3	1	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	7	16
-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	153	119
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	3	-	9	7	15	12	45	44	80	77	105	100	37	43	5	4	301	290
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	3	3	-	-	-	-	4	6
4	5	12	8	3	1	1	2	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	38	29
-	-	1	-	1	2	1	2	4	4	13	1	10	4	1	2	-	-	31	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61	65
-	3	1	4	-	3	2	4	9	6	9	17	14	24	4	13	-	-	417	368
-	1	1	-	2	2	2	5	11	28	61	82	77	92	24	32	1	2	188	255
1	1	5	11	19	23	49	67	143	139	219	152	114	100	17	16	1	2	568	511
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	2	2	1	1	1	-	-	4	-	1	-	-	2	-	1	-	-	12	14
-	1	1	2	1	1	6	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	16	11
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1
1	-	-	-	-	-	1	1	1	2	1	2	1	1	-	-	-	-	34	31
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	1	1	-	2	2	1	1	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	21	20
-	-	1	-	2	-	-	-	-	3	1	-	1	2	-	1	-	-	9	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
1	-	4	-	1	-	-	-	5	-	1	-	2	1	1	1	-	-	19	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	190	137
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	3	1	3	-	8	1	19	4	28	2	13	-	1	-	76	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	189	135
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	17	24	94	136	243	309	62	92	416	563
3	3	2	2	1	3	2	2	9	4	6	2	3	2	-	-	-	-	27	20
1	1	1	3	1	3	7	4	3	4	10	7	12	6	7	4	-	-	274	269
1	-	-	-	1	3	-	1	1	1	5	1	2	2	-	-	-	-	17	15
35	20	16	14	2	4	2	2	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	690	666
2	-	2	1	-	1	1	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	15	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	6	2	5	4	6	7	6	5	7	7	2	3	-	2	-	-	33	32
1	4	1	7	-	2	2	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	6	20
-	1	2	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	4

Kjendte Døds-

Tabel XLVI (Forts.). Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Køn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
					Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
			Mandkj.	Kvindekj.								
Enteritis, Gastro-.....	32	-	12	20	9	14	3	4	-	1	-	-
Epilepsia	45	-	25	20	-	1	-	-	-	-	2	2
Erysipelas	81	-	42	39	17	15	1	2	-	-	1	-
Febris puerperalis (v. Puerp).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	78	-	38	40	-	-	1	2	3	5	2	6
— typhoidea	139	0,7	80	59	1	-	2	3	5	2	8	1
— typhosa exanth.	4	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Fractura ossium	76	-	52	24	2	-	-	1	5	2	1	-
Gangræna, Decubitus	86	-	49	37	1	-	-	1	2	-	-	-
— pulmonum	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	30	-	13	17	4	3	2	2	-	-	1	1
— chronica	105	0,6	58	47	-	1	-	1	-	-	1	-
Graviditas extrauterina ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	14	-	9	5	3	-	2	-	-	-	-	-
— pulmonum	34	-	18	16	-	1	1	-	-	-	1	-
— umbilicalis	3	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-
— uteri (vide Puerp.) ..	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	33	-	22	11	-	-	-	-	-	-	1	1
— viarum urinifer.	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	14	-	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	96	-	40	56	2	-	-	-	1	-	-	-
Hydrocephalus	20	-	12	8	3	4	7	4	2	-	-	-
Hydrops	103	-	40	63	1	-	1	1	1	1	2	2
Hydrothorax	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	24	-	19	5	14	1	-	1	-	-	1	1
Insania	71	-	35	36	-	-	-	-	-	1	-	-
Intoxicatio	17	-	12	5	-	-	1	1	1	-	-	-
Ischias	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	12	-	6	6	2	2	1	2	-	2	-	-
Leuchæmia	9	-	3	6	-	-	-	-	-	2	-	2
Lithiasis	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis, Peri-, Para-....	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	31 4	1,7	167	147	23	26	41	40	28	21	14	19
— tuberculosa	62 1	3,3	320	301	49	48	132	138	88	50	21	25
— cerebrospinalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— epidemica	26	-	14	12	-	1	-	1	3	1	2	2
— spinalis, Myelitis	39	-	23	16	-	1	-	2	1	-	1	2
Morbi cutanei	12	-	6	6	4	4	1	-	-	-	1	-
Morbili	487	2,6	240	247	54	48	143	151	30	34	11	5
Morbus Addisoni	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
— ovarii	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	53	-	50	3	-	-	-	-	-	-	-	-
— Werlhofii, Purpura	25	-	8	17	2	4	1	4	-	1	1	1
— uteri	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	463	2,6	225	238	1	1	10	5	11	13	10	9
Noma	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	160	0,9	114	46	6	2	6	2	1	1	1	-

aarsager i 1888.

Fordeling paa Alder (par âge).																		Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	20
2	1	8	3	3	6	2	3	4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	24	20
1	1	-	2	3	6	4	2	4	2	2	4	5	4	2	1	-	-	40	39
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	8	8	4	3	6	3	2	5	3	5	2	3	2	-	-	-	-	37	40
11	10	28	16	11	11	4	5	4	4	5	5	1	2	-	-	-	-	80	59
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	8	1	4	-	4	-	6	2	4	7	8	8	4	3	1	-	50	24
1	-	-	1	-	1	2	-	1	2	10	7	17	13	14	8	1	4	49	37
-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
1	-	-	1	1	4	1	2	2	-	1	2	-	1	-	-	-	-	13	16
-	-	2	1	3	3	6	3	6	7	21	16	15	11	3	4	-	-	57	47
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	9	5
1	5	3	-	1	2	1	-	6	3	2	4	2	1	-	-	-	-	18	16
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
-	-	-	-	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1	-	2	1	2	5	2	1	2	1	8	3	3	3	-	-	-	-	22	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	-	-	-	5	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	2	-	1	-	4	1	1	1	-	1	-	1	-	-	8	6
-	-	-	-	1	4	2	7	7	12	9	16	14	13	3	4	-	-	39	56
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	8
-	-	3	2	2	3	3	5	5	11	11	19	7	14	4	5	-	-	40	63
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	19	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	3	-	5	8	2	3	12	5	4	6	4	9	2	3	-	1	35	36
2	-	-	1	-	1	2	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	9	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	6	6
1	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	3	2
-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	7	9	13	7	13	7	5	11	-	7	3	-	-	1	-	-	-	167	147
11	18	15	14	1	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	319	300
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	3	2	2	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	14	12
3	2	3	2	2	2	2	2	2	1	6	1	3	1	-	-	-	-	22	16
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	6	6
1	4	-	1	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	240	247
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	8
-	-	-	-	3	1	1	1	11	1	19	-	13	-	-	-	-	-	47	3
2	-	1	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	8	17
-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
6	10	14	18	25	27	27	39	48	34	52	45	18	32	3	5	-	1	225	238
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	3	6	2	9	4	15	5	15	7	29	13	14	6	4	1	3	-	111	46

Kjendte Døds-

Tabel XLVI (Forts.). Dødsårsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- årsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- årsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
					Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
			Mandkj.	Kvindekj.								
Oedema, Spasmus glottidis	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	32	-	18	14	2	-	-	-	1	1	-	-
Otitis	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Paralysis	41	-	20	21	-	-	1	1	-	-	-	2
— agitans	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	6	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis (v. Puerperium)	243	1,3	105	138	2	3	7	7	6	14	10	9
Phlebitis, Lymphangitis	4	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	53	-	31	22	5	3	2	4	-	1	-	1
Pleuritis	86	-	55	31	-	-	4	-	4	2	1	2
Pneumonia catarrhalis	73	-	38	35	19	23	16	10	1	2	-	-
— crouposa (v. P.)	1687	1,0	928	759	79	69	122	112	13	22	6	11
Pyopneumothorax	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	162	0,9	103	59	2	6	3	4	1	4	7	3
Puerperium:												
Abortus	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	19	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	18	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	156	0,8	-	156	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	20	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vit. org. cordis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
—												
Rachitis	111	0,9	68	43	36	22	31	19	-	2	-	-
Ruptura cordis	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— intestinum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	21	-	7	14	-	-	-	1	1	-	-	-
Scarlatina	461	2,5	255	206	21	27	160	113	54	46	12	13
Scorbutus	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	39	-	20	19	1	3	12	8	4	6	1	1
Stricture oesophagi	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	47	-	22	25	10	16	1	1	-	-	1	-
Tabes dorsalis	6	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	15	-	12	3	4	1	-	-	2	-	-	2
Tuberculosis miliaris acuta	8	-	5	3	-	1	-	1	-	-	1	1
— pulmonum	2827	15,0	1255	1572	17	14	42	30	30	54	38	107
— organ. alior.	144	0,8	77	67	3	4	8	7	5	9	8	8

aarsager i 1888.

Fordeling paa Alder (par åge).								Se Anmærkning.								Alder er opgivet for			
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	1	4	-	-	2	1	-	2	3	4	4	4	1	-	2	-	-	18	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	1	-	2	2	5	2	3	8	5	6	2	-	-	-	20	21
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	4	-
-	-	-	-	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1
7	8	15	18	16	20	6	15	10	18	18	16	6	8	1	1	-	-	104	137
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2
1	-	1	3	1	-	3	2	6	2	6	3	6	3	-	-	-	-	31	22
4	3	8	4	6	3	7	3	8	4	8	6	3	2	1	1	-	-	54	30
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	38	35
25	14	49	31	50	53	88	59	153	86	182	146	118	111	31	33	3	4	922	751
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
8	3	5	7	13	10	15	7	19	2	18	8	8	4	-	1	-	-	99	59
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	12	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
1	-	8	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
4	-	-	57	-	74	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	154
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	4	-	8	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	68	43
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	2	-	1	2	-	1	3	2	4	-	2	-	1	-	-	-	-	7	14
7	3	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	255	205
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	19
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	2	-	1	1	2	2	2	2	4	3	1	-	-	-	-	-	22	25
-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	5	1
-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	3
2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
116	183	412	412	221	276	156	214	108	150	91	96	21	32	2	4	-	-	1254	1572
4	6	21	15	8	9	8	4	4	4	3	-	4	1	-	-	-	-	76	67

Kjendte Døds-

Tabel XLVI (Forts.). Dødsårsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- årsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- årsager i pCt.	Fordeling paa Køn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Tumores	12	-	4	8	-	-	-	1	-	-	-	-
Tussis convulsiva	448	2,4	180	268	73	99	89	134	16	33	-	1
Typhlitis, Peri	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Typh. ex. v. Febr. typh. ex.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus intestinorum	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	17	-	8	9	-	-	-	-	-	-	-	1
Uræmia	36	-	24	12	1	-	2	-	1	-	-	-
Varicellæ	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Variolæ	3	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Vitia organ. abdominis...	149	0,8	53	96	1	-	2	3	3	-	-	2
— cerebri	143	0,8	81	62	4	1	2	3	3	-	1	2
— conformationis ..	10	-	5	5	5	3	-	2	-	-	-	-
— org. cordis (v. P.)	642	3,4	316	326	4	5	2	3	6	15	12	11
— — hepatis ...	30	-	19	11	1	-	-	-	-	-	-	-
— medullæ spinalis	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi et canal. intest. .	39	-	22	17	1	-	3	-	-	-	-	-
Vulnera	34	-	27	7	-	-	1	1	1	-	1	-
Cansæ aliæ	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	18810	-	9454	9356	1389	1206	1574	1473	590	595	270	349

Anmærkning. Ved Aldersfordelingen opføres ligesom i de tidligere Beretninger de Døde Aldersrubriken 1—5, 20 Aar gammel i Aldersklassen 20—30 Aar o. s. v.

aarsager i 1888.

Fordeling paa Alder (par åge).																		Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	1	2	1	2	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	4	8
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	178	268
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	2	4	2	-	2	-	1	2	1	-	-	2	-	-	8	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	9
-	1	1	3	1	3	1	1	2	1	5	1	8	-	1	1	-	-	24	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1
1	-	4	8	4	11	2	19	9	20	17	15	9	13	1	5	-	-	53	96
1	5	5	4	5	11	13	4	10	8	19	10	14	9	2	5	-	-	79	62
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
17	17	25	34	27	26	37	30	53	45	74	65	44	55	14	20	-	-	315	326
-	-	3	-	1	-	2	3	4	3	7	1	1	4	-	-	-	-	19	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
-	-	1	2	1	3	3	3	2	3	4	4	6	2	1	-	-	-	22	17
5	-	6	-	3	-	5	2	1	2	4	1	-	1	-	-	-	-	27	7
-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	1
332	379	753	778	516	742	581	623	837	711	1140	951	878	859	449	540	78	113	9387	9317

efter de fyldte Antal. Naar en Død.saaledes opgives at være 1 Aar gammel, anføres det i

Kjendte Dødsarsager

Causes de décès

Tabel XLVII.			Christiania Stift.																			HamarsSt.						
Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager	I	II	III			IV			V					VI	VII	VIII										
			Christiania.	Drebak.	Son. Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.	
Actinomycosis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Alcoholismus	11	-	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Anæmia	7	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— perniciosa	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	
Aneurysma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Angina membrana- cea, Croup	103	1,2	38	-	-	7	2	3	2	5	-	-	4	-	-	1	-	1	1	4	-	4	-	-	-	1	-	
Apoplexia cerebri . .	278	3,4	86	2	-	2	1	14	6	15	-	-	7	1	3	4	-	2	-	5	1	3	-	-	-	4	1	
— pulmumom	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthritis, Rheuma- tismus chronicus . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthrocase	24	-	13	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Asthma, Emphysema .	16	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Atrophia infantum . .	69	0,8	16	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bronchitis acuta . . .	457	5,5	178	2	2	9	2	11	9	27	2	-	3	-	1	5	-	3	1	18	-	1	1	2	7	2	6	
— chronica	183	2,2	64	-	-	1	-	4	7	15	-	1	4	-	1	6	-	1	-	1	1	-	-	-	3	2	1	
Cancer (vide Sarcoma)	337	4,1	115	1	-	6	3	11	13	19	1	4	6	1	2	6	-	7	3	9	-	1	-	1	4	5	1	
Carbunculus, Furun- culosis	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Carditis, Endo., Peri. Caries, Necrosis, Osteomyelitis	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholelithiasis	12	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholera nostras	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholera nostras	28	-	-	-	-	-	-	-	1	8	-	-	2	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	6	1	-	
Combustio	16	-	6	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	
Commotio, Compres- sio	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Contusio	10	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Convulsiones infant.	226	2,7	83	-	-	4	3	7	4	19	-	-	3	-	1	2	-	-	-	11	-	-	-	-	2	3	2	
Corpus alien. laryng.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cystitis	26	-	9	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Debilitas congenita	205	2,5	89	-	-	3	1	4	10	11	1	-	1	1	-	4	-	-	-	6	-	2	-	1	9	-	2	
— senilis	344	4,2	76	-	1	-	3	15	11	13	1	-	6	2	2	3	-	1	-	13	-	1	-	-	6	7	3	
Diabetes mellitus . . .	14	-	9	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	
Diarrhoea acuta	393	4,8	241	1	1	4	2	6	11	4	-	1	3	-	1	-	-	-	-	6	2	-	-	1	3	1	1	
— chronica	25	-	17	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	
Diphtheritis	547	6,6	326	5	-	5	1	12	6	52	2	-	10	1	1	4	-	5	-	-	6	31	-	-	4	1	6	
Dysenteria	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dystokia (v. Puerp.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eclampsia (v. Puerp.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Elephantiasis, Lepra	33	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Embolia, Trombo- sis (v. Puerp.)	14	-	2	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	

Kjendte Dødsårsager

Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager.	Christiania Stift.															HamarsSt.													
			I	II	III			IV			V			VI	VII	VIII															
					Christiania.	Drobak.	Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.			Hønefoss.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Empyema	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro- . . .	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	11	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	31	-	10	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Febris puerperalis (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	21	-	8	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— typhoidea	56	0,7	7	1	-	-	-	1	-	-	4	-	-	1	-	-	2	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Fractura ossium	34	-	20	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna, Decubit.	29	-	5	-	-	-	-	1	2	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— pulmonum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gastritis acuta	9	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— chronica	22	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Graviditas extrauter (vide Puerperium) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	14	-	6	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— umbilicalis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri (v. P.)	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi.	10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urini- ferarum	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	5	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	25	-	3	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	15	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hydrops	24	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	14	-	5	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	28	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis. Para-, Peri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simpl. . . .	130	1,6	47	-	-	1	1	4	5	6	1	1	1	2	1	2	4	-	1	-	2	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
— tuberculosa	327	4,0	97	1	1	3	-	3	5	6	1	2	-	1	2	-	4	1	-	4	1	12	4	3	-	2	13	3	2	-	-
— cerebro-spi- nalis epid.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Mye- litis	13	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Morbi cutanei	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	343	4,4	156	1	-	2	-	-	-	33	-	-	3	2	2	9	-	2	-	-	-	7	-	-	-	1	3	-	-	-	-
Morbus uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Werlhofii, Purpura	10	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Kjendte Dødsarsager

Tabel XLVII (Forts.).		Tilsammen. Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager.		Christiania Stift.																HamarsSt.							
Dødsaaarsag. (Causes de décès).				I		II		III			IV			V				VI	VII	VIII							
				Christiania.	Drebak. Son, Høien, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredriksstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Morbus viarum uriniferarum .	16	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
Nephritis, Morbus Brightii	200	2,4	60	4	1	1	-	7	4	13	-	-	1	1	3	2	-	1	2	5	1	2	-	2	1		
Noma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1			
Obstructio, Ileus . .	42	-	15	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-			
Oedema, Spasmus glottidis	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
— pulmonum	23	-	4	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-			
Otitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Paralysis	18	-	3	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
— agitans	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
— generalis	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Peritonitis	81	1,0	32	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-	1	1	2	-	-	-	-	1	3			
Phlebitis, Lymphangitis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Phlegmone, Absces	15	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			
Pleuritis	17	-	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-			
Pneumonia catarrh.	73	0,9	73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
— crouposa	591	7,2	164	4	-	14	4	24	13	15	4	1	8	-	2	4	12	6	7	-	6	-	1	20			
Puerperium:																											
Dystokia	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
Eclampsia	10	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1			
Febris puerperalis . .	36	-	16	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-			
Graviditas extrauter.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Hæmorrhagia	9	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-			
Peritonitis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Ruptura uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Variolæ	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Vitia org. cordis . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Pyopneumothorax . .																											
Pyæmia	52	0,6	13	-	-	1	3	1	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	1	-	-	2	-			
Rachitis	77	0,9	58	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-			
Ruptura cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
— intestinor	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Sarcoma	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Scarlatina	110	1,3	42	-	-	1	2	12	4	10	-	1	-	-	-	-	3	1	1	1	-	-	6	-			
Scorbutus	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Scrophulosis	22	-	2	-	-	-	-	1	1	4	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-			
Stricture oesophag . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1			
Syphilis	30	-	20	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			
Tabs dorsalis	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			

Kjendte Dødsaaarsager

Tabel XLVII (Forts.).	Til sammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsarsager	Christiania Stift.															HamarSt.									
			I	II	III			IV			V					VI	VII	VIII									
			Christiania.	Drobak.	Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredriksstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Aagaardsstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Dødsarsag. (Causes de décès).																											
Tetanus, Trismus..	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
Tubercul. mil. acut.	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— pulmonum	1307	15,8	432	3	2	16	9	28	23	53	-	2	18	1	11	13	1	9	3	44	7	9	1	2	18	9	6
— org. alior.	48	0,6	9	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	1	-	3	3	2	1	-	1	-	-	
Tumores	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tussis convulsiva..	277	3,4	47	-	-	1	-	5	-	1	-	-	2	-	-	7	-	2	2	15	-	-	-	1	-	-	
Typhlitis, Peri....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus intestinorum	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— ventriculi ..	10	-	8	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uræmia	11	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Varicella	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Variolæ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vitia org. abdominis	51	0,6	9	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	
— — cerebri. . .	66	0,8	25	-	-	4	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
— — conform. . .	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — cordis(v.p.)	288	3,5	104	-	2	2	1	11	12	10	-	1	4	2	-	1	-	3	2	7	1	3	-	4	3	2	
— — hepatis . .	5	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
— — medullæ spinalis . . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — ventric et can. intest . .	10	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vulnura	7	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Causæ aliæ	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sum	8252		3011	29	11	94	42	213	173	381	13	15	105	23	48	92	1	76	27	196	29	74	3	11	139	65	42

i Byerne 1888.

Christianssands Stift.										Bergens Stift.					Trondhjems Stift.					Tromsø Stift.														
			IX			X		XI					XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII	XIX	XX												
Stathelle.	Longesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Christianssand.	Mandal.	Farsund.	Flekkeford.	Sogndal.	Ekersund.	Sandnæs.	Stavanger.	Skudenesløshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Christianssund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodo.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2	18	7	6	11	7	2	51	11	4	6	1	8	14	63	2	1	15	151	-	14	6	34	102	-	-	3	8	1	4	18	11	4	1
-	-	-	2	-	2	-	-	3	1	-	-	-	2	1	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	1	1	
-	-	-	-	4	-	-	-	29	-	6	-	-	6	7	35	-	3	2	61	-	-	1	1	33	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	11	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	1	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	2	-	-	-	12	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	1	1	-	-	
-	2	4	2	1	5	1	-	3	-	-	1	-	1	2	10	1	2	3	33	-	-	2	4	24	1	1	-	-	2	2	3	-	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	21	75	31	24	70	51	17	331	59	17	35	2	45	42	327	22	21	71	633	11	56	25	132	487	13	25	36	4	45	103	55	37	13	

Kjøn- og Aldersopgaver over kjendte

(Causes de décès par sexe)

Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).											
				0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Actinomycosis.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus, Delirium ..	11	10	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Anæmia	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	10	3	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Aneurysma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea, Croup	103	50	53	7	4	36	43	6	6	1	-	-	-
Apoplexia cerebri.....	278	129	149	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis, Rheumat. chron.	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	24	17	7	-	-	3	-	2	1	4	3	2	1
Asthma, Emphysema.....	16	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	69	30	39	28	30	2	8	-	1	-	-	-	-
Bronchitis acuta.....	457	249	208	155	113	67	57	6	4	2	2	-	-
— chronica	183	61	122	5	3	1	4	1	1	-	-	-	-
Cancer (vide Sarcoma)	337	168	169	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Carbunculus, Furunculosis	3	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri.....	8	5	3	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
Caries, Necrosis, Osteomyel.	12	6	6	-	-	1	2	2	1	1	-	-	-
Cholelithiasis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	28	17	11	7	7	7	2	-	-	-	-	1	-
Combustio	16	10	6	1	-	5	4	1	-	-	-	-	-
Commotio, Compressio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	10	6	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Convulsiones infantum	226	129	97	114	83	14	14	1	-	-	-	-	-
Corpus alienum laryngis ..	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis.....	26	22	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	205	117	88	116	86	1	2	-	-	-	-	-	-
— senilis	344	112	232	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus.....	14	7	7	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Diarrhoea acuta	393	282	211	144	155	21	34	2	3	-	1	1	-
— chronica	25	13	12	4	3	2	3	1	1	-	-	-	-
Diphtheritis.....	547	277	270	9	12	171	152	62	69	16	24	13	3
Dysenteria	6	2	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis, Lepra.....	33	17	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Embolia, Thrombos(v. Puerp.)	14	2	12	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Empyema	6	4	2	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
Enteritis, Gastro.....	35	13	22	10	14	3	5	-	1	-	-	-	-
Epilepsia	11	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	31	13	18	8	6	-	1	-	-	-	-	1	-
Febris rheumatica	21	6	15	-	-	1	1	2	1	-	2	-	3
— typhoidea	56	34	22	-	-	1	2	3	1	4	-	5	4
Fractura ossium	34	22	12	2	-	-	-	1	1	-	-	2	-

Dødsaarsager i Byerne i 1888.

et par âge dans les villes).

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindkj.
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.		
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	1	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	10	1
-	1	-	1	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	4	3
-	2	-	-	2	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	7
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	53
1	-	4	5	9	7	22	21	41	38	41	53	11	24	-	1	129	149
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1
1	1	2	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	17	7
-	-	-	1	-	-	3	1	3	1	5	-	-	2	-	-	11	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	39
-	-	-	1	1	2	4	5	4	8	5	10	1	4	-	-	245	206
1	-	1	1	1	4	1	8	23	34	19	45	7	19	1	2	61	121
3	3	7	9	13	25	44	47	69	49	28	31	3	5	-	-	168	169
2	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1
-	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	17	11
1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	10	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	6	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	129	97
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	1	-	2	-	4	2	9	2	4	-	-	-	21	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	117	88
-	-	-	-	-	-	-	-	3	12	37	66	64	122	8	32	112	232
1	1	-	-	1	2	2	1	2	1	1	1	-	-	-	-	7	7
-	3	-	2	1	-	1	-	4	4	3	7	3	2	-	-	180	211
-	-	1	2	-	1	1	1	3	-	1	1	-	-	-	-	13	12
6	6	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	277	270
1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
5	1	4	3	2	6	1	1	4	2	1	1	-	-	-	-	17	16
-	2	-	4	-	1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	2	12
1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	13	22
3	1	1	-	-	-	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	8	3
-	-	1	3	1	-	2	1	-	2	-	5	-	-	-	-	13	18
-	2	-	3	1	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	6	15
12	8	5	5	3	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	34	22
5	-	2	-	1	-	4	1	2	3	1	6	1	-	-	-	21	12

Kjøn- og Aldersopgaver over kjendte

Dødsarsag. (Causes de décès)	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe)											
				0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Gangræna, Decubitus	29	18	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	9	3	6	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-
— chronica	22	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	14	7	7	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
— umbilicalis	3	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	10	6	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— viar. urinifer.	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	25	12	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	15	10	5	2	3	6	-	2	2	-	-	-	-
Hydrops	24	7	17	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Icterus	14	12	2	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	28	12	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	8	5	3	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Laryngitis	6	2	4	1	1	1	2	-	1	-	-	-	-
Leuchæmia	5	3	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Lithiasis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis, Para-, Peri-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	130	64	66	15	18	22	22	12	10	4	5	2	1
— tuberculosa	327	173	154	30	31	81	80	48	22	5	11	5	3
— cerebrospin. ep	3	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— spin., Myelitis	13	7	6	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Morbi cutanei	9	5	4	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	343	169	174	41	34	101	116	22	19	5	1	-	1
Morbus uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Werlhofii, Purpura	10	4	6	2	3	1	-	-	1	-	1	-	-
— viarum urinifer.	16	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	200	96	104	-	1	5	2	5	8	4	3	3	5
Noma	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	42	28	14	4	1	2	1	-	-	1	-	-	-
Oedema, Spasmus glottidis	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	23	14	9	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Otitis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Paralysis	18	8	10	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— agitans	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis (v. Puerp.)	81	36	45	1	3	4	3	1	8	6	1	3	1
Phlebitis, Lymphangitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	15	5	10	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	17	13	4	-	-	1	-	2	1	1	-	1	1
Pneumonia catarrhalis	73	38	35	19	23	16	10	1	2	-	-	-	-
— crouposa	591	306	285	47	49	75	51	7	11	2	3	8	4

Dødsaaarsager i Byerne i 1888.

Fordeling paa Alder (par åge).																Alder er opgivet for.	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindkj.
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.		
-	1	-	-	-	-	-	1	4	2	9	3	5	3	-	1	18	11
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	6
-	-	-	-	-	1	1	2	7	4	2	2	1	2	-	-	11	11
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2
1	-	1	1	-	-	4	2	-	2	-	-	-	-	-	-	7	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
1	-	-	-	1	-	1	-	3	1	-	2	-	-	-	-	6	4
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	-	-	-	5	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	2	3
-	-	-	1	1	2	1	1	4	5	4	2	1	2	-	-	12	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	5
1	-	-	1	-	1	2	1	2	7	1	4	-	2	-	-	7	17
1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	12	2
-	-	2	3	2	1	5	1	1	2	1	4	1	4	-	1	12	16
-	1	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2	4	2	3	1	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	63	66
4	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	173	154
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
1	-	1	-	-	1	2	1	2	1	1	1	-	-	-	-	7	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	4
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	169	173
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6
-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	9	-	2	-	-	-	16	-
8	3	12	8	8	17	20	15	24	22	7	18	-	1	-	-	96	103
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	2	-	1	3	5	2	8	4	3	2	1	1	-	-	28	14
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
4	-	-	2	-	-	1	2	4	1	2	1	-	2	-	-	14	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	2	3	1	-	3	2	4	1	-	-	-	8	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
5	5	4	5	2	5	3	7	5	3	2	3	-	1	-	-	36	45
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1
-	2	-	-	1	2	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	5	10
1	1	1	-	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	13	3
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	38	35
9	12	17	8	27	17	38	26	39	44	28	42	5	16	2	2	304	285

Kjøn- og Aldersopgaver over kjendte

Dødsårsag. Causes de décès.	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
Puerperium:													
Dystokia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	36	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organ. cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyopneumothorax	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	52	30	22	2	4	2	2	2	2	3	2	2	-
Rachitis	77	48	29	26	15	22	13	-	1	-	-	-	-
Ruptura cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— intestinorum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma (v. Cancer)	5	2	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Scarlatina	110	62	48	9	5	41	32	8	9	2	2	2	-
Scorbutus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	22	9	13	-	2	6	7	2	3	-	1	-	-
Stricture œsophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	30	14	16	8	13	1	1	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	5	3	2	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tuberculosis, miliar. acut.	4	1	3	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-
— pulmonum	1307	579	728	15	9	31	15	15	24	19	55	53	71
— organ. alior.	48	25	23	2	3	3	6	4	6	2	2	1	-
Tumores	6	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	277	113	164	48	63	60	81	5	18	-	1	-	-
Typhlitis, Peri-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus intestinorum	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Uræmia	11	9	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varicellæ	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organ. abdominis	51	14	37	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
— — cerebri	66	34	32	2	1	1	3	3	-	-	2	-	1
— — conformation.	7	2	5	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-
— — cordis	288	139	149	3	4	1	1	4	8	4	4	8	5
— — hepatis	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — medul. spin.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — vent. et can. int.	10	5	5	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	7	5	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Causæ aliæ	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	8252	3995	4257	921	820	832	792	237	252	90	137	122	111

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme fordelt paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegne de enkelte Amter, saaledes som det paa Indholdsfortegnelsen (Side III) er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Lægedistrikter og Maaneder omfatte ikke alle behandlede Tilfælde.

a. Exanthematisk Typhus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XLIX.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IX.	Østre Nedenæs: Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Haugesund By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
XVI.	Hevne	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Hammerø	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Karlsø	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber. (*Neotyphus*).

I.	Christiania By	8	2	1	1	3	3	1	10	17	9	10	5
II.	Aker	3	-	2	2	3	-	4	4	3	6	2	2
	Ullensaker	1	-	1	-	2	3	1	-	-	1	-	-
	Follo:												
	Drobak By	-	2	2	-	1	3	1	3	1	-	3	-
	Bygder	-	-	1	4	2	1	-	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Moss By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sarpsborg:												
	Fredriksstad By....	4	3	1	2	1	2	-	1	6	3	-	1
	Bygder	5	6	3	1	1	-	1	6	8	5	-	1
	Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Fredrikshald By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen;												
	Drammen By	5	2	2	2	5	-	2	4	3	10	5	2
	Bygder	2	1	3	-	-	-	4	3	1	1	2	1
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1
	Bygder	1	1	1	1	1	-	2	8	-	-	-	1

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Modum	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-
	Næs	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	1	1	-	-	-	3	-	-	-	-	2
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Horten —	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	2	-	2	2	4	-
	Hof:												
	Holmestrand By ...	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	3	-	-	-	-	1	-	-	3	1	6
	Laurvik:												
	Laurvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	3	6
	Sandefjord —	-	-	-	-	-	1	-	3	1	-	1	-
	Bygder	-	1	-	2	-	-	-	2	-	-	1	1
VI.	Solør og Odalen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	1	-	-	-	-	2	-	-	3	-	-	2
VII.	Hadeland og Land ...	1	8	11	3	-	-	2	1	-	1	-	-
	Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-
	Toten:												
	Bygder	-	-	-	-	-	3	5	6	6	4	4	-
	Faaberg:												
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringebu	2	-	2	10	8	1	4	-	1	-	12	-
	Lom	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	2
	Lesje	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Porsgrund —	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	2	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	1	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
	Bygder	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Lillesand —	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	5	5	-	3	2	1	1	-	-	-	1	1
	Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
X.	Kristianssand: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Oddernæs	3	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Lyngdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	2	-	12	2	17	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).													
Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI.	Ekersund:												
	Bygder	5	4	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	4	-	1	-	-	2	5	-	-	-	1
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	1	-	-	1	-	1	2	3	1	3	1
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
	Finno	-	-	4	-	1	-	-	-	1	2	-	2
	Sand	-	-	9	-	-	2	-	2	2	-	1	-
	Karmøen:												
	Kopervik By ..	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Skudesnæshavn —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1
	Haugesund:												
	Haugesund By	4	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
XII.	Sveen Herred	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland ..	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre — ..	-	1	1	1	-	-	-	-	-	2	-	3
	Tysnæs	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Indre Hardanger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Voss	12	1	3	-	1	-	2	1	1	-	1	1
	Søndre Midthordland ..	2	-	2	7	-	4	-	1	2	-	1	-
	Nordre — ..	9	3	7	5	1	13	5	2	5	6	4	4
	Osterøen	3	-	-	-	3	-	-	1	-	2	-	-
	Alversund	2	1	9	25	11	-	2	-	7	-	-	5
	Lindaas	6	-	-	-	-	1	-	-	4	5	5	13
XIII.	Bergens By	1	2	3	-	1	4	6	7	5	9	10	3
XIV.	Lærdal	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyster	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1
	Kinn:												
	Flørø By	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	3	3	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Nordfjordeidet	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Gløppen	-	-	3	-	-	1	-	2	3	2	-	1
	Indviken	-	1	-	-	1	1	-	-	2	-	1	-
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	6	7
	Indre —	-	6	13	-	-	-	1	4	1	7	4	3
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Ørskog	-	2	6	-	1	2	1	-	-	1	5	4
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
	Bygder	-	-	2	-	2	1	3	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	4	2	11	2	-	2	-	2	-	-	1	-
	Indre Romsdal	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVI.	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	2	-	3	1	2
	Sundal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-
	Surendal	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	4	1
	Nordre Nordmøre ..	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondhjem By	-	1	1	2	9	1	-	1	5	-	9	17
	Strinden	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Selbu	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1
XVII.	Guldal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hevne	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Ytre Fosen	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-	1
	Indre —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Frosten	4	-	1	-	-	-	-	2	-	-	2	-
	Levanger:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-
	Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
XVIII.	Stenkjær:												
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	2
	Grong	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Bygder	1	1	1	2	-	-	-	1	1	-	-	-
	Fosnæs	3	4	1	-	-	-	-	2	2	-	-	1
	Ytre Namdal	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Alstahaug	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Vefsen:												
XIX.	Mosjøen By	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7
	Ranen	-	-	-	1	4	3	1	-	-	-	1	-
	Lurø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1
	Gildeskaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Bodø: By	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-
	Folden	3	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-	2
	Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Ofoten	2	5	3	6	2	-	-	1	2	5	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIX.	Flakstad	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Hadsel	-	-	2	2	25	5	2	2	-	1	1	3
	Sortland	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1
	Lofotfisket	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondenæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Ibestad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Balsfjorden	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø: By	-	1	1	2	-	3	1	1	-	2	-	1
XIX.	Lyngen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjærvø	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1

b. Typhoidfeber (Forts.). c. Cerebrospinalmeningit.

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XX.	Alten	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Loppen	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest: By	-	-	-	3	-	1	2	-	2	-	-	-
	Maasø	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	7	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø: By	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

c. Cerebrospinalmeningit (*Meningitis cerebrospinalis*).

III.	Eidsberg	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-
	Moss:												
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
IV.	Fredrikshald By	-	12	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Modum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Aal	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Hadeland og Land ...	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
	Lom	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
IX.	Lesje	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Nedenæs:												
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Aamli	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-
XVI.	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Surendal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Strinden	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Røros	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indre Fosen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Lurø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Barselfeber (*Febris puerperalis*).

I.	Christiania By	2	5	2	1	1	3	-	1	-	4	3	2
II.	Aker	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-
	Ullensaker	-	-	3	-	1	1	1	1	1	-	-	-
	Follo:												
	Drøbak By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

d. Barselfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Eidsberg	-	3	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-
	Moss:												
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sarpsborg:												
	Fredriksstad By ...	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	1	-	3	-	-	-	-	1	1	2
	Holmsbo	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1
	Ringerike:												
	Bygder	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-
	Modum	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Næs	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Gol	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	4
	Bygder	-	-	2	-	2	-	-	-	1	1	-	-
	Rollag	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
	Bygder	2	1	-	-	-	3	-	2	-	1	3	1
	Hof:												
	Svelvik By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Laurvik:												
	Laurvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	1	-	1	1	-	2	-	-	-	4	-	1
VI.	Solør og Odalen.	1	4	3	-	3	1	-	-	-	2	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	1	-	1	-	1	2	-	1	3	1
	Søndre Østerdalen	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1
	Trysil	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Tønsset	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
VII.	Hadeland og Land . .	-	3	5	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Søndre Valders	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre Valders	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Faaberg:												
	Lillehammer By ...	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-
	Ringebu	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Lom	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Lesje	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-
	Brevik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	4	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-

d. Barselseber (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX.	Kragerø:												
	Langesund By	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder		1	-	-	2	-	1	-	-	-	2	-
	Holden	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
	Hviteseid	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tinn	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Nedenæs:												
	Bygder	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Grimstad	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2
	Evje	-	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-
	Sætersdalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	Christiansand By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
	Oddernæs:												
	Bygder	-	1	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-
	Lyngdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Flekkefjord:												
	Bygder	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal:												
	Sogndal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	-	2	1	2	-	1	-	-	1	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XII.	Finnø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen:												
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Haugesund: By	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Hardanger	1	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	-
	Voss	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Søndre Midthordland	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
XIII.	Osterøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Alversund	-	1	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-
	Lindaas	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bergens By	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lærdal	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-
	Lyster	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Sogn	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-

d. Barselfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).													
Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Kinn :												
	Flørø By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Bygder	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Ytre Nordfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indviken	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmøre	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ørskog	-	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Sundal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Surendal	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmøre	-	-	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-
XVI.	Trondhjem	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Strinden	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Røros	1	-	-	1	1	-	-	-	1	1	1	-
	Guldal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	-	-
	Hevne	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger:												
	Bygder	-	-	-	2	3	-	3	-	-	-	1	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Fosnæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
	Alstahaug	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-
	Ranen	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Lurø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Stegen	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ofoten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Barselfeber (Forts.). e. Børnekopper.

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIX.	Buksnæs	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	1	-
	Flakstad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hadset	-	-	2	1	1	3	1	-	-	1	-	1
	Sortland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Trondenes	2	3	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
	Tranø	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Maalselven	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-
	Balsfjorden	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tromsø : By	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Hammerfest: By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XX.	Vardø: By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø: By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

e. Børnekopper (*Variola*).

I.	Christiania	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
II.	Follo: Bygder	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs: Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vestre Nedenæs: Arendal By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	6	4	1	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund: Ekersund By	-	-	-	15	9	4	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	4	13	1	-	-	-	-	-	-
	Stavanger: By	-	-	3	-	1	7	2	-	-	-	-	-
	Haugesund: Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIII.	Bergens By	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Skarlagensfeber (*Scarlatina*).

I.	Christiania By	61	59	61	28	33	38	45	25	23	31	26	30
II.	Aker	8	20	9	3	8	-	16	6	7	16	7	16
	Ullensaker	12	8	2	2	8	8	13	2	5	1	8	8
	Høland	1	5	5	1	1	-	2	-	-	-	3	4
	Follo: Son By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	19	7	7	4	8	4	3	1	4	5	1	7

f. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
III. Eidsberg.....	21	16	21	7	2	15	1	3	-	1	4	1
Moss:												
Moss By	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	11	4	1	1	1	3	5	4	6	1	4	-
Sarpsborg:												
Sarpsborg By	10	1	-	5	-	2	1	-	-	-	2	1
Fredriksstad By....	45	22	19	6	2	-	-	2	-	4	1	2
Bygder	70	76	68	41	29	17	9	2	2	5	28	11
Hvaløerne	-	5	1	-	-	-	1	2	-	1	-	-
Fredrikshald By.....	-	7	26	9	16	15	9	10	3	3	-	5
IV. Drammen:												
Drammens By	15	16	8	3	4	1	5	2	4	6	7	15
Holmsbo —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	9	8	8	16	7	2	1	6	8	8	5	7
Ringerike:												
Hønefos By.....	-	3	1	-	-	-	2	-	3	4	1	-
Bygder	22	20	14	17	14	1	9	10	3	-	3	-
Modum	11	9	8	2	2	4	11	6	26	30	23	32
Næs	-	2	8	10	7	3	5	7	6	7	22	8
Aal	-	-	-	-	1	3	4	9	4	-	8	6
Sandsvær:												
Kongsberg By	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Bygder	3	2	2	1	2	8	-	-	-	-	6	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg By	-	1	-	-	3	1	3	-	3	4	19	7
Horten —	-	-	-	6	-	1	2	-	4	-	-	1
Bygder	1	-	-	4	1	2	4	-	2	-	-	1
Hof:												
Holmestrand By....	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svelvik —	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Bygder	-	-	-	-	1	2	-	-	3	-	-	1
Laurvik:												
Laurvik By	9	3	7	12	11	10	5	7	3	9	9	5
Sandefjord —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bygder	14	-	-	5	-	-	-	-	2	2	2	2
VI. Soler og Odalen:												
Kongsvinger By....	6	5	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Bygder	49	42	25	25	36	22	43	7	2	6	2	7
Hedemarken:												
Hamar By	3	1	5	2	2	1	5	7	6	2	-	-
Bygder	4	15	14	11	12	16	26	13	9	9	26	13
Søndre Østerdalen....	3	8	7	12	21	30	22	23	6	8	13	16
Rendalen	4	12	12	1	6	-	-	-	5	15	14	11
Tønset	86	46	13	15	4	1	9	3	3	-	17	6
Indset Annex	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland og Land ...	24	21	18	18	11	15	-	2	-	-	-	3
Søndre Valdres	-	-	4	8	6	9	1	1	13	-	-	6
Toten:												
Gjøvik By	2	-	-	3	1	-	-	-	2	2	-	-
Bygder	18	24	25	33	49	15	21	11	2	1	5	6

f. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Faaberg:												
	Lillehammer By....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	21	6	9	4	14	7	8	-	1	1	-	-
	Ringeby	11	16	13	6	9	5	15	11	2	21	23	14
	Lom	7	-	3	2	1	3	-	-	2	-	-	3
	Lesje	5	12	1	11	-	5	-	3	5	1	5	-
	Skien:												
	Skien By	16	5	9	7	6	14	1	-	3	3	4	1
	Porsgrund -	4	3	-	1	3	2	4	1	2	-	7	4
	Bygder	6	11	2	4	25	5	5	2	5	-	32	6
IX.	Kragerø:												
	Kragerø By	4	7	1	1	3	-	-	1	1	5	7	10
	Langesund -	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stathelle	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	1	1	2	-	1	-	4	1
	Holden	1	-	5	1	3	-	-	1	4	-	-	-
	Hviteseid	5	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Laardal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Bygder	11	14	14	10	6	3	7	-	-	2	6	4
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	2	1	3	-	1	-	-	-	-	2	3	3
	Grimstad -	2	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-
	Bygder	6	5	4	6	2	3	1	3	1	1	2	1
	Christiansand By	8	-	-	46	29	20	1	1	1	1	1	2
	Oddernæs:												
	Mandal By	-	9	6	22	8	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	-	-	11	5	2	-	-	1	1	-	-
	Vanse:												
XI.	Farsund By	-	-	-	8	-	6	1	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord By	-	-	6	3	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sogndal:												
	Bygder	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Ekersund:												
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger: By	-	1	1	1	-	2	2	-	-	-	-	-
	Sand	-	2	18	1	9	2	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
XII.	Haugesund By	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4	4	8
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
	Indre Søndhordland...	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre -	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Indre Hardanger	-	-	-	1	15	11	25	20	1	4	3	7
	Ytre -	2	-	-	-	1	23	32	17	7	4	1	3
	Voss	16	37	38	40	14	9	10	5	4	6	14	5
	Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1	-
	Nordre -	1	13	3	4	11	3	2	4	2	-	4	6

f. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Osteroen	2	12	-	6	5	-	-	-	2	-	-	-
	Alversund	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
	Lindaas	-	-	-	-	-	1	7	-	-	2	-	-
XIII.	Bergens By	2	3	4	-	1	-	-	3	2	3	1	3
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	— Søndfjord	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-
	— Nordfjord	-	-	-	-	-	8	2	6	1	-	-	1
XV.	Vestre Søndmøre	1	-	4	7	5	13	9	1	-	1	5	1
	Indre —	4	5	4	2	8	-	3	3	-	-	2	-
	Østre —	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	1	12	24	31	16	21	8	7	10	7	-	6
	Bygder	-	1	-	-	5	-	-	3	1	4	1	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	5	-
	Bygder	-	2	-	-	1	-	2	-	-	3	6	4
	Indre Romsdal	-	-	-	3	-	-	9	6	10	7	-	10
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	2	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	18
XVI.	Surendal	3	12	1	1	2	-	3	-	4	7	17	6
	Nordre Nordmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Trondhjem By	9	5	3	3	3	2	12	2	7	3	11	4
	Strinden	17	5	-	10	6	-	4	7	1	-	3	8
	Selbo	-	-	3	-	1	1	8	4	-	-	-	-
	Røros	1	1	-	-	1	4	1	3	2	5	-	1
	Guldal	8	6	4	2	3	3	2	-	1	3	2	3
	Orkedal	21	1	4	9	2	12	9	2	-	4	6	11
	Hiteren	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hevne	1	3	-	-	3	3	-	1	-	-	-	-
	Ytre Fosen	4	2	5	4	6	15	1	2	-	2	5	1
	Indre —	8	2	-	-	-	-	-	6	4	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjærdal	-	-	-	-	1	-	-	1	-	3	-	-
	Frosten	-	-	-	6	5	1	2	-	-	-	-	1
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	1	3	-	2	3	-	-	-	-
	Bygder	13	14	4	11	20	6	8	3	-	1	3	2
	Inderøen	10	1	9	-	1	1	4	4	1	-	5	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	3	-	2	-	3	2	-	-	-	-
	Bygder	1	7	8	3	4	3	4	2	2	1	6	3
	Namsos:												
	Namsos By	4	-	3	-	-	1	2	-	-	-	3	-
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnæs	23	60	8	17	-	6	4	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	-	-	-	-	4	3	4	-	-	4	4

f. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Alstahaug	-	1	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-
	Ranen	1	-	1	-	-	-	-	-	3	7	19	4
	Lurø	6	8	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	5	-	1	1	-	-	1	-	-	1	1	-
	Bygder	5	7	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	1	2	19	4	-	2	-	-	-	-	-	-
	Skjærstad	4	-	-	4	-	-	-	-	7	7	-	4
	Stegen	3	6	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-
	Hammerø	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-
	Ofoten	-	-	-	-	32	19	61	15	-	7	15	2
	Buksnæs	-	-	2	6	3	2	-	6	-	-	1	4
	Flakstad	5	-	-	-	1	2	-	-	2	1	-	-
	Østlofoten	5	2	7	-	5	2	23	23	-	6	19	8
	Hadsel	-	-	7	7	7	-	2	22	12	7	3	-
	Sortland	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	4	1
	Lofotfisket	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	2	1	1	-	-	-	4	2	-	-	-	-
	Ibestad	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	3
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	2
	Balsfjorden	2	7	3	2	5	2	-	1	-	-	4	4
	Tromsø: By	12	13	7	4	7	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Alten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest: By	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-
	Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Vardø: By	-	-	-	-	-	-	-	-	3	7	7	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

g. Mæslinger (Morbilli)

I.	Christiania By	1015	292	213	91	30	6	4	6	4	13	51	42
II.	Aker	35	149	170	10	5	10	6	-	4	-	3	-
	Ullensaker	5	-	13	10	74	66	33	13	3	3	-	-
	Høland	-	-	-	3	3	10	5	11	7	9	20	22
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	7	10	15	4	3	-	-	-	-	-
	Son	5	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	14	21	6	7	14	11	11	10	2	2	-	4
III.	Eidsberg	13	25	20	9	15	16	1	-	1	1	-	-
	Moss:												
	Moss By	115	41	2	3	4	1	-	1	-	-	-	-
	Bygder	15	14	8	-	5	-	-	1	-	-	-	-
	Sarpborg:												
	Sarpsborg By	-	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredriksstad —	10	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	7	4	-	8	-	-	1	2	-	1	-
	Fredrikshald By	2	6	-	-	1	2	3	3	-	-	-	-

§ Mæslinger (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV. Drammen:												
Drammen By	26	203	693	210	27	3	6	-	1	-	7	3
Holmsbo	-	-	-	-	-	-	1	-	2	7	2	1
Bygder	-	1	9	33	12	10	8	2	1	-	6	-
Ringerike:												
Bygder	-	-	1	2	-	-	-	1	-	4	3	-
Modum	4	10	31	97	115	41	14	1	9	2	5	1
Næs	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg By	-	19	81	51	29	12	14	-	-	-	1	-
Bygder	2	-	4	7	5	6	3	4	-	-	-	-
Rollag	-	-	1	8	16	17	1	-	-	-	-	5
V. Tønsberg:												
Tønsberg By	1	-	-	4	184	290	36	7	-	-	1	-
Horten	5	52	231	104	14	17	1	-	-	-	-	-
Aasgaardstrand	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Bygder	10	24	64	28	21	39	22	13	5	9	9	33
Hof:												
Holmestrand By	2	3	-	4	11	28	24	11	2	-	1	-
Svelvik	-	-	4	26	16	4	4	-	-	-	-	-
Bygder	2	41	28	14	21	19	7	6	2	5	6	4
Laurvik:												
Laurvik By	1	11	98	255	141	72	19	5	-	1	-	3
Sandefjord	1	-	-	-	2	2	-	2	-	-	-	-
Bygder	-	7	2	27	12	13	10	1	-	2	-	-
VI. Soler og Odalen:												
Kongsvinger By ..	-	-	-	-	-	2	1	5	37	23	5	-
Bygder	1	1	1	7	18	8	12	11	3	35	15	9
Hedemarken:												
Hamar By	3	3	4	-	-	-	-	1	17	9	-	-
Bygder	6	6	4	6	-	-	-	2	2	3	-	-
Søndre Østerdalen ..	-	-	-	14	11	28	18	17	21	33	16	5
Trysil	-	-	-	-	-	2	1	-	1	1	7	1
Rendalen	1	4	5	5	10	4	-	3	-	2	-	-
Tønset	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland og Land ..	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Toten:												
Gjøvik By	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg:												
Lillehammer By	-	-	-	-	11	13	1	2	-	-	-	-
Bygder	1	1	-	1	7	12	-	2	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien By	-	1	-	-	7	27	65	64	-	32	46	24
Porsgrund —	-	-	-	-	-	-	1	4	14	36	46	46
Brevik —	2	-	3	2	-	-	-	9	21	12	-	-
Bygder	-	-	-	-	-	6	21	23	8	16	24	16
Kragerø:												
Kragerø By	-	-	-	2	-	-	1	1	-	8	4	5
Langesund —	-	-	-	-	1	-	-	-	11	5	13	14
Stathelle —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Bygder	-	-	-	-	-	-	4	-	1	5	-	-

g. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IX.	Holden	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	3	2
	Sauland	15	3	11	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hviteøid	-	7	52	21	37	5	5	1	1	-	1	-
	Laardal	-	-	-	-	2	10	-	-	-	1	-	28
	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tvedestrand —	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Bygder	2	1	1	-	4	15	3	-	-	1	2	-
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	4	11	5	2	12	25	-	2	1	-	-	2
	Grimstad —	1	7	1	-	-	-	9	2	-	1	37	43
	Lillesand —	1	54	82	27	1	5	-	-	-	-	-	-
	Bygder	15	17	34	12	1	9	12	6	3	7	9	42
	Aamli	-	-	-	-	1	8	5	-	1	3	4	1
	Evje	-	-	-	-	13	47	53	6	-	1	-	-
X.	Christianssand By	-	-	-	2	11	68	133	68	15	6	7	1
	Oddernæs:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	-	1	3	2	34	108	12
	Bygder	8	6	19	32	67	33	71	42	25	72	30	35
	Undal	-	-	-	2	1	6	-	-	-	6	8	3
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	5	-	9	1	-
	Vanse:												
	Farsund By	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Flekkefjord:												
Bygder	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
XI.	Sogndal:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	14
	Stavanger:												
	Stavanger By	26	31	25	4	4	3	1	1	6	66	464	886
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
	Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Karmøen:												
	Kopervik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Haugesund:												
Haugesund By	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	2	-	
XII.	Indre Søndhordland ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
	Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	6	1	-	-	1	-	14
	Voss	1	-	-	-	2	-	5	10	3	1	4	4
	Nordre Midthordland ..	-	1	3	-	5	3	2	1	3	2	1	-
	Alversund	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8	12
	Lindaas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	145
XIII.	Bergens By	-	3	1	2	3	7	9	2	4	294	1763	793
XIV.	Indre Sogn	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	2
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Indre —	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	19

h. Rosen (*Erysipelas*).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
I.	Christiania By	14	35	13	23	9	9	-	8	4	11	5	12
II.	Aker	2	1	-	2	2	1	-	-	-	1	2	2
	Ullensaker	-	-	2	3	2	3	1	1	-	4	2	2
	Høland	1	2	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Son	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	2	-	-	1	1	1	1	1	1	3
III.	Eidsberg	2	1	-	-	-	1	-	-	1	3	-	-
	Moss:												
	Moss By	1	2	1	2	3	2	2	2	1	-	3	2
	Bygder	-	1	2	2	1	2	1	2	1	1	-	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	3	-	-	-	-	1	-	1	1	2
	Fredriksstad By	-	1	4	4	1	-	1	2	1	-	2	3
	Bygder	4	3	4	3	3	3	3	2	-	4	-	3
	Hvaløerne	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
	Fredrikshald By	4	7	1	2	2	-	3	4	3	2	1	3
IV.	Drammen:												
	Drammen By	5	7	2	5	5	6	4	1	7	4	6	7
	Bygder	1	2	3	1	2	-	3	1	2	1	1	1
	Ringerige:												
	Hønefoss By	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-
	Bygder	2	3	2	5	3	2	2	4	1	-	1	-
	Modum	2	7	4	2	2	3	1	4	1	2	5	10
	Næs	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	1
	Aal	-	1	1	1	-	-	1	-	2	1	1	2
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	1	-	1	1	5	-	-	-	1	1	1
	Bygder	-	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-
	Rollag	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	1	1	-	1	2	-	-	3	1	1	2	-
	Horten	1	5	2	-	3	7	-	2	2	1	3	1
	Bygder	6	5	5	3	3	6	2	4	4	2	2	3
	Hof:												
	Holmestrand By	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
	Svelvik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	-	-	-	4	-	1	-	-	2	-	3
	Laurvik:												
	Laurvik By	9	4	5	5	2	5	4	4	2	2	5	2
	Sandefjord	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
	Bygder	1	2	-	-	1	-	1	1	4	4	1	1
VI.	Soler og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	2	2	3	2	-	4	3	5	1	8	1
	Hedemarken:												
	Hamar By	2	1	2	3	1	-	2	1	1	2	-	-
	Bygder	6	2	4	6	3	3	4	1	10	6	4	6
	Søndre Østerdalen	5	1	4	3	3	4	4	-	2	1	4	1
	Trysil	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VII.	Rendalen	3	1	1	3	1	-	2	-	-	1	-	-
	Tønset	1	1	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-
	Indset Annex	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hadeland og Land ...	5	2	3	3	1	2	1	2	1	-	3	-
	Søndre Valders	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-
	Nordre —	1	1	1	3	1	2	4	2	-	1	1	1
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	1	-	4	4	3	4	5	3	-	1	6	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	4	3	-	-	1	-	-	-	3	1	1
	Ringebu	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
	Lom	-	-	2	1	1	1	1	1	-	1	1	1
	Lesje	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1
VIII.	Skien:												
	Skien By	1	2	-	4	-	-	-	-	-	2	2	3
	Porsgrund	-	2	2	1	-	-	2	1	-	-	2	-
	Brevik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	1	-	3	-	-	1	-	1	2	2	1	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	4	1	1	1	-	1	2	-	-	2	2	1
	Holden	2	1	2	-	-	-	1	-	1	1	1	2
	Sauland	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hviteseid	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1
	Tinn	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tvedestrand	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	9	1	5	3	5	2	2	1	2	2	3	4
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	3	3	1	2	4	3	-	3	1	1	1	3
	Grimstad	3	2	4	1	2	3	2	1	2	2	2	1
	Lillesand	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	8	2	3	3	8	2	4	3	2	-	2	1
	Aamli	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Evje	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1
X.	Christianssand By	3	5	3	-	1	1	1	-	2	4	1	1
	Oddernæs:												
	Mandal By	5	3	3	-	1	-	-	-	-	2	-	1
	Bygder	3	3	1	5	1	1	-	-	2	1	-	1
	Undal	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	2
	Bygder	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	2

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Sogndal:												
	Bygder	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Ekersund:												
	Ekersund By	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	1	1	3	-	-	2	-	-	1	1
	Stavanger By	1	3	1	9	2	5	6	2	-	2	3	6
	Finne	3	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Sand	-	1	-	-	-	1	3	-	-	1	-	-
	Karmøyen:												
	Skudesnæshavn By ..	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kopervik	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	2	3	1	2	-	-	1	-	3	4
	Haugesund:												
	Haugesund By	-	1	1	-	-	-	1	1	3	2	2	1
	Bygder	2	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-
XII.	Indre Søndhordland...	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
	Tysnæs	1	1	1	-	-	4	2	-	3	-	1	1
	Indre Hardanger	1	-	2	-	1	-	-	2	4	-	2	-
	Ytre —	3	1	2	2	2	-	3	1	-	2	5	1
	Voss	1	1	-	-	1	-	5	-	-	-	1	-
	Søndre Midthordland ..	-	-	-	-	-	-	3	-	2	1	1	2
	Nordre —	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-
	Osterøen	1	2	-	-	1	-	1	1	-	1	2	-
	Alversund	2	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1
	Lindaas	1	-	-	-	-	1	3	2	1	-	-	-
XIII.	Bergens By	9	6	10	11	9	7	9	4	2	5	3	4
XIV.	Lærdal	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-
	Lyster	2	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-
	Indre Sogn	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Midtre —	1	2	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ytre Søndfjord	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Indre —	3	-	-	-	2	-	4	2	1	-	-	2
	Kinn:												
	Flørø By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	3	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
	Nordfjordeidet	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
XV.	Gloppen	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-
	Indviken	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Vestre Søndmøre	1	-	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	-
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Ørskog	-	1	1	1	1	2	1	-	1	1	-	-
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	4
	Bygder	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-	1

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVI.	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	1
	Indre Romsdal	-	1	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By..	2	1	1	1	-	2	2	-	3	3	2	2
	Bygder	2	-	1	-	1	-	-	1	-	1	1	-
	Sundal	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Surendal	1	-	-	1	1	1	-	1	3	1	1	2
	Nordre Nordmøre.....	2	-	1	1	4	-	1	3	2	2	3	2
	Strinden	1	-	-	2	1	1	-	2	2	2	-	-
	Selbu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Røros	3	1	4	1	2	1	5	1	3	1	2	1
	Guldal	1	1	1	-	-	3	-	1	-	1	-	-
XVII.	Opdal	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	-	1	1	-	2	1	-	1	1	-	-	-
	Hevne	-	1	1	2	1	-	-	-	1	1	1	-
	Ytre Fosen	-	-	1	-	1	-	-	-	1	2	-	1
	Indre —	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-
	Stjørdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Frosten	2	2	-	1	2	-	-	-	-	1	2	-
	Levanger:												
	Levanger By	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Bygder	2	-	-	2	2	-	-	-	1	2	1	-
	Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
XVIII.	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnæs	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ytre Namdal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5
	Brønnø	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
	Alstahaug	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Ranen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Lurø	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Bodø:												
	Bodø By	3	1	1	-	-	1	1	1	-	2	3	2
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Folden	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjærstad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stegen	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ofoten	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-
	Buksnæs	1	-	2	-	3	2	-	1	-	-	2	1
	Flakstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-
	Hadsel	2	1	-	1	-	-	1	1	-	2	-	-
	Sortland	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lofotfisket	-	4	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIX.	Trondenes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Tranø	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Leivik	2	-	-	1	1	-	-	2	-	-	1	-
	Maalselven	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Balsfjord	-	3	2	-	1	-	1	1	-	-	1	-
	Tromsø: By	7	3	5	1	2	-	1	1	2	2	2	-
	Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Karlø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Skjærvø	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest: By	-	2	-	1	1	-	3	-	2	1	1	1
	Maasø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Varde: By	-	1	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

i. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Christiania By	58	58	65	47	43	54	22	49	40	70	59	72
II.	Aker	5	2	11	9	14	10	12	9	5	-	-	-
	Ullensaker	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Høland	-	4	24	19	13	4	3	11	13	12	-	-
	Follo:												
	Bygder	2	7	-	-	-	-	-	-	-	5	14	9
III.	Eidsberg	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2
	Moss:												
	Moss By	-	2	-	-	-	-	-	2	7	16	30	28
	Bygder	-	-	1	-	-	5	1	-	-	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	4	7	23	16	5	5	7	-	3	2	3
	Fredriksstad	6	4	2	-	16	14	12	2	1	-	1	7
	Bygder	9	6	10	3	16	10	8	7	4	15	42	33
	Hvalerne	-	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
IV.	Fredrikshald By	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Drammen:												
	Drammen By	25	16	9	22	7	4	9	9	5	12	-	11
	Holmsbo	-	-	-	-	-	-	-	-	3	9	2	-
	Bygder	-	-	1	1	-	7	-	-	2	10	9	1
	Ringerike:												
	Hønefoss By	1	-	-	-	14	28	15	8	-	-	-	3
	Bygder	2	-	-	-	12	17	18	20	14	36	14	10
	Modum	2	7	2	1	1	1	3	15	14	22	13	14
	Næs	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	13	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Rollag	3	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

i. Kighoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By.....	9	1	3	1	15	9	2	9	6	9	16	12
	Horten	5	3	12	5	22	44	34	27	21	36	9	7
	Bygder	19	5	5	15	13	13	6	10	23	21	16	11
	Hof:												
	Bygder	-	-	-	-	1	-	4	5	1	10	7	7
	Laurvik:												
	Laurvik By.....	-	-	-	-	-	-	-	2	47	120	80	79
	Sandefjord	5	1	3	-	1	4	2	3	-	5	4	8
	Bygder	1	-	-	19	6	5	13	27	12	14	32	27
VI.	Solør og Odalen:												
	Bygder	11	7	4	4	2	-	-	1	2	-	-	1
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen....	2	-	-	1	1	-	3	3	3	5	-	2
VII.	Hadeland og Land ...	17	21	28	19	14	2	7	10	8	7	17	12
	Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	2	8	-	-	-
	Nordre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Toten: Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	-	2	-	-	2	13	3	12	-	18	10	11
	Bygder	-	-	4	2	2	3	16	8	2	4	3	-
	Kragerø: Bygder.....	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Holden	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Laardal	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	5
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By.....	5	5	13	1	1	-	-	1	-	-	14	22
	Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	62	33
	Bygder	12	8	14	2	11	6	-	-	1	24	32	30
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By.....	4	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
	Lillesand	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	10
	Bygder	-	3	16	1	10	-	6	6	1	6	7	4
	Aamli	-	-	-	7	5	5	2	1	-	-	-	-
X.	Christianssand By....	67	160	45	21	9	20	5	9	9	2	7	6
	Oddernæs:												
	Mandal By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	33	43	15	10	12	19	24	14	12	5	5	5
	Undal	6	6	4	1	-	-	-	-	-	-	2	-
	Lyngdal	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
	Vause:												
	Farsund By.....	-	-	-	-	-	-	-	1	9	14	17	1
	Bygder	-	-	-	-	-	4	3	16	9	1	8	2
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By.....	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-	-	4
	Bygder	-	-	-	-	-	-	9	12	1	4	-	6
XI.	Sogndal:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5	6
	Ekersund:												
	Ekersund By.....	5	2	5	13	19	21	6	20	5	-	-	6
	Bygder	2	-	5	4	11	10	5	9	2	-	-	6

i. Kighoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	6	2	2	-	2	1	3	7	1	-	-	-
	Bygder	2	-	-	-	-	8	18	9	4	3	1	2
	Stavanger:												
	Stavanger By	293	111	39	28	11	7	12	18	21	7	-	-
	Bygder	4	10	6	4	-	1	2	1	-	-	-	6
	Sand	-	31	31	7	8	-	3	3	4	4	1	-
	Karmøen:												
	Skudsnæshavn By ..	-	-	-	-	-	-	-	-	2	24	23	13
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	1	20	71	60
	Haugesund:												
	Haugesund By	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	2
	Bygder	-	-	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-
XII.	Sveen Herred	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
	Indre Søndhordland ..	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
	Ytre —	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnæs	-	-	1	4	1	-	-	-	-	-	-	1
	Indre Hardanger	6	1	7	24	20	27	11	4	-	-	1	-
	Ytre —	-	-	-	8	-	4	14	5	6	2	1	2
	Voss	9	10	2	4	10	1	1	2	-	-	2	-
	Alversund	4	12	16	9	3	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	1	6	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	278	235	173	77	36	30	33	27	15	20	13	25
XIV.	Lærdal	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	-
	Lyster	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Sogn	2	-	11	2	-	-	-	-	-	1	-	-
	Midtre —	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn:												
	Flørø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	9
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	1	2
	Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
	Indviken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
	Nordre — :												
	Aalesund By	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Nordre Nordmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Trondhjem By	100	165	128	97	50	14	7	6	3	3	1	-
	Strinden	14	10	6	1	1	2	1	1	3	1	-	-
	Guldal	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Orkedal	1	4	1	-	2	4	-	2	-	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	3	4
	Frosten	-	-	-	-	-	1	4	6	-	2	4	-

i. Kighoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Levanger: Bygder . . .	-	-	-	3	2	1	5	4	1	1	-	-
	Inderøen	-	-	6	13	12	4	12	-	1	-	-	-
	Grong	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bodø: By	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1
	Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Østlofoten	-	57	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondenes	-	-	-	-	-	3	1	-	4	1	-	1
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Maalselven	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
	Balsfjorden	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Tromsø: By	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Hammerfest: By	7	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Vardø:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø By	-	-	4	12	7	14	8	15	9	4	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Vadsø:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	1
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	11	4	-	-

k. Diphtherit (*Diphtheritis*).

I.	Christiania By	162	113	118	98	96	116	101	68	69	94	187	153
II.	Aker	43	29	26	9	17	17	28	14	12	16	25	29
	Ullensaker	19	12	14	12	21	14	24	15	13	11	10	9
	Høland	9	4	16	4	7	7	3	6	1	3	6	11
	Follo:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Drøbak By	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	25	34	7	7	4	6	14	13	11	7	11	5
III.	Eidsberg	20	24	25	23	10	28	9	13	4	1	11	19
	Moss:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Moss By	12	12	9	7	4	2	2	5	1	1	4	-
	Bygder	10	3	16	12	6	7	7	6	1	-	3	12
	Sarpsborg:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg By	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Fredriksstad	2	3	3	2	1	4	-	1	7	1	-	7
	Bygder	10	18	9	4	20	7	3	4	3	7	2	2
	Hvaløerne	2	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-
	Fredrikshald By	3	-	-	1	3	5	1	6	4	4	-	2
IV.	Drammen:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Drammen By	31	16	7	20	18	19	10	4	2	5	15	8
	Holmsbo	1	-	-	1	3	3	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	1	2	8	5	2	1	-	1	5	7	6

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
V.	Ringerike:												
	Hønefoss By.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder.....	2	-	1	-	-	7	6	1	5	-	-	-
	Modum.....	5	4	1	3	-	4	6	-	-	-	1	8
	Næs.....	-	-	-	-	-	2	-	4	-	2	-	-
	Aal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Sandsvør:												
	Kongsberg By.....	2	2	7	2	1	4	7	10	1	-	1	-
	Bygder.....	7	7	13	17	2	4	6	9	7	3	5	3
	Rollag.....	1	-	1	3	1	1	4	-	4	-	2	2
	Tønsberg:												
	Tønsberg By.....	1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Horten.....	2	3	-	1	5	2	4	2	1	3	2	2
	Bygder.....	4	7	15	15	2	2	8	2	3	8	2	1
	Hof:												
	Holmestrand By.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Svelvik.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	13	14	26	8	8	6	9	2	4	5	10	5
VI.	Laurvik:												
	Laurvik By.....	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	1	-	-	3	-	-	-	-	1	-	2
	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	-	1	2	1	-	-	3	-	-	-	1	3
	Bygder.....	22	10	16	23	17	15	4	14	9	13	5	6
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	14	11	11	8	7	7	15	10	8	7	20	26
	Bygder.....	39	22	47	34	45	50	20	27	18	41	71	61
	Søndre Østerdalen....	1	1	-	4	2	1	11	3	1	-	10	2
VII.	Trysil.....	-	-	3	-	6	3	1	-	2	1	-	-
	Rendalen.....	-	-	-	-	6	2	-	5	2	1	3	1
	Tønset.....	4	2	5	1	1	-	5	3	-	4	2	2
	Hadeland og Land...	-	-	3	-	-	-	4	11	-	-	12	23
	Søndre Valders.....	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-
	Nordre —.....	-	-	5	1	15	26	11	8	3	-	16	5
	Toten:												
	Bygder.....	3	3	2	8	6	6	9	4	3	16	16	7
	Faaberg:												
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	-	-	-	-	2	5	3	-	-	1	1	1
	Porsgrund.....	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-
	Brevik.....	2	5	1	1	-	-	1	-	-	2	1	-
	Bygder.....	2	1	-	-	2	5	-	-	2	4	7	-
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	6	1	3	2	-	1	1	1	-	-	2	1
	Stathelle.....	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	-	2	-	-	-	-	-	1	2	-	6
	Holden.....	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	-
	Sauland.....	1	-	-	-	3	-	1	-	-	-	2	-
	Laardal.....	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Tinn.....	2	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	7	1	4	4	1	-	-	2	4	10
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	4
	Grimstad	7	4	5	-	4	-	1	-	1	-	1	4
	Bygder	11	7	5	3	4	2	3	1	-	-	2	-
X.	Christianssand By	-	-	-	-	-	-	1	3	2	10	15	8
	Oddernæs:												
	Bygder	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	2	18
	Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	6
	Lyngdal	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Farsund: By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Bygder	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Sogndal:												
	Bygder	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Stavanger:												
	Stavanger By	3	3	1	1	2	1	-	1	-	-	4	1
	Bygder	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sand	-	-	1	-	-	1	8	-	-	-	-	-
	Karmøy:												
	Skudesnæshavn By	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	31	16	8	9	2	2	1	1	-	2	3	4
	Haugesund:												
	Haugesund By	-	1	-	-	-	1	4	2	-	-	1	-
	Bygder	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII.	Sveen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
	Indre Søndhordland	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-
	Indre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre —	27	37	29	25	5	10	13	7	6	7	3	2
	Voss	14	-	3	-	2	3	-	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	2	-	9	-	4	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	6	5	2	1	-	5	1	3	2	2	7	2
	Osterøen	-	2	-	-	3	1	-	5	9	6	13	39
	Alversund	1	5	3	-	-	3	1	5	-	4	2	3
	Lindaas	4	1	7	-	1	9	-	-	10	-	1	4
XIII.	Bergens By	3	9	1	3	5	3	10	13	5	9	8	5
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	2	-	-	-	7	1	-	-
	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	2
	Midtre —	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Kinn:												
	Bygder	2	1	2	-	-	1	-	2	-	2	-	-
	Ytre Nordfjord	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gloppen	-	-	-	-	-	-	6	4	2	-	3	1
	Indviken	-	-	-	-	-	-	-	3	7	14	4	-

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	14	2	10	-	-	1	-
	Indre —	-	-	-	1	1	2	13	5	15	10	-	-
	Østre —	6	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	-	-	9	1	-	-	3	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	2	3	-	3	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	3	1	3	-	5
	Sundal	1	9	-	-	-	-	-	5	1	1	1	1
	Surendal	-	2	-	-	-	1	-	-	-	5	1	-
XVI.	Trondhjem By.	2	-	1	1	1	3	2	1	2	1	3	4
	Selbo	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
	Røros	9	3	2	2	5	3	1	1	-	2	4	-
	Guldal	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Opdal	3	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	1	1	1	4	-	2	1	-	-	2	2	1
	Hevne	2	-	2	-	2	1	2	1	3	4	2	8
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Indre —	1	14	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre —	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-
	Bygder	2	3	5	1	2	1	1	-	3	5	2	-
	Inderøen	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Bygder	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	1	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Fosnæs	1	6	1	-	-	1	-	-	3	1	-	-
	Ytre Namdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XVIII.	Ranen	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lurø	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	6	-
	Folden	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hammerø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
	Ofoten	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-
	Østlofoten	6	-	1	1	-	-	1	1	-	2	1	1
	Hadset	21	-	12	9	5	5	1	8	-	-	7	-
	Lofotfisket	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	-	-	-	7	1	1	-	-	-	-
	Ibestad	-	-	-	1	-	1	6	4	-	-	-	1
	Tranø	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	2
	Balsfjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø: By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Lyngen	1	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-
XX.	Alten	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1
	Hammerfest: By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Vadsø: By	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

I. Strubehoste (*Croup, Angina membranacea*).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
I.	Christiania By	2	4	3	4	2	2	2	-	3	4	-	2
II.	Aker	-	-	1	-	-	2	-	-	1	1	-	1
	Ullensaker	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3
	Høland	-	1	1	1	-	-	1	1	-	1	2	-
	Follo:												
	Drøbak By	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3
III.	Eidsberg	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Moss:												
	Moss By	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Fredriksstad	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hvaløerne	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshald By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
IV.	Drammen:												
	Drammen By	2	-	-	-	2	1	-	-	1	-	1	-
	Holmsbo	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringerige:												
	Hønefoss By	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Modum	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	4	-
	Næs	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-
	Bygder	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Horten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hof:												
	Svelvik By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Laurvik:												
	Laurvik By	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
	Sandefjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1
	Hedemarken:												
	Hamar By	3	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	1	1	-	1	-	-	-	2	3	5	3
	Søndre Østerdalen	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Trysil	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	Søndre Valders	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Nordre —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Toten:												
	Bygder	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	1	1
	Ringeby	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Skien:												
	Skien By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Porsgrund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Brevik	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Kragerø:												
	Kragerø By	3	1	-	-	1	-	2	1	-	-	-	1
	Langesund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Laurdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Nedenæs:												
	Bygder	2	1	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-
IX.	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
X.	Bygder	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	1
	Christiansand By	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2
	Oddernæs:												
	Mandal By	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
	Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1
	Vanse:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Flekkkefjord:												
XI.	Flekkkefjord By	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
	Ekersund: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sandnæs: By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XII.	Stavanger: By	2	3	2	4	1	-	-	1	1	-	2	3
	Haugesund:												
	Haugesund By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Ytre Søndhordland ..	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre Hardanger	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Nordre Midthordland ..	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-
XIV.	Bergens By	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4
	Lyster	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Indre Sogn	-	-	2	-	2	-	1	-	2	1	3	2
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV.	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Kinn:												
	Florø By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
XVI.	Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-

1. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XV.	Indre Søndmøre	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Østre —	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	-	-	2	-	2	1	-	-	1	1	-	1
	Strinden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Selbo	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Røros	-	-	3	-	1	3	-	-	-	-	-	-
	Guldal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
XVII.	Hevne	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
	Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Levanger:												
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Inderøen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bodø: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Buksnæs	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	2
XIX.	Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-
	Tranø	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
	Maalselven	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø: By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XX.	Skjærvø	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Hammefest: By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø: By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

m. Lungebetændelse (*Pneumonia*).

I.	Christiania By	66	49	89	115	124	109	44	34	20	44	54	63
II.	Aker	19	23	20	23	16	14	3	6	5	16	12	11
	Ullensaker	22	25	20	21	21	12	5	10	7	10	19	15
	Høland	7	8	7	9	6	2	1	1	1	4	3	1
	Follo:												
	Drøbak By	6	1	1	3	3	3	1	-	-	-	3	-
	Son	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	9	11	10	8	11	3	2	3	5	8	13
III.	Eidsberg	16	21	14	10	16	9	8	3	3	11	18	21
	Moss:												
	Moss By	25	14	7	12	8	7	-	5	7	10	5	15
	Bygder	26	27	13	10	7	12	7	1	4	1	9	12
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	2	2	6	1	3	1	-	2	2	-	7	3
	Fredriksstad	37	9	20	19	23	10	3	2	6	2	11	8
	Bygder	50	45	54	38	50	12	7	6	17	25	29	24
	Hvaløerne	-	3	7	4	3	1	1	1	-	-	2	2
	Fredrikshald By	9	20	13	9	4	2	2	8	11	6	4	13

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IV.	Drammen:												
	Drammen By	10	6	14	11	5	9	4	1	5	14	15	15
	Holmsbo	-	1	-	4	5	-	-	-	-	1	-	1
	Bygder	6	5	7	8	11	9	2	-	2	5	7	11
	Ringerike:												
	Hønefos By	1	2	-	1	1	1	1	-	-	4	-	-
	Bygder	5	1	13	8	6	3	5	2	3	2	9	9
	Modum	8	6	19	20	14	6	4	5	-	3	12	18
	Næs	-	-	2	1	1	1	-	-	1	2	1	-
	Aal	-	2	5	2	1	1	-	-	-	-	2	2
	Sandvær:												
	Kongsberg By	4	5	1	6	8	7	5	4	2	7	9	12
	Bygder	5	1	4	7	8	1	-	-	-	3	3	4
	Rollag	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	1
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	5	7	14	8	5	9	2	2	6	11	12	3
	Horten	1	9	4	9	5	5	2	2	1	12	5	8
	Bygder	22	32	42	24	21	18	5	2	11	21	33	44
	Hof:												
	Holmestrand By	2	-	3	3	3	1	3	3	1	1	-	2
	Svelvik	1	2	3	4	-	3	-	-	-	2	-	-
	Bygder	1	8	7	11	8	5	3	1	1	7	13	11
	Laurvik:												
	Laurvik By	19	12	13	18	9	10	2	3	9	23	16	18
	Sandefjord	3	5	3	-	3	-	1	1	-	5	14	9
	Bygder	8	13	20	11	13	10	6	5	1	1	16	18
VI.	Soler og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	3	3	3	1	-	1	-	-	-	1	-
	Bygder	16	30	23	30	9	8	2	5	5	7	15	15
	Hedemarken:												
	Hamar By	11	15	6	-	3	3	1	5	4	6	10	6
	Bygder	18	34	46	32	22	16	9	5	5	22	35	22
	Søndre Østerdalen	6	19	22	15	18	11	10	6	6	14	9	12
	Trysil	4	3	7	10	4	2	2	-	-	6	2	3
	Rendalen	15	11	24	7	8	2	4	2	3	1	-	2
	Tønsset	1	2	3	2	1	5	1	1	2	-	4	5
	Indset	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ..	20	37	33	41	44	28	8	6	8	15	20	18
	Søndre Valdres	2	-	4	2	-	1	-	-	2	1	1	-
	Nordre	4	2	18	4	4	4	3	-	2	6	3	5
	Toten:												
	Gjøviks By	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	11	14	26	13	14	7	5	4	5	4	12	12
	Faaberg:												
	Lillehammer By	-	3	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	5	15	15	15	15	6	6	2	-	4	2	2
	Ringebu	5	9	6	5	3	1	-	-	3	4	4	2
	Lom	3	10	8	8	10	12	3	2	1	1	1	1
	Lesje	2	-	1	6	7	7	-	2	1	1	2	1
VIII.	Skien:												
	Skien By	5	9	20	5	12	9	6	4	1	22	19	12
	Porsgrund	7	2	8	3	3	1	1	-	-	3	4	9

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.												
	Brevik By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Bygder.....	12	9	20	9	11	11	8	2	3	4	9	12
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	2	4	5	-	1	-	1	1	1	1	3	4
	Langesund -.....	1	4	1	-	-	1	-	1	1	1	1	5
	Stathelle -.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	6	5	5	14	11	7	1	1	2	9	7	8
	Holden.....	8	11	12	13	9	2	1	-	2	8	18	13
	Sauland.....	3	2	8	4	1	1	1	-	-	-	2	3
	Hviteseid.....	2	7	6	6	8	3	1	-	-	3	2	5
	Laardal.....	1	6	6	6	3	3	3	1	1	2	4	4
	Tinn.....	2	1	-	2	3	2	-	-	-	-	1	2
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By.....	2	1	6	6	1	-	1	-	1	1	2	3
	Tvedestrand -.....	1	4	1	1	1	-	1	-	-	2	-	2
	Bygder.....	18	20	22	28	29	12	3	5	2	15	9	15
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By.....	-	2	8	4	2	2	2	-	3	3	2	1
	Grimstad -.....	8	19	10	4	1	2	2	-	2	3	3	2
	Lillesand -.....	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder.....	19	23	24	21	16	15	4	2	2	4	19	10
	Aamli.....	3	15	6	3	2	5	1	1	-	1	-	1
	Evje.....	-	2	1	3	5	2	-	-	-	1	-	-
	Sætersdalen.....	-	1	3	4	-	2	-	-	1	1	-	1
X.	Christianssand By....	9	20	11	13	10	3	4	8	3	12	10	6
	Oddernæs:												
	Mandal By.....	6	16	6	4	3	2	3	3	1	1	1	3
	Bygder.....	25	21	43	25	14	2	5	6	5	7	12	10
	Undal.....	10	9	12	28	8	-	3	1	1	3	1	4
	Lyngdal.....	2	8	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1
	Vanse:												
	Farsund By.....	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	1	1
	Bygder.....	3	4	1	6	3	3	1	1	1	1	2	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By.....	2	1	1	1	1	-	-	-	-	3	1	-
	Bygder.....	14	5	4	-	2	2	-	-	-	-	-	1
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By.....	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder.....	1	2	2	3	-	3	-	1	1	3	2	2
	Ekersund:												
	Ekersund By.....	2	6	3	2	2	2	-	-	1	1	6	3
	Bygder.....	3	2	1	1	2	1	-	1	1	-	4	2
	Sandnæs:												
	Sandnæs By.....	-	1	2	3	2	1	1	-	-	-	2	-
	Bygder.....	8	1	13	10	6	2	2	3	3	1	1	2
	Stavanger												
	Stavanger By.....	25	17	9	25	13	18	13	4	4	10	12	3
	Bygder.....	3	7	-	3	-	1	-	-	1	-	2	-
	Finne.....	7	2	1	3	-	1	1	-	-	2	2	2
	Sand.....	-	5	7	10	2	1	1	2	1	-	3	2
	Karmøen:												
	Kopervik By.....	-	-	1	-	-	-	-	1	-	3	-	1
	Skudsnæshavn -....	2	-	7	1	2	-	1	-	2	2	-	1
	Bygder.....	8	16	19	15	7	2	3	5	4	5	5	11

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.												
	Haugesund:												
	Haugesund By	28	5	13	14	4	8	2	4	5	5	1	7
	Bygder	4	5	5	10	4	2	1	2	-	-	-	3
XII.	Sveen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland	1	-	-	3	3	2	-	3	-	-	2	1
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
	Tysnæs	2	1	-	1	-	1	3	3	1	-	3	9
	Indre Hardanger	4	2	1	3	2	-	1	2	2	2	2	3
	Ytre —	2	2	10	3	5	4	1	1	-	1	10	1
	Voss	3	7	6	28	21	11	4	2	2	1	17	21
	Søndre Midthordland	3	7	6	1	-	-	-	1	-	4	2	7
	Nordre —	2	-	3	3	4	1	-	-	1	2	2	3
	Osterøen	3	9	11	15	6	7	4	7	3	4	6	4
	Alversund	1	4	10	19	4	10	-	-	2	1	2	2
	Lindaas	-	1	6	17	2	3	1	-	3	3	-	6
XIII.	Bergens By	54	55	58	43	20	31	31	27	9	35	34	98
XIV.	Lærdal	1	12	3	-	1	1	3	2	-	4	5	1
	Lyster	1	1	5	7	3	1	-	-	-	2	2	1
	Indre Sogn	12	8	10	8	9	1	4	-	-	2	2	2
	Midtre —	1	4	3	1	3	2	2	-	1	2	-	3
	Ytre —	-	-	-	-	1	6	1	1	3	-	-	1
	Ytre Søndfjord	-	2	7	18	7	2	1	1	-	-	5	-
	Indre —	2	2	2	-	2	3	-	-	-	-	1	1
	Kinn:												
	Flørø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	4	3	7	4	6	3	3	4	1	-	2	4
	Ytre Nordfjord	-	-	1	1	1	-	1	2	-	1	2	1
	Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	2
	Gloppen	4	2	3	2	5	3	4	2	1	4	4	1
	Indviken	2	2	5	8	5	4	4	9	4	9	9	2
XV.	Vestre Søndmøre	6	4	-	8	9	10	3	1	-	1	1	2
	Indre —	-	-	2	1	4	1	1	1	1	1	2	2
	Østre —	1	-	-	1	1	2	-	4	-	3	1	-
	Ørskog	5	4	4	9	8	10	5	3	1	-	3	4
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	8	14	32	23	6	5	6	3	3	6	9	10
	Bygder	14	13	6	13	9	5	4	5	4	5	11	1
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	1	1	1	4	1	4	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	7	7	28	28	6	6	6	-	4	9	1
	Indre Romsdal	-	3	9	13	15	1	1	5	-	-	1	2
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By	14	10	7	9	9	8	-	3	1	3	15	4
	Bygder	2	2	3	2	2	2	1	3	1	3	8	9
	Sundal	1	1	1	2	1	-	-	1	1	-	-	-
	Surendal	9	5	9	12	7	4	5	2	2	-	7	6
	Nordre Nordmøre	-	-	-	1	1	1	-	2	-	1	7	1
XVI.	Trondhjem By	21	9	21	28	23	9	2	5	3	3	1	3
	Strinden	4	6	3	5	6	1	3	-	-	2	2	5
	Selbo	-	2	3	3	4	2	-	-	-	1	1	-
	Røros	4	4	6	15	8	8	8	-	-	-	7	7

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Guldal	3	7	9	1	6	1	-	-	-	2	1	-
	Opdal	6	5	4	7	15	15	6	3	-	1	-	-
	Orkedal	-	1	7	8	6	2	1	-	-	1	1	-
	Hiteren	-	1	-	2	1	-	-	-	-	3	2	-
	Hevne	-	-	3	1	1	1	2	-	1	-	-	4
	Ytre Fosen	2	4	3	1	3	6	-	1	1	1	1	3
	Indre —	2	2	1	6	6	2	1	-	-	1	-	2
	Nordre —	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	2	4	6	8	6	4	-	1	2	2	2	3
	Frosten	-	3	5	-	5	3	-	-	-	1	1	3
	Levanger:												
	Levanger By	3	-	2	1	1	1	1	1	-	1	1	7
	Bygder	4	5	12	9	9	8	2	2	1	2	7	3
	Inderøen	2	6	8	22	19	7	3	2	1	2	1	7
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	5	9	24	4	5	1	-	1	1	-	1	1
	Bygder	4	5	14	24	15	6	2	2	1	2	5	2
	Grong	3	1	3	3	3	-	-	-	1	1	2	-
	Namsos:												
	Namsos By	1	1	-	-	1	-	-	2	1	2	1	3
	Bygder	1	1	3	1	1	-	1	-	3	1	3	-
	Fosnæs	-	1	5	1	3	-	-	-	1	-	1	8
	Ytre Namdal	-	-	-	-	1	1	-	2	-	1	2	1
XVIII.	Brønnø	1	-	1	3	2	3	-	-	1	2	-	2
	Alstahaug	3	-	3	2	3	5	-	2	1	1	2	5
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	1
	Ranen	6	8	6	6	13	6	7	3	1	4	4	5
	Lurø	2	-	-	-	1	3	1	-	-	2	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	3	3	5	-	1	4	6	6	3	10	17	4
	Bygder	1	1	4	1	3	-	-	-	-	1	2	-
	Folden	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Skjærstad	-	2	-	1	2	2	-	-	-	6	2	2
	Stegen	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	1
	Hammerø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Ofoten	2	-	-	5	2	2	2	4	1	2	2	-
	Buksnæs	2	1	2	1	1	-	-	2	-	-	3	2
	Flakstad	3	-	1	1	2	1	2	1	-	-	1	-
	Østlofoten	1	1	-	5	5	1	1	3	1	1	-	1
	Hadsel	2	8	7	3	6	7	3	2	3	8	3	1
	Sortland	-	-	-	-	3	-	2	1	1	1	2	2
	Lofotfisket	3	16	26	5	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	1	2	2	2	2	5	1	1	3	5	7	1
	Ibestad	4	-	-	1	1	5	7	1	-	1	4	5
	Tranø	1	-	-	-	2	5	1	-	-	-	4	5
	Lenvik	2	-	-	5	3	2	-	-	-	1	2	3
	Maalselven	1	3	2	2	5	3	2	-	5	3	3	4
	Balsfjorden	-	2	-	1	-	4	-	1	2	4	1	-
	Tromsø By	2	3	1	4	6	1	3	2	4	2	3	2
	Lyngen	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-
	Karlso	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjærvø	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1	-	1

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XX.	Alten	6	-	1	-	1	-	4	-	1	-	3	-
	Loppen	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-
	Hammerfest: By	2	3	3	3	4	3	1	4	-	-	2	1
	Maasø	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	2	-
	Kistrand	-	1	-	1	5	1	1	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Varde: By	-	-	-	4	3	2	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	2	1	-	-	-	2	1	2	1
	Bygder	-	-	1	4	-	1	-	-	-	-	2	-

Bilag.

Dødsfald blandt norske Undersaatter i fremmede Lande,
anmeldte af de norsk-svenske Konsuler og indregistrerede
i 1889*).

Ifølge «Kongelig Forordning angaaende Konsulatvæsenet af 4de November 1886 § 57, Sag 2 (S. 20) og «Almindelig Instruktion for Konsulernes Embedsførelse» udfærdiget den 1ste Juli 1887 § 57 in fine (S. 14) er der i 1889 indkommet til Indre-Departementet Anmeldelse om 356 Dødsfald, alle af Mænd. Af Dødsfaldene indtraf 10 i 18**, 1 i 1879, 6 i 1887, 71 i 1888 og 268 i 1889. Af det hele Antal vare 331 Sømænd, 15 tilhørte andre Stænder; for 10 mangler Opgave om Stand.

Om Dødsfald blandt Sømænd meddeles følgende nærmere Oplysninger:

19 forekom hos Skibsførere, 27 hos Styrmand, 285 hos andre Søfolk. Af 95 vare 34 gifte, 1 Enkemand og 60 ugifte.

Skibenes Nationalitet er opgivet for 73: 45 norske, 1 svensk, 1 hollandsk, 1 østerigsk, 1 tysk, 17 britiske, 1 fra Kapstaden, 5 amerikanske og 1 fra Australien. Blandt Besætningen paa disse Skibe indtraf 83 Dødsfald.

Af Dødsfaldene indtraf 9 i 18**, 1 i 1879, 4 i 1887, 66 i 1888 og 251 i 1889. For 8 i 18**, 2 i 1888 og 15 i 1889 mangler Opgave om Maaneden, de øvrige (305) Fordeling paa Dødsårsager, Maaneder og Aar vil sees af Tabel I.

Opgaverne for de sidste Maaneder af 1889 ere naturligvis endnu ufuldstændige.

Dødsstedet. 163 døde paa Søn og 168 i Land eller i Havn, (56 i Europa, 9 i Asia, 1 i Kapstaden, 98 i Amerika og 4 i Australien).

Af Dødsfaldene i Europa indtraf 24 i England (hvoraf 6 i Greenwich og 6 i Cardiff), 6 i Skotland og Irland. I Amerika indtraf 19 i Nordamerika, 2 i Mellemamerika, 5 i Vestindien og 72 i Sydamerika. Fra Brasilien opgives 47 Dødsfald, hvoraf 32 i Rio de Janeiro og 12 i Santos, fra Argentina 18, hvoraf 13 i Buenos Ayres.

Oplysninger om Dødsårsagerne i Forbindelse med Opgave over de Dødes Antal ere sammentillede i Tabel II — V. Det maa dog bemærkes, at Opgaverne om Dødsårsagen tildels ere usikre, navnlig for dem, som ere døde af Sygdom paa Søn.

*) Original-Anmeldelserne blive ekstraherede i Konsulatkontoret paa et af det Statistiske Centralbureau udfærdiget Schema; hver enkelt Anmeldelse bliver derefter i dette Bureau afskrevet paa en Seddel. Disse Sedler, der betydelig lette Bearbejdelsen, ere velvilligen udlaante Medicinalafdelingen.

Norske Sømænd,
Fördeling af Dødsårsager
Causes de décès parmi les marins

Causæ mortis. (Causes de décès).	Aar. l'année de.	Antal for det hele Aar.	Af disse indtraf			
			Januar.	Februar.	Marts.	April.
Febris typhosa exanthematica	1888	2	-	-	-	-
— typhoidea	1889	4	-	-	-	4
Febris, pernicioosa	1889	9	1	1	1	1
— remittens, Malaria	1888	1	-	-	1	-
— flava	1889	6	1	-	-	-
	1888	2	-	1	-	-
	1889	48	5	3	9	8
Febris	1888	1	-	-	-	-
	1889	6	1	-	1	-
Diphtheritis	1889	1	-	-	1	-
Pneumonia	1889	1	-	-	-	-
Cholera asiatica	1888	1	-	-	-	-
	1889	6	-	-	2	-
Dysenteria	1889	6	1	1	2	1
Scorbutus	1889	1	1	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	1888	7	-	-	-	1
	1889	18	1	1	2	3
Tuberculosis(?).	1888	1	-	-	-	-
	1889	3	-	1	1	-
Morbi alii	1888	5	-	-	-	-
	1889	15	3	-	1	-
	18**	5	-	-	-	-
Submersio	1887	3	-	-	-	-
	1888	33	-	2	2	-
	1889	69	7	7	10	4
	18**					
Mors accidentalis	og 1879	2	-	-	-	1
	1888	6	-	-	1	-
	1889	25	1	1	5	3
Suicidium	1888	1	-	-	-	-
	18**	3	-	-	-	-
Causa mortis ignota	1887	1	-	-	-	-
	1888	6	-	-	-	-
	1889	33	-	4	4	3
Summa 18** et 1879	18** og 1879	10	-	-	-	1
— 1887	1887	4	-	-	-	-
— 1888	1888	66	-	3	4	1
— 1889	1889	251	22	19	39	27
Summa totalis		331	22	22	43	29

døde udenfor Norge.

paa Maaneder og Aar.

Norvégiens à l'étranger par mois.

i Maanederne (par mois).								Uopgivet Tid.	Dødsaaarsag.
Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.		
-	-	-	-	-	-	1	1	-	} «Typhus»
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	2	1	1	-	-	-	} Typhoidfeber
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	3	-	-	-	-	-	-	} Perniciøs Feber
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	} Klimatfeber, Malaria
12	2	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	} Gulfeber
-	-	-	-	-	-	-	1	-	
1	-	1	1	-	-	-	1	-	} «Feber»
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	} Diphtherit
-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	3	-	-	-	-	-	-	} Lungebetændelse
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	} Kolera
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	} Blodgang
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	1	-	2	2	-	} Skjørbug
3	-	4	2	2	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	} Lungetuberkulose.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	} «Brystsygdom»
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	4	-	-	} Andre Sygdomme
2	3	2	2	1	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	} 5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	1	-	-	1	-	-	} Drukning
-	4	2	2	1	3	6	10	1	
8	6	2	4	11	5	3	-	2	} Fald overbord og andre Ulykkes-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	3	1	-	} tilfælde
3	3	-	1	3	2	-	2	1	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	} Selvmord
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	3	} Uopgivet Dødsaaarsag
-	-	-	-	1	-	-	4	1	
-	3	4	5	3	2	-	-	5	} 5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	8	} Tilsammen
1	-	-	1	-	1	1	-	-	
-	6	4	2	4	3	16	21	2	} 2
31	21	20	17	22	11	3	3	16	
32	27	24	20	27	15	20	24	26	Tilsammen

Tabel II. Norske Sømænd døde udenfor Norge i 1879 og 188*.

Causes de décès parmi les marins Norvégiens l'étranger par âge.

Causæ mortis. (Causes de décès).	Til- sam- men.	Fødselsaar (nés dans l'année de).									Dødsaaarsag.
		1872.	1871.	1868.	1867.	1866.	1862.	1851.	1849.	uop- givet.	
Contusio	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	Fald ned i Rummet.
Submersio	5	-	1	1	-	1	1	-	-	1	Drukning.
Submersio vel Contusio.	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	Fald overbord.
Causa ignota	3	1	-	-	1	-	-	-	-	1	Uopgivet.
Total	10	1	1	1	1	1	1	1	1	2	Tilsammen.

Tabel III. Norske Sømænd døde udenfor Norge i 1887.

Causes de décès parmi les marins Norvégiens à l'étranger par âge.

Causæ mortis. (Causes de décès).	Til- sammen.	Fødselsaar (nés dans l'année de).			Dødsarsag.
		1867—1866.	1855.	uopgivet	
Submersio	3	2	1	-	Drukning.
Causa ignota	1	-	-	1	Uopgivet.
Total	4	2	1	1	Tilsammen.

Af 288 omkom 110 ved Drukning *), (81 under Fart og 29 ved Land), 11 ved Fald fra Riggen overbord, 3 ved Fald overbord, 1 ved Fald fra Riggen, 7 ved Fald ned i Rummet, 1 blev dræbt af en Braadsø, 1 af Ankeret, 2 af Damprullen, 1 døde ved Brud af Bækkenet, 2 af Hjernerystelse, 3 ved Forgiftning, 1 ved at overkjøres af et Jernbanetog i Californien, og 1 sprang overbord. Halvdelen (144) omkom altsaa paa voldsom Maade, og Halvdelen døde af Sygdom.

Af disse mærkes:

*) Af de i forrige Aarsberetning opførte 138 Dødsfald ved Drukning indtraf 116 under Fart, 21 ved Land, for et mangler saadan Opgave. For 94 af de ifølge forrige Aarsberetning i 1888 druknede Sømænd er Tiden opgivet: Januar 4, Februar 1, Marts 10, April 6, Mai 9, Juni 8, Juli 13, August 21, hvoraf 14 ved et Porsgrundsdampskibs Forlis ved Matane, September 1, Oktober 10, November 10, December 1. I 1887 indtraf af 19 Dødsfald ved Drukning, 1 i Januar, 1 i Februar, 1 i Marts, 4 i Mai, 2 i Juni, 2 i Oktober, 3 i November og 5 i December.

Tabel IV. Norske Sømænd døde udenfor Norge i 1888.

Causes de décès parmi les marins Norvégiens à l'étranger par âge.

Causæ mortis. (Causes de décès).	Til- sammen.	15—20 Aar.	20—30 Aar.	30—40 Aar.	40—50 Aar.	50—60 Aar.	Uopgivet Alder.	Dødsaaarsag.
		Fødselsaar (nés dans l'année de).						
		1873—1869.	1868—1859.	1858—1849.	1848—1839.	1838—1829.		
Cholera asiatica	1	-	1	-	-	-	-	Cholera.
Contusio vel Fractura	1	-	1	-	-	-	-	Fald ned i Rummet.
Febris	1	1	-	-	-	-	-	«Feber».
— flava	2	-	1	-	-	1	-	Gulfeber.
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	«Perniciøs Feber».
— typhosa exanthematica	2	1	1	-	-	-	-	«Typhus.
Hernia	1	-	-	-	1	-	-	Brok.
Morbus hepatis	1	-	-	-	1	-	-	Lever sygdom.
Peritonitis	1	-	-	-	1	-	-	«Mavebetændelse».
Submersio	33	3	15	7	3	-	5	Drukning.
Submersio vel Contusio	5	1	3	1	-	-	-	Fald fra Riggen, Fald overbord.
Suicidium	1	-	-	1	-	-	-	«Sprang overbord».
Tuberculosis pulmonum	7	-	1	2	3	-	1	Lungetuberkulose.
Tuberculosis	1	-	-	1	-	-	-	«Brystsygdom».
Vitium org. cordis	1	-	-	-	-	-	1	«Hjertefeil».
Morbus male determinatus	1	-	1	-	-	-	-	Usikker Sygd. m. Feber.
Causa mortis ignota	6	1	2	-	-	-	3	Uopgivet Dødsaaarsag.
Total	66	7	27	12	9	1	10	Tilsammen.

Tabel V. Norske Sømænd, døde udenfor Norge i 1889.

Causes de décès parmi les marins Norvégiens à l'étranger par âge.

Causæ mortis. (Causes de décès).	Til- sammen.	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	Uopgivet Alder.	Dødsaaarsag.
		Aar.	Aar.	Aar.	Aar	Aar.	Aar.		
		Fødselsaar (nes dans l'années de).							
		1874—1870.	1869—1860.	1859—1850.	1849—1840.	1839—1830.	1829—1820.		
Cancer	3	-	-	1	1	-	*) 1	-	Kræft, Mavekræft *).
Cholera asiatica	6	-	-	2	-	1	-	3	Cholera.
Commotio cerebri.	2	-	-	1	1	-	-	-	Hjernerystelse.
—, Contusio vel Fractura	9	-	7	2	-	-	-	-	Fald ned i Rummet osv.
Diphtheritis	1	1	-	-	-	-	-	-	Diphtherit.
Dysenteria	6	-	5	-	1	-	-	-	Blodgang.
Febris	6	-	2	1	1	-	-	2	«Feber».
— flava	48	5	21	2	3	-	-	17	Gulfeber.
— remittens	6	-	-	-	-	-	-	6	«Klimatfeber» osv.
— typhoidea	9	1	6	1	1	-	-	-	«Typhoidfeber».
— typh. exanthematica	4	3	1	-	-	-	-	-	«Typhus», «Flekfeber».
Fractura	1	-	1	-	-	-	-	-	Overkjørt af Jernbanetog.
— pelvis	1	-	1	-	-	-	-	-	Brud af Bækkenet.
Hydrops	1	-	-	-	1	-	-	-	Vatersot.
Intoxicatio	3	-	2	-	-	-	-	1	Forgiftning.
Meningitis	1	-	-	-	-	1	-	-	Hjernebetændelse.
Morbus can. intestinalis	1	-	-	-	1	-	-	-	Maveonde.
— cordis	2	-	1	-	1	-	-	-	Hjertesygdom.
— hepatis	1	-	-	1	-	-	-	-	Leversygdom.
Pneumonia	1	-	-	-	-	1	-	-	«Lungeinflammation».
Rheumatismus	2	-	1	-	-	-	-	1	Rheumatisme.
Scorbutus	1	-	-	1	-	-	-	-	Skjørbug.
Submersio	69	12	25	10	4	1	-	17	Drukning.
Submersio vel Contusio	9	1	3	2	1	-	-	2	Fald overbord.
Syphilis	1	-	1	-	-	-	-	-	Venerisk Sygdom.
Tuberculosis pulmonum	18	-	9	8	1	-	-	-	Tæring, Tuberkulose.
— ?	3	-	1	2	-	-	-	-	«Brystsygdom».
Morbi male. determinati	3	-	2	1	-	-	-	-	Usikker Sygdom.
Causa mortis ignota ...	33	2	7	3	3	2	1	-	Uopgiven Dødsaaarsag.
Summa	251	25	96	38	20	6	2	64	Tilsammen.

(* Cancer ventriculi.

Tabel VI. De døde Sømænds Fødested.

Lieu de naissance des marins décédés.

	1889.			1888.			1887.			1879 og 18**.		
	Tilsammen. (Total).	Deraf		Tilsammen. (Total).	Deraf		Tilsammen. (Total).	Deraf		Tilsammen. (Total).	Deraf	
		Byer. (Villes).	Bygder. (Communes rurales).		Byer. (Villes).	Bygder. (Communes rurales).		Byer. (Villes).	Bygder. (Communes rurales).		Byer. (Villes).	Bygder. (Communes rurales).
Christiania	10	10	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Akershus Amt. . .	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smaalenenes — . . .	20	14	6	7	7	-	-	-	-	-	-	-
Buskeruds — . . .	11	9	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Jarlsberg og Laurviks Amt.	36	17	19	12	7	5	-	-	-	1	-	1
Hedemarkens Amt. .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Bratsbergs — . . .	10	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nedenæs.	29	11	18	8	6	2	1	-	1	-	-	-
Lister og Mandals Amt.	26	16	10	4	2	2	-	-	-	1	1	-
Stavanger Amt . . .	24	14	10	10	2	8	1	-	1	1	1	-
Søndre Bergenhus —	14	-	14	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Bergens By.	15	15	-	4	4	-	-	-	-	2	2	-
Nordre Bergenhus Amt.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdals Amt	6	1	5	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Søndre Trondhjems Amt.	3	3	-	2	2	-	1	1	-	1	1	-
Nordre Trondhjems Amt.	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordlands Amt. . . .	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø —	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen, Total	219	122	97	56	36	20	3	1	2	7	5	2

Gulfeber. 50 Tilfælde (2 i 1888 og 48 i 1889; 11 Skibsførere, 8 Styr-mænd og 31 Sømænd). 28 indtraf i Rio de Janeiro, 10 i Santos, 1 i Pernambuco og 11 paa Søen uden Opgave om den Havn, hvorfra Skibet var afreist. Af 42 Dødsfald indtraf 1 i Februar og 1 i December 1888, 5 i Januar, 3 i Februar, 9 i Marts, 8 i April, 12 i Mai, 2 i Juni og 1 i Juli 1889. Paa 3 norske Skibe vides at være forefaldt flere Dødsfald i Rio de Janeiro, nemlig paa et Skib fra Laurvik 4 og paa 2 andre 2 paa hvert.

Af «Perniciøs Feber» 1 Dødsfald i Marts 1888 i Ecuador.

Af «Klimatfeber» og «Malaria» 6 Dødsfald i 1889, hvoraf 4 paa Søen, 1 i Kapstaden og 1 paa Haiti.

Af «**Typhoifeber**» 9 Dødsfald i 1889. Af disse indtraf 2 paa Søen og 1 i følgende Byer: Hull, Newcastle, Setubal i Portugal, Konstantinopel, Astoria i Oregon, Rio de Janeiro og Melbourne.

Af «**Typhus**» 6 Dødsfald, 2 i 1888, 4 i 1889 i følgende Byer: Cardif, Hamburg, Montevideo og Buenos Ayres (tre).

Af «**Feber**» 7 Dødsfald, 1 i 1888, 6 i 1889. 3 indtraf paa Søen, 1 i Sunderland, 1 paa Cuba, 1 paa Guadeloupe og 1 i Buenos Ayres.

1 Dødsfald antagelig af **Diphtherit** indtraf paa Søen Marts 1888.

7 Dødsfald af «**asiatisk Cholera**», 1 i Juni 1888 og 2 i Marts 1889, alle 3 i Bassèm, 1 i Juni paa Søen og 3 i Juli 1889 i Batavia.

6 Dødsfald af «**Blodgang**» i 1889, 2 indtraf paa Søen, 1 i Pensacola, 1 i Montevideo og 2 i Buenos Ayres.

Af **Skjærbug** 1 Dødsfald Januar 1889 i New-York.

Af **Lungetuberkulose** (Tuberculosis) opgives 25 Dødsfald, 7 i 1888 og 18 i 1889. 13 indtraf i Europa (1 paa Gibraltar, 12 paa de britiske Øer og deraf 6 i Greenwich), 7 i Amerika, 1 i Melbourne og 4 paa Søen. For 22 Døde er deres Fødested opgivet, 8 vare fødte i Byer: Christiania, Moss (to), Drammen (to), Mandal, Haugesund og Florø, 14 i Landdistrikter: Jarlsberg og Laurviks Amt (to), Bratsbergs Amt, Nedenæs Amt (fire), Lister og Mandals Amt (to), søndre Bergenhus Amt, nordre Bergenhus Amt, Romsdals Amt, Nordlands Amt (to).

Tabel VI viser 225 Dødes Fordeling efter Fødested; endel af Opgaverne anføres dog at være noget tvivlsomme, desuden opgives for 2 Norge som Fødested uden nærmere Angivelse, for 2 Sverige som Fødested og Norge som Bopæl, for 1 Finland. For 41 mangle saadanne Opgaver. Opgaverne om Bosted ere mindre fuldstændige.

Foruden disse Opgaver over Sømænd meddeles Oplysning om 25 i Udlandet døde norske Undersaatter, der ikke hørte til Sømandsstanden (15) eller hvis Stand ikke er opgivet (10). Af disse døde 17 i 1889, 5 i 1888, 2 i 1887, for 1 er Døds-aaret ikke opgivet. 6 vare Arbeidsmænd, 2 Haandværkere, 4 Kontorister, 1 Fabrikbestyrer, 1 Ingeniør og 1 Rekrut. Alder er opgivet for 13: 5 mellem 20 og 30 Aar, 3 mellem 30 og 40 Aar, 2 mellem 40 og 50 Aar, 1 mellem 50 og 60 Aar og 2 mellem 60 og 70 Aar. Dødsstedet er opgivet for 24, nemlig Europa for 8, Amerika for 9, Nyholland for 7. For 15 opgives Dødsaaarsagen. 1 døde af Typhoidfeber Juni 1889 i St. Francisco, 1 af «Feber» April 1889 i Argentina, 4 af Lungesygdom, Brystsygdom, 4 af andre Sygdomme, 1 ved Drukning i California April 1889, 2 ved Ulykkestilfælde i Victoria November 1887, 1 ved Togsammenstød i Frankrige December 1889, 1 ved Selvmord. Fødested er opgivet for 19, i Byer 11: Christiania, Fredrikshald, Drammen, Tønsberg, Mandal, Bergen (fire), Trondhjem, Bodø og i Landdistrikter 8: Akershus Amt, Jarlsberg og Laurviks Amt, Christians Amt, Lister og Mandals Amt (to), Stavanger Amt, Romsdals Amt og nordre Trondhjems Amt. De af Lungesygdom døde vare fødte i Fredrikshald, Tønsberg og Bergen, for 1 opgives alene Norge som Fødested.

Register over Tabellerne.

Tabel.	Side.
I. Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinal-personale	V
II. Dødeligheden i Riget, dets Byer og Bygder	X
III. Dødeligheden i Byerne	XI
IV. Døde i Forhold til 1000 levende Fødte	XIII
V. Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter	XIV
VI. De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Køn og Alder	XVIII
VII. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme efter Maaned	XX
VIII. Epidemiske Sygdomme i Amternes Bydistrikter	XXI
IX. Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Diphtherit og Lungebetændelse	XXIII
X. Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXIV
XI. Dødsfald paa Barselseng	XXV
XII. Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer	XXVI
XIII. Paa Barselseng uforløst døde Kvinder	XXVIII
XIV. Oversigt over Skarlagensfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXX
XV. Oversigt over Diphtheritens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXXII
XVI. Oversigt over Lungebetændelsens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXXIV
XVII. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit)	XXXVI
XVIII. Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene	XXXVII
XIX. Til- og Afgang af Spedalske i 1888 i Pleiestiftelserne og Lungegaardshospitalet	XXXVIII
XX. Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Indretningerne i Aarene 1856—1885	XXXIX
XXI. Behandlede chroniske Sygdomme	XL
XXII. Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder	XLI
XXIII. Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige Stifter og Amter for Aarene 1886—1888	XLII
XXIV. Liste over Dødsfald af Kræft	XLIV
XXV. Antallet af Sindssyge, forpleide for Amtskommunernes Regning i Regnskabsaaret 1888—1889 i Lægedistrikterne	XLVIII

Tabel.	Side.
XXVI. Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes Regning, og Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til deres Forpleining og til Medicinalvæsenet i det Hele.....	L
XXVII. Chirurgiske Operationer.....	LII
XXVIII. Behandlede Tilfælde og kjendte Dødsfald af Brok, Benbrud og Luxationer.....	LVIII
XXIX. Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer.....	LX
XXX. Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.....	LX
XXXI. Tvillingfødsler med kunstig Forløsning.....	LXI
XXXII. Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer.....	LXII
XXXIII. Fødte og Døde.....	LXV
XXXIV. Antal af Fødte og Døde i Land- og Bydistrikter.....	LXVI
XXXV. Procentforholdene mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme forårsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amter (Byer og Bygder) samt i de enkelte Lægedistrikter	LXVII
XXXVI. De hyppigste Dødsårsager.....	LXX
XXXVII. Vakcinerede.....	LXXI
XXXVIII. Oversigt over de udførte retsmedicinske Forretninger.....	LXXII
XXXIX. Sygestatistik fra Strafanstalterne.....	LXXIV
XL. Apotheker og Personale.....	LXXIX
XLI. Syphilis paa Sygehusene.....	LXXXII
XLII. Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus..	LXXXIV
XLIII. Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge.....	LXXXVI
XLIV. Paa Sygehuse til Behandling indkomne Sygdomstilfælde.....	XC
XLV. Kjendte Dødsårsager i Amterne.....	XCIV
XLVI. Kjendte Dødsårsager efter Køn og Alder.....	CII
XLVII. Kjendte Dødsårsager i Byerne.....	CX
XLVIII. Kjendte Dødsårsager i Byerne efter Køn og Alder.....	CXVIII
XLIX. De af Lægerne behandlede Tilfælde af enkelte epidemisk Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter (Byer og Bygder) og Maaneder.....	CXXIV

Bilag

Dødsfald blandt norske Undersaatter i fremmede Lande, indregistrerede i 1889.....	CLIX
---	------

Liste des tableaux.

Tableau.	Page.
I. Section médicale, superficie, population nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies	V
II. La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes, par diocèses et par préfectures	X
III. La mortalité dans les villes	XI
IV. Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants	XIII
V. Les maladies épidémiques dans les diocèses et dans les préfectures	XIV
VI. Le nombre des cas maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge	XVIII
VII. Les maladies épidémiques dans les villes par mois	XX
VIII. Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures	XXI
IX. Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants	XXIII
X. La fièvre typhoïde dans quelques districts civils	XXIV
XI. Décès pendant les couches, dans les diocèses et dans les préfectures	XXV
XII. Causes de décès pendant les couches, décès après des opérations obstétricales	XXVI
XIII. Causes de décès pour femmes mortes pendant les couches sans être délivrées	XXVIII
XIV. La scarlatine dans quelques districts civils	XXX
XV. La diphthérie dans quelques districts civils	XXXII
XVI. La pneumonie dans quelques districts civils	XXXIV
XVII. Cas de syphilis et de gonorrhée traités en dehors de hôpitaux ..	XXXVI
XVIII. Cas nouveaux de gonorrhée dans les hôpitaux	XXXVII
XIX. Tableau des lépreux dans les hospices en 1888	XXXVIII
XX. Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1885	XXXIX
XXI. Liste des cas traités des maladies chroniques	XL
XXII. Mortalité par la phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les communes rurales et dans les villes	XLI
XXIII. Mortalité par la phthisie dans les diocèses et dans les préfectures pendant les années 1886—1888	XLII
XXIV. Décès causés par les maladies cancéreuses	XLIV
XXV. Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes départementales par districts civils médicaux	XLVIII
XXVI. Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes départementales. Déboursements approximatifs des mêmes communes pour l'entretien de ces aliénés et pour l'administration médicale en général	L

Tableau.	Page.
XXVII. Opérations chirurgicales	LII
XXVIII. Liste des cas traités des quelques maladies chirurgicales	LVIII
XXIX. Opérations obstétricales faites par les médecins	LX
XXX. Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants	LX
XXXI. Jumeaux, nés après des opérations obstétricales sur tous les deux	LXI
XXXII. Résultat des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) des accouchements forcés, f) par perforation, g) par képhalotripsie, h) par embryotomie — d'après les indications différentes	LXII
XXXIII. Naissances et décès ..	LXV
XXXIV. Nombre des naissances et des décès dans les communes rurales et dans les villes	LXVI
XXXV. Décès totaux et décès causés par les maladies connues dans les préfectures et dans les districts médicaux	LXVIII
XXXVI. Causes des décès, classés par ordre de fréquence	LXX
XXXVII. Vaccination	LXXI
XXXVIII. Liste des actes médicaux forenses	LXXII
XXXIX. Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés ..	LXXIV
XL. Des pharmacies et de leur personnel	LXXIX
XLI. La syphilis dans les hôpitaux	LXXXII
XLII. Mouvements des aliénés dans les hôpitaux	LXXXIV
XLIII. Mouvements des malades dans les hôpitaux	LXXXVI
XLIV. Maladies des entrants dans les hôpitaux	XC
XLV. Causes de décès par préfectures	XCIV
XLVI. Causes de décès par sexe et par âge	CII
XLVII. Causes de décès dans les villes	CX
XLVIII. Causes de décès dans les villes par sexe et par âge	CXVIII
XLIX. Cas de quelques maladies épidémiques par district civils médicaux et par mois	CXXIV

Appendice.

Resumé des décès parmi les Norvégiens a l'étranger et enregistrés pendant l'année de 1889	CLIX
---	------

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Christiania By

med et Fladeindhold af 1629,4 Hektarer, iberegnet Akershus Fæstning (30,6 Hektarer), havde den 31te December 1887: 135 615 Indbyggere, hvilken Befolkning ved den af Magistraten foranstaltede Tælling 31te December 1888 viste sig at være stegen til 138 319.

Sundhedstilstanden var mindre god, om end adskilligt bedre end i det foregaaende Aar; Skarlagensfeber, Mæslinger, Kighoste og Diphtherit samt katarrhalsk og follikulær Angina optraadte sjeldnere, Diarrhoe og Bronchit derimod hyppigere end Aaret forud. Det samlede Antal epidemiske Sygdomme, der anmeldtes, var 31 565 eller 233 for hver 1000 Indvaanere (Aarets Middelbefolkning lagt til Grund for Beregningen); i 1887 angrebes 245, i 1886 201 pr. 1000 Indv. af epidemiske Sygdomme. Det hele Antal anmeldte Dødsfald af disse Sygdomme var 1312 mod 1613 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne «Tabeller over Folkemængdens Bevægelse» 3123 og Dødeligheden 22,8 pro mille af Byens hjemmehørende Middelbefolkning (136 967), beregnet efter de af Magistraten foranstaltede Tællinger ved hvert Aars Udgang.

Følgende Tabel viser Dødeligheden pro mille sammenlignet med Folkemængden ved Aarets Udgang i hvert af Aarene 1860—1888:

Aar,	Folkem. ¹⁾ 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. ¹⁾ 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. ¹⁾ 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.
1860	53 435	23,64	1870	66 514	20,19	1880	119 407	20,11
1861	53 784	29,40	1871	68 698	17,96	1881	122 036	18,44
1862	54 384	25,32	1872	70 469	20,62	1882	122 424	20,39
1863	55 125	23,33	1873	72 725	21,53	1883	124 155	16,74
1864	56 253	19,80	1874	75 042	22,76	1884	128 300	18,90
1865	57 382	20,39	1875	76 866	22,86	1885	130 790	20,57
1866	59 445	24,25	1876	79 022	22,76	1886	134 036	20,30
1867	61 510	23,93	1877	81 801	19,50	1887	135 615	23,74
1868	63 504	24,25	1878	112 997	17,12	1888	138 319	22,17
1869	64 935	17,77	1879	116 801	17,49			

¹⁾ 1860—62, 1864 og 1886 efter Beregning, de øvrige Aar efter Tælling.

Til Sundhedskommissionen indkom Anmeldelser om 3067 Dødsfald, deraf 3046 foranledigede ved Sygdom; for 3011 af disse opgives den specielle Døds-aarsag. Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Menigheder og Dødeligheds-forholdet efter Folkemængden ved Aarets Udgang vil sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 12 Menigheder.

Menigheder.	Hjemmehørende Folkemængde 31te Decbr. 1888.	Til Sundheds- kommissionen anmeldte Døds- fald.	Dødeligheds- forhold pro mille.
Vor Frelzers	11 351	210	18,50
Jakobs	9 877	241	24,40
Trefoldigheds	19 217	294	15,29
Johannes	12 622	258	20,44
Gamle Akers	10 765	233	21,64
Paulus	15 107	328	21,71
Grønlands	15 036	381	25,33
Oslo	12 269	305	24,85
Kampens	9 974	305	30,57
Petrus	7 578	191	25,20
Sagenes	7 144	177	24,77
Uranienborgs	7 379	144	19,51
Samtlige Menigheder	138 319	3 067	22,17

Af de samme 3067 Dødsfald indtraf i:

Januar	377	Mai	329	September	208
Februar	295	Juni	228	Oktober	206
Marts	266	Juli	213	November	241
April	261	August	209	December	234

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen fra Byens Læger og Syge-huse indsendte maanedlige Lister. (Se Tabel paa Side 3).

Af **Typhoidfeber** anmeldtes 70 Tilfælde, hvoraf 46 i August—November. Sygdommen naaede ingensteds nogen større Udbredning, men indskrænkedes i Regelen til mindre Husepidemier. I Hægdehaugsveien og Uranienborgveien optraadte den i to Naboeiendomme, antagelig overført ved personlig Omgang og ved mulig Forbindelse mellem de i Bagbygningerne beliggende Priveter. Spredte Tilfælde i Huse paa Grünerløkken, Rodeløkken, Egeberg o. fl. St. antages at kunne forklares ved i Jordbunden deponeret Infektionsstof. I enkelte Huse med en eller anden fremtrædende sanitær Mislighed, som daarlig dræneret eller opfyldt Byggegrund, har det vist sig i de senere Aar, at Sygdommen ofte vender tilbage, og at nye Epidemier have kunnet tage sit Udgangspunkt fra dem. Udenfor Byen antages Sygdommen erhvervet ved 4 Tilfælde, deraf i 1 fra Helgelandsmoen. Af de Angrebne vare 15 Børn under 15 Aar (1 døde), 44 mellem 16 og 30 Aar (4 døde) og 11 mellem 30 og 45 Aar (2 døde).

Af **Barselfeber** anmeldtes 24 Tilfælde, fordelte paa 18 Jordemødre. I den enes Praxis forekom 3 Tilfælde, men saa spredt med Hensyn til Tid, at de neppe kunde antages at staa i Forbindelse.

Børnekopper optraadte i November med 5 og i December med 2 Tilfælde. Det først observerede var hos en Kornmaaler, som havde arbejdet ombord i Damp-

Epidemiske Sygdomme i Christiania By 1888.

	Hele Aaret		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Døde.												
Typhoidfeber	70	7	8	2	1	1	3	3	1	10	17	9	10	5
Barselfeber	24	16	2	5	2	1	1	3	-	1	-	4	3	2
Børnekopper	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
Vandkopper	311	1	27	7	8	15	7	12	9	3	20	80	75	48
Skarlagensfeber	460	42	61	59	61	28	33	38	45	25	23	31	26	30
Røde Hunde	193	-	4	-	44	36	64	40	1	-	3	1	-	-
Mæslinger	1767	156	1015	292	213	91	30	6	4	6	4	13	51	42
Rosen	143	10	14	35	13	23	9	9	-	8	4	11	5	12
Kighoste	637	47	58	58	65	47	43	54	22	49	40	70	59	72
Diphtherit	1375	326	162	113	118	98	96	116	101	68	69	94	187	153
Strubehoste	¹⁾ 38	38	2	4	3	4	2	2	2	-	3	4	-	2
Kusma	49	-	1	5	1	1	3	13	2	2	2	10	1	8
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	11671	258	1450	1343	1232	1265	1538	855	428	352	540	867	922	879
Katarrhalsk og follikulær Angina . .	4207	-	550	464	498	359	289	292	194	248	227	343	385	358
Lungebetændelse	811	164	66	49	89	115	124	109	44	34	20	44	54	63
Brysthindebetændelse (Pleurit)	247	4	11	20	23	25	33	16	16	17	31	24	10	21
Gigtfeber	428	8	64	51	62	44	45	35	32	14	4	27	19	31
Koldfeber	4	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut), Cholera nostras . . .	9117	241	164	226	211	267	246	299	694	1027	712	485	4544	242
* I Blodgang	4	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	31565	1312	3660	2735	2645	2423	2568	1902	1595	1864	1719	2117	6356	1971

¹⁾ For 10 mangler Opgave over Tiden.

skibe fra Sortehavet og Østersøen; dennes Søn, der ogsaa var Kornmaaler, havde 14 Dage tidligere havt «Kveiser» i Ansigtet og var sandsynlig den først angrebne. Samtidig med Faderen blev ogsaa en Kone i en Nabofamilie i samme Hus syg, 14 Dage senere hendes Mand, der var Skrædder, samt en anden Skrædder af dennes Bekjendtskab. Omtrent samtidig med de sidste blev en Patient paa Righospitalets Hudsygeafdeling, hvor den omtalte Kornmaaler havde været paa Polikliniken, syg, 14 Dage senere en Gangkone og 9 Dage derefter en Portør. Tilfældene indlagdes i Lazaret, de angrebne Familier interneredes, og Personerne i de angrebne Huse vaccineredes; der optraadte senere ikke flere Tilfælde.

Skarlagensfeber, som siden 1883 havde hersket epidemisk, viste en ganske betydelig Tilbagegang, idet der anmeldtes 460 Tilfælde mod 1353 i 1887 og 1875 i 1886. I Aarets Løb aftog Tilfældenes Antal og var i sidste Kvartal kun 87 mod 181 i første. Af de Angrebne indlagdes 274 (54 pCt.) paa Lazaret og døde 42 (9,1 pCt.); Aaret forud var Mortalitetsprocenten 12,8.

Mæslinger. Epidemien fra Høsten 1887 fortsatte sig i de første Maaneder af Aaret med et stærkt Fald fra December 1887 til Januar og fra Januar til Februar, senere med et stadig aftagende Antal, indtil den ved Midtsommerstid kunde ansees som omtrent afsluttet. Udover Høsten tiltog atter Tilfældenes Antal, og Epidemien fortsatte sig ind i det paafølgende Aar. I det Hele anmeldtes 1767 og af disse døde 156 (8,8 pCt.). Om de Angrebnes og Dødes Kjøen og Alder se Tabellen paa næste Side. I Aarene 1887 og 1888 tilsammen anmeldtes 6273 Tilfælde, hvoraf 342 (5,4 pCt.) endte dødelig; den temmelig store Dødelighed betingedes væsentlig ved Komplikationer med Lungebetændelse, Bronchit og andre Affektioner i Respirationsorganerne.

Af **Rosen** anmeldtes 143 Tilfælde, hvoraf 62 i 1ste Kvartal; ogsaa i de 3 sidste Maaneder Aaret forud optraadte Sygdommen temmelig hyppig.

Kighoste var i Aftagende (637 mod 1564 i 1887); der døde 47 (7,4 pCt.).

Diphtherit, der indtil Aaret iforveien indbefattet havde været i Tiltagende, viste nogen Tilbagegang (1375 anmeldte Tilfælde mod 1852 i 1887 og 1658 i 1886). Det mindste Antal opføres for August og September, men i den følgende Maaned tiltog Sygdommen atter og steg pludselig i November (187 Tilfælde) til det dobbelte af Maaneden forud; denne betydelige Stigning indtraf i samme Uge, som den nedenfor omtalte Epidemi af Gastro-Enterit udbrød. Over $\frac{2}{3}$ Delen af de Angrebne vare Børn under 15 Aar, og Dødeligheden mellem disse naaede henved 32 pCt.; blandt de Voxne udgjorde den 4,6 pCt. Som sædvanlig angrebes flere af Kvindekjøen end af Mandkjøn; den samlede Dødelighed (23,7 pCt.) er noget større end i de foregaaende Aar og noget større blandt Mænd (26,3) end blandt Kvinder (21,5 pCt.). Om de Angrebnes Kjøen og Alder se forøvrigt Tabellen Side 5. Sygdommen antages at have herjet omtrent lige stærkt inden alle Samfundsklasser (se Tabel Side 6). Inden de forskjellige Sogne angrebes fra 6,4 til 15,2 af 1000 Indvaanere; Sagenes Sogn med den sidstnævnte pCt. var ogsaa alle de foregaaende Aar stærkest angrebet; i Uranienborg Sogn er i Løbet af Epidemien Tilfældenes Antal stadig tiltaget. Dødeligheden var paafaldende stor paa Kampen (37,3), medens Nabosognet Petrus viser en paafaldende ringe Dødelighed og den laveste af alle Sognes.

Af **Strubehoste** anmeldtes 38 Dødsfald, de fleste rimeligvis af diphtheritisk Natur.

Katarrhalske Affektioner i Respirationsorganerne frembøde i Aarets 5 første Maaneder et særdeles stort Antal Angrebne, navnlig viser Mai et usædvanlig stort Antal; senere aftog Tallet til det sædvanlige og steg kun lidet mod Vinterens Begyndelse. Svarende til Udbredningen var ogsaa de Dødes Antal af

**Fortegnelse over de i 1888 af Mæslinger Angrebnes og
Dødes Alder og Kjøen.**

Alder.	Angrebne			Døde			Af 100 Angrebne døde		
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Begge Kjøen.
1ste Maaned.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 «	1	2	3	-	2	2	-	100,0	66,6
4—5 og 6 «	6	8	14	4	1	5	66,6	12,5	35,7
2det Halvaar	39	42	81	13	19	32	33,3	45,2	39,5
2—3 Aar.....	163	169	332	32	42	74	19,6	24,8	22,2
4—5 «	171	166	337	14	11	25	8,1	6,6	7,4
6—10 «	312	320	632	3	8	11	0,9	2,5	1,7
11—15 «	107	121	228	3	1	4	2,8	0,8	1,7
16—20 «	21	26	47	-	1	1	-	3,8	2,1
21—25 «	17	20	37	-	-	-	-	-	-
26—30 «	7	22	29	-	-	-	-	-	-
Over 30 Aar	6	21	27	-	2	2	-	9,5	7,4
Tilsammen	850	917	1767	69	87	156	8,1	9,4	8,8

**Fortegnelse over de i 1888 af Diphtherit Angrebnes og Dødes
Alder og Kjøen.**

Alder.	Angrebne			Døde			Af 100 Angrebne døde		
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Begge Kjøen.
1ste Maaned.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	2	-	2	-	-	-	-	-	-
4—5—6 —	2	-	2	-	-	-	-	-	-
2det Halvaar	9	19	28	4	8	12	44,4	42,1	42,8
2—3 Aar.....	76	88	164	62	54	116	81,5	61,3	70,7
4—5 —	108	106	214	41	44	85	37,9	41,5	39,7
6—10 —	169	171	340	35	39	74	20,7	22,8	21,7
11—15 —	85	125	210	9	11	20	10,5	8,8	9,5
16—20 —	63	89	152	7	2	9	11,1	2,2	5,8
21—25 —	56	65	121	4	4	8	5,7	3,7	4,4
26—30 —	14	43	57						
31—35 —	12	23	35						
36—40 —	8	7	15						
41—45 —	4	8	12	-	1	1	-	3,3	2,0
46—50 —	3	5	8						
Over 50 Aar.....	1	6	7	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Alder	2	5	7	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	614	760	1374	162	164	326	26,3	21,5	23,7

Angrebne af Diphtherit i 1888 inden forskjellige Samfundsklasser.

	Md.	Kv.	Sum.	Procent Antal.	Hovedpersoner i Gruppen 31/12 1888.	Procent af samtlige Hovedpersoner.
1. Embedsmænd, Sagførere, Kopister, Grosserere, Bankfunktionærer, immateriel Virksomhed, Pensionister . . .	21	30	51	3,71	4 790	12,52
2. Læger, Lærere og Lærerinder	6	21	27	1,97	516	1,35
3. Ingeniører, Officerer, Studerende, Soldater	49	16	65	4,73	3 882	10,15
4. Kommunale Bestillingsmænd, private Betjente, Handelsmænd, Kontorister	115	124	239	17,39	3 839	10,04
5. Haandværkere	213	243	456	33,18	10 101	26,40
6. Arbeidere	162	243	405	29,48	14 878	38,89
7. Uopgiven Stilling	48	83	131	9,54	247	0,65
Tilsammen	614	760	1374	100 ⁰ / ₀	38 253	100 ⁰ / ₀

disse Affektioner i Aarets første Maaneder og især blandt den fattige Befolkning meget stort.

Diarrhoe optraadte om Sommeren mindre hyppig end sædvanlig (i Maanederne Juni—August 2020 anmeldte Tilfælde mod 3478 i 1887 og 2360 i 1886), og Dødeligheden var heller ikke stor. I November hjemsoegtes Byen af en epidemisk Gastro-Enterit med intoxicationslignende Symptomer: Hovedpine, Feber, Dedolationer, Brækning og senere heftige, men som Regel hurtig forbigaaende, delvis blodige Diarrhoeer, hvorefter som Regel paafulgte Lettelse og hurtig Bedring. Efter at der baade i og udenfor Byen i Løbet af Høsten havde forekommet et og andet Tilfælde med lignende Symptomer, optraadte Sygdommen som Epidemi først i Ugen 28de Oktober til 3die November med 1721 anmeldte Tilfælde. Ugen efter anmeldtes 2185 og i de 3 paafølgende Uger 507, 137 og 21, ialt 4571, hvorefter Epidemien kunde ansees ophørt. Det virkelige Antal Syge har antagelig været meget større; blandt de Anmeldte fandtes næsten ikke Pattebørn; forøvrigt angrebes mest Børn og Kvinder. Der indtraf kun faa Dødsfald — 4 til 6 — hvor Dødsarsagen med Rimelighed kunde henføres til denne Sygdom, alle hos forhen svækkede Individuer. Epidemiens pludselige Optræden og hurtige Udbredelse tydede paa en Masseinfektion fra en fælles Kilde, og man fæstede sig da fornemmelig ved Vandet. Formodningen om en saadan Smittekilde bestyrkedes ved Paavisningen af, at den samme Sygdom havde hersket paa en Gaard i Maridalen, i Nærheden af hvilken Byens største Vandledning har sit Indtag, ligesom der ogsaa her blev paavist forskjellige yderst uheldige sanitære Forhold. Se forøvrigt medicinsk Selskabs Forhandlinger for 1888 Side 186 og fl.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel viser Antallet af de af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte nye Tilfælde, fordelte paa de enkelte Maaneder.

Den hidtil delvis af Politiet udøvede Kontrol med Udbredelsen af de veneriske Sygdomme blev i Aarets Løb henlagt under Sundhedskommissionen, der ansatte en Læge samt til Hjælp for denne en ikke lægekyndig Assistent til mere speciel Opsigt med de nævnte Sygdomme. Ifølge Lægens Aarsberetning til Sundhedskommissionen indlagdes i Tiden fra 16de Februar, da den nye Ordning traadte i

De af Byens Læger anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Maaned.	Blennorrhagiske Tilfælde.			Chanker.			Erhvervet Syphilis.			Medfødt Syphilis.		
	Mænd.	Kvinder.	Sum.	Mænd.	Kvinder.	Sum.	Mænd.	Kvinder.	Sum.	Mænd.	Kvinder.	Sum.
Januar	57	5	62	10	1	11	12	8	20	3	3	6
Februar	43	4	47	6	2	8	4	7	11	2	1	3
Marts	27	-	27	-	1	1	5	3	8	-	2	2
April	19	2	21	3	1	4	14	10	24	1	1	2
Mai	28	5	33	1	1	2	9	12	21	1	-	1
Juni	41	8	49	8	1	9	6	10	16	-	-	-
Juli	40	4	44	5	-	5	8	7	15	-	-	-
August	36	7	43	8	-	8	7	4	11	3	-	3
September	47	1	48	-	1	1	9	4	13	1	-	1
Oktober	46	5	51	5	3	8	8	6	14	1	1	2
November	38	7	45	6	3	9	6	9	15	2	1	3
December	31	5	36	2	-	2	8	6	14	-	1	1
Sum	453	53	506	54	14	68	96	86	182	14	10	24

Kraft, og til Aarets Slutning 193 Personer paa Sygehus, nemlig 18 (12 Mænd, 6 Kvinder) for Chanker, 100 (35 Mænd, 65 Kvinder) for erhvervet Syphilis, 8 (4 af Mandkøn og 4 af Kvindekøn) for medfødt Syphilis og 67 (36 Mænd, 31 Kvinder) for blennorrhagiske Affektioner. 137 Personer, næsten samtlige Kvinder, der ifølge Anmeldelser dels (96) fra Læger dels (41) fra Anonyme eller Ikke-Læger maatte antages at være syge, bleve indkaldte til Undersøgelse; 68 fandtes syge, hvoraf 55 indlagdes paa Sygehus, medens 13 tillodes behandlede privat. Sygdommen opgaves i 41 Tilfælde at være erhvervet udenlands og i 30 Tilfælde inden Riget, men udenfor Byen.

Chroniske Sygdomme. Tabellen paa Side 8 giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede chroniske Sygdomme efter de til Stadsfysikater indsendte Beretninger.

Af **Lungetuberkulose** opgives 432 Dødsfald, 14,3 pCt. af samtlige 3011 af Sygdom foranledigede kjendte Dødsfald og 25,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme (1699).

Sindssyge. For Kommunens Regning vare ved Aarets Udgang 191 Personer udsatte i privat Forpleining; i Asyl forpleiedes 151; Udgifterne vare for Privatforpleiede Kr. 30 970,94, for Asylforpleiede Kr. 82 284,95.

Fødselsstiftelsen. Forpleiningsdagens Antal var 8 488. Af de fra det foregaaende Aar tilbageliggende Kvinder fødte 3 i 1888. Antallet af Indkomne var 590 (heri ikke medregnet de, som udgik efter et kort Ophold uden at føde) og af Tilbageliggende ved Aarets Udgang 29, som alle havde født.

De Fødendes Antal var saaledes 593 (223 gifte, 370 ugifte), hvoraf 319 fødte første Gang og 274 havde født tidligere. Af Tvillingfødsler forekom 11; 1 Kvinde med Barselskrampe fødte ikke paa Stiftelsen. Der fødtes 603 Børn.

Liste over væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøen.			
	Tilfælde.	Dødsfald ¹⁾ .	Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	216	-	1	4	106	105
Fnat	4	-	-	1	2	1
Kjertelsyge	98	2	34	45	3	16
Rachit	98	58	54	44	-	-
Simpel Meningit	47	47	17	20	4	6
Tuberkuløse Betændelser og Milærtuberkulose	109	109	56	46	4	3
Svindst	432	432	34	46	174	178
Kræft og Sarkom	118	²⁾ 118	1	-	53	64
Morbus Brightii	60	60	4	3	24	29
Blegsot og Anæmi	764	7	23	92	36	613
Livmodersygdomme	133	-	-	-	-	133
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	803	5	25	55	302	421
Ormesygdomme	34	-	7	14	6	7
Drankersygdomme	16	2	-	-	16	-
Struma	4	-	-	1	-	3

¹⁾ Anført efter de til Sundhedskommissionen opgivne Dødsfald. ²⁾ Kræft 115, Sarkom 3.

Om 593 af disse oplyses følgende:

378 i 1ste Issefødsel.	3 i 1ste Sædefødsel.
174 i 2den —	7 i 2den —
7 i ubekjendt —	8 i 1ste Fødsel.
1 i 2den Ansigtfødsel.	4 i 2den —
1 i 2den Pandefødsel.	1 i ubekjendt —
4 i Tverleie.	5 Aborter (deraf en Mola vesiculosa).

Fosterleierne ved Tvillingfødslerne vare følgende:

	1	2	3	4
1ste Tvilling:	ubekj. Issef.	ubekj., født 1 Fød	1ste Issef.	2den Issef.
2den Do. :	— —	2den Issefødsel	1ste —	1ste —
	5	6	8	9
	1ste Issef.	1ste Issef.	1ste Issef.	2den Issef.
	1ste —	2den Sædef.	2den —	1ste Fodf.
	10	11		2den —
	1ste Issef.	1ste Issef.		
	2den —	2den —		

Paa Fødselsstiftelsen døde 4 Kvinder: 1 af Barsel-feber, 1 af Barselkrampe, 1 af Livmoderbristning og 1 af Blødning (Placenta prævia). Af samtlige 603 Børn vare 580 fuldbaarne og 23 fortidlig fødte og Aborter. 42 vare dødfødte, 9 døde i 1ste Døgn efter Fødselen og 14 senere under Opholdet paa Stiftelsen.

Fra den i Forbindelse med Fødselsstiftelsen staaende Jordemoderskole ude-
examineredes 37 Elever; deraf vare fra:

Akershus	Amt.	3	Stavanger	Amt.	1
Smaalenes	—	2	Søndre Bergenhus	—	1
Buskeruds	—	2	Nordre —	—	1
Jarlsberg og Laurviks	—	7	Romsdals	—	1
Hedemarkens	—	4	Søndre Trondhjems	—	3
Christians	—	2	Nordre —	—	2
Bratsbergs	—	1	Nordlands	—	2
Nedenæs	—	2	Tromsø	—	1
Lister og Mandals	—	2			

Af **obstetriciske Operationer** er ialt opgivet udførte af Læger 164, hvoraf 59 paa Fødselsstiftelsen. Følgende Tabel (Side 11) viser Indikationer og Udfald for de enkelte Operationer.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 19 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsårsagen for 26, nemlig for 16 Barsel-feber, for 4 Barselkrampe, for 4 Livmoderblødning, for 1 Livmoderbristning og for 1 extrauterint Svangerskab.

Antallet af **Fødte** og **Døde** var ifølge Opgave fra det statistiske Central-bureau over Folkemængdens Bevægelse i 1888:

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- Seng.		ved ulykke- lige Hænd- elser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Christiania Stadsfysikat	5047	3123	827	51	19	133	36	13	1

Der var altsaa et Overskud af 1924 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 61,9.

De af Lægerne opgivne **Dødsårsager** ere sammenstillede i omstaaende Tabel (se Side 14—19). Dødsårsagerne i de 5 første Leveaar i 1888 sees af Tabellen paa næste Side.

De **hyppigste Dødsårsager** vare: Lungetuberkulose 432, Diphtherit 326, akut Bronchit, Laryngit og katarrhalsk Lungebetændelse 252, akut Diarrhoe 241, croupøs Lungebetændelse 164, Mæslinger 156, Kræft (Cancer, Sarcoma) 118, tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose 109, organisk Hjertesygdom og Aneurysma aortæ 105, medfødt Svaghed 89, Hjerneslag 86.

Efterstaaende Tabel (Side 12) viser Hyppigheden af de vigtigste Dødsårsager inden Sognene fra Aarrækken 1881—87.

Veiriget. Vinteren var kold, særlig Februar og Marts Maaned, Vaaren sen, Sommeren tempereret med rigeligt Regn i Juli og August, Høsten og den paa-følgende Vinter smuk og mild.

Dødsaarsager i de 5 første Leveaar i 1888.

	Antal Dødsfald.						Af 100 Dødsfald skyldtes.					
	Under 1 Aar		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.		Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Af Sygdomme i Tarmkanalen (Diarrhoe, Cholera nostras, Gastroenteritis acut & chron).	83	125	3	22	1	3	43,46	21,12	6,98	5,03	11,11	1,54
- Sygdomme i Aandedræts- organerne (Bronchit, croupøs og katarrhalsk Lungebetæn- delse, Lungetæring).....	26	160	10	96	1	24	13,61	27,02	23,26	21,97	11,11	12,81
- medfødt Svaghed.....	28	74	-	3	-	-	14,66	12,50	-	0,69	-	-
- Kramper.....	19	58	1	4	-	-	9,95	9,80	2,33	0,02	-	-
- Syphilis.....	11	3	-	-	-	1	5,78	0,51	-	-	-	0,51
- Kighoste, Strubehoste, Diph- therit, Børnekopper, Skarla- gensfeber, Mæslinger.....	3	71	22	231	4	134	1,57	11,99	51,18	52,86	44,45	68,72
- Rachitis og Scrophulose...	8	25	2	22	-	2	4,19	4,22	4,65	5,03	-	1,08
- Hjernebetændelse.....	5	25	2	41	3	19	2,62	4,22	4,65	9,38	33,33	9,74
- andre Sygdomme.....	4	38	3	15	-	11	2,09	6,42	6,97	3,43	-	5,64
- ukjendt Dødsarsag.....	4	13	-	3	-	1	2,09	2,20	-	0,69	-	0,51
Tilsammen	191	592	43	437	9	195						

Nedenstaaende Tabel meddeler Opgave over den maanedlige Temperatur i Christiania i 1888 og af Normaltemperaturen:

	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Aar.
Normalværdi.	÷ 4,8	÷ 4,9	÷ 1,6	+ 3,8	+ 9,8	+ 14,7	+ 16,6	+ 15,4	+ 11,2	+ 5,3	÷ 0,2	÷ 3,9	+ 5,1
1888.	÷ 4,2	÷ 8,8	÷ 7,3	+ 1,4	+ 9,1	+ 16,9	+ 16,0	+ 14,0	+ 11,0	+ 4,1	÷ 1,1	÷ 0,4	+ 4,2

Fattigsygepleien. I de 7 Distrikter, hvori Byen er inddelt, ere ialt behandlede af Bylægerne 7174 fattige Syge, deraf 1566 Gutter, 1685 Piger, 1307 voxne Mænd og 2616 voxne Kvinder. Af disse indlagdes paa Sygehus efter forudgaaet Behandling i Hjemmet 929, nemlig 91 Gutter, 106 Piger, 350 voxne Mænd og 382 voxne Kvinder. Uden saadan foregaaende Behandling indlagdes 751: 124 Gutter, 137 Piger, 230 voxne Mænd og 260 voxne Kvinder. Af de i Hjemmet behandlede Syge døde 98 Gutter, 105 Piger, 77 voxne Mænd og 83 voxne Kvinder, ialt 363, hvad der giver en Dødsprocent af 5,1 af samtlige behandlede Syge.

Strafanstalterne. Om Sundhedstilstanden og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer i Christiania.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.		Efterbyrds operation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Mødre	Børn		Mødre	Børn		Mødre		Mødre
	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.	død.	lev.
Paa Fødselsstiftelsen:																
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	28	¹⁾ 1	³⁾ 29	³⁾ 3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	7	5	2	1	⁷⁾ 1	-
Barselkrampe	2	²⁾ 1	2	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2den Tvilling	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	32	2	32	5	5	2	3	1	1	-	7	5	2	1	1	7
	34		37			5						7		2		
Udenfor Fødselsstiftelsen:																
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	58	-	⁵⁾ 59	2	-	-	-	5	⁶⁾ 3	2	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Issleie	2	¹⁾ 1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
For stort Fosterhoved	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfalden Arm	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁸⁾ 1	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	71	1	70	5	10	6	4	6	4	2	-	-	-	4	-	10
	72		75			10			6							

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ³⁾ Deraf begge Tvillinger 2 Gange, 1ste Tvilling 1 Gang (Udfald ikke særskilt opgivet for disse.) ⁴⁾ 1ste Tvilling, 2den fødtes ved Naturens Hjelp. ⁵⁾ Deraf 3 Gange af begge Tvillinger (alle ilive). ⁶⁾ Ved Udtrækningen anvendtes 1 Gang Tang paa Bækkenet. ⁷⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning. ⁸⁾ Ved sidstkomende Hoved hos 2den Tilling.

Tabel over den aarlige Dødelighed i Byens Sogne for Aarrækken 1881—87 samt Hyppigheden af de vigtigste Dødsaaarsager inden Sognene.

		Vor Frelser.	Jakobs.	Trefoldigheds.	Johannes.	Gamle Akers.	Paulus.	Grønlands.	Oslo.	Kampens.	Petrus.	Sagenes.	Uranienborgs.	Gjennemsnit.
Samlet Folkemængde 1881—87.....		60 314	70 199	166 323	59 143	69 951	93 252	94 058	72 425	65 004	51 188	46 329	46 170	894 356
Antal Døde 1881—87.....	Sum	944	1 443	2 552	1 037	1 305	1 717	2 246	1 616	1 728	1 352	1 107	689	17 736
	pr. ‰	15,65	20,55	15,34	17,53	18,84	18,41	23,87	22,31	26,58	26,41	23,89	14,92	19,83
Døde af Diphtherit.....	Sum	41	78	153	78	120	167	156	88	125	138	105	63	1 312
	pr. ‰	6,79	11,11	9,13	13,18	17,15	17,90	16,58	12,15	19,22	26,98	22,66	13,64	14,66
Døde af Skarlagensfeber...	Sum	26	43	111	41	51	103	110	56	70	50	63	35	759
	pr. ‰	4,31	6,12	6,67	6,93	7,29	11,04	11,69	7,73	10,76	9,76	13,59	7,58	8,46
Døde af Typhoidfeber.....	Sum	4	4	12	1	6	7	13	9	10	—	4	2	72
	pr. ‰	0,66	0,56	0,72	0,16	0,85	0,75	1,38	1,24	1,53	—	0,86	0,43	0,80
Døde af Tæring.....	Sum	158	247	425	156	198	350	331	192	203	197	177	88	2 722
	pr. ‰	26,19	35,18	25,55	26,38	28,31	37,53	35,19	26,51	31,23	38,46	38,21	19,06	30,43
Døde af Diarrhoe.....	Sum	58	115	163	75	95	180	266	222	290	156	89	46	1 755
	pr. ‰	9,61	16,38	9,80	12,68	13,58	19,30	28,28	30,65	44,61	30,48	19,21	9,91	19,62
Døde af Lungebetændelse..	Sum	41	93	22	60	46	79	98	80	63	47	39	44	812
	pr. ‰	6,79	13,24	7,33	10,14	6,64	8,47	10,41	11,04	9,69	9,18	8,41	9,52	9,08
Døde af akut Bronchit og katarrhalsk Pneumoni...	Sum	58	93	171	79	64	149	207	166	236	145	96	39	1 503
	pr. ‰	9,61	13,24	10,09	13,35	9,14	15,97	22,00	22,92	36,30	28,32	20,72	8,44	16,80
Døde af medfødt Svaghed	Sum	36	73	136	47	75	117	112	82	84	68	65	26	921
	pr. ‰	5,96	10,39	8,17	7,94	10,83	12,54	11,90	11,32	12,92	13,20	14,03	5,63	10,29

I **Arbeidsanstalten** var det daglige Middeltal af indsatte Lemmer 174 Mænd og 29 Kvinder; det daglige Middeltal af Syge samt for Arbeide delvis eller for største Delen fritagne var 5, $4\frac{1}{3}$ Mænd og $\frac{2}{3}$ Kvinder. Sygedagenes Antal var 1823, nemlig 1606 for Mænd og 217 for Kvinder. Paa Sygehus indlagdes i det Hele 42 Tvangslemmer, nemlig 19 Mænd og 23 Kvinder, deraf paa Rigshospitalet 2 Mænd (1 for Epididymit og 1 for Øiensygdom), paa Byens kommunale Sygehus 16 Mænd, deraf 1 for Syphilis, og 23 Kvinder, deraf 13 for Syphilis og 4 for Fnat, samt paa Lazaret 1 Mand for Rosen. De hyppigst behandlede Sygdomstilfælde paa Anstalten vare: Rheumatiske Lidelser 38, Anæmi 34, akut Katarrh 26, akut Diarrhoe 21, Kardialgi og chronisk Gastrit 19, akut og chronisk Alkoholisme 13, Gonorrhoe og Urethrit 10, Syphilis og Chanker 7. Der indtraf intet Dødsfald. Udgifterne til Medicin og Sygerekvisita udgjorde Kr. 1295,92.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes 43 Møder. Kommissionens Journaler udvise tilsammen 2364 Nummere. Der indkom 249 Bygningsanmeldelser. Kontrollen med Renlighedsforholdene i Byen udførtes af Sundhedskommissionens Ingeniør og de ham underordnede 3 faste Assisterter, 2 Opsynsmænd ved Gjødelsepladsene og 2 Arbeidere. Ifølge Ingeniørens Rapport foretoges af ham eller hans Assisterter 17 906 Undersøgelser — af forskjellig Art — de fleste om Sommeren. De Forretninger, som paalaa en det foregaaende Aar ansat Assistent til at undersøge Renligheds- og Afløbsforholdene i de Gaarde, hvorfra anmeldtes Diphtherit, overførtes til Ingeniøren og udvidedes til ogsaa at omfatte Gaarde, hvorfra anmeldtes Typhoidfeber. Af saadanne Undersøgelser foretoges 1030. 1288 af Ingeniøren anmeldte sanitære Misligheder gav Anledning til Beslutninger af Sundhedskommissionen; heraf ordnedes de allerfleste efter Beslutningens Forkyndelse gennem Politiet, medens 148 indbragtes for Politiret.

Modarbejdelsen af de smitsomme Sygdomme skede under Stadsfysikus's Ledelse af de 7 Bylæger. De Bylægerne tidligere underordnede Assisterter ledes nu, med Undtagelse af Ingeniørens 3 Assisterter, direkte fra Sundhedskommissionens Kontor ved Stadsfysikus eller i hans Forfald ved Sekretæren. Ligesom tidligere har Planen været de Syges Isolation — helst i Lazaret — og Desinfektion af de af disse benyttede Rum og Effekter. Der lægges maaske nu en stærkere Vægt paa omhyggelig Vaskning og Renlighed i Hjemmene, ligesom Sengehalmen brændes. I større Udstrækning end før anvendtes Udflytning af den hele Familie og Internering af samme i særegne Kommunen tilhørende Lokaler under Forholde, hvor en omhyggelig Desinfektion af Hjemmet ikke lod sig udføre. Til dette Brug har staaet til Disposition foruden de i forrige Aar benyttede Lokaler, Bjerggaden No. 1 og Bjølsens gamle Skole, det tidligere Ankerløkkens Lazaret. I Aarets Løb interneredes 172 Familier, bestaaende tilsammen af 718 Personer. De af Sundhedskommissionen paabødte Desinfektioner, der tidligere vare udførte af Folk, som boede spredt omkring i Byen, overførtes til Ankerløkken som Centralstation og udførtes ved fast lønnede paa Anstalten boende Folk; Anstalten traadte i Virksomhed i de sidste Dage af Oktober. Da der var vakt Tvivl om Effektiviteten af Desinfektionsovnene ved Byens Sygehus fremsattes af Stadsingeniøren Forslag om Anskaffelse af en ny Ovn efter W. Lyons System. Dette Forslag anbefalede af Sundhedskommissionen og bifaldtes af Kommunebestyrelsen, men Ovnen var endnu ikke færdig til at tages i Brug ved Aarets Udgang; midlertidig benyttedes Ovnen ved Ullevolds Sygehus. I Anledning af Gastro-Enterit-Epidemien i November blev efter Henstillen af Sundhedskommissionen Vandværkets Hovedledninger og Bassins udskyllede og rensede, ligesom Huseierne anmodedes om at lade Tappekranerne staa aabne en bestemt Tid til Udskylling af Husledningerne, samt om at desinficere Privetindholdet. Der foretoges ligeledes kemiske og bakteriologiske Undersøgelser af Vandet.

Liste over de af Læger meddelte

[illegible]

Dødsårsager i Christiania 1888.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-
2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5	10	7	15	14	12	22	3	5	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	1	2	2	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	1	1	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	5	11	10	7	17	1	2	1	1
-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	3	4	3	10	11	22	23	16	10	9	-	1	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	3	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	7	18	15	25	2	4
-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
1	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	2	1	-	2	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	1	2	-	1	1	-	-	-	-
41	44	35	39	9	11	7	2	4	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	1	-	2	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	1	-	1	-	3	1	2	1	-	4	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.).		Deraf vare:	i 1ste Maaned.	i 2den og 3die Maaned.	i 4de, 5te og 6te Maaned.	i 2det Halvaar.	i 2det og 3die Aar.
Dødsaaarsag.	Sum.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.
Gangræna senilis	3	2	1	-	-	-	-
— umbilici	2	-	2	-	2	-	-
Gastritis chronica	5	3	2	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmonum . . .	6	3	3	-	1	-	-
— umbilici	3	1	2	1	2	-	-
Hernia	3	3	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	4	4	-	-	-	1	-
Hydrops	1	-	1	-	-	-	-
Icterus	5	3	2	-	1	-	1
Insania	7	5	2	-	-	-	-
Intoxicatio	3	1	2	-	-	-	-
Laryngitis	1	-	1	-	-	-	1
Leucæmia	2	2	-	-	-	-	-
Lithiasis	2	1	1	-	-	-	-
Melæna neonatorum	1	1	-	1	-	-	-
Meningitis simplex	47	21	26	1	-	1	1
— tuberculosa	97	55	42	-	3	-	4
— spinalis, Myelitis	3	1	2	-	-	-	-
Metritis	2	-	2	-	-	-	-
Morbilli	156	69	87	-	-	2	4
Morbus uteri	2	-	2	-	-	-	-
— viarum, uriniferarum	4	4	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii . .	60	28	32	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	15	7	8	-	1	-	2
Oedema glottidis	1	1	-	-	-	-	1
— pulmonum	4	3	1	-	-	-	-
Otitis	1	-	1	-	-	-	-
Paralysis	3	1	2	-	-	-	-
— agitans	1	1	-	-	-	-	-
Peritonitis	32	11	21	1	1	-	-
Phlebitis	3	2	1	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	3	2	1	-	1	-	1
Pleuritis	4	3	1	-	-	-	-
Pneumonia catarrhalis	73	38	35	-	-	5	6
— crouposa	164	91	73	-	-	3	1
Purpura	2	1	1	-	-	-	-
Pyæmia	13	9	4	-	-	-	-
Pyopneumothorax	1	1	-	-	-	-	-

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	11	3	3	1	3	1	1	-	2	1	2	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
14	11	3	8	3	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	2	1	1	2	1	2	3	5	6	4	5	5	5	6	4	2	7	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	4	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
2	1	-	4	-	1	1	-	2	2	2	2	-	2	2	5	-	-	1	2	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
3	2	4	5	1	2	4	2	6	4	6	6	9	5	9	8	13	6	5	11	1	6	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	2	2	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.). Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Puerperium:													
Eclampsia	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	16	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	58	34	24	1	-	1	-	6	4	12	9	12	10
Sarcoma	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	42	20	22	-	-	-	-	1	-	2	-	6	14
Scrophulosis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Syphilis	20	10	10	1	-	2	4	3	2	-	2	-	-
Tabes dorsalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trismus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	432	208	224	-	1	1	-	2	1	4	4	9	4
— miliaris acuta	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
— alior. organor.	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Tumores	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tussis convulsiva	47	15	32	-	1	-	1	3	3	3	5	7	10
Typhlitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus intestinorum	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Varicellæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vitia organ. abdominis	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	25	13	12	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
— — conformationis	5	1	4	1	2	-	1	-	-	-	-	-	1
— — cordis	104	47	57	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
— — hepatis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — medull. spin.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventr. & can. int.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ignotæ	35	19	16	2	-	5	2	3	3	1	1	2	1
Kjendte Dødsfald af Sygdom tilsammen	3046	1494	1552	76	56	95	71	105	80	139	160	243	236
Mors accidentalis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Submersio, Suffocatio	7	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Suicidium	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	3 067	1511	1556	76	56	95	71	105	80	140	160	243	237

¹⁾ Dissolutio sanguinis. ²⁾ Ulcus cruris.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	5	4	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
5	2	8	13	5	21	12	18	58	54	36	40	29	24	18	16	19	21	2	4	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	1	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	11	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	2	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	1	1	1	1	3	2	-	-	3	4	1	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	3	-	2	2	1	5	6	5	6	7	7	10	9	7	10	8	7	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1)	1	-	-	-	-	2)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	1	4	1	3	-	1	-	-
99	104	90	97	25	55	38	34	90	95	74	108	78	75	100	98	137	114	79	113	23	51	3	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	2	-	1	-	1	1	1	-	-	1	-	5
100	104	91	97	25	55	38	34	93	96	78	108	80	75	101	98	138	115	80	113	23	52	3	10

Et ganske stort Antal kemiske Undersøgelser af Tøier, Farver, Tapeter, og andre Brugsgjenstande fornemlig paa giftige Bestanddele foretoges i Aarets Løb. Arsenik paavistes i en ganske stor Del (ca. 25 pCt.) lysere Vaar- og Sommertøier af engelsk Oprindelse, især i friske blaa og hvide Mønstre, de blev alle beslaglagte. Ogsaa Næringsmidler som Melk, Brød, Ost o. fl. undersøgtes oftere.

Kontrollen med det paa Torvene falbudte Kjød udførtes af Sundhedskommissionens dyrlægekyndige Assistent; han har ifølge indsendt Beretning nedlagt Forbud mod Salget af Kjød af 67 Kjør, 3 Kalve, 86 Faar, 1 Hest, 5 Svin.

Aarsagerne til, at Salget blev forbudt, vare følgende:

Kjør: Blodpis 14 Gange, Kalvningsfeber 12, Bughindebetændelse 7, Trommesyge 6, Bærmeudslæt, Fødselstrang og Tuberkulose hver 5, bedærvet Tilstand 3, fremmed Legeme i Hjertet og Nyresygdom hver 2, Brysthindebetændelse, Børbetændelse, Efterbyrdens Tilbageholdelse, Gulsot, Lungebetændelse og Vatersot hver 1.

Kalve: Diarrhoe 2 Gange, Lungebetændelse 1.

Faar: Bedærvet Tilstand 86.

Hest: Kolik (Bristning) 1.

Svin: Bedærvet Tilstand 2 Gange, Nyresygdom, Pletfeber og Rachitis hver 1 Gang.

Af de beslaglagte Slagt blev 5 Kjør, hvoraf 3 for Tuberkulose, 1 for Gulsot og 1 for Arsenikforgiftning, samt 1 Svin i bedærvet Tilstand, konfiskerede. De øvrige bleve hjemsendte.

Ansættelse af en Tilsynsmand ved Kjødkontrollen som Assistent for Sundhedskommissionens Dyrlæge, hvorved væsentligst tilsigtedes at opnaa en skarpere Kontrol med det Kjød, som torvførtes, samt med Pøsemagerier og Slagterier, foresloges af Sundhedskommissionen og bifaldtes af Kommunebestyrelsen.

Fiskehandelen fra de paa Akerselvans Vestside ved Vaterlands Bro liggende Baade blev forbudt, ligesaa Handelen fra Baadene ved Fiskebryggen, og Sælgekonerne placeredes ved egne dertil bestemte overdækkede Borde.

Den offentlige Vaccination udførtes ligesom tidligere af Stadsfysikus med Bylægerens Bistand. Ialt vaccineredes 1764 Børn mod 1799 Aaret forud; Antallet af de offentlig vaccinerede synes i de senere Aar at være i Aftagende. Af privat praktiserende Læger udførtes 507 Vaccinationer, Antallet er i Stigende; ved 122 af dem anvendtes animal Vaccine. Da Koppetilfældene optraadte i November, aabnedes paany den offentlige Vaccination; det blev herunder nødvendigt paa Grund af Mangel paa Vaccine at forskrive animal Lymfe fra Udlandet. Saavel til Læger indenbys som udenbys og til Hjelpevaccinatorer afsendtes Rør med Vaccinelymfe, ialt 285 Stykker; Jordemoderelereverne undervistes som sædvanlig i Vaccinationens Udførelse.

Af retsmedicinske Forretninger forekom 19 legale Obduktioner, udførte af Universitetslæreren i Retsmedicin, samt 182 Undersøgelser og Erklæringer væsentlig vedkommende Personers Helbredstilstand ved Politilægen. Blandt disse sidste maa nævnes som et sjældent Tilfælde Undersøgelse af en 13 Aar og 5 Maaneder gammel Pige, der havde født.

Sygehuse. I Byen fandtes foruden Fødselsstiftelsen med mindre Afdelinger for gynækologiske Patienter og Børn, 5 Sygehuse, nemlig Rigshospitalet, Christiania Bys Sygehus med Underafdelinger, Garnissonssygehuset, Diakonissesygehuset og det katholske Sygehus («Vor Frues Hospital»). Desuden havde flere private Læger Sygestuer, — væsentlig for chirurgiske Tilfælde — forbundet med Kliniker. Til Modarbejdelsen af de smitsomme Sygdomme stod til Disposition Byens nye Lazaretter paa Ullevold med Underafdelinger («Tostrupløkken» «Sorgenfri» og Møllergaden 46) samt 3 Interneringslokaler. I Aarets Løb organiseredes og toges i Brug Ankerløkkens forrige Lazaret som Interneringslokale og Desinfek-

tionsanstalt. Akers Sygehus ligger indenfor Bygrænsen. Af Siudssygeasyler findes som tidligere 2, nemlig Christiania kommunale Asyl og Oslo Asyl.

Af **Badeindretninger** fandtes foruden Søbadehusene og de til Sygehusene knyttede Bad 3 offentlige Bad, nemlig Christiania kommunale Badeanstalt, hvor der solgtes 36 041 Badebilletter, Christiania Bad (36 096), samt Ruseløkkens varme Søbad, (23 526), tilsammen 95 663 Badebilletter. Ved de to sidstnævnte Badeindretninger solgtes ogsaa Billetter til medicinske Bade.

Byens 13 **Apotheker** visiteredes i Løbet af Høsten.

Medicinalpersonalet bestod ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger af 130 i Christiania boende Læger, hvoriblandt ogsaa Distriktslægen i Aker; 20 à 30 antages dog ikke eller kun lidet at praktisere. Tandlægerne Antal var 29, Dyrslægerne 9 og Jordemødrene 60, hvoraf dog flere antages ikke at praktisere.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonalet.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger ²⁾ .	Jordemødre.	Hjælpe vaksinatører.
Amtet ¹⁾		40,58	97 550	30	32	33
1. Aker		8,48	28 838	³⁾ 12	8	9
	Aker	3,60	12 077	4	4	5
	Asker	0,80	3 670	2	1	1
	Bærum	1,45	5 735	3	1	1
	Nittedal	1,51	2 480	1	1	1
	Skedsmo	1,12	4 876	1	1	1
2. Ullensaker		15,94	34 156	7	11	11
	Ullensaker	1,88	6 255	2	2	2
	Sørum	0,80	2 712	-	-	1
	Gjerdrum	0,66	1 743	-	-	1
	Nannestad	2,47	4 119	1	1	1
	Næs	4,74	8 516	2	2	2
	Eidsvold	2,63	7 460	2	2	2
	Hurdalen	2,08	2 193	-	-	1
	Feiring	0,68	1 158	-	-	1
3. Høland		9,70	14 850	3	7	8
	Høland	5,20	6 000	2	3	3
	Urskog	2,76	4 533	1	2	3
	Fet	1,74	4 317	-	2	2

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer, den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Ved Distriktslægens Bopæl er her, ligesom for de øvrige Amter, Herredet udhævet med spærrede Typer. ³⁾ Distriktslægen bor i Christiania.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelp- vaksinatorer.
4. Follo		6,448	19 706	8	6	5
	Drøbak, Kjøbstad	0,006	2 047	4	1	1
	Hølen, Ladested	-	266	-	1	-
	Son, —	-	748	-	-	-
	Hvitsten, —	-	156	-	-	-
	Vestby	1,056	3 078	-	-	1
	Kraakstad	1,180	3 110	1	-	1
	Enebak	1,900	3 930	1	1	1
	Aas	0,829	2 733	2	1	-
	Fron	0,659	1 893	-	1	-
	Næsodden	0,728	1 745	-	1	1

Sundhedstilstanden var kun nogenlunde. Af epidemiske Sygdomme forekom Mæslinger meget udbredt. Diphtherit og Skarlagensfeber vedblev fra Aaret forud, omend i betydelig Aftagende. Lungebetændelse var almindelig.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1841 eller 18,5 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (99 600). Dødeligheden Aaret forud var 17,5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 24 og 25).

Typhoidfeber forekom i Asker Herred — Akers Distrikt — med 11 Tilfælde paa 5 Steder. I Juli kom en Sømand syg hjem fra England og smittede sin Hustru og Børn. I August smittedes 2 Piger paa Gaarden Volden ved en nylig fra Lazaret i Christiania udkommen Tjenestepige, der tjente hos en til Gaarden for Sommeren udflyttet Byfamilie. Den ene af disse Piger flyttede til sit Hjem Gisle i Asker, hvor hun smittede Moderen. 14 Dages Tid efter hendes Hjemkomst kom en Søster syg hjem fra Havre og viste sig ogsaa at lide af Typhoidfeber. Den anden Pige reiste til sit Hjem i Røken, men kom efter nogen Tid igjen tilbage til sin Tjeneste uden at være fuldkommen frisk, da det senere oplystes, at hun havde lidt af Diarrhoe. Fra Sømandens Hjem og Gisle spredtes ikke Sygdommen, derimod syntes det, som den fra Røken tilbagekomne Pige, om hvis Tilbagekomst og Sygdom Lægen ikke var underrettet, hvorfor ingen Foranstaltninger heller bleve iagttagne, havde bragt Sygdommen med sig igjen og været Aarsag til dens Optræden i Oktober Maaned paa to i Voldens Nærhed liggende Steder, fra hvilke der var kjøbt Melk og andre Varer paa Volden; i December forekom Sygdommen paa et 3die Sted nær Volden. Efter Sygdommens første Optræden paa Volden var Desinfektion etc. foretagen (Døderlein). I Eidsvold (Ullensakers Distrikt) forekom Sygdommen paa den i 3 tidligere Beretninger omtalte Gaard med 3 Tilfælde (2 Tjenestgutter og en Snedker, der var kommen i Arbeide paa Gaarden), der vare meget ondartede og paafulgte af langvarig Rekonvalescens. Paa nærmeste Gaard indsygnede gennem Smitte af Snedkeren 2 Individuer. Da Naboerne gennem de flere Aar, hvori Sygdommen er forekommen, ikke have kunnet undgaa den og have lidt under Tilstanden dels ved at faa Syge i Huset, dels ved Vanskelighed for at faa Arbeidsfolk, indgave de Klage til Sundhedskommissionen med Fordring paa, at der for offentlig Regning maatte blive foretagen en grundig Rensning, og at Gaarden burde skaffes en ny Brønd,

da den tilstedeværende troedes smittet ved Tilsig af Skyllevand fra et nærliggende Bryggerhus, et Forhold, Eieren tidligere var gjort opmærksom paa at paase forhindret. Sundhedskommissionen fandt ikke at kunne paalægge det Offentlige Omkostningerne og henstillede til Eieren at grave en ny Brønd, hvilket blev lovet men endnu ikke er udført. (N. W. Thoresen). Af de i Follo Distrikt anmeldte Tilfælde forekom 16 og 1 Dødsfald i Drøbak By, de øvrige i Enebak, hvor Smitten var kommen fra Christiania til en Husmandsplads, hvorfra den udbredte sig til de omliggende Steder ved Folk, der havde pleiet de Syge.

Børnekopper optraadte med 3 Tilfælde (1 liden Pige og 2 voxne Kvinder) paa en Gaard i Aas, uden at Smitteforholdene kunde udfindes.

Vandkopper angives at være forekomne epidemisk i Asker Herred mod Aarets Slutning.

Af **Skarlagensfeber** udgjør det anmeldte Antal Tilfælde omtrent $\frac{1}{3}$ Del af de Aaret forud anmeldte. Tilbagegangen var stærkest i Ullensaker og Follo Distrikter; i Hølands er forekommet nogle faa flere Tilfælde end i forrige Aar nemlig 22 mod 5 Aaret forud.

Mæslinger, der var begyndt i Akers og Follo Distrikter i Slutningen af 1887, spredte sig efterhaanden over hele Amtet. I Ullensakers Distrikt optraadte den i Maanederne April til Juli uden at faa nogen stor Udbredning. Sygdommens Forløb anføres i Regelen at have været godartet, hvorfor Lægehjelp sjelden søgtes uden i alvorligere Tilfælde eller ved Komplikationer. I et Tilfælde hos en 30—40 Aar gammel Kvinde indfandt der sig i Midten af 2den Uge under Udslettets Aftagen Tegn paa Sindssygdom, hvorfor hun senere maatte indlægges paa Sindssygeasyl. (Hj. Lindboe).

Kighoste omtales som epidemisk i enkelte Bygder i Akers Distrikt saaledes i Asker samtidig med Mæslinger; i Hølands Distrikt var den almindelig udbredt.

Diphtherit er anmeldt noget sjældnere end i 1887, nemlig 666 Tilfælde mod 865 Aaret forud. Smitteimport fra Christiania kunde i Asker paavises for Sygdommens Optræden paa 3 Steder. I Høland forekom der i alle Aarets Maaneder nogle Tilfælde snart her snart der og det paa saadanne Steder, hvor Befolkningen paa Grund af længere Afstand ikke kunde antages at have havt Omgang eller Samfærdsel med Personer, der havde lidt af Diphtherit. Efter at en eller flere Patienter vare blevne angrebne, ophørte Sygdommen uden at udbrede sig, men optraadte saa atter paa andre Steder indtil 10 Kilometer fjernede derfra, hvor den sidst herskede, uden at Smitten kunde udfindes. (L. F. Lossius). I Kraakstad og Vestby (Follo Distrikt) forekom Sygdommen hele Aaret; i de fleste Tilfælde var Forekomsten spredt ofte til de mest afsidesliggende Pladse i Skovbygden, hvor Omgang med Udenverdenen ikke vides at have fundet Sted i flere Uger før Sygdommens Udbrud. (C. G. Klouman).

Kusma optraadte som udbredt Epidemi i Asker i Aarets sidste Maaneder, flere Gange hos Voxne forekom Metastaser.

Akut Bronchit og **Katarrh** sees fra alle Distrikter anmeldt hyppigere end Aaret forud, medens follikulær og katarrhalak Angina synes forekommen sjældnere end i 1887.

Lungebetændelse sees ligeledes i alle Distrikter at være hyppigere anmeldt end Aaret forud. Der er opgivet 520 Tilfælde med 113 Dødsfald mod 312 Tilfælde og 56 Dødsfald. Dødeligheden af de behandlede Tilfælde har været usædvanlig stor og udgjorde 21,7 pCt.

Gigtfeber. Som Exempel paa, hvorledes Sygdommen kan holde sig til enkelte Steder anfører Cand. med. Asker Gaarden Kværnstuen i Gjerdrum (Ullensakers Distrikt). 3 af Husets Børn ere af hans Formand og ham gjentagne Gange behandlede for Gigtfeber, der hos alle har fremkaldt Hjertefeil. Gaarden ligger

I Akershus Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	64	7	64	4	2	6	6	8	7	6	7	4
Barselfeber	15	5	15	1	1	4	-	3	1	2	1	2
Børnekopper	3	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Vandkopper	43	-	43	2	-	-	1	1	2	-	3	6
Skarlagensfeber	286	21	286	40	41	23	10	25	12	34	9	16
Røde Hunde	9	-	9	-	-	-	-	2	1	2	4	-
Mæslinger	860	32	860	59	178	199	40	111	101	58	34	16
Rosen	59	-	57	4	5	9	5	4	5	3	2	2
Kighoste	226	6	222	7	13	38	29	27	14	15	20	18
Diphtherit	666	183	666	98	79	66	32	49	44	69	48	37
Strubehoste	26	17	26	1	2	3	2	-	2	2	1	1
Kusma	34	-	34	1	-	2	1	-	2	-	1	1
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit . .	1794	38	1705	251	234	206	145	160	123	73	80	72
Katarrhalsk og follikulær Angina	608	-	608	83	79	83	59	36	34	29	31	31
Lungebetændelse	520	113	520	62	67	59	66	56	42	13	19	16
Brystbetændelse	123	5	123	19	10	9	8	6	9	9	5	10
Gigtfeber	184	2	184	37	17	18	10	21	19	15	6	12
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	962	36	962	66	51	82	65	52	48	146	142	85
Blodgang	75	3	75	-	-	-	2	-	4	23	10	6
Tilsammen	6557	468	6462	735	779	807	481	561	470	502	423	335

paa en Lerbakke. Cand. med. Klouman, med Bopæl i Ski Herred, anfører at de af ham behandlede Tilfælde af Gigtfeber kun ere forekomne blandt Jernbanens Folk. Disse bygge i Regelen sit eget Hus og købe dertil af økonomiske Hensyn et Stykke udræneret Jord, som oftest Myr, hvilken ikke afgrøftes, før de bygge.

Gastriske Sygdomme. Fra Asker anføres, at Sommerdiarrhoeene havde været ualmindelig sjældne, men at der samtidig eller kort efter Gastroenterit-epidemien i Christiania i Løbet af kort Tid paa forskjellige Steder optraadte Hus-epidemier af Gastroenterit, almindelig af godartet Natur og i de fleste Tilfælde kun kjendt gennem tilfældig Omtale. Ved det stadige Samkvem med Christiania ligger det nær at antage, at Infektionsstoffet var kommet derfra. (Döderlein). I Juni til September antog Diarrhoe i et enkelt Strøg i Eidsvold en mere ond-artet Natur med blodige Udtømmelser. Den var af smitsom Natur, og de fleste i Familierne angrebes. Der indtraf nogle Dødsfald blandt Smaabørn. (N. W. Thoresen). 29de Juni optraadte Gastroenterit hos mindst 16 Personer paa Oskarsborg eller i Familier, der havde været i Besøg hos disse og væsentlig hos Voxne;

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:							
					1		2		3		4	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
7	5	2	64	7	31	4	9	-	-	-	24	3
-	-	-	15	5	4	1	8	3	-	-	3	1
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	2	26	43	-	15	-	4	-	5	-	19	-
22	19	35	286	21	116	10	77	6	22	5	71	-
-	-	-	9	-	1	-	-	-	-	-	8	-
14	23	27	860	32	392	22	221	4	90	5	157	1
6	5	7	59	-	15	-	20	-	9	-	15	-
17	14	10	226	6	77	3	9	-	103	3	37	-
37	52	55	666	183	265	73	174	48	77	33	150	29
2	3	7	33	24	6	3	8	8	8	6	11	7
7	5	14	34	-	17	-	13	-	1	-	3	-
87	126	148	1794	38	690	19	626	13	133	2	345	4
46	49	48	608	-	288	-	138	-	73	-	109	-
35	45	40	520	113	168	46	187	34	50	11	115	22
12	14	12	123	5	27	2	51	2	18	-	27	1
4	8	17	184	2	48	-	68	1	24	-	44	1
60	100	65	962	36	397	19	372	11	57	3	136	3
16	14	-	75	3	17	-	48	1	-	-	10	2
372	484	513	6564	475	2574	202	2033	131	670	68	1287	74

en senere Undersøgelse paaviste, at samtlige Syge tilhørte Familier, der fik sin Melk fra en Gaard i Hurum, hvor samtidig Manden og 2 Sønner vare blevne syge. Smitteudbredning fandt ikke Sted. Nogen Sygdom blandt Kreaturerne paa Gaarden var ikke iagttaget. Melken angives at have smagt af Fjøs, hvad dog ogsaa oftere før havde været Tilfældet. Da Sygdommen varede kun i nogle faa Dage og optraadte næsten samtidig hos de Angrebne, syntes det, som det kun har været en enkelt Dag, Melken har indeholdt sygdomsbringende Egen-skaber. (N. Torgersen).

Andre Sygdomme. Af Phosphornekrose er forekommet 3 Tilfælde paa «Christiania Tændstikfabrik» ved Heggedal i Asker.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel paa næste Side.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 27.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1		2		3	4
			Aker.		Ullensaker.		Høland.	Follo.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar.....	3	-	-	-	2	-	-	1
Syphilis konstitutionel . }	21	2	7	1	6	1	1	7
— hereditær }								
Gonorrhoe	15	-	2	-	4	-	3	6

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 10,2 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 18,2 pCt. af kjendte Dødsfald af ikke epidemiske Sygdom. I Byerne var Forholdet henholdsvis 12,5 pCt. og 22,7 pCt., i Bygderne 10,1 pCt. og 18,0 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaaarsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	427	40	202	225
Ullensaker	313	29	131	182
Høland	180	21	68	112
Follo	166	21	74	92
Byer	40	5	18	22
Bygder	126	16	56	70
Akershus Amt	1086	111	475	611
Byer	40	5	18	22
Bygder	1046	106	457	589

Blegsot. Blodfattigdom og Blegsot med deres Ledsagere Kardialgi og dyspeptiske Affektioner anføres fra Asker og Eidsvold at høre med til de almindeligst forekommende Sygdomme. (Døderlein, N. W. Thoresen).

Struma. Cand. med. Asker anfører, at næsten uden Undtagelse høre de Tilfælde, der ere komne under Behandling (3), hjemme langs Lerelven; Beboerne hente dog ikke sit Vand fra denne uden i Undtagelsestilfælde.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Bønbrud** behandledes 82 Tilfælde og kjendes 8 Dødsfald, indtrufne efter eller derved. For 70 kjendes Kjøen og Alder, 8 Gutter, 4 Piger, 34 voksne

Liste over forskjellige, væsentlige chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
								1		2		3		4	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
								Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	519	-	15	11	286	207	22	186	-	129	-	145	-	59	-
Fnat	123	-	31	41	23	28	11	6	-	95	-	22	-	-	-
Skurv	5	-	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	5	-
Kjertelsyge	213	4	80	91	16	26	22	96	2	68	1	30	-	19	1
Rachit	71	7	36	35	-	-	16	12	6	16	1	31	-	12	-
Simpel Meningit	28	20	9	9	4	5	14	5	5	11	4	5	4	7	7
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	50	29	6	11	12	8	15	15	13	12	6	14	3	9	7
Lungetuberkulose	225	111	10	14	96	105	22	63	40	75	29	33	21	54	21
Kræft	106	67	-	-	50	56	21	28	22	51	29	4	4	23	12
Morbus Brightii	78	21	5	10	29	34	20	14	9	28	2	10	4	26	6
Blegsot og Anæmi	1020	1	49	141	95	735	22	265	1	556	-	94	-	105	-
Livmodersygdomme	195	-	-	6	-	189	19	68	-	65	-	27	-	35	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dys- pepsi	1552	11	100	131	655	666	22	443	3	643	7	107	-	359	1
Ormesygdomme	86	-	35	34	10	7	10	7	-	54	-	11	-	14	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	3	-	3	1	-	1	-	-	-	1	-
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-

Obstetriciske Operationer i Akershus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre	Børn		Mødre	Børn		Mødre	Børn	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	26	24	2	-	-	-	2	2	-
Bækkensneverhed	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Blødning	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	-	2	-	-	-
— med Fremfald af Navlesnor	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Fremfald af Haand	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Stort Foster	1	1	-	-	-	-	-	-	1
Striktur af indre Modermund	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	33	27	6	6	2	4	2	2	4
		33			6				

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige- Hændel- ser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Aker	1045	688	144	8	7	28	14	3	1
Ullensaker	1026	529	56	8	2	20	8	6	-
Høland	411	273	27	4	1	9	3	2	-
Follo	559	351	45	6	-	10	4	3	-
Drøbak	84	56	9	2	-	-	2	-	-
Hvitsten	3	4	1	-	-	-	-	-	-
Son	27	15	1	-	-	-	1	1	-
Hølen	4	2	-	-	-	-	-	1	-
Bygder	441	274	34	4	-	10	1	1	-
Akershus Amt	3041	1841	272	26	10	67	29	14	1
Byer	118	77	11	2	-	-	3	2	-
Bygder	2923	1764	261	24	10	67	26	12	1

Mænd og 24 voxne Kvinder. Sædet for Bruddet er angivet saaledes i 79 Tilfælde:

Fractura cranii	4	Fractura pelvis	1
— maxillæ inferioris	1	— colli femoris	12
— costarum	12	— femoris	3
— claviculæ	4	— patellæ	1
— humeri	7	— cruris	10
— antibrachii	3	— tibiæ	2
— radii	7	— fibulæ	10
— digit. manus	1	— pedis	1

Af **Luxationer** opgives 27 Tilfælde. For 22 anføres Kjøen og Alder nemlig 3 Gutter og 3 Piger, 11 voxne Mænd og 5 voxne Kvinder. Luxationens Art er angivet saaledes i 27 Tilfælde:

Luxatio maxillæ inferioris	2	Luxatio antibrachii	6
— claviculæ	1	— radii	2
— humeri	15	— manus	1

Af **Brok (Hernia)** opgives 66 Tilfælde og kjendes 5 Dødsfald. For 60 Tilfælde anføres Kjøen og Alder nemlig: 11 Gutter, 2 Smaapiger, 28 voxne Mænd og 19 voxne Kvinder. Brokets Art er angivet saaledes i 54 Tilfælde: 38 Hernia ingvinalis, 11 Hernia cruralis og 5 Hernia umbilicalis.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 45, hvoraf 9 i Akers, 16 i Ullensakers, 5 i Hølands og 15 i Follo's Distrikter. Udfald og Indikation sees af følgende Tabel (se Side 28).

Antal Fødte og Døde sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1200 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 60,5.

Døde paa Barselseng. Presterne have opgivet 10 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsarsag for 10 Kvinder, hvoraf 5 døde af Barsel-feber, 1 efter besværlig Forløsning, 1 af Barselkrampe, 1 af Blødning, 1 af Emboli. 1 Kvinde, der led af Bækkensneverhed, og hos hvem Forløsningen forsøgte 3 Gange, døde uforløst 7de Dag efter Frugt vandets Afgang.

De hyppigst opgivne Dødsarsager vare:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Diphtherit	183	5	178
Lungebetændelse	113	4	109
Lungetuberkulose	111	5	106
Kræft	67	1	66
Alderdomssvaghed	51	1	50
Chronisk Bronchit	41	-	41
Akut Bronchit	37	4	33
Organisk Hjertesygdom	36	2	34
Diarrhoe akut og Cholera nostras	36	2	34
Mæslinger	32	1	31

Veirliget. I Follo Distrikt var den første Halydel af Vinteren temmelig kold, ligesaa Vaaren med Snefald af og til ligetil Slutningen af Mai. Sommeren god, ligesaa Høsten indtil Midten af Oktober, da stadig Frost indtraf. Afgrøden, der led Skade ved Frostnat til 28de September, blev paa de fleste Steder mindre god.

Hygieniske Forhold. For Asker anføres, at det stadige Samkvem med Christiania ved lette Kommunikationer med Jernbane og Dampskib flere Gange daglig har affødt, at de gamle, rent landlige Skikke med Mad og Husstel mere og mere vige Plads for en mere bymæssig Levevis. I Herredet er nu 3 Meierier med betydelig Afsætning til Bygdens Folk, 2—3 Slagterforretninger med stadig Forsyning af ferskt Kjød, 4—5 Bagerier. Brød, Melk, Kjød kjøres stadigt omkring til Husene Herredet rundt; Flesket, Saltmadfadet og Spegemaden, det tunge, raastegte, hjemmebakte Brød, de store Masser haardkogt Vandgrød, Kaffe o. s. v. træde mere og mere i Baggrunden og afløses af mere letfordøielige Næringsmidler. I Aarets Løb ere i Herredets Kommunelokale afholdt nogle Foredrag om smitsomme Sygdomme og Lungetuberkulose. (Chr. Døderlein). Fra Eidsvold anføres, at der nu er bleven rig Tilgang paa Melk, som derfor paa Grund af den lave Pris mere og mere afløser Brugen af Kaffe; man ser nu mere almindelig, at Arbeidere paa egen Kost komme med sin Flaske fyldt med Melk, istedetfor at den før var fyldt med Kaffe. Nydelsen af berusende Drikke er i Aftagende, hvilket maa tilskrives ikke alene Mangel paa Evne til at købe men ogsaa Vanskeligheden ved at erholde samme, da Kommunebestyrelserne have betydelig indskrænket Udsalgstederne. Man kan regne, at Landmanden i Gjennemsnit erholder 8 Øre pr. Liter Melk og dette er høit beregnet. Uagtet den lave Pris paa Melk og Mel, der udgjør Arbeiderens væsentligste Næring paa disse Kanter, er Arbeidslønnen lige stor, og Arbeideren er under disse Forhold bedst faren, medens det stiller sig slettet for Gaardbrugeren, især paa smaa Gaarde, som ere de almindeligste i Eidsvold, hvor Delingen af Gaardene for længere Tid tilbage

er foregaaet i utilbørlig Udstrækning. Gaardbrugerne maa se sig om efter enhver Bifortjeneste, selv om den er noksaa slet, da Gaarden ikke kan ernære ham. Gaardens Drift bliver forømt, Afkastningen af Gaarden liden. Paa Grund af Gaardbrugernes daarlige økonomiske Vilkaar staar derfor Jordbruget i Eidsvold paa et lavt Standpunkt. Som Exempel paa Landmandens prekære Stilling anføres, at Bifortjenesten navnlig Kjørsel i de sidste Aar er gaaet ned til et før ukjendt Minimum, og det er almindeligt, at en Mand slæber med Hest og Kjøreredskab den hele Dag for 2 Kroner, medens Arbeideren tjener Kr. 1,50 i samme Tid. (N. W. Thoresen).

Fra Follo Distrikt anføres derimod, at Melk ofte er vanskelig at opdrive og savnes meget under Sygebehandlingen. Det har i det forløbne Aar været trange Tider for Husmands og Arbeidsklassen paa Grund af den store Indskrænkning i Is- og Tømmertrafikken. (J. Langberg). Fra Enebak anføres, at Herredets Sundhedskommission paa Grund af de stadige Ulykker ved Tærse- og Hakkelsemaskiner, der foranlediges ved Sammenkoblingen af de brugelige Hestevandringer, for et Par Aar siden tog den Beslutning at paabyde Enhver, der bruger Hestevandringer, at overdække Koblingen saaledes, at disse ikke ved Uagtsomhed under Arbeidet kan gribe fat i Arbeiderens Klæder. Fattiggaaarden i Enebak har gjennemsnitligt havt et Belæg af mellem 20—30 Lemmer og synes fremdeles gavnlig i Fattigvæsenets Tjeneste. (Chr. Benneche).

Badéindretninger. Grefsen Vandkuranstalt og Eidsvold Bad vare i Virksomhed. Drøbak søgtes af det vanlige Antal Badegjæster i Sommertiden.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	22	2401	39	1	2888	5
Aker	6	667	¹⁾ 7	-	832	2
Ullensaker	6	1160	²⁾ 10	-	984	-
Høland	4	216	³⁾ 4	-	452	-
Follo	6	358	⁴⁾ 18	⁵⁾ 1	620	3

¹⁾ Aker 5, Skedsmo 1, Bærum 1; ²⁾ Ullensaker 3, Eidsvold 2, Feiring 1, Sørum 1, Næs 1, Nannestad 1, Hurdalen 1; ³⁾ Høland 1, Fet 1, Urskog 1; ⁴⁾ Drøbak 10, Aas 3, Enebak 3, Vestby 1, Fron 1; ⁵⁾ Son 1.

III. Smaalenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		32,281	107 804	34	2	42	25
1. Eidsberg		10,795	23 412	4	-	9	7
	Rødenæs	2,85	2 366	-	-	2	2
	Rakkestad	3,263	5 940	1	-	2	1
	Eidsberg	1,797	5 535	2	-	2	1
	Trygstad	1,56	4 337	1	-	1	1
	Askim	0,530	2 430	-	-	1	1
	Skibtevdt	0,795	2 804	-	-	1	1
2. Moss		6,186	19 445	7	-	10	5
	Moss, Kjøbstad	0,011	5 117	6	-	3	-
	Moss Landsogn	0,444	808	-	-	²⁾ 1	-
	Spydeberg	1,089	2 610	1	-	1	1
	Haabøl	0,126	2 372	-	-	1	1
	Vaaler	1,953	2 747	-	-	2	1
	Raade	0,892	3 029	-	-	1	1
	Rygge	0,671	2 762	-	-	1	1
3. Sarpsborg		5,479	41 293	11	1	13	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	0,002	3 272	4	-	2	-
	Fredriksstad —	0,085	9 616	6	1	3	-
	Tune	1,392	7 037	-	-	1	1
	Varteig	0,544	1 353	-	-	1	1
	Skjeberg	1,518	4 523	-	-	1	1
	Borge	0,607	4 066	1	-	1	1
	Onsø	0,950	5 063	-	-	2	2
	Glemminge	0,381	6 363	-	-	³⁾ 2	1
4. Hvaløerne		9,806	13 862	⁴⁾ 4	-	6	6
	Hvaløerne	0,677	2 476	-	-	2	2
	Berg	2,003	3 772	-	-	⁵⁾ 1	1
	Id	2,997	3 593	2	-	1	1
	Aremark	4,129	4 021	1	-	2	2
5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt	Fredrikshald, Kjøbstad	0,015	9 792	8	1	4	-

¹⁾ Om Byernes Folkemængde den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Jordemoderen bor i Moss. ³⁾ 1 Jordemoder bor i Fredriksstad. ⁴⁾ Distriktslægen bor i Fredrikshald. ⁵⁾ Jordemoderen bor i Fredriksstad.

Sundhedstilstanden skildres fra de fleste Distrikter som forholdsvis god, fra Eidsberg som mindre tilfredsstillende. Skarlagensfeber vedblev fra forrige Aar, men optraadte mindre udbredt og paa andre Steder end før. De katarrhalske Sygdomme og Lungebetændelse optraadte oftere, Diphtherit og Mæslinger derimod betydelig sjældnere end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2015 eller 16,7 pro mille af den beregnede Middelbefolkning (120 300). Aaret forud var Dødeligheden 16,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægenes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 34 og 35).

Typhoidfeber. En af de Syge i Eidsbergs Distrikt (Askim) var en fra Fredriksstad hjemkommen Soldat. I Sarpsborgs Distrikt forekom 24 Tilfælde og 1 Dødsfald i Fredriksstad By (16 i vestre, 8 i østre Bydel), 33 i de Fredriksstad nærliggende Herreder (Glemminge 28, Onsø 5) og 4 i Sarpsborgs Omegn, deraf et i Ullerød paa en Plads, hvor Sygdommen havde været forrige Aar. En Syg i Hvaløernes Distrikt (Berg) antages smittet af en Besøgende, der 2 Maaneder iforveien var udskreven fra Trondhjems kommunale Sygehus i fuldstændigt Velbefindende, efterat hans Klæder vare blevne desinficerede og han selv badet. 5 Tilfælde behandlede i Byen og 1 paa Sygehus i Fredrikshald, hvor Sygdommen i de senere Aar anføres at være optraadt sjældnere end i tidligere Aar.

Cerebrospinalmeningit optraadte kun spredt og med faa Tilfælde, døg er fra Tistedalen anmeldt 12, disse sidste uden Dødsfald.

Børnekopper, der optraadte epidemisk paa Hvaløerne i Slutningen af 1887, ophørte i Midten af Januar 1888 (jfr. Beretning om Sundhedstilstanden m. m. i 1887, S. 32).

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes i Sarpsborgs Distrikt og Fredrikshald et større Antal end Aaret forud, i de øvrige et betydeligt mindre Antal. Sygdommen forekom over hele Eidsbergs Distrikt, mest udbredt i 1ste Halvaar, senere aftagende. I Spydeberg og Haabøl — Moss Distrikt — viste den sig epidemisk i Aarets første Maaneder. I Sarpsborg Distrikt anmeldtes 22 Tilfælde og 2 Dødsfald fra Sarpsborg By, 103 Tilfælde og 12 Dødsfald fra Fredriksstad By. Den omtales desuden som udbredt i Landdistrikterne, men oftere i saa lette Former, at den ikke anmeldtes og kun leilighedsvis blev opdaget. Fra Juni Maaned forekom spredte Tilfælde mest i de bymæssig bebyggede Arbejderstrøg ved Sannesund og Greaker. Enkelte Tilfælde vare af grav Charakter med diphtheritlignende Belæg i Halsen og med dødelig Udgang som Følge af dettes Udbredning til Struben. Flere Voxne bleve angrebne og da gjerne med heftig Halsaffektion af ovennævnte Beskaffenhed. I November Maaned kom en Opblussen med Lokalepidemier. For de enkelte Tilfælde viste det sig ugjærligt at udgreie Smitteoverførelsen. I Fredrikshald optraadte Sygdommen stærkest fra April til August, men var almindelig mild, lidet dødelig og sjældnere fulgt af Efter sygdomme.

Mæslinger gik som stærk Epidemi i Askim, Eidsbergs Distrikt, saa flere Skoler indstilledes, da Børnene bleve borte paa Grund af Sygdommen. I Spydeberg og Haabøl, Moss Distrikt, optraadte Mæslinger ogsaa epidemisk i Aarets første Maaneder. Kun i de alvorligere Tilfælde hentedes Læge. (Sommerfelt).

Diphtherit optraadte i det Hele sjældnere end Aaret forud. Der er anmeldt 494 Tilfælde mod 858 Angrebne Aaret forud. Fra Rakkestad, Eidsbergs Distrikt, anføres, at den optraadte sjældnere, men under slemmere Former end Aaret forud. Stærk Anæmi og Lammelser vare meget almindelige Eftersygdomme; forholdsvis mange Voxne angrebes; ingen af disse døde. Paavisning af Smitte er i Regelen ikke lykkedes, fordi Diphtherit gennem Aarens Løb har havt stor Udbredelse. Nogen Smitte udenbygd fra kunde ikke paavises, hvorimod Sygdommen

I Smaalenenes Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	72	2	72	14	9	4	3	2	2	2	8	15
Cerebrospinalmeningit	20	3	20	-	12	1	-	-	2	-	1	2
Barselfeber	12	6	12	1	4	1	2	-	1	-	-	-
Vandkopper	194	-	194	9	19	20	12	25	30	9	16	5
Skarlagensfeber	743	35	743	169	131	136	70	51	52	26	23	11
Røde Hunde	66	-	66	2	-	-	18	21	14	11	-	-
Mæslinger	392	5	382	163	101	39	12	33	19	4	6	3
Rosen	147	4	138	12	15	15	13	10	8	10	14	7
Kighoste	417	10	417	20	22	21	26	49	35	28	18	14
Diphtherit	494	103	494	60	66	63	50	47	53	24	35	20
Strubehoste	20	20	20	5	5	-	2	-	-	1	-	-
Kusma	174	-	174	10	18	37	45	22	39	2	-	1
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	4398	55	4398	640	631	490	411	315	226	165	221	295
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	1649	-	1649	230	181	184	155	119	109	74	75	98
Lungebetændelse	1059	145	1059	165	141	133	103	114	54	28	28	50
Brystbetændelse	173	9	173	14	16	15	23	12	13	9	9	13
Gigtfeber	269	3	269	19	23	37	33	30	26	16	14	12
Koldfeber	9	-	9	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Diarrhoe (akut)	1895	30	1895	149	66	92	99	110	160	199	218	259
Cholera nostras												
Blodgang	9	1	9	1	-	-	-	-	-	-	5	-
Skjørbug	7	-	6	-	-	-	1	-	1	1	2	-
Tilsammen	12219	431	12199	1683	1460	1288	1078	960	844	610	694	806

et Par Gange med temmelig stor Sikkerhed kunde tilskrives gamle, lokale «magazinerede» Smittefoci, saaledes en Gang Nedrivning af et for 2 Aar siden diphtheritsmittet Hus og en anden Gang Opbrydning af raadne Gulyplanker i et Værelse, netop der, hvor en Diphtheritsygs Seng havde staaet. I begge disse Tilfælde optraadte Sygdommen i de argeste Former. I førstnævnte Tilfælde indtraf ved Siden af anden Lamhed tillige Lammelse af begge Øines Musculi ciliares, og i sidstnævnte Tilfælde døde samtlige 3 Angrebne. Sygdommens Optraaden i Aaret synes at tyde paa mange slige Smittefoci. Jordbunden i Herredet — Lere — antages ogsaa ved sin ringe dekomponerende Evne at bidrage til, at Smittestoffets Tilintetgjørelse hindres. (Berbom). I Spydeberg, Moss Distrikt, optraadte den stærkt og meget ondartet i første Halvaar i Herredets øvre Del, uden at Smittekilden kunde opspores i de første Tilfælde. Fra Sarpsborgs Distrikt omtales, at den optraadte med værre Former, men sjældnere end Aaret forud. Til

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
8	3	2	72	2	2	1	1	-	61	1	2	-	6	-
-	-	2	20	3	4	1	1	1	1	1	-	-	14	-
3	-	-	12	6	6	3	2	2	4	1	-	-	-	-
8	15	26	194	-	2	-	58	-	67	-	5	-	62	-
15	39	20	743	35	92	1	45	1	493	29	10	-	103	4
-	-	-	66	-	-	-	34	-	4	-	8	-	20	-
1	1	-	392	5	101	3	220	2	54	-	-	-	17	-
11	7	16	147	4	10	1	35	-	66	3	4	-	32	-
34	75	75	417	10	5	-	93	1	303	9	5	-	11	-
14	20	42	494	103	187	41	148	20	123	33	7	3	29	6
3	3	1	24	24	2	2	12	12	7	7	1	1	2	2
-	-	-	174	-	1	-	122	-	47	-	-	-	4	-
314	345	345	4398	55	384	9	933	12	1917	24	137	1	1027	9
136	151	137	1649	-	65	-	320	-	648	-	49	-	567	-
55	90	98	1059	145	150	23	244	31	563	72	23	6	106	13
12	14	23	173	9	33	4	30	1	77	4	9	-	24	-
13	21	25	269	3	41	2	63	-	92	-	15	-	58	1
1	3	2	9	-	-	-	-	-	6	-	1	-	2	-
175	210	158	1895	-	115	2	533	4	645	11	48	1	554	12
-	3	-	9	1	-	-	6	-	3	1	-	-	-	-
-	1	-	7	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1	-
803	1001	972	12223	435	1200	93	2900	87	5160	196	324	12	2639	47

Fredrikshald, hvor 29 Tilfælde behandledes mod 12 Aaret forud, blev Sygdommen flere Gange tilført dels fra Nabobygderne dels fra Sverige; den optraadte mest i Sommermaanederne; flere Tilfælde vare meget ondartede.

Kusma sees optraadt epidemisk i Moss By i 1ste Halvaar.

Akut Bronchit og Katarrh optraadte i Fredrikshald med et betydeligt større Antal Tilfælde end Aaret forud, mange Tilfælde vare meget heftige, og der forekom ikke faa Dødsfald mellem smaa Børn.

Lungebetændelse sees at være forekommen hyppigere end Aaret forud i Eidsbergs, Sarpsborgs Distrikt samt Fredrikshald. Fra Rakkestad anføres, at i Aarets to sidste Maaneder angrebes et større Antal end almindeligt og ledsaget af stærke Hjernefænomener. De allerfleste vare gamle Folk, hvorfor Dødeligheden blev usædvanlig stor. Sygdommen udgjorde 8,6 pCt. af samtlige anmeldte epidemiske Tilfælde. Dødsprocenten af Behandlede var 13,7. (Aaret forud 11,9).

Liste over forskellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5	
			Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredriks- hald.					
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.				
Chronisk Rheumatisme	588	-	17	7	369	195	80	-	127	-	240	-	33	-	108	-
Fnat.	57	-	22	14	9	12	13	-	7	-	31	-	1	-	5	-
Skurv	22	-	6	12	3	1	7	-	3	-	-	-	1	-	11	-
Kjertelsyge	399	3	125	162	46	66	71	1	67	-	154	1	23	-	84	1
Rachit	157	3	83	74	-	-	10	1	17	-	82	2	5	-	43	-
Simpel Meningit	25	22	12	8	1	1	5	4	6	4	8	8	1	1	5	5
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	51	¹⁾ 34	11	11	8	10	14	7	9	7	12	8	7	6	9	6
Lungetuberkulose	563	167	19	25	244	274	74	32	63	28	309	77	31	7	86	23
Kræft	105	70	-	-	65	40	19	11	24	12	32	30	8	4	22	13
Morbus Brightii	151	44	33	18	32	68	54	16	18	4	60	16	9	4	10	4
Blegsot og Anæmi	1461	²⁾ 1	76	251	103	1031	264	1	137	-	730	-	62	-	268	-
Livmodersygdomme	283	-	-	1	-	282	51	-	43	-	86	-	15	-	88	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	2041	5	75	136	907	923	371	3	306	-	809	2	115	-	440	-
Ormesygdomme	129	-	52	55	13	9	7	-	11	-	40	-	1	-	70	-
Drankersygdomme	16	1	-	-	16	-	1	-	-	-	8	1	1	-	6	-

¹⁾ Meningitis tuberculosa 25, Tuberculosis organ. alienor 9. ²⁾ Anæmia perniciosa.

Diarrhoe og Cholera nostras. I November og Slutningen af Oktober optraadte inden en enkelt Kreds i Berg Herred (Viksletterne), Hvaløernes Distrikt, epidemisk Diarrhoe mest blandt Børn, kun hos nogle faa Voxne. Ved en af Skolelæreren efter Lægens Anmodning foretagen Optælling opgaves 31 Tilfælde foruden nogle spredte Tilfælde, der ikke kunde antages at have staaet i Forbindelse med de øvrige. Tilfældene forløb let, enkelte forbundne med lidt Feber; 3 Tilfælde efterfulgtes af Lungebetændelse. Nogen fælles Smittekilde (Vandledning, Melkeafhentningssted) kunde ikke findes. (Joh. Tandberg).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1	2	3	4	5	
			Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaløerne.	Fredrikshald.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	32	1	-	5	22	1	-	6
Gonorrhoe	102	-	5	30	34	-	4	29

Til Oplysning om endel af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabellen Side 36.

Kjertelsyge. En Læge i Rakkestad, Eidsbergs Distrikt, behandlede 62 Tilfælde, hvoraf 1 endte dødeligt.

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 15,0 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 14,5 pCt. og 22,3 pCt., i Bygderne henholdsvis 15,4 pCt. og 27,0 pCt. Fra Rakkestad, Eidsbergs Distrikt, betegnes 3 Steder i Bygden som Tuberkulosefoci, forøvrigt forekom Tilfældene spredte inden Familieme. (Berbom).

Kræft. Cand. med. Sommerfelt anfører, at i de 8 Aar, hvori han har praktiseret i Askim, ere forholdsviis de fleste Tilfælde optraadte omkring Romsaasen.

For **Brok** (Hernia) behandlede 75, 17 Gutter, 6 Smaapiger, 29 voxne Mænd og 23 voxne Kvinder. Af 40 Tilfælde opgives 5 som Hernia cruralis, 31 som Hernia inguinalis og 4 som Hernia umbilicalis. Der opgives udført 4 Herniotomier, 1 paa og 3 udenfor Sygehus, alle med dødeligt Udfald.

Af **Luxationer** behandlede 29, for 26 kjendes Kjøen og Alder, deraf 2 hos Gutter, 2 hos Piger, 15 hos voxne Mænd og 7 hos voxne Kvinder. Af 14 Luxationer vare: 8 Luxatio humeri, 2 L. antibrachii, 2 L. ulnæ, 2 L. pollicis.

Af **Benbrud** behandlede 132; for 129 kjendes Kjøen og Alder, deraf 21 Gutter, 11 Piger, 59 voxne Mænd, 38 voxne Kvinder. Af 120 Benbrud vare:

Fractura maxillæ 1	Fractura antibrachii .. 11	Fractura femoris 1
— ossis zygomatici 1	— radii 13	— cruris 10
— claviculæ 16	— ulnæ 6	— fibulæ 6
— scapulæ 3	— digitor manus 6	— tibie 5
— costarum 24	— pelvis 2	
— humeri 10	— colli femoris 5	

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Eidsbergs Distrikt ere 21 fattige Sindssyge af Christiania Fattigvæsen og 12 private Sindssyge udsatte til Forpleining; disse kontrolleres af Distriktslægen. I Fredrikshald

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	226	32	93	133
Moss	193	28	87	106
Moss By	94	16	43	51
Bygder	99	12	44	55
Sarpsborg	478	77	196	282
Sarpsborg By	42	9	13	29
Fredriksstad —	213	28	78	135
Bygder	223	40	105	118
Hvaløerne	43	7	12	31
Fredrikshald	173	23	47	126
Smaalenenes Amt	1113	167	435	678
Deraf i Byer	522	76	181	341
— Bygder	591	91	254	337

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bør- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Eidsberg	678	444	57	7	4	13	8	3	-
Moss	722	365	49	5	1	18	8	2	-
Moss By	302	160	31	4	1	4	4	-	-
Bygder	420	205	18	1	-	14	4	2	-
Sarpsborg	1711	793	156	15	5	42	13	3	1
Sarpsborg By	87	45	10	1	-	3	1	2	-
Fredriksstad —	418	184	29	3	-	8	2	-	-
Bygder	1206	564	117	11	5	31	10	1	1
Hvaløerne	472	222	25	-	1	11	7	-	-
Fredrikshald	400	191	48	6	-	3	11	2	-
Smaalenenes Amt	3983	2015	335	33	11	87	47	10	1
Deraf i Byer	1207	580	118	14	1	18	18	4	-
— Bygder	2776	1435	217	19	10	69	29	6	1

forpleiedes i Henhold til Sindsygelovens § 19: 13 Sindssyge, hvoraf 5 vare indlagte paa Asyl og 8 udsatte paa Landet, samt efter § 17: 7 Sindssyge, udsatte i Byen og nærmeste Omegn.

Obstetriciske Operationer i Smaalenenes Amt.

Indikation.	Tangforlæsning.			Vending.				Udtrækning.			Partus præma- turus artificialis.		Perfora- tion.	Efter- byrdsope- ration.
	Mødre		Børn	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Moder	Barn	Mødre	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	44	37	7	3	-	3	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-
Bækkensneverhed	¹⁾ 10	7	3	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	1	3	-
Barselkrampe	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	-	1	-	1	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-
Trange ydre Fødselsdele	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtfødsel	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— med fremfalden Arm og Navlesnor	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Foster	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sædefødsel	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Krydsende Tvillinger	-	1	-	1	-	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilsammen	59	50	10	9	1	6	4	3	2	1	1	1	4	6
		60		10		10			3					

¹⁾ En Gang rachitisk Bækken, Barnet ilive. ²⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning. ³⁾ 2den Tvilling, 1ste Tvilling forløst med Tang.
⁴⁾ Den forliggende Efterbyrd fødtes først, paa Fosteret i Sædeleie gjordes Udtrækning. ⁵⁾ Conjugata 9 ctm. Fødselen indlededes i 35te Uge.
⁶⁾ Stærk Udmattelse, Fosteret afdødt.

Antal Fødte og Døde sees af Tabel Side 38.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1968 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 50,6.

Af obstetriciske Operationer udførtes af Lægerne tilsammen 84, hvoraf 6 i Eidsbergs, 11 i Moss, 50 i Sarpsborgs, 5 i Hvaløernes Distrikter og 12 i Fredrikshald. Indikation og Udfald for disse Operationer sees af Tabel Side 39.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 11 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 10 Kvinder, hvoraf 6 døde af Barsel-feber, 3 af Barselkrampe og 1 af Livmoderbristning.

De hyppigste Dødsårsager vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	167	76	91
Lungebetændelse	145	55	90
Diphtherit	103	24	79
Kræft	70	33	37
Akut Bronchit	55	31	24
Organisk Hjertesygdom	45	26	19
Nephrit, Morbus Brightii	44	12	32
Alderdomssvaghed	41	29	12
Skarlagensfeber	35	19	16

Hygieniske Forhold. I Fredriksstad er af Kommunen bevilget Løn til en Sanitetskonstabel, der er stillet til Sundhedskommissionens Disposition. Efter den indvundne Erfaring har Foranstaltningen vist sig meget nyttig. Herom anføres bl. a.: «Det har i indeværende Aar ved denne Funktionærs Assistance været muligt hvert Kvartal at faa fuldstændig inspiceret i sanitær Henseende hele Byen; over forefundne Mangler har han ført sin Protokol, ligesaa over Afhjelpelsen af saadanne, og er denne hans Fortegnelse kvartaliter bleven forelagt og gennemgaaet af Sundhedskommissionen, som da gennem Politiet har skredet ind, hvor det har vist sig nødvendigt. Hver eneste Dag til forud fastsat Tid har Sanitetskonstabeln indfundet sig hos Ordføreren i Sundhedskommissionen for at aflægge Rapport og modtage Meddelelse om Arbejde, der skulde udføres. Man har saaledes kunnet føre et effektivt Tilsyn med smitsomme Sygdomme, af hvilke nu saavel Diphtherit som Typhoidfeber blive paa Kommunens Regning at behandle paa Sygehus overalt, hvor ikke tilstrækkelig Isolation i Hjemmet kan foranstaltes, og til saadan fordres foruden eget Værelse ogsaa egen Pleierske». (Giebelhausen).

Badeindretninger. Moss Badehus var aabent i 79 Dage. Der leveredes 3547 Søbad, 668 Karbad, 606 Douchbad, 611 Karbad med Styr og 76 Styrtebad. I Badehuset for Arbeidsklassen toges omtrent 4000 Søbad og i et af Brændevinssamlaget understøttet privat Badehus, der er aabent hele Aaret, for varme Bad leveredes 2304 Karbad og 29 Dampbad. Fredrikshalds Badehus var aabent hver Dag fra Begyndelsen af Juni til henimod Udgangen af September, den øvrige Del af Aaret hver Fredag og Lørdag. Der er ialt leveret 3711 Bad, dels Dampbad dels varme Karbad med Styr.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtet har Amtssygehuset i Fredrikstad, desuden findes i Moss, Fredriksstad og Fredrikshald kommunale Sygehuse. I Fredrikshald findes et lidet Sygehus, tilhørende den katolske Menighed.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	17	2870	77	3729	5
Eidsberg	5	434	³⁾ 16	664	-
Moss	4	¹⁾ 837	⁴⁾ 20	662	1
Sarpsborg	5	²⁾ 1105	⁵⁾ 28	1609	4
Hvaløerne	2	85	⁶⁾ 5	517	-
Fredrikshald	1	409	8	277	-

¹⁾ I Moss By 600. ²⁾ I Sarpsborg By 83, i Fredriksstad By 480. ³⁾ Eidsberg 3, Rakkestad 3, Skibtvæt 3, Askim 3, Trygstad 2, Askim 2. ⁴⁾ Moss By 14, Vaaler 1, Rygge 1, Raade 1, Moss Landsogn 1, Spydeberg 1, Haabøl 1. ⁵⁾ Fredriksstad 22, Sarpsborg 3, Skjeberg 1, Varteig 1, Borge 1. ⁶⁾ Id 2, Berg 1, Aremark 1, Hvaløerne 1.

Fattiggaarden Aartorp i Rakkestad har for lidet Husrum til fuldt ud at kunne opfylde sin Bestemmelse. Kostholdet er meget tilfredsstillende. Trods det Fak- tum, at alle Fattiglemmerne synes, de have det sorgfrit og nyde god Forpleining, er der stor Skræk blandt Fattige i Bygden for at komme paa Aartorp. Dette har bevirket, at Mange, som af gammel Slendrian have trukket paa Fattigvæsenet, ved Trudsel om at anbringes paa Aartorp, have grebet sig sammen og ved eget Arbeide livnæret sig og sine. Derved har Fattiggaarden sat meget «Dødkjød» i Aktivitet (Borbom).

IV. Buskeruds Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		114,02	102 186	31	3	39	19
1. Drammen		4,690	31 370	8	2	13	2
	Drammen, Kjøbstad .	0,045	18 643	8	2	8	-
	Lier	2,473	7 022	-	-	2	-
	Røken	0,894	2 828	-	-	2	1
	Hurum	1,270	2 444	-	-	1	1
	Holmsbo, Ladested.	0,002	433	-	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
2. Ringerike.....		13,18	14 367	6	-	4	4
	Hønefos, Kjøbstad ..	0,01	1 149	3	-	1	-
	Hole.....	2,39	4 080	1	-	1	1
	Norderhov.....	5,90	6 870	-	-	1	2
	Aadalen.....	4,88	2 268	2	-	1	1
3. Modum.....		17,57	25 384	8	-	9	3
	Nedre Eker.....	3,85	11 690	4	-	4	1
	Øvre Eker.....						
	Modum.....						
	Sigdal.....	9,68	6 265	2	-	2	1
4. Næs.....		22,36	8 407	1	-	4	3
	Næs.....	11,94	4 196	1	-	2	1
	Gol.....	10,42	4 211	-	-	2	2
5. Aal.....		20,91	5 880	2	-	2	2
	Aal.....	20,91	3 728	2	-	1	1
	Hol.....		2 152	-	-	1	1
6. Sandsvær.....		10,01	11 766	5	1	4	2
	Kongsberg, Kjøbstad	0,02	4 357	4	1	2	-
	Sandsvær.....	5,57	4 717	-	-	1	1
	Flesberg.....	4,42	2 692	1	-	1	1
7. Rollag.....		25,30	5 012	1	-	3	3
	Rollag.....	3,28	1 773	-	-	1	1
	Nore.....	22,02	3 239	1	-	2	2

Sundhedstilstanden var i det Hele mindre god; dette skyldtes væsentlig en Mæslingepidemi i Aarets første Halvdel og et forøget Antal af diphtheriske og katarrhalske Tilfælde. Kighoste og Lungebetændelse optraadte ligeledes noget hyppigere end Aaret iforveien, medens der af Typhoidfeber anmeldtes færre Tilfælde. Skarlagensfeber og akute gastriske Sygdomme vare fremdeles temmelig almindelige.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1877 eller 18,2 pro mille af den beregnede Folkemængde ved Aarets Midte (103 300). Dødeligheden Aaret forud ligesom i 1886 var 16,5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 44 og 45).

Typhoidfeber forekom sjelden (97 Tilfælde mod 171 i 1887), de fleste (60) i Drammens Distrikt (42 i Drammens By, 18 i Landdistriktet). I Byen døde 4, i Landdistriktet ingen; i det Hele synes den forbedrede Hygiene netop overfor denne Sygdom at have vist de mest heldbringende Virkninger baade i Byen og paa Landet. (J. Dahl). Paa Drammens Sygehus behandledes 29, hvoraf

8 tilbageliggende fra Aaret iforveien, og indtraf 3 Dødsfald; fra et Hus paa Bragerøen indlagdes 3 Tilfælde, ellers optraadte Sygdommen kun sporadisk. Inden Ringerikes Distrikt opgives fra Hønefos 4 Angrebne og fra Landdistriktet 16, ingen døde. I August fik Sygdommen en pludselig Udbredelse blandt de fra Helgelandsmoen hjemvendte Soldater; de antages at være smittede gennem Melk fra Hønefos Meieris Udsalg; en Pige havde i Prodromalsstadiet i mindst 8 Dage, før hun blev liggende, staaet som Udsælgerske. (G. Dietrichson). Med de hjemvendende Soldater spredtes Sygdommen omkring til langt fra hverandre liggende Steder; dog angrebes kun en eller flere paa hvert Sted. Fra Modums Distrikt opføres 5 Tilfælde, alle i Eker; 3 af de Angrebne vare fra Helgelandsmoen hjemvendte Soldater. I Næs behandledes i Januar 3, der vare overliggende fra forrige Aar. Den fjerde, i August, var en Rekrut fra Helgelandsmoen, der kom hjem med Sygdommen fuldt udviklet. Fra Sandsvær opgives 8 angrebne, alle undtagen 1 fra Kongsberg By; samtlige behandledes udenfor Sygehus.

Af Cerebrospinalmeningit opføres fra Modums Distrikt 1 og fra Aals 3, der samtlige endte med Helbredelse.

Skarlagensfeber optraadte omtrent lige hyppigt som Aaret iforveien, dog synes den at have tiltaget noget paa Modum og i Hallingdal, medens den aftog i Nummedal. I Drammen holdt den sig hele Aaret med de fleste anmeldte Tilfælde i Januar, Februar og December; i Landdistriktet optraadte den ogsaa epidemisk hist og her hele Aaret igjennem, men havde ingen særlig Indflydelse paa Dødeligheden (85 Tilfælde med 14 Dødsfald). I Arbejderboligerne ved Engene i Hurum var Sygdommen almindelig i Høstmaanederne; det første Tilfælde optraadte hos Dampskibsmaskinisten, der sandsynligvis havde bragt Smitte med fra Christiania. (Lassen). I Ringerikes Distrikt var den temmelig udbredt i 1ste Halvdel af Aaret, senere forekom forholdsvis faa og spredte Tilfælde. Inden Modums Distrikt optraadte den næsten udelukkende i Eker, hvor den fortsatte sig som en mild Epidemii fra foregaaende Aar. I Næs Distrikt, hvor Sygdommen allerede siden Midtsommer 1887 havde hersket epidemisk, udbredte den sig i Løbet af Aaret videre indover Dalen til saagodt som ethvert Hus, hvor der var Børn; Sygdommens Mildhed bidrog til dens store Udbredelse, idet mange Børn gik oppe og sammen med andre under hele dens Forløb. I Nabodistriktet Aal var den inden Aals Herred ikke lidet udbredt i Aarets sidste 8 Maaneder, men den artede sig i Regelen mildt, hvorfor mange af de Angrebne ikke kom under Behandling. I Sandsvær forekom de fleste Tilfælde i Aarets første Halvdel; fra Rollag nævnes den ikke.

Af røde Hunde opgives en Del Tilfælde fra Drammens By og Modums Distrikt.

Mæslinger, af hvilke der allerede i Slutningen af 1887 var iagttaget nogle faa Tilfælde paa Drammenskanten og i Rollag, udbredte sig over Nytaar raskt over største Delen af Amtet. Den sidste større Mæslingepidemi i Amtet indtraf i 1872. Fra Drammens By anmeldtes 1179 eller 5,9 pCt. af Befolkningen (denne ansat til 20 000); særegne Forholdsregler mod Sygdommens Udbredelse antoges frugtesløse. I Holmsbo og Omegn gik den epidemisk om Sommeren og Høsten. I Ringerikes Distrikt synes Sygdommen kun at have optraadt sjelden. I Modum siges den at være faret som et Uveir over Distriktet i kort Tid. Epidemien begyndte ved Nytaarstider i nedre Ekers Børnehjem, hvorfra et Barn havde været i Julebesøg i Christiania. Skjønt Børnehjemmet blev isoleret, spredtes dog Sygdommen omkring i en Fart, tog snart en nordlig Retning og skred frem omtrent 1 Kilometer for hver Uge. Den skaanede næsten ingen, der ikke tidligere havde havt den. Mange Voxne, selv en 70aarig Mand, angrebes haardt. Efterat Epidemien i Begyndelsen af August var standset i Eker, fortsatte den sin

I Buskeruds Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	97	5	97	11	5	8	4	6	-	12	18	6
Cerebrospinalmeningit .	4	-	4	1	-	-	-	-	-	3	-	-
Barsel-feber	40	3	40	3	2	4	2	7	3	2	1	4
Vandkopper	91	-	88	21	7	3	9	4	5	6	3	3
Skarlagensfeber	614	38	614	64	61	49	49	37	23	38	40	54
Røde Hunde	42	-	42	2	-	-	-	-	2	10	1	-
Mæslinger	1902	61	1902	32	233	821	408	204	89	47	8	13
Rosen	185	2	185	10	21	13	15	16	20	14	11	16
Kighoste	510	12	510	46	40	13	24	35	58	45	42	40
Diphtherit	423	115	423	61	30	32	55	30	46	40	28	20
Strubehoste	38	26	36	2	6	7	2	6	2	2	-	2
Kusma	46	-	45	14	7	1	15	2	1	3	1	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	3572	67	3552	424	530	375	278	216	161	174	141	213
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	1215	-	1215	179	121	130	97	93	74	75	44	53
Lungebetændelse	522	90	522	39	30	66	69	60	39	21	12	13
Brystbetændelse	153	2	150	16	9	14	13	15	12	13	9	14
Gigtfeber	296	6	293	39	28	24	36	38	20	23	24	6
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	1574	27	1570	108	86	63	96	87	122	196	229	158
Colera nostras												
Blodgang	9	1	9	2	1	-	-	1	-	4	-	-
Tilsammen	11334	455	11298	1074	1217	1623	1172	857	677	728	612	629

Vandring i Modum og Sigdal. (Th. Collett). Fra Næs i Hallingdal omtales kun et Tilfælde, antagelig medført fra Drammen. I Rollag var Sygdommen meget udbredt i Sommermaanederne; de Angrebnes Antal maa tælles i mange Hundreder, men kun et forsvindende Tal kom under Behandling.

Kighoste optraadte almindelig i Drammen næsten hele Aaret igjennem, i Holmsbos og Drammens Landdistriktet særlig i Høstmaanederne. I Hønefos By var den almindelig i Mai—August, i Ringerikes Landdistrikt og paa Modum til Aarets Slutning. Fra Hemsedal i Næs Distrikt omtales den som temmelig udbredt fra Sommerens Begyndelse, medens den ellers ikke synes at have forekommet i Hallingdal. I Kongsberg, hvor Sygdommen havde været almindelig i Slutningen af 1887, forekom de fleste Tilfælde i Januar—Februar. I Rollag Distrikt var den meget udbredt, men kun faa kom under Behandling.

Af **Diphtherit** opgives 423 Angrebne og 115 Døde mod henholdsvis 361 og 91 i 1887. Sygdommen havde størst Udbredning i Drammens og Sands-

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
					1		2		3		4		5		6		7	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Drammen.		Ringerike.		Modum.		Næs.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.
11	9	7	97	5	60	4	20	-	5	-	4	-	-	-	8	1	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
3	1	8	40	3	15	2	5	1	2	-	2	-	2	-	13	-	1	-
2	12	11	91	-	27	-	41	-	15	-	-	-	3	-	5	-	-	-
55	75	69	614	38	172	24	127	4	164	3	85	3	35	1	31	3	-	-
-	6	21	42	-	36	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	24	10	1902	61	1274	46	11	-	330	10	1	-	-	-	238	4	48	1
9	17	23	185	2	77	1	29	-	43	1	6	-	10	-	16	-	4	-
90	38	39	510	12	174	7	212	3	95	-	2	-	-	-	19	2	8	-
15	37	29	423	115	213	63	26	3	32	14	8	4	5	-	120	28	19	3
1	6	-	38	26	17	13	6	2	6	4	1	-	1	1	7	6	-	-
-	1	-	46	-	13	-	1	-	1	-	-	-	1	-	30	-	-	-
305	320	413	3572	67	1809	45	494	6	700	9	18	-	36	-	478	7	37	-
82	142	123	1215	-	738	-	96	-	189	-	1	-	16	-	161	-	14	-
42	58	73	522	90	194	42	77	11	115	16	9	1	15	2	106	17	6	1
11	10	14	153	2	48	-	33	-	40	2	6	-	7	-	9	-	10	-
11	21	23	296	6	106	-	39	-	62	2	22	1	36	1	26	2	5	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
143	161	121	1574	27	612	14	291	3	340	4	4	-	20	-	286	5	21	1
-	-	-	9	1	-	-	-	-	4	-	-	-	5	1	-	-	-	-
794	938	984	11334	455	5585	261	1508	33	2151	65	169	9	195	6	1553	75	173	6

værs Distrikter. I Drammen forekom den hele Aaret igjennem, noget sjeldnere i August—Oktober, men atter almindeligere i Aarets 2 sidste Maaneder. Dødeligheden var temmelig stor nemlig 52 af 155, altsaa omtrent 33 pCt., vel nærmest en Følge af de mislige Lazaretforhold, da man fremdeles er henvist til at benytte det gamle Sygehus som Lazaret, uagtet dette ikke i fjærneste Maade tilfredsstiller de tarveligste Fordringer til et saadant. (J. Dahl). I Holmsbo optraadte der af og til spredte Husepidemier som Rester efter Sygdommen Høsten iforveien, men den fik ikke nogen større Udbredning. I Drammens Landdistrikt havde den ikke nogen særlig Indflydelse paa Dødeligheden, der omtales kun 9 Dødsfald. I Ringerikes Distrikt var den adskillig mere udbredt end Aaret iforveien, men blev sjeldnere udover Høsten. I Modum havde den ikke stor Udbredning; den optraadte som smaa lokale Epidemier, der hurtig begrænsedes. I Næs forekom i 3 nærliggende Huse 8 Tilfælde, hvoraf 4 endte dødeligt; for det første Tilfælde kunde Smitteimporten ikke sikkert paavises, derimod for de øvrige direkte Omgang eller

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne :															
								1		2		3		4		5		6		7			
	Dram- men.							Ringe- rike.		Modum.		Næs.		Aal.		Sands- vær.		Rollag.					
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.						
Chronisk Rheumatisme	659	-	1	-	385	273	24	141	-	212	-	206	-	1	-	26	-	58	-	15	-		
Fnat	289	-	80	80	46	52	15	43	-	72	-	119	-	-	-	15	-	-	-	40	-		
Skurv	109	-	45	22	27	14	7	2	-	2	-	2	-	-	-	86	-	1	-	16	-		
Kjertelsyge	442	8	171	207	25	39	23	158	7	83	-	137	-	4	-	12	-	41	1	7	-		
Rachit	213	10	137	75	1	-	18	62	5	66	2	31	3	2	-	12	-	39	-	1	-		
Simpel Meningit	26	21	14	6	2	2	11	12	12	3	2	7	3	1	1	-	-	2	2	1	1		
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	68	35	11	32	9	16	19	24	9	7	7	21	13	1	1	1	1	3	2	11	2		
Lungetuberkulose	399	180	26	38	154	178	25	151	86	48	9	95	35	4	4	7	5	77	29	17	12		
Kræft	128	¹⁾ 92	-	1	68	59	20	43	34	29	17	31	23	5	3	5	1	12	11	3	3		
Morbus Brightii	181	37	22	13	72	71	21	74	17	39	6	49	9	4	3	3	-	11	2	1	-		
Blegsot og Anæmi	2007	1	136	338	127	1403	25	895	-	457	-	365	-	17	-	53	-	199	1	21	-		
Livmodersygdomme	398	-	-	2	-	396	23	133	-	52	-	156	-	5	-	11	-	34	-	7	-		
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1893	5	74	113	817	889	24	697	2	250	-	618	1	38	-	59	2	184	-	47	-		
Ormesygdomme	136	-	57	48	9	18	13	62	-	10	-	60	-	-	-	-	-	2	-	2	-		
Drankersygdomme	12	-	-	-	12	-	5	7	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-		
Struma	120	-	3	11	11	91	21	22	-	41	-	48	-	-	-	2	-	6	-	1	-		

¹⁾ Alle Cancer.

Oversendelse af Klæder, brugte af de Syge. Som endelig Desinfektion bleve Klæder og en Del Bohave opbrændt, hvilket paa Grund af Folkenes Fattigdom erstattedes af Amtet. (A. Olsen). I Aal iagttoges i November 5 Tilfælde uden Dødsfald. I Sandsvær forekom Sygdommen baade paa Kongsberg og i Landdistriktet temmelig almindelig, dog var den i Byen sjelden udover Høsten. Fra Rollag omtales 19 spredte Tilfælde; Befolkningen er meget bange for Sygdommen, Lægen tilkaldes snart og finder ingen Vanskelighed ved at iverksætte en betrygende Isolation; Udbredelse af Sygdommen fra noget af de angrebne Steder kjendes heller ikke. (Synnestvedt).

Akute Katarrher i Luftveiene og Lungebetændelse forekom noget hyppigere end Aaret iforveien.

Gigtfeber anføres at optræde ganske hyppigt i Aals Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1	2	3	5	6	7
			Dram- men.	Ringe- rike.	Modum.	Aal.	Sands- vær.	Rollag.
			Tilf. Df.	Tilf.	Tilf. Df.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	69	2	23 1	15	28 1	2	1	-
Gonorrhoe, Urethrit	83	-	61 -	9	7 -	1	4	1

I Modums Distrikt fik Syphilis i Aarets første Halvdel nogen Udbredning. Af Distriktslægen behandlede 10 Tilfælde, og 3 indsendtes til Amtssygehuset paa Kongsberg. Samtlige Tilfælde havde samme Udspring, en flere Gange paa Rigshospitalet for konstitutionel Syphilis behandlet Person, der sidst udskreves i Slutningen af 1887, og som under sit Ophold i Bakke Sogn af Eker umiddelbart efter Udskrivningen paaførte ikke ganske faa Piger Sygdommen. Enkelte af disse førte Sygdommen videre, hvorved en hel Familie paa uskyldig Maade blev inficeret. Der blev optaget Forhør, men Personen erklærede, at han, netop udskreven fra Hospitalet, ansaa sig smittefri og undgik Straf. (Th. Collett).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 46.

Skurv. Af Buskeruds Amdtsformandskab bevilgedes 400 Kroner til Udryddelse af Skurv med Forbehold af $\frac{1}{4}$ Bidrag af vedkommende Kommune, og af Staten bevilgedes Skydsgodtgjørelse for Distriktslægenes Reiser til Skurvsyge. Ved disse ekstraordinære Foranstaltninger lykkedes det i Aals og Rollags Distrikter at faa en Flerhed af disse Patienter under Behandling. Distriktslægen i Aal anfører, at de fleste skurvede Personer i Aal og Hol behandlede, medens enkelte viste sig aldeles umedgjærlige og unddroge sig Behandlingen, og Lægen og hans Medhjælpere vare som oftest mindre velkomne. Antallet af Tilfælde inden Aals Distrikt opgives til 86, idet alle Distriktslægen bekjendte Tilfælde ere medtagne, og saa nær som mulig kjendes nu alle. (Rømcke). Ogsaa fra Rollag, hvor 16 kom under Behandling, klages over, at Skurvpatienterne vise en afgjort Ulyst til at underkaste sig Behandling, og at de lokale Forhold lægge mange Vanskeligheder iveien, idet Behandlingen ofte maa afbrydes paa Grund af, at de Syge om Vinteren ere beskjæftigede med Tømmerhugst i Skovene og om Sommeren ofte ligge tilfjelds. (Synnestvedt).

Obstetriciske Operationer i Buskeruds Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Sædefødsel.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Børn		Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	31	-	30	²⁾ 1	1	-	-	1	2	2	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	¹⁾ 2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	-	1	-	1	³⁾ 1	1	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-
For stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 2
Tilsammen	38	2	35	5	9	1	5	5	3	2	1	1	4
	40		40		10		10			3			

¹⁾ Dødsårsag for begge: Barselkrampe. ²⁾ 1ste Tvilling, 2den fødtes i Sædeleie ved Naturens Hjelp. ³⁾ Dødsårsag: Blødning.
⁴⁾ Efter forgjæves Tang- og Vendingsforsøg. 2 Læger tilstede. ⁵⁾ 1 Gang 5 Dage efter Forløsningen.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	Af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen	638	86	261	377
Drammen By	381	53	160	221
Holmsbo —	13	-	8	5
Bygder	244	33	93	151
Ringerike	112	9	33	79
Hønefos By	15	2	3	12
Bygder	97	7	30	67
Modum	236	35	65	171
Næs	27	4	9	18
Aal	26	5	6	20
Sandsvær	186	29	75	111
Kongsberg By	105	18	37	68
Bygder	81	11	38	43
Rollag	47	12	6	41
Buskeruds Amt	1272	180	455	817
Deraf i Byer	514	73	208	306
— - Bygder	758	107	247	511

Lungetuberkulose optraadte i Rollag med et forøget Antal Tilfælde; i Aarets Løb døde 13,5 pCt. af samtlige i Distriktet døde af denne Sygdom, medens Procenten i intet af de foregaaende 10 Aar var over 9,5. (Synnestvedt).

For det hele Amt udgjorde Lungetuberkulosen 14,15 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 22,1 pCt. af kjendte Døde af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 14,2 pCt. og 23,9 pCt., i Bygderne 14,1 pCt. og 20,9 pCt. Se ovenstaaende Tabel.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Fra Ringerike anføres, at de i privat Forpleining udsatte overalt synes at behandles forsvarlig; særlig fremhæves Forpleiningen som god paa en Gaard i Hole, hvor 4 af Herredets 6 privatforpleiede Sindssyge ere anbragte. (G. Dietrichson).

Struma siges at forekomme meget hyppig i Rollags Distrikt.

For **Brok** (Hernia) behandledes 76. Hernia inguinalis 61, Hernia cruralis 7, Hernia umbilicalis 6, Hernia ventralis 2. Brok siges at høre til de hyppigste og almindeligste Forekomster i Rollags Distrikt.

Af **Benbrud** opføres 158 Tilfælde.

Fractura maxillæ inf. 1	Fractura antibrachii . . . 13	Fractura femoris 13
— sterni 2	— radii 17	— cruris 22
— costarum 27	— ossis metacarpi 2	— tibiæ 10
— claviculæ 14	— digitorum 8	— fibulæ 12
— scapulæ 1	— pelvis 1	
— humeri 9	— colli femoris . 6	

For **Luxationer** behandledes 38 Personer.

Luxatio maxillæ inf. . . 1	Luxatio humeri 32	Luxatio tibiæ 1
— manus 1	— antibrachii . . . 3	

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Le- vende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	Ved Drab.
Drammen	1059	663	134	7	5	34	9	2	-
Drammen By	646	388	82	5	1	19	7	2	-
Holmsbo —	9	13	2	-	-	-	-	-	-
Bygder	404	262	50	2	4	15	2	-	-
Ringerike	563	237	39	9	-	15	4	1	-
Hønefos By	98	25	7	1	-	2	-	-	-
Bygder	465	212	32	8	-	13	4	1	-
Modum	806	407	58	6	3	25	9	2	-
Næs	232	119	22	4	-	6	3	-	-
Aal	153	92	12	5	3	4	1	1	1
Sandsvær	374	271	43	7	3	15	1	-	-
Kongsberg By	162	124	19	3	2	11	-	-	-
Bygder	212	147	24	4	1	4	1	-	-
Rollag	126	88	11	1	-	5	3	-	-
Buskeruds Amt	3313	1877	319	39	14	104	30	6	1
Deraf i Byer	915	550	110	9	3	32	7	2	-
— Bygder	2398	1327	209	30	11	72	23	4	1

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	180	73	107
Diphtherit	115	64	51
Kræft	92	30	62
Lungebetændelse	90	28	62
Alderdomssvaghed	76	20	56
Akut Bronchit	67	32	35
Mæslinger	61	36	25
Hjerneslag	51	22	29
Organisk Hjertesygdom	45	15	30
Skarlagensfeber	38	11	27
Morbus Brightii	37	14	23
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungen	35	10	25

Af obstetriciske Operationer udførtes ialt 58, deraf 21 i Drammens, 9 i Ringerikes, 19 i Modums og 9 i Sandsværs Distrikter. Om Indikationer og Udfald se foranstaaende Tabel.

Om Jordemoderhjelpen se nedenstaaende Tabel.

Uddrag af Jordemødrenes Opgaver over Fødselshjelpen.

	Have bistaaet Antal fødende Kvinder.	Fødslerne opgives som							Dødfødte.				
		Trillingfødsler.	Trillingfødsler.	Isseleie.	Ansigtseie.	Tverleie.	Sædeleie.	Fodleie.	Deraf opgives				Mola.
									Ialt.	Fuldbaaren.	Ufuldbaaren.	Aborter.	
8 Jordemødre i Drammens By	748	1	4	726	3	3	15	7	27	14	10	3	-
3 — — — Landdistrikt	252	-	2	241	2	2	5	4	12	5	7	-	-
Drammens Distrikt: 11 Jordemødre...	1000	1	6	967	5	5	20	11	39	19	17	3	-
Modums Distrikt: 6 Jordemødre	¹⁾ 326	-	4	306	3	5	10	-	17	9	8	-	-
Aals Distrikt: 1 Jordemoder	²⁾ 19	-	1	16	-	-	-	1	2	-	-	-	2

¹⁾ For 6 er Leiet uopgivet. ²⁾ For 1 er Leiet uopgivet; desuden de 2 Blæreægfødsler.

Om **Fødte og Døde** se omstaaende Tabel (se Side 50).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1436 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,3.

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 14 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne angive Dødsaaarsagen for 11: Besværlig Fødsel i 5, Barselkrampe i 2, Barselfeber i 3 og Blødning i 1 Tilfælde.

Veirliget. Vinteren var meget kold, Vaaren tør, men Sommeren og Høsten regnfulde. Aarsudbyttet var paa Modum lidt under et Middelsaars, i Aal nogenlunde godt.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Drammen synes Misbrug af stærke Drikke igjen at være i Tiltagende, idetmindste møder man nu oftere end før berusede Individer paa de til Lier og Røken førende Landeveie. De økonomiske Forhold, som i Drammen i en Række af Aar have været meget mislige (efter en stor Fremgang i Sexti- og Syttiaarene), have igjen i 1888 vist en aabenbar Vending til det Bedre og give godt Haab for den nærmeste Fremtid. Den livligere Trafik i Vintermaanederne har været til stor Gavn for Arbejderbefolkningen, som i denne Vinter ikke som tidligere forgjæves har søgt at faa Arbeide. Betlere ser man derfor kun meget lidet til; aldrig er der Tale om Betleri paa Gader og Stræder og kun yderst sjelden i Husene. (J. Dahl). Fra Modums Distrikt anføres, at Drukkenskaben i øvre Eker synes at være i Tiltagende, i mindre Grad i de andre Herreder. Hertil bidrager den lette Adgang til Forsyning fra Drammens Bryggerier, som tilbydes fra Vogne, der sent og

tidlig krydse Distriktets Veie. Dette skattefri Salg er til betydelig Skade for Distriktet i flere Henseender. (Collett). I Næs Distrikt synes de hygieniske Forhold, hvor Fattigdommen ikke er for stor, at være nogenlunde gode; Renligheden lader jo adskilligt tilbage at ønske; men den almindelige Indredning af Huset med et stort Rum, der ikke er afdelt med Loft, men aabent op til Røstet og forsynet med Peis, giver et rummeligt og luftigt Opholdssted for Familien. (A. Olsen). Fra Aal anføres, at man mere og mere anskaffer sig Kogeovne; disse anvendes dog ikke synderlig til Brødbagning, jfr. Beretning om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i 1886, Side 43. Distriktslægen i Rollag anfører, at Rollag Herred utvivlsomt maa siges at være den Del af Distriktet, som gaar hurtigst frem, hvad Nybygning og Udsmykning af Husene, Fordringerne til et forbedret Levesæt, til Dannelse og Oplysning angaar, medens den økonomiske Tilstand maa siges ialfald ikke at gaa frem. I Opdal derimod — et Distrikt med jævn Velstand — er Fordringerne til det materielle Velvære mindre, og den aandelige Stagnation omtrent lige udtalt som før. Jeg maa fremdeles — som oftere før — gjentage mine Forhaabninger om, at Forholdene ville blive ganske anderledes, naar Numedalen ved bedre Kommunikationsmidler mod Vest og Nord bliver aabnet for Turist- og anden Gjennemgangstrafik. Der arbeides for Tiden paa 2 Forbindelseslinjer mellem Numedal og Hallingdal, og forhaabentlig er det blot et Tidsspørgsmaal, naar den paatænkte Vei over Vidden med Hardanger vil blive bragt til Udførelse. (Synnestvedt).

Amtet har 2 **Sygehuse**: Amtssygehuset paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus. Den gamle Bygning, hvori Drammens Sygehus indtil Begyndelsen af 1887 havde havt sit Lokale, benyttedes som Epidemilazaret.

Bade. Den private Badeanstalt for varme Karbad og Dampbad i Drammen drives formentlig uden Tab, men vistnok ogsaa uden nævneværdig Fordel. (J. Dahl). Inden Ringerikes Distrikt siges Sandsen for Bad mærkelig liden. (G. Dietrichson). Modums Kuranstalt og Sanatorium var i Virksomhed. Beretning foreligger ikke. Fra Rollag omtales 2 Styrtebade, der benyttes lidet. Ved Kongsberg Sølververk behandledes ifølge Opgave fra Berglægen 492 Syge, hvoraf 10 indlagdes paa Sygehus og 4 afgik ved Døden. De hyppigste Sygdomme vare katarrhalske og gastriske Affektioner samt Læsioner og andre chirurgiske Tilfælde.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Buskeruds Amt	20	2811	32	2855	23
Drammen	5	1047	¹⁾ 13	692	3
Ringerike	3	272	²⁾ 2	487	2
Modum	5	678	³⁾ 5	804	9
Næs	1	142	⁴⁾ 3	240	1
Aal	1	167	⁵⁾ 5	105	3
Sandsvær	4	432	⁶⁾ 2	297	2
Rollag	1	73	⁷⁾ 2	230	3

¹⁾ Drammen 9, Lier 2, Røken 1, Hurum 1. ²⁾ Hole 1, Aadalen 1. ³⁾ Øvre Eker 1, Modum 2, Krødsherred 2. ⁴⁾ Næs 2, Gol 1. ⁵⁾ Aal 2, Hol 3. ⁶⁾ Kongsberg 2. ⁷⁾ Nore-Opdal 1, Rollag 1.

Vakcinationen udføres i Drammens By og Lier Herred af Distriktslægen. I Hønefoss vakcineredes ikke paa Grund af den konstituerede Distriktslæges mange øvrige Forretninger og paa Grund af Typhoidfeber-epidemien.

V. Jarlsberg og Laurviks Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet ¹⁾		17.70	87 506	24	5	41	16
1. Tønsberg		6.047	40 794	11	3	21	9
	Tønsberg, Kjøbstad	0.012	4 913	5	2	4	-
	Horten, Ladested	0.019	5 302	3	1	4	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0.001	488	-	-	2	1
	Vaale	0.645	2 515	-	-	1	1
	Borre	0.482	2 887	-	-	1	1
	Søm	0.808	5 742	-	-	-	1
	Andebu	1.34	2 651	-	-	1	1
	Stokke	0.935	5 097	1	-	4	1
	Nøterø	0.430	5 207	-	-	2	1
	Ramnæs	1.082	3 000	-	-	1	1
	Tjøme	0.293	2 992	2	-	1	1
2. Hof		6.469	18 346	5	-	6	3
	Holmestrand, Kjøbstad	0.003	2 147	2	-	1	-
	Svelvik, Ladested	0.004	1 614	1	-	1	-
	Hof	1.038	2 109	1	-	1	-
	Laurdal	2.08	2 543	1	-	1	-
	Skoger	0.884	3 267	-	-	-	1
	Strømmen	0.425	1 206	-	-	-	-
	Sande	1.353	3 481	-	-	1	1
	Botne	0.682	1 979	-	-	1	1
3. Laurvik		5.169	28 366	8	2	14	4
	Laurvik, Kjøbstad	0.019	7 737	4	2	-	-
	Sandefjord, —	-	2 307	2	-	-	-
	Sandherred	0.89	5 934	1	-	uopg.	-
	Tjølling	0.51	3 296	-	-	-	-
	Hedrum	2.32	3 871	-	-	-	uopg.
	Brunlanæs	1.43	4 080	-	-	-	-
	Fredriksværn	-	1 141	1	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

I Jarlsberg og Laurviks Amt

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	67	7	67	2	5	2	3	1	1	3	5	9
Barselfeber	29	5	29	3	1	2	1	-	6	-	3	-
Vandkopper	203	-	203	28	4	10	27	16	16	15	8	17
Skarlagensfeber	308	15	308	80	33	21	34	18	25	12	7	7
Røde Hunde	146	-	146	-	3	21	13	9	1	1	-	8
Mæslinger	2207	35	2207	22	138	427	462	422	485	123	45	9
Rosen	170	9	170	21	18	12	9	15	19	8	16	14
Kighoste	1043	36	1029	39	10	23	40	58	75	61	83	110
Diphtherit	225	50	225	23	29	41	24	18	11	23	6	8
Strubehoste	24	15	22	5	4	2	3	-	-	2	-	-
Kusma	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	4159	54	4195	527	546	401	304	309	246	144	166	216
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	1472	-	1472	255	221	157	120	101	77	91	62	66
Lungebetændelse	853	103	853	62	88	109	88	67	61	24	19	30
Brystbetændelse	128	1	128	10	11	12	14	12	12	6	14	7
Gigtfeber	245	2	245	36	18	30	24	26	19	12	8	17
Koldfeber	26	-	26	3	-	2	2	-	3	1	5	-
Diarrhoe (akut)	1486	26	1486	115	82	78	106	100	111	172	228	143
Cholera nostras												
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Tilsammen	12796	358	12780	1231	1211	1350	1274	1174	1169	698	675	663

Sundhedstilstanden var kun nogenlunde god. Mæslinger og Kighoste optraadte udbredt, hvorimod Diphtherit, Skarlagensfeber og akutte gastriske Sygdomme vare sjældnere end Aaret forud. Lungebetændelse og akutte Bronchiter vare ligeledes meget hyppige.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1668 eller 16,7 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (99 900). Dødeligheden Aaret forud var 15,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Typhoidfeber forekom kun med faa og sporadiske Tilfælde i Tønsbergs og Hofs Distrikter; i Laurviks Distrikt optraadte den i Aarets sidste Maaneder i Laurvik By paa Thorstrand, i hvilken Bydel der bestandig ligesiden Aaret 1866 hvert Aar i Høstmaanederne er forekommet Tilfælde af denne Sygdom. Thorstrand ligger paa en Sandslette kun faa Fod over Søen, og det synes som Jordbunden er bleven inficeret ligefra den store Typhoidfeber-epidemi, som i 1866 og 1867

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:					
					1		2		3	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
12	10	14	67	7	15	3	19	-	33	4
6	5	2	29	5	16	3	2	-	11	2
15	30	17	203	-	70	-	15	-	118	-
16	28	27	308	15	89	5	50	4	169	6
32	37	21	146	-	133	-	-	-	13	-
17	17	40	2207	35	1225	16	295	12	687	7
13	14	11	170	9	84	3	17	2	69	4
215	164	151	1043	36	474	14	35	1	534	21
17	15	10	225	50	101	24	115	24	9	2
-	3	3	24	15	4	2	8	7	12	6
-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-
479	460	361	4159	54	2452	24	370	3	1337	27
90	120	112	1472	-	837	-	141	-	494	-
83	109	113	853	103	422	50	113	18	318	35
5	13	12	128	1	66	1	13	-	49	-
11	17	27	245	2	110	-	18	-	117	2
2	1	7	26	-	25	-	1	-	-	-
122	133	96	1486	26	710	9	167	7	609	10
-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
1135	1176	1024	12796	358	6836	154	1381	78	4579	126

hjem søgte hele Byen. Først i de senere Aar ere Vandindtag fra Byens Vandledning blevne mere almindelige paa Thorstrand, men endnu foregaar Vandforsyningen fra Brønde paa enkelte Steder. I forrige Aar anbragtes Kloak i flere Gader, men da der er saa lidet Fald til Søen, næres der Frygt for, at Kloaknettet ikke vil vise sig fuldstændig effektivt. 18 Syge indlagdes paa Byens nye og hensigtsmæssige Isolationslokale, hvor en Patient døde. En Mand, der døde i Hjemmet af profus blodig Diarrhoe, tilsaaes først $\frac{1}{2}$ Time før Døden af Læge. (Hansteen).

Skarlagensfeber vedblev i Tønsbergs Distrikt paa Nøterø fra forrige Aar og forekom forøvrigt med spredte Tilfælde i forskellige andre Herreder. I Tønsberg By anmeldtes 19 og i Horten 21 Tilfælde. I Hofs Distrikt indtraf kun nogle faa (8) Tilfælde i Holmestrand, hvorimod den optraadte hele Aaret i Skoger Herred, men meget mildt, saa kun de færreste Tilfælde kom til Behandling; nogle Tilfælde omtales ogsaa fra den nordlige Del af Strømmens Herred. Fra Laurviks Distrikt er anmeldt 25 Tilfælde i Laurviks By og 41 i Sandefjord, forøvrigt

Liste over forskellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:					
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3	
							Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.				
Chronisk Rheumatisme	410	-	-	2	250	158	199	-	15	-	196	-
Enat	55	-	12	10	15	18	13	-	8	-	34	-
Skurv	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-
Kjertelsyge	285	2	124	126	15	20	144	-	31	1	110	1
Rachit	114	3	72	42	-	-	47	1	13	2	54	-
Simpel Meningit	16	13	4	2	3	-	10	8	3	2	3	3
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	66	50	22	16	9	7	29	19	12	10	25	21
Lungetuberkulose	379	148	11	20	152	196	152	58	47	31	180	59
Kræft	89	1) 69	-	-	41	48	50	36	11	7	28	26
Morbus Brightii	152	33	15	16	63	58	73	16	31	7	48	10
Blegsot og Anæmi	1546	6	77	310	55	1204	899	1	227	3	420	2
Livmodersygdomme	230	-	-	-	-	230	99	-	51	-	80	-
Kardialgi, chronisk Gastrit	1589	3	52	90	590	857	820	2	228	1	541	-
Ormesygdomme	130	-	47	57	12	14	52	-	10	-	68	-
Drankersygdomme	15	4	-	-	10	2	5	3	2	1	8	-

¹⁾ Kræft 67, Sarkom 2.

forekom den spredt i samtlige Herreder hele Aaret igjennem. Dødeligheden af Sygdommen var meget ringe (4,9 pCt.)

Mæslinger optraadte som Epidemi over hele Amtet, stærkest i Vaarmaanederne og Sommerens Begyndelse.

Kighoste forekom hele Aaret i Tønsbergs Distrikt; fra Tønsberg By er anmeldt 92 Tilfælde og 2 Dødsfald, fra Horten 225 Tilfælde og 7 Dødsfald. I Hofs Distrikt optraadte den væsentligst i sidste Halvaar og omtales som epidemisk i Arbejderboligerne ved Bergs Fabrik nær Svelvik. I Laurviks Distrikt optraadte den spredt saavel i Byerne som i Landdistriktet i sidste Halvaar. Fra Laurviks By er anmeldt 328 Tilfælde og 15 Dødsfald, fra Sandeffjord 36 Tilfælde og 2 Dødsfald.

Diphtherit forekom hist og her i hele Tønsbergs Distrikt uden noget Sted at vinde større epidemisk Udbredning; i en begrændset Epidemi paa en Gaard i Arendal Annex til Stokke (5 Tilfælde og 2 Dødsfald) formodes Sygdommen overført ved en Pensel, der for flere Aar siden havde været brugt til en Diphtheritsyg, og som nu laantes fra Nabogaarden, «da en syg Gut (lidende af Lungebetændelse) skulde pensles i Halsen for ikke at faa Halsesyg»; en ligeledes begrændset Epidemi om Vaaren paa 4 Gaarde (Nabogaarde) i Ske Annex til Stokke antages at skyldes Skiddentoi, der Høsten iforveien var ført iland fra et diphtheritsmittet Fartoi og nu var taget frem til Vadsk; alle Gaarde vare smittede, før Læge hentedes. (Wilh. Larsen). I Hofs Distrikt forekom omtrent samme Antal Tilfælde som i forrige Aar; i Skoger Herred behandledes 43 Tilfælde, men flere lettere antages ikke at være komne til Behandling, da det ved senere indtrædende Diphtherittilfælde oplystes, at der blandt de Syges Omgivelser kort Tid iforveien havde forekommet lettere Tilfælde af Angina. De fleste (15) Tilfælde forekom i Marts i Strømsgodsets Annex, og disse foranledigedes indlagte for offentlig Renging paa Lazaret i Drammen. Der kjendes ialt 14 Dødsfald af denne Sygdom i Herredet. Efterfølgende Lamhed indtraadte i 3 Tilfælde. (I. C. Holst). I Strømmens Herred vedblev Diphtherit fra forrige Aar med mere sporadiske Tilfælde i de første Maaneder af Aaret, fornemlig blandt Arbejderbefolkningen ved Bergs Fabrik og i Nærheden heraf i den sydlige Del af Herredet, medens den nordlige (nordenfor Svelvik liggende) Del gik fri. (A. Olsen). Fra Laurviks Distrikt er kun anmeldt 9 Tilfælde mod 145 Tilfælde Aaret forud. 2 Tilfælde indtraf i Laurviks By.

Som Exempel paa Sygdommens sandsynlige Overførelse ved Dyr anfører Distriktslæge Lindseth: «Paa Mellemfadum i Sem laa et Pigebarn syg af Diphtherit; en Tid efter blev en anden liden Pige paa nordre Fadum liggende af samme Sygdom, uagtet hendes Forældre havde, som de troede, været i yderste Grad agtpaagivende forat undgaa alt Samkvem med det førstsmittede Hus. Alligevel blev deres Datter syg efter nogle Dage iforveien at have faaet tilbage en Katunge, som hun havde laant sin syge Veninde til Tidsfordriv under hendes Sygdom, og som denne havde havt i Sengen hos sig».

Lungebetændelse anmeldtes hyppigere end Aaret forud fra alle Distrikter og forekom med 8,5 Tilfælde blandt 1000 af Befolkningen (i 1887 anmeldtes 6,1 Angrebne pro mille og 1886: 10,7 Angrebne pro mille).

Akut Diarrhoe og Cholera nostras er anmeldt noget sjeldnere end Aaret forud i Tønsbergs og Laurviks Distrikter.

Icterus optraadte i Slutningen af 1888 og i Begyndelsen af 1889 med en stor Del Tilfælde især blandt Børn i og omkring Øren paa den sydlige Del af Brøtsø (Tønsbergs Distrikt), paa samme Sted hvor der foregaaende Aar optraadte smitsom Lungebetændelse og tildels i de samme Familier. (Tybring). En lignende epidemisk Optræden forekom blandt en Del Børn og nogle Voxne i Svelvik og Omegn fra August Maaned. De fleste Tilfælde optraadte som almindelig Gastroduodenalkatarrh, i et Par mere langvarige Tilfælde tillige som Tyndtarms- og Tyktarmskatarrh. Rekonvalescentsen trak almindeligvis i Langdrag. (A. Olsen).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
			1		2	3
			Tønsberg.		Hof.	Laurvik.
			Tilf.	Dødsf.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	75	3	28	1	8	39
Syphilis konstitutionel						
— heredit						
Gonorrhoe	125	-	49	-	4	72

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **chroniske Sygdomme** er indtaget Tabel Side 56.

Lungetuberkulose udgjorde 14,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 22,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne udgjorde de samme Forhold henholdsvis 17,7 pCt. og 26,6 pCt.; i Bygderne 12,0 pCt. og 19,1 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaaarsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	438	58	154	284
Tønsberg By	76	9	27	49
Horten —	92	13	34	58
Aasgaardstrand By	1	1	-	1
Bygder	269	35	93	176
Hof	231	31	78	153
Holmestrand By	48	11	10	38
Svelvik —	23	1	4	19
Bygder	160	19	64	96
Laurvik	343	59	126	217
Laurvik By	196	44	66	130
Sandefjord —	27	3	14	13
Bygder	120	12	46	74
Jarlsberg og Laurviks Amt . . .	1012	148	358	654
Deraf i Byer	463	82	155	308
— — Bygder	549	66	203	346

Kardialgi forbunden med Blegsot og Blodmangel siges at være forbausende hyppig paa Tjøme selv i Barnealderen og tilskrives Folkets Næringsmidler, der saagodtsom hele Aaret rundt bestaa af Saltmad (salt Fisk, salt Kjød) samt Kaffe

Obstetriciske Operationer i Jarlsberg og Laurviks Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækken- endefødsel.		Partus præ- maturus ar- tificialis.		Perfora- tion.	Exvisce- ration.	Efter- byrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Børn	Moder	Barn	Moder	Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	død.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige, smertefulde Veer, langsom Fødsel	39	-	35	4	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	8	-	5	²⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og skjævt Isseleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	¹⁾ 1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Fødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Organisk Hjertesygdom, Vatersot, Aandenød	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	⁶⁾ 1	-	-	-
Trange ydre Fødselsveie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
— med fremfalden Navlsnor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Sum	50	1	42	9	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	4
	51		51		4		4		4						

¹⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ²⁾ En Gang fremfalden Navlesnor. ³⁾ Dødsårsag: Kollaps (Dystokia). ⁴⁾ Dødsårsag: Blødning.
⁵⁾ Dødsårsag: Hjertefeil, død 6 Dage efter Forløsningen. ⁶⁾ Død 18 Timer efter Forløsningen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Le- vende de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel Seng.		ved ulykke- lige Hæn- delse.	ved Drab.
Tønsberg	1324	758	131	8	5	18	20	3
Tønsberg By.....	213	96	18	2	3	2	2	-
Horten —	222	123	29	-	-	5	2	-
Aasgaardstrand By.....	11	6	-	-	-	-	-	-
Bygder	878	533	84	6	2	11	16	3
Hof.....	595	337	47	7	4	14	7	2
Holmestrand By.....	68	52	5	-	1	4	2	-
Svelvik —	44	27	3	-	2	-	1	-
Bygder	483	258	39	7	1	10	4	2
Laurvik	1069	573	141	9	5	32	5	3
Laurvik By.....	381	209	63	1	1	11	1	1
Sandefjord —	108	48	13	2	2	1	1	-
Bygder	580	316	65	6	2	20	3	2
Jarlsberg og Laurviks Amt.	2988	1668	219	24	14	64	32	8
Deraf i Byer	1047	561	131	5	9	23	9	1
— - Bygder	1941	1107	188	19	5	41	23	7

og meget stærkt syret hjemmebagt Brød. Børnene fødes fra tidligste Alder op med Kaffe og Brød, og blandt den fattigere Befolkning bruges meget Kaffesurrogater f. Ex. Rug, som ansees for at være sundere end rigtig Kaffe.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 124 Tilfælde, og kjendes 4 Dødsfald, indtrufne efter eller derved. For 116 kjendes Kjøen og Alder: 26 Gutter, 14 Piger, 34 voxne Mænd og 42 voxne Kvinder. Sædet for Bruddet er angivet for 112 Tilfælde:

Fractura cranii.....	3	Fractura digit. manus	2
— vertebrae.....	2	— colli femoris	5
— costarum	11	— femoris	6
— claviculae	19	— patellae	1
— humeri	7	— cruris	11
— antibrachii	11	— tibiae	6
— radii	20	— fibulae	6
— ulnae	2		

Af **Luxationer** kjendes 38 Tilfælde. For 31 angives Kjøen og Alder, nemlig 2 Gutter, 4 Smaapiger, 20 voxne Mænd og 5 voxne Kvinder. Luxationens Art er angivet saaledes for 34:

Luxatio maxillae inf, 4	Luxatio antibrachii... 8	Luxatio femoris	2
— humeri.....19	— digiti manus . 1		

Af **Brok** (Hernia) opgives 95 Tilfælde, og kjendes 3 Dødsfald. For 91 Tilfælde anføres Kjøen og Alder, nemlig 18 Gutter og 12 Smaapiger, 39 voxne

Mænd og 22 voxne Kvinder; Brokkets Art er angivet i 86 Tilfælde: 51 Hernia inguinalis, 26 Hernia umbilicalis, 9 Hernia cruralis.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 64 hvoraf 23 i Tønsbergs, 7 i Hofs og 34 i Laurviks Distrikter. Indikationer og Udfald sees af foranstaaende Tabel Side 59.

Fødte og Døde (se Tabel Side 60).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1370 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:55,8.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 14 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 10 Kvinder, hvoraf 5 af Barsel-feber, 2 af Barselkrampe, 1 af organisk Hjertesygdom, 1 af Livmoderblødning, 1 efter besværlig Forløsning. Den ene af de af Barselkrampe døde Kvinder døde uforløst. Det var en 36aarig, i 6te Maaned svanger Kvinde, der døde 14 Timer efter det første Anfalds Begyndelse. Forsøg paa at indlede Fødsel mislykkedes.

De hyppigste Dødsårsager vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	148	82	66
Lungebetændelse	103	31	72
Kræft og Sarkom	69	28	41
Akut Bronchit	54	28	26
Organisk Hjertesygdom	53	15	38
Diphtherit	50	11	39
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungen	50	26	24
Hjerneslag	39	15	24
Alderdomssvaghed	38	21	17
Kighoste	36	26	10
Mæslinger	35	22	13

Veirliget i 1888 karakteriseres fra Hofs Distrikt som surt, raat og koldt. Vinteren streng og lang, Vaaren indtraadte senere end almindeligt, Sommeren i Begyndelsen tør, senere Veiret koldere og Høsten regnfuld, kjølig. Høavlen neppe middels, Høstsæden middels, Vaarsæden betydeligt under middels, Potetes-avlen middels, Frugtavlens mislykkedes.

I **Levemaade og hygieniske Forhold** omtales ingen nævneværdig Forandring.

Badeindretninger. Ved Sandefjords Bad behandlede i 1888: 380 Sygdomstilfælde; for 352 eller 92,6 pCt. opgives Resultatet som gunstigt. Sygdoms-formerne vare: Rheumatismus 180, konstitutionel Syphilis 64, Neurastheni 41, Obstruktion 20, Lamheder 18, Neuralgier 18, chroniske Katarrher 17, Gigt 6, chroniske Ledlidelser 5, Kjertelsygdom 4, Hudsygdomme 4, Hæmorrhoider 3. De ved Badet anstillede meteorologiske Iagttagelser sees af omstaaende Tabel. (Se Side 62).

Ved Laurviks Bad var Kurgjæsternes Antal 271, hvoraf 241 fra Norge, 14 fra Finland, 7 fra Danmark, 4 fra Sverige, 3 fra Amerika og 2 fra England. Sygdomsformerne vare chronisk Muskel- og Ledrheumatisme 117, Neurastheni og Neuralgi 78, Underlivssygdomme 33, chronisk Svælg- og Strubekatarrh 24, Scro-

Meteorologiske lagttagelser ved Sandefjords Bad 1888.

	Kl. 6 For- middag.	Kl. 12 Middag.	Kl. 6 Efter- middag.	Regnmængden pr. Kvadratfod.
Juni:				
Luftens Middeltemperatur (C.)	13,6	19,1	17,9	5,7 Liter.
Søens —	14,3	15,0	15,6	
Juli:				
Luftens Middeltemperatur	15,0	19,5	17,4	16 Liter.
Søens —	18,0	18,9	19,8	
August:				
Luftens Middeltemperatur	12,6	17,6	16,5	10,1 Liter.
Søens —	16,3	17,5	17,7	

phulose 11, Hudsygdomme 8; for 216 eller 80,0 pCt. opgives Resultatet som gunstigt.

Foruden disse findes Anstalt for kolde og varme Søbad i Holmestrand og desuden mindre Badeindretninger i Svelvik, Horten, Aasgaardstrand og Fredriksværn.

Amtet har 2 **Sygehuse**, Carl Johansværns militære Sygehus og et fælles for Amtet og Tønsberg By. Byen har nemlig Ret til at benytte det saalangt Rummet strækker — ogsaa til epidemiske Syge — dog ikke til Koppepatienter.

Følgende Tabel giver Oplysning om behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionen, Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vaccine- rede.	Kvaran- tænekom- missioner, Antal Møder.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	17	1585	45	1822	1	⁸⁾ 16
Tønsberg	7	¹⁾ 976	⁴⁾ 23	914	—	9
Hof	6	²⁾ 238	⁵⁾ 12	276	⁷⁾ 1	2
Laurvik	4	³⁾ 371	⁶⁾ 10	632	1	5

¹⁾ Deraf 285 i Tønsberg By og 129 i Horten By. ²⁾ Deraf 33 i Svelvik. ³⁾ Deraf 221 i Laurvik By. ⁴⁾ Tønsberg By 8, Horten By 4, Stokke 3, Aasgaardstrand By 1, Sem 1, Nøterø 1, Tjøme 1, Ramnæs 1, Vaale 1, Borre 1, Andebo 1. ⁵⁾ Skoger 5, Laurdal 3, Svelvik By 1, Hof 1, Sande 1, Botne 1. ⁶⁾ Laurvik By 6, Sandefjord By 2, Fredriksværn 1, Sandeherred 1. ⁷⁾ Holmestrand 1. ⁸⁾ 4 Syns- og Obduktionsforretninger, 3 Synsforretninger, 9 Undersøgelser og Erklæringer.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- væknaterer.
Amtet ¹⁾		204.14	120 618	27	2	44	38
1. Solør og Odalen ..		26.48	34 469	6	1	9	9
	Kongsvinger, Kjøb- stad	-	1 152	1	1	2	-
	Vinger	3.83	5 614	1	-	1	-
	Eidskog	4.78	6 236	1	-	1	-
	Søndre Odalen	3.92	7 002	1	-	1	-
	Nordre —	3.74	4 226	-	-	1	-
	Brandvold	3.95	3 907	-	-	1	-
	Grue	6.26	6 332	1	-	2	-
2. Hedemarken		20.38	41 055	9	1	13	7
	Hamar, Kjøbstad	-	2 335	3	1	1	-
	Vang	4.03	8 363	-	-	2	2
	Stange	2.71	6 171	1	-	3	1
	Romedal	2.63	4 960	1	-	1	1
	Løiten	2.79	4 461	1	-	2	-
	Næs	1.30	3 952	1	-	1	-
	Ringsaker	6.92	10 813	2	-	3	3
3. Søndre Østerdalen ..		23.27	18 925	5	5	6	5
	Elverum	10.77	7 148	2	-	2	2
	Vaaler	4.84	3 987	1	-	1	1
	Aasnæs	4.54	4 550	1	-	2	1
	Hof	3.12	3 240	1	-	1	1
4. Trysil		31.50	5 227	1	-	4	5
	Trysil	25.53	4 701	1	-	2	3
	Drevsjø Kapelsogn af øvre Rendalen	5.97	267	-	-	2	2
	Øvre Engerdalens Ka- pelsogn af ytre Ren- dalen		259				
							
5. Rendalen		44.40	9 673	3	-	5	5
	Aamot	8.01	3 583	1	-	1	1
	Storelvedalen	12.14	3 227	1	-	2	2
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapelsogn undtaget)	24.25	1 634	1	-	1	1
	Ytre Rendalen (øvre Engerdalens Kapel sogn undtaget)		1 229			1	1
							

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Debr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
6. Tønset		56.58	10 458	3	-	7	7
	Lilleelvedalen	16.12	3 310	1	-	2	2
	Tønset	8.69	3 082	2	-	3	2
	Kvikne (fraregnet Ind- set Annex)	7.25	747	-	-	1	1
	Tolgen	24.52	3 319	-	-	1	2

A n m Indset Annex til Kvikne (1.50 n. □ M. 573 Ind.) hører til Opdals Distrikt; en Del af Tolgens Herred (med 238 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt — hvilke Distrikter begge tilhøre søndre Trondhjems Amt.

Sundhedstilstanden var mindre god, da flere epidemiske Sygdomme, Skarlagensfeber, Mæslinger, Diphtherit hjemsøgte dels hele Amtet, dels Dele deraf; Lungebetændelse, akute katarrhalske og gastriske Sygdomme vare hyppigere end i 1887. Derimod var Kighoste sjældnere, ligesom Typhoidfeber synes at have naaet et Minimum.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1990 eller 16,4 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (121 300). Aaret forud var Dødeligheden 14,5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 66 og 67).

Typhoidfeber. 3 Tilfælde forekom paa en Husmandsplads i Vang, uden at Oprindelsen kunde udfindes og 2 Tilfælde paa en Gaard i Romedal, hvor Sygdommen før har været, og hvor de Syge havde benyttet Vand fra en Dam, dels som Drikkevand, dels som Vadskevand. En tidligere inficeret Brønd var gjenkastet. Af 2 Angrebne i Ringsaker var den ene Lægen, der var smittet af en Syg under hans Behandling. Denne kom sig, Lægen døde.

Skarlagensfeber vedblev i Solør og Odalens Distrikt fra forige Aar i søndre Odalens, Grue og Vingers Herreder som en meget udbredt, men godartet Epidemi, der aftog Midtsommers; senere forekom der en Del spredte Tilfælde, hvormed ogsaa Sygdommen optraadte i nordre Odalen og i Eidskogen. I Hedemarkens Distrikt forekom den over hele Distriktet uden nogen egentlig epidemisk Udbredning, dog noget hyppigere i Ringsaker og Vang end i de øvrige Herreder. I søndre Østerdalens Distrikt viste den sig med spredte Tilfælde udover alle Herreder. Fra begge disse Distrikter nævnes, at den i det Hele taget optraadte mildt, saa vistnok mange Tilfælde ikke kom til Lægernes Kjendskab, hvilket for søndre Østerdalens Distrikt ogsaa tilskrives Frygten for Isolation og de dermed forbundne Ulemper. Den vides ikke at være forekommet i Trysils Distrikt, hvorimod spredte Tilfælde indtraf i Rendalens og Tønsets (her mest i Lilleelvedalen) Distrikter med som Regel mildt Forløb.

Røde Hunde anføres optraadt som Epidemi fra Februar til April i søndre Østerdalens Distrikt i Hof Herred, hvor næsten hvert Hus hjemsøgte. Lungebetændelse som Eftersygdom optraadte flere Gange hos Børn, som gik fortidligt ud efter Sygdommen. (Knutssøn).

Mæslinger begyndte i Solør og Odalens Distrikt omtrent samtidig med Skarlagenfeberens Ophør og udbredte sig saagodtsom over hele Distriktet. Den optraadte mildt og angreb en Mængde Børn, tildels ogsaa Voxne, langt flere end de paa Sygelisten anførte Tilfælde. Kun fra Grue Herred nævnes den som mere ondartet, og i og omkring Kongsvinger anføres Tarmkatarrh at have været en hyppig Komplikation. I Hedemarkens Distrikt optraadte den mere sporadisk uden nogen udbredt epidemisk Udbredning, om end hyppigere end Sygelisten udviser. Paa Helgøen gik den dog over hele Øen fra Stue til Stue, medens Sygdommen ikke forekom i det ligeoverfor liggende Næs Herred. I søndre Østerdalens Distrikt var Sygdommen adskilligt udbredt men mild; fra Hof bemærkes, at den begyndte dersteds i August og vedvarede senere hele Aaret, saa neppe noget Hus blev skaanet. Den var oftere kompliceret med Lungebetændelse. I Trysils Distrikt varede den fra Juni Maaned til Aarets Slutning med hundredevis af Angrebne; Forløbet i Regelen mildt. Til Storelvedalen i Rendalens Distrikt anføres Sygdommen indbragt ved Aarets Begyndelse, og i det langstrakte Herred udbredte den sig forholdsvis langsomt, saa Epidemien trak ud over hele Aaret. I Begyndelsen var den oftere kompliceret med Lungebetændelse, senere blev den mildere, kun de færreste Tilfælde kom under Behandling, medens flere Hundrede vare angrebne, da Sygdommen ikke var forekommen i de sidste 10 Aar. (S. Frost).

Kighoste anføres fra Solør og Odalens Distrikt at have været meget hyppig, men med mildt Forløb, i Ullern Annex til søndre Odalens og Mo Annex til nordre Odalens Prestegjeld; forøvrigt er den lidet anmeldt fra de øvrige Distrikter, delvis ikke omtalt.

Af **Diphtherit** opføres over det dobbelte Antal Tilfælde sammenlignet med det foregaaende Aar. I Solør og Odalens Distrikt optraadte Sygdommen i April paa Grue Finskog i en Plads, der er et meget benyttet Hvilested for Tattere og Omstreifere; senere forekom enkelte spredte Tilfælde over hele Herredet, indtil i December flere Børn samtidig angrebes i en Plads paa Vestsiden af Glommen. I Odalens Herreder optraadte den med spredte Tilfælde og meget sjeldnere end Aaret forud. Saagodtsom alle Dødsfald skyldtes Sygdommens Overgriben paa Struben. I Eidskogen forekom den hele Aaret med temmelig stor Dødelighed, hvad der ogsaa var Tilfældet i Vinger Herred og Kongsvinger, hvor Antallet af Syge imidlertid ikke var meget stort. I et Strøg paa Grændsen mellem Vinger og Eidskogen ved Aabogens Jernbanestation forekommer Sygdommen saagodtsom hvert Aar med Ugers til Maaneders Mellemrum. En effektiv Desinfektion er overmaade vanskelig i disse fattige Hjem, hvor Folket ofte ikke har Klæder til Ombytte, og Sengeklæderne ere gamle skidne Skindfælder. — I Hedemarkens Distrikt, hvor Sygdommen allerede i forrige Aar havde faaet nogen epidemisk Udbredning navnlig i Løiten, Romedal og Ringsaker, har i dette Aar Udbredningen været adskillig større, foruden i de nævnte Herreder, tillige i Vang, Stange og Hamar By. Næs Herred skaanedes derimod ganske. Den tidligere Ligegyldighed med Gjennemførelsen af Forholdsreglerne mod den er ophørt, og der hersker heller ikke længer nogen overdreven Smittefrygt, saa den store Regel er, at der nu gjøres, hvad der er praktisk gennemførbart og med Rimelighed kan fordres for at indskrænke og standse den. Indlæggelse paa Sygehus er skeet, hvis dertil har været Anledning. Værst er Forholdet med de lettere, oftere ukontrollerbare Tilfælde, hvor der ikke bliver Anledning til at virke forebyggende mod Smittens Udbredning. Epidemien i Stange skyldes væsentligt saadanne Tilfælde, og Distriktslæge J. C. Lund anfører herom: «Kort før Jul kom en Arbejder fra Toten, i hvis Hjem der var Diphtherit, til Stange og fik Arbejde paa Gaarden Orvold uden at gjøre opmærksom paa Forholdene i sit Hjem. Ikke længe efter begyndte flere af Familien og Tjenerne, alle Voxne, at faa ondt

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

66

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	9	2	9	1	-	1	-	-	2	-	-	3	-	-	2
Barselfeber	40	5	40	5	4	6	1	5	3	3	2	-	3	6	2
Vandkopper	60	-	60	17	1	3	-	5	5	5	9	8	1	1	5
Skarlagensfeber	937	45	937	155	129	76	68	83	71	105	54	31	40	72	53
Røde Hunde	18	-	18	1	6	1	5	5	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	471	16	471	11	15	14	32	39	44	32	39	81	106	43	15
Rosen	169	5	161	21	8	15	20	10	8	18	6	19	11	16	9
Kighoste	67	1	64	16	10	9	6	3	-	3	4	5	5	-	3
Diphtherit	885	205	885	80	47	84	71	84	78	59	62	40	67	112	101
Strubehoste	35	22	35	6	4	3	-	3	1	1	-	2	5	6	4
Kusma	12	-	12	5	-	3	-	2	-	-	1	-	-	-	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2734	29	2653	319	457	370	227	189	157	89	115	90	160	257	223
Katarrhalsk og follikulær Angina	1094	-	1063	124	112	109	81	91	70	72	51	48	77	99	129
Lungebetændelse	864	121	813	71	117	135	99	68	47	30	24	25	56	76	65
Brystbetændelse	146	2	141	20	12	15	11	11	7	16	6	10	10	12	11
Gigtfeber	248	3	231	28	22	26	23	26	15	22	14	10	14	15	22
Diarrhoe (akut)	1125	21	1055	101	71	88	70	70	93	115	113	69	86	109	70
Cholera nostras															
Blodgang	24	1	23	20	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Skjærbug	6	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	8944	478	8674	1002	1015	958	716	688	601	570	502	441	641	825	715

Hedemarkens Amt. 1888.

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald	Søler og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.		Indset Anex.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	9	2	1	-	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselseber	40	5	14	3	12	-	5	-	1	-	4	2	4	-	-	-
Vandkopper	60	-	15	-	24	-	3	-	-	-	3	-	15	-	-	-
Skarlagensfeber	937	45	280	14	202	9	169	13	-	-	80	2	203	7	3	-
Røde Hunde	18	-	1	-	-	-	10	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Mæslinger	471	16	194	12	66	1	163	3	13	-	34	-	1	-	-	-
Rosen	169	5	44	2	70	1	32	1	3	-	12	1	7	-	1	-
Kighoste	67	1	35	1	12	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	885	205	165	49	619	127	36	10	16	4	20	8	29	7	-	-
Strubehoste	50	37	18	18	24	11	5	5	2	2	1	1	-	-	-	-
Kusma	12	-	2	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2734	29	605	8	1498	10	278	7	36	1	180	3	132	-	5	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	1094	-	168	-	653	-	124	-	5	-	89	-	54	-	1	-
Lungebetændelse	864	121	222	32	336	44	148	26	43	3	79	13	33	2	3	1
Brystbetændelse	146	2	34	-	58	1	15	-	13	-	10	-	16	1	-	-
Gigtfeber	248	3	46	2	134	1	23	-	8	-	20	-	17	-	-	-
Diarrhoe (akut)	1125	21	387	13	494	2	107	4	18	2	69	-	50	-	-	-
Cholera nostras																
Blodgang	24	1	12	-	-	-	8	1	-	-	-	-	4	-	-	-
Skjørbug	6	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	8959	493	2246	154	4222	209	1146	70	158	12	609	30	565	17	13	1

Liste over forskellige væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	564	-	3	9	258	250
Fnat	125	-	25	26	38	36
Skurv	10	-	2	5	3	-
Kjertelsyge	267	1	105	106	17	23
Rachit	122	4	63	52	-	-
Simpel Meningit.	25	14	10	7	4	3
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtu- berkulose	103	¹⁾ 44	20	25	28	20
Lungetuberkulose	304	115	14	15	117	157
Kræft	146	²⁾ 103	-	-	70	76
Morbus Brightii	121	25	15	7	44	52
Blegst og Anæmi	1205	1	51	156	80	911
Livmodersygdomme	280	-	-	2	-	278
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1538	6	51	62	626	799
Ormesygdomme	132	-	59	56	8	6
Drankersygdomme	18	1	-	-	18	-
Struma	54	-	-	1	6	47

¹⁾ Deraf Meningitis tuberculosa 34, Tuberculosis organorum aliorum 10. ²⁾ Cancer

i Halsen, men da Sygdommen ikke var videre alvorlig, søgtes ikke Læge, og ansaaes det for almindelig Halsbetændelse. Først 2—3 Maaneder bagefter kom jeg paa det Rene med, at der havde været Diphtherit, da en af Døtrene konsulerede mig for Lamhedstilfælde, der vare optraadte efter Sygdommen. En af de Syge gik under Sygdommen som Husmand i Stange Prestegaard, og fra ham maa da skrive sig alle de Tilfælde, der havde optraadt i Stange Prestegaard ligesom i Børnehjemmet i Stange, hvorfra i Julen Børnene vare til en liden Julefest paa Prestegaarden. Fra samme Kilde — Orvold — kunde Sygdommen følges til Prestemarken i Tangen, saa den allerstørste Del af Tilfældene i de første Maaneder af Aaret skyldes de uopdagede Diphtheritsyge paa Orvold og sandsynligere kunde have været undgaaede, var Læge der bleven søgt. I Begyndelsen af Epidemien var det i Regelen ganske let at forfølge Smitten, men eftersom Udbredelsen baade i Hamar og Distrikterne omkring har tiltaget, har det oftere, som rimeligt kan være, ikke været muligt. Hvad Sygdommens Natur angaar, saa anser jeg den fra først af for en lokal Affektion, men med meget hurtig indtrædende Almeninfektion. Denne er, særlig hos Voxne, ikke meget fremtrædende, men synes mig dog altid tilstede, og Almenlidelse uden samtidig Lokalaffektion har jeg ikke paatruffet. — Behandlingen retter sig efter min Opfatning af Sygdommen; mine Bestræbelser gaa ud paa at standse og indskrænke Lokalaffek-

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
1		2		3		4		5		6		7	
Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.		Indset Annex.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Døds.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
95	-	283	-	58	-	29	-	83	-	14	-	2	-
27	-	41	-	29	-	-	-	27	-	1	-	-	-
4	-	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
73	-	79	-	38	-	4	1	34	-	38	-	1	-
22	3	32	1	21	-	-	-	32	-	15	-	-	-
6	-	7	6	6	3	2	1	2	1	2	2	-	-
68	13	17	15	9	8	-	-	7	5	6	3	-	-
96	32	99	41	47	18	3	3	29	8	29	13	1	-
31	22	50	36	26	14	4	2	13	12	21	16	1	1
33	5	31	7	38	7	3	-	5	3	11	3	-	-
272	1	581	-	121	-	7	-	171	-	52	-	1	-
44	-	135	-	29	-	15	-	29	-	28	-	-	-
262	1	797	3	224	1	24	-	139	-	86	1	6	-
12	-	79	-	9	-	3	-	25	-	4	-	-	-
7	1	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	44	-	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-

101, Sarcoma 2.

tionen for muligens derved at forebygge gjentagne almene Infektioner, samtidig søges Kræfterne holdte oppe. De angrebne Steder holdes saa rene som muligt, medens der samtidig virkes desinficerende og adstringerende. Voxne og Børn, der kunne gurgle, benytte som Regel Gargarismer efter følgende Formel: Sulphat zincici 2 Gram, Bibor natr. Acidi carbol ana 5 Gram, Glycerin 50 Gram og Aquæ simpl. 250 Gram med Ætherol. menth piperit. gtt. III—IV; hermed gurgles hver halve Time om Dagen og 3—4 Gange om Natten; Børn, der ikke kunne gurgle, pensles 4—6 Gange i Døgnet med Sulfat. zincici 0,25, Bibor. natr. 2 Gram, Acidi carbol. 0,40 in Glycerini 25 Gram. Samtidig gives en Opløsning af Chloras kalicus hver 2den Time og Sol. iodi spir. 5 Gram, Sol. chlor. ferric. spir. 25 Gram hver Time, Børn i Regelen 1 Draabe for hvert Aar, Voxne 15—20 Draaber. Draaberne tages i en Spiseske koldt Vand. Jeg søger derhos at skaffe saa megen frisk Luft og saa talrige Værelser som muligt. Denne Behandling, hvortil undertiden efter Symptomerne kan komme andre Midler, har jeg nu i den senere Tid i flere Maaneder gennemført og været tilfreds med den; jeg synes den er virksom. — Paa Sygehuset har der været behandlet 63, 38 Voxne og 25 Børn, af disse ere 4 Børn døde. Dette er jo en ringe Mortalitet, som jo kan være rent tilfældig, men det opfordrer ialfald til at fortsætte. Af Eftersygdomme have Lamheder, særlig af Svælget, været temmelig hyppige, Svækkelse af Synet — Dobbeltseen, Mangel paa Evne

til at læse selv størstilet Tryk — har heller ikke været saa ganske sjelden, men disse Tilstande have, mig bekendt, alle været forbigaaende, om de end have kunnet holde ved nogle Uger. Døden har, naar den ikke har været Følge af Affektion af Larynx, oftest været bevirket ved Hjerteparalyse.»

Paa Hamar Sygehus sees 174 Tilfælde at være behandlede, hvoraf de fleste fra Byen. I søndre Østerdalens Distrikt forekom en Del Tilfælde (6) i August i Herredsbygden i Elverum ved Smitte fra Vaaler, hvor der i Juni i en Gaardkreds var forekommet 8 Tilfælde; senere viste sig nogle spredte Tilfælde. I Trysil optraadte den ved Smitte dels udenbygds fra dels ved Smitte inden Lægedistriktet. I Rendalens Distrikt var der i August nogle Tilfælde paa Storfjeldssæteren og ved Koppang Jernbanestation, mulig didbragt ved Tilreisende fra Christiania, der hovedsagelig boede paa disse som Sanatorier indrettede Steder. Formerne af Diphtherit i Tønsets Distrikt angives som heftige og meget hyppig efterfulgte af Lamhed.

Katarrhalske Sygdomme kom i Solør og Odalens samt Hedemarkens Distrikter noget hyppigere til Behandling end i forrige Aar. Fra Hedemarkens Distrikt anføres, at det er meget sandsynlig, at enkelte Tilfælde af follikulær Angina har været virkelig Diphtherit, medens ogsaa Diphtherit kan være opført som Angina.

Lungebetændelse forekom i Solør og Odalens Distrikt temmelig hyppig i Eidskogens og begge Odalens Herreder, men frembød forøvrigt i Distriktet Intet usædvanligt. I Ringsaker (Hedemarkens Distrikt) var den hyppigere end Aaret forud og mere ondartet. «Der behandledes 42 Tilfælde med 8 Dødsfald. Denne Mortalitetsprocent er vistnok ikke overdrevent høj; men det maa mærkes, at Pluraliteten af de Døde tilhørte de Aarsklasser, som er mest modstandsdygtige lige overfor Sygdommen. Dens Karakter var adynamisk; den begyndte med Smaafrysninger istedenfor det sædvanlige rystende Frostanfald. Pulsen løb hurtig op i 130—140. Der kom stærk Hovedpine, Delirier, tør Tunge. Hjerteparalyse afsluttede Sygdommen. De karakteristiske fysikalske Symptomer optraadte først sildig i Sygdommen. Man kunde ofte ikke høre Bronchialblæsen før 7de til 8de Døgn. I enkelte Tilfælde lykkedes det endog slet ikke at finde karakteristiske Tegn; medens Sygdommens Forekomst samtidig med og midt mellem andre tydelig udtalte Tilfælde dog gjorde Diagnosen utvivlsom. Flere end et Tilfælde forekom gjentagne Gange i samme Hus. En Trediedel af alle disse Pneumonier forekom i Vaarmaanederne samlet paa et mindre Strøg, nemlig den strax nordenfor Ringsaker Kirke fra Vest mod Øst strygende Kjosdal. En lang Aarrækkes Erfaringer paa samme Sted har hidtil ikke gjort mig tilbøielig til at slutte mig til de herskende Ideer, om at Pneumonien er en Infektionssygdom. Men det sidste Aars Iagttagelser har forandret mine Anskuelser — ikke derhen at alle mine Observationer fra foregaaende Tider skulde være urigtige, men de have gjort det sandsynligt for mig, at Pneumonien kan opstaa paa flere forskellige Maader, dels som en Lokalproces i Lungen med deraf følgende Almenaffektion og dernæst ogsaa som en Almensygdom med Lokalisation i Lungen. Der forekommer mig ikke at være noget i Veien for at begge disse Anskuelser kunne trives ved Siden af hinanden». (U. Bugge). «I Storelvedalen (Rendalens Distrikt) optraadte den i Aarets 3 første Maaneder som Epidemi, der herskede omtrent udelukkende i den centrale Del af Bygden paa en Strækning af omtrent 1 Mil langs Glommen. I den øvrige Del af Bygden optraadte der kun enkelte Tilfælde. I det mest angrebne Strøg var der næsten ikke en Gaard, der gik fri, medens det var Undtagelser, at der optraadte flere Tilfælde paa samme Sted; dette skede blot i et Par Huse og da med Ugers Mellemrum. Sygdommen havde et snigende typhoid Forløb, begyndende i Apex eller den centrale Del af Lungens nedre Parti, ud-

bredende sig langsomt, saa at Betændelsen kunde være i Tilbagegang paa det først angrebne Sted, medens den var i Begreb med at udbrede sig videre perifert. Ofte sprang den over paa den anden Lunge, efterat hele den ene var bleven angreben i sin Helhed. De Syge, der kom sig, gjennemgik en meget langsom Rekonescens; i et Tilfælde — en 18aars Gut — paafulgte Sindssygdom, der efter en Maanedes Forløb gik over i Helbredelse». (S. Frost).

Gastriske Sygdomme. Diarrhoe og Cholera nostras forekom temmelig hyppig over hele Solør og Odalens Distrikt i de sidste Maaneder af Aaret maaske med flere Tilfælde end vanlig. En liden Epidemi af Diarrhoe, tildels med blodige Udtømmelser, dels som Blodgang fortsatte sig fra Aaret forud i Elverum i Begyndelsen af Aaret og standsede, da Aarsagen (Nydelsen af daarlige og frosne Poteter) ophørte. (H. C. Arentz). 12 Tilfælde af Blodgang optraadte paa en Husmandsplads under Gaarden Opager i Grue. 5 Tilfælde af Gulsot forekom tæt efter hverandre hos Sødskende paa samme Gaard i Ringsaker.

Tilfælde af **Blodforgiftning** med ubetydelig Aarsagsforhold traf Distriktslæge J. C. Lund personlig, der herom anfører: «Under Klipping af Skjægget en Dag paa Sygehuset kom nogle faa Skjæghaar under Hagen paa høire Side mellem Saxbladene og bleve udrevne, istedenfor afklippede. Det var, saavidt jeg bemærkede den ubetydelige Smerte ved Udrivningen, men en 2—3 Timer efter mærkede jeg paa samme Side under Hagen en liden, ærtstor, ømfindtlig Glandel, og ikke længe efter fik jeg en meget stærk Frysetur, der varede omkring 3 Timer, før den afløstes af Feberhede og paafølgende Svedning. Jeg havde en stærk Feber 2—3 Dage, medens samtidig Submaxillarglanderne paa høire Side svulmede op til Størrelse omtrent som Krakmandler, vare temmelig ømfindtlige, med ødematøs Hævelse omkring og forbunden med Synkningsbesværigheder. Halsen var ganske skak. Den værste Feber holdt paa 2—3 Dage, tabte sig saa efterhvert ligesom Lokalaffektionen, men der hengik dog en 2—3 Uger, før jeg følte mig fuldkommen vel, og Lokalaffektionen ganske var borte».

Af **Arsenikforgiftning** forekom i Ringsaker en dødeligt endende Tilfælde hos en 55 Aar gammel Kone, som havde drukket en Spiseske af en Flaske med «Lusevadsk» til Kreaturerne. (U. Bugge).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne:						
		1	2	3	4	5	6	7
		Solør og Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdalen.	Trysil.	Ren-dalen.	Tønset.	Indset. Annex.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	33	10	16	1	-	2	3	1
Syphilis konstitutionel . .								
— heredit								
Gonorrhoe	58	15	30	12	-	-	1	-

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes foranstaaende Tabel (se Side 68 og 69).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	308	32	154	154
Kongsvinger By	29	7	10	19
Bygder	279	25	144	135
Hedemarken	451	41	209	242
Hamar By	74	9	43	31
Bygder	377	32	106	211
Søndre Østerdalen	166	18	70	96
Trysil	40	3	12	28
Rendalen	91	8	30	61
Tønset	81	13	17	64
Indset Annex	2	-	1	1
Hedemarkens Amt	1139	115	493	646
Deraf i Byer	103	16	53	50
— - Bygder	1036	99	440	596

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 10,1 af samtlige kjendte Dødsårsager og 17,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 15,5 pCt. og 32,0 pCt. og i Bygderne 9,6 pCt. og 16,6 pCt.

Chronisk Gastrit omtales fra Hof i Solør som en af de almindeligste Sygdomme. Før brugtes der store Masser af «Sundhedssalt» deroppe; men nu har dette maatte vige Pladsen for det billigere dobbelt kulsure Natron.

Af **Brok** (Hernia) er opgivet 123 Tilfælde. For 76 er opgivet Alder og Kjøen, hvoraf 14 Gutter, 9 Smaapiger, 30 voxne Mænd og 23 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 117, nemlig: 82 Hernia ingvinalis, 12 Hernia cruralis, 22 Hernia umbilicalis og 1 Hernia ventralis.

Af **Benbrud** opgives 172 Tilfælde. Kjøen og Alder angivet for 164; 27 Gutter, 14 Smaapiger, 73 voxne Mænd, 50 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 165, hvoraf:

Fractura cranii..... 3	Fractura humeri..... 8	Fractura colli femoris. 5
— vertebrarum 1	— antibrachii..14	— femoris21
— costarum...28	— radii29	— cruris17
— claviculæ...13	— ulnæ 3	— tibiæ 9
— scapulæ 1	— digit. manus 1	— fibulæ12

Af **Luxationer** opgives 32 Tilfælde. Kjøen og Alder anført for 32, hvoraf 4 Gutter, 1 Smaapige, 22 voxne Mænd og 5 voxne Kvinder.

Luxatio maxillæ inf. . 2	Luxatio radii 1	Luxatio genus..... 2
— claviculæ 2	— manus 1	— patellæ 1
— humeri.....15	— pollicis 2	
— antibrachii... 5	— femoris 1	

Obstetriciske Operationer i Hedemarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning.		Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder	Barn	Mødre	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel .	22	¹⁾ 1	21	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Rigide Fødselsdele	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie med fremfalden Navlesnor . . .	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-
Dobbelt Fødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Blødning og Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	28	1	25	4	2	1	1	2	1	1	3	5
	29		29		3		3					

¹⁾ Dødsårsag: Peritonitis. ²⁾ Dødsårsag: Blødning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Le- vende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne ved		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ulykke- lige Hændelser.	Selv- mord.	Drab.
Solør og Odalen	1002	565	75	8	1	17	12	3	-
Kongsvinger By	44	29	6	-	-	-	1	-	-
Bygder	958	536	69	8	1	17	11	3	-
Hedemarken	1389	776	83	10	2	21	15	4	1
Hamar By	128	86	9	1	-	-	2	-	-
Bygder	1261	690	74	9	2	21	13	4	1
Søndre Østerdalen	585	302	48	4	2	11	8	3	-
Trysil	154	54	9	1	-	6	3	-	-
Rendalen	348	126	22	6	1	9	4	4	1
Tønset	292	153	24	2	3	4	4	2	-
Indset Annex ¹⁾	13	9	1	-	-	-	-	-	-
Gaarde af Tolgens Herred ²⁾ ..	9	4	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3792	1990	263	31	9	68	46	16	2
Deraf i Byer	172	115	15	1	-	-	3	-	-
— Bygder	3620	1875	248	30	9	68	43	16	2

¹⁾ Tilhører Opdals Lægedistrikt i søndre Trondhjems Amt. ²⁾ Tilhører Røros Lægedistrikt i søndre Trondhjems Amt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 41, hvoraf 10 i Solør og Odalens, 20 i Hedemarkens, 8 i søndre Østerdalens, 2 i Trysils og 1 i Rendalens Distrikter. Indikationer og Udfald sees af foregaaende Tabel (se Side 73).

Fødte og Døde (se ovenstaaende Tabel).

Før det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1802 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 52,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsårsag for 7, hvoraf 5 af Barsel-feber, 1 af Livmoderblødning og 1 af Peritonit.

De hyppigste **Dødsårsager** sees af Tabel paa næste Side.

Veirliget. Fra Hedemarkens Distrikt anføres, at Vinteren 1887—1888 var kold og lang, særlig udmærkede Februar sig ved usædvanlig streng Kulde, der naaede indtil 27—28° R. I Slutningen af Marts stærkt Snefald med 1—1½ Meter dyb Sne. April var gennemgaaende sur og kold. Vaaren kom sent. Sommeren i det Hele tør og lidet varm. Høsten var regnfuld og kjølig; først ved Juletid kom et nogenlunde rigeligt Snefald, før den Tid Barfrost uden syn-derlig Kulde. Aarsudbyttet synes noget under et Middelsaars.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Diphtherit	205	37	168
Lungebetændelse	121	6	115
Lungetuberkulose	115	16	99
Kræft og Sarkom	103	1	102
Alderdomssvaghed	80	1	79
Skarlagensfeber	45	2	43
Tuberkuløse Betændelser i andre Organer end Lungen	44	10	34
Organisk Hjertefeil	42	4	38
Hjerneslag	38	4	34
Strubehoste	37	4	33

Levemaaade og hygieniske Forhold. Fra Hedemarkens Distrikt beklages, at Forbruget af Melk i Husholdningerne i de senere Aar er meget aftaget, ligesom Adgangen til Melkeforsyningen for Arbejdsstanden bliver vanskeligere, da der er let lønnende Afsætning af Melken til Melkekondenseringsfabriken i Hamar og de forskjellige Meierier. (J. C. Lund). Fra samme Distrikt henledes Opmærksomheden paa det tiltagende Antal af anæmiske og chlorotiske Tilstande. Medens det før hørte til Sjeldenhederne, at Børn fra Landdistrikterne hensygnede som Følge af forlang Skoletid og for megen Lektielæsen i Hjemmet, begynder nu ogsaa Aarsagen her at gjøre sig gjældende. Der oprettes nemlig hist og her private «høiere» Skoler, hvor Opgaven er at bibringe Børnene saa hurtig som muligt en Kundskabsmasse. Lokalet vælges af ganske andre Hensyn end hygieniske. Mange Forældre gaar med paa dette, det bliver sagt, at det gaar saa smaat paa de offentlige Skoler, Børnene lærer saa lidet. I et saadant Barns Journal har jeg noteret: «Gaar paa «høiere» privat Skole, gaar hjemmefra Kl. 8 og er tilbage Kl. 4 Efterm., mindst 6 Timers Indesiddet i daarligt Lokale sammen med 23 andre Elever. Næsten ingen Friminutter. Lektier om Eftermiddagen til paa Aftenen. Yders anæmisk, daarlig Søvn, næsten ingen Appetit.» Det store Antal Lærerinder, som nu tildags udexamineres, synes at mangle ethvert Kjendskab til Skolens Hygiene, og saalænge de ikke paa de Kurser, de gennemgaa, faar Anledning til at høre Sundhedslærens vigtigste Elementer og disses Betydning i det daglige Liv og specielt i deres daglige Gjerning fremstillede som noget, der maa respekteres og efterleves, bliver vel neppe nogen Forandring at vente, saameget mere som Konkurencen gjør, at enhver synes, hun maa drive sine Elever saa vidt som muligt. (C. Hennie). — Fra søndre Østerdalens Distrikt omtales Kostholdet i Elverum som godt; det bemærkes at der for de Fattige sørges godt, tildels maaske for godt, idet Dovenskab og de Fattiges Fordringsfuldhed befordres; i det dog vistnok velstaaende og tildels fornuende Elverum har omtrent hvert 7de Individ Fattighjelp i en eller anden Form. Den ikke ringe Fortjeneste ved Tømmerhugst og Kjørsel benyttes i det Hele taget ikke økonomisk. Nogen særdeles Drukkenskab regnes ikke at herske, hvorvel det var ønskeligt, at der kunde sættes en Stopper for Berusning med Nafta. Sands for Renlighed og Orden er i Elverum almindelig og fremtrædende fremfor i Solørbyggerne. (H. C. Arentz).

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet.....	25	4248	28	3448	⁸⁾ 20
Solør og Odalen	5	¹⁾ 1207	³⁾ 6	962	3
Hedemarken	8	²⁾ 1398	⁴⁾ 14	1347	7
Søndre Østerdalen	5	868	⁵⁾ 3	464	4
Trysil.....	1	73	⁶⁾ 1	207	-
Rendalen	3	537	⁷⁾ 4	172	5
Tønset	2	164	-	296	1
Indset Annex.....	1	1	-	-	-

¹⁾ Deraf i Kongsvinger 63. ²⁾ Deraf i Hamar 296. ³⁾ Kongsvinger 1, søndre Odalen 1, Eidskog 1, Brandvold 1. ⁴⁾ Hamar 8, Ringsaker 2, Stange 2, Romedal 1, Vang 1. ⁵⁾ Elverum 1, Vaaler 1, Hof 1. ⁶⁾ Trysil 1. ⁷⁾ Aamodt 2, Rendalen 1, Storelvedalen 1. ⁸⁾ 8 Syns- og Obduktionsforretninger, 12 Undersøgelser og Erklæringer.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Stange. I Hamar findes et Sygehus og et lidet privat paa Kongsvinger, der ogsaa benyttes til Indlæggelse af Kommunens Syge.

Badehuse. I Solør og Odalens Distrikt findes private Styrtebade ved Møller og Sagbrug og paa enkelte Gaarde, noget offentligt Badehus findes ikke. Paa Hamar er en privat Badeindretning med varme Bad, Furunaalsbad og Dampbad, der benyttes flittig. Et Badehus ved Mjøsstranden benyttes meget, især paa de varme Dage.

VII. Christians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatorer.
Amtet ¹⁾		196,31	115 814	27	1	41	38
1. Hadeland og Land		22,46	24 150	7	-	8	7
	Jevnaker	3,35	5 707	1	-	3	2
	Gran	6,54	8 939	4	-	2	2

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 13te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordrenedre.	Hjælpe- væknatorer.
	Søndre Land	6,10	4 621	1	-	1	1
	Nordre —	6,47	4 883	1	-	2	2
2. Søndre Valders		19,12	10 961	2	-	5	5
	Søndre Aurdal	11,13	5 478	1	-	3	3
	Nordre —	7,99	5 483	1	-	2	2
3. Nordre Valders		22,52	7 855	2	-	4	4
	Østre Slidre	6,64	2 491	-	-	1	1
	Vestre Slidre	3,47	2 951	2	-	1	1
	Vang	12,41	2 413	-	-	2	2
4. Toten		11,10	23 921	6	-	7	7
	Gjøvik, Kjøbstad	0,01	1 051	2	-	1	1
	Østre Toten	2,96	7 186	2	-	2	2
	Vestre —	3,00	6 848	1	-	2	2
	Vardal	2,08	3 913	-	-	-	-
	Biri	3,05	4 923	1	-	2	2
5. Faaberg		17,62	16 844	5	1	5	4
	Lillehammer, Kjøb- stad	0,01	1 551	3	1	1	-
	Faaberg	3,65	5 662	-	-	1	1
	Øier	4,00	3 697	1	-	1	1
	Østre Gausdal	9,06	2 941	1	-	1	1
	Vestre —		2 993	-	-	1	1
6. Ringebu		27,50	13 649	2	-	4	4
	Ringebu	9,56	4 844	-	-	1	1
	Sollien	3,61	437	-	-	1	1
	Søndre Fron	3,97	3 261	1	-	1	1
	Nordre —	10,36	5 107	1	-	1	1
7. Lom		43,20	10 799	2	-	4	4
	Lom	14,85	3 119	1	-	1	1
	Skiaker	16,53	2 611	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sels Annex)	11,82	5 069	1	-	2	2
8. Lesje		32,78	7 625	1	-	4	3
	Lesje	17,26	3 196	-	-	2	1
	Dovre	11,08	2 432	1	-	1	1
	Sels Annex af Vaage	4,44	2 007	-	-	1	1

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som tilfredsstillende, bedst i Faaberg og Lom, mindre god i nordre Valders, Ringebu og Lesje. Af epidemiske Sygdomme, hvoraf der i det Hele opgives færre Tilfælde end Aaret forud, optraadte Typhoidfeber, Kighoste, Diphtherit og katarrhalske Sygdomme i Luftveiene noget

hyppigere, Skarlagensfeber og akute gastriske Sygdomme adskillig sjeldnere end i 1887. Af Mæslinger kom i Aarets første Halvdel en Del Tilfælde til Behandling, navnlig i Mjøsdistrikterne.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1635 eller 15,5 pro mille af den beregnede Middelbefolkning i Aaret (105 200).

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 80 og 81).

Typhoidfeber optraadte efter i en Række af Aar at have været forholdsvis sjelden temmelig almindelig (112 Angrebne, det største Antal siden 1874, da der iagttoges 193). De fleste forekom i Hadeland og Lands, Totens og Ringebu Distrikter; om 11 anføres, at de medbragte Sygdommen fra Exercerpladsen Helgelandsmoen. Jfr. Buskeruds Amt. I søndre Land — Hadeland og Lands Distrikt — optraadte i Februar—April en Epidemi omfattende 22 Syge med 5 Dødsfald. Det vides ikke med Sikkerhed, hvor den opstod, formentlig var det i Pladsen Gravdal—Øxnelid, et almindeligt Omstreiferlogis. Sygdommen forekom paa Gaarden Øxne i Hof og flere af dens Husmandspladse samt paa Gaarden Bergum i Fluberg, hvortil Eieren blev bragt syg hjem fra Øxnelid, hvor han logerede som Tømmerkjører. Under den meget ondartede Epidemi (kun 2 Tilfælde kunde kaldes lette) angrebes i 2 Huse samtlige Beboere — henholdsvis 7 og 6 — med 2 Dødsfald i hvert Hus (Kolbjørnsen). I nordre Land optraadte 1 Tilfælde i Januar i Torpen med Smittekilde sammestedsfra. Over midtsommers forekom i søndre Land 1 og i nordre Land 2 Tilfælde hos fra Helgelandsmoen hjemvendte Soldater; paa Gaarden Gjeffe i Østsinnen, hvor den ene af de sidstnævnte Soldater boede, smittedes i Oktober en Husmand, der havde deltaget i Markarbeide og Grøftegravning sammesteds. (Omdahl). I Bægnadalen — søndre Valders — forekom ogsaa 1 Tilfælde hos en fra Helgelandsmoen hjemkommen Rekrut. Fra nordre Valders Distrikt opgives 6 Angrebne uden Dødsfald; 3 af disse forekom paa en Plads i Røens Annex til vestre Slidre, hvor Konen blev syg i Juni, Manden og en Datter i Juli. De 3 andre i August Anmeldte vare fra Helgelandsmoen hjemkomne Soldater paa 3 forskellige Steder i vestre Slidre. I Totens Distrikt forekom 28 for det meste spredte Tilfælde, de fleste i vestre Toten og i Vardal, hvilke samtlige endte med Helbredelse. Paa vestre Toten forekom der i Løbet af Sommeren og Høsten i Arbejderboligerne ved Rødfos Brug en Del Tilfælde, der tilskreves inficeret Drikkevand. Under den langvarige Tørke var Vandet i Brønden ved Arbejderboligerne blevet urent og ikke velsmagende, hvorfor Arbejderne havde hentet Vand ved Mundingen af en lukket Grøft, som har Tilløb fra et Privet paa den ene Side og fra en Stald paa den anden. (Lærum). Samtidig forekom Sygdommen paa en strax nedenfor Rødfos ved Hundselven liggende Plads under Gaarden Bredskallen; der fandtes dog ingen Grund til at antage, at Sygdommen gjennem Elvevandet var overført dertil. Fra østre Toten opgives 4 Tilfælde, hvoraf 2 fra samme Gaard. I begge Totensbygder bleve de fleste Syge indlagte paa Epidemilazaret, i østre Totens 3, i vestre Totens 7. I Vardal forekom Sygdommen foruden paa Pladsen ved Bredskallen paa Gaarden Skaastad, hvortil en Soldat havde medbragt den fra Helgelandsmoen; senere angrebes sammesteds en Kone og en liden Pige og paa Nabogaarden en anden Pige, der havde kopsat den først angrebne Mand. Om 3 andre Tilfælde fra forskellige Pladse i Vardal, Snertingsdalen og Biri anføres ogsaa, at de forekom hos Soldater, der medbragte Sygdommen fra Helgelandsmoen. Fra Faabergs Distrikt omtales kun 1 Angreben, en voxen Kvinde i Landdisriktet. I Ringebu behandlede 40 Tilfælde, hvoraf 18 i April—Mai og 12 i November. Om Epidemiens Gang oplyser Distriktslægen, at den begyndte i Marts (af Privatlægen i nordre Fron opgives allerede 2 Tilfælde i Januar) i Distriktets sydligste Sogn, Fodvang, hvor den samtidig angreb 2 Gaarde. Den var mild og der fore-

kom intet Dødsfald. Derfra udbredte den sig nordover til Ringeby Hovedsogn og beholdt saa mild Charakter, at flere Angrebne ikke søgte Læge. I November blev den mere ondartet og Lægesøgning almindelig. Uden paaviselig Forbindelse med denne Epidemii, der ikke kom udenfor Ringeby Herred, optraadte den i Juli Maaned nordligst i nordre Fron paa 2 Gaarde. Den var her mere ondartet og langvarig (4 Angrebne og 1 Død). Fra Lom Distrikt opgives 2 Tilfælde i samme Hus i Skiaker og 5 fra tre forskellige Steder i Vaage. I Lesje angrebes 2 voxne Kvinder paa en Plads ved Blisterud i Dovre.

For **Cerebrospinalmeningit** behandlede 14 Personer, hvoraf 6 døde, de fleste 8 med 5 Dødsfald i Hadeland og Lands Distrikt; fire af disse Syge boede i samme Del af Bygden og tre paa samme Gaard (Kolbjørnsen). I Loms Distrikt forekom et Tilfælde paa en Sæter i nedre Hedalen i Juli og et paa Pladsen Sletten i Ottadalen i December. Ogsaa i 1884 var Sygdommen optraadt i nedre Hedalen i Nærheden af det Sted, hvor den ene var. I Lesje Distrikt forekom 4 spredte Tilfælde, 1 dødeligt i Februar og 3 i April.

Skarlagensfeber forekom langt sjældnere end Aaret forud, men opgives fra alle Distrikter undtagen fra nordre Valders. Over $\frac{2}{3}$ Del af de opgivne Tilfælde faldt paa første Halvår. I Hadeland og Lands Distrikt optraadte den næsten udelukkende i Aarets første Halvdel som Efterdønninger fra de forrige Aar. I søndre Valders forekom spredte Tilfælde, navnlig i 2det og 3die Kvartal. I Totens Distrikt var Sygdommen almindeligst i Gjøviktrakten og i Biri, hvor 142 Tilfælde kom under Behandling, de fleste i Maanederne Marts—Mai. I Faabergs Distrikt holdt den sig væsentlig i den søndre Del af Faaberg, idet der dukkede op Tilfælde snart her, snart der, dog væsentlig inden en og samme Skolekreds. I Ringeby optraadte den som Fortsættelse af Epidemien i 1887 mere ondartet og udbredte sig over hele Ringeby Herred, men kom ikke stort længere opover Dalen, da kun de sydligste Gaarde af søndre Fron, og saavidt vides slet ikke nordre Frons Herred var angrebet. I Loms Distrikt forekom spredte Tilfælde hist og her uden at faa nogen Udbredning. Inden Lesje Distrikt havde den derimod stor Udbredelse, men optraadte i Regelen meget mildt og hemmeligholdtes ofte for at undgaa «Kvarantæne».

Mæslinger opgives kun fra Hadeland og Lands, Totens og Faabergs Distrikter, de fleste fra Lillehammer og Omegn. I Gjøvik indtraf i Februar 2 Tilfælde inden en Familie; Smitten importeret fra Christiania.

Kighoste var almindelig udbredt i Hadeland og Lands Distrikt; i Valders og paa Toten forekom den sjelden og nævnes ikke fra Gudbrandsdalen.

Af **Diphtherit** opgives 233 Tilfælde med 46 Dødsfald mod 103 Angrebne og 27 Døde Aaret forud. Inden Hadeland og Lands Distrikt optraadte Sygdommen i Jevnaker med 3 Angrebne i Marts og 4 i Juli, spredt og angivelig altid i Huse, hvor der langt tilbage i Tiden havde været Syge. En Gut fra Christiania, der i Ferierne skulde opholde sig paa en Bondegård, hvor Diphtherit aldrig havde været, angrebes strax efter Ankomsten; ved streng Isolation kom Smitten dog ikke videre (Jelstrup). I August opstod Sygdommen pludselig i Brandbo Sogn med 11 Tilfælde, hvoraf 7 paa den først angrebne Gaard, 2 paa en nærliggende Plads og 1 paa Nabogaarden, og forsvandt med disse, indtil den atter optraadte paa samme Sted i November, hvorefter den udbredte sig over hele dette nordligste Sogn, medens kun enkelte Familier, der havde mange Børn, bleve angrebne i Grans Hovedsogn; i Tingelstad Sogn forekom kun faa spredte Tilfælde. Fra søndre Valders Distrikt opføres 3 Angrebne, 1 i April og 2 i August, begge paa en Sæter i nordre Etnedalen. I nordre Valders Distrikt forekom Sygdommen i vestre Slidre fra Marts til September med enkelte Tilfælde. Mest Udbredelse fik den dog i Vang, hvor den i Mai begyndte i Øie Annex og siden udbredte sig over Hovedsognet. I Totens Distrikt forekom Tilfælde hele

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	112	7	112	4	8	13	13	11	6	13	11	8	5	18	2
Cerebrospinalmeningit	14	6	12	1	1	-	3	5	-	1	-	-	-	-	1
Barsel-feber	32	6	32	4	3	9	1	4	4	3	1	1	1	-	1
Vandkopper	18	-	18	-	-	11	-	-	1	2	1	-	2	-	1
Skarlagensfeber	667	29	667	89	79	73	85	91	59	45	28	27	26	33	32
Røde Hunde	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	67	1	67	11	3	2	1	18	27	1	4	-	-	-	-
Rosen	110	5	110	7	8	15	12	8	11	12	8	3	8	13	5
Kighoste	183	9	183	17	21	28	19	14	2	7	12	16	8	26	13
Diptherit	233	46	233	3	3	10	10	21	32	24	28	6	16	45	35
Strubehoste	17	14	16	-	1	1	-	-	5	-	-	-	2	4	3
Kusma	33	-	33	3	7	9	1	3	-	2	-	2	1	1	4
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1232	27	1147	118	182	158	143	93	75	45	36	46	83	86	82
Katarrhalsk og follikulær Angina	534	-	504	51	44	56	50	32	38	32	22	34	48	43	54
Lungebetændelse	701	87	701	53	92	112	93	99	66	25	16	22	37	45	41
Brystbetændelse	95	5	92	16	9	16	5	9	7	6	5	4	5	6	4
Gigtfeber	232	3	230	25	23	27	31	20	19	23	19	7	10	12	14
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	339	7	334	31	31	23	52	22	32	33	33	18	12	15	32
Blodgang	20	1	14	6	5	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Skjørbug	11	-	10	3	-	-	1	-	-	2	-	3	1	-	-
Tilsammen	4652	253	4517	442	520	565	520	450	384	277	224	197	265	348	325

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland og Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	112	7	27	5	1	-	6	-	28	-	1	-	40	2	7	-	2	-
Cerebrospinalmeningit	14	6	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1
Barselfeber	33	7	10	2	2	1	2	2	6	-	7	-	1	-	2	1	3	1
Vandkopper	18	-	2	-	-	-	2	-	10	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	667	29	112	3	48	1	-	-	220	13	72	3	146	4	21	2	48	3
Røde Hunde	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	67	1	2	-	-	-	-	-	14	-	51	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	110	5	23	-	3	2	18	-	34	3	14	-	4	-	10	-	4	-
Kighoste	184	10	162	7	10	-	2	2	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	233	46	53	14	3	1	90	13	83	16	4	2	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	17	14	4	4	2	1	1	1	8	7	1	1	1	-	-	-	-	-
Kusma	33	-	6	-	1	-	-	-	2	-	7	-	14	-	3	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1232	27	379	9	45	1	129	1	221	6	315	7	48	-	72	2	23	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	534	-	146	-	25	-	38	-	95	-	183	-	16	-	25	-	6	-
Lungebetændelse	701	87	278	28	13	1	55	6	133	13	93	18	42	7	57	11	30	3
Brystbetændelse	95	5	32	-	2	-	3	-	20	3	21	2	2	-	9	-	6	-
Gigtfeber	232	3	45	-	11	1	25	-	39	-	59	1	24	-	15	-	14	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	339	7	119	2	8	-	21	1	46	-	102	2	22	1	17	-	4	1
Blodgang	20	1	-	-	-	-	6	-	3	-	11	1	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	11	-	-	-	-	-	-	-	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4654	255	1408	79	174	9	398	26	981	62	949	38	360	14	240	16	144	11

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Hadeland og Land.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	375	-	2	3	210	160	25	101	-
Fnat	337	-	109	113	47	53	17	34	-
Skurv	2	-	-	2	-	-	2	-	-
Kjertelsyge	178	1	59	81	20	18	23	36	-
Rachit	116	3	66	50	-	-	21	24	2
Simpel Meningit	22	10	8	7	4	3	12	2	1
Tuberkuløse Betændelser og Mili- ærtuberkulose	53	24	9	11	15	17	22	15	6
Lungetuberkulose	235	74	6	15	111	95	27	66	23
Kræft	132	1)75	-	-	70	59	25	36	20
Morbus Brightii	115	21	7	7	54	47	25	40	9
Blegsot og Anæmi	708	1	31	77	35	565	27	186	-
Livmodersygdomme	146	-	-	-	-	146	26	46	-
Kardialgi, chronisk Gastrit . . .	1337	7	54	84	484	695	27	316	-
Ormesygdomme	59	-	23	19	10	7	18	34	-
Drankersygdomme	8	-	1	2	5	-	7	2	-
Struma	51	-	-	2	3	46	14	24	-

1) Alle Cancer.

¹⁾ Alle Cancer.

Aaret rundt og inden samtlige Herreder (83 Angrebne, 16 Døde). Særlig holdt Sygdommen sig haardnakket i Kolbu Annex til vestre Toten. Paa Epidemilazareterne i østre og vestre Toten behandledes henholdsvis 3 og 10 Diphtheritsyge. I Faaberg Distrikt viste Sygdommen sig 3 Gange; i August angrebes paa en Sæter i Faaberg en Tjenestegut, der en Maaned Tid iforveien havde været i sin Broders Begravelse paa Hadeland; denne var død af «Halsesyg», og han havde arvet nogle Klæder efter ham. 2 Gange observeredes Tilfælde i Øier, første Gang i August hos 3 Børn, hvoraf to døde, paa en Plads i Hovedsognet, hvortil Smitten var bragt ved en Pige, der kom fra Christiania, hvor hun havde fungeret som Leiekone ved Vaskeriet paa Diphtheritlazaretet, og anden Gang i November, da et Barn angrebes paa et Sted 500 Meter fra den ovenfor nævnte Plads. (Torp). I Amtets Byer og de 3 nordligste gudbrandsdalske Distrikter synes Sygdommen ikke at have forekommet.

Af Kusma forekom spredte Tilfælde i de fleste Distrikter.

Lungebetændelse optraadte i Hadeland og Lands Distrikt mere end dobbelt saa hyppig som i det foregaaende Aar. Paa samme Gaard indtraf 3 Tilfælde umiddelbart efter hverandre; Sygdommens Charakter var dog ikke afvigende fra det sædvanlige. (C. Støren).

Gigtfeber kom i Vaage (Loms Distrikt) noget hyppigere under Behandling end sædvanlig. (Øvergaard).

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.													
2		3		4		5		6		7		8	
Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
11	-	96	-	28	-	81	-	31	-	18	-	9	-
8	-	155	-	70	-	4	-	60	-	6	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	39	1	16	-	45	-	15	-	14	-	5	-
10	-	46	1	7	-	15	-	3	-	8	-	3	-
2	2	5	2	10	2	-	-	1	1	2	2	-	-
3	3	8	-	10	2	9	6	3	3	3	3	2	1
20	5	21	10	35	7	31	4	22	13	29	6	11	6
2	-	17	5	36	23	16	9	11	9	9	5	5	4
3	-	7	-	29	3	9	2	11	1	10	5	6	1
23	-	82	-	105	-	203	-	50	-	40	-	19	1
8	-	19	-	15	-	29	-	9	-	10	-	10	-
49	-	164	3	177	1	390	1	100	2	96	-	45	-
-	-	1	-	8	-	6	-	2	-	6	-	2	-
-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	2	-
-	-	-	-	11	-	14	-	-	-	1	-	1	-

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	1	3	4	5		6
			Hadeland og Land.	Nordre Valders.	Toten.	Faaberg.		Ringebu.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Syphilis	7	1	2	-	-	1	1	4
Gonorrhoe og Urethrit	19	-	3	5	3	7	-	1

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **chroniske Sygdomme** se ovenstaaende Tabel.

Lungetuberkulose. Fra Jevnaker omtales en 14-aarig Husmandsdatter af frisk Slægt, selv altid forhen frisk. Hun boede hjemme, men vaskede Gulvet inde hos en Phthisica, der foran Sengen udspyttede tuberkuløst Expectorat i

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land.....	193	23	79	114
Søndre Valdres	35	5	9	26
Nordre —	101	10	26	75
Toten	150	7	62	88
Gjøvik By	3	1	2	1
Bygder	147	6	60	87
Faaberg	97	4	38	59
Lillehammer By.....	11	2	5	6
Bygder	86	2	33	53
Ringebu	63	13	14	49
Lom	56	6	16	40
Lesje	43	6	11	32
Christians Amt	738	74	255	483
Deraf i Byer.....	14	3	7	7
— - Bygder	724	71	248	476

Mængde (hun var ikke under Lægebehandling). Kort efter angrebes Pigen af en tuberkuløs Perikardit, fik generel Tuberkulose og døde. (Jelstrup). Fra nordre Land omtales et Tilfælde, hvor en ung, 16-aarig Pige formentlig inficeredes af sin Broder, hvis Pleierske hun var. Denne havde i længere Tid lidt af Tuberkulose i venstre Fod og Symphysis sacroiliaca med paafølgende Affektion af Lungerne. Hun havde før stadig været ved udmærket Helbred, men angrebes pludselig af akut Lungetuberkulose. Begge døde af tuberkuløs Meningit med nogle faa Ugers Mellemlum. (Omdahl).

Døde af Lungetuberkulose se ovenstaaende Tabel.

Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 10,0 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 15,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 21,5 pCt. og 42,9 pCt., fra disse smaa Byer var dog ialt blot opgivet 14 Dødsfald (hvoraf 3 Svindsot), og i Landdistrikterne 9,8 pCt. og 14,9 pCt.

Kardialgi og chronisk Gastrit anføres fra søndre Valdres nu som før at danne Hovedmassen af de behandlede Sygdomme, hvortil den stærke Brug af Kaffe og Tobak bidrager. (Ager Hanssen).

Af **Spedalske** findes i nordre Aurdal — søndre Valdres Distrikt — 1 Mand og 1 Kvinde.

Sindssyge. Distriktslæge Torp i Faaberg anfører bl. A.: «I de senere Aar, men særlig det sidste, er flere og flere af Amtets vanskeligere chroniske Sindssyge internerede omkring Lillehammer, hidkomne dels fra Sindssygeassylterne, dels hidsendte af Distriktslægerne, fordi de havde Vanskelighed ved at faa dem forpleiede i Hjembygderne. Befolkningen omkring Lillehammer har lidt efter hvert lært sig til at stille med og omgaaes de Sindssyge, saaledes at det ikke er vanskeligt at finde Forpleiningshjem omkring paa Smaabrugene i ca. $\frac{1}{2}$ Mils Omkreds om Byen. Amtssygehuset yder Forpleierne en god Støtte i de Syges

Pleie, forsaavidt som dette kan optage de Syge, naar de blive for vanskelige for den private Forpleier under Voldsomheds- eller Urotoget. Efter Forslag af mig blev Amtssygehuset i Vaar indredet noget bedre for Sindssygepleien; der istandsattes 2 hensigtsmæssige Celler, en Gaardsplads indhegnedes til Friluftsophold, og enkelte Rum udstyredes i selve Sygehuset for Øiemedet; derved er Opholdet betydelig betrygget for de Syge, og Betjeningen sat istand til forsvarlig at pleie dem, samtidig med at Sygehusets Øiemed for andre Syge saa langt fra er forrykket, at disse tvertimod nu i alle Dele trives bedre, fordi de har mere Ro. Paa Amtssygehuset forpleiedes i Aarets Løb 37 Sindssyge; Forpleiningsdagenes Antal var 1575, dagligt Middelbelæg altsaa 4,3. Af disse 37 havde 4 Ophold paa Veien til Asyl, 14 kom fra Asyl til Hjemsendelse eller Udsættelse i Kolonien om Lillehammer, 6 indlagdes privat, 2 kom fra Kolonien om Lillehammer, 8 fra Hjembygden, hidsendt paa Grund af Vanskeligheder i Hjemmet, 2 indlagdes fra Lillehammer Fattigvæsen som vagabondiserende, og 1 fandtes i forvirret Tilstand nogen paa Gausdalsfjeldet; han indlagdes af Gausdals Fattigvæsen og var hjemmehørende i Rennebo. I 1888 har Kolonien i Faaberg modtaget 23 Patienter, saa der nu ialt forpleies 37. Den Tanke at privatgjøre Sindssygepleien mest muligt lader til at vinde Indpas i Amtet, og jeg er vis paa, at de Syge derved vil staa sig godt. Det er ofte glædeligt at se, hvorledes Patienter, som komme fra langvarigt Asylophod, uden Sands og Samling, uvirk-somme og uselvstændige i alle Dele, efter Maaneder lidt efter lidt gaa fremover, begynde at sysle med gamle, vel kjendte Arbejder og fæste Interessen ved et og andet, hvorved Aandsliyet ligesom stimuleres; der er almindelig Tilfredshed blandt de Syge med Byttet af Opholdssted, og jeg maa sige, at hertil bidrager ikke lidet den Godmodighed og Venlighed, hvormed de i sin Almindelighed forpleies. Befolkningen omkring Lillehammer har efter hvert lært, at det gaar an at være sammen med de Syge, at man kan vænnes til det som til alt, og Søgningen efter Patienter er i Tiltagende. Forpleiningsgebyret pleier at være mellem 200 og 300 Kr., gennemsnitlig 250 Kr. Da Sygekolonien er i Byens umiddelbare Nærhed kan de Syge oftere tilsees (8—10 Syge om Dagen). Foruden af Distriktslægen tilsees de ogsaa jævnt af Sygehusets Assistent, der som et Slags Overvogter til ubestemte Tider besøger dem i deres Hjem efter Ordre. Kun Epileptikere og et Par Kvinder maa indelukkes nogle Dage itræk, ellers gaa de Syge overalt frit om blandt Familien; kun om Natten ligge Enkelte for Trygheds Skyld i etslags tilgitret Sovekammer i Familiens Beboelsesrum. Paa et Par Gaarde har man indrettet sig for nogle flere, specielt paa Skillerudsmoen — 1 Kilometer fra Lillehammer —, her agtes de værste Patienter placerede, og for at der stadig kan være Tilsyn med dem, har en Person kun den Funktion at passe de Syge; vedkommende Oppasser ligger sammen med de Syge. Boligen er lys, luftig med en smuk Beliggenhed, Pleien i alle Dele udmærket god».

Om Amtets **Sindssyge** forøvrigt se den almindelige Beretning.

For **Brok** (Hernia) behandledes 81, deraf 19 Gutter, 8 Piger, 33 Mænd og 17 Kvinder; for 6 opgives Brok som Dødsårsag. Sædet opføres for 71: 57 vare Hernia ingvinalis, Hernia cruralis 7 og Hernia umbilicalis 13,

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 174, deraf 25 Gutter, 10 Piger, 66 Mænd og 49 Kvinder; for 7 opgives Benbrud som Dødsårsag. For 171 opføres Sædet:

Fractura cranii 5	Fractura antibrachii . . 8	Fractura patellæ 2
— maxillæ infer. 3	— radii 36	— cruris 21
— claviculæ . . . 11	— metacarpi . . 1	— tibie 6
— costarum . . . 26	— pelvis 2	— fibulæ 3
— scapulæ 2	— colli femor. 14	— malleoli 5
— humeri 10	— femoris 15	— metatarsi . . . 1

Obstetriciske Operationer i Christians Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exvisceration.		Kephalotripsi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Mødre	Barn	Moder	Barn	Moder	Mødre		Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.		lev.	dødf.						lev.	død.		lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	22	¹⁾ 1	21	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	²⁾ 4	1	-	-	-	-	-	1	1	³⁾ 1	-	-	1	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— med fremfalden Arm	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
— og Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sidstkommende Hoved ved Sædefødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fodfødsel	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilsammen	29	1	27	4	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6
	30		31			2							2			

¹⁾ Dødsårsag: Peritonit. ²⁾ Deraf 1 Gang Tvillinger. ³⁾ Rachitisk forsnævret, skjævt Bækken efter forgjæves Forsøg med Tang. ⁴⁾ Den Fødende havde ligget med Fosterets Arm fremfalden i 3 Dage, førend Jordemoderen blev hentet. Læge kunde paa Grund af lang Afstand først komme 14 Timer senere, Livmoderen var da brusten for 3 Timer siden. Fosteret forløstes med Lethed efter Selvudviklingsmetoden, efter at Indvoldene vare udtagne. Moderen levede 3 Døgn efter Forløsningen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Hadeland og Land. . .	742	323	47	4	3	11	5	2	-
Søndre Valders	297	131	19	2	2	9	3	-	-
Nordre —	251	145	23	7	5	7	4	-	-
Toten	759	364	54	5	3	16	2	2	-
Gjøvik By	43	12	1	-	-	-	-	-	-
Bygder	716	352	53	5	3	16	2	2	-
Faaberg	386	238	22	6	1	11	6	4	-
Lillehammer By	35	23	3	-	-	1	1	1	-
Bygder	351	215	19	6	1	10	5	3	-
Ringebu	351	179	19	3	-	9	1	2	-
Lom	292	148	19	1	2	4	4	1	-
Lesje	152	107	7	-	1	7	-	-	-
Christians Amt	3230	1635	210	28	17	74	25	11	-
Deraf i Byer	78	35	4	-	-	1	1	1	-
— Bygder	3152	1600	206	28	17	73	24	10	-

For **Luxation** behandledes 48, hvoraf 5 Gutter, 3 Piger, 13 voxne Mænd og 15 Kvinder. Sædet opgives for 37.

Luxatio maxillæ infer. 2	Luxatio cubiti. 6	Luxatio femoris. 4
— humeri 20	— manus 4	— tibie. 1

Af Lægerne udførtes 45 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 9 i Hadeland og Lands, 5 i søndre Valders, 4 i nordre Valders, 12 i Totens, 8 i Faabergs, 4 i Ringebu og 3 i Loms Distrikter. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel paa Side 86.

Fødte og Døde se ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1595 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:50,6.

Døde paa Barselseng. Presterne opgive 17 Kvinder; Lægerne opføre Dødsaaarsag for 12; for 7 var denne Barselfeber, for 2 Blødning, for 1 Livmoderbristning, for 1 Lungebetændelse og for 1 Peritonit.

De hyppigste Dødsaaarsager sees af Tabel paa næste Side.

Omstaaende Tabel (Side 89) giver Oplysning om de **meteorologiske Forhold** paa Gaarden Granheim i vestre Slidre 1220 Fod (407 Meter) over Havet efter Distriktslæge Printz's Iagttagelser. Disse bleve i Aaret 1887 afbrudte ved Distriktslægens Fravær i 2 Maaneder, hvorfor nogen Tabel for dette Aar ikke findes i den forrige Beretning.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungebetændelse	87	1	86
Kræft	75	1	74
Lungetuberkulose	74	3	71
Diphtherit	46	-	46
Alderdomssvaghed ...	45	-	45
Skarlagensfeber ..	29	-	29
Akut Bronchit	27	3	24
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	23	2	21
Medfødt Svaghed	22	1	21
Nephrit, Morbus Brightii	21	-	21
Organisk Hjertesygdom	21	-	21
Hjerneslag	18	-	18

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Jevnaker — Hadeland og Lands Distrikt — anføres, at Almuesmanden er stræbsom og nøisom, og at Drukkenskab er yderst sjelden, maaske ikke mindst paa Grund af Vanskeligheden ved at skaffe sig Spirituosa. Kvinderne drive særdeles meget paa Husflid, og Vægstole træffer man overalt i Virksomhed. Pigebørnene, særlig i Lynner Annex, beskæftiges med Haandvævning fra Kjøbmænd i Christiania. Kaffe konsumeres i stor Mængde til alle Dagens Klokkeslet og er for Mange lettere at gribe til end Melk, da denne gaar til Meierierne. Hvad Renlighedsforholdene angaar, saa ere disse ikke de bedste selv hos de gunstigt stillede Bønder. (Jelstrup). I nordre Land spiller fremdeles Kaffe og Tobak en fremtrædende Rolle. De økonomiske Forhold blive mere og mere trykkede; for nordre Torpens Vedkommende sees dette bedst, ved at Landingen altid mere fortrænges og erstattes af Valdarsen, der bedre forstaar at sætte Tæring efter Næring og med sine mere beskedne Fordringer til Livet godt kan soutinere paa de Brug, der have bragt de fordums landske Eiére i Gjæld opover Ørerne. (Omdahl). I Bægnadalen — søndre Valdars Distrikt — siges de hygieniske Forhold at være ret tilfredsstillende. Dette er en Følge af, at de økonomiske Forhold i denne Bygd ere gennemgaaende gode; her ere mange velstaaende, endog rige Bønder. I Hedalens Sogn ere Forholdene i Modsætning hertil gennemgaaende smaa; Bygden er her udstykket i en Mangfoldighed af smaa Gaarde med for det meste ubetydelig Skov, og Velstanden er jævnt liden. (E. Platon). Paa Lillehammer i Faabergs Distrikt siges de hygieniske Foranstaltninger at lade meget tilbage at ønske, specielt mangler et brugbart Kloakvæsen — fortiden kan man gjerne sige, at Byen ingen Kloaker har —, desuden er Renovationsvæsenet meget primitivt. Der klages af flere Leieboere over usund Luft, særlig i Gaarde, som stode op til Slagterier, hvoraf Byen i de sidste Aar har faaet flere; Sundhedskommissionens Opmærksomhed siges henvendt derpaa ligesom paa Renligheden af Gaardene i sin Almindelighed. Et Brændevinssamlag er oprettet i Byen og begyndte sin Virksomhed fra Nytaar 1889, herved vil rimeligvis Brændevinsbruget noget indskrænkes. (Torp). Fra Vaage i Loms Distrikt anføres, at Tiderne fremdeles ere pinagtige, især for Gaardbrugerne; Exekutioner og Tvangsauktioner høre til Dagens Orden; Mange ere allerede gaaede fra Gaard og Grund, vegetere her, eller have kommet sig over til Amerika, og Flere staa for Tur. Den økonomiske Elendighed har dog

Veirliget paa Granheim i vestre Slidre. 1888.

Maaned.	Temperatur (C°).					Antal Dage med								Sky-dække.	Nedbør. Millim.
	Middel-Temp.	Maxi-mum.	Dag.	Mini-mum.	Dag.	Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Skyet.	Klart.	Stille.		
Januar	÷ 8,8	8,2	10de	÷ 22,0	29de	0	8	1	0	28	11	2	10	6,4	21,8
Februar	÷ 14,2	0,4	3die	÷ 31,0	17de	0	9	0	0	29	5	8	15	4,5	11,5
Marts	÷ 10,2	3,2	1ste	÷ 29,0	14de	0	15	0	0	31	11	7	1	5,4	27,7
April	÷ 0,7	7,8	29de	÷ 20,0	6te	0	5	3	0	28	8	7	2	5,8	11,8
Mai	7,0	18,0	20de	÷ 3,6	29de	7	3	2	0	11	11	3	3	6,2	54,1
Juni	14,8	25,8	24de	÷ 3,3	3die	8	0	0	1	2	7	9	3	4,4	48,5
Juli	14,9	25,0	20de	4,0	2den	19	0	0	0	0	13	1	3	7,8	114,6
August	11,8	23,4	7de	÷ 2,1	20de	18	0	0	0	0	16	2	3	7,1	112,8
September	9,2	15,4	23de	÷ 3,4	25de	8	0	0	2	4	5	7	5	5,1	34,2
Oktober	1,9	9,0	20de	÷ 9,6	18de	6	5	0	0	22	10	7	8	5,6	20,6
November	÷ 5,6	4,4	16de	÷ 23,8	29de	1	11	0	4	29	17	2	11	7,7	28,6
December	÷ 4,7	8,8	17de	÷ 21,4	31te	0	10	0	3	30	17	3	17	7,1	43,5
Middel i hele Aaret	1,5	25,8	24de Juni.	31,0	17de Febr.	67	66	6	10	214	131	58	81	6,0	529,7

Til Sammenligning kan anføres, at Normalværdien for de foregaaende 17 Aar var:

2,5	-	-	-	-	80	51	7	22	199	98	41	61	5,8	556,6
-----	---	---	---	---	----	----	---	----	-----	----	----	----	-----	-------

hidtil ikke havt videre Indflydelse paa Befolkningens Levemaade; de leve som før, arbeide lige lidet som før, og naar Hænderne ere tomme, bærer det over Atlanterhavet, hvor de fleste sikkerlig kunne tage fat med temmelig «friske» Kræfter. Dette gjælder ligesaa meget den egentlige Arbejderbefolkning som Gaardbrugerstanden; det er ikke gaaet ind i den almindelige Bevidsthed, at det er en Skam for enhver at være doven. Det er en Selvfølge, at her, saalangt fra Brændevinsudsalg, ei i Almindelighed har hersket, hvad man kan kalde Drikfældighed, men ved høitidelige Anledninger var der for ikke mange Aar siden adskillig Drik; med dette er det dog i det allersidste tilsyneladende bedre. (Øvergaard).

Amtssygehuset paa Lillehammer havde jævnt større Belæg end Aaret forud. Til Isolationslokale og Epidemilazaret for østre Toten blev i August 1887 efter Distriktslægens Forslag af Herredsstyret indkjøbt et — oprindelig til Skole paatænkt — Lokale for Kr. 1 600,00. Det var dengang kun indredet i underste Etage, bestaaende af Kjøkken og 2 høje og rummelige Værelser, samt Kjælder. I 1888 og i 1889 er i 2den Etage indredet og malet 4 Rum, 2 paa hver Side af en Korridor, hvorfra særskilt Indgang til hvert Rum. Desuden gravet og mineret en 8 Alen dyb Brønd i Tunet foran Huset, der paa Bagsiden har en Have paa et Par Maal Jord. Det ene Værelse nedenunder tilligemed Kjøkken og Kjælder samt Haven er for Tiden bortleiet til et Par barnløse Folk, af hvilke Konen for fastsat Pris pr. Døgn har at pleie de Syge: 1 enkelt Patient for Kr. 1,60; 2 for Kr. 2,80; 3 og derover for Kr. 1,20 pr. Uge. Allerede i 1887 blev Lokalet benyttet til 4 Børn fra et tæbefolket Teglværk for Diphtherit, som dengang blev indskrænket til disse. I 1888 har ialt været behandlet sammesteds 6 Patienter, hvoraf a) i April for Diphtherit 3, gennemsnitlig 7 Døgn hver, der alle udgik helbredede; b) I August—Oktober for Febr. typhoidea 3, som udskreves helbredede efter en Gennemsnitstid af 18 Døgn. I vestre Toten har Kommunen i flere Aar eiet et, omend simpelt, dog brugbart Isolationslokale paa 2 Stokverk med 1 større Rum, hvert til 2 Senge, samt et lidet Kjøkken nedenunder og 1 Rum. (Klædes- og Røgerum) over dette. Foruden de 4 Senge med tilhørende Sengeklæder er Sygehuset forsynet med kun de allernødvendigste Møbler og Husgeraad. Af ydre Rum findes kun Vedskjul og Lokum. Den omgivende ca. 800 □ Alen store Gaardsplads er i Sommer bleven omgjærdet. Fra 15de Mai 1888 til Aarets Udgang behandledes for Fattigvæsenets Regning for Typhoidfeber 7 (2 Gutter, 2 Mænd og 3 voxne Kvinder) i tilsammen 165 Dage; for Diphtherit 10 (2 Gutter, 3 Piger, 5 Voxne, 3 af Mandkøn og 2 af Kvindekøn) i tilsammen 103 Dage. Af disse betaltes 76 af Fattigvæsenet, 27 af Patienterne selv. Den væsentligste Mangel her er, at Huset savner Bekvemmelighed for Sygepleierfolk, hvoraf det hidtil ikke er lykkedes at faa nogen dertil skikket til at bo paa Stedet, saa de Syge har maattet følges og pleies af sine egne Folk. Ikke destomindre har det jævnlig været i Brug under den i vestre Toten herskende Diphtherit. Begge Sygehuse staa under Tilsyn af en af Herredsstyret opnævnt Komité med Lægen som Formand. (A. Aabel, M. Andersen).

Sanatorierne i Gausdal og paa Tonsaasen vare i Virksomhed, det sidste ogsaa i Vintersæsonen. Sanatoriet Breidablik i søndre Aurdal var derimod kun aabent om Sommeren.

Bade. I Søerne i nordre Valdres Distrikt bades temmelig hyppig; kun faa Badehuse ere brugelige; et nyt indrettedes paa Fossum i vestre Slidre. Paa Lillehammer er en Badeanstalt «Mesna Styrtebad» igang om Sommeren.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	25	2893	30	3397	11
Hadeland og Land	5	852	¹⁾ 4	818	3
Søndre Valders	3	151	²⁾ 2	144	2
Nordre —	2	146	³⁾ 3	231	2
Toten	5	725	⁴⁾ 10	729	-
Faaberg	3	497	⁵⁾ 9	299	2
Ringebu	3	305	-	354	-
Lom	2	161	⁶⁾ 2	496	2
Lesje	2	56	-	326	-

¹⁾ I Gran 2, Jevnaker 1, søndre Land 1. ²⁾ Søndre og nordre Aurdal, hver 1. ³⁾ Østre Slidre 1, Vang 2. ⁴⁾ Østre Toten 1, vestre Toten 3, Gjøvik 4, Vardal 1, Biri 1. ⁵⁾ Lillehammer 2, Faaberg 2, Øier 2, østre Gausdal 1, vestre Gausdal 2. ⁶⁾ Lom 1, Vaage 1.

VIII. Bratsbergs Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder. Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		115,86	83 171	28	4	36	34
1. Skien		8,26	24 487	8	2	12	5
	Skien, Kjøbstad	0,016	5 362	4	2	3	-
	Porsgrund, —	-	3 453	2	-	2	-
	Brevik, —	-	2 252	2	-	1	-
	Eidanger	1,15	2 999	-	-	1	1
	Solum	2,42	5 121	-	-	4	2
	Gjerpen	2,97	4 285	-	-	-	1
	Slemdal	1,71	1 015	-	-	1	1
2. Kragerø		12,85	19 666	6	2	7	4
	Kragerø, Kjøbstad	-	4 669	3	2	3	-
	Langesund, Ladested	0,003	1 084	1	-	1	-
	Stathelle, —	-	427	-	-	-	-
	Bamble	2,29	4 050	1	-	1	1
	Sandekedal	2,63	2 174	-	-	1	1
	Skaatø		3 803	-	-	-	1
	Drangedal	7,02	3 459	1	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vækinatører.
3. Holden.....	Holden.....	8,18	11 557	5	-	4	5
	Holden.....	1,89	3 233	3	-	1	1
	Lunde.....	2,04	2 131	-	-	1	1
	Bø.....	1,68	2 784	-	-	1	1
	Saude.....	2,57	3 409	1	-	1	2
4. Sauland.....	Hiterdal.....	12,30	7 148	2	-	3	6
	Hiterdal.....	3,33	3 006	1	-	1	2
	Hjertdal.....	6,75	2 744	1	-	1	2
	Gransherred (Hovinds Sogn undtaget).....	2,22	1 398	-	-	1	2
5. Hviteseid.....	Silgjord.....	17,57	8 463	2	-	3	6
	Silgjord.....	5,54	3 502	1	-	-	3
	Hviteseid.....	5,41	3 265	1	-	-	2
	Nissedal.....	6,62	1 696	-	-	-	1
6. Laardal.....	Laardal.....	34,40	8 217	4	-	5	5
	Laardal.....	2,17	1 385	3	-	1	1
	Fyrisdal.....	9,48	2 040	-	-	1	1
	Mo.....	5,22	1 921	1	-	1	1
	Vinje.....	9,29	1 987	-	-	1	1
	Rauland (Mjøsstrandens Sogn undtaget).....	8,24	884	-	-	1	1
7. Tinn.....	Tinn.....	22,28	3 633	1	-	2	3
	Tinn.....	17,22	2 567	1	-	1	1
	Hovinds Sogn af Grans- herred.....	3,24	897	-	-	1	1
	Mjøsstrandens Sogn af Rauland.....	1,82	169	-	-	-	1

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som god, undtagen i Holdens Distrikt, hvor Dødeligheden var usædvanlig stor, væsentlig paa Grund af en herskende Mæslingepidemi, Bronchit og Lungebetændelse. Skarlagensfeber og Diphtherit vise i det Hele betydelig Tilbagegang, ligesom ogsaa de akutte gatiske Sygdomme; derimod forekom akutte Katarrher i Luftveiene og Lungebetændelse hyppigere, og Mæslingerne herskede epidemisk over den største Del af Amtet.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1503 eller 16,9 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (88 900). Aaret forud var Dødeligheden 16,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 94 og 95)

Typhoidfeber opføres med tilsammen kun 23 Tilfælde i Skiens Distrikt og Kragerø By; fra de øvrige Distrikter nævnes den ikke. I Skien vare Tilfældene spredte dels i Byen dels i Landdistriktet.

Af Cerebrospinalmeningit nævnes blot et enkelt Tilfælde i Saulands Distrikt hos en 7 Aar gl. Gut, der helbrededes.

Barselseber. Fra Skien omtales, at der i Gjerpen Sogn ved Aarets Begyndelse optraadte nogle Tilfælde af Barselseber, hvor Aarsagen dels tilskrives Smitte fra en Person, der led af heftig Erysipelas faciei, dels Overførelse af Sygdommen fra den ene Barselkone til den anden, idet samtlige Tilfælde optraadte hos Beslægtede. Efter foretagen Desinfektion viste ingen nye Tilfælde sig i den Del af Distriktet. (A. Backer.)

Af Skarlagensfeber anføres i Skiens Distrikt et lidt større Antal Angrebne mod Aaret forud (203 og 167); Dens Forløb i Skiens Distrikt betegnes som forholdsvis mildt, ligesom den ikke viste nogen stærkere Tilbøielighed til at udbrede sig. (A. Backer). Forresten viser Sygdommen i de øvrige Distrikter dels Tilbagegang dels fuldstændigt Ophør (Sauland og Tinn).

Mæslinger. Naar undtages Tinns Distrikt synes denne Sygdom at have havt epidemisk Udbredning over den største Del af Amtet i Aarets Løb. De fleste Tilfælde (576) opføres fra Skiens Distrikt. Den indførtes til Skien i Mai fra Telemarken ved Rekruter fra Graatemoens Exerцерplads, udbredte sig videre herfra til Byer og Bygder i Distriktet og herskede som Epidemi Resten af Aaret. I de første Par Maaneder var Sygdommen forholdsvis mindre godartet og voldte flere Dødsfald. (A. Backer). I Kragerø By løb Antallet af Angrebne noget op først mod Aarets Slutning, medens Tilfældene i Landdistriktet viste sig spredte og sparsomme. (C. Hartwig). Fra Holden omtales Sygdommens epidemiske Udbredning, uagtet de Angrebne forholdsvis sjelden kom under Lægebehandling. Til Hiterdals Herreds Hovedsogn i Saulands Distrikt indførtes Sygdommen i Aarets Begyndelse ved en Skolegut fra Christiania, der kom syg til Bygden. Udpaa Sommeren ophørte Epidemien, der betegnes som mild. Ogsaa i Hjertdals Hovedsogn herskede Mæslinger epidemisk udover Vaaren og Sommeren, angivelig indbragt fra Silgjord, dog ogsaa her af mild Charakter. I Saulands Annex og Tinddal kjendes ingen Tilfælde. (L. Paulsson). I Hviteseid standsede Epidemien omtrent ved 4de Kvartals Begyndelse. Til Treungen Annex bragtes Sygdommen ved en hjemvendende Soldat fra Christianssand, der blev syg efter Hjemkomsten. Dels herfra dels fra Nabosognene, hvortil Soldater kom hjem, udbredte den sig videre. Til Laardal indførtes de fra Hviteseid ved en Løsarbejder, udbredte sig siden epidemisk, men syntes udslukte efter nogle Maaneder. Forløbet var mildt, forholdsvis faa kom under Behandling. (O. Prydz.)

Kighoste forekom temmelig udbredt i Skiens Distrikt i Aarets 2den Halvdel; ligesaa nævnes den som epidemisk i Rauland i Laardals Distrikt.

Diphtherit viser kun omtrent det halve Antal Angrebne (109) mod Aaret forud (215,) de fleste i Skiens og Kragerø Distrikter. I Skiens Distrikt viste Sygdommen sig især i Gjerpen, Solum, Skien By og Eidanger, og betegnes tildels som ondartet. (A. Backer). Af de i Kragerø Distrikt opgivne 33 Tilfælde forekom de 21 i Byerne, Kragerø (18) og Stathelle (3). I de øvrige Distrikter, undtagen Hviteseid, hvor Sygdommen ikke kan sees at være forekommen, opføres kun ganske faa Tilfælde.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit viser et betydelig øget Antal (2633) mod Aaret forud (1602); særlig viser dette Forhold sig i Skiens, Kragerø, Laardals og Holdens Distrikter; i Skien antages det at staa i Sammenhæng med de samtidig herskende Epidemier af Mæslinger og Kighoste (A. Backer). I Laardal optraadte i Vaarmaanederne, særlig April, under Overgangen fra den langvarige og stærke Vinterkulde til mildere Veir Bronchit og navnlig Angina faucium som Epidemi med stor Udbredning. (O. Prydz).

Lungebetændelse viser ogsaa nogen Stigning i de Angrebnes Antal fra alle Distrikter undtagen Skiens, men nogen epidemisk Charakter omtales ikke fra noget Sted. I November og December var der i Hviteseids Distrikt flere begrænsede Epidemier af akut Diarrhoe med gastriske Tilfælde.

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	deraf Døde.													
Typhoidfeber	23	6	23	1	1	-	-	1	7	2	2	3	2	3	1
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	30	8	30	6	3	5	2	3	3	2	1	-	2	2	1
Vandkopper	50	-	50	8	2	1	5	5	4	2	1	-	6	13	3
Skarlagensfeber	286	10	286	41	28	19	14	41	22	13	6	18	8	54	22
Røde Hunde	21	-	21	4	1	-	1	-	-	-	-	15	-	-	-
Mæslinger	873	12	863	17	11	67	26	50	48	97	102	56	117	137	135
Rosen	85	5	85	12	11	12	11	1	2	6	2	3	9	8	8
Kighoste	139	1	134	-	6	8	2	4	16	21	20	6	22	13	16
Diphtherit	108	24	108	13	11	7	4	7	14	9	3	3	11	18	8
Strubehoste	16	3	16	4	1	-	-	1	1	2	1	2	1	-	3
Kusma	3	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2624	32	2624	252	336	234	205	232	178	122	96	125	251	324	269
Katarrhalsk og follikulær An- gina	773	-	772	109	72	111	81	55	54	23	35	47	45	60	80
Lungebetændelse	613	71	611	50	60	91	62	62	40	23	10	11	55	70	77
Brystbetændelse	96	3	96	5	7	10	11	13	8	10	5	4	9	11	3
Gigtfeber	149	5	149	17	17	17	19	22	17	9	8	4	6	6	7
Koldfeber	10	-	9	-	-	-	-	3	-	-	1	1	2	-	2
Diarrhoe (akut)	1137	27	1136	65	71	47	69	84	80	138	119	118	128	122	95
Cholera nostras															
Blodgang	5	1	5	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Skjorbug	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7046	208	7023	605	640	631	512	584	494	479	416	416	674	841	731

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragere.		Holden.		Sauland.		Hviteseid.		Laardal.		Tinn.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	23	6	18	4	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	32	10	15	5	10	2	5	2	-	-	1	1	-	-	1	-
Vandkopper	50	-	25	-	19	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-
Skarlagensfeber	286	10	203	7	56	1	15	1	-	-	8	-	4	1	-	-
Røde Hunde	21	-	16	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	873	12	576	7	87	-	9	-	30	2	130	2	41	1	-	-
Rosen	85	5	36	3	23	-	11	-	2	-	3	-	5	-	5	2
Kighoste	139	1	115	1	13	-	2	-	-	-	-	-	9	-	-	-
Diphtherit	109	25	53	16	33	6	7	-	7	1	-	-	3	-	6	2
Strubehoste	16	3	5	1	10	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	2633	41	1238	19	980	9	121	8	14	3	92	1	157	-	31	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	773	-	400	-	238	-	47	-	13	-	17	-	40	-	18	-
Lungebetændelse	624	82	277	37	124	23	98	7	25	4	46	5	41	5	13	1
Brystbetændelse	96	3	25	1	25	1	19	-	-	-	3	-	13	1	11	-
Gigtfeber	149	5	57	2	33	1	18	1	9	-	9	-	15	1	8	-
Koldfeber	10	-	2	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut)	1138	28	510	17	417	4	53	5	10	-	19	1	119	-	10	1
Cholera nostras																
Blodgang	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Skjærbug	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-
Tilsammen	7070	232	3572	120	2089	51	406	24	111	10	333	11	456	9	103	7

Akut Diarrhoe og Cholera nostras nævnes ogsaa som Epidemi blandt Arbeiderbefolkningen ved Aamdals Kobberværk i Laardals Distrikt, især i Oktober Maaned, samtidig med at Udsalg foregik af en Forsending efter Sigende bedærvet Fisk. (S. Moe).

I Hviteseid forekom i November og December en heftig Epidemi af **Conjunctivit** i Nissedal Herred og Treungen Annex; flere Angrebne havde gjentagne Frysninger med stærk Feber og Delirier (J. Heidenreich).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1		2	3	5	6
			Skien.		Kragerø.	Holden.	Hviteseid.	Laardal.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar (Syphilis primær).....	8	1	7	1	-	1	-	-
Syphilis, konstitutionel.	48	-	36	-	11	1	-	-
Syphilis, hereditær....	2	-	2	-	-	-	-	-
Gonorrhoe.....	63	-	12	-	39	-	1	2

Fra Skien berettes, at Syphilis forekom hyppigere end sædvanligt (se desangaaende den trykte Medicinalberetning for 1887), og der behandlede jevnlig i Amtssygehuset et forholdsvis større Antal Personer, lidende af denne Sygdom. Et ikke ubetydeligt Antal var hjemmehørende i Landdistriktet. (A. Backer).

Til Oplysning om af Lægerne behandlede væsentlig **chroniske Sygdomme**, (se Tabel Side 97).

Fra Skiens Distrikt omtales, at **Skurv** synes at være i Aftagende, ligesaa var **Fnat** en sjelden Sygdom. (A. Backer). I Sauland siges **Fnat** at forekomme af og til, men ikke hyppig, noget der kan synes underligt hos en saa skiddenfærdig Befolkning. Skurv var ikke iagttaget af Distriktslægen; ved Undersøgelse af endel Skolebørn fandtes heller ikke **Fnat**. (L. Paulsson). I Laardal synes Arbeidet med Udryddelsen af **Fnat** at have Fremgang, i 1886 kjendtes 105 angrebne Familier, i 1887: 96 og i 1888: 69 saadanne. (O. Prydz).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 17,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde de samme Forhold 15,6 pCt. og 23,1 pCt. og for Bygderne 19,4 pCt. og 25,7 pCt. (Se Tabel Side 98).

Akut Forgiftning ved Pultost forekom i Skien By ikke lidet udbredt, Osten var tilberedt paa Landet og solgtes hos en Høker. Symptomerne bestode i Brækning, Diarrhoe, stærk Afmattelse og Feber. Ved Ostens Undersøgelse opdagedes Intet.

Om Amtets **Sindsyge** se den almindelige Beretning.

For **Brok** (Hernia) behandlede 55 Personer, deraf 10 Gutter, 1 Pige, 25 voxne Mænd og 12 voxne Kvinder; Sædet er opgivet for 42 saaledes:

Hernia ingvinalis....	34	Hernia cruralis... ..	2	Hernia epigastrica ..	1
— umbilicalis... ..	4	— ventralis.....	1		

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
								1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Md.	Kv.	Md.	Kv.	Skien.		Kragerø.		Holden.		Sauland.		Hvites- eid.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme.....	381	1	7	7	215	152	25	55	-	165	1	49	-	9	-	22	-	70	-	11	-
Fnat	491	-	7	4	9	8	11	13	-	-	-	4	-	1	-	272	-	201	-	-	-
Skurv	6	-	2	2	1	1	5	3	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge.....	224	1	69	113	11	30	26	65	-	68	1	24	-	10	-	30	-	25	-	2	-
Rachit	125	4	61	63	-	-	18	15	-	54	1	29	2	3	-	11	-	5	-	8	-
Simpel Meningit.....	18	14	6	4	2	3	11	5	3	4	3	3	3	-	-	1	1	5	4	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	64	52	17	19	6	6	20	28	23	18	16	3	2	2	2	2	2	9	6	2	1
Lungetuberkulose	382	148	19	22	121	206	28	116	51	162	48	27	15	18	10	30	8	24	12	5	4
Kræft	98	44	-	-	50	44	23	34	17	29	11	8	4	5	5	8	1	6	1	8	5
Morbus Brightii.....	143	25	30	28	47	38	22	36	10	65	8	13	3	6	-	11	1	10	3	2	-
Blegsot og Anæmi.....	1096	¹⁾ 2	47	173	85	791	30	340	-	330	1	95	-	12	-	186	1	94	-	39	-
Livmodersygdomme.....	103	²⁾ 1	-	1	-	102	17	44	1	30	-	4	-	1	-	6	-	8	-	10	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1236	7	53	63	519	598	30	403	2	385	-	97	1	22	-	90	1	180	-	59	3
Ormesygdomme	78	-	31	29	10	10	15	15	-	35	-	3	-	4	-	6	-	15	-	-	-
Drankersygdomme	14	-	-	-	14	-	10	7	-	2	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-
Struma	21	-	-	-	-	21	7	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	15	-	2	-

¹⁾ Anæmia perniciosa.
²⁾ Myoma uteri.

Obstetriciske Operationer i Bratsbergs Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenende-fødsel.			Perforation.		Exvisce-ration.	Efterbyrds-operation.	
	Mødre		Børn	Mødre		Børn		Mødre		Børn	Mødre		Moder	Mødre	
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel.....	32	¹⁾ 26	²⁾ 6	-	-	-	-	1	⁶⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	⁷⁾ 1	-	-	-
Barselkrampe.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning..	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rigide Fødselsdele.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	³⁾ 10	⁴⁾ 1	4	⁵⁾ 7	-	-	-	-	-	⁸⁾ 1	-	-
Sædeleie.....	-	-	-	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-
Fodfødsel.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor og Arm	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Hydrocephalus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-
Fastvoxning og Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	⁹⁾ 1
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	37	29	8	14	1	5	10	7	4	3	3	1	1	23	1
	37	37		15		15		7	7		4		1	24	

¹⁾ En af disse 2den Tvilling, om 1ste Tvilling intet anført. ²⁾ Et af Fostrene dødt, før Tangen anlagdes; i et andet Tilfælde var Fostervandet raadent og Fosterets Overhud macereret. ³⁾ I et Tilfælde havde Moderen under Fødselen Barselkrampe og døde 2¹/₂ Maaned efter af Nephrit. ⁴⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ⁵⁾ Hos to af Fostrene tillige fremfalden Arm. ⁶⁾ 2den Tvilling, om 1ste Tvilling intet anført. ⁷⁾ Perforation paa sidstkomende Hoved efter forudgaaet Vending (se Medicinalberetningerne for 1885 og 1886, hvor samme Kvinde er omhandlet). Dødsårsag: Sandsynlig Barselfeber. ⁸⁾ Forsømt Tverleie, Overklipping af Hvirvelsoilen. ⁹⁾ Dødsårsag: Blødning.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	346	51	120	226
Skien By	139	18	55	84
Porsgrund —	65	9	17	48
Brevik —	42	6	15	27
Bygder	100	18	33	67
Kragerø	244	48	51	193
Kragerø By	75	18	17	58
Langesund —	21	2	6	15
Stathelle —	3	1	1	2
Bygder	145	27	27	118
Holden	81	15	24	57
Sauland	44	10	10	34
Hviteseid	29	8	11	18
Laardal	55	12	9	46
Tinn	31	4	7	24
Bratsbergs Amt	830	148	232	598
Deraf i Byer	345	54	111	234
— Bygder	485	94	121	364

For **Frakturer** behandledes 111 Personer, deraf 12 Gutter, 5 Piger, 42 voxne Mænd, 20 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 109 saaledes:

Fractura cranii 1	Fractura antibrachii . . 8	Fractura colli femoris . 10
— maxillæ inferior 1	— radii 17	— femoris 7
— costarum 8	— ulnæ 3	— cruris 19
— claviculæ 6	— manus 1	— tibiæ 3
— proc. coracoid. 1	— digit. manus 5	— fibulæ 12
— humeri 7		

For **Luxationer** behandledes 31 Personer, deraf 3 Gutter, 1 Pige, 10 voxne Mænd, 6 voxne Kvinder. Sædet er opgivet saaledes:

Luxatio maxillæ inferior 2	Luxatio humeri 19	Luxatio radii 1
— claviculæ 2	— cubiti 4	— pollicis 3

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 88, hvoraf i Skiens Distrikt 39, Kragerø 22, Holden 9, Sauland 4, Hviteseid 8 Laardal 4, Tinn 2. Indikationer og Udfald sees af foranstaaende Tabel. (Side 98). Desuden døde 1 Kone uforløst (Laardals Distrikt). Efter Hovedets Forløsning ved Tang gjorde Skuldrene Modstand, og under Arbeidet med at forløse disse kollåberede hun, hvorfor der efter Familiens Ønske afstodes fra videre Indgreb. Hos en Kvinde med Bensvulst paa Helligbenet fremkaldtes Abortus artificialis.

Fødte og Døde. (Se Tabel Side 100).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1324 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,2.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsels- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Skien	1013	510	105	8	7	33	12	1	-
Skien By.....	360	152	41	1	4	8	5	-	-
Porsgrund —.....	108	75	8	-	-	2	-	1	-
Brevik —.....	63	48	6	1	-	1	1	-	-
Bygder	482	235	50	6	3	22	6	-	-
Kragerø	674	313	39	3	3	16	14	1	-
Kragerø By.....	134	79	5	-	-	1	2	-	-
Langesund —.....	36	24	4	-	-	-	1	1	-
Stathelle —.....	9	3	1	1	-	1	-	-	-
Bygder	495	207	29	2	3	14	11	-	-
Holden	381	226	38	2	3	9	6	1	-
Sauland	189	94	8	2	-	5	-	-	-
Hviteseid	226	154	26	6	4	11	6	-	-
Laardal	243	151	25	1	1	1	1	-	1
Tinn	101	55	6	-	-	2	1	-	-
Bratsbergs Amt	2827	1503	247	22	18	77	40	3	1
Deraf i Byer.....	710	381	65	3	4	13	9	2	-
— - Bygder	2117	1122	182	19	14	64	31	1	1

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 18 Kvinder som døde paa Barselseng; af Lægerne opgives Dødsårsag for 15 saaledes: Barselseber 10, Barselkrampe 3, Livmoderblødning 1, Dystokia 1 (uforløst). Se nærmere Tabel over obstetriciske Operationer.

De hyppigste Dødsårsager vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	148	54	94
Lungebetændelse	82	36	46
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	52	24	28
Alderdomssvaghed	49	22	27
Kræft	44	15	29
Akut Bronchit	41	17	24
Chronisk —	32	11	21
Hjerneslag ..	30	12	18
Akut Diarrhoe og Cholera nostras	28	15	13
Organisk Hjertesygdom	28	15	13
Diphtherit	25	15	10
Nephrit, Morbus Brightii	25	7	18

Veirliget. Vinteren omtales som kold (Sauland, Laardal, Tinn), fra Laardal siges det samme om Sommeren. Høsten var i Hviteseid usædvanlig tør, ogsaa fra Skien nævnes Vandmangel. Fra Tinn bemærkes, at der i dette Aar sjelden forekom de bratte Temperaturvexlinger, fulgte af mild Nordvestvind, som ellers ere saa almindelige om Vinteren og ikke sjelden ledsages af større Sygelighed. Paa Grund af den ugunstige Vaar og Høst blev Afkastningen af Jordbruget misligt i de høiere liggende Bygder. (F. Holst).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Skien omtales, at Arbeidsfortjenesten paa Grund af de bedre Tider for Skovdrift og Tømmerhandel, de gode Priser paa Træmasse, samt Stigningen i Fragterne, har været bedre end paa længere Tid. Da der altid har været gode Levnetsmidler at erholde, og da Sandsen for et forbedret Husstel og en bedre Levemaade efterhaanden vækkes, maa Befolkningens Kaar siges at have været forholdsvis gode. (A. Backer). Fra Kragerø klages over, at Gaderne i den gamle By fremdeles have et elendigt Veidække, og at Kloakledningen lader adskilligt tilbage at ønske. Vandledningen siges derimod at være udmærket, baade hvad rigelig Forsyning og Vandets Godhed til alle Tider angaar. Mod Brændevinsdrik arbeidedes fremdeles ved Afholdsforening og Goodtemplarloge, ligesom Brændevinsbolaget fik sin egen Politibetjent til at opspore Smugdrikken og hemme den. Til trods for disse Bestræbelser herskede adskilligt Fylder. (C. Hartwig). Fra Sauland bemærkes: I de hygieniske Forhold spores liden Forandring. Navnlig for Hjertdals Vedkommende er Fremgangen i Renlighed saavel som i Stel og Levemaade overmaade ringe. Hver Morgen eftersees Skolebørnene af Lærerne; men Skoletiden er kort, og i de lange Frierter blive vistnok de i denne Henseende givne Paalæg som oftest glemte. Nogen synderlig Bedring kan neppe ventes, førend navnlig den kvindelige Ungdom — med den ældre Slægt kommer man ingen Vei — gives Anledning til ved Husholdningsskoler eller praktisk anlagte Jenteskoler at lære ordentligt Stel og kvindeligt Arbeide. Det maa erfares, at renligere og ordentligere Stel og renligere og bedre Behandling af Jordbrugsprodukterne føre til større økonomisk Udbytte, ellers vil al Tale om disse Ting nytte lidet. Misbrug af Spirituosa siges ikke at finde Sted. Tobaksrøgning blandt den yngre kvindelige Befolkning, der tidligere var almindelig, er i stadigt Aftagende. Det største Misbrug sker med Kaffe, der i alle Aldre nydes stærk og i rigelig Mængde og i den største Del af Aaret uden Tilsætning af Melk, hvorpaa der kun er Tilgang nogle Uger om Vaaren. Man ser dog nu, at En og Anden begynder at holde Hjemmeko om Sommeren. (L. Paulsson). Distriktslægen i Hviteseid siger, at i Renlighed staa Telebønderne saare langt tilbage; der er vistnok mange Undtagelser, men Regelen er: Urenlighed om egen Person, i Husene og i hele Stellet. De fleste Kvinders Klædedragt bestaar i en Chemisette af tyndeste Lærred, der naar saavidt nedover Brysterne; nedenfor 1 à 2 Skjorter, intet Linned eller Underbenklæder. Skjortesplitten er foran og dækkes af et lidet Forklæde, der er et nødvendigt Appendix til Telekvindens Dragt. Brystkassen er forholdsvis bedre bedækket med tvende Livstykke, hvoraf det underste er meget nedringet baade foran og bagtil. (J. Heidenreich). I Tinn siges der at vise sig umiskjendelige Fremskridt i Rening af Sands for Orden og Renlighed. (F. Holst).

Sygehuse. Bratsbergs Amtssygehus ligger i Solum ved Skien. I Skien By findes 2 Sygestuer for fattige Patienter med chroniske Sygdomme. Til Isolationslokale for epidemiske Sygdomme fik Sundhedsvæsenet af Kommunen overladt en den tilhørende Bygning paa «Marensro», som uagtet sit ufuldkomne Udstyr, navnlig Mangel paa ydre Bekvemmeligheder og Desinfektionsapparat, dog har gjort stor Nytte. (A. Backer). Det midlertidige Sygehus i Kragerø By

til Optagelse af epidemiske Syge har i Aarets Løb ikke været taget i Brug. (C. Hartwig).

Af **Badeindretninger** findes i Skien By en mindre Anstalt for kolde og varme Bad. Paa Amtssygehuset findes 2 Badeværelser til Brug for Patienterne. I Eidangerfjorden er der adskillige private Badehuse for Søbad, samt et Par, der udleies. I Kragerø er der et Badehus for varme Bad. I Brevik findes 2 private Badehuse, i Laardal et Styrtebad paa Triset.

Om Amtets 5 **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Kva- rantæne- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Lager.	Fattige Syge.				
Bratsbergs Amt	18	1562	41	1	1858	9
Skien	3	888	²⁾ 23	1	664	5
Kragerø	¹⁾ 3	76	³⁾ 6	-	⁹⁾ 552	3
Holden	3	161	⁴⁾ 4	-	¹⁰⁾ 138	-
Sauland	2	139	⁵⁾ 3	-	223	-
Hviteseid	4	166	⁶⁾ 1	-	81	1
Laardal	2	83	⁷⁾ 2	-	129	-
Tinn	1	49	⁸⁾ 2	-	71	-

¹⁾ Privat praktiserende Læger. ²⁾ Skien 12, Porsgrund 3, Brevik 8. ³⁾ Kragerø 4, Stathelle 1, Bamle 1. ⁴⁾ Holden 3, Saude 1. ⁵⁾ Hiterdal 1, Hjertdal 2. ⁶⁾ Silgjord 1. ⁷⁾ Mo 1, Rauland 1. ⁸⁾ Tinn 1, Hovind 1. ⁹⁾ I Drangedal maatte Vaccinationen standses paa Grund af Vaccinatorens Sygdom, i Langesund paa Grund af Mæslinger. ¹⁰⁾ Udbredt Mæslingepidemi har hindret Vaccination i Bø og Næs.

I Kragerø blev paa Foranledning af Sundhedskommissionen opført et offentligt Privet paa Dampskibsbryggen, hvor der før herskede mislige Forholde i den Henseende. Distriktslægen i Sauland beklager, at Amtsformandskabet har været uvilligt til at yde Diætgodtgjørelse for Reiser til Kontrol med Vaccinationen.

IX. Nedenæs Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		71.95	71 987	20	2	29	19
1. Østre Nedenæs ...		6.85	27 902	6	-	7	5
	Østerrisør, Kjøbstad	-	2 390	3	-	1	-
	Tvedestrand, Ladested.	-	1 364	2	-	-	-
	Gjerrestad.....	2.41	2 582	-	-	1	1
	Søndeled.....	1.49	3 429	-	-	1	1
	Dybvaag.....	0.49	4 579	1	-	2	2
	Holt.....	1.42	4 346	-	-	1	-
	Østre Moland.....	-	2 485	-	-	1	1
	Barbo.....	1.04	4 568	-	-	-	-
	Tromø.....	-	2 159	-	-	-	-
2. Vestre Nedenæs ..		8.757	30 018	11	2	16	7
	Arendal, Kjøbstad	-	4 132	6	2	6	-
	Grimstad, —	-	2 552	3	-	1	-
	Lillesand, Ladested ...	-	1 325	1	-	1	-
	Froland.....	2.27	2 058	-	-	1	1
	Øiestad.....	-	4 272	1	-	1	-
	Hisø.....	0.924	2 476	-	-	-	-
	Fjære.....	0.471	4 236	-	-	1	1
	Landvik.....	1.495	2 189	-	-	1	1
	Eide.....	0.254	748	-	-	1	1
	Vestre Moland.....	0.806	2 295	-	-	1	1
	Birkenæs.....	1.868	1 730	-	-	1	1
	Høivaag.....	0.669	2 005	-	-	1	1
3. Aamli		15.27	5 401	1	-	3	2
	Aamli.....	8.07	2 338	-	-	1	1
	Mykland.....	3.28	658	-	-	-	-
	Vegarsheien.....	2.67	1 819	1	-	1	1
	Heirefos.....	1.25	586	-	-	1	-
4. Evje.....		8.84	4 046	1	-	1	3
	Veigusdal.....	-	933	-	-	-	1
	Evje.....	3.94	857	-	-	-	1
	Hordnæs.....	-	-	1	-	-	-
	Iveland.....	4.90	2 256	-	-	1	1
5. Sætersdalen		32.21	4 620	1	-	2	2
	Bygland.....	10.39	2 224	1	-	1	1
	Valle.....	21.82	2 396	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

I Nedenæs Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Exanthematisk Typhus . .	2	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	36	6	36	9	6	-	5	2	1	2	1	3
Cerebrospinalmeningit . .	6	2	6	1	3	1	1	-	-	-	-	-
Barsel-feber	21	6	21	3	4	2	2	1	-	2	1	1
Børnekopper	14	1	14	-	1	6	5	2	-	-	-	-
Vandkopper	55	-	55	11	-	-	7	7	1	5	-	1
Skarlagensfeber	137	12	137	22	22	22	17	10	6	9	3	2
Røde Hunde	194	-	194	38	61	44	24	13	8	2	1	-
Mæslinger	680	15	680	23	90	123	41	32	109	83	21	5
Rosen	143	4	143	26	9	17	10	20	10	8	10	8
Kighoste	402	20	402	21	17	44	11	29	12	8	8	3
Diphtherit	115	18	115	22	11	18	9	12	6	7	1	1
Strubehoste	16	8	16	2	1	4	1	1	-	4	1	-
Kusma	3	-	3	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene) og Bronchit	2432	28	2432	248	392	375	205	200	171	100	79	143
Katarrhalsk og follikulær Angina	755	-	755	128	105	89	55	69	45	42	29	34
Lungebetændelse	528	81	528	51	88	81	75	58	40	14	8	11
Brystbetændelse	134	5	134	21	6	13	16	16	12	7	4	9
Gigtfeber	227	7	227	29	31	35	23	27	21	12	9	3
Koldfeber	10	-	10	-	-	1	4	-	-	2	1	1
Diarrhoe (akut)	764	9	764	70	58	42	63	73	65	107	69	58
Cholera nostras												
Blodgang	6	1	6	-	-	1	2	-	-	2	1	-
Skjørbug	4	-	4	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Tilsammen	6684	224	6684	726	906	919	576	572	509	417	248	283

Sundhedstilstanden var mindre god i Kystdistrikterne og Sætersdalen, men meget god i Evje. Lungebetændelse forekom særdeles hyppig over hele Amtet, ligesaa vare de katarrhalske Sygdomme i Luftveiene, Mæslinger og Kighoste almindeligere end Aaret forud; Skarlagensfeber, Angina, Halsbetændelser og Diarrhoe optraadte derimod sjældnere.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1419 eller 17,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (82 800). Dødeligheden Aaret forud var 14,9 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægerne Opgaver sammendragne Tabel. (Se ovenstaaende Tabel).

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sæters- dalen.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	-	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	2	36	6	11	1	24	4	-	-	-	-	1	1
-	-	-	6	2	1	-	-	-	5	2	-	-	-	-
2	1	2	21	6	4	2	10	4	-	-	5	-	2	-
-	-	-	14	1	1	-	13	1	-	-	-	-	-	-
1	9	13	55	-	25	-	29	-	1	-	-	-	-	-
5	11	8	137	12	79	9	58	3	-	-	-	-	-	-
-	1	2	194	-	35	-	151	-	-	-	8	-	-	-
13	52	88	680	15	34	-	502	10	24	2	120	3	-	-
6	9	10	143	4	45	2	91	1	2	-	1	-	4	1
34	116	99	402	20	300	11	82	9	20	-	-	-	-	-
2	8	18	115	18	41	9	74	9	-	-	-	-	-	-
-	-	2	16	8	8	5	8	3	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
163	183	173	2432	28	918	5	1356	20	48	3	92	-	18	-
28	66	65	755	-	337	-	395	-	11	-	6	-	6	-
31	36	35	528	81	215	39	248	34	38	6	14	2	13	-
11	9	10	134	5	52	-	67	3	2	-	10	2	3	-
7	12	18	227	7	73	1	135	6	7	-	5	-	7	-
1	-	-	10	-	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-
58	51	50	764	9	355	2	357	7	28	-	16	-	8	-
-	-	-	6	1	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
367	565	596	6684	224	2546	87	3611	115	186	13	277	7	64	2

Af **exanthematisk Typhus** opføres 2 Tilfælde, hvoraf et dødeligt, paa den isoleret beliggende Plads Skallerup i Gjerrestad (østre Nedenæs Distrikt).

Typhoidfeber forekom, naar et enkelt Tilfælde i Sætersdalen undtages, kun i Kystdistrikterne, de fleste i Arendals Omegn. I østre Nedenæs optraadte i Januar 4 Tilfælde med 1 Dødsfald paa Gaardene Trydal og Lunden, hvor der allerede i Oktober Maaned Aaret forud havde vist sig Tilfælde. Fra Østerrisør By omtales 5 Angrebne, hvoraf 3 i September. I vestre Nedenæs opgives fra Arendal 2 og fra Lillesand 3 Tilfælde, de øvrige forekom i Landdistriktet. Til et Hus i Landvik indbragtes Smitte med et Skib fra Østersøhavn; fra denne Syge smittedes sammesteds 3 andre, men først Aaret efter.

Cerebrospinalmeningit optraadte i Januar i Søndeled (østre Nedenæs) og fra Slutningen af Februar til April epidemisk paa Vegarsheien (Aamli Distrikt). Det første Tilfælde hos en 12 Aar gammel Pige indtraf paa Gaarden Rundsaug, der ligger ved Søen (Søndeledfjorden); paa samme Sted var der i 1885 om Vaaren indtruffet et Tilfælde af denne Sygdom hos en liden Pige, hvilket blev anseet for tuberkuløs Meningit. Tilsyneladende uden Sammenhæng med dette Tilfælde optraadte Sygdommen i Februar paa Vegarsheien paa Gaarden Rønholt, hvor en 12 aarig Gut angrebes, og paa den 6 Kilometer derfra liggende Plads Ødegaarden, hvor en Gut og en Pige angrebes samme Dag som Patienten paa Rønholt. Omtrent 3 Uger efter indsygnede en liden Gut paa en nærliggende Gaard Grasaasen, og paa en Plads under denne vare Børnene syge under ganske lignende Symptomer, men i saa let Grad, at Lægen ikke blev raadspurgt. I April indtraf det sidste bekendte Tilfælde paa en Plads under Gaarden Tagseraas, hvor en 18 Aar gammel Gut angrebes. Alle de behandlede Patienter vare haardt angrebne, 2 af 5 døde. Nogen bestemt Sygdomskilde kunde ikke paavises. Vinteren var usædvanlig kold med islagte Bække og Myrer. De hygieniske Forhold paa alle de angrebne Steder, naar undtages Tagseraaspladsen, vare noksaa tilfredsstillende. De Syge kunde overalt isoleres, og ingensteds bleve flere syge end de fra først af Angrebne. En Omgangsskole, hvor 3 af de Syge havde gaaet, indstillede i nogen Tid Undervisningen. (Rummelhoff).

Af **Børnekopper** opgives 14 Tilfælde og 1 Dødsfald, hvoraf 10 i Arendal og Omegn og 4 paa Akerøen ved Lillesand. Det første Tilfælde indtraf i Februar, da en 50—60 aarig Mand døde i Nærheden af Arendal. Siden opgives i Marts 2, i April 5 og i Mai 1 Angreben, uden at det kan sees om de første 7 Tilfælde, hvoraf ingen var dødelige, stode i Forbindelse med det i Februar. Alle disse Tilfælde indtraf i Arendals Omegn, 1 tilhørende østre Nedenæs, alle de andre i vestre Nedenæs Distrikt. Under Epidemien benyttedes Høgedals Lazaret til Koppesygge. I Mai indkom til Arendal en i Grimsby smittet Skibstømmermand med konfluerende Kopper; han indlagdes paa Lazarettet. I Marts forekom ogsaa Sygdommen paa en anden Kant af vestre Nedenæs Lægedistrikt, nemlig paa Akerøen ved Lillesand, hvor en Kone og hendes 3 Børn angrebes. Den først angrebne voxne Søn var Sømand og havde i Februar været i Arendal; strax efter Hjemkomsten fik han Udslet af 6—8 «Kopper» i Ansigtet, og omtrent 14 Dage efter fik en yngre Broder et lignende Udslet.

Skarlagensfeber optraadte ligesom forrige Aar kun i Kystdistrikterne, noget hyppigere i østre end i vestre Nedenæs, medens i 1887 det omvendte Forhold fandt Sted. De fleste Tilfælde forekom i Landdistrikterne og i Aarets første Halvdel. Fra Byerne omtales en Del spredte Tilfælde, fra Østerrisør 2, fra Arendal 15 og fra Grimstad 8.

Røde Hunde havde stor Udbredelse i Kystdistrikterne navnlig i Vinter og Vaarmaanederne. Ogsaa i Evje Distrikt forekom de adskilligt udbredt henimod Vaaren. Medens Sygdommen i Regelen forløb let, omtales der, at i et Hus, hvor hele Husstanden angrebes, vare samtlige Syge maanedsviis bagefter lidende af en nervøs Svækkelsestilstand. (A. C. Bull).

Mæslingerne, der Aaret forud havde vist sig med enkelte spredte Tilfælde i Kystdistrikterne, optraadte epidemisk over største Delen af Amtet. I østre Nedenæs var Sygdommen sjelden paa Risørkanten, men hyppigere henimod Arendal. I vestre Nedenæs udbredte den sig langsomt østover fra Lillesand og Omegn, hvor den herskede allerede forrige Aar. I Aamli fik den fra Mai af en betydelig Udbredelse, men Epidemien var i det Hele mild; paafaldende mange Voxne angrebes. I Evje Distrikt begyndte den ligeledes i Mai sydligst i Distriktet i Iveland ved Smitte fra Oddernæs. Herfra kom den i et Par Uger

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
							1		2		3		4		5	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Østre Nedenæs.		Vestre Nedenæs.		Aamli.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme....	386	-	1	2	196	187	119	-	229	-	10	-	7	-	21	-
Fnat	53	-	7	14	14	18	15	-	29	-	3	-	-	-	6	-
Skurv	5	-	2	3	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	276	1	70	139	20	47	71	-	162	1	17	-	13	-	13	-
Rachit	47	-	27	20	-	-	23	-	19	-	3	-	-	-	2	-
Simpel Meningit.....	25	19	7	13	2	1	6	3	18	15	-	-	1	1	-	-
Tuberkuløse Betændelser og																
Miliærtuberkulose	47	39	20	20	3	4	22	16	16	14	3	3	6	6	-	-
Lungetuberkulose ..	429	185	18	29	178	204	161	70	203	78	22	18	25	12	18	7
Kræft	67	¹⁾ 39	-	-	34	33	29	13	32	21	5	4	-	-	1	1
Morbus Brightii....	109	20	10	13	42	44	44	9	57	11	-	-	6	-	2	-
Blegsot og Anæmi	895	-	29	128	28	710	334	-	518	-	21	-	8	-	14	-
Livmodersygdomme.....	217	-	-	-	-	217	57	-	130	-	13	-	2	-	15	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1181	6	56	90	361	674	439	1	598	3	49	-	70	2	25	-
Ormesygdomme	176	-	79	75	10	12	42	-	126	-	2	-	5	-	1	-
Drankersygdomme.....	10	1	-	-	10	-	5	-	4	-	-	-	1	1	-	-

¹⁾ Cancer 37, Sarcoma 2.

til Hordnæs, hvor den ved samtidig Smitteimport fra Christianssand vandt stor Fremgang. Til Evje Prestegjeld kom Sygdommen senere og tilsidst til Veigusdal ved Smitte østenfra; her vandt Epidemien mindst Terrain paa Grund af Gaardenes spredte Beliggenhed. Den sædvanlige Inkubationstid var 10—11 Dage og Prodromalstadiets Varighed 3 Dage. Smitten kunde overføres allerede strax i Begyndelsen af Prodromalstadiet; 2 Gange smittedes samtidig en større Mængde Individuer, en Gang ved en Opbyggelse og en anden Gang især ved en Missionsfest, hvor der var Folk i Prodromalstadiet. Smitte ved friske Mellemlid kunde aldrig paavises. Da Mæslingerne ikke havde optraadt inden Distriktet paa 14 Aar, og det paa Grund af Gaardenes spredte Beliggenhed under enhver stor Epidemi altid bliver en hel Del Gaarde, hvorhen Smittestoffet ikke rækker frem, forelaa et rigt Materiale af Modtagelighed, og en hel Mængde Voxne, der havde undgaaet Smitte i Børneaaarene, bleve nu angrebne (44 Voxne af 119 af Distriktslægen behandlede). (A. C. Bull). Fra Sætersdalen nævnes ikke Sygdommen.

Rosen forekom hyppigere end sædvanlig i vestre Nedenæs Distrikt.

Kighoste havde en betydelig Ubdredning i Kystdistrikterne særlig mod Aarets Slutning. I Aamli optraadte den i Vaar- og Sommermaanederne. Til Bykle i Sætersdalen kom den i December, indført fra Telemarken.

Diphtherit optraadte enkeltvis eller med ganske faa Tilfælde i de fleste Herreder i Kystdistrikterne. Fra Holts Sogn ved Tvedestrand omtales 13 Tilfælde med 2 Dødsfald inden samme Skolekreds, fordelte paa 3 Familier. Skolen saa ud til at være det fælles Udgangspunkt. I de 2 væsentlig angrebne Huse (deriblandt Skolelærerens) optraadte Sygdommen næsten samtidig; Skolelæreren var selv af de Syge. Senere i Januar 1889 angrebes en Gut, hørende til samme Skolekreds, og døde, ligesom ogsaa hans Moder fik Sygdommen efter ham. Under Epidemien, der saaledes omfattede 15 Individuer, optraadte som sekundær Sygdom hos flere udbredte Lammelser. Skolen blev midlertidig lukket, Disinfektionen af denne samt de angrebne Huse udførtes af en dertil særskilt instrueret Kvinde. Hovedsagelig benyttedes Kogning med Grønsebe-, Sublimat- og Karbolvask. I Tvedestrand selv indtraf i April 3 Tilfælde og i Juli 1; sidstnævnte, der døde, var smittet i Christianssand, hvor der ogsaa senere var Diphtherit i det Hus, hvor han havde boet. Ved Desinfektionen benyttedes i Tvedestrand fremdeles Kogning med overhedet Damp. (F. Vogt). Fra Arendal opgives 8 Tilfælde; i og omkring Grimstad opgives af Lægerne 60 Tilfælde med 9 Dødsfald.

Lungebetændelse optraadte usædvanlig hyppig; det opgivne Antal Angrebne 528 er større end i noget foregaaende Aar siden 1881. De fra østre og vestre Nedenæs Distrikter anmeldte Tilfælde vare saaledes fordelte:

i østre Nedenæs:				i vestre Nedenæs:			
Østerriser	24	Tilf.	—	Dødsf.	Arendal	29	Tilf. 4 Dødsf.
— Omegn	74	«	12	«	— Omegn	60	« 7 «
Tvedestrand	13	«	2	«	Grimstad	56	« 11 «
— Omegn	33	«	10	«	— Omegn	84	« 7 «
Arendals	71	«	15	«	Lillesand	4	« 2 «
					— Omegn	15	« 3 «
	Tils. 215	«	39	«		Tils. 248	« 34 «

Paa Grimstadkanten optraadte den meget voldsomt i Aarets Begyndelse og var streng; i et Par Familier i Fjære laa der flere Syge paa en Gang. Af 14 bekjendte Tilfælde i Evje Distrikt indtraf 5 paa Gaarden Syrtveit i Evje og 4 paa Birkeland i Hordnæs, af hvilke den sidste er en af de 2 Gaarde, hvor Sygdommen ogsaa i tidligere Aar gjentagende Gange er optraadt. I Mai og Juni, da Sygdommen væsentlig gik paa disse Gaarde, syntes den at være epidemisk; i samme

Hus angrebes to Steder to Individuer, væsentlig Børn, der bleve syge med 1—3 Dages Mellemrum. (A. C. Bull). Fra Sætersdalen anføres, at der efter hverandre i ét Hus angrebes først 2 Børn og saa deres Fader. (J. Stang).

Af **Gigtfeber** behandledes i Sætersdalens Distrikt 7 udtalte Tilfælde; tidligere er det fremhævet, at Sygdommen synes at være sjelden der i Distriktet.

Øresygdomme (Otalgi, Betændelser i den ydre Øregang etc.) vare i Evje noksaa almindelige i 1ste Kvartal. I Mai forekom et Par Tilfælde med voldsomme og langvarige Øresmerter med paafølgende Udflod, i et Tilfælde hos en Mand og dennes Kone efter hinanden; samtidig skulde flere andre havt «Ørepine», saaledes at det syntes at ligge noget epidemisk til Grund. (A. C. Bull).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Læge-distrikterne:		
			1		2
			Østre Nedenæs.		Vestre Nedenæs.
			Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	46	1	11	35	1
Gonorrhoe, Urethrit	65	-	11	54	-

I Evje Distrikt siges veneriske Sygdomme aldrig at være truffet blandt Bygdens egne Folk. (A. C. Bull).

Til Oplysning om nogle af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabel Side 107.

Lungetuberkulose. Fra Evje anføres, at alle de 4 nye Tilfælde i Sognet ere fra den saakaldte Fladebygd, der er tætbeholdt med 190 Mennesker, fordelte paa 5 omtrent lige store Gaarde. Et af Tilfældene i Veigusdal indtraf paa Gaarden indre Engesland, hvor der er død adskillige af Sygdommen i Aarenes Løb. (A. C. Bull). Perlesyge blandt Kjødene skal være almindelig i Sætersdalen. (J. Stang).

For det hele Amt udgjør Dødsfald af Lungetuberkulose 23,9 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede kjendte Dødsarsager og 33,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjør Dødsprocenten 15,1 pCt. og 23,6 pCt. og for Landdistrikterne 26,1 pCt. og 37,0 pCt.

Kardialgi og chronisk Gastrit ere fremdeles almindelige i Aamli. Det begynder mere at gaa op for Befolkningen, at «Tobak, stærk Kaffe og amerikansk Flesk» maa regnes til Aarsagerne for denne Sygdom. (E. Hansen).

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 80:

Fractura cranii..... 4	Fractura antibrachii... 9	Fractura cruris..... 6
— vertebrarum. 2	— radii.....15	— tibiæ..... 6
— costarum . . 6	— ulnæ..... 2	— fibulæ..... 7
— claviculæ . . 1	— digit. manus 1	
— humeri 3	— femoris ...18	

For **Luxationer** behandledes 30:

Luxatio claviculæ.... 1	Luxatio radii 5	Luxatio tibiæ..... 1
— humeri.....12	— manus 1	
— cubiti 9	— femoris 1	

Obstetriciske Operationer i Nedenæs Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning.		Kephalo- tripsi.	Efterbyrds- operation.	Mola- forløsning.
	Mødre	Børn		Mødre		Børn		Mødre	Børn	Moder	Mødre	Moder.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	død.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 33	32	2	-	-	-	-	1	1	⁴⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	1	1	-	-	-
Krampagtig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	³⁾ 1	-	3	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
For stort Fosterhoved	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forraadnet Foster	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁵⁾ 1
Tilsammen	35	33	3	5	1	1	5	2	2	1	4	1
		36		6		6						

¹⁾ Deraf 2 Tvillingfødsler. a) 1ste Tvilling levende, 2den død; begge ved Tang. b) 1ste Tvilling levende ved Naturens Hjelp, 2den levende ved Tang. ²⁾ Tidligere 3 Gange heldig forløst ved samme Indgreb. ³⁾ Dødsårsag: Barsel-feber, forårsaget ved en partiel Tilbageholdelse af Moderkagen. ⁴⁾ Dødsårsag: Barsel-feber. Conj. omtrent 3 Tommer. Fosteret bød sig i Ansichtsleie med Hagen bagtil. ⁵⁾ Død 14 Dage efter af Emboli.

Dødsfald af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenæs	296	70	87	209
Østerrisør By	31	7	2	29
Tvedestrand —	24	6	10	14
Bygder	241	57	75	166
Vestre Nedenæs	370	78	115	255
Arendal By	70	11	10	60
Grimstad —	51	7	21	30
Lillesand —	17	2	10	7
Bygder	232	58	74	158
Aamli	50	18	13	37
Evje	39	12	7	32
Sætersdalen	20	7	2	18
Nedenæs Amt	775	185	224	551
Deraf i Byer	193	33	53	140
— i Bygder	582	152	171	411

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Østre Nedenæs	871	510	71	8	2	17	10	2
Østerrisør By	81	40	3	-	-	1	-	1
Tvedestrand —	99	26	5	-	-	-	-	-
Bygder	691	444	63	8	2	16	10	1
Vestre Nedenæs	847	594	85	9	3	18	9	1
Arendal By	113	75	15	3	-	1	2	-
Grimstad —	69	49	5	-	1	3	-	-
Lillesand —	40	22	4	-	-	3	-	-
Bygder	625	448	61	6	2	11	7	1
Aamli	195	135	25	9	-	2	4	-
Evje	117	92	16	1	-	2	-	-
Sætersdalen	134	88	21	3	-	2	1	-
Nedenæs Amt	2164	1419	218	30	5	41	24	3
Deraf i Byer	402	212	32	3	1	8	2	1
— i Bygder	1762	1207	186	27	4	33	22	2

For **Brok** behandledes 39: 23 *Hernia inguinalis*, 15 *Hernia cruralis* og 1 *Hernia umbilicalis*.

Sindssygdomme ere meget udbredte i Evje Distrikt, hos 0,7 pCt. af Befolkningen (fraregnet Veigusdal) og deraf forholdsvis de fleste i Evje Sogn (1,2 pCt. af Befolkningen). Især vides nogle udbredte Slægter at være disponerede, og mere end $\frac{2}{3}$ Dele af Tilfældene findes mellem dem. (A. C. Bull). I Veigusdal er derimod for Tiden ingen Sindssyge, og der kjendes derfra ogsaa meget faa fra tidligere Aar.

Om Amtets **Sindssyge** forøvrigt se den almindelige Beretning.

Af Lægerne udførtes 50 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 22 i østre og 20 i vestre Nedenæs, 2 i Aamli, 4 i Evje og 2 i Sætersdalen. Indikationer og Udfald sees af foranstaaende Tabel (se Side 110).

Antallet af **Fødte og Døde** vil sees af Tabellen paa foregaaende Side (se Side 111). For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 745 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:65,5.

Døde paa **Barselseng**. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsagen for 7 Barselkvinder, hvoraf 6 døde af Barselfeber og 1 af Emboli.

De hyppigste **Dødsaaarsager** vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	185	33	152
Lungebetændelse	81	19	62
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuber- kulose	39	9	30
Kræft (Cancer og Sarcoma)	39	11	28
Organisk Hjertesygdom	37	9	28
Alderdomssvaghed	30	13	17
Akut Bronchit	27	7	20
Hjerneslag	23	7	16
Chronisk Bronchit	22	7	15
Nephrit, Morbus Brightii	20	8	12

Veirliget. Vinteren var streng, Vaaren sen, Sommeren kold og regnfuld, Høsten og den næste Vinter mildere, men tildels stormfuld. Regnmængden i Tvedestrand udgjorde efter Meddelelse fra Doktor F. Vogt:

Januar 36,0 Mm.	Mai 110,0 Mm.	September . . . 23,5 Mm.
Februar 65,0 —	Juni 78,0 —	Oktober 48,5 —
Marts 70,0 —	Juli 182,0 —	November 52,0 —
April 36,0 —	August 165,0 —	December 165,5 —
tilsammen i Aaret 1888: 1032 Millimeter.		

Omstaaende Tabel (se Side 113) giver Oplysning om nogle meteorologiske Forhold paa Gaarden Tennefos i Hordnæs omtrent 550 Fod over Havet efter Distriktslæge A. C. Bulls Optegnelser.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra vestre Nedenæs anføres, at Tiderne bedredes pludselig paa Sommeren, og der blev Arbeide nok at faa for

Temperatur og Veirliget i Evje, Gaarden Fennefos i Hordnæs Sogn circa 550 Fod over Havet.

Maaned.	Thermometerstand R.									Antal Dage med:							
	Gjennemsnit om Dagen.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 1 Eftermiddag.	Kl. 10 Aften.	Høiest.	Lavest.	Minimum om Natten.			Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Klart.	Halvklart.	Overskyet.
							Gjennemsnit.	Høiest.	Lavest.								
Januar	÷ 1.9	÷ 3.3	0	÷ 2.6	11te: + 7	17de: ÷ 14	÷ 5.7	9de: + 1	29de: ÷ 16	2	7	-	-	23	13	5	13
Februar	÷ 5.8	÷ 8	÷ 3	÷ 6.4	7de: + 1	14de: ÷ 19	÷ 11	8de: + 0	14de: ÷ 22	-	6	-	-	29	17	3	9
Marts	÷ 4.1	÷ 5.5	÷ 1.5	÷ 5.5	31te: + 4	14de: ÷ 16	÷ 9.3	30te: - 1	14de: ÷ 22		10	-	-	28	15	-	16
April	+ 1.4	+ 0.5	+ 3.2	+ 0.5	19de: + 7	5te: ÷ 7	÷ 3.2	21de: + 3	5te: ÷ 13	3	3	4	2	12	10	7	13
Mai	+ 6.7	+ 7	+ 9.3	+ 4	23de: + 19	13de: + 1	+ 2	20de: + 13	12te: ÷ 4	8	1	-	-	-	11	13	7
Juni	+ 11.5	+ 11.6	+ 15	+ 8	25de: + 24	2den: + 1	+ 4.5	26de: + 8	5te: ÷ 1	9	-	-	-	-	17	1	12
Juli	+ 12.3	+ 12.2	+ 15.3	+ 9.5	20de: + 22	1ste: + 7	+ 6.2	24de: + 9	1ste: + 2	16	-	-	-	-	8	9	14
August	+ 10.7	+ 9.8	+ 14	+ 8.5	25de: + 17	1ste: + 6	+ 5.2	25de: + 10	4de: + 2	16	-	-	-	-	8	11	12
September	+ 8.7	+ 7	+ 12	+ 7	18de: + 17	26de: + 1	+ 3	2den: + 7	26de: ÷ 2	6	-	-	-	-	16	6	8
Oktobre	+ 4.2	+ 3.3	+ 6.5	+ 3	28de: + 10	18de: ÷ 3	+ 0.4	28de: + 8	18de: ÷ 6	8	-	1	2	4	11	11	9
November	- 0	÷ 0.7	+ 0.8	÷ 0.3	19de: + 6	29de: ÷ 11	÷ 2.5	17de: + 3	29de: ÷ 12	9	1	2	-	13	4	6	20
December	- 0	÷ 0.5	+ 0.6	÷ 0.2	17de: + 6	31te: ÷ 10	÷ 2	18de: + 3	31te: ÷ 10	5	5	-	8	15	4	7	20
Gjennemsnit for hele Aaret...	+ 3.6	+ 2.7	+ 6	+ 2.1	25de Juni + 24	14de Febr. ÷ 19	÷ 1	20de Mai + 13	14 Febr. 14 Marts ÷ 22								
Tilsammen										82	33	7	12	126	134	79	153

Nednæs Amt. 1888.

Alle. Baade de hygieniske Forhold og Levemaaden maa ansees for noksaa gode. (A. Nyquist).

Fra Evje skriver Distriktslæge A. C. Bull bl. A.: De gode Veie, der i de sidste Aar ere fuldførte i Evje Sogn, og som for en Del skyldes de ved Gjenoptagelsen af en større Drift ved Nikkelværket i Cirkulation satte Penge, har bidraget meget til at lette Samfærdselen og til Udviklingen af de hygieniske Forhold, hvortil man ser tydelige Spor inden dette Sogn, der før stod mest tilbage. Den økonomiske Evne inden Distriktet er i det Hele ringe, men Formuen falder temmelig jævnt fordelt; meget faa Husmænd og ikke mange Fattige, undtagen tildels i Hordnæs. Sparsommelighed og stadig Arbeidsvirksomhed er mest udpræget hos Gaardbrugerfamilien, derimod er den løse unge Person, Mand eller Kvinde, ikke omsorgsfuld for Fremtiden, saaledes at det ved Arbeide i en Del af Aaret Optjente tæres op, særlig om Vinteren for Jenternes Vedkommende. Distriktet lever for en stor Del af Skoven, og havde man ikke havt denne at ty til, vilde det seet sørgeligt ud. Denne har derfor faaet undgjelde en Del i den lange daarlige Periode; i de mere velstaaende Sogne, Veigusdal og Iveland, har man dog gaaet meget lempelig frem, og sidstnævnte har adskillig prægtig Skov. Tømmerflødningen giver ikke sjelden Anledning til Neuralgier og især Ischias ved den megen Vassen i det kolde Snevand. Agerbruget har vistnok gjort lidt Fremskridt, men Havevæsen er saagodtsom ukjendt. Fædriften har gaaet paa viselig fremad. Fjøsene, der gjennemgaaende have været mørke og skidne, antage mangesteds et meget pynteligt Udseende. Af dygtige Haandværkere har man længe havt altfor faa, medens det vrimler f. Ex. af Skræddere og Skomagere, hvis Arbeide, især de sidstes, staar paa et meget primitivt Standpunkt. Boligerne lade meget tilbage at ønske, men der spores dog Fremskridt ogsaa her. Større Vinduer ere nu langt almindeligere end før, og med det forøgede Lys er Renligheden bleven større. Røgstuerne forsvandt herfra som den almindelige Husform for 100—150 Aar siden; nogle faa Steder benyttes de endnu som Kjøkken. Istedenfor disse store, luftige Rum, har man faaet lave, overfyldte Stuer, der vanskelig kunne udluftes. Tuberkulosens Udbredelse i dette Sekulum kan mulig sættes i Forbindelse med Røgstuernes Forsvinden, især i Bygder, hvor Folket har været meget skiddenfærdigt. Det staar endnu daarligt til med Ordenssands og Renlighed, og man er skjodesløs med sine Ting, ude som inde. At sørge for tør Vedbeholdning til kommende Aar falder næsten Ingen ind. Den letvindte Adgang til Bad i Elve eller Vande benyttes lidet, undtagen af Smaagutterne. Færdighed i Svømning, uagtet saa nyttig den ved mange Leiligheder kunde være, findes sjelden. Næringsmidlerne maa siges at være noksaa upaaklagelige; naturligvis nydes Kaffe meget, dog slet ikke til Overmaal, men der er i Regelen Overflod paa Melk og Smør, tildels Ost. Ørretfiske findes ved mange Gaarde, og denne Fisk nydes meget, dels fersk dels speget, men lidet frembydes tilsalg; desværre er Ørretbestanden adskilligt i Aftagende ved en hensynsløs Fangsmethode. Levemaaden bliver alligevel hos Mange i det Hele altfor ensformig, for en stor Del begrundet ved Kvindernes Uduelighed i og Uvillighed til et ordentligt Madstel; Kardialgi, Dyspepsi og gastriske Affektioner ere almindelige, troligvis ogsaa fremkaldte ved, at man for snart efter Maaltiderne igjen gaar paa tungt Arbeide. — — — Klædedragten er almindelig noksaa varm og god for det ganske strenge Vinterklima. Uldskjorter og Uldtrøier bruges meget, ligeledes Benklæder af Kvinderne, hvilket før var sjældnere. Derimod ligger man om Natten og i Sygdomstilfælde med for mange Klæder paa Kroppen. — — — Af lyse og hyggelige Skolehuse er der blevet bygget mange rundt omkring. — Befolkningen synes at være af et andet Naturel og Væsen end deres Naboer i Nord, Sætersdølerne, iblandt hvem man finder mange regelmæssige, vakre og fine Ansigter, især hos Kvinderne, medens Folket hernede er af en noget uskøn Race. Forresten er der i Udseendet lidt Forskjel

ogsaa mellem de enkelte Sogne i Distriktet; medens dette i Evje og Veigusdal er mindre smukt, er der i Iveland langt flere vakre Ansigter at se, ligesom ogsaa Ansigtsformen her synes at være anderledes. Over Befolkningen i det Hele, væsentlig de Unge, hviler noget trevent, tungt og vekt, maaske mindst fremtrædende inden Evje Sogn. Paafaldende er deres store Handelsdrift, stadige Hestebytte, Kjøbelyst paa Auktioner og Ombytte af Opholdssted. Nervesystemet er meget følsomt; nervøse Affektioner ere temmelig almindelige, og Sindssygdomme uforholdsmæssig stærkt repræsenterede. En streng pietistisk Retning har bredt sig en Del i Aarenes Løb; denne Bevægelse synes i den senere Tid at være traadt i et sundere Spor, saa Præmieskirend f. Ex. nu mere faa Lov til at samle Ungdommen sammen Søndagseftermiddag. Befolkningen er offervillig og medfølelse mod dem, der lide et eller andet Tab, rørende hjælpsom i Sygdomstilfælde, tjenstvillig til at give Husly til alskens, ofte uteibefængte Veifærende, religiøst interesseret, resigneret, stille, gudhengiven, naar de modtage Dødsbudskabet. Hvert Sogn lever gjerne sit eget stille Liv uden synderligt Samkvem med de andre. Gifte mellem Personer fra forskellige Sogn er sjældent. Hordnæs har den mest, Iveland maaske den mindst opblandede Befolkning. —

Fra Sætersdalen anføres, at Røgen fra de aabne Gruer antagelig give Anledning til adskillige Øiensygdomme; Ovne havest rigtignok i de rigere Huse, men bruges kun til Opvarmning af det eneste beboede Værelse; her opbevares Melken, og her tilberedes Kosten i Gruen, ligesom adskilligt Arbejde foretages i Stuen. Renligheden er som Følge deraf ikke stor og Sandsen derfor liden. Skurv er sjælden; Fnat og Utøi almindelige. Badstuerne bruges til Korntørkning og Desinfektion, men ikke til Bad. (J. G. H. Stang).

Sygehuse. Der findes 2 faste Sygehuse, nemlig Østerrisør Bys med Fattighuset forenede Sygehus og Arendals Bys. Ved Arendal et Isolationslokale. I Tvedestrand er et lidet Isolationslokale, hvor der i Aarets Løb har været indlagt en Patient til Observation og af og til andre Syge, især chirurgiske. I Grimstad eier Kommunen Sygehus i Byen og et Par Værelser 2—3 Kilometer fra Byen for Koppesygge.

Badehuse. I Østerrisør findes et privat Badehus. I Tvedestrand er der en Badeanstalt for Kar- og Dampbad, der er aaben et Par Dage i Ugen, men benyttes lidet. I Grimstad er et Søbad, der benyttes noksaa flittigt.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	14	778	¹⁾ 24	2076	6
Østre Nedenæs	5	216	²⁾ 6	786	-
Vestre —	6	412	³⁾ 8	904	2
Aamli	1	83	⁴⁾ 4	239	2
Evje	1	21	⁵⁾ 4	⁷⁾ 3	-
Sætersdalen	1	46	⁶⁾ 2	144	2

¹⁾ Desuden 1 Møde i Arendals og 1 i Lillesands Kvarantænekommission. ²⁾ Østerrisør 2, Barbo 1, Tromsø 1, østre Moland 1 og Tvedestrand 1. ³⁾ Arendal 1, Grimstad 1, Hisø 3, Øiestad 1, Høivaag 1 og Lillesand 1. ⁴⁾ Aamli 1, Vegarsheien 1, Mykland 1, Heirefos 1. ⁵⁾ Hordnæs 1, Evje 2, Veigusdal 1. ⁶⁾ Bygland 1, Valle 1. ⁷⁾ Epidemii af Mæslinger, der afholdt Folk fra at møde frem.

X. Lister og Mandals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		56,79	76 549	19	4	31	23
1. Christianssands Stadsfysikat	Christianssand, Kjøbstad	0,13	11 766	9	4	6	-
2. Oddernæs		8,991	20 732	¹⁾ 4	-	²⁾ 9	5
	Mandal, Ladested	-	3 885	3	-	3	
	Oddernæs	1,093	4 001	-	-	1	
	Tvet	0,875	1 714	-	-	2	
	Vennesland	0,832	1 195	-	-	1	
	Øvrebo og Hægland	2,501	1 840	-	-	1	
	Søgne	1,880	3 640	-	-	1	
	Holme	0,886	1 490	-	-	-	
	Halsaa og Hartmark	0,924	2 967	-	-	-	
3. Undal		15,202	12 939	1	-	6	³⁾ 6
	Søndre Undal	1,843	4 561	-	-	1	2
	Nordre Undal	1,535	2 027	1	-	2	2
	Øslebø og Løvdal	1,971	1 950	-	-	1	1
	Finsland	0,895	885	-	-	-	
	Bjelland og Grindem	2,328	1 088	-	-	1	1
	Aaseral	6,63	2 428	-	-	1	-
4. Lyngdal		6,598	6 909	1	-	2	4
	Lyngdal	2,981	4 808	1	-	1	3
	Hægebostad	3,617	2 101	-	-	1	1
5. Vanse		2,104	9 149	1	-	3	3
	Farsund, Ladested	-	1 419	1	-	1	-
	Vanse	1,094	5 460	-	-	1	1
	Herod	1,010	2 270	-	-	1	2
6. Flekkefjord		23,758	15 054	3	-	5	5
	Flekkefjord, Kjøb- stad	-	1 651	3	-	1	-
	Næs	-	-	-	-	-	-
	Hitterø	1,885	3 675	-	-	1	1
	Kvinesdal	2,854	4 039	-	-	2	1
	Fjotland	3,834	1 107	-	-	-	1
	Bakke	3,294	2 639	-	-	-	1
	Siredalen	11,891	1 943	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bosat i Christianssand. ²⁾ I Aarets Løb 1 Jordemoder død, 1 ud-
flyttet. ³⁾ 1 Post ledig i Aaseral.

Sundhedstilstanden maa i Christianssands Stadsfysikat, i Oddernæs, Undals og Flekkefjords Distrikter betegnes som mindre god, væsentlig paa Grund af Mæslinger, Kighoste, Skarlagensfeber og Diphtherit. I Lyngdals Distrikt omtales den som særdeles god og i Vanse Distrikt som meget god.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1750 eller 22,9 pro mille af den beregnede Befolkning (76 500) ved Aarets Midte. Dødeligheden Aaret forud var 18,9 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 118 og 119).

Typhoidfeber optraadte i Siredalen i Flekkefjords Distrikt; i September, Oktober og November angrebes 28 Personer, hvoraf 2 døde. Distriktslægen omtaler, at Reiserne til flere af Gaardene formedelst Sne og Is vare yderst besværlige og anstrængende og ofte i Snefonnerne meget farlige. Til en Gaard, Solhem, viste endog Reise sig umulig paa anden Maade end paa Ski, og ved leiet Skiløber fra Gaarden Tonstad maatte derfor Medikamenter og Anvisning til deres Brug sendes did.

Af **Cerebrospinalmeningit** indtraf et dødeligt endende Tilfælde i Flekkefjords Distrikt.

Børnekopper forekom hos en tilreisende Pige fra Fjotland, Flekkefjords Distrikt, der i Christianssand søgte Lægehjelp for et Udslet. Hun blev strax indlagt i Sygehuset, hvor hun helbrededes efter 26 Dages Ophold. Hverken i hendes Hjem var noget Tilfælde af Kopper bekjendt, eller der opstod noget saadant senere i Christianssand.

Vandkopper forekom i Christianssand samt Oddernæs, Vanse og Flekkefjords Distrikter.

Skarlagensfeber viser et betydelig øget Antal Angrebne mod Aaret forud (359 mod 96). De først iagttagne Tilfælde i Christianssand forekom i September, idet der saamtidig fra 3 Familier, boende fjernt fra hverandre og uden kjendt indbyrdes Samkvem, anmeldtes Skarlagensfeber. Uagtet Internering af disse første Tilfælde med Familier og Desinfektion udbredte Sygdommen sig dog videre. I Oddernæs forekom over Halvdelen af de opgivne Tilfælde i Mandal By; Epidemien, der var begyndt her i 1886, ophørte dog i Oktober og var i det Hele godartet. I Landdistriktet synes de fleste Tilfælde at have vist sig i Oddernæs og Halsaa Herreder. Størst Udbredning vandt Sygdommen dog i Flekkefjords Distrikt, hvor den fra April Maaned, da den begyndte i Hiterø Sogn, herskede epidemisk, særlig i Hiterø, Næs og Fjotlands Sogne samt i Flekkefjord. Epidemien optraadte mindre ondartet og dødelig end den, der herskede i Distriktet 4 Aar tidligere. (J. Kraft).

Røde Hunde vare meget udbredte i Christianssand, forekom ogsaa i Oddernæs, Undals, Vanse og Flekkefjords Distrikter; de opgivne Tilfælde ere hovedsagelig fra Byerne.

Mæslinger omtales som udbredt Epidemi fra alle Distrikter undtagen Vanse og Flekkefjords; fra Flekkefjord By opføres kun 1 Tilfælde, smittet i Christianssand, medens Sygdommen i Landdistriktet kun vidstes at være forekommet i Siredalen. I Mandal begyndte Mæslingerne i August med flere Importer fra Christianssand og ophørte i December; de fik stor Udbredning baade i Byen og fra Oktober i Halsaa Herred. Forløbet betegnes som meget mildt, de færreste Tilfælde kom under Lægebehandling. I Lyngdal begyndte Sygdommen om Sommeren i den sydlige Del af Distriktet og udbredte sig nordover langs Dalføret. Af Dødsanmeldelserne fra Hægebostad faldt en ganske stor Del paa Børn, som, efter hvad der er oplyst, antages at være døde af Sygdomme i Aandedrætsorganerne efter Mæslinger eller Kighoste under de i alle Henseender primitive Forhold paa disse Steder, som ogsaa gjøre sig gjældende i

I Lister og Mandals Amt

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	52	4	52	3	1	-	-	1	-	3	-	12
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	15	7	14	2	1	3	-	4	1	-	-	1
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	72	-	72	13	-	1	3	1	3	2	5	-
Skarlagensfeber	359	14	355	38	19	13	12	7	25	17	10	35
Røde Hunde	212	-	212	16	9	12	90	43	131	22	12	2
Mæslinger	959	21	959	8	6	19	36	79	07	08	19	42
Rosen	76	-	76	12	13	8	5	6	3	4	3	5
Kighoste	710	50	710	106	209	64	32	26	43	41	57	43
Diphtherit	90	14	90	8	1	-	-	3	1	1	3	5
Strubehoste	25	13	25	-	1	-	1	2	2	-	2	2
Kusma	22	-	22	1	5	2	2	12	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	2154	42	2154	311	372	277	149	174	130	106	104	136
Katarrhalsk og follikulær Angina	868	-	868	145	90	82	92	35	25	20	15	53
Lungebetændelse	497	90	497	71	84	78	79	43	12	16	19	11
Brystbetændelse	104	9	104	19	8	7	4	10	11	9	6	6
Gigtfeber	266	6	266	29	23	28	43	24	20	8	13	21
Koldfeber	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	787	26	784	78	78	52	45	35	57	52	61	79
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Skjorbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7278	297	7255	861	920	646	593	505	474	489	419	454

¹⁾ Indlagt i Christianssands kommunale Sygehus.

Børnepleien. Under Mæslingerne iagttoges temmelig hyppigt en paafaldende stærk Larynxaffektion med Stridor. (A. Løberg).

Kighoste synes at have hersket epidemisk i det hele Amt. Fra Lyngdals og Flekkefjords Distrikter (Kvinesdal) omtales den som adskillig dødelig blandt Børn.

Diphtherit. Fra Christianssand anføres, at Sygdommen havde hersket der siden Juli; ethvert Tilfælde indlagdes strax paa Isolationslokale, hvor tillige hele Familien interneredes i Tilfælde af slette hygieniske Forholde i Hjemmet, meden

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne :											
					1		2		3		4		5		6	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Christianssand.		Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekkefjord.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
4	19	9	52	4	1	-	6	2	-	-	2	-	-	-	43	2
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1	-	1	16	8	3	-	7	5	-	-	1	1	1	1	4	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-
8	8	28	72	-	31	-	32	-	-	-	-	-	1	-	8	-
73	44	62	359	14	68	2	96	2	8	-	-	-	-	-	187	10
2	1	2	212	-	110	-	75	-	-	-	-	-	17	-	10	-
127	155	53	971	33	311	8	612	18	26	3	15	4	6	-	1	-
8	2	7	76	-	22	-	33	-	3	-	2	-	3	-	13	-
26	39	24	728	68	360	29	216	24	19	1	5	2	85	8	43	4
10	25	33	96	20	40	12	28	3	14	-	3	2	1	-	10	3
3	7	5	25	13	6	6	6	4	2	2	5	1	1	-	5	-
-	-	-	22	-	10	-	9	-	-	-	-	-	-	-	3	-
176	116	103	2162	50	1218	29	575	14	59	3	36	2	97	-	177	2
78	112	121	868	-	527	-	250	-	6	-	8	-	32	-	45	-
29	29	26	497	90	109	23	224	42	80	12	14	2	32	6	38	5
4	13	7	104	9	16	-	46	4	11	2	4	-	10	3	17	-
10	19	28	266	6	65	-	75	2	15	-	15	1	20	1	76	2
-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-
86	88	73	787	26	382	16	235	3	19	2	12	-	65	3	74	2
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
645	667	582	7323	342	3279	125	2526	123	262	25	122	15	375	22	759	32

Rensning og Desinfektion foretoges. I Undal bragtes Sygdommen ved Smitte fra Christianssand i November til Gaardene Skaar og Bredland i Øslebø Sogn. Her angrebes i det Hele 13 Personer uden Dødsfald. Fra Lyngdal omtales et Tilfælde paa Gaarden Tofteland i Juni Maaned; Gaarden ligger fuldstændig isoleret heit paa Heien mellem Konnismo og Kvaas. Manden i Huset havde været en Tur til Christianssand; underveis havde han hvilet paa et Sted, hvor der angivelig var smitsom Halsesygdom, og havde hængt et Par Strømper til Tørring, til han kom indom paa Tilbageveien. Ved Hjemkomsten fik Datteren,

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
							1		2		3		4		5		6	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Christians- sand.		Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	267	-	2	2	128	135	113	-	73	-	43	-	2	-	15	-	21	-
Fnat	28	-	10	5	6	7	4	-	5	-	4	-	-	-	3	-	12	-
Skurv	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	293	7	105	128	26	34	143	5	86	1	36	-	8	1	8	-	12	-
Rachit.	70	-	35	35	-	-	9	-	24	-	20	-	1	-	12	-	4	-
Simpel Meningit.	12	10	5	-	1	5	1	-	7	7	-	-	2	2	1	-	1	1
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	70	65	30	25	5	9	33	33	23	22	1	-	-	-	5	5	8	5
Lungetuberkulose	327	193	11	13	133	162	66	51	133	86	40	25	19	9	27	13	42	9
Kræft	44	¹⁾ 28	1	1	27	15	7	7	11	8	5	3	4	2	10	6	7	2
Morbus Brightii.	93	23	7	3	37	46	34	10	31	10	6	1	2	-	6	-	14	2
Blegsot og Anæmi	582	²⁾ 1	28	52	10	492	174	-	178	-	43	-	15	-	90	1	82	-
Livmodersygdomme	160	-	-	-	-	160	74	-	58	-	12	-	2	-	5	-	9	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1040	6	26	41	351	622	459	2	369	3	83	-	23	-	35	1	71	-
Ormesygdomme	61	-	17	27	10	7	5	-	31	-	10	-	1	-	6	-	8	-
Drankersygdomme	15	2	-	-	13	2	3	-	8	1	-	-	2	-	-	-	2	1
Struma	2	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-

¹⁾ Cancer 27, Sarcoma 1. ²⁾ Anæmia perniciosa.

en 15—16 Aars Pige, disse til Vask; hun fik Diphtherit og døde efter 3 Dages Forløb. Ingen andre af Husets Børn eller Naboer angrebes.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit synes at have hersket med omtrent samme Hyppighed som Aaret forud, derimod vise de almindelige Halsbetændelser en væsentlig Tilbagegang.

Lungebetændelse. Fra Mandal anføres, at Sygdommen i den første Halvdel af Aaret var temmelig udbredt, men havde et mere godartet Forløb end Aaret iforveien, da den havde et mere typhoid Præg og viste mere Tendens til Smitsomhed. (Oxholm). I Undal forekom den ogsaa hyppigere end almindeligt i Aarets første Halvdel, var især udbredt over de indre og øvre Bygder. I Lyngdal, hvor den Aaret forud herskede epidemisk, frembød den i 1888 intet afvigende fra det vanlig Typiske i Opstaaen, Forløb eller Udbredelse.

Af **Gigtfeber** anføres et usædvanlig stort Antal Tilfælde fra alle Distrikter med Undtagelse af Christianssands Stadsfysikat, hvorfra Antallet er som sædvanligt. Fra Flekkefjords Distrikt er det opgivne Antal Tilfælde dobbelt saa stort som ellers. (Se følgende Tabel, ved hvilken det dog bør erindres, at Søgningen og Adgangen til Læge maa antages at have været øgende).

Aar.	Tilsammen.	Distrikter:					
		1	2	3	4	5	6
		Christianssand.	Oddernæs.	Undal.	Lyngdal.	Vanse.	Flekkefjord.
1888	266	65	75	15	15	20	76
1887	181	61	48	9	5	20	38
1886	170	64	45	6	1	9	45
1885	146	57	51	2	2	5	29
1884	158	68	35	4	3	5	43
1883	148	74	39	1	3	5	26
1882	151	66	41	4	1	6	33
1881	199	95	53	4	7		40
1880	134	63	24	6	13		28
1879	102	54	21	5	13		9
Tiaaret 1879—89	1655	667	432	56	133		367

Akut Diarrhoe og Cholera nostras vise et betydeligt mindre Antal Angrebne end Aaret forud, særlig i Christianssand og Oddernæs Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne:				
		1	2	3	5	6
		Christianssand.	Oddernæs.	Undal.	Vanse.	Flekkefjord.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	11	6	2	-	2	1
Syphilis, konstitutionel	14	9	1	1	-	3
— , hereditær	1	-	-	1	-	-
Gonorrhoe	62	35	18	2	4	3

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Christianssands Stadsfysikat . . .	331	51	125	206
Oddernæs	355	86	123	232
Mandal By	59	11	14	45
Bygder	296	75	109	187
Undal	65	25	25	40
Lyngdal	34	9	15	19
Vanse	69	13	22	47
Farsund By	17	4	8	9
Byder	52	9	14	36
Flekkefjord	76	9	32	44
Flekkefjord By	35	6	6	29
Bygder	41	3	26	15
Lister og Mandals Amt	930	193	342	588
Deraf i Byer	442	72	153	289
— Bygder	488	121	189	299

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 120.

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 20,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 32,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 16,3 pCt. og 24,9 pCt. og for Bygderne 24,8 pCt. og 40,5 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Fra Farsund omtales, at 2 Tilfælde af **puerperal Sindssygdom** helbreddes i Hjemmet; det bemærkes, at Sindssygdom efter Barselseng kunde ventes hyppigere, naar der sees hen til Forholdene efter en Fødsel paa de Kanter. Saasnart Barnet er bragt til Verden, begynde Barselvisiterne, der betegnes som en sand Landeplage, især paa de tæt bebyggede Gaarde paa Lister; de vare fra Morgen til Kvæld den hele Tid, Kaffe drikkes i stor Mængde, og Sladderen gaar uophørlig. At Værelset luftes, forsømmes især om Vinteren, thi derved slippes for megen Varme ud, og den er kostbar at skaffe tilveie igjen. At Barselkvinden ifølge gammel Skik skal ligge med sine af Barselrenselse tilsoede Klæder, bidrager heller ikke til at forbedre Luften. Af Hjelpekoner findes en stor Mængde mere eller mindre skiddenfærdige. (J. H. Jensen). For Christianssands Fattigvæsens Regning forpleiedes ved Udgangen af 1887: 57 Sindssyge (27 Mænd, 30 Kvinder). I Aarets Løb tilkom 10 (3 Mænd, 7 Kvinder), udgik 4 (2 Mænd, 2 Kvinder). Antallet ved Udgangen af 1888 var saaledes 63 (28 Mænd, 35 Kvinder). I Flekkefjord forsørgedes 6 Sindssyge for Fattigvæsenets Regning.

Obstetriciske Operationer. Af Lægerne udførtes ialt 52 obstetriciske Operationer, deraf 15 i Christianssand, 15 i Oddernæs, 4 i Undal, 5 i Lyngdal, 6 i Vanse, 7 i Flekkefjord. Indikationer og Udfald sees af følgende Tabel (se Side 123).

Obstetriciske Operationer i Lister og Mandals Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Embryotomi.	Exvisce- ration.	Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Mødre	Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	død.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	29	¹⁾ 1	²⁾ 30	1	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Trange ydre Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	9	³⁾ 8	1	⁴⁾ 2	⁵⁾ 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	33	1	34	1	10	9	1	2	1	4

¹⁾ Dødsårsag Barselfeber. ²⁾ 2 Tvillingfødsler: I den ene forløstes 1ste Tvilling ved Tang, 2den Tvilling ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen findes opgivet; i den anden ligesaa ved Tang 1ste Tvilling, 2den forløstes ved Naturens Hjælp. ³⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet oplyst. ⁴⁾ I 1ste Tilfælde Vending udført af Jordemoder ved Tverleie, Fosteret fødtes til Hovedet med opslaaet Arm i Nakken; Armen skiltes fra Kroppen, hvorpaa Extraktion af Hovedet ved Pragerhaandgrebet. Dødsårsag antages at være Barselsfeber (?). I det 2det Tilfælde var der Tetanus uteri, Vendingsforsøg mislykkedes, der gjordes Decapitation, Exvisceration, det tilbageholdte Hoved forløst ved Tang. Moderen døde 12 Timer efter Fødselen antagelig af indvendig Blødning (opført under Hæmorrhagia uteri). ⁵⁾ Forsømt Tverleie. Dødsårsag: Bristning af Livmoderen med Peritonit (opført under Ruptura uteri).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ved ulykke- lige- Hændel- ser.	ved Selv- mord.
Christianssand, Stadsfysikat .	389	336	62	5	-	8	7	1
Oddernæs	586	532	72	5	5	14	12	3
Mandal By	102	71	4	-	-	3	1	1
Bygder	484	461	68	5	5	11	11	2
Undal	320	232	27	1	-	12	3	-
Lyngdal	221	142	21	4	3	6	-	-
Vanse	297	208	37	1	3	11	6	-
Farsund By	70	37	6	-	-	1	3	-
Bygder	227	171	31	1	3	10	3	-
Flekkefjord	431	300	46	3	1	17	11	1
Flekkefjord By	36	40	5	1	-	-	1	-
Bygder	395	260	41	2	1	17	10	-
Lister og Mandals Amt	2244	1750	265	19	12	68	39	5
Deraf i Byer	597	484	77	6	-	12	12	2
— - Bygder	1647	1266	188	13	12	56	27	3

Af **Brok** (Hernia) opføres 27, deraf 8 Gutter, 2 Piger, 12 voxne Mænd, 5 voxne Kvinder. Sædet opgives saaledes: Hernia ingvinalis 18, Hernia cruralis 5, Hernia umbilicalis 4.

Af **Benbrud** opgives 39 Tilfælde, deraf 34 hos 5 Gutter, 3 Piger, 19 voxne Mænd, 7 voxne Kvinder. Sædet opgives saaledes:

Fractura cranii 4	Fractura antibrachii 2	Fractura patellae 1
— vertebrae 1	— radii 6	— cruris 4
— costarum 4	— pollicis 1	— tibiae 3
— claviculae 4	— colli femoris 1	— fibulae 3
— humeri 2	— femoris 3	

Af **Luxationer** opgives 8 hos 6 voxne Mænd og 2 voxne Kvinder. Sædet var: Luxatio humeri 6, Luxatio antibrachii 1, Luxatio femoris 1.

Antallet af **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1494 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 77,9.

Dødsfald paa Barselseng. Af Præsterne opgives 12 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsarsagen for 11, deraf Barselfeber 8, Blødning 1, Bristning af Livmoderen 1, akut Diarrhoe 1.

De **hyppigste Dødsarsager** sees af Tabellen paa næste Side.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i:	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose.....	193	72	121
Lungebetændelse	90	33	57
Kighoste	68	35	33
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	65	44	21
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit...	50	30	20
Alderdomssvagbed	47	26	21
Hjerneslag	34	23	11
Mæslinger	33	10	23
Kræft og Sarkom	28	8	20
Akut Diarrhoe og Cholera nostras	26	19	7
Nephrit, Morbus Brightii	23	16	7

Veirliget. Forsaavidt Opgaver foreligge, synes Vinteren at have været lang og streng, Vaaren kom sent og var kold, Sommeren var kort, kjelig og regnfuld, undtagen i Lyngdal, hvor baade Sommer og Høst betegnes som gode.

Levemaade og hygieniske Forholde. Fra Oddernæs Distrikt bemærkes, at de hygieniske Forholde i Almindelighed ere gode; som en styg Uskik betegnes dog de saakaldte «Parke», Møddinger med aaben Spildrende fra Kjøkkenet umiddelbart ved Husvæggen; i Søgne, der ogsaa i mange andre Henseender staar høiest i Kultur, ere disse sjeldne, men ellers findes de udbredte mere og mindre almindeligt over hele Distriktet (Brandt-Rantzau). Fra Lyngdal bemærker Distriktslægen, at den økonomiske Stilling, saavidt han skjønner, i de øverste Dele af Distriktet, Hægebostad og Eken, er gaaet adskilligt tilbage i de sidste 3 Aar. Eiendommene ere tildels stærkt beheftede, Skovene eller rettere det, som er igjen af dem, hugges til mindste salgbare Maal, og Prisen paa Gaardsprodukter har som bekjendt været lav. Hertil kommer de forfærdelige Landhandlerier med sit Kreditvæsen i hver Krog. I de langs Søkysten liggende Dele af Distriktet have vistnok flere af disse uheldige Faktorer gjort sig gjældende, men den skadelige Virkning af samme er utvivlsomt, delvis ialfald, neutraliseret gennem en ny, jeg kan gjerne kalde det, Indtægtskilde, som ikke har liden Betydning, jeg mener Amerikareisen. Saalænge Udvandringen foregik paa den Maade, at de unge, arbejdsdygtige Folk forlod Hjemmet alene eller med alle sine for ikke at vende tilbage, forekommer det mig utvivlsomt, at den virkede i Retning af økonomisk Tilbagegang. Men Sagen er nu i Løbet af de 4 á 5 sidste Aar kommet i en anden Gjænge. Yngre og ældre Arbeidere af Søfolk, gifte og ugifte, reise nu over paa et, to, tre Aar; det er skikkelige, nøisomme og arbejdsvillige Folk, vante til at trække fra Barnsben af. De tjene næsten alle mere end de bruge derover; Overskuddet, som kanske der ikke synes stort, sendes hjem, Pengene veie her mere, og mangen Mand har paa den Maade i disse pinagtige Tider reddet en ellers uholdbar Stilling for sig selv eller sine Forældre. Bortseet fra den Fare, der ligger i at Gaarden vel undertiden paa Grund af Arbeidskraftens Fravær, bruges mindre vel i nogle Aar, kan jeg i Udvandringen, drevet paa denne Maade, ikke se andet end et glædeligt, Distriktets økonomiske Stilling i høi Grad ophjelpende, Fænomen. Det er ganske betydelige Summer, som paa denne Maade ere komne ind i Distriktet. Kommunikations-

midlerne bedres Aar for Aar ved Veinettets Udvidelse, ofte kjøbt med betydelig Opofrelse fra Opsiddernes Side. Exempelvis kan nævnes, at medens der for 8 Aar siden var 1 — en — Bro over Lyngdalselven, vil der Høsten 1889 være 9 — ni — saadanne, Forholde, som naturligvis ogsaa lette Lægen betydelig i hans Virksomhed. Afholdsbevægelsen er naaet frem til de øvre Distrikter, dens Virkninger ere allerede paatagelige i Hægebostad og ved at fjerne en af de stærkeste Støtter for det raa og vilde Leven, der ofte føres deroppe, Fylderiet, maaske allerede gjort det tungeste Rydningsarbeide i en god og kraftig Bund, hvor fremtidig Udsæd da vil have lettere for at spire. Husfliden maa i det Hele taget betegnes som ret tilfredsstillende; det er i det Store og Hele taget almindeligt, at Husets Kvinder tilvirke Beklædningsstoffer. Selv paa Høitidsdage møder den store Mængde af Befolkningen frem ved Kirken i hjemmевirket Stof — Yderplagene fraregnede, hvor saadanne bruges. Hver Bonde garver i Almindelighed sine Huder selv, lidt Skomagerarbeide forstaaes af de Fleste. Trætoffer, der bruges meget, snittes i hvert Hus. (A. Løberg).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Antal Vaccinerede og rets-medicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner, Antal Møder.	Vaccinerede.	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Lister og Mandals Amt	11	810	64	5	2025	3
Christianssand	1	275	27	5	291	-
Oddernæs	3	301	¹⁾ 15	-	718	2
Undal	2	81	²⁾ 4	-	^{*)} 208	-
Lyngdal	1	31	³⁾ 2	-	160	1
Vanse	1	71	⁴⁾ 3	-	^{**)1} 191	-
Flekkefjord	3	51	⁵⁾ 13	-	457	-

¹⁾ Mandal 3, Holme 3, Øvrebo 1, Oddernæs 4, Søgne 3, Tvet 1. ²⁾ Nordre Undal 1, Aaseral 1, Øslebø—Løvdaal 2. ³⁾ Lyngdal 1, Hægebostad 1. ⁴⁾ Farsund 2, Herod 1, Vanse intet Møde. ⁵⁾ Flekkefjord By 4, Næs og Hiterø 4, Kvinesdal 2, Fjotland 1, Bakke 1, Siredalen 1.

^{*)} I Aaseral vaccineredes ikke paa Grund af Hjelpevaccinatorens Sygdom. ^{**)1} I Herod vaccineres kun hvert 2det Aar.

I Farsund og nærmeste Omegn samt i Flekkefjord og det tilgrændsende Næs Sogn vaccinere Distriktslægerne. I Oddernæs anvendtes udelukkende animal Lymfe ved Udførelsen af Vaccinationen. Den anskaffedes fra Stockholm.

Amtets Sygehuse ere: Amtssygehuset i Flekkefjord, Christianssands Bys Sygehus med Isolationslokale, Christianssands Garnisons Sygehus, samt Mandals Bys Sygehus og Isolationslokale. Paa det sidstnævnte behandledes i 1888: 14 Personer i tilsammen 231 Dage, deraf 7 Børn fra Mandal for Skarlagensfeber paa Isolationslokalet i 128 Dage. Fremdeles ligge Eg Sindssygeasyl (Statsasyl) og Christianssands Bys Sindssygeasyl begge i Christianssands By.

Af Badeindretninger omtales fra Christianssand 4 Søbadeindretninger, en for Militæretaten, en med Anledning til varme Søbad og to, en for hvert Kjø, til gratis Afbenyttelse for Byens ubemidlede Befolkning. Desuden have 1 Varmbadanstalt med Romerbad, Dampbad ved det militære Sygehus, samt

Badeindretninger ved de forskjellige Sygehuse. I Flekkefjord findes Badeværelse ved Sygehuset, desuden et om Sommeren meget benyttet Badehus, og i Byens nærmeste Omegn er Adgang til kolde Søbad i flere Badehuse. I et privat Badehus er der ogsaa Adgang til varme Søbad.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

XI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
Amtet ¹⁾		70.39	110 965	12	3	49	36
1. Sogndal		6.199	5 930	1	-	-	3
	Sogndal, Ladested . .	-	490	1	-	1	-
	Sogndal	2.283	1 464	-	-	-	1
	Lunde	2.394	2 935	-	-	1	1
	Heskestad	1.622	1 041	-	-	-	1
2. Ekersund		10.175	12 966	2	-	4	2
	Ekersund, Ladested . .	-	2 408	2	-	1	-
	Ekersund	1.630	2 850	-	-	1	-
	Ogne	0.829	1 215	-	-	1	1
	Helleland	1.123	1 305	-	-	-	-
	Birkrem	5.435	2 063	-	-	-	-
	Haa	1.158	3 125	-	-	1	1
3. Sandnæs		15.241	14 386	2	-	6	5
	Sandnæs, Ladested . .	-	1 468	2	-	1	-
	Høiland	1.344	3 618	-	-	1	1
	Klep	0.917	2 442	-	-	1	1
	Tine	1.448	2 467	-	-	1	1
	Gjesdal	1.709	1 144	-	-	1	1
	Høle	0.869	1 179	-	-	-	-
	Fossan	8.954	2 068	-	-	1	1
4. Stavanger		1.628	28 354	8	3	12	5
	Stavanger, Kjøbstad . .	-	20 275	8	3	10	-
	Hetland	0.92	4 579	-	-	-	3
	Haaland	0.668	3 045	-	-	1	1
	Hvitingø Sogn af Mosterø	0.04	455	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe vaknaterer.
5. Finnø	Mosterø(undtagen Hvi- tingsø Sogn) Rennesø Finnø Strand Aardal Hjelmeland Fister Nerstrand Sjørnerø	11.778 0.50 0.34 1.538 3.78 4.39 0.93 0.30	12 393 1 906 1 698 2 267 1 086 3 056 1 552 828	1 - 1 - - - - -	- - - - - - - -	8 1 1 1 1 2 1 1	7 1 1 1 1 1 1 1
6. Sand	Jælse Sand Suledal Saude Vikedal	18.92 1.99 1.62 9.23 2.88 3.20	11 233 2 558 1 761 2 112 1 888 2 914	1 - 1 - - -	- - - - - -	6 2 ¹⁾ 1 1 1 1	5 1 1 1 1 1
7. Karmøen	Skudsnæshavn, Lade- sted Kopervik, Ladested Skudsnæs Avaldsnæs Bukken Tysvær	3.38 - - 0.76 1.15 0.35 1.12	14 706 1 224 4 817 495 5 218 956 1 996	3 1 1 - 1 - -	- - - - - - -	7 1 1 2 2 1 -	5 - - 1 2 1 1
8. Haugesund	Haugesund, Kjøbstad Torvestad Skaare Skjold	3.02 - 0.80 2.22	10 997 4 102 1 843 1 552 3 500	3 3 - - -	- - - - -	4 2 1 1 1	4 - 2 1 1

¹⁾ Post ledig.

Sundhedstilstanden betegnes fra de indre Distrikter (Finnø og Sand) samt Karmøen og Ekersund som mindre god, fra de øvrige Distrikter som god. Af epidemiske Sygdomme havde Kighoste almindelig Udbredning, og mod Aarets Slutning optraadte Mæslinger epidemisk i Stavanger. Skarlagensfeber og Diphtherit vise Tilbagegang. Børnekopper forekom i Ekersund og Stavanger efter Import fra Udlandet.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2078 eller 17,7 pro mille af Aarets beregnede Middelbefolkning (117 100). Dødeligheden Aaret forud var 14,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 130 og 131).

Af **exanthematisk Typhus** forekom 3 Tilfælde i Haugesund By.

Typhoidfeber forekom i Ekersunds Distrikt med 16 lettere Tilfælde paa 5 forskjellige, langt fra hverandre liggende Steder i Landdistriktet. I Sandnæs Distrikt optraadte paa et Sted (Gaarden Lura) 4 Tilfælde, paa et andet Sted (Høilands Fattiggaard) 6 Tilfælde i samme Husstand. I Stavanger forekom nogle spredte Tilfælde indtil sidste Kvartal, da den fik nogen Udbredning ved Smitte fra et Melkeudsalg, der fik Melk fra en 4 Kilometer fra Byen liggende Gaard. Paa denne Eiendom var allerede i første Kvartal i et Hus med 2 Familier forekommet 3 Tilfælde og 1 Dødsfald af Sygdommen. Ved Paabud om, at Ingen af den angrebne Families Folk maatte have med Melkestellet, var yderligere Smitte undgaaet, og efter Sygdommens Ophør Desinfektion foretagen. Ved Sygdommens fornyede Optraeden paa samme Sted i Oktober havde 3 Personer været syge i 14 Dage, før Distriktslægen underrettedes herom, og i denne Tid var Melk nedsendt til et Melkeudsalg i Stavanger, hvorved Smitten i Slutningen af Aaret 1888 og i Begyndelsen af Aaret 1889 overførtes til 7 Familier, der hentede Melk fra dette Udsalg. (Chr. A. Stang.) I Finnø optraadte paa og om Gaarden Vik i Nærstrand nogle Tilfælde efter en Begravelse, hvor en hel Del Mennesker var samlet, og det synes, som om Smitten havde ligget i gamle Sengklæder. For over 20 Aar siden havde der dersteds været Typhoidfeber med stærkt udtalte Hjernesymptomer, som ogsaa nu optraadte. I Sands Distrikt optraadte Sygdommen først paa Østabø i Vikedal og overførtes derfra til et Par andre Gaarde med ialt 9 Angrebne. I Juni forekom 8 Tilfælde paa Foldøen og i Jælse; til Foldøen var Sygdommen overført fra Stavanger. I Karmøens Distrikt forekom 4 Tilfælde hos Sømænd, der vare smittede i Udlandet, og i 2 Tilfælde antages Smitten kommen fra en af disse hjemkomne Syge, da de hidtil Angrebne boede lige ved og ikke havde været udenfor Hjemmet (beliggende paa en Ø). 1 Patient kom syg hjem fra en Bergenstur. I Haugesunds Distrikt forekom ialt 12 Tilfælde, hvoraf 8 i to Huse, hvor Smitten til det ene Hus indbragtes fra England, til det andet Hus fra Kongsberg, ved Mændene, der kom syge hjem og smittede Familien.

Børnekopper opstod i April Maaned i Ekersund hos en ved Juletid fra Spanien hjemkommen Sømænd, der smittede sin Svoger og Husvært. I Løbet af April, Mai og Juni indlagdes fra Ekersunds By og Landsogn (Gaarden Høiland paa Ekerøen og Fotland) 27 Koppesygge paa Byens Lazaret, alle de Angrebne med Undtagelse af en Barselkone, hos hvem der var foretaget Partus præmaturus, som fik Kopper og behandledes i Hjemmet og senere døde. Af de paa Lazaretet Indlagte vare 11 Børn og 16 Voxne, af disse døde 2, en 70 Aar gammel og en 35-aarig Kvinde; den sidste, der var indlagt med sit koppesygge Barn, døde under begyndende Fødsel. Desuden døde et 4 Aar gammelt Barn i Hjemmet (Gaarden Hovland, Ekerøen). Samtidig med Sygdommens Optraeden i Byen viste den sig i den afsides liggende Fjeldbygd Ørdsalen i Birkrem Herred, hvor der ved Koppelægens Undersøgelse fandtes paa en Gang 16 Tilfælde. Der blev ansat egen Koppelæge, og Epidemien bevirkede, at alt Fremmøde til Vaabenøvelserne paa Exerцерpladsen Malde instilledes for Birkrem og tilstødende Herreder. (N. B. B. Heiberg). Til Stavanger indbragtes Sygdommen i Marts fra St. Ybes ved et Fartøi, af hvis Besætning 3 bleve indlagte paa Lazaret. I Mai Maaned indbragtes den 2den Gang ved en med Dampskib fra Riga kommende Sømænd, hvorefter der opstod nogle Tilfælde i Byen. Samtlige Syge, ialt 13, behandledes paa Lazaret af en for Sygdommen antagen Epidemilæge. (Chr. A. Stang).

Vandkopper vare i Songdals Distrikt meget udbredt, saavel i Lunde som Hæskestad Herreder især midt paa Sommeren, ligesom de forekom samtidig med Børnekopperne i Ekersund.

Skarlagensfeber optraadte med nogle faa Tilfælde paa en Gaard i Hæskestad (Songdals Distrikt), hvor den havde været for faa Aar tilbage, og Smitten

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Typhoidfeber	98	15	98	10	13	18	3	3	4	4	9	8	4	9	13
Barsel-feber	20	6	20	3	-	5	3	2	-	2	1	1	1	-	2
Børnekopper	60	4	60	-	-	3	19	23	12	2	-	-	-	-	1
Vandkopper	167	-	167	33	7	8	2	13	9	7	-	1	21	46	20
Skarlagensfeber	65	2	65	-	3	19	4	13	6	2	-	-	4	5	9
Røde Hunde	196	-	196	19	59	73	27	7	11	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1574	31	1568	26	31	25	4	6	6	1	1	6	66	472	924
Rosen	123	4	123	10	12	8	15	12	15	10	6	4	7	11	13
Kighoste	1141	85	1140	313	156	88	58	53	48	51	69	41	59	103	101
Diphtherit	138	27	135	35	22	18	14	4	7	13	4	-	2	8	8
Strubehoste	28	12	25	3	4	1	4	2	-	-	2	1	-	2	5
Kusma	117	-	117	8	7	15	20	28	17	9	5	-	3	3	2
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2760	44	2760	419	296	241	238	116	280	193	192	161	200	163	161
Katarrhalsk og follikulær Angina	821	-	821	116	112	106	112	80	55	27	23	41	41	55	53
Lungebetændelse	612	77	612	92	69	83	101	44	42	25	23	24	32	38	39
Brystbetændelse	164	7	164	18	17	24	18	16	17	16	10	7	9	4	8
Gigtfeber	204	4	204	16	20	21	29	28	27	16	10	8	8	7	13
Koldfeber	11	-	11	2	1	2	1	-	2	1	-	2	-	-	-
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	1086	19	1086	75	69	81	75	107	106	118	105	100	76	82	92
Blodgang	10	-	10	-	1	1	-	-	1	2	-	2	1	-	2
Skjørbug	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9400	337	9387	1198	901	842	747	657	665	499	460	407	534	1008	1469

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sogndal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus . . .	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Typhoidfeber	98	15	-	-	16	-	14	4	19	-	10	2	17	3	7	3	15	3
Barsel-feber	20	6	2	1	-	-	10	-	2	-	1	2	-	-	2	1	3	2
Børnekopper	60	4	-	-	46	4	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	167	-	6	-	10	-	12	-	108	-	-	-	1	-	13	-	17	-
Skarlagensfeber	65	2	4	1	1	-	-	-	7	-	-	-	32	-	-	-	21	1
Røde Hunde	196	-	3	-	1	-	20	-	170	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	1574	31	1	-	-	-	29	-	1528	29	-	-	7	2	2	-	7	-
Rosen	123	4	4	-	10	-	15	-	40	2	8	1	6	-	22	-	18	1
Kighoste	1141	85	13	-	156	6	71	24	581	40	1	1	92	6	214	5	13	3
Diphtherit	138	27	7	1	-	-	4	1	22	3	3	3	10	-	81	16	11	3
Strubehoste	28	12	-	-	1	-	1	-	19	7	3	3	-	-	-	-	4	2
Kusma	117	-	-	-	7	-	3	-	55	-	-	-	2	-	14	-	36	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2760	44	51	2	195	3	182	6	1478	22	7	-	70	6	480	5	297	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	821	-	10	-	38	-	61	-	586	-	-	-	15	-	79	-	32	-
Lungebetændelse	612	77	23	2	46	12	64	7	168	16	21	6	34	3	124	15	132	16
Brystbetændelse	164	7	4	-	18	1	19	2	50	2	6	-	11	-	20	-	36	2
Gigtfeber	204	4	22	-	16	-	28	1	76	1	5	1	14	-	5	-	38	1
Koldfeber	11	-	2	-	2	-	1	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Colera nostras	1086	19	22	-	78	6	55	2	618	3	-	-	35	1	215	5	63	2
Blodgang	10	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Skjærbug	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9400	337	174	7	641	32	589	47	9554	125	65	19	348	21	1279	50	750	36

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Sogndal.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	204	1	5	3	133	63	9	-
Fnat.	127	-	33	36	34	24	14	-
Skurv	11	-	4	3	2	2	-	-
Kjertelsyge	227	5	73	106	20	25	22	-
Rachit	74	3	45	28	-	-	2	-
Simpel Meningit	24	16	7	5	5	1	2	-
Tuberkuløse Betændelser og								
Miliærtuberkulose	53	1) 49	10	10	5	-	-	-
Lungetuberkulose	325	194	8	25	86	126	8	3
Kræft	58	2) 43	-	-	22	18	8	3
Morbus Brightii	57	17	1	-	20	32	6	-
Blegsot og Anæmi	597	-	23	75	54	445	6	-
Livmodersygdomme	93	-	-	-	-	93	3	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og								
Dyspepsi	729	3	13	39	272	405	93	-
Ormesygdomme	110	-	30	40	5	9	15	-
Drankersygdomme	2	-	-	-	2	-	-	-

*) Fra Stavanger og Finnø ere, kun paa nogle Sygdomme nær, blot opgivet Dødsfald.

1) Meningitis tuberculosa 42. Tuberculosis organorum alior. 7. 2) Cancer 41. Sarcoma 2.

*) Fra Stavanger og Finnø ere, kun paa nogle Sygdomme nær, blot opgivet Døds-

¹⁾ Meningitis tuberculosa 42, Tuberculosis organor. alior. 7. ²⁾ Cancer 41, Sarcoma 2.

antages opstaaet ved, at efter fuldendt Udskiftning flere Bygninger nedreves til Bortflytning. (Vauvert). I Sands Distrikt vedblev den fra 1887 med spredte Tilfælde i øvre Del af Vikedals og Jmslands Sogne. Den ophørte i Juni Maaned efter at have gaaet over hele Vikedal, hvor den begyndte i Januar 1887.

Mæslinger. Det i Sogndal anførte Tilfælde var hos en Matros, der kom syg fra Farsund. Sygdommen optraadte i Sandnæs fra Høsten som oftest godartet og kom kun sjelden under Behandling. I Stavanger By viste sig fra Aarets Begyndelse spredte Tilfælde, og først i Oktober begyndte dens epidemiske Udbredning. Den var i Regelen mild, men medførte adskillige Eftersygdomme. I Sands Distrikt blev den epidemisk mod Aarets Slutning i Sandeid. I Kopervik forekom i December 2 Tilfælde hos Børn, der vare smittede i Stavanger By. De fra Haugesunds Distrikt opførte Tilfælde forekom i Haugesunds By.

Kighoste bragtes til Sogndals Distrikt ved Sommergjæster fra Stavanger og var i sidste Halvaar udbredt over hele Distriktet. I Ekersund var Sygdommen begyndt i December 1887 og blev stærkt udbredt i hele Distriktet med et betydeligt større Antal Angrebne end paa Sygelisten anført, ligesaa opgives Sygdommen som hyppig især i 1ste Halvaar i Sandnæs Distrikt. I Stavanger vedblev den som Epidemi fra Aaret forud og ophørte først i Oktober. Saagodtsom hele Finnø Distrikt hjem søgtes af Sygdommen, der i Sands Distrikt hoved-

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
2		3		4		5		6		7		8	
Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger. *)		Finnø. *)		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
22	-	12	1	3	-	-	-	13	-	110	-	35	-
21	-	14	-	-	-	-	-	49	-	20	-	9	-
8	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
63	-	38	-	4	4	-	-	42	-	21	-	37	1
43	-	3	-	1	1	-	-	1	-	8	1	16	1
8	5	5	2	3	3	3	3	-	-	3	3	-	-
2	2	6	4	25	25	1	1	5	5	6	6	8	6
32	12	54	36	63	63	17	17	20	3	67	35	64	25
7	2	7	6	13	13	5	5	4	2	8	6	6	6
11	1	5	2	5	5	-	-	4	1	17	6	9	2
89	-	125	-	5	-	-	-	120	-	126	-	126	-
16	-	18	-	1	-	-	-	13	-	11	-	31	-
127	-	103	-	14	-	-	-	63	-	161	2	168	1
29	-	9	-	-	-	-	-	16	-	14	-	27	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-

fald af disse Sygdomme.

sagelig holdt sig i Sand, Jælse og Suledal. I Karmøens Distrikt herskede den som en udbredt Epidemi over Bukken og Dele af Skudsnæs og Avaldsnæs Herreder. I Aarets sidste Maaneder var den hyppig paa og omkring Vignæs Kobberverk og i Skudsnæshavn.

Diphtherit omtales fra de fleste Distrikter som optraadt med enkeltstaaende og spredte Tilfælde og kun i Karmøens Distrikt som en mere udbredt Epidemi paa Vignæs Kobberverk og dette omliggende Strækninger af Avaldsnæs Herred. Den herskede i Aarets 5 første Maaneder som Fortsættelse af Epidemien i forrige Aar. Hele Sommeren var Sygdommen standset, men optraadte igjen i Aarets sidste Maaneder.

Kusma anføres optraadt i Sands Distrikt hele Aaret igjennem med spredte Tilfælde, uden at noget kom under Behandling, og var i Haugesunds Distrikt udbredt baade over Land og By.

Katarrhalske Sygdomme. Katarrh og Bronchit behandledes i Karmøens og Haugesunds Distrikter noget hyppigere end Aaret forud; forøvrigt optraadte de med vanlig Hyppighed, hvorimod katarrhalsk og follikulær Halsbetændelse gjennemgaaende var sjældnere end i forrige Aar.

Af **Lungebetændelse** opføres et større Antal fra alle Distrikter med Undtagelse af Stavangers og Finnø. Sygdommen angives at have været mere end almindeligt udbredt i Sogndals Distrikt og temmelig hyppig især i 1ste

Halvaar i Sandnæs Distrikt, Fra Stavanger er anmeldt færre Antal Tilfælde end Aaret forud. I Sands Distrikt optraadte de fleste Tilfælde i Marts og April under vedvarende skarpe nordlige og østlige Vinde. Baade fra Karmøens og Haugesunds Distrikter sees den at være anmeldt hyppigere end i Aaret 1887.

Gigtfeber forekom i Sogndal adskillig hyppigere end vanligt.

Koldfeber optraadte i Sogndal hos to Brødre, der efter et kort Ophold vare vendte tilbage fra Amerika, hvor de havde havt Arbeide med Rensning af Kloaker.

De **gastriske Sygdomme** optraadte omtrent med samme Hyppighed som almindeligt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1		2	3	4		6	7	8	
			Sogn-dal.		Eker-sund.	Sand-næs.	Sta-vanger.		Sand.	Karm-øen.	Hauge-sund.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Syphilis	65	2	2	1	1	16	35	1	1	4	6	
Gonorrhoe	106	-	-	-	7	4	79	-	3	3	10	

Fnat var udbredt over Skudesnæs Herred.

Lungetuberkulose. Dødsfald af Lungetuberkulose for det hele Amt udgjorde 19,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 30,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 19,6 pCt. og 30 pCt., i Landdistrikterne 20,1 pCt. og 29,8 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Sands Distrikt udbrød Sindssygdommen hos en 29aarig Mand og en 20aarig Pige, efterat de havde hørt en omstreifende Lægprædikants gruelige Skildringer af Helvedesstraffene.

For **Brok** (Hernia) behandlede 48 Tilfælde. For 41 opgives Kjøen og Alder, nemlig 12 Gutter og 2 Piger, 11 voxne Mænd og 16 voxne Kvinder. For 28 Tilfælde er opgivet Art: 15 Hernia inguinalis, 11 Hernia cruralis 1 Hernia abdominalis, 1 Hernia umbilicalis. Af Brok kjendes 4 Dødsfald og opgives udført udenfor Sygehus 2 Herniotomier, begge med heldigt Udfald.

For **Benbrud** (Fractura) behandlede 62 Tilfælde. For 60 angives Kjøen og Alder 13 Gutter, 12 Piger, 24 voxne Mænd og 11 voxne Kvinder. Bruddets Sæde er opgivet i 54 Tilfælde, hvoraf:

Fractura cranii	1	Fractura humeri	4	Fractura cruris	7
— maxillæ inf.	2	— antibrachii	2	— tibiae	1
— costarum	6	— radii	12	— fibulæ	4
— vertebrarum	1	— colli femoris	4		
— claviculæ	3	— femoris	7		

Af Dødsfald kjendes et ved Fractura cranii.

For **Luxationer** behandlede 16 Tilfælde, hvoraf:

Luxatio scapulæ	1	Luxatio antibrachii	2	Luxatio manus	2
— humeri	6	— radii	2	— digit. manus	2

For 12 kjendes Kjøen og Alder, nemlig 2 Gutter, 2 Piger, 6 voxne Mænd og 2 voxne Kvinder.

Obstetriciske Operationer i Stavanger Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.				Exvisce- ration.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder	Mødre	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel . .	45	¹⁾ 1	²⁾ 41	6	-	-	-	-	2	⁵⁾ 1	1	2	-	-	-
Bækkensneverhed	7	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	3	³⁾ 1	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Umodent Foster	-	-	-	-	1	-	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
2den Tvilling	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Misfoster (Anencephalus)	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	⁶⁾ 1
Fastvoxen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	57	1	50	9	14	1	3	12	2	1	1	2	1	7	1
	58		59		15		15		3		3			8	

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Engang begge Tvillinger. ³⁾ Dødsårsag: (Dystokia) pludselig 3½ Døgn efter Fødselen. ⁴⁾ Døde 5 Timer gammelt. ⁵⁾ Dødsårsag: Peritonitis. ⁶⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	39	3	7	32
Sogndal By	2	1	-	-
Bygder	37	2	7	30
Ekersund	66	12	32	34
Ekersund By	45	8	24	21
Bygder	21	4	8	13
Sandnæs	140	36	47	93
Sandnæs By	42	14	11	31
Bygder	98	22	36	62
Stavanger	340	63	125	215
Stavanger By	327	63	118	209
Bygder	13	-	7	6
Finnø	73	17	19	54
Sand	37	3	21	16
Karmøen	164	35	50	114
Koppervik By	22	2	6	16
Skudesnæshavn By	21	1	6	15
Bygder	121	32	38	83
Haugesund	119	25	36	83
Haugesund By	71	15	26	45
Bygder	48	10	10	38
Stavanger Amt	978	194	337	641
Deraf i Byer	530	104	191	339
— Bygder	448	90	146	302

Af obstetriciske Operationer er ialt udført af Læger 86, nemlig 3 i Sogndals, 4 i Ekersunds, 8 i Sandnæs, 36 i Stavanger, 1 i Finnø, 2 i Sands, 13 i Karmøens og 19 i Haugesunds Distrikter. Udfald og Indikationer sees af omstaaende Tabel (se Side 135).

Antal Fødte og Døde sees af Tabel Side 137

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1496 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,1.

Døde paa Barselseng. Presterne have opgivet 17 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 12 Kvinder, nemlig 6 Barselfeber, 2 Børnekopper, 1 Barselmani, 1 Barselkrampe, 1 Peritonit, 1 pludselig død 3½ Døgn efter foretagen Vending (Dystokia).

De hyppigst opgivne Dødsårsager sees af Tabellen Side 138.

Veirliget. Vinteren var temmelig streng og kold med megen Sne, saa Vaaren kom sent. Sommeren begyndte varm, men afløstes snart af koldt Regn-

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Sogndal	164	95	16	2	1	1	6	-	-
Sogndal By	10	4	1	-	-	-	2	-	-
Bygder	154	91	15	2	-	1	4	-	-
Ekersund	421	228	50	6	2	8	10	1	-
Ekersund By	82	58	11	2	-	2	3	-	-
Bygder	339	170	39	4	2	6	7	1	-
Sandnæs	545	251	49	2	2	12	9	-	-
Sandnæs By	60	32	10	-	-	-	-	-	-
Bygder	485	219	39	2	2	12	9	-	-
Stavanger	945	631	143	7	-	16	8	-	1
Stavanger By	692	488	115	5	-	14	7	-	1
Bygder	253	143	28	2	-	2	1	-	-
Finnø	334	200	18	-	4	8	5	-	-
Sand	319	199	25	3	2	4	9	1	-
Karmøy	456	286	47	7	2	13	4	1	-
Koppervik By	23	23	6	-	-	1	-	-	-
Skudesnæshavn By	29	22	4	-	-	-	-	-	-
Bygder	404	241	37	7	2	12	4	1	-
Haugesund ¹⁾	482	244	41	4	5	16	5	1	-
Haugesund By	189	78	19	2	2	6	-	-	-
Bygder	293	166	22	2	3	10	5	1	-
Stavanger Amt ²⁾	3574	2078	378	30	17	74	53	4	1
Deraf i Byer	1085	705	166	9	2	23	12	-	1
— - Bygder	2489	1373	212	21	15	51	41	4	-
(Sveens Herred	92	56	11	1	1	4	3	-	-

¹⁾ Sveens Herred medregnet. ²⁾ Svens Herred fraregnet.

veir, der vedvarede hele Sommeren igjennem. Veiret udover Høsten nok saa godt. Makrel- og Vaarsildfisket gav ikke stort Udbytte.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Ekersunds Distrikt er det lykkedes Sundhedskommissionen at faa en privat Mand til paa sin Eiendom lige ved Damsgaardsbroen i Ekersund at opføre et meget vel indrettet Slagtehus, hvortil alle Slagtere nu henvises; udover Høsten slagtes i Ekersund fra Landet Tusinder af Faar til Export, og denne maa nu ogsaa foregaa i Slagtehuset, hvorfor til Husets Eier maa betales for hvert Dyr. Fra Sandnæs bemærkes, at Levemaaden maa, om end Sparsomlighed og Indskrænkninger maa finde Sted, ansees som noksaa god — Brugen af Kaffe ikke liden og udgjør tilligemed Smørrebød «Skiva» en væsentlig Del af Næringen især for Arbeidsstanden.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	194	104	90
Kighoste	85	53	32
Lungebetændelse	77	36	41
Tuberkuløs Meningit og Tuberkulose i andre Organer	49	36	13
Akut Bronchit.	44	32	12
Kræft og Sarkom	43	16	27
Organisk Hjertesygdom	34	19	15
Alderdomsvagthed	32	16	16
Mæslinger	31	29	2
Diphtherit	27	5	22

Benyttelsen af Blodmad tiltager, og Fordommen mod samme svinder mere og mere, ligesom ogsaa mod Hestekjød, hvoraf ikke lidet er at erholde til billig Pris. Brugen af Øl og Spirituosa synes ikke at være betydelig. Der tælles ikke saa ganske faa Afholdsfolk. Paa Sandnæs findes et Bolag for Udsalg af Øl og Vin, ellers ikke Udsalg andetsteds i Distriktet. Brændevin sælges ikke inden Distriktet. (F. Hoffmann).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Kvar- antæne- kommis- sion.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske For- handlinger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Stavanger Amt	10	2227	107	1	4581	8
Sogndal	1	¹⁾ 57	⁶⁾ 4	1	330	1
Ekersund	1	²⁾ 80	⁷⁾ 22	-	¹⁵⁾ 749	-
Sandnæs	1	³⁾ 192	⁸⁾ 10	-	648	1
Stavanger	3	⁴⁾ 1686	⁹⁾ 51	-	1379	3
Finnø	1	38	¹⁰⁾ 6	-	516	-
Sand	1	83	¹¹⁾ 4	-	281	1
Karmøen	1	81	¹²⁾ 9	¹⁴⁾ 1	424	2
Haugesund	1	⁵⁾ 10	¹³⁾ 1	-	254	-

¹⁾ Sogndal By 10. ²⁾ Ekersund By 10. ³⁾ Sandnæs By 36. ⁴⁾ Stavanger By 1686.
⁵⁾ Haugesunds Landdistrikt. ⁶⁾ Sogndal 2, Hækestad 2. ⁷⁾ Ekersund By 14, Ekersund
Landsogn 2, Ogne 2, Helleland 1, Birkrem 1, Varhaug 1, Nærbø 1. ⁸⁾ Sandnæs 2, Time
2, Gjesdal 2, Høiland 1, Klep 1, Høle 1, Fossan 1. ⁹⁾ Stavanger By 51. ¹⁰⁾ Fjelmeland
1, Aardal 1, Strand 1, Rennesø 1, Nærstrand 1, Sjerneø 1. ¹¹⁾ Jælsø 2, Sand 1, Suledal
1. ¹²⁾ Avaldsnæs 3, Skudsnæs 2, Skudsnæshavn 1, Tysvær 1, Bukken 1, Kopervik 1.
¹³⁾ Torvestad 1; desuden «flere» Møder i Haugesund By. ¹⁴⁾ I Skudsnæshavn 1 Møde.
¹⁵⁾ I Ekersunds Distrikt opgives 448 Personer revaccinerede.

Af **Sygehuse** haves Amtssygehuset i Stavanger, Stavanger Bys Sygehus og Sindssygeasyl, Ekersunds Sygehus, hvor foruden de forhen omtalte 28 Koppe-tilfælde kun 3 andre Sygdomstilfælde kom under Behandling. Ved Vignæs Verk er et Sygehus paa 16 Senge. I Haugesund ligger Vaarsildeafgiftsfondets Sygehus.

Badeindretninger. Foruden smaa private Søbadehuse findes Badeindretninger ved Sygehusene og i Stavanger et Badehus for koldt Vand og et for Karbade med ferskt Vand og Sø, hvor der ogsaa er Dampbad og Romerbad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, og Dele deraf.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		118,75	114 560	18	51	57
1 a. Sveens Herred ¹⁾		1,84	3 125	-	2	2
1 b. Indre Søndhordland		8,45	9 369	2	4	3
	Skonevik	4,54	3 128	1	1	1
	Etnø	2,46	2 498	-	1	1
	Fjælberg	1,45	3 743	1	2	1
2. Ytre Søndhordland		4,51	9 572	1	7	7
	Stordøen	1,01	1 990	1	1	1
	Valestrand	0,38	1 076	-	1	1
	Finaas	1,69	4 230	-	4	4
	Fitje	1,43	2 276	-	1	1
3. Tysnæs		7,89	8 502	3	6	7
	Tysnæs	1,92	4 084	²⁾ 1	2	3
	Kvindherred	5,97	4 418	²⁾ 2	4	4
4. Indre Hardanger		42,24	10 164	2	³⁾ 6	7
	Ullensvang	19,57	5 435	2	3	3
	Ulvik	17,59	3 805	-	2	3
	Røldal	5,08	924	-	1	1

¹⁾ Sveens Herred hører til Haugesunds Lægedistrikt i Stavanger Amt. ²⁾ Deraf 1 privat Læge, der ikke praktiserer. ³⁾ 1 Post ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder. Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
5. Ytre Hardanger		6,42	7 211	2	4	2
	Strandebarm og Va- ralsø	1,42	2 429	1	2	1
	Jondal	1,62	1 882	-	1	-
	Vikør	3,38	2 900	1	1	1
6. Voss		15,87	9 420	2	4	4
	Voss	10,30	7 410	2	3	3
	Vossestranden	5,57	2 010	-	1	1
7. Søndre Midthordland		7,29	11 191	1	6	6
	Os	3,13	3 777	1	-	-
	Fuse	2,86	3 104	-	-	-
	Sund	1,30	4 310	-	-	-
8. Nordre Midthordland		3,60	14 153	1) 1	3	3
	Fane	1,67	4 043	-	1	1
	Fjeld	1,02	2 763	-	1	1
	Askøen	0,70	5 056	1	1	1
	Aarstad	0,21	2 291	-	-	-
9. Osterøen		12,02	14 131	2	4	6
	Haus	1,53	4 689	1	1	-
	Bruvik	2,97	2 252	-	1	2
	Hosanger	1,39	3 390	-	1	2
	Hammer	6,13	3 800	1	1	2
10. Alversund		1,64	6 242	1	4	4
	Alversund	0,64	2 823	1	uopg.	uopg.
	Herlø	0,80	2 655	-	-	-
	Ytre Bø af Manger . .	0,20	764	-	-	-
11. Lindaas		6,98	11 480	1	5	6
	Rest af Manger }	0,82	3 749	-	1	2
	Lindaas	6,16	5 694	-	3	2
	Masfjorden		2 037	-	1	2

1) Distriktslægen bor i Bergen.

Sundhedstilstanden var i det Hele mindre tilfredsstillende, navnlig i indre Hardangers, Voss, Osterøens og Lindaas Distrikter, medens den i flere af de øvrige betegnes som ret god. Skarlagensfeber, Mæslinger og Kighoste optraadte epidemisk, og desuden opgives et noget større Antal af Typhoidfeber, Diphtherit og akute gastriske Sygdomme end i 1887.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2087 eller 16,7 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (125 300). Dødeligheden Aaret forud var 15,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 142 og 143).

Typhoidfeber viser et forøget Antal Angrebne mod Aaret forud. I Sveen optraadte 2 Tilfælde paa Gaarden Bjelland; det ene hos en Person, der kom syg hjem fra Vaarsildfisket. I Voss forekom Sygdommen paa enkelte Gaarde, uden dog at naa nogen større Udbredelse. Til en Gaard paa Vossestranden kom en Pige syg hjem efter at have været nogen Tid i Arbeide paa Kjønnegaarden (jfr. den trykte Medicinalberetning for 1887, S. 124). I den anden Udkant af Distriktet, paa Bolstad, viste Sygdommen sig meget ondartet. I Midten af Januar angrebes alle Huse 11 Beboere, deraf 5 før Lægens Tilkaldelse. I nordre Midthordland forekom Sygdommen mest som begrænsede Husepidemier. I Alversund udbredte Epidemien fra Aaret forud sig videre i Løbet af Vinteren, særlig i ytre Bø, hvor enkelte Steder hele Familier kunde være sengeliggende. Den ophørte her i Juni. Men i September viste 7 Tilfælde sig paany hos en Familie, der levede under yderst elendige Forholde; det lykkedes dog at standse Sygdommen her. I Lindaas fortsatte ogsaa den i 1887 begyndte Epidemi paa Kartvidt og Boge i Manger sig ind i 1888. I Maanederne September til December forekom Sygdommen paa forskjellige Steder i Østreim; i sidste Maaned udbredte den sig til den lille, tæt bebyggede Ø Moldø ved Feje. I December indtraf 10 Tilfælde, men Epidemien vedvarede langt ind i 1889 og udbredte sig til næsten alle Huse paa Øen. Her overnattede et Baadlag paa 4 Mand fra Kaland i Østreim i det først angrebne Hus, efterat Sygdommen her var forbi, men førend Huset var desinficeret, naagtet de vare blevne advarede mod at tilbringe Natten der. Samtlige 4 Personer angrebes efter sin Hjemkomst af Typhoidfeber og bragte den ind i 4 forskellige Huse paa Kaland. (A. Habel).

Af **Cerebrospinalmeningit** indtraf et ikke dødeligt Tilfælde paa Voss.

Barselfeber. I ytre Hardanger forekom 3 Tilfælde i Varaldsø Sogn, i et Strøg langs Bondsund, hvor Sygdommen af og til er optraadt ogsaa i de foregaaende Aar. I samme Strøg og tildels paa de samme Gaarde, er der gennem flere Aar jevnlig optraadt sporadiske Tilfælde af Rosen (tildels ualmindelig ondartet), Phlegmoner, Abscesser og Panaritier, ligesom der ogsaa i enkelte Huse tidligere af og til er forekommet begrænsede, tildels meget ondartede Diphtherit-epidemier uden paaviselig Smitteimport. Gigtfeber er heller ikke sjelden i det samme Strøg. (Th. Kinck). Fra søndre Midthordland omtales 3 Tilfælde, deraf 1 i Os og 2 i Fuse. I Alversund viste Sygdommen sig i Herlø, og Distriktslægen tror at kunne sætte den i Forbindelse med de forholdsvis hyppige Tilfælde af Rosen; en Barselkvinde døde i et Hus, hvor en Mand nylig havde lidt af Ansigtsrosen. Saa vel dette som Jordemoderens Hus bleve desinficerede. (J. Falkenberg).

Vandkopper optraadte epidemisk paa Voss.

Skarlagensfeber tog paany Opsving, efterat den i de nærmest foregaaende Aar havde vist stadig Nedgang, fornemlig i indre og ytre Hardanger samt Voss. I indre Hardanger antages Smitten bragt til Eidfjord Sogn, hvorfra Sygdommen senere udbredte sig videre i Distriktet, ved en omreisende Kludesamler, der kom fra ytre Hardanger. Her var Sygdommen, om Sommeren især, meget udbredt i Jondals Sogn. Fra Voss opføres det største Antal Angrebne; Epidemien fortsattes fra 1887, og synes at have havt mildt Forløb. Morbus Brightii forekom flere Gange hos Personer — Voxne og Børn, — der havde været i intim Berørelse med Skarlagensfebersyge, uden at der hos dem selv kunde paavises noget omhelst Tegn paa Skarlagensfeber. Saaledes hos en voksen Mand, der strax efter at Børnene havde ligget i denne Sygdom, fik Synssvækkelse begrundet i Retinitis albuminurica, samt en stor Mængde Albumin i Urinen. Nephriten syntes saaledes at være den eneste Manifestation af Skarlagensfebersmitten. (J. Frost).

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	226	8	226	34	8	22	40	16	18	9	5	21	16	11	26
Cerebrospinalmeningit	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	28	7	28	3	1	3	3	4	-	2	2	5	3	1	1
Vandkopper	38	-	38	3	2	2	1	2	20	7	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	488	36	488	29	62	41	51	46	48	76	47	23	18	23	24
Røde Hunde	43	-	43	12	1	-	4	3	6	11	2	-	-	4	-
Mæslinger	260	4	260	1	1	3	-	7	9	8	12	6	12	14	187
Rosen	103	4	103	12	6	5	3	5	6	18	9	12	4	14	9
Kighoste	259	19	259	20	29	37	51	35	32	27	12	6	4	4	2
Diphtherit	424	56	424	54	48	53	48	15	35	15	20	35	24	26	51
Strubehoste	11	5	11	1	2	-	-	1	2	-	1	1	2	1	-
Kusma	37	-	37	-	3	-	4	2	5	3	1	1	-	7	11
Akut Katarrh i Luftveiene og															
Bronchit	505	8	479	44	43	42	55	49	67	37	36	24	27	30	25
Katarrh. og follikulær Angina	191	-	191	33	9	22	20	16	19	27	10	6	7	12	10
Lungebetændelse	463	53	463	21	34	58	93	47	39	14	19	14	18	46	60
Brystbetændelse	99	4	99	6	2	12	12	9	5	14	9	5	11	7	7
Gigtfeber	114	5	114	14	3	13	10	15	13	15	9	9	2	4	7
Koldfeber	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera															
nostras	332	7	332	15	15	19	13	26	32	85	50	24	16	20	17
Blodgang	4	1	4	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Skjorbug	3	-	3	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	3630	217	3604	307	270	332	409	298	356	369	245	193	164	224	437

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne																								
			1a		1b		2		4		5		6		7		8		9		10		11		12		
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sveen.		Indre Sønd- hord- land.		Ytre Sønd- hord- land.		Tysnæs.		Indre Har- dager.		Ytre Har- dager.		Foss.		Søndre Midt- hord- land.		Nordre Midt- hord- land.		Oster- øen.		Alver- sund.		Lind- aas.		
			Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.
Typhoidfeber	228	10	2	-	1	1	8	-	2	-	1	-	1	-	25	4	19	1	64	3	9	-	62	-	34	1	
Cerebrospinalmeningit . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	32	11	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-	7	1	2	2	3	1	2	1	2	-	6	1	7	3	
Vandkopper	38	-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	-	14	-	epidemiSk.	-	1	-	8	-	-	-	7	-	-	-	-
Skarlagensfeber	491	39	-	-	1	-	8	-	3	-	88	7	91	5	198	16	7	-	53	6	29	4	3	1	10	-	
Røde Hunde	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	9	-	12	-	almindelig.	-	12	-	2	-	-	-	-	-	
Mæslinger	261	5	-	-	12	-	-	-	6	-	-	-	22	-	30	-	almindelig.	-	21	1	1	1	21	1	148	1	
Rosen	104	5	-	-	4	1	3	-	14	1	12	-	22	1	9	-	9	-	5	1	9	-	8	-	9	2	
Kighoste	276	36	4	1	3	-	7	-	6	-	101	6	49	11	47	12	almindelig.	almindelig.	epidemisk.	-	44	-	15	6	-	-	
Diphtherit	437	69	6	2	3	2	22	-	8	3	1	-	173	14	22	3	16	3	34	7	82	20	27	3	43	12	
Strubehoste	11	5	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	2	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	
Kusma	37	-	-	-	2	-	-	-	epidemisk.	-	2	-	22	-	6	-	almindelig.	hyppig.	-	4	-	-	-	1	-	-	
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit . .	509	12	-	-	31	-	-	-	34	-	85	1	70	2	95	6	20	-	26	-	77	-	26	-	45	3	
Katarrhalsk og follikulær Angina	191	-	-	-	8	-	-	-	17	-	33	-	65	-	17	-	13	-	oft. forekom.	-	15	-	4	-	19	-	
Lungebetændelse	476	66	1	-	15	4	4	2	26	6	24	-	45	10	123	14	31	2	21	3	88	10	55	2	43	13	
Brystbetændelse	99	4	-	-	3	-	-	-	3	-	14	1	25	1	16	-	3	-	12	2	17	-	2	-	4	-	
Gigtfeber	115	6	1	-	5	-	-	-	7	-	17	1	22	1	19	2	12	-	7	-	8	-	4	1	13	1	
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	334	9	-	-	32	2	-	-	44	1	29	-	54	1	25	1	17	-	38	2	58	2	9	-	28	-	
Blodgang	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	
Skjørbug	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	3691	278	14	3	120	10	54	3	177	12	421	16	698	49	647	60	152	7	310	30	401	37	278	9	419	42	

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.				
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2	
			Sveens Herred.		Indre Søndhord- land.						
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					
Chronisk Rheumatisme . . .	183	-	3	4	86	86	14	-	-	21	-
Fnat	66	-	23	22	4	17	9	-	-	14	-
Skurv	4	-	1	3	-	-	2	-	-	-	-
Kjertelsyge	160	2	59	65	10	6	14	2	-	-	-
Rachit	25	-	12	4	-	-	10	-	-	1	-
Simpel Meningit	17	14	5	4	3	4	10	2	2	2	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	31	20	8	7	5	6	11	-	-	-	-
Lungetuberkulose	236	85	13	16	80	109	15	2	1	21	12
Kræft	52 ¹⁾	35	-	-	21	23	15	-	-	5	4
Morbus Brightii	56	12	6	5	17	24	15	-	-	3	1
Blegsot og Anæmi	467	1	11	29	20	356	15	-	-	47	1
Livmodersygdomme	112	-	-	-	-	112	10	-	-	4	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	639	2	19	30	189	357	15	4	-	42	-
Ormesygdomme	46	-	15	9	13	8	9	-	-	2	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-
Struma	4	1	-	-	1	3	2	-	-	-	-

¹⁾ Cancer 34, Sarcoma 1.

¹⁾ Cancer 34, Sarcoma 1.

Røde Hunde omtales som epidemisk i Eidfjords Sogn i indre Hardanger og i søndre Midthordland.

Mæslinger nævnes ikke fra Sveen, ytre Søndhordland samt indre Hardanger, ellers synes de at have havt almindelig Udbredning over det hele Amt, men med godartet Forløb.

Kighoste optraadte som Epidemi i indre Hardanger, ytre Hardanger, Voss, søndre og nordre Midthordland og Osterøen samt Alversund.

Diphtherit. Denne Sygdom viser fremdeles Tiltagen i de Angrebnes Antal. I Tysnæs optraadte udover Sommeren en Række Tilfælde, der efter al Sandsynlighed skrev sig fra en Pige fra Gaarden Stensletten, der i Slutningen af Juni kom hjem fra et Missionsmøde i Ulvik i Hardanger, hvor Diphtherit da herskede. Hun blev selv syg og smittede en Søster, der døde af «Kvælning». (B. Lange). De fleste Tilfælde (173) anføres fra ytre Hardanger, hvor Epidemien fortsattes fra Aaret forud og fremdeles var mest udtalt i Vikør. (Th. Kincl). Fra søndre Midthordland nævnes, at Sygdommen synes at være i Tilbagegang. (Krüger). I nordre Midthordland forekom mindre Husepidemier. (H. Jebe). I Osterøens Distrikt holdt den sig mest i Aasene Sogn af Hammer Præstegjæld, hvortil den antoges gjentagende Gange indført fra Bergen, med hvilken By der er livligt Samkvem. I December optraadte den pludselig ved

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Ytre Søndhordland.		Tysnæs.		Indre Hordanger.		Ytre Hordanger.		Voss.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Osterøen.		Alversund.		Lindaas.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	33	-	22	-	20	-	46	-	12	-	hyp	pig	-	-	14	-	15	-
-	-	5	-	8	-	16	-	6	-	-	-	-	-	10	-	6	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
-	-	9	-	11	-	36	-	38	-	-	-	5	-	36	-	3	-	20	2
-	-	3	-	8	-	1	-	8	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	1	1	4	3	-	-	1	1	1	1	1	-	4	4
-	-	2	2	8	2	3	3	10	5	3	3	-	-	3	3	-	-	2	2
-	-	21	7	22	5	42	14	39	12	13	6	13	4	31	10	15	3	17	11
1	1	6	6	5	2	5	1	13	8	1	1	1	1	9	9	4	-	2	2
-	-	4	3	7	1	3	1	13	1	2	-	1	1	12	2	6	-	5	2
-	-	81	-	38	-	38	-	121	-	4	-	almindelig	115	-	9	-	14	-	-
-	-	10	-	18	-	7	-	43	-	9	-	almindelig	4	-	9	-	8	-	-
-	-	53	-	77	-	83	1	80	-	21	-	almindelig	167	-	69	-	43	1	-
-	-	7	-	8	-	20	-	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	3	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Arne Fabriker, der ligge paa Grændsen af Aasene, med et betydeligt Antal Tilfælde og meget ondartet og dødelig. (C. J. Borge). I Lindaas forekom den saagodtsom hele Aaret spredt, uden paa noget Sted at faa særdeles stor Udbredelse. (A. Habel).

Kusma omtales som epidemisk i Tysnæs, almindelig eller hyppig i ytre Søndhordland og nordre Midthordland. Paa Voss var den ogsaa meget hyppig, men Lægehjelp søgtes kun ved optrædende Orchit eller Hjerne-fænomener. Blandt disse bemærkedes en paafaldende langvarig og stærk Svindel, saasnart Patienten forsøgte at komme op, medens han følte sig stærk, naar han laa tilsengs. Denne Tilstand kunde gjentagende Gange vare i 4 à 6 Uger. (J. Frost).

Lungebetændelse. Fra indre Søndhordland bemærkes, at Sygdommen der optraadte hyppigere og med større Dødelighed end almindelig, men aldrig paa saadan Maade, at Smitteoverførelse kunde antages. (J. Østberg). Paa Voss omtales den ogsaa som temmelig hyppig; undertiden syntes den at være smitsom. (J. Frost). I Aarets 1ste Halvdel forekom smitsom Lungebetændelse baade i Sæims og Alversunds Sogne, enkelte Tilfælde med typhøse Symptomer, dog saavidt vidstes uden Dødsfald. (J. Falkenberg). I Osterøen var den ikke fuldt saa ondartet som Aaret forud. Paa 2 Steder optraadte den med tydelige Tegn

paa Smitsomhed. (C. J. Borge). I Lindaas var den hyppigere og mere ond-artet end i de nærmest foregaaende Aar. Paa Feje og paa Gaarden Holmaas i Lindaas viste den sig smitsom. Paa sidstnævnte Sted optraadte den først i et Hus, hvor flere af Børnene laa syge af Diphtherit. Deres Fader fik ogsaa en let Diphtherit og umiddelbart derpaa en Lungebetændelse, hvorefter han døde. 2 Personer fra Nabohusene, der havde vaaget hos den Syge, fik ligeledes Lungebetændelse; den ene døde. (A. Habel).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom	Antal Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
		4	5	6	7	8	9
		Indre Hardanger.	Ytre Hardanger.	Voss.	Søndre Midthordland	Nordre Midthordland	Osterøen.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis.....	2	1	-	-	-	1	-
Gonorrhoe, Urethrit....	21	1	1	9	1	6	3

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 144 og 145.

Lungetuberkulose. I indre Hardanger er af de 2 praktiserende Læger behandlet 21 Patienter med Brysttæring, deraf vare de 9 tilreisende Fremmede, der søgte Stedet som Sanatorium. Af de 5 opgivne Døde vare de 2 Fremmede. (J. Hageman). Lungetuberkulose udgjorde for det hele Aar 13,1 pCt. af samtlige opgivne Dødsårsager og 23,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) opgives 35 Tilfælde og 3 Dødsfald. Kjøen og Alder opgives for 29, nemlig 7 Gutter, 11 Smaapiger, 9 voksne Mænd og 2 voksne Kvinder. Hernia inguinalis 22, Hernia cruralis 9, Hernia umbilicalis 4.

Af **Benbrud** opgives 81. Kjøen og Alder opgives for 56, nemlig 11 Gutter, 2 Smaapiger, 27 voksne Mænd, 16 voksne Kvinder. Brudets Sæde opgives saaledes:

Fractura cranii..... 4	Fractura antibrachii..10	Fractura femoris 7
— max. inferior 1	— radii.....15	— patellæ..... 2
— vertebrarum . 1	— ulnæ..... 2	— cruris..... 7
— costarum ...10	— oss. metacarp. 1	— tibiæ 2
— claviculæ .. 3	— pollicis..... 1	— fibulæ..... 3
— humeri 6	— colli femoris. 5	

Af **Luxationer** opgives 15. Kjøen og Alder for 11, nemlig 10 voksne Mænd og 1 voksen Kvinde. Sædet er opgivet saaledes:

Luxatio maxillæ inf. .1	Luxatio cubiti.....3	Luxatio femoris1
— humeri.....8	— radii1	— pedis 1

Af **obstetriciske Operationer** ere af Læger udførte 52, hvis Udfald og Indikationer sees af Tabel Side 148. Af ovennævnte Operationer udførtes 9 i indre Søndhordland, 6 i Tysnæs, 7 i indre og 3 i ytre Hardanger, 11 i Voss, 2 i nordre Midthordland, 8 i Osterøen, 4 i Alversund og 2 i Lindaas.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme
Sveen	6	1	3	3
Indre Søndhordland	37	12	10	27
Ytre —	5	-	3	2
Tysnæs	46	7	12	34
Indre Hardanger	44	5	16	28
Ytre —	105	14	49	56
Voss	113	12	60	53
Søndre Midthordland	24	6	7	17
Nordre —	42	4	30	12
Osterøen	94	10	37	57
Alversund	23	3	9	14
Lindaas	109	11	42	67
Amtet	648	85	278	370

Antallet af Fødte og Døde vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.
Sveens Herred	92	56	11	1	1	4	3	-
Indre Søndhordland	265	146	31	5	2	3	4	2
Ytre —	323	145	22	1	2	9	2	-
Tysnæs	269	138	20	5	1	9	2	2
Indre Hardanger	236	154	33	5	3	7	4	-
Ytre —	223	122	20	2	2	6	4	-
Voss	317	198	36	2	2	10	5	-
Søndre Midthordland	395	156	31	6	5	14	5	-
Nordre —	636	341	98	10	3	13	11	-
Osterøen	478	243	50	4	-	10	4	2
Alversund	262	146	30	3	7	5	5	1
Lindaas	434	242	49	4	4	17	2	-
Amtet	3930	2087	431	48	32	107	51	7

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1843 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,1.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 32 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsårsag for 15, hvoraf 11 døde af Barsel-feber, 1 af Kræfttab efter Tangforløsning (Dystokia). 3 Kvinder ere døde

Obstetriciske Operationer i søndre Bergenhus Amt. 1888.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.	Efterbyrds- operationer.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	26	-	³⁾ 26	⁵⁾ 1	1	-	1	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	⁴⁾ 3	-	1	-	-	⁹⁾ 1	2	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Issefødsel med Panden fortil	¹⁾ 1	²⁾ 1	1	⁶⁾ 2	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Stor Hovedsvulst	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	⁷⁾ 1	⁸⁾ 1	1	-	-
— med Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	30	1	31	3	5	1	2	4	3	9
	31		34		6		6			

¹⁾ Operationen opføres med heldigt Udfald for Moder og Barn. Konen døde 3 Uger efter «Tilfriskningen» efter Beskrivelsen under Symptomer, der kunde tyde paa Emboli (ikke opført paa Dødslisten). ²⁾ Dødsårsag: Kræfttab (Dystokia), 4 Timer efter Forløsningen. ³⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel, hvor første Tvilling extraheredes med Tang, den anden forløstes ved Vending og Udtrækning, under hvilken Rubrik Udfaldet for Moderen er anført. ⁴⁾ 1 Gang Tvillingfødsel. ⁵⁾ Fosteret dødt før Lægens Ankomst, Navlesnoren om Halsen. ⁶⁾ Begge Tvillinger forløstes med Tang, 1ste Tvilling med Panden fortil, for 2den ingen Indikation opgivet. ⁷⁾ Døde nogle Dage efter Forløsningen formodentlig pyæmisk (opført under Barselseber). ⁸⁾ Tangforløsning af sidstkommande Hoved. ⁹⁾ Perforation af sidstkommande Hoved.

uforløste, 2 af Livmoderbristning og 1 af Bristning af Skedehvælvningen, den sidste opført under Dystokia.

De hyppigste **Dødsårsager** vare: Lungetuberkulose 85, Diptherit 69, Lungebetændelse 66, Skarlagensfeber 39, Kighoste 36, Alderdomssvaghed 35, Kræft og Sarkom 35, tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose 20, Pyæmi 17, Hjerneslag 15, medfødt Svaghed 14.

Veirliget. Vinteren synes at have været kold og streng, Sommeren varm og tør, Høsten og Aarets Slutning tildels med rigelig Regn og stormfuld.

Levemaade og hygieniske Forhold. Distriktslægen i Tysnæs omtaler, at Røgstuerne fortrænges mere og mere af lave «Lemstuer,» som gennemgaaende ere overfyldte. Kogeoene ere almindelige. Alle Skolehuse, han havde seet, vare meget for smaa, ligesom de Rum, Omgangsskolerne kunde skaffe sig paa de forskjellige Bondegaaarde, heller ikke opfyldte de tarveligste hygieniske Fordringer. Han havde imidlertid faaet vedtaget Instrux for Lærerne, om at blandt andet Skolestuerne skulde udluftes hver Time. Jordbruget siges som Regel ikke at staa meget høit og Sultefodring endnu at være meget almindelig; Forholdet i Kvindherred siges dog at være bedre end i Tysnæs. Misbrug af Kaffe siges ikke at finde Sted; Drikfældighed er et Særsyn (B. Lange). Fra Voss omtales Vanskeligheden ved at blive Herre over eller faa udrenset smitsomme Sygdomme, som en Gang ere komne ind i et Hus eller i en Bygd; Befolkningens Sands for Renlighed er endnu i Almindelighed liden og hertil kommer, at Gaardenes Bebyggelse er paa faa Untagelser nær ægte gammeldags. Vaaningshuse og Udhuse ere uden Spor af Orden satte i en Klynge, saa at den ene Nabos Gjødseldyngge kan sees udover Vinteren at voxe op udenfor den andens Gadedør eller Vindu. Vandhusene ere urenlige, og deres Antal saare lidet. I en stor Del Huse ere Gulvene i høi Grad smudsige, og udenfor saagodtsom hver Gadedør voxer der i Vinterens Løb en Bosdyngge, der henimod Vaaren danner en jævnt skraanende Bakke fra Indgangstrappens øverste Kanter. Om tilfredsstillende Forbedring næres lidet Haab, førend Udskiftningsvæsenet har gjort sin Gjerning. Sædelighedstilstanden omtales endnu som mindre god og sættes i Forbindelse med den herskende Uskik, at Familiens yngre Medlemmer og Tjenere have sine Sovepladse paa Fjøsloftet (Gjestland). Fra Osterøen bemærkes, at den Nytte, som Udskiftningen utvilsomt medfører, endnu ikke synes at være indgaaet i den almene Bevidsthed, idet den kun sparsomt er kommen til Anvendelse. Derfor er det traditionelle Fællesbrug med forældede Driftsmaader samt Vaanings- og Udhusbygningers Sammenklumpen paa det mindst mulige Territorium fremdeles det almindelige og lægger de største Hindringer iveien for Næringslivets Udvikling og ikke mindst for Gjennemførelsen af en rationel Hygiene. Sandsen for Anlæg af Veie tager et glædeligt Opsving. Sædelighedstilstanden betegnes som udmærket, ligesom Ædrueligheden stadig stiger, dels som Følge af de knappe Tider, dels fordi Udsalg af Brændevin ikke foregaar i Distriktet, og Ølrettighedernes Antal ved den høie Skat er betydelig indskrænket. Levemaaden udmærker sig fremdeles ved sin vidt drevne Tarvelighed i Forbindelse med Ensformighed og slet Anvendelse og Tilberedning af Næringsstofferne. Dette Forhold træder ikke mindst frem i de hyppigst behandlede Sygdomsformer, nemlig Kardialgi og chronisk Gastrit, Blegst og Anæmi. En ganske større Rolle i denne Henseende end Levemaaden spiller den gennemgaaende Frygt for frisk Luft, der ligger som en Mare over Folk. Hvor feilagtig end Mødrene behandle sine Børn med Hensyn til disses Ernæring, formenes den Skade ikke at være saa stor, som den, der for-

voldes ved det unaturlige Indespærringssystem i Barnets første Leveaar. Fattige Børn, hvis Kost er daarlig og utilstrækkelig, men hvis Forældre ikke kan ofre saa megen Tid paa Tilsynet, og som derfor tidligere faa tumle sig mere ude i fri Luft og tillige tidligere blive vænnede til Arbeide, faa derved et friskere og frodigere Udseende end bedre stillede Jævnaaldrende. Denne Frygt for frisk Luft, der gjør sig gjældende saavel inden- som udendørs, vedvarer hele Livet især for Kvindernes Vedkommende. Sygelisterne vise, at Anæmi og gastriske Onder overveiende hyppig optræde hos dette svage Kjøn. Og anderledes kan det formentlig ikke være, naar man betænker, hvorledes Kvindens Liv paa Landet er i den lange Vinter. Hvor megen Vægt der end i den her omhandlede Henseende maa lægges paa Levemaaden, kan det troligvis ikke negtes, at Mangel paa Anledning til Udearbeide, Veirforholdene, de korte Dage og Nødvendigheden af at forsyne Familien med Klæder, hvilket medfører, at den meste Tid tilbringes inden Døre, har endnu større Betydning med Hensyn til disse Sygdommes Ætiologi. Naar saa Vaaren og Sommeren kommer med Forlæsning, indtræder en anden Ulempe, nemlig tungt og anstrængende Arbeide, hvortil Legemet efter den lange Dvale er lidet skikket og som gjerne, ialfald forbigaaende, forværrer Tilstanden. Det er derfor intet Under, at man endog i vore høitliggende Fjelddale, hvor Sundhedsforholdene forøvrigt i Regelen ere udmærkede og Levemaaden kraftig, om end ensformig, saa hyppig finder, at Folket lider af chlorotiske, anæmiske og dyspeptiske Tilstande, ofte ledsaget af nervøse og psykiske Lidelser, som uden Tvivl for en væsentlig Del maa tilskrives Blodets utilstrækkelige Oxydation under den lange Vinterkvarantæne. (C. J. Borge).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vaccine-rede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Bergenhus Amt.	14	676	43	3694	14
Sveens Herred	1	uopgivet	*) -	107	1
Indre Søndhordland	1	45	1) 1	248	-
Ytre —	1	uopgivet		451	uopgivet
Tysnæs	1	33	2) 4	204	1
Indre Hardanger	1	70	3) 3	**) 174	-
Ytre —	2	88	4) 4	**) 56	-
Voss	2	72	5) 5	280	6
Søndre Midthordland	1	65	6) 5	263	1
Nordre —	1	60	7) 4	552	1
Osterøen	1	49	8) 8	540	-
Alversund	1	28	9) 6	304	3
Lindaas	1	166	10) 3	515	1

*) Distriktslægen havde ikke erholdt nogen Underretning fra Ordføreren om Formands- og Repræsentantmødes Afholdelse. 1) Fjælberg 1. 2) Tysnæs 2, Kvindherred 2. 3) Ulvik 2, Røldal 1. 4) Strandebarne 1, Jondal 1, Vikør 2. 5) Vangen 2, Evanger 2, Vossestranden 1. 6) Os 2, Fuse 1, Sund 1, Austevold 1. 7) Aarstad 1, Askøen 2, Fane 1. 8) Haus 2, Hammer 2, Hosanger 1, Brevik 3. 9) Alversund 5, Herlø 1. 10) Lindaas 1, Masfjord 1, Manger 1. **) Paa Grund af epidemiske Sygdomme ingen Vaccination i Eidfjord, Ulvik og Kinservik Sogne. ***) Ingen Vaccination i Vikør paa Grund af Diphtheriepidemi.

Sygehuse. I en Pension paa Ringolfsnæs i Ullensvang har opholdt sig 8 à 10 Tæringspatienter. I Aarstad Herred ligger Møllendal Sindssygeasyl. Ved Arne Fabriker findes et Isolationslokale for epidemiske Syge.

Badehuse. I Godø Sund paa Tysnæsøens Nordside er der oprettet et Søbad. Paa Vossevangen er et Badehus for Damp- og Karbade, der benyttes hele Aaret, et for kolde Bad i Vangsvandet. I nordre Midthordland og Osterøen findes enkelte private Badehuse.

Om Amtets Apothek i Vossevangen se den almindelige Beretning.

XIII. Bergens By.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amtet.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Debr. 1885.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.
Bergens By.....	0,07	46 552	¹⁾ 30	7	21

¹⁾ Foruden Distriktslægen i nordre Midthordland, der er bosat i Bergen.

Sundhedstilstanden viste efter de foregaaende gunstige Aar en Forværrelse, hvilken for en ikke uvæsentlig Del betingedes ved Epidemier af Kighoste og Mæslinger, hin stærkest udbredt i Aarets Begyndelse, denne i sidste Kvartal.

Dødeligheden var stor. De Dødes Antal udgjorde 1066 eller 21,6 promille af den beregnede Middelbefolkning (49 300).

Lægerne have anmeldt 1 067 Dødsfald, deraf i:

Januar 84	Mai 74	September 65
Februar 105	Juni 62	Oktober 63
Marts 109	Juli 82	November 98
April 93	August 88	December 144

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes Tabel Side 152.

Typhoidfeberens Optræden var nogenlunde uforandret; der anmeldtes 51 Tilfælde, hvoraf 11 dødelige mod 56 Tilfælde i 1887, 63 i 1886 og 83 i 1885. Paa Sygehuset indlagdes 34, de øvrige behandledes i Byen.

For **Børnekopper** indlagdes den 3die Februar en Sømand paa Lazaretet. Han var antagelig smittet i Sydfrankrig og befandt sig allerede i Desquamationsstadiet ved Indlæggelsen. Grundig Desinfektion af hans Lugar og samtlige Effekter, hvormed han havde været i Berørelse, foretoges. Den øvrige Besætning var allerede revakcineret paa Reisen. Henvend 5 Uger efter indlagdes den offentlig ansatte Desinfektørs Hustru paa Lazaretet, som lidende af Varioloider, og Desinfektøren med den øvrige Familie maatte i Mangel af andet Interneringslokale tage Bolig i Tugthusets Cellefængsel.

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.												
Typhoidfeber	51	11	1	2	3	-	1	4	6	7	5	9	10	3
Barselfeber	6	5	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1
Børnekopper	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	151	-	12	11	8	8	6	3	2	6	5	34	32	24
Skarlagensfeber	22	1	2	3	4	-	1	-	-	3	2	3	1	3
Røde Hunde	143	-	3	3	-	4	17	33	13	11	16	27	10	6
Mæslinger	2881	66	-	3	1	2	3	7	9	2	4	294	1763	793
Rosen	79	2	9	6	10	11	9	7	9	4	2	5	3	4
Kighoste	962	61	278	235	173	77	36	30	33	27	15	20	13	25
Diphtherit	74	33	3	9	1	3	5	3	10	13	5	9	8	5
Strubehoste	10	4	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4
Kusma	265	-	9	11	6	27	15	58	13	9	16	22	34	45
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3813	46	494	664	525	325	199	156	127	151	125	246	274	527
Katarrhalsk og follikulær Angina	1155	-	156	135	126	116	92	82	52	49	50	101	78	118
Lungebetændelse	495	96	54	55	58	43	20	31	31	27	9	35	34	98
Brystbetændelse	130	5	10	13	13	16	12	9	10	8	4	14	10	11
Gigtfeber	162	-	19	19	22	16	12	15	5	15	5	11	9	14
Koldfeber	7	-	-	-	1	1	-	1	-	4	-	-	-	-
Akut Diarrhoe og Cholera nostras	1318	58	92	115	91	66	57	114	170	135	144	111	96	127
Tilsammen	11726	488	1142	1290	1044	717	487	553	490	471	407	941	2376	1808

Vandkopper optraadte hele Aaret igjennem, hyppigst i 4de Kvartal.

Nogle faa Tilfælde af **Skarlagensfeber** forekom af og til navnlig i Vintermaanederne.

Mæslingerne, af hvilke der i de første 3 Fjerdedele af Aaret anmeldtes nogle enkelte (31) Tilfælde, viste sig som Epidemi først i Oktober med 294, i November med 1 763 og i December med 793 Tilfælde og vare saa omtrent færdige (i Januar følgende Aar anmeldtes kun 47). De 66 Døde vare næsten udelukkende smaa Børn.

Kighoste, hvoraf der i December Aaret forud ikke anmeldtes noget Tilfælde, begyndte i Januar 1888 med 270 og fortsatte sig stærkt aftagende udover Vaaren hele Aaret igjennem. Der opføres 61 Døde; paa 7 nær vare alle disse under 5 Aar.

Diphtherit viste ogsaa en tydelig Forværrelse fra forrige Aar, idet der angrebes 74 og døde 33 mod henholdsvis 60 og 11 i 1887. Paa Sygehuset behandledes 52, hvoraf 4 laa tilbage ved Aarets Slutning, og 17 døde. Sygdommen forekom hele Aaret igjennem, hyppigst i Juli og August.

Lungebetændelse viser et Antal af 495 Angrebne med 96 Døde (i 1887: 415 Syge og 51 Døde), altsaa en betydelig Stigning især af Dødeligheden. En ikke ringe Del falder paa Bronchopneumonier.

Af akut **Katarrh i Luftveiene og Bronchit** opgives ogsaa et usædvanligt stort Antal, og aknt Bronchit anføres som Dødsårsag for 44 Personer (Aaret forud kun for 12).

Af **akute gastriske Sygdomme** opgives et noget mindre Antal end Aaret forud, men Dødeligheden var i heromhandlede Aar større.

De **veneriske Sygdommes** Optræden i Maanederne ifølge Stadsfysikatets Sammen drag sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen i Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December
Nye Tilfælde af Chanker og Syphilis	116	10	3	4	12	9	16	10	12	10	8	10	12
Gonorrhoe, Urethrit ..	294	19	25	21	23	16	28	26	29	34	32	16	25

Til den ugentlige Visitation af prostituerede Kvinder fremmødte 43, hvoraf indlagdes i Sygehus 29, nemlig 2 for Syphilis, 3 for Ulcus og 24 for Urethrit.

De veneriske Sygdomme i Aarene 1872—1888 sees af Tabellen Side 154.

Dødsfald af **chroniske Sygdomme** ville sees af den paa Side 156 indtagne Tabel over Dødsårsager.

Af **Lungetuberkulose** opgives 151 Dødsfald, 14,6 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 033), og 23,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme (645).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes 68, hvoraf 15 paa Fødselsstiftelsen. (Se Tabel Side 155).

Paa **Fødselsstiftelsen** forpleiedes 88 Barselkvinder, hvoraf 1 tilbageiggende fra det foregaaende Aar; 3 laa igjen ved Aarets Udgang. Af de Fødende vare 43 gifte og 44 ugifte. Liggedagenes Antal var 1 358. 1 afgik ved Døden af Septichæmi. Sundhedstilstanden var usædvanlig god. Foruden de i efterfølgende Tabel anførte Operationer maatte Hinderne sprænges 25 Gange,

Veneriske Sygdomme i Aarene 1872—1888.

Aar.	Syphilis.						Gonorrhoe (Urethrit).						Tilsammen.		
	Paa Sygehus			Udenfor Sygehus			Paa Sygehus			Udenfor Sygehus			Veneriske Sygdomme.	Syphilis.	Gonorrhoe.
	Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1888..	36	10	26	116	74	42	59	12	47	294	236	58	505	152	353
1887..	36	19	17	76	65	11	36	12	24	277	268	9	425	112	313
1886..	33	10	23	67	56	11	28	7	21	244	230	14	372	100	272
1885..	25	12	13	67	54	13	49	11	38	226	207	19	367	92	275
1884..	53	24	29	80	58	22	48	-	-	232	-	-	413	133	280
1883..	73	34	39	122	88	34	31	13	18	243	214	29	469	195	274
1882..	97	36	61	122	98	24	36	14	22	253	243	10	508	219	289
1881..	55	22	33	68	53	15	44	15	29	188	180	8	355	123	232
1880..	57	28	29	47	38	9	46	7	39	139	130	9	289	104	185
1879..	30	14	16	48	uopg.	uopg.	30	5	25	130	uopg.	uopg.	238	78	160
1878..	38	17	21	54	(22	3)	54	4	50	95	89	6	241	92	149
1877..	41	19	22	66	53	13	69	7	62	129	123	6	305	107	198
1876..	39	11	28	62	52	10	66	8	58	139	130	9	306	101	205
1875..	48	23	25	52	44	8	41	11	30	94	90	4	235	100	135
1874..	40	19	21	31	25	6	83	18	65	97	95	2	251	71	180
1873..	24	12	12	26	23	3	58	6	52	68	uopg.	uopg.	176	50	126
1872..	60	33	27	32	24	8	74	7	67	78	uopg.	uopg.	236	92	144

Tvillingfødsel forefaldt 1 Gang, ligesaa forekom 1 Trillingfødsel (se Tabel over obstetriciske Operationer). Af 87 Mødre fødtes saaledes 90 Børn, hvoraf 3 dødfødte (1 putrificeret, 1 forløst ved Tang og 1 ved Partus præmaturus artificialis) og 3 døde (1 af Phlegmone, 1 af Cyanose, 1 af Navlesnoromslængning; alle 3 formentlig opført under Debilitas congenita paa Dødslisten). Fosterleierne opgives saaledes:

1ste	Isseleie		57	Gange (1 Gang Omdreining til 2det)
2det	—		23	—
Ubestemt	—		2	— (2den og 3die Trilling)
1ste	Sædeleie		2	— (Ryg bagtil hos 1ste Tvilling Ryg fortil hos 2den)
2det	—		1	— (Ryg fortil)
Dobbelt Fodfødsel		3	—	(2 med Ryg fortil og 1 bagtil)
Enkelt	—		1	— (Ryg fortil)
Kropsleie		1	—	

Ved den til Stiftelsen knyttede Jordemoderskole udexamineredes 13 Elever, deraf 3 fra Stavanger Amt, 4 fra søndre og 1 fra nordre Bergenhus Amt, 2 fra Romsdals Amt, samt 1 fra søndre og 2 fra nordre Trondhjems Amt.

Om **Fødte** og **Døde** se Tabel Side 160.

Overskuddet af Fødte over Døde bliver saaledes 546 og Forholdet mellem hine og disse = 100:66,1.

Obstetriciske Operationer i Bergen.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning.		Partus præmaturus artificialis.				Efterbyrdsoperation.	
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Børn	Mødre	Børn		Mødre		
	lev.	død.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.		lev.	død.
Paa Fødselsstiftelsen.																
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer...	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 2	1	1	-	-	-
Barselkrampe.....	-	-	³⁾ 1	-	³⁾ 1	-	³⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svulst i Livmoderhalsen.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haand ved Siden af Sædet.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 3	-	-
Tilsammen	6	-	6	1	1	-	2	-	1	1	2	1	1	1	-	-
Udenfor Fødselsstiftelsen.																
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer...	33	-	32	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia.....	-	-	-	-	1 ⁴⁾	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sidstkommende Hoved	¹⁾ 1	²⁾ 1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren.....	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ⁸⁾	1	-
Tilsammen	41	1	36	6	6	1	4	3	1	1	-	-	-	2	1	-
Ialt i Bergens By	47	1	42	7	7	1	6	3	2	2	2	1	1	5	1	-
	48		49		8		9					2		6		

¹⁾ Fodfødsel ved forsnævret Bækken. ²⁾ Efter Vending paa Grund af Bækkenforsnevring og Placenta prævia; Moderen døde af Blødning. ³⁾ Trillingfødsel med alle 3 Fostre i Isseleie; paa Grund af 5 temmelig heftige eklamptiske Anfald ansaaes kunstig Forløsning indiceret; den 1ste Trilling (Pige) forløstes ved Tang; de 2 følgende (Gut og Pige) ved Vending og Udtrækning; Moderkagerne afløstes og udbragtes manuelt. Fødselen, den første Trillingfødsel ved Bergens Fødselsstiftelse, er udførlig beskrevet af Overlæge Vogt i «Norsk Magazin for Lægevidenskaben» IV Række IV Bind, Side 42. ⁴⁾ Placenta prævia centralis; Dødsårsag: Blødning. ⁵⁾ 1ste Tvilling ekstraheredes ved Slyng i Lyskebøiningen; 2den Tvilling forløstes levende ved Naturens Hjælp. ⁶⁾ a IVpara. forløst 1878 ved Perforation, 1879 og 1880 ved Partus præmat. artific. Bækkenet stærkt skjævt forsnævret. Fødsel indlevedes 3 Uger før Tiden. Fosteret, der var lidet, fød sig i dobbelt Fodleie og fødtes levende. b. VIpara. Forløst paa Fødselsstiftelsen ved samme Indgreb i 1886 og 1887. Kropsleie med dybest staaende Bækkenende og Navlesnoren om Fosterets Hals. Barnet var dødfødt. ⁷⁾ Haanden ikke i Uterus. ⁸⁾ Dødsårsag: Blødning.

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsårsag.	Sum.	Deraf:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Angina membranacea (Croup)	4	1	3	1	1	-	2	-	-	-	-
Apoplexia cerebri . . .	31	13	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum . . .	18	11	7	11	6	-	1	-	-	-	-
Bronchitis acuta	44	24	20	17	9	5	3	-	-	-	-
— chronica	19	3	16	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	32	13	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri- (Caries), Periostritis . .	3	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
Contusio	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	1
Convulsiones infantum	40	21	19	19	14	2	5	-	-	-	-
Cystitis chronica	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita . .	18	9	9	9	9	-	-	-	-	-	-
— senilis	58	21	37	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	32	12	20	8	14	2	3	-	-	-	-
Dilatatio ventriculi . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis	33	16	17	-	2	15	11	1	1	-	1
Elephantiasis, Lepra . .	32	16	16	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-, acuta	26	9	17	8	12	1	4	-	-	-	-
Epilepsia	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Febris typhoidea	11	6	5	-	-	-	1	-	-	2	-
Fractura cranii ¹⁾	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna senilis	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— chronica	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastro-enteritis chron.	3	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia vesicæ . .	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmon.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventric.	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Hepatitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hypertrophia prostatae	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus catarrhalis . . .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Insania	9	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-

¹⁾ 1 ubekjendt Alder.

Dødsarsager i Bergens By i 1888.

[illegible]

(Forts.) Dødsårsag.	Sum.	Deraf:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Lithiasis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lupus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex . .	20	11	9	4	3	4	3	1	1	-	1
— tuberculosa	29	16	13	1	5	9	6	5	2	-	-
— spinalis, My-											
elitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	66	40	26	9	4	18	22	11	-	2	-
Nephritis, Morb. Brigh.	26	11	15	-	-	-	-	-	5	1	-
Oedema pulmonum . . .	5	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	11	4	7	-	1	-	1	1	1	-	-
Phlegmone, Abscessus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	5	4	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Pneumonia	96	50	46	15	16	12	12	2	2	-	-
Pyaemia	6	3	3	-	1	-	1	-	-	-	-
Rachitis	6	6	-	3	-	3	-	-	-	-	-
Ruptura intestini . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Spina bifida	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Stricture recti	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	5	1	4	1	4	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	151	70	81	2	2	8	1	3	3	1	4
— aliør. organ.	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva . . .	61	28	33	11	11	14	18	3	4	-	-
Ulcus coli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organ. abdominis	11	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri . .	12	6	6	1	1	-	1	2	-	-	1
— — cordis . . .	33	16	17	2	-	-	-	1	1	1	1
Volvulus	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
In Puerperio:											
Febris puerperalis . . .	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri . . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1033	492	541	129	117	94	96	31	24	8	10
Submersio ¹⁾	8	8	-	-	-	3	-	2	-	-	-
Suspensio	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	24	12	12	5	7	1	2	-	-	1	-
Sum	1067	513	554	134	124	98	98	33	24	9	10

¹⁾ 1 ubekjendt Alder.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	2	-	2	4	1	1	3	1	3	-	1	-	-	-
-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	1	2	-	5	1	4	3	5	4	2	5	2	1	-	-
-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	17	19	9	16	6	8	8	7	7	9	2	6	-	2	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	1	1	2	2	1	2	3	4	2	1	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	11	33	35	21	33	27	30	30	25	41	50	42	56	21	48	1	6
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	1	1	1	-	-	-
13	11	33	35	22	33	27	30	31	25	43	52	45	58	22	48	1	6

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- Seng.		ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Bergens Stadsfysikat..	1612	1066	273	17	14	39	12	4	1

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 14 paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsagen for 8; 5 døde af Barselfeber og 3 af Livmoderblødning. Desuden døde som ovenfor omtalt paa Fødselstiftelsen af Septichæmi en Kvinde, der ikke under denne Diagnose findes paa Dødslisten.

De hyppigste Dødsårsager vare: Lungetuberkulose 151, Lungebetændelse 96, Mæslinger 66, Kighoste 61, akut Diarrhoe 32 og Gastroenterit 26, tilsammen 58, Alderdomssvaghed 58, akut Bronchit 44 og Laryngit 2, tilsammen 46, Krampe i Børnealderen 40, Diphtherit 33, organisk Hjertesygdom 33, Kræft 32, Spedalskhed 32, Hjerneslag 31 og tuberkuløse Betændelser 31.

Hygieniske Forhold. Med Renovationsvæsenet er man fremdeles tilfreds. Indtægterne i Aaret udgjorde Kr. 14 474,99, og Bykassens Tilskud var Kr. 66 090,53. Gadefeiningen paa Torvet og offentlige Almenninger er udført 4 Gange ugentlig og paa Hvilepladse for Heste hver Dag. De offentlige Priveter og Pissoirer rengjordes hver Dag. Desinfektion af de øvrige Priveter, hvormed Renovationsvæsenet fører Tilsyn, foregik hver Eftermiddag ved 28 Mænd (de samme der udføre Natarbeidet) i saadan Udstrækning, at hvert enkelt Hus desinficeredes hver 4de Dag. Som Desinfektionspulver benyttedes hovedsagelig Myrjord, delvis med Tilsætning af Kalk. Paa Grund af smitsom Sygdom desinficeredes 91 Hjem. I Desinfektionsovnene behandledes 2 592 Kollis med en Indtægt af Kr. 437,50. Bergens Kloaknet udvides stadig. I Aarets Løb forøgedes dets Længde med 295,10 Meter, hvorefter Kloaknettets samlede Længde ved Aarets Udgang udgjorde 39 903 Meter. Samtidig omlagdes af ældre Kloaker 144,50 Meter. Byens Forsyning med Grøntsager foregaar væsentligst fra Udlandet, og Prisen er overdreven høj; i den senere Tid har man dog saavel paa ledige Byggegrunde inden Byen som paa Markerne, der stode op til denne, begyndt at anlægge Haver og nu ikke alene «til Lyst», om end Blomsterdyrkningen fremdeles indtager en uforholdsmæssig vigtig Plads. Af Kommunebestyrelsen besluttedes Oprettelsen af et Epidemilazaret, efter Sundhedskommissionens Anbefaling, i Overensstemmelse med det af Kommissionens Læger Wiesener og Stabell fremlagte detaillerede Forslag. Efterat i 1887 et Centralvarmeapparat var anbragt i Nykirken, bemærkedes under Ophedningen i Kirkens midtre Del tydelig Liglugt. Efter Forestilling fra Sundhedskommissionen blev Kjælderren renset; der bortbragtes omtrent 8000 Lig, hvoraf nogle i fuld Forraadnelse. Varmeapparatet og dets Forgreninger isoleredes fra Kjælderren med et tæt Gulv, saa at ingen Kjælderluft trænger op i Kirken. Mange Kirkebesøgende havde faaet Ildebefindende under Indaandingen af den opvarmede Ligluft. At ingen Ulempe tidligere havde været sporet, beroede sandsynligvis paa, at den hele Kjælderhvelving har været opfyldt med Sand (Stabell).

Desinfektion efter Skarlagenfeber og Diphtherit udføres af den offentlige Desinfektor. En af Sundhedskommissionen tidligere fattet Bestemmelse om, at Mæslingpatienter ikke maatte tilstedes Adgang til Skolen, forinden Attest fra Læge om, at han var fri for Smitte, tilveiebragtes, ophævedes, da Sygdommens Udbredelse var for stor til, at et saadant Paabud blot nogenlunde virksomt kunde opretholdes.

Af **Sygehuse** findes Kommunens almindelige Sygehus og Sindssygeasyl, Rosenbergs private Sindssygeasyl, Lungegaardshospitalet, St. Jørgens Hospital for Spedalske og Pleiestiftelsen for Spedalske No. 1. Paa Bergens Klinik behandlede 237 Patienter, hvoraf 8 tilbageliggende fra 1887. Det samlede Antal Liggedage udgjorde 4 349, det daglige Middelbelæg 11,9, det gennemsnitlige Antal Liggedage for hver Udskreven 19,4. Den daglige Udgift til Medicin og Forbindingssager for hver Syg udgjorde Kr. 0,36

Fattigsygepleien. Antallet af de for Fattigvæsenets Regning forpleiede og behandlede Syge sees af følgende Tabel:

Fattige Syge i Bergen.

Behandlede fattige Syge.	Md.	Kv.	Til- sammen.	Deraf	
				Md.	Kv.
I Hjemmet			1656	621	1035
Paa Sygehuset			409	175	234
Paa Arbeidsanstaltens Sygestuer:					
Tilbageliggende fra 1887	31	25	113	56	57
Indlagte fra Byen	12	24			
« Arbeidsanstalten ..	13	8			
I Arbeidsanstaltens Kurafdeling for Kvinder			57	-	57
Af Sindssyge:					
I Bergens Sindssygeasyl	32	41	115	54	61
- Rosenbergs —	20	15			
- Møllendals —	2	5			
Tilsammen			2350	906	1444

Fattigvæsenets Udgifter udgjorde:

For Syge behandlede paa Sygehuset	Kr. 34 252,17
« — — — — — Sindssygeasyler	« 49 329,63
« Kvinder paa Fødselsstiftelsen	« 46,55
Andre Sygeudgifter	« 10 356,76
Jordemodersalærer	« 36,00
Lægelønninger	« 4 130,00

Tilsammen Kr. 98 151,11

Badeindretninger. Af Søbade findes foruden Militæretatens 1 offentlig og 2 private Badeanstalter. Paa Sygehuset findes Karbad for ferskt Vand og Søvand, Romer-, Damp- og Styrtebad. I de senere Aar er det blevet almindeligt,

at Private i sine Huse indrette Badeværelse. Antallet af Bade, tagne i Sygehusets Badeanstalt, vil sees af følgende Tabel:

Af	Karbad a) ferskt Vand b) og Sø- vand.	Romerbad.	Dampbad.	Styrtebad.	Vaadt Lagen.
.	a) 10 323 b) 1 877				
Folk fra Byen	12 200	916	1881	3142	9
Sygehusets Patienter	2 649	119	450	252	49
Tilsammen	14 849	1035	2331	3394	58

Om Byens **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissionen, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

	Sundheds- kommissionen, Antal Møder	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
Bergens Stadsfysikat	18	¹⁾ 943	6

¹⁾ Ved den offentlige Vaccination vakcineredes 871, af private Læger 72, 15 revakcineredes. Til Læger og Hjelpevaccinatorer forsendtes 227 Rør, fyldte med Vaccine-lymfe. Jordemoderskolens Elever modtog Undervisning i at vaccinere og opsamle Lymfe.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		143,00	86 298	14	49	47
1. Lærdal		28,90	7 066	1	4	4
	Lærdal	4,20	2 476	1	1	1
	Borgund	4,00	885	-	-	-
	Aardal	9,00	1 530	-	1	1
	Aurland	11,70	2 128	-	1	1
	Af Lekanger:					
	Gaardene Freningen med underliggende Brug og Thingestad af Fresvik Sogn	-	47	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Byen Florø den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder. Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
2. Lyster		13,20	5 723	1	3	4
	Lyster.....	7,30	3 614	1	2	2
	Jostedalen.....	5,10	870	-	1	1
	Af Hafslo: Sognene					
	Joranger.....		467	-	}	1
	Fet.....		416	-		
	samt af Solvorn Sogn	ca. 0,90				
	Gaarden ytre Kroken					
	og det tidligere Urnæs					
	Sogn.....		356	-	-	-
3. Indre Sogn		8,20	5 354	2	2	3
	Sogndal.....	5,10	4 632	2	1	1
	Af Hafslo:					
	Hafslo Sogn.....	ca. 3,10	1 306	-	1)	1
	Solvorn(undtagen Gaar-					
	den ytre Kroken og det		416	-	-	1
	tidligere Urnæs Sogn)					
4. Midtre Sogn		14,80	7 626	1	8	6
	Lekanger (med Undta-					
	gelse af det, som hører					
	til Lærdals Distrikt)	4,20	2 272	-	4	3
	Balestrand.....	6,00	2 167	-	2	2
	Vik.....	4,60	3 187	1	2	1
5. Ytre Sogn.....		12,70	8 751	1	6	5
	Evindvik.....	3,00	3 014	-	2	1
	Utvær.....	1,70	1 500	-	1	1
	Ladvik og Brekke...	2,90	2 044	1	2	2
	Klævold.....	4,70	1 597	-	1	1
	Bø Sogn af Hyllestad.	0,40	596	-	-	-
6. Ytre Søndfjord ...		6,20	8 868	1	3	3
	Hyllestad (undtagen Bø					
	Sogn).....	1,00	1 918	-	1	1
	Askevold.....	1,60	3 138	-	1	1
	Ytre Holmedal.....	3,60	3 812	1	1	1
7. Indre Søndfjord...		19,26	11 504	1	5	7
	Indre Holmedal.....	6,80	3 567	-	2	2
	Jølster.....	6,20	2 607	-	1	2
	Førde.....	6,26	5 330	1	2	3
8. Kinn		9,94	8 363	1	4	3
	Florø, Ladested.....	-	503	1	1	-
	Kinn.....	6,00	4 491	-	1	1
	Bremanger.....		2 058	-	1	1
	Vefring.....		1 311	-	1	1

1) Forretter tillige i de Sogne af Hafslo Herred, der tilhøre Lysters Distrikt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
9. Ytre Nordfjord		4,64	6 356	2	3	3
	Selø	2,70	4 680	2	2	2
	Rugsund Sogn af Davi- kens Herred	1,94	1 676	-	1	1
10. Nordfjordeidet		5,34	4 580	1	3	1
	Eid	3,48	3 014	1	-	-
	Daviken (undtagen Rug- sund Sogn)	1,86	1 566	-	-	-
11. Gloppen	Gloppen	6,00	4 817	1	3	2
12. Indviken		13,82	7 200	1	5	5
	Hornindal	1,72	1 699	-	1	1
	Indviken	5,30	3 006	1	2	2
	Stryn	6,80	2 495	-	2	2

Sundhedstilstanden maa i det Hele betegnes som meget god, og de fleste vigtigere epidemiske Sygdomme vise Tilbagegang med Undtagelse af Mæslinger og Lungebetændelse, som anmeldtes i omtrent samme Antal som i det foregaaende Aar. Kighoste havde fremdeles adskillig Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1226 eller 14,0 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (87 600). Dødeligheden var Aaret forud 17,0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgave sammendragne Tabel (se Side 166 og 167).

Typhoidfeber optraadte i dette Aar med kun 49 kjendte Tilfælde i det Hele; den kan ikke sees at have forekommet i midtre og indre Sogn samt ytre Søndfjord; i de øvrige Distrikter optraadte den mest som smaa Husepidemier, dels mere spredt. Fra Indviken berettes saaledes, at i Februar fik en Tjenestepige Typhoidfeber paa en Gaard i Olden, hvor den 4 Aar forud havde hersket. I Mai angrebes en omflakkende Hestehandler i Utviken, i Juni igjen en Arbejder i Olden; den sidste havde gjentagne Gange drukket Vand fra en næsten udtørret Bæk, hvortil der var Sig fra flere Gaardes Gjødelsbinger. I September og November bleve 3 Tjenestepiger syge paa 3 forskjellige Gaarde uden paaviselig Smittekilde; paa samtlige Gaarde var dog forekommet Typhoidfeber mange Aar tidligere. Det lykkedes at hindre den videre Udbredelse. (H. Klouman).

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** angrebes i Lærdals Distrikt i et Hus 3 Sødskende. En af disse, en voxen Kvinde, var bevidstløs fra Sygdommens Begyndelse, indtil Døden indtraadte 3die Dag.

Af **Skarlagensfeber** er kun opført 28 Tilfælde i Amtet, de fleste (18) i ytre Nordfjord som en liden Epidemi paa den ytre Del af Stadlandet, forresten nævnes den kun fra Lærdal, ytre Sogn, og ytre Søndfjord.

Mæslinger viste sig epidemisk i Aarets sidste Maaneder i indre, midtre og ytre Sogn ligesaa i indre Søndfjord særlig i Holsen og Førde Sogne. Et Par Tilfælde opføres fra ytre Søndfjord.

Af **Rosen** opføres kun det halve Antal Tilfælde mod det foregaaende Aar. I indre Søndfjord forekom af 14 behandlede Tilfælde de 3 i samme Hus.

Af **Lymphangit** forefaldt i Kinns Distrikt 21 Tilfælde med 5 Dødsfald særlig om Vinteren og Vaaren under og strax efter Sildefisket. I December viste Sygdommen sig igjen i større Antal under det da begyndte Storsildfiske, men var ikke fuldt saa ondartet som tidligere. (F. Lorentzen).

Kighoste forekom meget udbredt i Aurland i Lærdal. Den optraadte med mange Tilfælde i Brække Sogn af ytre Sogn, men standsede udover Høsten. I indre Søndfjord var den epidemisk i Begyndelsen af Aaret i Viksdalen og Haukedalen. I Aarets sidste Maaneder var den igjen stærkt udbredt i Kinn, men med meget mildt Forløb. I Nordfjordeidet begyndte den udover Høsten i Distriktets vestlige Del og vedblev at udbrede sig ved Aarets Udgang. I Indviken omtales den ogsaa som ikke lidet udbredt i Oldens og Nedstryns Sogne.

Diphtherit viser for hele Amtet et Antal af 80 Tilfælde med 21 Døde; siden 1881 har Forholdet ikke stillet sig saavidt gunstigt, Sygdommen optraadte mest i mindre Husepidemier spredt omkring. Dens Forløb omtales som ondartet fra ytre Nordfjord og Gloppen. De fleste Tilfælde (29) opføres fra Indviken, hvorfra berettes, at Sygdommen i August optraadte hos en Landhandler i Indviken, hvor flere Børn havde været angrebne, men saa let, at den ansaas ufarlig og derfor ikke anmeldtes. Senere blev oplyst, at Pakhalm, der var kommet fra Christiania, hvor Sygdommen herskede, var bleven anvendt til Sengehalm i Børnernes Senge. Ved et af Landhandlerens Børn, der om Natten opholdt sig paa en Sæter, tilhørende Gaarden Frøholm, smittedes en voxen Pige herfra, men Sygdommen hindredes ved Isolation fra videre Udbredelse. Fra Landhandleren smittedes fremdeles det yngste Barn hos hans nærmeste Nabo paa Heidenøstene, idet det blev kjørt i Barnevogn sammen med et af Handelsmandens Børn. 3 Sødskende angrebes her, men det blev Distriktslægen ikke bekjendt, førend allerede mange Familier med sine Børn fra Olden havde haft Logis der om Natten under en Bispevisitats i Indviken. Uagtet Paabud om Rensning af Klæder og Legemer optraadte Sygdommen hos 2 af disse Familier nogle Uger senere og fra en af dem igjen, paa Hæggestad, hvor der var forekommet flere lette, upaaagtede Tilfælde, overførtes den til 5 andre Familier paa Gaardene Gudestad, Vandberg, Vandbergpladsen, Heide og Skarsten. Fremdeles smittedes fra Landhandleren en Bager fra dennes Nabolag, der havde Tilhold hos ham, og som igjen smittede sin Søster. En Kvaksalver, der tilkaldtes til et af de ovennævnte syge Børn paa Heidenøstene, overførte Smitten til sin 12 Aar gamle Datter. Endelig optraadte 3 Tilfælde blandt Konfirmationsungdommen, der ofte kjøbte Brød og Bagværk hos Landhandleren. Sygdommen var i enkelte Huse meget ondartet, særlig paa Heide, hvor Husets samtlige 9 Beboere angrebes, og 1 døde, nemlig en 82 Aar gammel Kvinde. Hun ophostede Membraner, der dannede fuldstændige Aftryk af Trachea. Den havde hos næsten alle de angrebne Børn under hele Epidemien Tilbøielighed til at lokalisere sig i Larynx og Trachea. Paa Heide optraadte Huddiphtherit hos et 10 Uger gammelt Barn, uden Symptomer fra Svælg eller Strube forresten; det kom sig. (H. Klouman).

Kusma angreb i Kirkebø Sogn i ytre Sogn et stort Antal Voxne, der tildels vare meget syge. Læge blev ikke tilkaldt. (J. Fr. Nielsen). Ligesa fik den stor Udbredelse i Gloppen, men Forløbet var mildt, saa faa Tilfælde kom under Behandling. (Joh. Bugge).

Lungebetændelse viser omtrent samme Antal Angrebne som Aaret forud, medens Dødeligheden har været noget mindre. I Indviken forekom Sygdommen gjennem det hele Aar med et stort Antal Tilfælde, deraf ikke sjelden flere i samme Hus, uden at Distriktslægen deraf kunde drage den Slutning, at den skulde

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber.	48	2	48	10	9	6	-	1	3	2	4	6	4	1	2	49	3
Cerebrospinalmeningit.	3	1	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	1
Barselfeber	24	8	23	3	2	1	1	1	2	3	2	1	-	6	1	25	9
Vandkopper	6	-	6	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	6	-
Skarlagensfeber	28	2	28	-	-	-	-	-	10	6	6	5	-	-	1	28	2
Røde Hunde	12	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12	-
Mæslinger	33	-	33	6	-	-	-	-	1	-	13	13	-	-	-	33	-
Rosen	63	3	63	8	4	4	3	6	10	10	3	5	2	6	2	63	3
Kighoste	83	1	83	8	4	14	2	3	1	11	-	-	6	20	15	87	5
Diphtherit	79	20	79	3	3	2	-	2	1	10	14	16	17	7	4	80	21
Strubehoste	24	10	24	-	-	4	-	2	3	1	1	6	2	3	2	24	10
Kusma	64	-	64	24	19	10	6	-	1	-	-	-	-	1	3	64	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	553	23	553	52	49	73	55	43	60	38	43	19	23	29	69	554	24
Katarrhalsk og follikulær Angina	111	-	111	9	10	7	7	6	6	16	7	9	8	11	15	111	-
Lungebetændelse.	363	49	363	27	36	47	49	44	27	21	25	10	24	34	20	364	50
Brystbetændelse	93	5	93	6	6	5	7	15	6	15	9	6	8	3	7	93	5
Gigtfeber.	88	3	88	9	7	13	7	13	8	7	5	3	4	8	4	88	3
Diarrhoe (akut)	254	9	254	23	13	12	19	12	25	43	25	25	28	16	13	256	11
Cholera nostras																	
Blodgang	5	5	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3	5	-
Tilsammen	1934	136	1933	188	162	199	156	147	167	183	162	124	127	145	173	1945	147

Nordre Bergenhus Amt. 1888

167

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.						
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2		3	
			Lærdal.		Lyster.			Indre Sogn.					
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.				
Chronisk Rheumatisme . .	133	-	-	-	56	57	9	18	-	13	-	-	-
Fnat	37	-	15	17	-	5	7	-	-	-	-	4	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	65	-	26	36	-	3	10	12	-	5	-	1	-
Rachit	47	-	24	23	-	-	6	-	-	13	-	-	-
Simpel Meningit	14	9	5	2	1	3	7	1	-	-	-	4	2
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	36	23	13	7	9	4	11	5	3	2	2	3	1
Lungetuberkulose	123	52	6	4	49	48	12	33	9	7	5	6	3
Kræft	51	32	-	-	23	23	10	6	4	8	8	5	2
Morbus Brightii	36	10	-	1	18	15	11	7	2	4	2	1	-
Blegsot og Anæmi	708	-	32	62	60	554	12	96	-	86	-	81	-
Livmodersygdomme	110	-	-	-	-	110	11	30	-	18	-	2	-
KardialgichroniskGastrit og Dyspepsi	809	5	26	40	334	409	12	76	-	58	-	60	-
Ormesygdomme	71	-	28	31	4	8	7	22	-	2	-	11	-
Drankersygdomme	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Struma	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-

være smitsom. Den optraadte hovedsagelig paa den nordre Side af Fjorden i Utvikens, Indvikens og Nedstryns Sogne. (H. Klouman).

Distriktslægen i Lærdal omtaler en **epidemisk Icterus**, der optraadte med en stor Masse Tilfælde i Aurland. Sygdommen har paa sin Gang gjennem Prestegjeldet brugt næsten 1 Aar. De Angrebne kunne, saavidt Lægen kunde forstaa, tælles i Hundreder, men de fleste Tilfælde afløbe hurtigt og uden Følger. Enkelte Patienter søgte ham, fordi der efter Sygdommen optraadte gastriske Forstyrrelser og Anæmi. (Meinichen). For Icterus catarrhalis behandledes i indre Søndfjord 14 Tilfælde, hvoraf de fleste optraadte paa Gaardene Sund og Hagen i Førde. Den først angrebne var en 27 Aar gammel Mand, hvis Broder nylig var hjemkommen fra Bergen, hvor han havde ligget i samme Sygdom. De Angrebne vare i Alderen 8—27 Aar. (Chr. Schou).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel paa næste Side.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 10,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsarsager og 15,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Landdistriktet var Forholdet henholdsvis 11,0 pCt. og 15,6 pCt.

Fra Lærdal bemærkes, at Sygdommen stadigt er i Tiltagende: «At frisk Luft er en væsentlig Faktor ved Behandlingen af Lungetuberkulose, sees ogsaa

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Gloppen.		Indviken.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
8	-	-	-	6	-	15	-	-	-	13	-	4	-	19	-	17	-
-	-	13	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	10	-	6	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	3	-	11	-	5	-	2	-	12	-	9	-
-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	20	-	5	-
1	1	1	1	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	2	1	2	1
4	2	2	2	5	-	-	-	1	1	7	5	3	3	2	2	2	2
2	-	13	9	12	3	9	4	7	2	8	5	4	3	9	3	13	6
-	-	3	-	4	2	-	-	6	5	2	-	3	2	6	2	8	7
1	-	3	-	3	1	1	1	5	1	4	2	-	-	3	1	4	-
90	-	40	-	32	-	37	-	74	-	42	-	24	-	48	-	58	-
6	-	4	-	8	-	4	-	1	-	-	-	6	-	8	-	23	-
44	-	35	-	47	1	89	-	135	-	18	-	28	1	95	3	124	-
-	-	-	-	2	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	27	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdomsform.	Tilsammen Behand- lede.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			2	5	8	9	10	12
			Lyster.	Ytre Sogn.	Kinn.	Ytre Nordfjord.	Nordfjordeidet.	Indviken.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	1	1	-	1	-	-	-	-
Gonorrhoe og Urethrit	13	5	2	-	7	2	1	1

under de uheldige hygieniske Forholde, som forekomme paa Landsbygden; thi der haves flere Exempler paa, at Manden, uagtet han er den først Angrebne, holder længere ud end Kone og Børn, som han selv har smittet, formodentlig fordi Manden under sit Udearbejde om Dagen stadig er i den friske Luft, medens Kone og Børn for det meste opholde sig i den inficerede Bolig Nat og Dag. (Meinichen). Fra ytre Søndfjord omtales en ung Pige, i hvis Familie der ikke tidligere var forekommet Phthisis, og som tjente i Bergen i et Hus, hvor hun i flere Maaneder pleiede en Tæringspatient i sidste Stadium af Sygdommen.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	43	9	10	33
Lyster	36	5	7	29
Indre Sogn	33	3	19	14
Midtre —	37	-	11	26
Ytre —	33	9	4	29
Ytre Søndfjord.	26	3	14	12
Indre —	67	4	10	57
Kinn	55	2	20	35
Florø By	11	-	6	5
Bygder	44	2	14	30
Ytre Nordfjord.	32	5	12	20
Nordfjordeidet	30	3	12	18
Gloppen	45	3	14	31
Indviken	47	6	14	33
Nordre Bergenhus Amt	484	52	147	337
Deraf i By	11	-	6	5
— - Bygder	473	52	141	332

Ikke længe efter hans Død fik hun chronisk Diarrhoe. Hun sendtes hjem, hvor der snart ogsaa viste sig Tegn paa Lungetæring. (Th. Herlofsen).

Ormesygdomme. Ascaris og Oxyuris siges at være meget hyppige i Lærdals Distrikt, navnlig henimod Slutningen af Vinteren, hvilket muligens kan sættes i Forbindelse med lav Vandstand i Brøndene og deraf følgende Forurensning. (Joh. Meinichen).

Af **Brok** (Hernia) behandlede 48 Tilfælde. For 46 angives Kjøen og Alder: 10 Gutter, 4 Smaapiger, 18 voxne Mænd og 14 voxne Kvinder. Sædet opgives som 38 Hernia inguinalis, 3 Hernia cruralis, 7 Hernia umbilicalis.

Af **Benbrud** er opgivet 72 Tilfælde hos 6 Gutter, 8 Smaapiger, 32 voxne Mænd og 26 voxne Kvinder. Brudets Sæde opgives i 69 Tilfælde:

Fractura cranii 1	Fractura radii 18	Fractura patellæ . . . 1
— costarum 9	— colli femoris. 4	— tibiæ 2
— claviculæ. . . . 2	— femoris. . . . 6	— fibulæ. 3
— humeri 5	— cruris 8	— malleoli 3
— antibrachii. . 7		

Af **Luxationer** opgives 24 Tilfælde hos 2 Gutter, 2 Smaapiger, 8 voxne Mænd og 12 voxne Kvinder. Sædet var:

Luxatio max. inf. . . . 2	Luxatio antibrachii . 4	Luxatio digiti 1
— humeri 15	— manus 3	

Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer i nordre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Perforation.		Kephalotrips.
	Mødre	Børn		Mødre		Børn		Mødre		Modor
		lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	19	18	1	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	4	1	1	-	-	³⁾ 1	⁴⁾ 3	⁵⁾ 1	⁶⁾ 1
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	¹⁾ 2	²⁾ 1	4	-	-	-
Tilsammen	25	22	3	4	2	1	5	3	1	1
		25		6		6		4		

¹⁾ Den ene Kvinde døde 5te Døgn af Barselfeber, den anden i 7 à 8 Døgn efter af ukjendt Dødsarsag. ²⁾ Forsømt Tverleie, fremfalden høire Arm. ³⁾ Navlesnoren tillige fremfalden. ⁴⁾ I et Tilfælde var forgjæves Tangforsøg gaaet iforveien. ⁵⁾ Konen døde 16 Dage efter af Septichæmi og Decubitus. ⁶⁾ Tillige skjævt Hovedleie. Operation paa sidstkommende Hoved efter forudgaaet Vending.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Levende Fødte.	Døde.				Dødfødte.	Omkomne ved		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar. sel-seng.		ulykkelige Hændelser.	Selv-mord.	Drab og Mord.
Lærdal	218	97	15	3	1	9	4	-	-
Lyster	146	79	9	1	2	7	5	2	-
Indre Sogn	180	98	12	1	-	3	1	1	-
Midtre —	254	92	15	1	1	10	8	-	-
Ytre —	283	128	17	1	-	7	6	-	-
Ytre Søndfjord	201	124	16	3	1	10	-	-	1
Indre —	373	123	19	2	2	17	3	1	-
Kinn	266	143	23	5	2	13	15	-	-
Florø By	20	14	6	3	-	-	-	-	-
Bygder	246	129	17	2	2	13	15	-	-
Ytre Nordfjord	164	88	13	-	3	10	2	-	-
Nordfjordeidet	140	71	11	2	-	3	-	-	-
Gloppen	153	77	8	1	-	7	3	-	-
Indviken	200	106	11	1	2	3	1	-	-
Nordre Bergenhus Amt	2578	1226	169	21	14	99	48	4	1
Deraf i Byer	20	14	6	3	-	-	-	-	-
— Bygder	2558	1212	163	18	14	99	48	4	1

Obstetriciske Operationer. Foranstaaende Tabel giver en Oversigt over de af Lægerne udførte obstetriciske Operationer med Angivelse af Indikationer og Udfald. Tilsammen udførtes 36 Operationer, hvoraf 2 i Lærdal, 5 i Lyster, 1 i indre Sogn, 6 i midtre Sogn, 2 i ytre Søndfjord, 4 i indre Søndfjord, 6 i Kinn, 4 i ytre Nordfjord, 4 i Nordfjordeidet og 2 i Gloppen.

Antal **Fødte og Døde** vil sees af Tabel paa foregaaende Side (se Side 171).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 352 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 47,5.

De hyppigste **Dødsaaarsager** vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	64	1	63
Lungetuberkulose	52	-	52
Lungebetændelse	50	-	50
Kræft	32	1	31
Akut Bronchit	24	4	20
Tuberkulose Betændelser	23	-	23
og Miliærtuberkulose			
Diptherit	21	-	21
Hjerneslag	16	-	16
Chronisk Bronchit	14	-	14

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 14 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 9, for samtlige Barselfeber.

Veirliget. For saa vidt Beretning derom er givet, synes Vaaren at være kommen sent, Forsommeren at have været varm og tildels usædvanlig tør, Efter-sommer og Høst regnfuld; Vinteren kom tidligt og var kold. Fra Lyster omtales, at Fjorden islagdes de første Dage af November for senere at blive liggende lige til Udgangen af April følgende Aar. Dette har i høi Grad været til Gene for Lægens Reiser, der har maattet foregaa med de forskjelligste Befordringsmidler, tilfods, tilhest, paa Kjælke, Ski og Skøiter. I længere Tid kunde Isen dog kjøres, men var høist uberegnelig; hvor man paa Fremturen kjørte, kunde man paa Hjemturen finde aabent Vande. Det betegnes derfor som høist beklageligt, at man ikke har Vei ind fra Døsen til Skjolden. Det er meget besværligt og ofte umuligt for Befolkningen i Fortun ved Vintertid at skaffe sig Lægehjelp, som derfor da lidet benyttes af dette ellers meget lægesøgende Sogn. At Lægen paa sine Reiser didind om Vinteren ofte slider særdeles meget ondt og vel ofte udsætter sit Liv for Fare, har Aaret bragt Erfaring for. (E. Paasche).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Lærdal berettes, at der er oprettet 2 Aktieselskaber til Meieridrift, men hvorledes disse skulle kunne levere et antageligt Produkt, synes uforstaaeligt; thi der findes neppe 1 af 10 Gaardbrugere, som har en Budeie, der vasker sine egne Hænder, og endnu ptænkeligere er det, at nogen af dem skulde falde paa at rense Koen's Yver før

Melkningen. Man skulde snarere først begynde med en Reform af Fjøsstellet og Kreaturerne Fodring. (Møinichen). Distriktslæge H. Meier i midtre Sogn bemærker: Naar jeg efter en 20 aarig Virksomhed i Lægedistriktet skal sammenligne Forholdene nu med dem ved min Tiltrædelse af Embedet, er Forandringen til det bedre i mange Retninger øiensynlig. Jordfællesskabet er ved Udskiftning snart forbi, saa at ordentlig Opdyrkning overalt er begyndt og mængstedes vidt-kommen. Sandsen for et bedre Stel er vakt, Indsigten er voxet, Folk har faaet Lyst paa Forbedringer, Dyrskuer og Foredrag om Melkestel omfattes med Interesse, og Resultatet er, at Gaardenes Afkastning i mange Tilfælde er forøget med ca. 50 pCt. De skidne Tun med sammentrængt Bebyggelse og Møgvandet rindende rundt Huset ere for største Delen sprengte fra hverandre; nye Vaanings-huse og nye Udhuse med nogenlunde ordentlig Gødselbehandling ere opførte i Mængde. Renligheden rundt Husene lader dog endnu adskilligt tilbage at ønske, da der overalt er fri Adgang for Kreaturerne, som lægge Gødning fra sig lige i Nærheden af Stuedøren paa den Aarstid, da de beite Hjemmemarken. Menneske-gødning antræffes ikke nu saaledes som tidligere, da der er opført Vandhuse paa de fleste Steder; Sogningen har dog endnu nogen Ulyst til at gaa i Hus under slige Forretninger, og naar disse Rum ikke holdes propre, kan man jo ikke fortænke Nogen i, at han hellere holder til under aaben Himmel. Renligheden inde i Hus er i glædelig Fremgang; Gulvene vaskes flittig, og hele Huset renses til Høitiderne. Den personlige Renlighed kunde være bedre. Maden er kraftig og nærende, men lidet smagelig og varieret i Tilberedning, og Serveringsmaaden er ikke pyntelig, idet Alle lange til Fadet, og Fingrene tjene som Gaffel. Poteteskal, Sildeben og andet Affald ligge i Haug paa Bordet, og det fjernes ikke altid saa gnske snart efter Maaltidet. At Forholdet er saa, er imidlertid ikke at undres paa, naar man kjender til, hvilket tungt Læs Bondekonen paa disse Kanter af Landet har at trække, især om Sommeren. Hun skal være først paa-færde om Morgen, «kveike paa Varmen», lave Maden og vække hele Huset. Saa skal hun stille Børnene og derefter ud paa tungt Arbeide; derunder skal jevnlig føres Tilsyn med Børneflokken, og saa skal der atter laves til Mad, og alene maa hun gaa med alt, da Enhver har travlt med sit. Som hun er først oppe om Morgen, er hun sidst i Seng om Aftenen og faar dertil ofte sin Natte-ro forstyrret af Smaabørn. At Husstellet under slige Forhold bliver mindre pent, er ikke at undres over; snarere maa det vække Forundring, at det er saapas, som det er, og at Mændene, naar de have Raad til at holde Medhjælp til Konen, ville lade hende slide sig ud før Tiden. Hos dem, som ikke have Raad, kan Forholdet selvfølgelig ikke være anderledes. Eftersom Udskjækning af berusende Drikkevarer er ophørt i Distrikterne, er Drikfældigheden betydelig aftagen; under Brylluper kan det dog endnu gaa lystigt til og, naar Brændevins-ankere komme hjem fra Byen til Deling, kan der være adskillig Fylder. Men i det Hele maa Befolkningen nu karakteriseres som ædruelig. — Fra ytre Sogn omtales, at Sandsen for luftige og gode Boliger er vakt især i de indre Dele af Distriktet ved de vedtagne almindelige Sundhedsforskrifter. (I. Fr. Nielsen). I ytre Nordfjord siges Luften i Boligerne gennemgaaende at være yderst slet. I Spærrestuerne kan det endda gaa an, skjønt Generationers Urenlighed paa en vis Maade ogsaa i disse har gjennemsyret Husvæggene og Bohavet; men i Lemstuerne (Stuer med Tag) er det ofte aldeles ubeskriveligt. «Lemmen» tillader som Regel kun Folk af middels Høide at staa opreiste, Værelsets Bredde og Længde staar i Forhold hertil. Naar mange Mennesker da ere samlede i et saadant Rum, hvor ovenikjøbet vaade Klæder og Strømper, der i Regelen ere rigelig indsatte med Fiskeslim o. s. v. ophænges til Tørring, og Dampene heraf fylde Stuen, kan man let tænke sig, i hvilken Luft disse Folk leve; i denne opholde de sig, sove de, fødes Børnene og voxe op — Virkningen kan umuligt

udeblive, den giver sig tilkjende i deres Ydre. Kosten er derimod ikke saa daarlig, thi Havet skaffer rigelige Fødeemner, ialfald i de senere Aar. (O. Hiorth). I Gloppen fortsættes Udskiftningen og antages at ville som intet andet bidrage til at forbedre de sanitære Forhold. I de gamle tæt bebyggede «Tun» er Hygienen slettest mulig, og Gjennemførelsen af Sundhedsvedtægterne ofte umulig. (J. Bugge). I Indviken er Brugen af berusende Drikke fremdeles i Aftagende; selv ved de store og langvarige Bryllupsgilder indskrænkes Brugen Aar for Aar. I og omkring Husene hersker mange Steder, særlig i de afsides liggende Dalfører, megen Urenlighed. Den sig stærkt udviklende Turisttrafik synes dog i den Henseende at virke heldigt udover det hele Distrikt. Kostholdet er lidt efter lidt blevet meget bedre. Den gamle eddikesure Tykmelk, som før brugtes saameget, er nu sjelden. (H. Klouman).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	938	43	2416	9
Lærdal	1	84	¹⁾ 2	155	-
Lyster	1	61	²⁾ 8	25	1
Indre Sogn	1	88	³⁾ 3	120	-
Midtre —	1	82	⁴⁾ 5	^{*)} 188	1
Ytre —	1	107	⁵⁾ 2	279	-
Ytre Søndfjord	1	104	⁶⁾ 6	266	2
Indre —	1	52	⁷⁾ 5	346	-
Kinn	1	197	⁸⁾ 3	393	1
Ytre Nordfjord	1	88	⁹⁾ 2	219	4
Nordfjordeidet	1	13	¹⁰⁾ 2	95	-
Gloppen	1	24	¹¹⁾ 1	138	-
Indviken	1	38	¹²⁾ 4	192	-

¹⁾ 1 i Aardal, 1 Fællesmøde for Lærdal og Borgund. ²⁾ Lyster 2, Jostedal 6. ³⁾ 1 i Sogndal, 2 i Hafslo. ⁴⁾ 3 i Vik, 1 i Balestrand, 1 i Lekanger. ⁵⁾ 1 i Klævdal, 1 i Lavik. ⁶⁾ 5 i ytre Holmedal, 1 i Hyllestad. ⁷⁾ 1 i Førde, 2 i Jølster, 2 i indre Holmedal. ⁸⁾ 2 i Florø, 1 i Kinn. ⁹⁾ 1 i Selø, 1 i Daviken. ¹⁰⁾ 2 i Eid. ¹¹⁾ 1 i Bredheims Annex til Gloppen. ¹²⁾ 1 i Stryn, 1 i Indviken, 2 i Hornindal.

^{*)} I Arnefjord og Kvamsø Sogne vaccineres kun hvert 2det Aar; i 1888 ingen Vaccination.

Fra Lyster Distrikt omtales i Modsætning til Hafslo Lyster Herred som meget omsorgsfuldt for sine fattige Syge. (E. Paasche).

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet ¹⁾		114,70	117 220	21	3	74	62
1. Vestre Søndmøre ..		6,70	10 718	1	-	8	7
	Vanelven.....	2,60	2 615	-	-	2	1
	Herø.....	1,60	2 729	1	-	2	1
	Sandø.....	2,50	2 487	-	-	1	2
	Ulfsten.....	2,50	2 887	-	-	3	3
2. Indre Søndmøre ..		9,60	7 353	1	-	3	3
	Ørsten.....	6,10	2 063	1	-	1	1
	Volden.....	3,50	3 485	-	-	1	1
	Hjørendfjord.....	3,50	1 805	-	-	1	1
3. Østre Søndmøre ..		17,20	6 404	1	-	6	6
	Stranden.....	3,50	2 351	1	-	2	2
	Norddalen.....	9,30	2 337	-	-	2	2
	Sunelven.....	4,40	1 716	-	-	2	2
4. Ørskog.....		6,90	9 983	1	-	4	5
	Søkelven.....	2,70	2 043	1	-	2	2
	Ørskog.....	1,60	1 738	-	-	1	1
	Skodje.....	2,60	2 738	-	-	1	2
	Vestnæs.....	2,60	3 464	-	-	1	2
5. Nordre Søndmøre ..		2,20	13 726	3	1	9	6
	Aalesund, Kjøbstad ..	-	5 603	3	1	-	-
	Borgund.....	1,40	5 381	-	-	-	-
	Harham.....	0,80	2 742	-	-	-	-
6. Ytre Romsdal		6,50	12 974	3	-	10	6
	Molde, Kjøbstad.....	-	1 672	3	-	2	-
	Bolsø.....	2,20	3 821	-	-	2	1
	Bud.....	1,10	2 080	-	-	1	1
	Akerø.....	1,10	2 228	-	-	2	2
	Sandø.....	0,20	736	-	-	1	1
	Frænen.....	1,90	1 437	-	-	2	1
7. Indre Romsdal		17,80	11 045	1	-	5	5
	Gryten.....	8,00	3 052	-	-	2	2
	Eid.....	2,00	684	1	-	1	1
	Vold.....	2,00	996	-	-	1	1
	Vesø.....	1,60	2 570	-	-	1	1
	Næsset.....	1,20	3 743	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væksnatorer.
8. Søndre Nordmøre	Christianssund, Kjøbstad	5,71 0,11	20 055 8 251	5 5	2 2	12 4	8 -
	Kværnæs	2,80	6 556	-	-	4	4
	Fredø og Grip	0,40	1 489	-	-	2	2
	Øre	1,90	2 489	-	-	1	1
	Strømsnæsset	0,50	1 270	-	-	1	1
9. Sundalen	Sundalen	15,80 9,20	6 295 2 302	2 1	- -	6 2	6 2
	Øksendalen	4,30	1 329	-	-	2	2
	Tingvold	2,30	2 664	1	-	2	2
10. Surendalen	Stangvik	17,75 3,70	9 235 3 225	2 -	- -	5 3	4 2
	Surendalen	7,20	3 105	2	-	1	1
	Rindalen	6,40	2 772	-	-	1	1
	Heggemstranden og Staknæs Bygdela af Halse Herred	0,45	133	-	-	-	-
11. Nordre Nordmøre	Edø	8,45 2,20	9 432 2 865	1 -	- -	6 -	6 -
	Tustern	5,20	1 339	-	-	-	-
	Aure	1,05	3 906	1	-	-	-
	Halse (undt. Heggem- stranden og Staknæs Bygdela)	1,05	1 322	-	-	-	-

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som god, kun fra Ørskog og Surendal som mindre tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom Katarrher og Bronchit samt Lungebetændelse hyppigere end Aaret forud, Skarlagensfeber optraadte i enkelte Distrikter epidemisk. Typhoidfeberen var jævnt hyppigere i flere Distrikter end i 1887, dog ikke med nogen epidemisk Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1869 eller 14,4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (129 500). Dødeligheden Aaret forud var 13,3 pro Mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægerens Opgave sammendragne Tabel. (Se Side 178 og 179).

Typhoidfeber optraadte i vestre Søndmøre i Søvde Sogn af Vanelven og paa Sandø i Sandø Prestegjeld, begge Steder paa Nabogaarde, hvor flere Personer paa hvert Sted angrebes. I indre Søndmøre begyndte den i Januar paa en Gaard i Volden og vedblev hele Aaret, hvorunder den optraadte paa 6 forskellige Gaarde, af hvilke 3 ligge tæt sammen, de øvrige adskilte. Størsteparten af Gaardenes Befolkning angrebes. Paa Gaarden Rødset indsygnede først Tjenestepigen efter et Besøg i Hjemmet (Herø), hvor Sygdommen herskede. Kalds

kapellanen, der havde Soveværelse over Pigeværelset, indsygnede dernæst, og en, der boede ovenover den syge Prests Soveværelse, blev ogsaa syg. Isolationen overholdes strengt, hvorved de smittede Huse stedtes i stor Forlegenhed. (P. M. Selmer). I østre Søndmøre forekom et Tilfælde, sandsynlig ved Smitte fra Molde, hvorfra Husfaderen kom syg hjem. Isolationen overholdes strengt, da Folket meget frygter Sygdommen. De i Ørskogs Distrikt optraadte Tilfælde ere delte i Smaaepidemier, hvoraf 4 sandsynligvis skyldtes efterviselig Smitteimport. I Februar overførtes den antagelig fra Aalesund ved Børn, hvis Moder var død af Sygdommen, til en Husmandsplads i Sykelven. Børnene fik efter Ankomsten til sit nye Hjem Diarrhoe, der ikke paaagtedes; strax efter fik Bedstemoderen en temmelig haard Typhoidfeber. En Bodsfængselsfange, der havde gaaet Gudbrandsdalen igjennem til sit Hjem i Skodje, smittede i Marts Konen og 4 Børn. 2 Tilfælde i Juni paa 2 andre Steder i Skodje skyldtes Smitte i Aalesund. I Oktober udbrød Sygdommen paa en Plads i Ørskog. Den først Angrebne havde pleiet en af Barselfeber syg Veninde i Aalesund, hvor der var Syge af Typhoidfeber i samme Hus. Fra hende smittedes 5 af de 6 Personer, der boede, sov og spiste i et lidet Rum, og som efterhaanden indsygnede, et Par meget haardt af Tarmblødninger. I November angrebes 5 paa en Plads under Gaarden Li ved Tombrefjorden, hvor Smitten formodes at komme fra Sengklæder, købte paa Nabogaarden efter en gammel Kaarmand, der var død uden at være tilseet af Læge. Tombrefjorden omtales som et gammelt Typhoidfeberrede. (C. A. Randers). Til Aalesund anføres Sygdommen indbragt fra Sykelven til 2 Nabo-huse i Buholmsstranden; 3 Tilfælde, tilhørende samme Husstand, fra Landdistriktet indlagdes paa Amtssygehuset; forøvrigt forekom spredte Tilfælde, der gjerne opstaa efter endt Vaarfiske. I ytre Romsdal vedblev den fra forrige Aar paa Otterøen i Akerø Prestegjeld, hvor den spredte sig til flere Gaarde. I Marts optraadte den paa en Gaard i Bud og spredte sig derfra til 2 andre Gaarde og sandsynligvis ogsaa til en Gaard i Frænen. Af Tilfældene i indre Romsdal optraadte 6 i et og samme Hus og det syvende i en nærliggende Husmandsplads, alle i Februar Maaned. Smitten kunde ikke sikkert udredes, men der findes Landhandleri paa Gaarden, saa Overførelse ved Personer eller Varer er mulig. (C. A. D. Lund). Af de i Christianssund indtrufne Tilfælde vare 3 importerede og behandledes paa Sygehus, hvor 2 døde af perforerende Tarmsaar. For Tilfældene i søndre Nordmøres Landdistrikt — 3 paa en Gaard i Strømsnæsset og 4 i Kornstad Annex — kunde ikke Smitten udredes. I Sundals Lægedistrikt forekom samtlige Tilfælde paa en og samme Gaard i Tingvold. Smittekilden ukjendt. I Surendal indtraf et enkelt Tilfælde i Rindal og 9 i Stangvik, hvorfra 3 hos Børn paa en Gaard, hvor der for 20 Aar siden havde været Typhoidfeber (nogen anden Smittearsag kunde ikke paavises), og 6 paa en anden Gaards Husmandsplads, hvor Konen, der havde været paa Sildeverkning i Todalen, kom syg hjem og smittede en gammel Kone og sine 4 Børn. Et enkelt i nordre Nordmøre optraadt Tilfælde observeredes paa Fiskeværer Vejholmen i en af Fiskere fuldpakket liden Bod; uagtet de høist ugunstige Forhold undgik man Smitte; den Syge sendtes til Sygehus i Christianssund, og Udluftning og Desinfektion foretoges.

I Sammenhæng med denne Sygdom beskriver Distriktslægen i Ørskog en **Febersygdom**, «der begyndte i Juni, kulminerede i Juli og endte i August og fandtes spredt over hele Distriktet med et, sjældent to Tilfælde i hvert Hjem og lignede ved et løseligt Øiekast Typhoidfeber saa meget, at jeg i Begyndelsen var i Beraad om, hvorledes jeg skulde opfatte Sygdommen. Symptomerne vare: Et enkelt middelsstærkt Frostanfald; Hovedpine, gjerne lige fra Begyndelsen overordentlig intens; Feber (i et enkelt Tilfælde maalt til 40°); ofte Sved, undertiden saa det flømmede af den Syge; tyk, gulhvidt belagt, fugtig Tunge; hurtig Puls; regelmæssigt Forstoppelse; rheumatoide Smerter, der undertiden gjorde Patienten

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialtopgivne		I	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Søndmøre Fogderi. (Bergens Stift.)	
																		Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	157	12	157	4	17	32	4	3	6	7	15	5	22	25	17	157	12	95	2
Cerebrospinalmeningit .	10	5	10	-	-	-	-	1	3	1	-	1	-	-	4	10	5	-	-
Barselfeber	40	20	40	4	5	3	2	5	2	6	3	3	1	3	3	40	20	14	8
Vandkopper	58	-	58	7	1	-	2	10	-	5	3	1	6	15	8	58	-	38	-
Skarlagensfeber.	409	18	409	11	34	35	50	37	36	34	20	25	32	49	46	409	18	245	8
Mæslinger	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	3	-
Rosen	124	9	124	9	3	10	12	12	7	6	13	18	11	10	13	124	9	47	5
Kighoste	20	2	20	-	3	2	-	-	-	4	1	-	2	7	1	20	2	11	-
Diphtherit	148	26	148	7	11	13	4	4	17	22	24	17	19	3	7	148	26	107	15
Strubehoste	8	5	7	-	-	-	1	2	1	3	-	-	-	-	-	8	5	7	5
Kusma	51	-	51	1	9	1	2	-	1	6	2	1	7	14	7	51	-	30	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	2252	29	2252	346	359	318	291	212	157	115	89	80	81	96	108	2252	29	904	15
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	492	-	492	58	51	54	51	28	34	25	19	28	25	66	53	492	-	287	-
Lungebetændelse	732	88	732	65	64	81	127	101	59	32	39	20	27	75	42	732	88	345	22
Brystbetændelse	190	6	190	16	18	17	26	22	15	19	8	12	8	17	12	190	6	107	5
Gigtfeber	123	8	123	11	15	12	9	8	12	9	7	7	5	13	15	123	8	54	4
Koldfeber.	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut). . . . }	764	20	764	102	51	54	72	35	39	95	57	63	53	81	62	764	20	370	1
Cholera nostras. . . . }																			
Blodgang	80	11	80	14	25	8	12	3	3	7	1	1	2	4	-	80	11	28	1
Skjærbug	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	5663	259	5662	655	666	641	666	483	392	396	301	282	301	481	398	5663	259	2692	91

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	II		Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Nordmøre og Romsdals Føg- deri. (Trond- hjems Stift).		Vestre Sønd- møre.		Indre Sønd- møre.		Østre Sønd- møre.		Ørskog.		Nordre Sønd- møre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nord- møre.		Sundal.		Surenal.		Nordre Nord- møre.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.
Typhoidfeber	62	10	19	-	19	-	2	-	22	1	13	1	24	4	7	-	13	3	7	1	10	2	1	-
Cerebrospinalmeningit .	10	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	8	4	-	-	1	1	-	-
Barselseber	26	12	3	3	1	-	1	-	5	2	4	3	4	1	1	-	8	5	1	1	5	2	7	3
Vandkopper	20	-	3	-	-	-	-	-	-	-	35	-	2	-	-	-	15	-	-	-	3	-	-	-
Skarlagensfeber	164	10	47	-	31	4	3	-	6	1	158	3	25	-	45	2	36	3	-	-	56	5	2	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	77	4	15	3	5	1	2	-	9	-	16	1	11	1	5	-	26	-	2	-	12	1	21	2
Kighoste	9	2	7	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	1	-	-	2	1	-	-	-	-	2	-
Diphtherit	41	11	27	2	47	3	9	3	2	-	22	7	1	-	12	7	-	-	-	-	19	3	9	1
Strubehoste	1	-	1	1	3	3	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	21	-	16	-	-	-	-	-	3	-	11	-	4	-	-	-	14	-	-	-	3	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	1348	14	70	2	45	-	28	1	77	5	684	7	331	3	50	2	775	7	20	-	74	1	98	1
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	205	-	12	-	20	-	4	-	21	-	230	-	43	-	25	-	105	-	1	-	14	-	17	-
Lungebetændelse	387	66	45	3	16	2	13	-	56	8	215	9	119	19	50	15	127	16	9	1	68	12	14	3
Brystbetændelse	83	1	13	1	9	2	15	1	10	-	60	1	7	-	10	-	48	1	2	-	9	-	7	-
Gigtfeber	69	4	13	-	4	-	5	2	6	2	26	-	7	-	6	-	32	1	4	2	13	-	7	1
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	394	19	43	-	18	-	9	1	66	-	234	-	92	1	15	-	245	15	17	-	13	3	12	-
Cholera nostras																								
Blodgang	52	10	-	-	26	-	-	-	2	1	-	-	26	1	-	-	23	8	-	-	-	-	3	1
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2971	168	334	15	264	15	93	8	286	21	1715	32	702	31	226	26	1479	64	63	5	301	30	200	12

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		I		II		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Søndmøre Fogderi. (Bergens Stift).	Romsdals og Nord- møre Fog- derier. (Trond- hjems Stift).	Vestre Søndmøre.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.				Tilf.	Dsf.	
Chronisk Rheumatisme	286	1	-	1	148	137	96	-	190	1	49	-
Fnat	122	-	31	34	29	28	20	-	102	-	16	-
Skurv	3	-	1	-	-	2	1	-	2	-	1	-
Kjertelsyge	158	-	66	77	7	8	25	-	133	-	7	-
Rachit	54	2	34	20	-	-	16	1	38	1	8	-
Simpel Meningit	17	11	3	4	4	4	5	3	12	8	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	46	1) 30	16	9	12	4	19	13	27	17	6	4
Lungetuberkulose	358	122	15	21	166	146	110	34	248	88	22	3
Kræft	103	2) 50	1	-	42	56	36	22	67	28	12	7
Morbus Brightii	87	19	3	2	36	46	43	8	44	11	13	4
Blegsot og Anæmi	1198	2	40	129	65	964	375	-	823	2	97	-
Livmodersygdomme	203	-	-	-	-	203	45	-	158	-	10	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1705	10	64	74	607	912	914	6	791	4	210	-
Ormesygdomme	78	-	29	30	14	5	16	-	62	-	4	-
Drankersygdomme	2	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Struma	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	2	-

¹⁾ Meningitis tuberculosa 25, Tuberculosis organorum aliorum 5.

²⁾ Cancer 47, Sarcoma 4

ganske stiv; aldrig, selv under den stærkeste Feber, Delirier eller omtaaget Sensorium. Alle Tilfælde endte med Helbredelse; i de alvorligste efter en temmelig langvarig Rekonvalescents. Sygdommen adskilte sig bestemt fra Typhoidfeber ved Tungens Udseende, de rheumatoide Smarter, Svedningen, den gennemgaaende Mangel paa Diarrhoe og det fri, uforstyrrede Sensorium. Sygdommens Optræden talte heller ikke for Typhoidfeber. I Løbet af ca. 1½ Maanedes Tid optraadte et Snes Tilfælde paa næsten ligesaa mange Steder rundt om i Distriktet. Aldrig saa jeg heller noget Tegn til, at Sygdommen udbredte sig fra Patient til Patient, trods at der ikke blev taget nogen Forholdsregel i saa Henseende. Sygdommen forekom mig at have nogen Lighed med den saakaldte Lemænsot, som jeg forresten aldrig har seet. Imidlertid forekom der ikke Lemæn i Distriktet. Derimod vare paa den Tid, da Sygdommen forekom, Veirforholdene meget abnorme. Efter at Veiret i Mai og Begyndelsen af Juni havde været raat og koldt, indtraf stærk Varme med langvarig vedholdende Tørke, saa alle Brønde og Bække tørrede ind. Varmen afløstes af kolde Dage, især iskolde Nætter og gjennemtrængende nordlig Vind. Jeg fik den Overbevisning, at Nydelsen af bedærvet Drikkevand havde en væsentlig Indflydelse paa Sygdommens Optræden. Særligt var dette slaaende paa den store, folkerige Gaard Skodje; her forekom der 4 Tilfælde i 4 forskjellige Husholdninger, der alle toge sit Drikkevand fra en og samme Bæk, der havde sit Udspring fra en da næsten udtørret Myr, og som havde

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Ørskog.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmøre.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
2	-	7	-	20	-	18	-	101	-	8	1	56	-	14	-	7	-	4	-
1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	9	-	31	-	10	-	23	-	29	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
4	-	-	-	7	-	7	-	17	-	1	-	94	-	5	-	11	-	5	-
1	-	-	-	3	-	4	-	3	-	3	1	27	-	1	-	4	-	-	-
-	-	-	-	2	2	3	1	3	3	5	3	1	1	1	-	-	-	2	1
1	1	4	4	4	1	4	3	-	-	1	1	19	11	-	-	1	1	6	4
1	1	5	5	16	6	66	19	46	15	11	7	130	42	19	4	25	15	17	5
3	1	6	4	3	1	12	9	10	1	7	4	22	8	6	4	10	9	12	2
4	2	3	-	7	1	16	1	8	3	8	3	19	4	3	1	1	-	5	-
6	-	16	-	37	-	219	-	159	-	26	-	444	1	35	-	86	-	73	1
3	-	-	-	3	-	29	-	17	-	12	-	106	-	2	-	18	-	3	-
42	1	51	3	110	2	501	-	229	2	72	-	302	1	37	-	66	1	85	-
-	-	-	-	3	-	9	-	10	-	4	-	25	-	2	-	6	-	15	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tilsig fra gjødslet dyrket Mark paa begge Sider. I de mange andre Hjem paa samme Gaard, som ei toge sit Drikkevand fra denne Bæk, optraadte, mig bekjendt, ingen lignende Tilfælde. Der blev opslaaet Advarsler mod at benytte omtalte Bæk, og flere Tilfælde optraadte heller ikke. Paa samme Tid optraadte paa samme Gaard et Tilfælde af Typhoidfeber med stærk Diarrhoe, fra Begyndelsen stærkt omtaaget Sensorium, tør skorpet Tunge. I dette Hjem toges ei Vandet fra omtalte Bæk, men fra en gravet Brønd». (C. A. Randers).

Cerebrospinalmeningit. For to i Christianssund behandlede Tilfælde angives stærk Afkjøling som Aarsag. Begge vare unge kraftige Mænd, der døde efter 1—3 Ugers Sygdom.

Vandkopper optraadte i vestre Søndmøre i første Halvaar i Ulfsten og Herø; fra Surendals Distrikt omtales spredte Tilfælde.

Skarlagensfeber forekom i vestre Søndmøre væsentlig i Ulfsten og Herø Herreder, men saa mildt, at Læge sjelden søgtes; i indre Søndmøre var den hyppigst i 1ste Halvaar. I østre Søndmøre var der nogle faa Tilfælde i Strandens Herred og i Ørskogs Distrikt nogle i Ørskog Herred. I nordre Søndmøre optraadte Skarlagensfeber epidemisk saavel i Aalesund som i Landdistriktet, hvorfra den dog kun sjelden anmeldtes paa Grund af dens milde Optraeden. Fra ytre Romsdal anføres, at Sygdommen vistnok har været mere udbredt i Distriktet, end Sygelisten udviser, dels fordi den har været meget mild,

saa kun alvorligere Tilfælde ere anmeldte, dels anmeldtes den ikke af Ligeegyldighed og dels maaske af Frygt for Isolation. De i Molde optraadte Tilfælde, i Juni i et Hus og i Oktober i et andet, lykkedes det ved Isolation at begrænse til de angrebne Huse. I indre Romsdal udgjorde Sygdommen Hovedmassen af Aarets epidemiske Tilfælde. Den optraadte mildt med de første Tilfælde i April i Kors Sogn af Grytens Prestegjeld, antagelig som Fortsættelse af den i forrige Aar ved »Faramænd» (Læskjørerere) fra Lesje indførte Sygdom. Tilfældene forplantede sig med temmelig lange Mellemrum til Nabogaardene. I August og September forekom den paa Meissalstranden i Næsset og nogle Gaarde i Væø, hvor der i December ogsaa indtraf en Del Tilfælde samtidig med andre i Sira Sogn i Eirisdjorden af Næssets Herred; Smittens Udbredelse begunstigedes dels ved Sygdommens Mildhed og dels ved Sammenstimlen af Folk til et i Eirisdjorden paagaende Sildefiske. I søndre Nordmøre begyndte den at optræde epidemisk i November og December i Fredø paa flere Gaarde efter hverandre, men meget mildt, saa den først sent anmeldtes af Frygt for Isolation og Desinfektion. Epidemien antog større Udbredning i 1ste Kvartal 1889. I Surendals Distrikt optraadte den i Rindal og senere i Stangvik som en udbredt, men mild Epidemi, der af Befolkningen tildels blev antaget for Mæslinger.

Mæslinger begyndte i November at vise sig i Aalesund, indførte fra Bodø, og udbredte sig i det følgende Aar.

Diphtherit forekom i vestre Søndmøre fra Juni Maanedes Begyndelse paa Vaksø og Sandø i Sandø Herred, mulig didbragt ved Smitte fra Bergen; den vandt hurtig Udbredelse og viste sig i Begyndelsen ondartet, men blev senere mildere og standsede udpaa Høsten. I indre Søndmøre optraadte Sygdomme paa flere Steder i Distriktet især i 2det og 3die Kvartal. I østre Søndmøre udbrød den pludselig paa en Gaard i Geiranger meget voldsomt, saa de Angrebne døde efter omtrent 2 Døgns Forløb, senere mildnedes dens Gang. Tilfældene i Ørskog og ytre Romsdals Distrikter opgives at være tvivlsomme. I nordre Søndmøre forekom kun nogle enkelte Tilfælde i Landdistriktet; i Aalesund indtraf flere i samme Husstand i Marts, og i December kom en syg Gut hjem fra Romsdalen og smittede Søsteren, begge døde. I indre Romsdal forekom de fleste Tilfælde i Heens Annex til Gryten (Gaardene Heen og Kavli) i August og December. I Sundals Distrikt optraadte den i øvre Del af Sundalsbygden, sandsynlig overført fra Lønset Annex til Opdal, meget mildt. 3 Dødsfald, med heftige Strubesymptomer, indtraf i to fattige og urenlige Huse i Sundalsøren. I Surendalen forekom Sygdommen paa 3—4 forskellige Steder.

Kusma var i sidste Halvaar almindelig over hele vestre Søndmøre. Komplikation med Orchit eller Kongestioner til Hjernen optraadte hyppig og ofte med stormfulde Symptomer. (Kjelsberg). I Ørskogs Distrikt var Sygdommen paa enkelte Steder temmelig udbredt.

Lungebetændelse forekom i indre Søndmøre enkeltvis i Husene og spredt. Den optraadte hyppigere det hele Aar i østre Søndmøre, hvad der ogsaa var Tilfældet i Ørskog, hvor den tildels var ondartet, ofte dobbeltsidig, men ikke paa en Maade, der kunde udtydes som Smitte. Fra begge Romsdals Distrikterne omtales dens hyppige Forekomst; i indre Romsdals Distrikt endte en Del i de kolde Augustnætter under Sildefisken i Fjorden erhvervede, katarrhalske Lungebetændelser næsten alle dødeligt. Fra Surendals Distrikt omtales, at den optraadte med sværere Tilfælde end vanligt.

Gastriske Sygdomme. Fra indre Søndmøre anføres, at Diarrhoerne oftere vare ledsagede af blodige Udtømmelser, hvad der i østre Søndmøre fandt Sted i Juli og August i Liabygden og Valdalen, hvor næsten hver Gaard var angreben; kun faa søgte Læge. Fra Sundal anføres Diarrhoe som meget ud-

bredt i den øvre Del af Sundalen og Øksendalen udpaa Høsten. Læge søgtes lidet.

Blodgang optraadte i ytre Romsdals Distrikt i Januar i 5 forskellige Huse paa Mæle i Bud og derefter paa en Nabogaard. Til Engelsædet i Frænen var den sandsynlig kommen fra Christianssund, en Kone døde, før Lægen fik Kjendskab om Sygdom, og det oplystes da, at Mange havde været syge. Til Thornæs i samme Herred overførtes Sygdommen ved en Mand, der havde været til Begravelse paa Engelsædet. I April opstod Sygdommen igjen i Nærheden af Mæle i Bud, hvorunder oplystes, at Diarrhoe havde hersket lang Tid i Omegnen, og i November igjen paa Thorsnæs.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			I		II		1	2	5	6	8	9	10	11
			Søndmøre Fogderi.	Romsdals og Nord- møre Fogderi.	Vestre Søndmøre	Indre Søndmøre								
							Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.
			Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis . . .	32	1	3	29	1	-	-	3	4	1	20	3	1	1
Gonorrhoe .	80	-	25	55	-	4	1	20	10	-	42	-	-	3

Til Oplysning om endel af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabellen Side 180 og 181.

Fnat siges hyppigere end før i Ørskogs Distrikt; i Surendal har den i flere Aar været hyppig især i Stangvik, ligeledes i ualmindelig høi Grad udbredt i Aure Herred i nordre Nordmøre Distrikt, hvor Sundhedskommissionen udsendte Cirkulærer til Skolelærere om at undersøge og hjemsende Børn med denne Sygdom.

Et Par Tilfælde af **Kviksølvforgiftning** ved Brug af Kviksølvsalve mod Fnat omtales fra Surendals Distrikt.

Lungetuberkulose udgjorde 15,6 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 23,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 25,3 pCt. og 38,8 pCt., i Bygderne 11,9 pCt. og 17,7 pCt. Sygdommen siges at være i stadig Tiltagende i Vestnæs Prestegjeld og i Sykelvens Annex til Ørskog. (C. A. Randers).

Fra Surendals Distrikt omtales et **Hududslag** (Herpes tonsurans?), der blev overført fra Kjørene til dem, der stelte med dem, især Budeierne. Sygdommens Sæde var især Hænder, Arm og Ansigt; paa Kjørene var især Nakken, Partiet om Øinene og Yveret angrebet. Den udbredte sig snart overfladisk, snart med mere Infiltration i Huden, forbunden med Kløe, Svien og Brænden. De første Tilfælde bleve observerede i Slutningen af 1886 paa Lykeidet i Stangvik; senere spredte Sygdommen sig udover til Stangvik og Todal paa den ene Side og Surendalen paa den anden Side. (L. W. Selmer).

For **Brok** (Hernia) behandlede 90 Tilfælde, 17 hos Gutter, 7 hos Smaa piger, 41 hos voxne Mænd og 25 hos voxne Kvinder. Brokets Art er opgivet for 83 Tilfælde, nemlig i 60 som Hernia inguinalis, i 13 som Hernia cruralis og i 10 som Hernia umbilicalis.

Af **Luxationer** behandlede 18 Tilfælde, 2 hos Gutter, 10 hos voxne Mænd og 6 hos voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 15: 11 som Luxatio humeri, 1 Luxatio ulnæ, 3 Luxatio femoris.

Obstetriciske Operationer i Romsdals Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.		Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre		Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	levende.	levende.
Utilstrækkelige, smertefulde Veer, langsom Fødsel	32	¹⁾ 1	³⁾ 28	⁴⁾ 5	1	-	-	⁵⁾ 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	¹⁾ 1	3	1	4	-	1	3	-	¹⁾ 1	-	-
Barselkrampe	1	²⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Vemangel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polyp i Livmoderhalsen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	1	¹⁾ 1	-	2	-	-	-	-
Ansigtfødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	-	⁶⁾ 2	2	-	-	-	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Haand ved Siden af Hovedet	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hydrocephalisk Foster	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Sum	40	3	38	6	10	1	3	8	2	1	1	4
	43		44		11		11		3			
Deraf i Bergens Stift	19	-	16	3	4	-	1	3	2	1	-	2
— - Trondhjems Stift	21	3	22	3	6	1	2	5	-	-	1	2

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber, ²⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ³⁾ En Gang anden Tvilling, første født ved Naturens Hjelp. ⁴⁾ En Gang 2den Tvilling, ogsaa 1ste Tvilling, født ved Naturens Hjelp, dødfødt. ⁵⁾ Afdødt før Vending foretoges. ⁶⁾ En Gang 2den Tvilling, 1ste Tvilling forløst med Tang ved Issefødsel med Panden fortil.

Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmøre.	54	3	15	39
Indre —	54	1	15	39
Østre —	38	5	8	30
Ørskog	67	6	21	46
Nordre Søndmøre	85	19	32	53
Aalesund By.	56	14	22	34
Bygder	29	5	10	19
Ytre Romsdal	91	15	31	60
Molde By ¹⁾	25	6	7	18
Bygder	66	9	24	42
Indre Romsdal	60	7	26	34
Søndre Nordmøre	173	42	64	109
Christianssund By	132	34	45	87
Bygder	41	8	19	22
Sundal	20	4	5	15
Surendal	99	15	30	69
Nordre Nordmøre	42	5	12	30
Romsdals Amt	783	122	259	524
Deraf i Byer.	213	54	74	139
— - Bygder	570	68	185	385
Bergens Stift	298	34	91	207
Trondhjems Stift.	485	88	168	317

¹⁾ De paa Amtssygehuset og Reknæs Pleiestiftelse af Lungetuberkulose 3 Døde ere henførte til Landdistriktet.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 59 Tilfælde, for 56 kjendes Kjøen og Alder: 13 hos Gutter, 2 hos Smaapiger, 26 hos voxne Mænd og 15 hos voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 48 Tilfælde som:

Fractura cranii. 1	Fractura humeri. 3	Fractura cruris. 5
— maxillæ 1	— antibrachii 1	— tibie 3
— costarum 2	— radii 10	— fibulæ 6
— claviculæ 5	— colli femoris 3	
— scapulæ 3	— femoris 9	

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Der udførtes af Lægerne 63 obstetriciske Operationer, hvoraf 28 i Søndmøre Fogderi, nemlig 4 i vestre, og 6 i indre 1 i østre og 17 i nordre Søndmøre, 35 i Romsdal og Nordmøre Fogderier nemlig 7 i ytre og 4 indre Romsdal, 18 i søndre Nordmøre, 2 i Sundal, 3 i Surendal og 1 i nordre Nordmøre Distrikter. I søndre Nordmøre udførtes

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne ved	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.
Vestre Søndmøre	331	156	18	2	2	15	5	-
Indre —	222	104	16	4	2	10	3	-
Østre —	185	99	13	4	-	5	1	1
Ørskog	327	174	33	8	5	6	4	-
Nordre Søndmøre	563	233	38	9	6	22	8	1
Aalesund	286	103	19	3	3	12	3	-
Bygder	277	130	19	6	3	10	5	1
Ytre Romsdal	384	237	25	1	2	10	11	1
Molde	35	31	1	-	-	-	-	-
Bygder	349	206	24	1	2	10	11	1
Indre Romsdal	302	177	17	4	2	10	6	-
Søndre Nordmøre	630	341	56	5	7	19	12	-
Christianssund	313	140	32	3	4	9	2	-
Bygder	317	201	24	2	3	10	10	-
Sundal	143	80	8	1	-	3	3	-
Surendal	239	142	14	2	-	5	1	2
Nordre Nordmøre	302	126	20	1	3	7	9	-
Romsdals Amt	3628	1869	258	41	29	112	63	5
Deraf i Byer	634	274	52	6	7	21	5	-
— - Bygder	2994	1595	206	35	22	91	58	5
I Bergens Stift	1512	705	108	26	15	58	20	2
— Trondhjems Stift	2116	1164	150	15	14	54	43	3

Laparotomi ved Graviditas extrauterina med levende Barn. 24 Timer efter maatte paa Grund af Ileusfænomener udføres Laparotomi, hvorefter Konen døde 21 Dage efter Operationen af Inanition, da kun 7 Fod af Tyndtarm var i Funktion. Ikke Spor af Peritonit efter nogen af Operationerne. (R. Brodtkorb).

Antal **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1759 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 51,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 29 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsårsag for 25 Kvinder, hvoraf Barselfeber 20, Blødning 2, besværlig Forløsning 2, Barselkrampe 1.

De hyppigste **Dødsårsager** sees af Tabellen paa næste Side.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	122	57	65
Lungebetændelse	88	21	67
Kræft og Sarkom	50	9	41
Alderdomssvaghed	42	6	36
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuber- kulose	30	12	18
Akut Bronchit	29	17	12
Diphtherit	26	3	23
Hjerneslag	24	9	15
Organisk Hjertesygdom	24	6	18
Bughindebetændelse	23	3	20
Barselfeber	20	4	16

Veirliget. Vinteren var kold og snefuld, Sneen laa længe, saa Vaaren kom sent og var kold. Midtsommeren tør, men med kolde Nætter og kolde, nordlige Vinde. Høsten blev kold med Regn, saa Indhøstningen forsinkedes; Kornet blev paa de fleste Steder daarlig modent. Høets Kvalitet god, men Kvantitet ringe. Avlingen i østre Søndmøre, godt Middelsaars, kom godt i Hus. (E. Thesen).

Hygieniske Forhold og Levemaade. I Ørskogs Distrikt bygges nu bedre Boliger for baade Mennesker og Husdyr. Distriktets Skolelokaler ere lyse og rummelige. De tidligere Kogeoovne afløses af bedre Former, der optage Damp og Røg. Klædedragten forbedres og moderniseres, Underbenklæder benyttes mere og mere af Kvinderne; godt og solid klædte ere de fleste. (C. A. Randers). Christianssunds hygieniske Forhold ere som tidligere gunstige. Befolkningens Antal har ved Udflytning og Emigration aftaget en Smule. Der synes hvert Aar at være Fremgang i den arbejdende Klasses Sands for Komfort og Renlighed. Desværre lægger endnu Mangelen paa tilstrækkelig Vandforsyning Hindring iveien for en større og billig Badeindretning. Man havde for nogle Aar siden et Badehus med varmt Søvand, men det standsede sin Virksomhed efter nogle Aar, da den Slags Bade ikke faldt i Befolkningens Smag. Husleien og Levnetsmidlernes Pris have været moderate, og Betalingsevnen bedre end for 3 Aar siden, da en større økonomisk Krise traf Byen og gjorde mange Hænder ledige. Arbejdslønnen for almindelig Dagarbeide 1,60—2,00 Kr. Akkordarbeide synes nu bragt i Anvendelse i langt større Udstrækning end tidligere til Held for den dygtige og flittige Arbeider. Den større Del af Aaret er her i Almindelighed Anledning til Fortjeneste for Kvinder og ældre Børn under Klipfiskens Behandling paa dens forskellige Stadier og ved dens Udslibning. Det er ingen Sjældenhed, at en Familie paa flere Medlemmer kunne have en ugentlig Arbeidsfortjeneste flere Maaneder i Aaret paa indtil 40 Kr. Imidlertid maa det desværre siges, at kun Faa spare noget til de trange Tider. Hos de noget bedre stillede Samfundsklasser er der en stedse voxende Sands for ved Livsforsikring eller Forsikring paa bestemt Tid at sørge for den kommende Tid. Ved Brændevins-samlagets, Totalafholdsforeningernes samt Godtemplars forenede Bestræbelser er Befolkningens Ædruelighed voxende. Paa samme Tid maa det imidlertid ikke

skjules, at der i de senere Aar saavel iblandt Byens, som og hos Landsbefolkningen findes en voxende Tilbøielighed til Brugen af Nafta og tildels af Kamfer. — — Samtlige Bydele have nu faaet nye, store og luftige Skolelokaler, saavel for den lavere som høiere Undervisning. Kloakvæsenet er i Forhold til Byens spredte og vidtstrakte Bebyggelse, samt Byggegrundens og Gaders Beskaffenhed udviklet paa en ret tilfredsstillende Maade. De tidligere Vandverker paa Kirke-Nord- og Indlandet ere udvidede, et fjerde Vandverk er under Fuldførelse paa Godmodlandet. Herved er Byens Vandforsyning tilfredsstillet for en længere Fremtid. Byen har kun en Kirkegaard. Dens Grund er ved sin ringe Dybde og Jordens myrede Beskaffenhed meget mangelfuld (R. Brodtkorb).

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Amtet har **Sygehus** i Molde, hvor ogsaa Reknæs Pleiestiftelse for Spedalske ligger. I Christianssund og Aalesund findes kommunale Sygehuse.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	1476	45	3258	¹⁴⁾ 6
Vestre Søndmøre	1	154	⁴⁾ 4	197	-
Indre —	1	29	-	224	-
Østre —	1	11	⁵⁾ 1	139	-
Ørskog	1	39	⁶⁾ 3	285	-
Nordre Søndmøre	2	¹⁾ 393	⁷⁾ 3	445	1
Ytre Romsdal	1	²⁾ 108	⁸⁾ 7	317	-
Indre —	1	41	⁹⁾ 3	268	-
Søndre Nordmøre	1	³⁾ 400	¹⁰⁾ 10	702	4
Sundal	1	37	¹¹⁾ 6	132	-
Surendal	1	144	¹²⁾ 4	237	-
Nordre Nordmøre	1	120	¹³⁾ 4	312	1
Deraf i Bergens Stift	6	626	11	1290	1
— - Trondhjems Stift	6	850	34	1968	5

¹⁾ Deraf i Aalesund 350. ²⁾ Deraf i Molde 47. ³⁾ Alle i Christianssund, for Land-distriktet er ikke Antal anført. ⁴⁾ Deraf i Ulfsten 1, Herø 1, Sandø 1, Vanelven 1. ⁵⁾ Nordalen 1. ⁶⁾ Ørskog 1, Vestnæs 1, Skodje 1. ⁷⁾ Borgund 2, Harham 1; desuden «flere» Møder i Aalesunds Sundhedskommission. ⁸⁾ Bud 2, Molde 1, Bolsø 1, Frænen 1, Akero 1, Sandø 1. ⁹⁾ Gryten 1, Vold 1, Vø 1. ¹⁰⁾ Christianssund 4, Strømnæsset 2, Kværnæs 2, Øre 1, Fredø 1. ¹¹⁾ Øksendal 4, Sundal 1, Tingvold 1. ¹²⁾ Surendal 2, Rindal 1, Stangvik 1. ¹³⁾ Aure 1, Halse 1, Tustern 1, Edø 1. ¹⁴⁾ Deraf 1 Obduktionsforretning, 1 Synsforretning, 4 Undersøgelser og Erklæringer.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatører.
Amtet		143,75	116 804	41	3	58	37
1. Trondhjems Stads- fysikat ¹⁾	Trondhjem, Kjøbstad	0,20	22 152	22	3	15	-
2. Strinden	Strinden	5,90	13 356	²⁾ 5	-	5	5
	Klæbbu	2,70	7 879	4	-	2	1
	Bynæsset	1,90	1 548	-	-	1	1
	Leinstranden	0,60	2 046	-	-	1	1
	Budviken	0,40	1 091	-	-	1	1
		0,30	792	-	-	1	1
3. Selbu	Selbu	19,60	5 633	1	-	2	2
4. Røros	Røros med Bergstaden Røros	17,90	5 190	2	-	3	3
	Aalen	12,30	1 903	-	-	-	2
	Til Røros Prestegjeld og Røros Lægedistr. hører derhos en Del af Tol- gens Herred (238 Indb.) af Hedemarkens Amt, hvorefter Lægedistrikt- tet indbefattet	5,60	1 635	2	-	-	-
			1 652	-	-	-	1
		17,90	5 428	-	-	-	-
5. Guldal	Melhus	23,35	14 255	2	-	5	7
	Flaa	1,94	2 529	2	-	-	-
	Hølandet	1,21	631	-	-	-	-
	Horg	2,30	1 247	-	-	-	-
	Støren	2,45	2 445	-	-	-	-
	Budal	5,60	2 225	-	-	-	-
	Soknedalen	531	531	-	-	-	-
	Singaas	3,30	1 980	-	-	-	-
	Holtaalen	5,40	1 757	-	-	-	-
		3,60	910	-	-	-	-
6. Opdal	Opdal	20,70	5 133	1	-	2	1
	En Del af Rennebu (søn- denfor Vangsgraven) .	18,90	4 311	1	-	2	1
		1,80	892	-	-	-	-

¹⁾ Folkemængden i Trondhjem den 31te December 1885 udgjorde 23 753 Indbyggere.²⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil	Indb. 31te Debr. 1875.	Antal Læger	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatører.
	Til Opdals Lægedistrikt hører derhos Indset An- nex (1.50 □ Mil. med 573 Indb.) til Kvikne af He- demarkens Amt, hvor- efter Lægedistriktet indbefatter	22,30	5 706	-	-	-	-
7. Orkedal		14,40	15 617	3	-	8	6
	Børsen	2,00	3 711	-	-	2	2
	Orkedal	4,00	6 574	3	-	3	2
	Mendal	4,60	3 427	-	-	2	1
	Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)	3,80	1 905	-	-	1	1
8. Hiteren		7,30	8 421	1	-	3	3
	Hiteren.....	7,30	4 469	1	-	2	2
	Frøien		3 952	-	-	1	1
9. Hevne	Hevne	9,00	4 799	1	-	2	1
10. Ytre Fosen		7,70	8 768	1	-	5	2
	Bjugn	3,80	4 100	-	-	1	1
	Ørlandets Hovedsogn af Ørlandet	1,00	3 175	1	-	3	-
	Jæssunds Sogn af Aa- fjord	2,90	1 403	-	-	1	1
11. Indre Fosen		6,30	7 009	1	-	4	3
	Stadsbygden	2,10	1 901	-	-	1	-
	Rissen	3,80	3 837	1	-	2	-
	Sør- og Vasbygdens Sog- ne af Ørlandet	0,90	1 271	-	-	1	-
12. Nordre Fosen ...		11,40	6 471	1	-	4	4
	Bjørnør.....	6,40	4 237	1	-	3	-
	Aa Hovedsogn af Aa- fjord.....	5,00	2 234	-	-	1	-

Sundhedstilstanden betegnes for de fleste Distrikter som god; i Trondhjem, Opdals, Hevnes og vestre Fosens Distrikter var den mindre tilfredsstillende, væsentlig paa Grund af epidemiske Sygdomme, særlig Skarlagensfeber, Kighoste, Typhoidfeber, Lungebetændelse og Bronchit. Diphtherit viser en betydelig Tilbagegang, medens derimod Kighoste, navnlig i Trondhjem og Omegn, havde stor Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2026 eller 16,5 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (122 800). Dødeligheden Aaret forud udgjorde 16,3 pro mille.

Til Oplysning om de epidemiske Sygdomme hidsættes følgende af Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 192 og 193).

Af **exanthematisk Typhus** opføres blot 1 Tilfælde i Januar i Nærheden af Gaarden Havsmo (cfr. Medicinalberetningen for 1887) Hevne Distrikt.

Typhoidfeber. I Trondhjem forekom fra Februar til September 20 Tilfælde, hvoraf 9 i Mai; i Oktober anmeldtes intet Tilfælde, men i November 9 og i December 17. Sygdommen antages indført ved en Mand fra Beitstaden, der led af Typhoidfeber og boede i en af Byens Udkanter, hvilket bidrog til, at Sygdommens Beskaffenhed først langt ude i dens Forløb blev erkjendt. Flere Personer i samme Hus og i Naboskabet antages smittede af ham. Der optraadte dog Tilfælde spredte over den hele By, mest i Udkanterne, saa anden Smittekilde var sandsynlig. Grunden i den ældgamle By er paa mange Steder meget uren, ligesom der heller ikke er mange Huse, hvor der ikke tidligere har været Typhoidfeber. I Oktober var der rigelig Nedbør 297,5 mm., i November derimod herskede Tørveir, Nedbør kun 71,5 mm., med lidt Kulde hele Maaneden igjennem. Middeltemperaturen var i Oktober $+ 3,2^{\circ}$ C., i November $\div 1,2^{\circ}$ C. I November maatte altsaa Grundvandet synke stadig, og Grundluften strømme rigeligere til de allerede paa Grund af Kulden kunstig opvarmede Vaaningshuse. Mulig Smitte ved Melk fra en Gaard i Strinden, hvorfra en Typhoidfeberpatient var indlagt paa Sygehuset, søgtes modarbejdet ved Henvendelse til Distriktslægen der. Da det led ud i December, aftog og ophørte Tilfældene; samtidig kom Nedbør og mildere Veir. De Angrebne søgtes saavidt muligt isolerede paa Sygehus, hvilket ogsaa skede paa faa Undtagelser nær; hvor dette af en eller anden Grund forsømtes eller udsattes, var Følgen ofte den, at Flere angrebes, i et enkelt Hus 4. Et Barn led i længere Tid af Diarrhoe med Feber; først da Forældrene angrebes af Typhoidfeber, erkjendtes Barnets Sygdom. (Thom. Bryn).

Af de fem opførte Tilfælde af **Cerebrospinalmeningit** forekom de 3, der alle endte dødeligt, paa Røros, men sporadisk.

Skarlagensfeber viste sig fremdeles i Aftagende. Med Undtagelse af Opdal, har den dog forekommet i alle Amtets Distrikter; de fleste Tilfælde anføres fra Trondhjem, Strinden, Orkedal og ytre Fosen. I Orkedal, hvor 81 Angrebne kjendes, betegnes Forløbet som mildt. Det samme milde Forløb nævnes ogsaa fra ytre Fosen, hvilket bragte de Færreste til at søge Lægehjelp. Sygdommen siges jævnt udbredt over det Hele, især i Bjugn og Næs Sogne.

Røde Hunde omtales som hyppige i og omkring Røros samtidig med Forekomsten af Mæslinger i en anden Del af Distriktet.

Mæslinger forekom kun med ganske faa Tilfælde i Trondhjem, derimod vare de mod Aarets Slutning epidemisk udbredte i Holtaalen i Røros Distrikt, forplantede fra Singsaas i Guldalen, hvorfra anføres 10 Tilfælde; forresten kan de ikke sees at have forekommet i Amtet.

Kighoste herskede epidemisk i Trondhjem; Dødsfaldene skyldtes næsten uden Undtagelse Komplikationer med Lungebetændelse eller kapillær Bronchit. (Thom. Bryn). I Orkedal var den ogsaa temmelig udbredt, men Forløbet var som Regel ganske let, saa Faa kom under Behandling.

Diphtherit viser adskillig Tilbagegang mod Aaret forud, men sees dog endnu at være optraadt i de fleste Distrikter; kun fra Strinden og Hiteren nævnes den ikke. De fleste Tilfælde anføres fra Røros, Hevne, Trondhjem og Orkedal. I Røros var den sporadisk, i Hevne siges Sygdommen at vinde stadig større og større Udbredelse; Distriktslægen behandlede 27 Tilfælde, et

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald
Exanthematisk Typhus	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Typhoidfeber	69	8	69	1	2	2	5	14	2	1	1	6	2	10	23	69	8
Cerebrospinalmeningit	5	3	5	2	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	5	3
Barsefeber	35	8	30	6	-	3	8	1	2	1	-	1	3	1	4	35	8
Vandkopper	86	-	86	12	8	9	8	7	6	4	2	-	8	4	18	86	-
Skarlagensfeber	365	30	362	73	25	19	28	26	40	37	27	15	17	27	28	365	30
Røde Hunde	41	-	41	1	1	1	-	1	9	1	2	4	2	9	10	41	-
Mæslinger	70	-	70	4	4	-	2	-	2	14	5	7	-	19	13	70	-
Rosen	82	3	77	6	5	9	5	7	6	7	6	9	7	6	4	82	3
Kighoste	632	41	632	115	179	136	98	53	20	10	10	6	4	1	-	632	41
Diphtherit	134	25	134	25	20	8	8	8	12	8	3	5	9	12	16	134	25
Strubehoste	29	21	27	2	1	6	2	4	4	1	-	2	2	-	3	29	21
Kusma	9	-	9	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	9	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3106	34	3106	432	350	338	406	296	224	150	134	125	131	224	296	3106	34
Katarrhalsk og follikulær Angina	876	-	872	110	76	103	71	79	73	42	59	48	39	80	92	876	-
Lungebetændelse	460	67	440	43	41	60	77	79	47	23	11	5	14	16	24	460	67
Brystbetændelse	119	6	118	12	9	11	8	17	9	12	12	6	7	8	7	119	6
Gigtfeber	113	6	113	9	8	8	11	12	12	14	13	7	9	4	6	113	6
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut)	1002	36	991	71	74	52	58	76	79	101	147	114	67	79	73	1002	36
Cholera nostras																	
Blodgang	19	-	19	2	1	1	1	2	3	5	3	1	-	-	-	19	-
Skjørbug	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Tilsammen	7260	289	703	931	807	768	796	682	552	431	435	363	321	500	617	7260	289

I søndre Trondjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Trondhjem.		Strinden.		Selbu.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Hiteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	46	6	3	-	1	-	5	1	1	-	-	-	1	-	-	-	4	-	6	-	1	1	1	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	1	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	6	-	4	1	-	-	6	-	1	1	-	-	5	-	5	3	4	1	2	1	1	-	1	1
Vandkopper	71	-	4	-	-	-	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	64	3	62	1	17	1	19	2	37	5	-	-	81	8	4	1	13	-	47	4	20	4	1	1
Røde Hunde	6	-	-	-	-	-	33	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	5	-	-	-	-	-	55	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	2	11	-	1	-	25	-	8	-	2	-	7	-	3	-	8	-	6	1	4	-	5	-
Kighoste	574	33	40	6	-	-	-	-	3	-	-	-	14	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diphtherit	21	5	-	-	4	1	32	3	3	2	7	-	15	3	-	-	27	5	2	-	16	4	7	2
Strubehoste	8	6	2	-	2	2	7	5	1	1	-	-	3	3	2	1	4	3	-	-	-	-	-	-
Kusma	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1819	17	134	6	33	-	548	5	178	-	77	1	96	4	20	-	25	-	35	1	115	-	26	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	587	-	16	-	11	-	137	-	16	-	14	-	22	-	20	-	25	-	10	-	17	-	1	-
Lungebetændelse	148	26	37	8	16	1	67	4	30	4	61	8	27	2	9	3	13	1	26	4	22	4	3	2
Brystbetændelse	36	-	14	1	-	-	14	-	8	1	2	-	21	3	2	-	9	-	3	1	6	-	4	-
Gigtfeber	36	2	8	-	-	-	18	-	8	-	5	-	12	-	-	-	6	-	5	1	8	2	7	1
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut)	675	20	50	1	5	-	145	2	18	1	11	-	33	2	10	4	10	-	18	2	9	4	18	-
Cholera nostras																								
Blodgang	4	-	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4117	120	390	24	91	5	1123	25	323	15	180	9	341	27	75	12	162	11	162	15	222	19	74	7

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Trond- hjem.		Strinden.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	508	-	9	2	290	165	213	-	4	-
Fnat	60	-	19	19	10	9	25	-	2	-
Skurv	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	280	1	119	126	6	24	183	-	4	-
Rachit	64	1	44	20	-	-	31	-	2	-
Simpel Meningit	22	16	5	10	6	1	4	3	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	54	50	5	7	4	4	30	30	2	2
Lungetuberkulose	491	210	17	26	186	220	258	102	40	12
Kræft	127	¹⁾ 80	-	1	54	55	41	27	11	6
Morbus Brightii	77	22	6	5	37	29	39	12	-	-
Blegsot og Anæmi	1023	²⁾ 4	24	88	73	813	561	3	34	-
Livmodersygdomme	278	-	-	3	-	275	179	-	10	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1673	6	53	84	709	789	738	4	73	-
Ormesygdomme	148	-	47	77	10	10	90	-	-	-
Drankersygdomme	29	2	-	-	17	2	22	2	3	-
Struma	17	-	-	-	5	12	14	-	-	-

¹⁾ Cancer 78. Sarcoma 2. ²⁾ Anæmia perniciosa.

¹⁾ Cancer 78, Sarcoma 2. ²⁾ Anæmia perniciosa.

muligens større Antal behandledes i Aarets sidste Maaneder af en Bonde, der anvendte Penslinger med Helvedessten, opløst i Kamferdraaber. (Blütecher). I Orkedalens Distrikt viste den sig sporadisk, særlig i Orkedal og Børsen. I nordre Fosen optraadte af 7 kjendte Tilfælde de 6 i samme Hus paa Gaarden Raand i Aaffjorden, 2 endte dødeligt.

Som **Strubehoste** opføres i det Hele 29 Tilfælde og 21 Dødsfald, de fleste i Trondhjem og paa Røros.

Lungebetændelse omtales fra Opdal som epidemisk i Torvegrænden i Mai og Juni; i et Hus angrebes 3 Personer efter hverandre. I Januar og Februar var den hyppigst i Anexet Lønset.

Akut Diarrhoe og Cholera nostras. I Floren i Selbu var Sommerdiarrhoe meget hyppig baade blandt Voxne og Børn, dog, saavidt vides, uden Dødsfald. Fra Opdal berettes, at paa den gamle Vei fra Gisna Bro i Rennebu og videre over Vangsgrav drog i Februar en Taterske med 2 Børn, angrebue af Cholera nostras; i alle de Huse, hvor hun i Løbet af 2 Døgn havde været inde, optraadte Sygdommen. (Heidenreich). I Orkedal gik der en mindre Epidemi af Cholera nostras i Høstmaanederne; en voxen Kvinde døde.

Icterus catarrhalis optraadte epidemisk i Selbu især blandt Børn og ganske unge Mennesker; forholdsvis faa kom dog under Behandling.

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Selbu.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Hiteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	-	157	-	48	-	15	-	9	-	21	-	12	-	2	-	16	-	11	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	10	-	18	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	38	1	8	-	17	-	7	-	-	-	11	-	6	-	3	-	-	-
1	-	16	-	4	-	-	-	6	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
1	1	9	4	-	-	-	-	1	1	2	2	1	1	-	-	1	1	3	3
-	-	5	5	2	2	1	1	8	5	-	-	2	2	1	1	1	1	2	1
9	3	16	8	20	16	13	4	43	12	22	17	16	8	24	14	3	2	27	12
7	3	18	8	7	7	2	1	4	2	1	1	8	7	8	7	9	4	11	7
2	1	9	-	2	1	2	-	8	1	2	-	2	2	2	2	5	2	2	1
11	-	131	-	58	-	67	-	47	-	10	-	29	1	34	-	26	-	15	-
-	-	23	-	6	-	1	-	8	-	2	-	25	-	14	-	4	-	6	-
20	-	300	1	100	-	86	1	71	-	86	-	37	-	29	-	68	-	63	-
3	-	28	-	4	-	-	-	13	-	-	-	7	-	-	-	-	-	3	-
-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af nedenstaaende Tabel.

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1	2	3	4	6	7	9	10	11	12		
			Trondhjem.	Strinden.	Selbu.	Røros.	Opdal.	Orkedal.	Hevne.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	Nordre Fosen.		
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Veneriske Saar..	24	-	22	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Syphilis, konstitutionel.....	47	2	21	-	17	2	1	5	1	-	-	-	1	1
Syphilis, hereditær	9	-	7	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	166	-	138	7	-	5	-	4	-	1	4	5	2	-

De 17 i Selbu behandlede Tilfælde vare alle tertiære; ingen nye Tilfælde iagttoges. I Trondhjem behandlede paa Sygehuset 21 Tilfælde af Gonorrhoe; 6 af primær, 18 af sekundær og 19 af tertiær Syphilis. Af disse 43 Tilfælde af Syphilis vare 4 primære, 13 sekundære og 8 tertiære hos Individuer, hjemme-hørende i Trondhjem. Antallet af indskrevne Puellæ publicæ var i Aftagende. Visitationen foranledigede 20 Gange Indlæggelse i Sygehuset, 6 Gange for Leukorrhoe, 8 for Exkorationer (til Observation), 2 for Ulcera venerea, 2 for sekundær og 2 for tertiær Syphilis.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabel Side 194 og 195.

Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde 18,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24,9 af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjem By var Forholdet henholdsvis 20,9 pCt. og 27,8 pCt. og for Bygderne 16,7 pCt. og 22,6 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	487	102	120	367
Strinden	65	12	24	41
Selbu	18	3	5	13
Røros	102	8	25	77
Guldal	55	16	15	40
Opdal	30	4	9	21
Orkedal	72	12	27	45
Hiteren	81	17	12	69
Hevne	48	8	11	37
Ytre Fosen	62	14	15	47
Indre —	44	2	19	25
Nordre —	69	12	7	62
Søndre Trondhjems Amt	1133	210	289	844
Deraf i By	487	102	120	367
— Bygder	646	108	169	477

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning. For Trondhjems Kommunes Regning behandlede i 1888: 46 Sindssyge paa Asyl, deraf 34 i Trondhjem og 12 i Rotvolds. I Aarets Løb udgik af disse 13 Individuer, saa tilbage ved Aarets Slutning vare 33 i Forpleining i Asyl. I Byen forpleiedes 9 Sindssyge, og i Landdistriktet vare udsatte 59.

Lægerne have udført 48 **obstetriciske Operationer**, deraf 19 i Trondhjem, 2 i Strinden, 2 i Selbu, 5 i Røros, 5 i Guldal, 1 i Opdal, 3 i Orkedal, 2 paa Hiteren, 3 i Hevne, 3 i ytre Fosen. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 197.

Et Tilfælde af Selvudvikling ved Skulderleie med fremfalden Arm omtales af Distriktslæge H. R. Smith i ytre Fosen; Moderen kom sig, Barnet var

Obstetriske Operationer i søndre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Accouchement forcé.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre	Børn		Mødre		Børn		Moder	Barn	Moder	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	død.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	33	27	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	¹⁾ 4	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Truende Bristning af Livmoderen . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige, ydre Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-
Ansigtspfødsel	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverlele	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	1	-	-	³⁾ 1	-	-	-	-
Døende Kvinde	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	40	33	7	3	1	2	2	1	1	1	2
		40		4		4					

¹⁾ Hos en Barselkvinde tillige Kramper. ²⁾ Dødsårsag: Blodtab. ³⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet oplyst. ⁴⁾ Paa den døende Barselkvinde foretoges Vending og Extraktion af dødt Foster (Moderen opført paa Dødslisten under Embolia).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Trondhjems Stadsfysikat	734	509	95	6	-	21	7	6	1
Strinden	379	257	42	1	1	11	1	-	-
Selbu	170	53	7	1	1	3	1	-	-
Røros ¹⁾	164	92	10	1	-	7	-	-	-
Guldal	358	201	19	6	1	7	-	-	-
Opdal ²⁾	106	95	9	2	-	3	1	-	-
Orkedal	360	253	25	2	3	9	3	2	-
Hiteren	280	157	16	2	6	10	9	-	-
Høyne	154	73	6	-	1	10	2	-	-
Ytre Fosen	272	148	20	4	1	10	3	-	1
Indre —	217	91	11	-	1	2	-	-	-
Nordre —	244	97	11	2	1	5	8	-	-
Søndre Trondhjems Amt	3438	2026	271	27	16	98	35	8	2
Deraf i By	734	509	95	6	-	21	7	6	1
— Bygder	2704	1517	176	21	16	77	28	2	1

¹⁾ Fradraget den til Hedemarkens Amt hørende Del af Tolgen. ²⁾ Fradraget det til Hedemarkens Amt hørende Kvikne Annex.

dødt, af almindelig Størrelse og fuldbaaret. Jordemoder var ikke hentet, men alene en Hjelpekone. Veien til Læge var 3 Mil, og han naaede først frem strax efter Fødselen.

For **Brok** (Hernia) opgives behandlede 81 Individuer, og kjendes 12 Dødsfald. Kjøen og Alder opgives for 55, nemlig 9 Gutter, 6 Piger, 26 voxne Mænd og 14 voxne Kvinder. Sædet anføres for 52 saaledes: Hernia inguinalis 26, Hernia cruralis 11, Hernia umbilicalis 15.

Benbrud (Fractura) opføres med 70 Tilfælde, og kjendes 4 Dødsfald. Kjøen og Alder angives for 53, nemlig for 5 Gutter, 1 Pige, 25 voxne Mænd og 22 voxne Kvinder. Sædet opgives for 27 saaledes:

Fractura cranii	1	Fractura radii	5	Fractura colli femoris .	5
— maxillæ inf.	1	— ulnæ	1	— femoris	4
— vertebrar.dorsi . . .	1	— os. metacarpi . . .	1	— patellæ	1
— costarum	14	— digiti	1	— cruris	9
— claviculæ	5	— indicis	1	— tibiæ	3
— humeri	2	— pollicis	1	— fibulæ	5
— antibrachii	2	— pelvis	1	— malleoli	3

Af **Luxationer** opføres 11. Kjøen og Alder opgives for 10, 2 Piger, 6 voxne Mænd og 2 voxne Kvinder. Sædet var følgende:

Luxatio humeri	4	Luxatio cubiti	2	Luxatio radii	2
— digiti	1	— hallucis	1		

Antal **Fødte** og **Døde** sees af foranstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1412 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,9.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaarsag for 11, deraf Barselfeber hos 8, Emboli hos 1, Blødning hos 1 og Abort hos 1.

Dødsaarsager i Trondhjem vil sees af følgende af Stadsfysikus meddelte Tabel (se Side 200 og følgende).

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i		Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Trondhjem.	Bygder.			Trondhjem.	Bygder.
Lungetuberkulose . . .	210	102	108	Hjerneslag	37	20	17
Alderdomssvaghed . .	131	44	87	Akut Diarrhoe og			
Kræft og Sarkom . .	80	27	53	Cholera nostras . .	36	19	17
Lungebetændelse . . .	67	26	41	Akut Bronchit	34	17	17
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	50	30	20	Skarlagensfeber	30	3	27
Kighoste	41	33	8	Diphtherit	25	5	20
Hjertesygdom	40	24	16	Nyresygdom	22	12	10
				Strubeoste	21	6	15

Veirliget betegnes i de Hele som ugunstigt, idet Vinteren var streng og langvarig, Vaaren kom sent, Sommeren var kold og regnfuld, Vinteren indfandt sig tidligt igjen. Høstens Udbytte blev derfor i de fleste Distrikter forringet eller helt daarlig. Middeltemperaturen for Aaret paa Bergstaden Røros var $\div 3,650^{\circ}\text{C}$. Opgave for Maaneder sees af nedenstaaende Tabel (M. B. Müller).

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros. (Celsius).

Maaned.	Middeltemp.	Laveste Temp.	Høieste Temp.	Maaned.	Middeltemp.	Laveste Temp.	Høieste Temp.
Januar . . .	$\div 8,1$	$\div 23,0$	$\div 3,0$	Juli	$\div 8,4$	$\div 0,0$	$\div 20,7$
Februar . .	$\div 18,2$	$\div 40,0$	$\div 4,8$	August . .	$\div 7,7$	$\div 0,6$	$\div 17,6$
Marts	$\div 16,6$	$\div 38,0$	$\div 1,2$	September .	$\div 4,7$	$\div 3,7$	$\div 14,8$
April . . .	$\div 14,3$	$\div 27,0$	$\div 5,2$	Oktober . .	$\div 2,0$	$\div 18,5$	$\div 5,0$
Mai	$\div 2,1$	$\div 7,0$	$\div 17,9$	November .	$\div 10,1$	$\div 31,8$	$\div 1,6$
Juni	$\div 7,4$	$\div 6,0$	$\div 21,8$	December . .	$\div 5,8$	$\div 24,0$	$\div 3,2$

Fra Trondhjems meteorologiske Station meddeles en lignende Tabel ved Stadsfysikus. (Se Tabel paa Side 202).

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsårsag.	Sum.	Deraf.		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia perniciosa	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea . . .	6	1	5	-	-	1	4	-	1	-	-
Apoplexia cerebri	20	7	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Atrophia infantum	5	2	3	2	2	-	1	-	-	-	-
Bronchitis acuta	17	10	7	7	4	2	1	-	-	-	-
— chronica	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	25	13	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Cholaemia, Icterus	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum . .	4	3	1	3	1	-	-	-	-	-	-
Cystitis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita . . .	14	7	7	7	7	-	-	-	-	-	-
— senilis	44	13	31	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	20	11	9	11	7	-	1	-	-	-	-
Diphtheritis	5	3	2	-	-	2	-	1	-	-	2
Embolia, Thrombosis . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Emphysema	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
— typhoidea	6	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-
Fractura	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Gangraena	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia pulmonum .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Induratio telæ cellulosaë .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	3	-	3	-	-	-	1	-	2	-	-
— tuberculosa	28	13	15	2	5	7	6	3	3	1	-
— spinalis, Myelitis . .	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Dødsaaarsager i Trondhjems By. 1888.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	2	3	1	2	2	4	2	1	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	1	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	5	6	4	3	2	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	7	7	16	2	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

(Forts.). Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Morbus viarum urinifer	1	1		-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Bright	12	8	4	-	-	-	-	1	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus..	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-
Phlegmone, Abscessus .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	26	11	15	1	1	3	2	-	-	-	-
Pyæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	3	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	102	43	59	1	-	-	2	-	1	4	8
— aliorum organ	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tussis convulsiva	33	14	19	7	12	7	5	-	2	-	-
Vitia organica abdominis	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	24	10	14	-	1	-	-	-	-	-	-
Vulnera	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Dødsaaarsag..	5	2	3	1	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	492	214	278	47	42	25	24	9	8	9	9

Tabel over Temperaturforholdene ved Trondhjems meteorologiske Station.

1888	Middeltemperatur. (Celsius).	Antal effektive Nedbørdage.	Nedbørhøide. Mm.
Januar	0,2	23	132,3
Februar	÷ 6,9	10	23,1
Marts	÷ 7,7	7	20,4
April	0,2	10	29,2
Mai	6,6	18	75,0
Juni	11,1	7	33,4
Juli	12,7	15	66,2
August	11,8	20	95,6
September	8,4	20	144,9
Oktober	3,2	23	279,5
November	÷ 1,2	15	71,5
December	÷ 0,2	16	143,9
Sum	38,2	184	1115,0
Middeltemperatur	3,2		

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	3	1	1	-	1	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	1	2	3	4	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	7	14	13	6	4	6	9	4	8	3	3	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	3	3	4	7	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	8	19	19	11	12	14	17	23	26	20	29	24	44	12	27	2	7

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Trondhjem meddeler Stadsfysikus, at Længden af de offentlige Kloaker i 1888 er forøget med 861 Meter, de private med 774 Meter. Byens største sanitære Mislighed er vistnok Privetbingerne. Ved dem forurenses Grunden, og derfra udbredes Stank til Gaardsrum og Beboelsesrum. Tilstrækkelig Desinfektion af Indholdet lader sig vanskelig eller ikke effectuere, og Tømningen medfører derfor betydelig Stank for alle Omboende, hvorhos endelig Transporten af den ufuldstændig desinficerede Gjødsel igjennem Gaderne atter udbreder Stank. Noget tilfredsstillende Renovationssystem er umuligt, saalænge man har disse Binger. Sundhedskommissionen søgte ved sit sidste Forslag til nye Sundhedsvedtægter at bevirke, at de under en Frist af nogle Aar skulde være fuldstændig fjernede, ombyttede med Kasser eller endnu bedre med Tønder; herpaa vilde Kommunebestyrelsen dengang ikke indgaa. Nogen Tid vil nu hengaa, inden man igjen kan optage et lignende Forslag. Beklagelsesvis blev ogsaa Kommissionens Forslag om Desinfektionen betydelig beskaaret. En anden stor Mislighed er de inden Byen spredte private Slagterier, og der er vistnok al Grund til at ønske, at Byen snarlig kan faa et tidsmæssigt indrettet, offentligt Slagteri med tilhørende Kvægtorv og dermed følgende fuldere betryggende Undersøgelse af Kreaturer og Kjød, som faldbydes. Den nedre Havn udbreder ofte betydelig Stank. Under Fjæretid vil nogen Stank aldrig kunne undgaaes, især ved Overgang fra østligt til vestligt Veirlig. Men Stanken forøges ved urene Ansamlinger under Bryggeraden paa Bysiden og ved Bundfaldene fra de mange Kloaker, som udmunde i Kanalen. — Paa Foranledning af Sundhedskommissionen have Bryggeeierne efter nogen Modstand maattet vedtage

at sørge for Oprenselse under sine respekt. Brygger; Kommunen er ogsaa nødt til oftere at mudre op i Kanalen, om ikke Stanken fra denne skal blive altfor stor og skadelig. Byen mangler endnu Badeindretning, hvor Badene kunne leveres billigt nok for Menigmand. (Thom. Bryn). Fra Selbu bemærkes, at Brændevinsdrik fremdeles er i Aftagende, og Afholdsforeningernes Virksomhed har været velsignelsesrig for Selbu og især Tydal. Sædeligheden siges at staa paa et lavt Trin, Natteløben drives uden Sky, og naar saa Følgerne ikke udeblive, unddrager Faderen sig ofte Forpligtelserne ved at forsvinde hinsides Havet. Sandsen for Renlighed og Orden tiltager, hvortil især bidrager den stedse tiltagende Turiststrøm og Meieriforeningerne. Klædedragten er varm, i Regelen af hjemmenvævet Tøj. Nationaldragten forsvinder nu mere og mere blandt Mændene (P. Conradi). Om de hygieniske Forhold i Opdal se Distriktslæge Heidenreichs Beretning under Bilag C.

Af **Sygehuse** haves Rotvold Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske, begge beliggende i Strinden; Trondhjems Sindssygeasyl og Trondhjems Bys Sygehus, desuden et Sygelokale i den katholske Kirkebygning i Ihlen. Røros Verk har et Sygehus paa 12 Senge. I Selbu og paa Lisbethsæter i Børseskogn ere Sanatorier anlagte.

Om **Sundhedstilstanden** i Trondhjems Strafanstalt se den almindelige Beretning.

Bad. I Trondhjem findes en Badeanstalt for Romerbad, Damp- og Karbad, Styrt, Bassin og Dousch; desuden findes en Varmbadindretning og et Søbadehus. I den nye Skole paa Kalvskindet er indrettet et Styrtbad for Eleverne. Røros har 1 Dampbad og 2 Karbadindretninger samt 2 Styrtbad.

Kvaksalveri. I Orkedals Distrikt siges Kvaksalveriet at være utrolig udviklet. Der er ikke mindre end 4 meget benyttede, fastboende Kvaksalvere foruden flere, der af og til streife gennem Bygderne. Disse sidste skulle ofte udgive sig for autoriserede Læger. De fastboende Kvaksalvere optræde mere som Specialister; saaledes behandler En udelukkende indre Sygdomme. Det berettes, at han har foretaget en Studiereise til Boltzius. En har valgt «Værk» til sit Fag, og En beskæftiger sig mest med alleslags Vulnerationer. Endelig er der En, der optræder som Specialist i Ledsygdomme og har utrolig Tilstrømning selv fra fjerne Enge i Landet, som f. Ex. fra Bodø. Han skal en Gang ugentlig have Kontortid i Trondhjem og aflægger ikke sjelden Forretningsbesøg i Christianssand. Befolkningen nærer formelig overtroisk Ærefrygt for ham. Tilfælde som f. Ex. at have Ryggen «ude af Led» et eller flere Steder, kureres i en Haandvending. Den fungerende Distriktslæge havde talt med en Person, som ikke mindre end 17 Gange var «bragt i Led» paa de forskjelligste Steder af denne Underdokter, ogsaa paa Steder, hvor ingen Led findes. (E. J. Støren).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antal behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger. (Se Side 206).

I Trondhjem behandledes for Fattigvæsenets Regning 835 nye Tilfælde, deraf 48 af Phthisis foruden 7 med Hæmoptyse, 24 af Scrophulose foruden 6 med scrophuløse Øienlidelser, 5 af Arthrocace, 5 af Rachit. 90 Patienter indlagdes paa Sygehuset.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vacci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Trondhjems Amt	14	2235	41	2867	22
Trondhjem	3	835	23	401	10
Strinden	1	276	¹⁾ 4	419	3
Selbu	1	64	1	87	3
Røros	1	185	1	175	1
Guldal	1	28	²⁾ 3	337	uopg.
Opdal	1	70	-	uopg.	-
Orkedal	1	287	³⁾ 3	275	2
Hiteren	1	180	-	237	2
Hevne	1	98	⁴⁾ 2	168	1
Ytre Fosen	1	92	⁵⁾ 3	350	-
Indre —	1	50	⁶⁾ 1	240	-
Nordre —	1	70	-	178	-

¹⁾ Strinden 2, Bynæsset 1, Leinstranden 1. ²⁾ Herred ikke opgivet. ³⁾ Børsen 1, Meldalen 2. ⁴⁾ Hevne 2. ⁵⁾ Ørlandet 2, Bjugn 1. ⁶⁾ Rissen 1.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe-vaksinater.
Amtet ¹⁾		178,50	82 271	17	32	44
1. Stjørdal		15,40	11 539	2	4	4
	Nedre Stjørdalen	15,40 {	6 989	2	2	2
	Hegre		2 845	-	1	1
	Meraker		1 705	-	1	1
2. Frosten		4,60	7 969	1	4	4
	Frosten	1,60 {	3 025	1	1	1
	Aasen		1 923	-	1	1
	Leksviken		3 021	-	2	2

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 13te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinater.
3. Levanger		15,40	13 228	4	4	6
	Levanger Kjøbstad . . .	-	955	1	1	} 1
	Levanger	3,60 {	2 162	-	-	
	Skogn		3 704	1	1	
	Værdalen	11,80	6 507	2	2	2
4. Inderøen		17,40	12 427	2	5	7
	Yterøen	0,30	1 478	-	1	1
	Mosviken og Verran . .	7,50	2 755	-	2	2
	Inderøen	1,20	5 346	2	1	1
	Sparbu	8,40	2 848	-	1	3
5. Stenkjær		11,60	10 899	3	4	6
	Stenkjær Ladested . .	-	1 427	2	1	-
	Stod	3,80 {	2 333	-	1	2
	Egge		877	-	-	1
	Beitstaden	7,80	4 825	1	1	2
	Skei	-	1 437	-	1	1
6. Grong		78,90	6 475	1	4	7
	Grong	41,40	3 146	1	2	4
	Snaasen	37,50 {	2 232	-	1	1
	Lierne		1 097	-	1	2
7. Namsos		13,10	6 179	2	2	2
	Namsos Ladested . . .	-	1 637	2	} 1 {	-
	Namsos	13,10 {	2 184	-		1
	Overhalden		2 358	-		1
8. Fosnæs		9,20	5 019	1	1	3
	Fosnæs	9,20 {	3 266	1	-	2
	Flatanger		1 753	-	1	1
9. Ytre Namdal		12,80	8 436	1	4	5
	Kolvereid	12,80 {	2 668	-	1	2
	Nærø		1 793	1	1	1
	Vikten		2 119	-	1	1
	Lekø		1 856	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som god. De vigtigere epidemiske Sygdomme vare i det Hele taget mindre hyppige end i det foregaaende Aar med Undtagelse af Lungebetændelse og tildels Kighoste.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 161 eller 14,3 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (81 400); Dødeligheden Aaret forud var 13,9 pro mille.

Typhoidfeber forekom sporadisk i Frostøen og Leksøen i Frostøens Distrikt. Dens Oprindelse var det i de fleste Tilfælde ikke muligt at opspore; i

Regelen opstod den hos Mandfolk, der havde været paa Reiser (K. E. Nilssen). Paa Gaarden Flasnæs i Overhalden i Namsos Distrikt (cfr. den trykte Medicinalberetning for 1887) antages Drikkevandet ogsaa i dette Aar at have været Aarsag til Sygdommen, idet gjentagne Gange Tilreisende eller Folk, der kun midlertidigt havde sit Ophold paa Gaarden og drukket af Brønden, fik Typhoidfeber, medens de faste Beboere gik fri. Brønden blev derfor tømt og rensset, hvorefter intet Tilfælde senere har vist sig (A. Roll). I Fosnæs Distrikt forekom enkelte spredte Tilfælde; efter Desinfektion og Røgning af Gang- og Sengklæder undgik man videre Udbredning.

Skarlagensfeber forekom i Frostens Distrikt mest som mindre Hus-epidemier paa forskellige Gaarde; i December bragtes Sygdommen til Gaarden Maksnæs ved et Fantefølge, der havde et sygt Barn og af den Grund fik Natte-kvarter paa Gaarden. 3die Døgn efter Følgets Afreise udbrød Skarlagensfeber hos et af Gaardmandens Børn, der særlig havde befattet sig med Selskabet (K. E. Nilssen). I Levangers Distrikt fortsatte Epidemien sig fra de to foregaaende Aar med tiltagende Hyppighed i Aarets første Halvdel, senere aftagende. Charakteren var dog mild. I Stenkjærs Distrikt forekom den fremdeles i Beitstaden, men sjældnere end Aaret forud. I Namsos By indlagdes af tilsammen 13 Angrebne i 8 Familier de 5 i Sygehus. I Landdistriktet viste sig kun et enkelt Tilfælde. I Fosnæs Distrikt vedblev Sygdommen at udbrede sig nordover i Flatanger og derfra videre paa den sydlige Side af Sørnamsen. Fremdeles overførtes den med Fiskere og Reisende til Allebund, Skorstad, Vik Prestegaard, Brøum og nogle Gaarde paa Jøen. Den var adskillig ondartet med mange Dødsfald.

Kighoste havde fra Sommeren og udover Høsten en overmaade stor Udbredning i Frostens Distrikt. De angrebne Børns Antal antages at kunne sættes til 5 á 600. Forløbet var godartet. Den sees ogsaa anført fra Stjørdalens, Levangers, hvor den var meget udbredt, Inderøens og Grongs Distrikter.

Diphtherit viste en betydelig Nedgang i de Angrebnes Antal mod Aaret forud. I Stjørdalen forekom af de 7 opførte Tilfælde de 6 paa Gaarden Ris-holdt i Langstenen, hvor Sygdommen i tidligere Aar paa flere Steder havde vist sig. I Levanger aftog den mere og mere i Aarets Løb; alene mod dets Slutning kom en forbigaaende Oplussen. I Overhalden i Namsos Distrikt optraadte i Januar og Mai 2 sporadiske Tilfælde og i Marts 2, hvoraf det ene endte dødeligt ved Hjerteparalyse, hvilke utvivlsomt havde samme Smittekilde (A. Roll). I ytre Namdal antoges de paa den temmelig isolerede, ude mod det aabne Hav beliggende Øgruppe Borgan observerede Tilfælde at skrive sig fra Smitte indbragt med Fiskealmuen under Sildefisket. I Frostens og Grongs Distrikter vides intet Tilfælde forekommet i Aarets Løb.

Kusma optraadte epidemisk i Namsos Distrikt i Februar til Mai; Metastase til Testiklerne iagttoges af Distriktslægen kun en enkelt Gang.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit, katarrhalsk og follikulær Angina omtales som usædvanlig hyppige i Stjørdalens Distrikt, ligesom de nævnes som de mest fremherskende epidemiske Sygdomme i Frostens, fornemlig i Aarets 1ste Halvdel. De vare ogsaa meget almindelige i Stenkjærs Distrikt, ligesom Sygdomskonstitutionen i Grong viste sig udtalt katarrhalsk.

Lungebetændelse var noget hyppigere end Aaret forud, saaledes i Stjørdal, Inderøen og Stenkjær, hvor epidemisk Udbredning omtales i Stenkjær By og Egge Herred i April og Mai; fremdeles i Fosnæs Distrikt, hvor der mod Aarets Slutning begyndte en Epidemi af ondartet Lungebetændelse, der fortsattes langt udover Vinteren i 1889 og krævede mange Ofre.

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	47	4	47	8	5	4	3	3	-	1	9	4	1	2	7	48	5
Barselfeber	17	2	17	1	1	1	3	5	-	3	1	1	-	1	-	17	2
Vandkopper	23	-	18	5	-	-	1	2	3	-	4	-	-	3	-	23	-
Skarlagensfeber	360	20	360	51	82	36	38	36	22	32	19	3	5	24	12	360	20
Røde Hunde	12	-	12	-	1	-	-	2	7	-	-	-	2	-	-	12	-
Rosen	55	2	52	9	3	1	6	4	1	1	1	5	7	4	10	55	2
Kighoste	71	2	71	-	-	8	16	3	6	11	10	2	3	7	5	71	2
Diphtherit	71	18	67	4	9	9	5	6	6	4	2	6	12	4	-	71	18
Strubehoste	5	-	5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	5	-
Kusma	76	-	76	1	10	29	26	4	2	2	1	1	-	-	-	76	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	769	14	768	73	75	82	98	87	52	59	32	43	51	48	68	769	14
Katarrhalsk og follikulær Angina	229	-	229	33	16	26	18	28	19	15	8	14	14	19	19	229	-
Lungebetændelse	432	50	431	25	37	82	73	69	31	9	13	12	15	27	38	433	51
Brystbetændelse	66	1	66	7	1	6	4	7	9	8	6	2	9	4	3	66	1
Gigtfeber	124	2	124	9	10	18	9	10	10	14	4	16	8	7	9	124	2
Koldfeber	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut)	290	9	288	33	23	28	25	16	34	28	25	19	20	17	20	291	10
Cholera nostras																	
Blodgang	4	-	4	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	-
Skjørbug	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
Tilsammen	2657	126	2636	261	275	330	325	283	202	188	136	128	149	167	192	2660	129

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnæs.		Ytre Namdal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	-	-	9	-	4	1	4	1	6	-	1	1	7	-	13	-	4	2
Barsel-feber	2	1	-	-	9	1	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Vandkopper	4	-	3	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	-
Skarlagensfeber	5	-	15	1	98	7	37	1	54	1	-	-	14	-	118	10	19	-
Røde Hunde	-	-	8	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	10	-	16	-	6	1	5	-	-	-	7	-	2	-	6	1
Kighoste	7	-	17	1	17	1	27	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	7	-	-	-	29	5	4	2	2	-	-	-	10	1	13	6	6	4
Strubehoste	2	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	2	-	67	-	-	-	1	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	82	6	41	-	136	3	126	2	129	-	48	-	117	2	52	-	38	1
Katarrhalsk og follikulær An- gina	31	-	5	-	45	-	24	-	49	-	6	-	58	-	7	-	4	-
Lungebetændelse	40	5	21	4	84	11	80	8	135	15	17	2	28	2	20	2	8	2
Brystbetændelse	3	-	7	1	10	-	4	-	15	-	1	-	7	-	7	-	12	-
Gigtfeber	12	-	14	1	34	1	11	-	17	-	14	-	6	-	8	-	8	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	34	5	4	2	46	-	29	-	52	3	13	-	68	-	23	-	22	-
Cholera nostras																		
Blodgang																		
Skjærbug	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	232	17	154	10	545	31	354	15	371	19	109	3	391	6	270	18	134	10

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Stjærdal.		Frosten.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme . .	229	-	1	1	114	113	16	27	-	10	-
Fnat	6	-	2	3		1	1	6	-	-	-
Skurv	5	-	-	3	-	2	3	-	-	-	-
Kjertelsyge	110	1	40	47	9	14	16	22	-	8	-
Rachit	22	3	14	7	1	-	10	1	1	-	-
Simpel Meningit	8	6	2	1	1	3	8	-	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose . .	28	19	14	7	3	4	9	4	4	1	1
Lungetuberkulose	191	75	2	9	87	89	15	16	14	12	7
Kræft	81	1)40	-	1	34	19	13	3	3	15	10
Morbus Brightii	62	15	2	1	27	28	14	1	1	3	1
Blegsot og Anæmi	450	2) 2	5	41	31	372	15	29	-	23	-
Livmodersygdomme	164	-	-	-	-	164	15	12	-	23	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	739	10	27	41	306	365	12	38	-	41	4
Ormesygdomme	34	-	14	15	2	3	10	10	-	-	-
Drankersygdomme	2	1	-	-	2	-	2	-	-	-	-
Struma	6	-	-	1	1	4	4	-	-	-	-
1) Cancer 39, Sarcoma 1. 2) Anæmia pernicioosa.											

¹⁾ Cancer 39, Sarcoma 1. ²⁾ Anæmia perniciosa.

Gigtfeber. Fra Frostens Distrikt bemærkes, at det gennemsnitlige Antal af behandlede Tilfælde har i Aarene 1878--1887 beløbet sig til 4 aarlig; i 1888 er der behandlet 14 Tilfælde, spredte over hele Distriktet, næsten alene hos Personer, der tidligere havde haft Sygdommen.

Trachomatøs Conjunctivit viste sig paany i Levanger Distrikt, efterat det i nogle Aar havde været befriet for den. Som vanligt optraadte den alene i Værdalen, paa en Husmandsplads lige ved Veien til Sverige, hvorfra Smitten utvilsomt ansaaes indført. Den forekom i Aarets sidste Maaneder, kun 3 Individer angrebes. (P. W. K. Dietrichson).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel. (Se Side 211).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabel Side 210 og 211.

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,4 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 19,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsviis 14,8 pCt. og 20,4 pCt. og for Bygderne 14,3 pCt. og 19,1 pCt. Se Tabel Side 212. Af de fra Frostens Distrikt opførte 7 Dødsfald faldt 5 paa Leksvikén, et paa hvert af de øvrige Herreder.

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
3		4		5		6		7		8		9	
Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnæs.		Ytre Namdal.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
22	-	40	-	55	-	11	-	44	-	13	-	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	3	-
27	1	5	-	13	-	6	-	26	-	1	-	2	-
4	-	2	-	1	-	1	-	11	2	-	-	2	-
3	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	1	1
11	5	2	2	2	1	3	1	3	3	-	-	2	2
49	17	21	7	21	10	11	4	33	9	20	4	8	3
22	10	10	6	6	2	1	1	14	6	4	-	6	2
28	6	2	1	10	4	2	1	8	-	4	-	4	1
70	2	35	-	58	-	32	-	142	-	36	-	25	-
33	-	12	-	35	-	11	-	26	-	7	-	5	-
127	-	109	1	78	4	43	1	142	-	88	-	73	-
9	-	1	-	4	-	7	-	1	-	2	-	-	-
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	2	-

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1	2	3	4	5	6	7		8	9
			Stjerdal.	Frosten.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjær.	Grong.	Namsos.		Fosnæs.	Ytre Namdal.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	6	-	-	-	2	-	1	-	2	-	-	1
Syphilis, konstitutionel .	10	¹⁾ 1	-	1	3	-	1	1	1	1	1	2
— , hereditær	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe	25	-	1	4	4	1	3	-	6	-	4	2

¹⁾ Syphilis tertiaria.

Kræft formodes at blive hyppigere i Frostens Distrikt. For Aaret ere Dødsfaldene af Sygdommen for det hele Distrikt 10, deraf 5 i Frostens, 3 i Aasens og 2 i Leksvikens Herreder. Hos de i samme Tid Behandlede var Sædet i Mavesækken hos 3, i Brystkjertelen hos 3, i Underlæben hos 2.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	Af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjerdal	64	14	17	47
Frosten	70	7	10	60
Levanger	124	17	31	93
Levanger By	13	-	9	4
Bygder	111	17	22	89
Inderøen	69	7	15	54
Stenkjær	65	10	19	46
Stenkjær By	25	3	7	18
Bygder	40	7	12	28
Grong	21	9	3	18
Namsos	50	4	6	44
Namsos By	36	3	4	32
Bygder	14	1	2	12
Fosnæs	32	4	18	14
Ytre Namdal	26	3	10	16
Nordre Trondhjems Amt	521	75	129	392
Deraf i Byer	74	11	20	54
— Bygder	447	64	109	338

Af **Brok** (Hernia) opføres 27 Tilfælde hos 4 Gutter, 18 voxne Mænd og 5 Kvinder; af 25 Tilfælde vare 19 Hernia inguinalis, 6 Hernia cruralis.

Benbrud (Fractura) opføres med 57 Tilfælde hos 10 Gutter, 2 Smaapiger, 24 voxne Mænd og 21 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 56 saaledes:

Fractura cranii	1	Fractura antibrachii	2	Fractura cruris	8
— ossium nasi	1	— radii	17	— tibiæ	3
— costarum	6	— ulnæ	1	— fibulæ	2
— claviculæ	6	— colli femoris	1		
— humeri	3	— femoris	5		

Af **Luxationer** opgives 21 Tilfælde hos 3 Gutter, 2 Piger, 11 voxne Mænd og 5 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 19 saaledes: Luxatio maxillæ inferioris 2, L. humeri 12, L. radii 2, L. antibrachii 2, L. coxæ 1, L. patellæ 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** ¹⁾ udførtes ialt af Læger 25, deraf i Stjerdal 1, Frosten 1, Levanger 7, Inderøen 6, Stenkjær 5, Namsos 3, ytre Namdal 2. Om Indikation og Udfald for Mødre og Børn se Tabellen paa næste Side.

Om **Født og Døde** se Tabel Side 214.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1113 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 51,1.

¹⁾ Desuden udtoges i Grong en Mola; Indikation: Livmoderblødning, heldigt Udfald.

Obstetriciske Operationer i nordre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre	Børn		Mødre	Børn		Mødre		Moder
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige og smer- tefulde Veer	9	9	¹⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	2	1	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-
Placenta prævia og Blød- ning	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Rigid Modermund	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	1	⁴⁾ 1	-	-	-
Ansigtisleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Dødt Foster	1	-	²⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Foster	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	16	13	4	5	1	4	1	1	1
		17			5		2		

¹⁾ 1ste Tvilling, 2den forløst ved Vending cfr. Anm. 4. ²⁾ Fosteret dødt i 2 Døgn i Moders Liv. ⁴⁾ 2den Tvilling, 1ste forløst med Tang med heldigt Udfald for Moderen. ⁵⁾ Tillige trangt Bækken. ⁶⁾ Extraktion ved Tang; Moderen død af Barselfeber.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 4 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsårsag for 3; deraf Barselfeber 2, Dystokia 1 (død uforløst under Mutilationsforsøg paa Fosteret).

De hyppigste Dødsårsager vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	75	11	64
Lungebetændelse	51	11	40
Kræft og Sarkom	40	3	37
Alderdomssvaghed	28	4	24
Hjerneslag	27	3	24
Hjertefeil	22	2	20
Skarlagensfeber	20	3	17
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuber- kulose	19	2	17
Diphtherit	18	1	17

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Stjørdal	298	151	17	2	1	5	-	-	1
Frosten	237	112	21	3	-	9	5	-	-
Levanger	329	198	29	3	-	10	3	1	-
Levanger By	24	15	2	-	-	2	-	-	-
Bygder	305	183	27	3	-	8	3	1	-
Inderøen	276	151	18	4	-	8	4	1	1
Stenkjær	277	168	15	2	2	8	2	3	1
Stenkjær By	64	30	5	1	-	2	-	-	1
Bygder	213	138	10	1	2	6	2	3	1
Grong	202	97	9	5	-	5	3	-	-
Namsos	188	97	11	3	1	-	4	1	-
Namsos By	65	37	6	1	1	-	1	-	-
Bygder	123	60	5	2	-	-	3	1	-
Fosnæs	129	71	5	2	-	3	1	-	-
Ytre Namdal	338	116	20	5	-	11	5	-	-
Nordre Trondhjems Amt	2274	1161	145	29	4	59	27	6	4
Deraf i Byer	153	82	13	2	1	4	1	-	1
— - Bygder	2121	1079	132	27	3	55	26	6	2

Veirliget synes over det hele Amt at have været meget ugunstigt hele Aaret. Vinteren var dels kold, dels urolig og stormende; Vaaren kom for det meste sent, var dels raa, kold og vinterlig, dels (Namsos) tør, Sommeren, dels kold, raa og regnfuld, dels (Namsos) tør. Høsten var kold og regnfuld, Vinteren indtraadte tidlig. Mere specielt anføres fra Stjørdal, at Solen var næsten ikke at se det hele Aar, og som Følge deraf var der heller ingen Varme i Luften, Bondens Udbytte af Jorden blev yderst elendigt, meget Korn blev umodent. Høavlingen liden og tildels bedærvet; Poteterne bleve ret gode, men gave ringe Fold (J. Angell). I Frosten frøs Potetesagrene flere Steder den 22de Juli. Fra Stenkjær berettes, at i Aaret indtraf kun 79 Klarveirsdage, hvoraf i Juni, Juli og August respektive 15, 4 og 2. Middeltemperaturen var i Juni + 11,4 °C., Juli + 12,3 °C. og i August + 12,1 °C. Den 4de April sank Thermometret om Natten til ÷ 16 °C. og den 24de s. M. til ÷ 10 °C. Høstens Udfald blev misligt, navnlig blev Hømængden aldeles utilstrækkelig. I Grong maatte Kornet for en Del skjæres grønt. I Fosnæs Distrikt siges 1888 at have været et Grønaar ligesom det nærmest foregaaende, med uafadelig Regn og lav Temperatur. Kornet modnedes ikke og blev af meget ringe Værdi. I ytre Namdal blev Høavlingen ogsaa liden, Kornet, der kom sent frem, maatte for det meste skjæres grønt og tørres paa Stør og blev derfor mindre skikket som Nærings-

Temperaturforhold i Skogn.

Maaned.	Barometerstand (norske Tommer og Linier).			Temperaturstand (R).							
	Kl. 12 Middag.	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 12 Middag.	Kl. 4 Efter- middag.	Høiest.	Lavest.	Om Natten.		
									Middel- temper- atur.	Høiest.	Lavest.
	T. L.	T. L.	T. L.								
Januar	28—2	15de: 28—11	1ste: 27—9	÷ 2.9	÷ 1.7	÷ 1.7	10de: + 3.5	27de: ÷ 12	÷ 3.5	16de: 0	27de: ÷ 12
Februar	28—3	27de: 28—11	3die: 27—7	÷ 8.7	÷ 5.3	÷ 7.2	24de: + 1	13de: ÷ 15.5	÷ 11	3die: ÷ 0.5	13de: ÷ 18
Marts	28—1	19de: 28—10	27de: 27—4	÷ 9	÷ 5	÷ 5.3	18de: + 2.5	9de: ÷ 18	÷ 11.8	2den: ÷ 2.5	9de: ÷ 21
April	28—3	7de: 28—8	23de: 27—7	+ 0.1	+ 1.5	+ 0.8	30te: + 8	4de: ÷ 7	÷ 5.5	19de: ÷ 0.5	4de: ÷ 14
Mai	28—1 ¹ / ₂	22de: 28—18	8de: 27—8	+ 4.5	+ 6.3	+ 6.2	19de: + 14	10de: 0	+ 0.3	21de: + 5.5	17de: ÷ 4
Juni	28—4	22de: 28—7	1ste: 27—11	+ 8.2	+ 10.4	+ 11.1	27de: + 17	2den: + 3	+ 3.3	25de: + 7.5	4de: ÷ 2.5
Juli	28—1 ¹ / ₂	18de: 28—4	25de: 27—8	+ 9	+ 11.7	+ 12.1	18de: + 20.5	2den: + 5	+ 5.3	2den: + 9.5	31te: 0
August	28—2	17de: 28—5	28de: 27—11	+ 7.9	+ 10.3	+ 10.8	27de: + 16.5	2den: + 6	+ 5	26de: + 9.5	21de: ÷ 1.5
September	28—3	9de: 28—9	30te: 27—6	+ 4.8	+ 7	+ 6.5	4de: + 10	30te: ÷ 1	+ 2.5	2den: + 6.5	30te: ÷ 2
Oktober	28	18de: 28—8	1ste: 27—4	+ 0.2	+ 1.7	+ 1.1	4de: + 6	31te: ÷ 6	÷ 1.3	29de: + 2	30te: ÷ 7
November	28—1	9de: 28—9	16de: 26—7	÷ 3.6	÷ 2.2	÷ 2.3	15de: + 2.5	30te: ÷ 14	÷ 4.6	17de: + 1	30te: ÷ 14
December	28—1 ¹ / ₂	12te: 28—7	17de: 27—8	÷ 2.7	÷ 1.9	÷ 1.8	4de: + 3.5	1ste: ÷ 11	÷ 3.5	19de: + 2	1ste: ÷ 12.5
Gjennemsnit for hele Aaret . . .	28—2	15de Januar 28—11	16de Novbr. 26—7	+ 0.6	+ 2.6	+ 2.5	18de Juli + 20.5	9de Marts ÷ 18	÷ 2	26de August + 9.5	9de Marts ÷ 21

middel. Den gjennemsnitlige Barometer og Thermometerstand efter Iagttagelser paa Amtssygehuset i Skogn sees af foranstaaende Tabel (se Side 215).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Stjørdal beklages, at Kaffe af tvivlsom Beskaffenhed vistnok mere og mere træder i Melkens Sted. Befolkningen betegnes som i Regelen ædruelig. Udsalg i Smaat af Spirituosa foregaar ikke inden Distriktet. Det kan dog undertiden hænde, hvor en større Mængde Ungdom ved en eller anden Leilighed samles paa et Sted, at der ved Sammenskud skaffes 40 Liter fra Brænderiet. Arbejdernes Kaar siges temmelig trykkede, da der ikke havde været nogen Anledning til stadig Fortjeneste, eftersom ingen større Brug vare i Virksomhed undtagen i Meraker, hvor et Træsliberi skaffer ikke saa liden Beskæftigelse. Udvandring til Amerika foregik fremdeles i temmelig stor Udstrækning (J. Angell). Frostens Distrikt siges i det Hele taget at gaa fremad i hygienisk Henseende, dog ere Skolelokalerne og Kontrollen med Børnenes Ophold i samme utilfredsstillende. Børnenes Skolefærd i den kolde eller vaade Aarstid har ogsaa sine betydelige Skyggesider; det er temmelig almindeligt, at Børn sidde paa Skolen 6 a 8 Timer med vaade Klæder. Tøi til Ombytning har faa eller ingen med sig, og i Skolelokalerne findes der i Regelen intet Aftrædelsesrum for Børnene. Det er forøvrigt indlysende, hvordan Luftens Beskaffenhed i disse, kun undtagelsesvis ventilerede, Skolerum kan være under slige Omstændigheder. Ved Nydalens Uldspinderi og Væveri i Aasen Herred, der beskæftiger op til 100 Arbeidere, betegnes de hygieniske Forholde som meget gode; der er indrettet et fuldstændigt, tidsmæssigt Baderum (K. E. Nilssen). Fra Levanger skildres Folkets Levesæt som godt, ja maaske tildels noget for luxuriøst. Nydelsen af spirituøse Drikke er vistnok saa indskrænket, som man nogensinde har kunnet gjøre sig Haab om. Naar undtages Husmandspladserne, ere Boligerne i Regelen rummelige og saaledes indrettede, at Beboelsesværelserne med Lethed kunne udluftes. (P. W. K. Dietrichson). I Stenkjær siges Husene jævnlig at være trækfulde og ubekvemme. (J. G. Bugge). I Grong betegnes Befolkningens Beklædning som god, uldent Undertøi bruges i Almindelighed. Der hersker streng Ædruelighed, undtagen i Lierne.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger :

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	17	1144	33	2173	8
Stjørdal	1	139	¹⁾ 3	302	1
Frosten	1	111	²⁾ 4	232	1
Levanger	3	204	³⁾ 7	373	1
Inderøen	3	206	⁴⁾ 3	162	-
Stenkjær	3	148	⁵⁾ 6	339	5
Grong	1	113	⁶⁾ 4	32	-
Namsos	2	79	⁷⁾ 5	207	-
Fosnæs	1	69	-	155	-
Ytre Namdal	2	75	⁸⁾ 1	*) 371	-

¹⁾ Nedre Stjørdal 1, Hegre 1, Meraker 1. ²⁾ Frosten 1, Aasen 2, Leksviken 1. ³⁾ Skogn 3, Værdalen 2, Levanger Herred 2. ⁴⁾ Inderøen 2, Mosviken og Værran 1. ⁵⁾ Egge 2, Stod 3, Beitstaden 1. ⁶⁾ Grong 1, Snaasen 2, Lierne 1. ⁷⁾ Namos By 4, Namsos Herred 1. ⁸⁾ Nærø 1.

*) I Foldereid vaccineres kun hvert andet Aar.

Sygehuse. Amtet har 2 Sygehuse, et i Skogn i Levanger Distrikt og et i Namsos By, hvor Sygehuslægen bor. Det førstnævntes uhensigtsmæssige Beliggenhed og Indretning samt mangelfulde Vedligeholdelse udhæves stærkt (Chr. Cappelen).

Bade. I Stenkjær findes et Badehus, ligesaa bades jævnlig i Beitstad-sundet. Den private Badeanstalt i Namsos er nu nedlagt, da Bad 3 Dage i Ugen er at erholde paa Amtssygehuset.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter *).	Tilsvarende Herreder. Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinater.
Amtet ¹⁾		297.6	104 151	²⁾ 24	1	66	49
1. Brønnø		18.8	9 884	2	-	4	5
	Bindalen	9.4	2 208	-	-	1	2
	Brønnø	8.2	4 679	1	-	1	1
	Velfjorden	1.1	1 177	-	-	1	1
	Vegø	1.2	1 820	1	-	1	1
2. Alstahaug		9.9	9 896	1	-	6	3
	Alstahaug	9.9	3 770	1	-	3	1
	Herø	-	3 085	-	-	1	1
	Tjøttø	-	3 041	-	-	2	1
3. Vefsen		55.44	6 992	2	-	3	3
	Mosjøen, Ladested	-	774	2	-	-	-
	Vefsen	55.44	5 150	-	-	2	2
	Hatfjeldalen	-	1 068	-	-	1	1
4. Ranen		39.7	12 152	2	-	5	4
	Næsne	5.0	4 320	1	-	2	2
	Hemnæs	34.7	4 063	1	-	1	1
	Mo	-	3 769	-	-	2	1

*) Fra Distriktslægerne N. Speilberg i Gildeskaal og A. P. Birck i Lødingen ere trods gjentagne Krav ingen Medicinalberetninger indkomne.

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Desuden 8 Læger, som under Lofotfisket opholdt sig inden Amtet fra Midten af Januar til Midten af April.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
5. Lurø		18,2	6 953	1	-	3	4
	Lurø	2,1 { 16,1 {	1 884	-	-	1	1
	Trænen		346	-	-	1	1
	Rødø		1 990	1	-	1	2
	Melø		2 733				
6. Gildeskaal		14,5	4 142	1	-	2	3
	Gildeskaal	14,5 {	2 787	1	-	1	2
	Beieren		1 355	-	-	1	1
7. Bodø		4,2	4 831	2	1	5	2
	Bodø, Kjøbstad	-	1 519	2	1	3	-
	Bodø Landsogn	4,2	3 312	-	-	2	2
8. Folden	Folden	17,8	3 335	1	-	2	3
9. Skjærstad		31,2	5 957	1	-	3	3
	Skjærstad	11,8	3 653	1	-	2	2
	Saltdalen	19,4	2 304	-	-	1	1
10. Stegen	Stegen	3,4	2 975	1	-	2	1
11. Hammerø	Hammerø	8,3	2 529	1	-	1	1
12. Lødingen		22,2	4 036	1	-	4	3
	Lødingen	22,2 {	2 438	1	-	3	2
	Tysfjorden		1 598	-	-	1	1
13. Ofoten	Ofoten	23,8	4 105	1	-	4	2
	Evindnæs	23,8 {	2 383	-	-	2	1
	Ankenæs		1 722	-	-	2	1
14. Buksnæs		2,26	5 459	1	-	1)6	3
	Buksnæs	1,50	3 111	1	-	2	1
	Borge Sogn af Borge Herred	0,76	2 348	-	-	2	1
15. Flakstad		3,1	2 408	1	-	4	4
	Flakstad	3,0	1 844	1	-	2	2
	Værø	0,1	564	-	-	2	2
16. Østlofoten		4,94	4 729	2	-	3	3
	Vaagen	3,40	3 151	2	-	2	1
	Gimsø	0,40	1 058	-	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	1,14	520	-	-	-	1

¹⁾ Bolig uopgivet for 2 privat praktiserende.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
17. Hadsel		7,4	7 307	1	-	4	2
	Hadsel	6,0	4 520	1	-	3	1
	Bø	1,4	2 787	-	-	1	1
18. Sortland		12,5	6 461	2	-	5	5
	Sortland	4,6	1 870	1	-	1	1
	Øksnæs	3,2	2 423	-	-	2	1
	Dverberg	4,7	2 168	1	-	2	3

Sundhedstilstanden skildres i Amtets fleste Distrikter som god; i Lurø, Bodø, Folden, Østlofoten og Hadsel var den mindre god paa Grund af epidemiske Sygdomme, saaledes Mæslinger, Skarlagensfeber, Diphtherit og Kighoste, tildels Typhoifeber og Kusma. De katarrhalske Sygdomme i Aandedrætsorganerne vise, sandsynligvis paa Grund af det raa og kolde Veir, nogen Forøgelse, hvad der tildels ogsaa er Tilfældet med Lungebetændelse.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1850 eller 14,2 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (130 300). Aaret forud var den 13,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Side 221, 222, 223).

Exanthematisk Typhus opføres med 21 Tilfælde og 1 Dødsfald, hvoraf de 18 forekom i Mai i Hammerø Distrikt paa to isolerede Gaarde ude ved Vestfjorden, Skogvold med 2 underliggende Pladse og Brændvik; paa sidstnævnte Gaard var der kun 1 Tilfælde, hos en Mand nemlig, der havde Arbejde paa Skogvold og der havde været inde og spist i et af de angrebne Huse. Epidemien var godartet (G. Mohn). De øvrige Tilfælde forekom i Østlofoten.

Typhoidfeber. I Brønnø indtraf kun 1 Tilfælde hos en Person, der havde været beskæftiget ved Jernbaneanlægget i Ofoten og var bleven syg under Hjemreisen til Brønnø. Som mindre Husepidemier forekom den i Alstahaug, Vefsen og Ranen. I Kjæringø, Foldens Distrikt, angrebes 2 Kvinder af Sygdommen i et Hus, hvor der Aaret iforveien havde ligget Typhoidfeberpatienter (A. Kildal). I Ofoten forekom en mindre Epidemi i Beisfjord i Ankenæs Sogn; paa Grund af Stedets afsides Beliggenhed blev Distriktslægen først tilkaldt, efterat flere Uger vare hengaaede, og Smitten saaledes var udbredt til flere Naboer. Fra Hadsel anføres det største Antal Tilfælde (43), hvoraf de fleste i Eidsfjord paa Gaardene Holmstad, Fruskland, Valfjord, Slaatnæs og Kvalø; Renligheden staar paa Holmstad ligesom ellers paa mange Steder i Eidsfjord temmelig lavt, Husene ere smaa, tildels overfyldte (Thode).

Skarlagensfeber viser fremdeles Stigning i de Angrebnes Antal, men denne skriver sig væsentlig fra de større Epidemier i Ofoten og Østlofoten; ogsaa Ranen, Skjærstad, Flakstad og Hadsel viser nogen Forøgelse. Færre Tilfælde end Aaret forud anføres fra de øvrige Distrikter. I Lurø optraadte den

som to mindre Epidemier i Melø og Lurø Herreder; til førstnævnte Sted førtes Sygdommen først paa Aaret ved Smitte gjennem en Sypige fra et Hus i Bodø (F. Bødtker). I Bodø Distrikt udbredte den sig udover Vinteren og Vaaren til de fleste Gaarde paa Sydsiden af Saltenfjord. I Byen forekom alene spredte Tilfælde eller smaa Husepidemier (F. O. Carlsen). I Fjeldiden fortsattes Epidemien fra 1887, men var mere ondartet. Til flere Gaarde i Skjærstad Herred i Skjærstad antages den indført fra Bodø Landsogn (Bjerregaard). I Ofoten optraadte i Mai i Evindnæs en heftig Epidemi, som i kort Tid spredte sig over hele «Sørlandet» og største Delen af «Nordlandet.» Smitten antages indført fra Trondenæs til Fjeldemark, hvor den fik god Tid til at udbrede sig, før Distriktslægen tilkaldtes, ligesom i Begyndelsen stor Ligegyldighed udvist ligeoverfor Smittens Udbredelse. Der behandledes 151 Tilfælde og 20 døde (H. G. Holst). I Østlofoten herskede Epidemien over hele Distriktet gjennem hele Aaret, var dog især udbredt i Kabelvaag og ved Fabriken i Brettesnæs. Ialt kjendes 104 Tilfælde og 12 Døde, men der er Grund til at antage, at det virkelige Antal var adskilligt større, idet ikke alle Angrebne bleve anmeldte (Eger). I Hadsel optraadte Sygdommen i Marts temmelig voldsomt paa to Gaarde i Raft-sundet; Smitten formentes indført fra Kabelvaag eller Vaagen (Thode).

Mæslinger begyndte som Epidemi i Bodø By midtsommers, antagelig indført ved 2 Fiskere, der kom fra Finmarken. Fra Byen udbredte den sig videre til Landsognet. Baae Børn og Voxne angrebes. Komplikationer fra Aandedrætsorganerne fremkaldte flere Dødsfald. I Fjeldiden udbød mod Aarets Slutning ligeledes en Epidemi, antagelig indført af Sildefiskere; ligesaa begyndte Sygdommen at udbrede sig i Aarets 3 sidste Maaneder i de indre Parti af Skjærstadfjorden og Saltdalen, ogsaa formentlig indført ved Fiskere fra Sørfjorden. I Ofoten herskede samtidig med Skarlagensfeberen ogsaa en Epidemi af Mæslinger, som især i Ankenæs Sogn fik stor Udbredelse, men med i det Hele mildt Forløb (H. G. Holst).

Kighoste omtales som en mindre Epidemi i Østlofoten.

Diphtherit viser fremdeles nogen Nedgang. Som Epidemi fra Aaret forud fortsattes den i Hadsel, men var mere sporadisk og aftog efterhaanden udover Aaret. Af de 68 behandlede døde 10, men desuden vides 20 Individuer døde af Sygdommen. Den var ledsaget af talrige Lammelser og tildels Lungebetændelser (Thode).

Af **Kusma** opføres 65 Tilfælde hos Lofotfiskere; desuden forekom den almindelig paa Sannæsøen i Stamnæs og nogle omliggende Steder i Alstahaug Distrikt (Nannestad). Epidemisk Optræden kjendtes ogsaa i Hadsel, uden at dog Nogen kom under Behandling (Thode).

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit. Fra Bodø By opføres et temmelig stort Antal Angrebne af disse Sygdomme. Katarrhalsk Angina optraadte epidemisk i Høstmaanederne i Hemnæs i Ranen; en stor Del kom dog ikke under Behandling (Aamodt). Fra Skjærstad bemærkes, at Katarrh i Luftveiene og Bronchit vare almindelig udbredte Sygdomme især udover Høsten (Bjerregaard). Fra Ofoten omtales, at det opførte store Antal katarrhalske Tilfælde for en stor Del hidrørte fra Arbeidere ved Luleå—Ofoten Jernbaneanlæg, hvis Boliger bestode af en Bordpaneling, som udvendig vistnok, som Lappegammerne, vare beklædte med et tykt Lag Torv, men Opførelsen havde ikke været omhyggelig og var ikke skeet paa den rette Aarstid, saa Torven fik synke sammen, før Kulden indtraf; denne var ikke sjelden fra -12°C. til -20°C. , under samtidigt fuld N.-O.-Storm. (H. G. Holst).

Lungebetændelse noget hyppigere end sædvanligt. I Skjærstad optraadte 6 Tilfælde omtrent samtidigt paa en Gaard i Skjærstad i Oktober, efterat den første Frost havde indfundet sig. Paa en Gaard i Saltdalen bleve 3 Mænd i samme Hus angrebne efter hverandre. (Bjerregaard). I Ofoten forekom af

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Exanthematisk Typhus....	21	1	21	2	1	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	21	1
Typhoidfeber.....	129	10	129	10	10	6	11	32	11	4	8	3	10	9	15	129	10
Cerebrospinalmeningit.....	9	4	7	-	1	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	9	4
Barsel-feber.....	44	15	42	2	3	3	6	6	8	2	4	3	1	1	3	44	15
Vandkopper.....	20	-	20	-	2	3	6	1	1	1	-	1	3	1	1	20	-
Skarlagensfeber.....	544	75	537	37	29	43	27	50	44	91	67	28	36	62	23	544	75
Røde Hunde.....	49	-	49	-	1	3	-	4	4	9	2	3	3	8	12	49	-
Mæslinger.....	551	3	551	1	20	1	10	-	6	21	23	31	191	197	50	551	3
Rosen.....	84	5	84	12	8	14	3	4	9	3	6	3	8	9	5	84	5
Kighoste.....	70	1	70	6	57	-	1	-	-	-	2	2	1	-	1	70	1
Diphtherit.....	117	18	115	28	2	15	11	6	7	3	9	2	9	22	1	137	38
Strubehoste.....	8	5	7	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	3	8	5
Kusma.....	96	-	96	12	27	43	5	1	6	-	-	-	2	-	-	96	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.....	1840	9	1768	150	295	351	210	126	96	73	82	67	88	136	94	1842	11
Katarrhalsk og follikulær Angina.....	583	-	566	56	115	115	58	36	32	26	21	15	26	33	33	583	-
Lungebetændelse.....	414	59	413	29	43	56	36	44	35	25	24	12	40	41	28	421	66
Brystbetændelse.....	220	2	219	12	30	31	23	18	23	19	17	11	11	18	6	221	3
Gigtfeber.....	115	3	114	18	18	14	12	9	5	6	5	2	6	7	12	115	3
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.....	916	14	910	77	144	116	54	52	78	80	70	54	55	75	55	918	16
Blodgang.....	38	2	38	9	23	4	1	-	-	-	-	-	-	-	1	38	2
Skjørbug.....	12	-	10	1	-	-	-	1	3	3	1	1	-	-	-	12	-
Tilsammen	5880	226	5766	462	829	818	474	412	369	368	341	240	490	620	343	5912	258

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Brønnø.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gilde- skaal.		Bodø.		Folden.		Skjær- stad.		Stegen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilfælde.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Exanthematisk Typhus . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	1	-	6	-	9	1	10	2	2	2	2	6	-	9	-	3	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit . . .	2	1	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	2	5	2	6	-	3	-	2	2	-	1	1	2	2	-	-	2	-	-
Vandkopper	2	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	3	-
Skarlagensfeber	-	-	6	-	-	-	35	5	18	4	-	31	3	28	7	28	4	18	3	-
Røde Hunde	-	-	-	-	38	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	3	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	427	2	24	-	16	-	-	-	-
Rosen	3	-	3	1	3	1	2	-	5	-	-	18	-	1	-	1	-	2	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-
Diphtherit	-	-	-	-	-	-	2	-	8	2	-	-	-	6	-	-	-	1	-	-
Strubehoste	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	36	-	27	1	24	-	81	1	36	-	-	314	3	38	-	27	-	31	-	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	18	-	6	-	4	-	37	-	12	-	-	88	-	23	-	2	-	5	-	-
Lungebetændelse	15	-	32	6	6	3	71	14	10	2	-	75	9	3	-	17	1	7	1	1
Brystbetændelse	16	-	13	-	4	1	2	-	2	-	-	20	-	3	-	2	-	3	-	-
Gigtfeber	7	-	9	-	13	-	6	-	5	-	-	12	-	2	-	1	-	1	1	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	48	1	56	2	26	-	50	2	15	1	-	140	1	29	-	8	2	35	1	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	12	2	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	154	4	168	14	136	6	301	24	136	15	2	1172	20	169	9	122	7	112	6	6

Ingen Aarsberetning indkomnen.

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		19	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Buksnæs.		Flakstad.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofotfisket.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus...	18	-	Ingen Aarsberetning indkommen.		-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	-	-			26	1	1	-	2	-	2	-	43	4	5	-	2	-
Cerebrospinalmeningit ...	-	-			-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-			1	-	5	2	1	-	2	2	10	2	1	-	-	-
Vandkopper	-	-			-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	6	1			151	20	24	-	11	-	104	12	68	12	8	4	8	-
Røde Hunde	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-			41	1	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-	12	-
Rosen	-	-			5	1	12	-	1	-	3	-	8	-	4	-	13	2
Kighoste	-	-			6	-	-	-	-	-	58	1	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	7	3			6	-	2	2	-	-	14	-	88	30	-	-	3	1
Strubehoste	-	-			-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-			-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	65	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	20	-			288	3	70	2	21	-	162	1	109	-	42	-	516	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	12	-			32	-	25	-	-	-	36	-	46	-	11	-	227	-
Lungebetændelse	2	-			22	3	14	4	12	2	20	3	53	11	12	2	50	5
Brystbetændelse	2	-			33	-	34	-	6	-	9	-	8	-	17	1	47	1
Gigtfeber	-	-			7	-	3	-	5	-	6	1	10	-	5	-	23	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	7	-			72	2	83	3	11	-	31	1	36	-	20	-	251	-
Blodgang	-	-			-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjørbug	-	-			8	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Tilsammen	73	4			698	31	282	18	77	2	483	22	480	59	127	7	1220	10

Liste over forskjellige, væsentlige chroniske Sygdomme.

	Ialt Opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2		3		4		5		6		7			
			Brønnø.		Alstahaug.			Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gildeskaal.		Bodø.							
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.						
Chronisk Rheumatisme . . .	748	2	2	2	602	109	22	11	2	10	-	30	-	39	-	29	-	Ingen Aarsberetning indkommen.	57	-			
Fnat	233	-	57	70	58	48	11	-	-	4	-	-	-	4	-	5	-		11	-			
Skurv	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		-	-			
Kjertelsyge	147	-	70	55	5	8	16	11	-	8	-	1	-	12	-	4	-		35	-			
Rachit	35	2	17	15	-	-	12	-	-	2	-	2	-	3	-	1	1		4	-			
Simpel Meningit	27	18	7	4	6	1	6	-	-	-	-	-	-	3	2	4	3		9	8			
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	47	35	12	8	8	5	12	5	5	6	6	-	-	3	3	6	3		4	4			
Lungetuberkulose	270	101	3	7	119	85	21	11	9	26	16	12	6	34	6	9	7		17	8			
Kræft	98	1) 59	-	1	44	31	18	11	7	17	16	11	2	10	6	4	4		3	-			
Morbus Brightii	103	20	5	3	55	33	15	6	-	7	5	-	-	11	4	5	3		18	1			
Blegsot og Anæmi	1192	2) 2	45	93	281	662	22	69	-	47	-	83	-	119	-	37	-	124	1				
Livmodersygdomme	183	-	-	-	-	183	19	12	-	2	-	6	-	19	-	10	-	30	-				
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	2396	2	66	82	1253	918	22	62	-	89	-	75	-	113	-	88	-	512	-				
Ormesygdomme	40	-	10	7	16	4	13	-	-	-	-	1	-	4	-	5	-	8	-				
Drankersygdomme	3	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				

¹⁾ Cancer 58, Sarcoma 1. ²⁾ Anæmia perniciosa.

Liste over forskellige, væsentlige chroniske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	8		9		10		11		12		13		14		15		16	
	Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Buksnæs.		Flakstad.		Østlofoten.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	51	-	2	-	26	-	11	-	Ingen Aarsberetning indkommen.		25	-	22	-	11	-	59	-
Fnat	-	-	129	-	-	-	-	-			-	-	59	-	3	-	12	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	11	-	-	-	2	-	4	-			17	-	25	-	7	-	8	-
Rachit.	6	-	-	-	-	-	-	-			5	-	3	1	1	-	4	-
Simpel Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-			1	-	8	5	-	-	2	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	-	-	1	1	-	-	2	2			2	2	5	5	-	-	11	3
Lungetuberkulose	7	2	6	6	2	2	5	4			18	6	12	6	4	4	41	7
Kræft	-	-	3	3	1	-	3	2			6	2	11	7	2	1	4	2
Morbus Brightii.	1	-	2	2	-	-	-	-			6	-	8	3	-	-	19	-
Blegsot og Anæmi.	37	-	9	-	73	-	23	-			160	1	39	-	13	-	95	-
Livmodersygdomme ...	15	-	6	-	4	-	6	-			18	-	11	-	2	-	29	-
Kardialgi, chronisk Ga-	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
strit og Dyspepsi ...	71	-	38	1	46	-	34	-			45	-	214	1	25	-	195	-
Ormesygdomme.	2	-	-	-	2	-	-	-			5	-	3	-	2	-	2	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-			1	-	-	-	-	-	-	-
Under Lofot-fisket.																		
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
354	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
10	4	36	3	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	12	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
183	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
50	-	654	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-

Veneriske Sygdomme

	Tilfælde.	Dødsfald.	Antal anmeldende Læger.								
				1		2	3	4		5	7
				Brønne.		Alstahaug.	Vefsen.	Ranen.		Lurø.	Bodø.
				Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	12	-	4	-	-	5	-	-	-	1	-
Syphilis, konstitutionel. .	39	3	10	-	-	-	1	4	1	-	11
— , hereditær	3	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	200	-	14	10	-	16	17	10	-	2	66

*) Syphilis tertiaria.

22 behandlede Tilfælde kun 2 i Aarets første 3 Maaneder, uagtet der herskede streng Kulde og østlige Vinde. (H. G. Holst). Fra Hadsel bemærkes, at Sygdommen fremdeles havde Tendens til at antage en epidemisk Charakter, men var dog i Regelen ikke saa ondartet som tidligere. (Thode).

Brystbetændelse. I Ofotens Distrikt forekom de fleste Tilfælde (13) i Sommermaanederne. Exsudatet var i flere Tilfælde meget stort, men ingen Punktion foretoges, og samtlige helbrededes. (H. G. Holst).

Af **Blodgang** angrebes i Lurø 12 Personer, og 2 døde paa Gaarden Bolgen i Mælø i Aarets 3 første Maaneder. Nærmeste Sygdomsaarsag antages at være det høist forurensede Brøndvand, begunstiget af Befolkningens paa dette Sted særlig usle Levemaade og utilstrækkelige Beklædning. (F. Bødtker). I Skjærstad, paa Gaarden Holstad i Skjærstad og paa et Par andre Gaarde i Saltalen, herskede ogsaa i Januar og Februar en temmelig heftig Epidemi, uden at dog Nogen døde. 17 Personer angrebes, deraf kun 1 Voxen. (Bjerregaard).

Skjørbug. I Ofoten behandlede 8 Mand, samtlige Arbeidere ved Jernbaneanlægget; de boede inde paa Fjeldet, hvor der var vanskeligt at blive forsynet med ferske Fødemidler. Dertil vare Poteter udover Vaaren meget kostbare, tildels uerholdelige, saa Næringen udelukkende bestod af salt Kjød og Flesk, Smør, Brød og Kaffe. (H. G. Holst).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af ovenstaaende Tabel.

For konstitutionel Syphilis behandlede i Ofoten 5 Personer, hvoraf 3 ved Jernbaneanlægget; 3 sendtes til Bodø Sygehus. Af de 15 forekomne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vare de fleste hos Arbeidere ved Anlægget; som Smittekilde fandtes 2 Kvinder, der sendtes til Sygehus. (H. G. Holst).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabel Side 224 og 225.

Dødsfald af Lungetuberkulose (se Tabel Side 228) udgjorde for det hele Amt 13,2 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 19,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprócenten henholdsvis 10,2 pCt. og 14,1 pCt. og for Bygderne 13,5 pCt. og 20,3 pCt.

Kræft, navnlig Mave- og Læbekræft, forekom hyppigt i Vefsens Distrikt. (J. Stockfleth).

Fnat, der har været temmelig udbredt i Skjærstad, synes nu at være i Aftagende. I Buksnæs siges den at have faaet stor Udbredelse i kort Tid. (Schumacher).

udenfor Sygehus.

Fordeling paa Lægedistrikterne.										
8	11	13	14		15	16		17	18	19
Folden.	Ham- merø.	Ofoten.	Baksuass.		Flakstad.	Øst- lofoten.		Hadsel.	Sortland.	Under Lofot- fisket.
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
1	1	6	2	1	1	5	1	*) 1	-	7
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	15	8	-	-	22	-	-	5	21

For **Øiensygdomme** behandledes i Ofoten 89 Personer, hvoraf for Conjunctiv 55, for Keratit 34. En stor Del Conjunctiviter blandt Arbeiderne ved Jernbaneanlægget vare forårsagede ved det skarpe Sollys mod Sneen, som tilfjelds laa langt udover Sommeren. De fleste Keratiter vare forårsagede ved fremmede Legemer, som under Arbeidet havde læderet Øiet; ingen medførte Tab af dette, og kun i et Tilfælde paafulgte en væsentligere Nedsættelse af Synet paa begge Øine.

For **Vulnera og Contusioner** behandledes i Ofoten 147, de fleste ved Jernbaneanlægget. 2 Tilfælde medførte Døden. I det ene stod Manden lige ved Siden af Minen, da Skuddet gik af, og døde paa Stedet, det andet var en Arbeider, som fandtes lemlæstet og død nedenfor en brat Styrtning, hvor han rimeligvis var gledet nedover. De øvrige Tilfælde vare af alle Grader og Arter, men ingen medførte varigere Skade for Helbred eller Arbeidsudygtighed. (H. G. Holst).

For **Brok** (Hernia) behandledes 109 Personer, og kjendes 4 Dødsfald. Kjøen og Alder opgives for 99 saaledes: 17 Gutter, 1 Pige, 66 voxne Mænd og 15 voxne Kvinder. Sædet anføres for 49 saaledes: Hernia inguinalis 40, Hernia cruralis 5, Hernia umbilicalis 3, Hernia ventralis 1.

Herniotomi udførtes i Ofoten paa en 76 aarig Kvinde, der i 5 Dage havde ligget med et incarcereret Hernia cruralis dextra, førend Læge hentedes. Operationen udførtes under meget ugunstige Forholde. Efter Aabning af Broksækken og Incision af Brokporten reponeredes Tarmen. Saaret tilhelede hovedsagelig pr. primam. (H. G. Holst).

Af **Benbrud** (Fractura) opføres 93 Tilfælde. Kjøen og Alder anføres for 85 saaledes: 11 Gutter, 8 Piger, 45 voxne Mænd, 21 voxne Kvinder. Sædet var hos 64 følgende.

Fractura cranii 1	Fractura ulnæ 1	Fractura patellæ 2
— ossium nasi . . 1	— metacarpi sec. 2	— cruris 2
— claviculæ . . . 3	— pollicis . . . 1	— tibiæ 5
— colli humeri . . 1	— digiti manus 1	— fibulæ 3
— humeri 5	— costarum . . . 8	— malleoli . . . 2
— antibrachii . . 6	— colli femoris 3	— metatarsi . . . 1
— radii 9	— femoris 6	— hallucis 1

For **Luxationer** behandledes 27. Kjøen og Alder opgives for 23 saaledes: 2 Gutter, 15 voxne Mænd, 6 voxne Kvinder. Sædet opgives for 17 saaledes: Luxatio humeri 14, Luxatio claviculæ 1, Luxatio antibrachii 1, Luxatio genus 1.

Dødsfald af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter. *)	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	61	9	4	57
Alstahaug	104	16	14	90
Vefsen	22	6	6	16
Mosjøen By	4	1	1	3
Bygder	18	5	5	13
Ranen	58	6	24	34
Lurø	59	7	15	44
Bodø	64	8	20	44
Bodø By	45	4	14	31
Bygder	19	4	6	13
Folden	22	2	9	13
Skjærstad	22	6	7	15
Stegen	15	2	6	9
Hammerø	12	4	4	8
Ofoten	68	6	31	37
Buksnæs	65	6	18	47
Flakstad	12	4	2	10
Østlofoten	49	7	22	27
Hadsel	82	5	59	23
Sortland	22	4	7	15
Under Lofotfisket	28	3	10	18
Nordlands Amt	765	101	258	507
Deraf i Byer	49	5	15	34
— Bygder	716	96	233	473

*) Fra Gildeskaals og Lødingens Distrikter mangle Opgaver.

Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 48, hvoraf i Brønnø 3, Alstahaug 3, Vefsen 3, Ranen 2, Lurø 2, Bodø 23, Folden 2, Ofoten 2, Buksnæs 4, Flakstad 1, Østlofoten 3, Hadsel 1. Indikation og Udfald for disse Operationer sees af Tabel Side 229.

Fødte og Døde se Tabel Side 230.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2565 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:41,9.

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 37 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne opgiver Dødsårsag for 19, deraf Barselfeber 15, Livmoderblødning 2, Barselkrampe 1, Dystokia 1. Af de to under Livmoderblødning opførte Kvinder døde den ene uforløst (Placenta prævia). Jordmoderen kom tilstede $\frac{1}{2}$ Time før Døden, Læge længe efter. Forsøg paa Forløsning blev ikke gjort. (Nannestad). Det andet Tilfælde var ved en Molafødsel. (E. Nielsen).

Obstetriciske Operationer i Nordlands Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Mødre	Børn		Mødre.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	levende.
Utilstrækkelige, smertefulde Veer	30	¹⁾ 1	25	²⁾ 7	-	-	-	2	1	⁶⁾ 1	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁸⁾ 1	-
Barselkrampe	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops og utilstrækkelige Veer	1	-	³⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svulst i Bækkenet og Fremfald af Navlesnor	1	-	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Hoved	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	1	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Tverleie og trangt Bækken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	35	2	30	9	2	1	1	2	1	1	1	1	3
	37		39			2			2		2		

¹⁾ Moderen død af Barselseber. ²⁾ I et Tilfælde begge Tvillinger forløste med Tang, i et andet forløstes kun første Tvilling, om anden intet anført, i et tredje Tilfælde var Fosteret afdødt før Extraktionen. ³⁾ Tvillingfødsel, begge forløste med Tang. ⁴⁾ Fosteret afdødt før Extraktionen. ⁵⁾ Fosteret dødt før Operationen. ⁶⁾ Fosteret «forraadnet». ⁷⁾ Efter forudgaaet Vending Perforation af sidstkommende Hoved. ⁸⁾ Moderen død af Barselseber, Fosteret «forraadnet».

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	• Le- vende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne ved		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ulykke- lige Hæn- delser.	Selvmord.	Drab.
Brønnø	399	144	20	2	4	12	8	-	-
Alstahaug.	389	164	27	2	1	8	9	1	-
Vefsen	226	72	7	1	1	1	8	-	-
Mosjøen By	45	8	2	-	-	1	1	-	-
Bygder	181	64	5	1	1	-	7	-	-
Ranen.	384	180	20	2	2	5	6	1	-
Lurø	260	132	20	2	2	5	16	-	-
Gildeskaal	187	55	11	-	2	5	3	-	-
Bødø	314	120	38	2	3	11	2	1	-
Bødø By	178	63	24	1	1	7	-	-	-
Bygder	136	57	14	1	2	4	2	1	-
Folden	123	65	18	1	3	5	2	-	-
Skjærstad.	214	95	16	3	-	4	3	-	-
Stegen	106	42	5	1	1	1	1	-	-
Hammerø	81	45	5	-	1	2	1	-	-
Lødingen	187	79	22	1	3	5	5	-	-
Ofoten	220	101	19	2	2	7	4	-	1
Buksnæs	300	102	14	-	4	7	11	-	-
Flakstad	129	51	8	2	-	1	13	-	-
Østlofoten.	255	139	30	1	3	13	19	-	1
Hadsel	362	161	27	1	2	6	12	-	-
Sortland.	279	103	17	-	3	8	16	-	-
Nordlands Amt.	4415	1850	324	23	37	106	139	3	2
Deraf i Byer	223	71	26	1	1	8	1	-	-
— - Bygder	4192	1779	298	22	36	98	138	3	2

De hyppigste Dødsårsager sees af Tabellen paa Side 231.

Veirliget var ugunstigt, Vinteren lang og kold, Sommeren kold og regnfuld, ligesaa Høsten, hvis Udbytte meget forringedes eller rent mislykkedes. Fra Ofoten og Flakstad bemærkes, at man ikke havde Sommer mere end i 14 Dage.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Alstahaug bemærkes, at den økonomiske Tilstand i Distriktet var temmelig trykket paa Grund af den mislige Høst efter den ualmindelig kolde Sommer, uagtet baade Lofotfisket og Sildefisket om Høsten gave ganske godt Udbytte. (Nannestad). I Mosjøen, Ladested, siges de hygieniske Forholde at have bedret sig betydeligt. Som Bidrag til et paatænkt Vandværk, som i fuld Stand er beregnet til 18 000 Kroner, og som er paabegyndt 1889, er af Brændevinsbolaget bevilget 10 000 Kr. (J. Stockfleth). Fra Lurø anføres, at i Sundhedskommissionens Møde for Trænen Herred

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	101	5	96
Skarlagensfeber	75	-	75
Lungebetændelse	66	8	58
Kræft og Sarkom	59	-	59
Alderdomssvaghed	43	-	43
Diphtherit	38	-	38
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	35	4	31
Hjerneslag	26	2	24
Nephrit, Morbus Brightii	20	1	19
Simpel Meningit	18	5	13
Diarrhoe og Cholera nostras	16	1	15
Organisk Hjertefeil	15	2	13
Barsefeber	15	-	15
Peritonit.	14	1	13
Pyæmi	14	3	11

vedtoges specificerede Bestemmelser til hjemmeværende Spedalskes Afsondring fra Familie og Omgivelser. Ligelydende Bestemmelser herom ere nu enstemmig fattede af Distriktets samtlige 4 Sundhedskommissioner. Bestemmelserne have vakt Folkets Opmærksomhed mere end tidligere for denne chronisk infektiøse Sygdom, saa de gjerne ville undgaa Samkvem med de Spedalske, men disse selv overtræde ikke sjelden paa groveste Maade de givne Forsigtighedsregler, for hvis Overholdelse man i Regelen har liden Garanti. Paa en Reise til nogle hjemmeværende Spedalske fik Distriktslægen saaledes Vished om, at en spedalsk, 30-aarig Pige forestod Husholdningen for sin fattige Moder og 2 voxne Brødre. Familien beboede en liden Husmandsplads med Tilhold i en trang, elendig Stue, hvor Skiddenfærdighed og Fattigdom vare stærkt fremtrædende, men uden Bistand af Fattigvæsenet. Den spedalske Husholderske var besaaet med Knuder og aabne Saar, særlig i det høist afskrækkende Ansigt og paa begge Underarme, medens en af de angrebne Fingre præsenterede i den stærkt fortykkede Bedækning et Par vædskende og stinkende Fistelgange, hvorigjennem en nekrotiserende Phalanx holdt paa at skulle forsvinde. Og dette Væsen fandt at burde forestaa Madlavning, melke, bage Brød etc.; de 2 Brødre fandt Forholdet «slemt, men havde ikke Raad med Søsteren, der vilde det», og Moderen «trængte den Hjelp, hun kunde faa». Betegnende for Almuens Omgang med de Spedalske kan ogsaa anføres, at Naboen — den Spedalskes Faster —, der var en taus Tilskuer ved Lægens Undersøgelse af den Syge, strax trak ham tilside, da han forlod Huset, og beklagede sig bittert over, at man oftere derfra laante Brød, som den Spedalske derpaa senere skaffede tilbage; hun fandt dette «høist betænkeligt og ækelt», men syntes det var «leit» at gjøre Vedkommende opmærksom herpaa. (F. Bødtker). I Stegen spores nogen Fremgang, især hvad Beboelseshuse og Udhuse angaar, idet de første nu som Regel bygges større og rummeligere end før samt med mange og store Vinduer, hvoraf gjerne et Gangvindu. Udhusbygningerne ere nu for største Delen store og luftige med rummelige Stenfjøs, ligesom Kreaturstellet har bedret sig adskilligt, skjønt det endnu paa mange Steder lader meget tilbage at ønske. Et kraftigt Stød fremad til det Bedre i den Retning synes at være

givet ved Oprettelsen af et Meieri i Bygden for ca. 1½ Aar siden. Der er ogsaa i det samme Aar vakt Sands for en Smule Havestel efter fattig Leilighed. Ædrueligheden roses, og efter den nuværende Distriktslæges Opfatning har hans Formand i sine Medicinalberetninger udtalt sig altfor nedsættende om Moraliteten inden Distriktet. (E. Nielsen). Fra Buksnæs beklages, at det ikke er lykkedes at skaffe Bevilgning til Badeindretning ved Amtssygehuset paa Gravdal; Vandledning og Badeindretning formenes at kunne skaffes for ca. 1 500 Kr. Sygehusets Beliggenhed er central i Lofoten og i enhver Henseende den heldigste, smuk og sund, i passende Afstand fra Fiskeværerne, med et betydeligt Veinet forbundet med 2 af disse og et Distrikt med 3—4000 Mennesker, ligeved Søen ved en Havn, som kan anløbes af Dampskibe i al Slags Veir — den bedste Havn i Lofoten. Stedet betegnes som et rent Sanatorium for Lofoten. (Schumacher).

Badeindretning for Damp- og Karbad findes ved Sygehuse i Alstahaug og Bodø.

Om Amtets **3 Apotheker** i Bodø, Mosjøen og Kabelvaag se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigpleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske For-retninger.	Kvaran-tænekom-mission.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	18	1266	34	2783	16	1
Brønnø	1	85	¹⁾ 2	185	-	-
Alstahaug	1	143	²⁾ 2	337	1	-
Vefsen	2	54	³⁾ 5	279	-	-
Ranen	2	116	⁴⁾ 3	120	4	-
Lurø	1	162	⁵⁾ 1	76	-	-
Gildeskaal	-	-	-	-	-	-
Bodø	1	96	⁶⁾ 4	239	1	1
Folden	1	22	-	229	-	-
Skjærstad	1	50	⁷⁾ -	-	-	-
Stegen	1	42	⁸⁾ 1	79	-	-
Hammerø	1	9	⁹⁾ 1	4	-	-
Lødingen	-	-	-	-	-	-
Ofoten	1	86	¹⁰⁾ 1	^{*)} 360	3	-
Buksnæs	1	123	¹¹⁾ 1	120	-	-
Flakstad	1	53	¹²⁾ 1	111	-	-
Østlofoten	1	92	¹³⁾ 10	110	4	-
Hadsel	1	89	-	^{**) 163}	3	-
Sortland	1	44	¹⁴⁾ 2	371	-	-

¹⁾ Brønnø 1, Velfjorden 1. ²⁾ Herø 1, Tjøtta 1. ³⁾ Mosjøen 4, Hatfjeldalen 1. ⁴⁾ Hemnæs 1, Mo 1, Næsne 1. ⁵⁾ Trænen 1. ⁶⁾ Bodø By. ⁷⁾ Lægen forhindret fra at møde. ⁸⁾ Stegen 1. ⁹⁾ Hammerø 1. ¹⁰⁾ Evindnæs 1. ¹¹⁾ Buksnæs 1. ¹²⁾ Værø og Røst 1. ¹³⁾ Vaagen 8, Gimse 2. ¹⁴⁾ Øksnæs 1, Dverberg 1.

^{*)} Kun i Ankenæs, i Evindnæs ingen Vaccination paa Grund af Skarlagensfeber-epidemi. ^{**) I Bø ingen Vaccination, da Vaccinatøren først sent fik Materie og da fandt, Veiret var for koldt.}

VI. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet ¹⁾		206,617	54 019	13	1	26	29
1. Trondenes		13,018	9 207	2	-	4	5
	Kvædfjord	6,818	2 520	-	-	1	1
	Trondenes	5,447	5 522	2	-	2	3
	Sand	0,753	1 165	-	-	1	1
2. Ibestad		12,370	6 572	1	-	2	2
	Ibestad	8,861	4 985	1	-	1	2
	Salangen	3,509	1 587	-	-	1	-
3. Tranø	Tranø	8,922	3 876	1	-	2	2
4. Lenvik		14,522	6 116	1	-	5	5
	Berg	5,350	1 730	-	-	2	2
	Lenvik	5,666	3 396	1	-	2	1
	Hillesø	3,606	990	-	-	1	2
5. Maalselven		45,824	3 980	1	-	3	3
	Maalselven	25,698	2 939	1	-	2	2
	Bardodalen	20,126	1 041	-	-	1	1
6. Balsfjorden		12,753	3 802	1	-	2	2
	Balsfjorden	9,255	2 508	1	-	1	1
	Malangen	3,498	1 294	-	-	1	1
7. Tromsø		11,379	8 870	3	1	3	3
	Tromsø	-	5 409	3	1	3	-
	Trømsøundet	11,379	3 461	-	-	-	3
8. Lyngen	Lyngen	28,977	4 653	1	-	2	4
9. Karlsø	Karlsø	10,793	2 167	1	-	1	1
10. Skjærvø		47,548	4 776	1	-	2	2
	Skjærvø	31,037	3 120	1	-	1	1
	Kvæningen	16,511	1 656	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Tromsø By den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Exanthematisk Typhus	3	1	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Typhoidfeber	28	4	26	4	3	1	3	-	3	3	2	-	3	-	4	28	4
Cerebrospinalmeningit	4	-	4	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	4	-
Barselfeber	25	6	23	3	6	1	1	-	3	1	5	-	2	-	1	25	6
Vandkopper	83	-	83	13	35	2	7	1	1	2	-	2	3	11	6	83	-
Skarlagensfeber	103	12	103	16	21	11	6	12	3	7	3	-	7	4	13	103	12
Røde Hunde	7	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	7	-
Mæslinger	588	14	588	346	86	15	5	30	22	43	14	7	3	7	10	590	16
Rosen	55	3	55	10	7	8	2	6	-	4	4	4	2	5	3	55	3
Kighoste	35	-	35	11	3	-	-	-	3	3	-	8	1	3	3	35	-
Diphtherit	42	8	41	1	1	-	3	-	8	8	16	-	-	1	3	44	10
Strubehoste	12	8	12	2	-	1	-	-	2	-	2	2	1	1	1	12	8
Kusma	20	-	20	4	2	3	2	2	-	4	1	1	1	-	-	20	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	822	13	802	106	55	54	84	98	70	61	30	56	70	53	65	822	13
Katarrhalsk og follikulær Angina	491	-	491	75	73	37	36	42	48	10	22	25	18	52	53	491	-
Lungebetændelse	205	35	199	12	12	6	18	20	27	16	7	16	18	26	21	207	37
Brystbetændelse	82	-	81	2	4	4	7	13	9	10	8	2	4	10	8	82	-
Gigtfeber	73	1	72	10	9	10	8	8	3	5	4	-	6	6	3	73	1
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe (akut)	453	11	430	19	20	24	17	30	39	37	62	47	36	49	50	455	13
Cholera nostras																	
Blodgang	10	-	10	-	-	1	-	-	3	-	2	-	-	4	-	11	1
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	3144	116	3088	634	338	181	200	263	245	214	183	171	178	235	246	3153	125

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Tronde- næs.		Ibestad.		Tranø.		Lenvik.		Maals- elven.		Bals- fjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjærvø.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Typhoidfeber	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	3	-	14	3	3	-	-	-	4	-
Cerebrospinalmeningit .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Barsel-feber	8	2	-	-	2	-	-	-	4	-	3	2	5	2	3	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	40	-	31	-	7	-	-	-
Skarlagensfeber	13	3	7	-	-	-	9	-	-	-	30	1	44	8	-	-	-	-	-	-
Røde Hunde	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	7	1	85	4	20	-	-	-	3	-	26	1	429	10	-	-	13	-	7	-
Rosen	1	-	1	-	2	2	8	-	2	-	9	-	28	1	1	-	1	-	2	-
Kighoste	10	-	4	-	-	-	2	-	4	-	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	9	-	13	2	5	3	-	-	-	-	1	1	4	2	12	2	-	-	-	-
Strubehoste	-	-	3	2	3	3	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3	2
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	12	-	5	-	1	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	123	5	96	2	24	1	60	-	38	-	12	-	348	5	31	-	30	-	60	-
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	37	-	25	-	9	-	16	-	8	-	11	-	340	-	17	-	10	-	18	-
Lungebetændelse	32	4	29	5	18	3	19	3	33	7	15	1	33	10	5	-	2	1	21	3
Brystbetændelse	17	-	12	-	3	-	11	-	8	-	4	-	10	-	8	-	2	-	7	-
Gigtfeber	10	1	8	-	3	-	8	-	5	-	3	-	24	-	2	-	2	-	8	-
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	68	-	48	3	18	1	39	-	10	-	3	-	197	5	29	2	27	2	16	-
Cholera nostras																				
Blodgang	5	-	1	1	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	345	16	336	20	108	13	179	3	119	8	132	6	1541	46	149	4	98	4	146	5

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Trondenes.		Ibestad.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme...	282	2	-	2	171	109	13	78	2	12	-
Fnat	104	-	23	22	28	31	12	5	-	34	-
Skurv	8	-	2	5	1	-	5	1	-	-	-
Kjertelsyge.....	136	-	48	70	4	14	11	10	-	5	-
Rachit	28	2	15	13	-	-	7	4	-	-	-
Simpel Meningit	11	7	4	3	3	1	6	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose ..	23	16	7	3	5	7	7	11	7	4	3
Lungetuberkulose	171	53	4	3	59	99	13	43	5	8	4
Kræft	46	¹⁾ 28	-	-	19	20	11	8	6	2	-
Morbus Brightii.....	72	10	3	3	35	27	12	18	-	7	1
Blegsot og Anæmi.....	1011	²⁾ 2	34	99	104	773	13	382	1	63	-
Livmodersygdomme	164	-	-	-	-	164	12	55	-	5	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1036	2	22	15	524	474	13	168	1	135	1
Ormesygdomme	22	-	5	13	2	2	7	3	-	2	-
Drankersygdomme	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-
Struma	3	-	1	-	1	1	2	3	-	-	-

¹⁾ Cancer 26. Sarcoma 2. ²⁾ Anæmia perniciosa.

¹⁾ Cancer 26, Sarcoma 2. ²⁾ Anæmia perniciosa.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som god. Skarlagensfeber forekom sjældnere, Mæslinger og Lungebetændelse hyppigere end i det foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 887 eller 13,3 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (66,800).

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes foranstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 234 og 235).

Exanthematisk Typhus viste sig med 3 Tilfælde i samme Familie paa et isoleret liggende Sted paa Vandøen i Karlsø Distrikt; 1 Person døde, inden han kom under Behandling; Smittekilde ukjendt.

Af **Typhoidfeber** opføres kun 28 Tilfælde, det mindste kjendte Antal siden 1853. De fleste Tilfælde nævnes fra Tromsø By, ellers kun ganske faa og spredte i enkelte Distrikter. Fra Lyngen berettes, at i Lyngdalen behandles 3 Børn, idet Sygdommen der opstod i en enkelt Grænd (2 Huse), hvor Folkene, paa Grund af at den Bæk, hvorfra Drikkevand almindelig tages, frøs til, tog Vand fra en Brønd («Dam»), som ikke var bleven benyttet, siden der i Begyndelsen af 1884 havde hersket Typhoidfeber i Lyngdalen. Da Brugen af Drikkevand derfra blev forbudt, og de Syge isoleredes, standsede Sygdommen. (J. Parelius).

Cerebrospinalmeningit forekom med 4 Tilfælde, deraf 2 i Tromsø By.

Skarlagensfeber viste sig kun omtrent $\frac{1}{3}$ Antal Angrebne mod Aaret forud; de fleste Tilfælde, ligesom da, i Balsfjordens Distrikt og Tromsø By, men

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne :															
3		4		5		6		7		8		9		10	
Tranø.		Lenvik.		Maalselven.		Balsfjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlso.		Skjærvø.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
8	-	5	-	1	-	1	-	164	-	8	-	1	-	4	-
19	-	17	-	1	-	1	-	6	-	1	-	13	-	7	-
2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-
9	-	18	-	3	-	1	-	83	-	-	-	-	-	7	-
3	-	2	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	14	1
-	-	5	2	2	2	1	1	2	1	-	-	1	1	-	-
-	-	2	2	-	-	-	-	4	2	1	1	-	-	1	1
3	1	13	8	9	3	5	1	45	18	8	3	4	3	33	7
5	4	8	3	1	1	1	-	11	7	3	1	-	-	7	6
3	1	4	2	4	1	-	-	24	3	3	-	2	-	7	-
29	-	129	-	38	-	19	-	190	-	7	1	10	-	144	2
6	-	14	-	-	-	1	-	45	-	11	-	4	-	23	-
37	-	68	-	27	-	31	-	400	-	46	-	30	-	95	-
5	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

aftagende. I Distrikterne Tranø, Maalselven, Lyngen, Karlso og Skjærvø kan Sygdommen ikke sees at være forekommen, ligesom den i de øvrige ikke synes at have havt nogen større Udbredning.

Mæslinger. Den i 1887 begyndte Epidemi fortsattes ind i 1888 i Ibestads, Tranø og Balsfjordens Distrikter samt i Tromsø By. I Lenvik ophørte Sygdommen ved Udgangen 1887, i Maalselven forekom kun nogle faa Tilfælde i de første Maaneder af 1888, senere ikke; i Tromsø By standsede den ligeledes i Marts. Fra Lyngen omtales ikke Sygdommen og i Karlso, hvorhen den bragtes fra Tromsø, samt i Skjærvø viste sig kun ganske faa Tilfælde; kun fra Ibestad omtales, at Sygdommen paa enkelte Steder optraadte temmelig voldsomt, ellers synes Forløbet at have være godartet.

Rosen omtales som mere end almindelig hyppig i Tromsø By; de fleste Tilfælde forekom i Vinterhalvaaret. (Joh. Holmboe).

Kighoste nævnes som epidemisk udbredt i Aarets sidste Maaneder i Maalselven, men med mildt Forløb (Th. Gløersen).

Diphtherit syntes ikke nogetsteds at være blusset op som Epidemi igjen, om end Antallet af Angrebne var det dobbelte mod Aaret forud. Sygdommen indskrænkede sig mest til enkelte Huse. Fra Lyngen omtales, at der i November optraadte en mindre Epidemi paa Markedspladsen Skibotn, omtrent 14 Dage før Markedet skulde begynde; men ved Desinfektion af det angrebne Hus og Isolation

af 2 mere afsidesliggende Huse, lykkedes det at hindre Sygdommens videre Udbredning til flere end 2 Personer, der trods opslaaet Forbud havde været inde paa et af de angrebne Steder. Disse to bleve snart helbredede, og deres Hjem desinficerede. (J. Parelus).

Lungebetændelse. Fra Maalselven omtales en mindre Husepidemi hos 2 Familier, der boede paa Nedremo, en Grænd i en af Distriktets Udkanter, i et knapt Bøsseskuds Afstand fra hinanden. Den ene Familie talte 10 Individer, hvoraf 3 fik Lungebetændelse og døde (desuden fik et Barn Pyæmi og døde), den 2den talte 6, hvoraf 3 fik Sygdommen, og 2 døde. Endvidere angrebes en Person, som boede i Nærheden, og som hjalp til. Den ene Familieforsørger hed Jonas Jonassen og boede med Hustru og Børn i en liden Gamme med Jordgulv. Hans ældste Søn, 23 Aar gammel, fik Lungebetændelse den 24de August og døde 5te September. Hans Hustru, 46 Aar gammel, blev syg den 2den September og døde den 10de samme Maaned. Jonas Jonassen selv, 46 Aar gammel, indsygnede den 13de September og døde den 20de September. Der blev da foretaget Desinfektion af Gammen, Børnene og deres Klæder, saavidt gjørligt. De to ældste Børn skulde sørge for sig selv, de andre anbringes hos gode Folk. Indtil dette kunde ske, skulde de være hos Naboen Peter Olsen, der boede ganske nær, og som var den eneste, hos hvem de indtil videre kunde anbringes. Denne Mand boede med sin Hustru og 4 Børn i et lidet daarligt Hus, delt ved en aaben Gang i 2 smaa Rum med fælles Tag. Den 25de September fik Peter Olsens Kone, 50 Aar gammel, Lungebetændelse og døde den 2den Oktober; hun havde været med at vaske de Dødes Lig og var ved denne Leilighed bleven vaad og kold. Hun var forresten en af Stræv udslidt Kvinde, der tillige i mange Aar havde lidt af Rheumatisme. Den 15de Oktober blev Peter Olsens Broder, Ingebret Olsen, 60 Aar gammel, syg af Lungebetændelse, men kom sig efter lang Rekonvalescens. Han havde hjulpet til hos Broderen. — I denne Tid gik der i Nedremogrænden, som saa mange andre Steder i Distriktet, en akut Mave- og Tarmkatarrh, og den fik de da ogsaa hos Peter Olsen; Sygdommen pleiede at vare fra et Par til 8 Dage og var da over uden Lægehjelp; en af Peters Børn, en 14 Aar gammel Pige, fik efter denne Omgangssyge Peritonit og 14de November Lungebetændelse, hvoraf hun døde. Nogle Dage før hendes Død blev en af de forældreløse Børn, en 13 aarig Pige, syg, som det syntes af Gigtfeber, men snart optraadte ved Siden af Rødhed af Leddene ogsaa betydelige phlegmonøse Infiltrationer bl. a. paa Læg og Forarm. Hun blev sendt paa Sygehus, hvor hun døde i Marts 1889. Peter Olsen fik i Februar 1889 Lungebetændelse, men kom sig efter en langvarig Rekonvalescens. Forholdene vare i hygienisk Henseende mislige; mange Mennesker boede i smaa, trange, usunde Rum. Individierne selv vare for største Delen slet ernærede, anæmiske, daarligt klædte, skidne og tildels udslidte; Veiret var koldt og fugtigt. (Th. Gløersen).

Akut Diarrhoe optraadte i Slutningen af Aaret paa de forskjelligste Steder i Ibestad, tildels med blodige Udtømmelser og temmelig ondartet. I Maalselven var Sygdommen, som ovenfor berørt, meget almindelig i Aarets sidste Halvdel; særdeles Mange angrebes samtidig eller den ene efter den anden, og Sygdommen udbredte sig ofte fra Hus til Hus, eller om en Person med Diarrhoe kom til et Sted, fik Folket den der. Desinfektion af Priveter og Udtømmelser søgtes iværksat (Th. Gløersen). Fra Tromsø omtales Diarrhoe ogsaa som hyppig i Aarets sidste Halvdel uden dog at faa nogen større Udbredelse. Fra Vaaren og hele Aaret igiennem var Epidemien spredt over hele Karlsø Distrikt og angreb baade Voxne og Børn, tildels med blodige Udtømmelser.

Dødsfald af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenes	53	5	16	37
Ibestad	44	4	20	24
Tranø	29	1	13	16
Lenvik	26	8	3	23
Maalselven	24	3	8	16
Balsfjorden	13	1	6	7
Tromsø	113	18	46	67
Tromsø By	103	18	43	60
Bygder	10	-	3	7
Lyngen	14	3	4	10
Karlsø	15	3	4	11
Skjærvø	28	7	5	23
Tromsø Amt	359	53	125	234
Deraf i By	103	18	43	60
— - Bygder	256	35	82	174

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1	2	4	5	6	7	8	9	10	
			Tronde- næs.	Ibestad.	Lenvik.	Maals- elven.	Bals- fjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsø.	Skjærvø.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf. Dsf	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	11	1	-	-	2	1	1	2	6	-	-	-
— , hereditær	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	105	-	17	2	4	-	-	2	60	9	7	4

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabel Side 236 og 237.

Fnat omtales at have faaet stor Udbredning i Ibestad og af Tranø Distrikt i Sørreissens Herred.

Døde af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 22,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Tromsø By var Forholdet henholdsvis 17,4 pCt. og 30,0 pCt. og for Bygderne 13,7 pCt. og 20,1 pCt.

For **Brøk** (Hernia) opføres 115 Tilfælde og 3 Dødsfald; Kjøen og Alder opgives for 114 saaledes: 29 Gutter, 8 Piger, 60 voxne Mænd, 17 voxne Kvinder. Sædet er

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- Fødte.	Omkomne		
		ialt.	0--1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Trondenes	419	139	24	-	5	16	13	1	-
Ibestad	271	107	20	3	-	8	2	-	-
Tranø	159	47	9	-	-	3	-	-	-
Lenvik	230	68	10	1	2	5	6	1	-
Maalselven	142	53	5	1	1	11	4	-	-
Balsfjorden	148	65	18	-	2	3	2	-	-
Tromsø	346	204	43	4	3	15	7	1	-
Tromsø By	196	130	33	4	-	7	-	-	-
Bygder	150	74	10	-	3	8	7	1	-
Lyngen	173	66	18	1	-	4	5	-	-
Karlsø	79	31	8	1	-	-	2	-	1
Skjærvø	182	107	29	3	-	8	8	-	-
Tromsø Amt	2149	887	184	14	13	73	49	3	1
Deraf i By	196	130	33	4	-	7	-	-	-
— Bygder	1953	757	151	10	13	66	49	3	1

Obstetriciske Operationer i Tromsø Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn	Moder		Børn	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	dødf.	
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	16	-	10	²)6	-	-	-	1	²)1	1	-
Bækkensneverhed	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Retentio urinæ	-	¹)1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	³)1	3	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	19	1	11	9	2	1	3	1	1	1	7
	20		20		3			2			

¹) Som Dødsårsag opgivet Dystokia. ²) En 2den Tvilling, 1ste forløst levende ved Extraktion paa Bækkenenden (se under Udtrækning ved Bækkenendeleie). ³) Dødsårsag maaske Ruptura uteri (opført under Dystokia).

opgivet for 112, som: Hernia inguinalis 93, Hernia umbilicalis 16, Hernia cruralis 3.

For **Benbrud** (Fractura) opgives behandlede 57 Tilfælde og kjendes 5 Dødsfald; Kjøen og Alder opgives for 54: 6 Gutter, 4 Piger, 26 voxne Mænd, 19 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 51 som:

Fractura cranii..... 2	Fractura humeri 4	Fractura cruris 3
— vertebrarum. 1	— radii 7	— tibiæ 1
— costarum . . . 11	— digiti..... 1	— fibulæ 4
— claviculæ... 4	— colli femoris 6	— malleoli 3
— scapulæ 1	— femoris 3	

Af **Luxationer** opgives 16, deraf 12 hos 2 Gutter, 5 Piger, 2 voxne Mænd, 3 voxne Kvinder. Sædet var følgende:

Luxatio humeri.....10	Luxatio radii 5	Luxatio pollicis..... 1
— cubiti 1	— digiti..... 1	— femoris..... 2

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 32, deraf i Trondenæs 3, i Ibestad 7, i Tranø 3, i Lenvik 4, i Maalselven 2, i Tromsø 10, i Lyngen 3. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 240.

Om **Jordemoderhjælpen** meddeles fra Ibestad, Tranø, Lenvik, Balsfjord og Skjærvø Distrikter følgende Opgaver:

Lægedistrikter.	Antal Jordemødre.	Have assisteret ved Antal Fødsler.	Trillingfødsel.	Isfødsel.	Ansigtfødsel.	Sæde- og Fødsel.	Tvenleie.	Abort.	Uopgivet.
Ibestad	2	83	-	75	4	1	1	2	-
Tranø	1	31	-	-	-	-	-	-	31
Lenvik.....	5	77	-	72	-	4	-	1	-
Balsfjorden ..	2	28	1	27	-	-	-	-	-
Skjærvø.....	2	37	-	37	-	-	-	-	-

Kvaksalverforhold. Den i den trykte Medicinalberetning for 1886 af Cand. med. Ivar Lund fra Trondenæs omtalte Kvaksalver, en Kvæn fra Porsangerfjord i Finmarken, besøgte ogsaa Sommeren 1888 Sørreisen i Tranø Distrikt; til ham reiste Folk med alle mulige helbredelige eller uhelbredelige Onder (S. Lange).

Fødte og Døde. (Se Tabel Side 240).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1262 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 41,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 8, deraf Barselfeber for 6, Dystokia for 2.

De hyppigste **Dødsårsager** sees af Tabel paa næste Side.

De hyppigste Dødsaaarsager.

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land-distrikterne.
Lungetuberkulose	53	18	35
Lungebetændelse	37	10	17
Kræft og Sarkom	28	6	22
Mæslinger	16	10	6
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	16	2	14
Hjertefeil	14	2	12
Akut Bronchit	13	5	8
Skarlagensfeber	12	8	4
Alderdomssvaghed	12	3	9

Veirliget. Vinteren var usædvanlig kold og streng, Vaaren kom sent, Sommeren var kold og regnfuld, Høsten for det meste regnfuld, Sneen kom tidligt; Høstens Udbytte forringedes meget ved det raa, fugtige Veir.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Balsfjorden siges de hygieniske Forhold at vise nogen Fremgang, idet de nyopførte Huse blive lysere og mere rummelige; bestemte Sundhedsforskrifter har det dog endnu ikke været muligt at faa vedtagne. Kogeovn, uden Trækpibe til at bortlede Dampen, findes paa de fleste Steder i Beboelsesrummet. Husene hos de mindre Gaardbrugere og Husmænd ere smaa, kun bestaaende af en Stue med Loft over, hvor Børn og Tjenere ligge, og som opvarmes af Ovnsrøret fra Stuen; omkring dette er altid nogen Aabning, saa den kvalme Luft nedenfra stiger op. Udenfor Stuen er der paa de fleste Steder et Bindingsverks-Aflukke med Grue, men der er det om Vinteren for koldt til almindelig Kogning. De større Gaardbrugere have 2 Stuer med Kjøkken og Gang i Midten samt tilsvarende Loft over, men ogsaa her haves almindelig Kogeovn i Stuen for at spare paa Brændselet. Fjøsene bygges nu store og luftige, og Melken behandles paa mange Steder mere rationelt efter Koldt-vandsmetoden, men der findes ingen tilsvarende Interesse for Jordens Dyrkning. Besætningerne ere altfor store til den lange Vinter, saa der altid bliver Sultefodring. Der holdes altfor mange Heste, da hver liden Plads skal have Hest. Befolkningen er i det Hele taget meget uøkonomisk; af 6—7 Melkekjør faaes ofte Intet til Salg, da Nordlændingen vil leve godt med Smør og Fløde, og Kreaturerne paa Grund af det daarlige Stel kaste lidet af sig. Naar da, som nu, Fiskerierne i flere Aar slaa Feil, bliver der Intet igjen til at betale Skatter med. Forbruget af Kaffe og Sukker er meget stort; 4—6 Gange Kaffe om Dagen er en fast Regel. (A. Selmer). I Skjærvø betegnes Befolkningen som gennemgaaende ædruelig; dens Vilkaar ere haarde paa Grund af det stadige Slid paa Søen, da omtrent Alt til Livets Ophold skal skaffes af den. Husene, som for det meste ere smaa og trange i Forhold til Antallet af Beboerne, blive end mere usunde, naar Lineagning og Tørring af vaadt Sjøhyre skal foregaa inde i Husets eneste Stue, hvilket ikke kan undgaaes her, hvor Brændselet er vanskeligt at skaffe. Levemaaden er mindre god; Fisken nydes ofte mere eller mindre sur. Kjød er en stor Sjeldenhed for Almuen, og da de fleste maa købe Poteterne, bliver der kun spist lidet af dem. I Nordreisen er dog Forholdene i disse Henseender betydelig bedre. (Ivar Lund).

Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Tromsø Amt	11	598	27	1592	22
Trondenæs	1	87	¹⁾ 3	139	1
Ibestad	1	49	²⁾ 1	^{*)} 15	-
Tranø	1	29	³⁾ 3	110	-
Lenvik	1	21	-	321	4
Maalselven	1	103	⁴⁾ ingen	133	1
Balsfjorden	1	20	-	260	1
Tromsø	2	196	⁵⁾ 15	332	8
Lyngen	1	36	-	17	1
Karlsø	1	25	⁶⁾ 4	104	2
Skjærvø	1	32	⁷⁾ 1	161	4

¹⁾ Trondenæs 1, Kvædfjord 1, Bjarkø 1. ²⁾ Ibestad 1. ³⁾ Tranø 1, Dyrø 1, Sørreisen 1.
⁴⁾ Paa Grund af at Lægen ved Sygebesøg var forhindret i Fremmøde paa den Tid, Herreds-
styrelserne have været samlede. ⁵⁾ 14 i Tromsø, 1 i Tromsøundet. ⁶⁾ Karlsø 2, Helgø 2.
⁷⁾ Skjærvø. ^{*)} Vaccinatinen hindret ved Mæslingepidemi.

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Tromsø By findes sammesteds et Epidemilazaret. Desuden findes Sygehuse paa Karlsø og Skjærvø. I Ibestad underholdes fremdeles af Fattigvæsenet en Stue i Nærheden af Lægens Bolig, hvor Syge kunne indlægges til Forpleining.

Af Badeindretninger findes i Maalselven kun et Par. I Tromsø By findes en Damp- og Karbadindretning ved Amtssygehuset.

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet ¹⁾		371.54	24 075	10	18	29
1. Alten		95.0	5 254	1	3	4
	Alten	23.5	2 389	1	} uopgivet	
	Talvik	12.5	2 146	-		
	Koutokeino	59.0	719	-		

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelig Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
2. Løppen.....		9,2	1 425	1	¹⁾ 1	3
	Løppen og Øksfjord ..	5,9	862	-	-	1
	Hasvik	3,3	563	1	1	2
3. Hammerfest		26,6	3 622	2	2	1
	Hammerfest, Kjøbst.	-	2 101	2	2	-
	Hammerfest	26,6 {	875	-	-	1
	Kvalsund		646	-	-	-
4. Maasø		15,08	1 322	1	2	5
	Maasø	15,08 {	902	1	1	3
	Kjelvik		420	-	1	2
5. Kistrand		128,9	2 569	1	3	4
	Kistrand.....	34,7	1 357	1	1	2
	Karasjok	59,1	540	-	1	1
	Lebesby.....	35,1	672	-	1	1
6. Tanen		30,6	2 393	1	1	4
	Tanen	17,2	2 064	1	1	3
	Polmaks Sogn af Næsse- by Herred	13,4	329	-	-	1
7. Vardø		17,7	2 063	²⁾ 1	2	3
	Vardø, Kjøbstad	-	1 322	1	2	-
	Vardø	17,7	741	-	-	3
8. Vadsø		20,1	3 798	1	3	2
	Vadsø, Kjøbstad ¹⁾ ...	-	1 764	1	2	1
	Vadsø	8,1	1 072	-	-	-
	Næsseby, undtagen Pol- maks Sogn	12,0	962	1	1	1
9. Sydvaranger		39,1	1 629	1	1	3

¹⁾ 1ste Post ledig. ²⁾ Foruden Distriktslægen praktiserer ved Fiskeværret Kiberg en russisk Læge, der yder sine Landsmænd Lægehjælp i Fisketiden. ³⁾ Kjøbstaden Vadsø, der ikke udgjør særskilt Kommune, hører til Vadsø Herred.

Sundhedstilstanden anføres fra de fleste Distrikter at have været god eller nogenlunde god; kun fra Maasø Distrikt (Typhoidfeber og Mæslinger) og Hammerfest By (Mæslinger og katarrhalske Sygdomme) betegnes den som mindre god. Skarlagensfeber viste en betydelig Tilbagegang, medens Mæslinger og Kighoste vare hyppigere end i det foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 574 eller 18,5 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (31 000). Dødeligheden Aaret forud var 21,4 pro mille.

Typhoidfeber viste et noget øget Antal Angrebne mod Aaret forud, særlig i Maasø og Kistrands Distrikter. De 6 i Hammerfest i April, Juni og Juli forekommende Tilfælde vare blandt Fiskere, der havde erhvervet Sygdommen i Fiskeværerne, navnlig i Maasø Sogn, og bleve sendte derfra til Sygehuset i Hammerfest. I Maasø forekom i April paa Ingø 11 Tilfælde, fornemlig blandt fastboende Lapper. Smitten antages muligens at skrive sig fra urent Drikkevand. (C. Albretsen). I Kistrand forekom Sygdommen paa to forskellige Steder nemlig i Ifjorden i Lebesby og i Oldefjorden i Kistrand. Paa førstnævnte Sted angrebes næsten hvert Hus i 1 Mils Omkreds. Lapperne, siges det, kunne vanskelig fatte, at der er nogen Fare forbunden med at gaa ind i, ja endog at ligge i en Gamme, hvor der er flere Syge, og Desinfektion efter Sygdommen er, særlig om Vinteren, ligesaa vanskelig at faa gennemført. Er det ikke hos en mere velstaaende Mand, bebo nemlig Mennesker og Kreaturer samme Rum; Leiet er henne i en Krog paa Jordgulvet, hvor man ligger indpakket i smudsige, sammenrodede Gang- og Sengklæder, udaf hvilke da Lægen ved sin Undersøgelse maa, staaende paa Knæ og med daarligt Lys fra et Hul i Taget, se at faa den Syge frem. I Kistrand vare Forholdene noget bedre, og Sygdommen udbredte sig her heller ikke til mere end 2 Huse. (J. Nordang).

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** forekom et dødeligt endende Tilfælde i Alten.

Skarlagensfeber opføres med kun 33 Angrebne mod 240 Aaret forud, altsaa en fortsat Nedgang og tildels Ophør af Epidemien fra 1886. Fra Hammerfest By omtales, at der i Marts angrebes 2 Børn samtidig i samme Hus, hvor flere Børn i en anden Familie Aaret forud havde lidt af Skarlagensfeber. Den greb ikke videre om sig, idet de Syge indlagdes i Sygehuset, og Hjemmet grundigt desinficeredes. (Y. Aagaard). I Tanen optraadte Sygdommen i et Hus, beboet af Kvæner, hvor samtlige Børn angrebes. Smitten syntes her at være indbragt ved nogle gamle Klæder, som Faderen havde erholdt ved Tiggeri omkring i Finmarksbyerne. (J. W. Keyser). I den sidste Del af Aaret viste Skarlagensfeber sig i Vardø By med en Del Tilfælde, men disse forløb som Regel meget let til Forskjel fra de i 1887, men især i 1886.

Af **Røde Hunde** nævnes en mindre Epidemi om Høsten blandt Befolkningen omkring Svandvandet i Sydvaranger.

Mæslinger viste sig i Juli i Hammerfest By, udbredte sig hurtigt epidemisk, men med mild Charakter og ophørte i Oktober. I Oktober angrebes samtlige Børn paa Hjelmso i Maasø Distrikt af Sygdommen, der var indført fra Hammerfest. I Vadsø By og Landsogn optraadte de temmelig almindeligt i Aarets sidste Kvartal.

Kighoste. Den siden Aaret forud i Hammerfest herskende Epidemi ophørte her i 1888. Fra Vardø anføres, at Sygdommen optraadte noksaa voldsomt midt paa Sommeren. Den skal ligeledes have været stærkt udbredt i Næsseby, Vadsø Distrikt, hvorfra dog Ingen kom under Behandling. I Sydvaranger optraadte den særlig i Jarfjorden og Langfjorddalen, hvor ikke alene Børn, men ogsaa Voxne, selv gamle Folk, angrebes. Kun faa søgte Lægehjelp, uagtet Sygdommen ikke var godartet, og Flere døde af den.

Af **Diphtherit** forekom i Alten enkelte spredte Tilfælde; forresten sees der kun at have været nogle faa Angrebne i Hammerfest og Vadsø.

Akut Katarrh i Luftveiene og Lungebetændelse forekom noget hyppigere end Aaret forud.

Akut Diarrhoe og Cholera nostras optraadte derimod med omtrent vanlig Hyppighed og Udbredning.

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	60	8	49	2	12	8	18	-	1	4	-	3	1	-	-	60	8
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
Barselfeber	5	3	4	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5	3
Vandkopper	28	-	28	-	2	1	6	4	1	1	4	1	5	1	2	28	-
Skarlagensfeber	33	1	33	1	-	2	-	-	-	1	-	3	12	14	-	33	1
Røde Hunde	11	-	11	-	2	3	-	4	-	-	-	1	-	1	-	11	-
Mæslinger	196	-	191	9	2	-	7	3	5	5	34	28	46	27	25	196	-
Rosen	22	1	22	-	3	1	1	4	1	4	1	2	2	2	1	22	1
Kighoste	120	4	119	7	6	4	14	7	14	8	15	24	9	8	3	120	4
Diphtherit	12	2	11	-	3	2	-	-	-	-	2	2	1	-	1	12	2
Strubehoste	3	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-
Kusma	4	-	4	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	4	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	785	6	781	50	48	68	163	109	57	44	25	42	54	69	52	785	6
Katarrhalsk og follikulær Angina	245	-	244	15	26	27	22	23	18	15	12	18	23	30	15	245	-
Lungebetændelse	91	14	90	8	4	8	16	16	7	7	4	4	3	11	2	91	14
Brystbetændelse	49	4	48	1	2	8	6	-	4	1	5	8	5	5	3	49	4
Gigtfeber	38	-	38	-	3	7	4	4	3	4	2	3	3	3	2	38	-
Diarrhoe (akut)	264	16	264	17	8	16	22	30	25	28	29	16	30	26	17	264	7
Cholera nostras																	
Blodgang	8	1	8	-	1	1	1	1	-	-	2	2	-	-	-	8	1
Skjørbug	12	1	12	-	1	-	4	4	-	1	-	1	1	-	-	12	1
Tilsammen	1987	53	1961	111	125	157	284	210	136	125	137	160	196	197	123	1987	53

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber.....	4	-	3	-	9	1	11	2	25	5	5	-	2	-	-	-	1	-
Cerebrospinalmeningit....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Vandkopper.....	-	-	-	-	1	-	4	-	10	-	-	-	5	-	8	-	-	-
Skarlagensfeber.....	1	-	-	-	2	-	-	-	5	-	4	-	17	1	4	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	5	-
Mæslinger	-	-	11	-	72	-	39	-	-	-	-	-	1	-	73	-	-	-
Rosen	-	-	-	-	12	1	1	-	-	-	-	-	5	-	3	-	1	-
Kighoste	-	-	-	-	16	-	-	-	5	-	-	-	74	4	10	-	15	-
Diphtherit.....	5	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Strubehoste	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	45	1	47	1	226	1	26	-	26	-	35	-	158	3	217	-	5	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	14	-	14	-	80	-	13	-	10	-	22	-	33	-	58	-	1	-
Lungebetændelse	16	2	4	-	27	4	5	1	9	4	4	-	9	2	17	1	-	-
Brystbetændelse	3	-	6	-	26	2	1	1	2	-	-	-	5	1	5	-	1	-
Gigtfeber.....	10	-	-	-	9	-	-	-	2	-	1	-	14	-	2	-	-	-
Diarrhoe (akut).....	30	-	11	-	59	3	9	-	7	1	27	1	53	2	64	-	4	-
Cholera nostras.....																		
Blodgang	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	7	1	4	-	-	-
Tilsammen	129	6	99	1	547	14	111	5	101	10	98	1	395	15	474	1	33	-

Liste over forskellige, væ-

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.				
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2	
			Alten.		Loppen.						
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					
Chronisk Rheumatisme..	274	-	-	-	204	69	10	10	-	14	-
Fnat	23	-	9	7	5	2	3	-	-	-	-
Skurv	4	-	3	-	1	-	3	-	-	-	-
Kjertelsyge.....	84	-	27	33	5	19	9	6	-	2	-
Rachit	26	-	14	12	-	-	5	4	-	-	-
Simpel Meningit.....	9	7	2	-	4	3	5	-	-	1	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose .	29	19	7	4	5	3	6	5	3	-	-
Lungetuberkulose .. .	72	31	3	1	27	35	10	5	2	3	1
Kræft	15	8	-	-	7	5	7	1	-	3	2
Morbus Brightii.....	214	3	-	1	8	4	6	3	-	-	-
Blegsot og Anæmi.....	36	-	5	25	18	188	10	97	-	5	-
Menstruationsuordener og Livmodersygdomme...	58	-	-	-	-	58	10	6	-	4	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	524	1	22	33	317	140	10	16	-	41	-
Ormesygdomme	15	-	7	4	4	-	3	3	-	-	-
Drankersygdomme.....	4	-	-	-	4	-	3	2	-	1	-

Skjørbug viste sig oftere i Vardø, vistnok som Følge af større Fattigdom paa Grund af de i flere Aar mislykkede Fiskerier.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

	Tilsammen be- handlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
			Alten.	Loppen.	Hammer- fest.	Maasø.	Kistrand.	Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Syd- varanger.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar.....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	19	-	-	-	11	1	1	-	2	4	-
— , hereditær ...	2	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Gonorrhoe	67	-	9	3	18	2	2	8	14	7	4

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
3		4		5		6		7		8		9	
Hammerfest.		Maase.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
21	-	15	-	16	-	128	-	19	-	49	-	2	-
-	-	-	-	-	-	18	-	1	-	-	-	4	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
10	-	4	-	-	-	32	-	16	-	10	-	4	-
8	-	-	-	-	-	6	-	-	-	4	-	4	-
1	1	1	-	-	-	1	1	4	3	-	-	1	1
9	8	-	-	1	-	-	-	3	3	6	4	5	1
23	11	2	2	3	2	3	1	7	5	19	2	7	5
7	3	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1
4	2	2	-	-	-	2	1	-	-	2	-	1	-
54	-	15	-	8	-	15	-	13	-	19	-	10	-
13	-	2	-	2	-	18	-	5	-	7	-	1	-
182	-	31	-	30	-	84	-	54	-	80	1	6	-
4	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Fnat opgives fra Tanen at forekomme hyppig blandt Sølapper og Kvæner. I Vardø Distrikt træffes Sygdommen ikke ofte.

Skurv paatræffes heller ikke ofte i Vardø Distrikt, derimod ikke sjelden i Næsseby i Vadsø Distrikt saavel blandt Nordmænd som Lapper. (Caspersen)

Kjertelsyge synes i Vardø Distrikt at være i Tiltagende; det samme anføres fra Tanen, især blandt de Indflyttedes Børn.

Døde af Lungetuberkulose. (Se Tabel Side 250). Dødsfald af Lunge-tuberkulose udgjorde for det hele Amt 15,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 21,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 15,2 pCt. og 20,5 pCt. og i Bygderne 15,8 pCt. og 21,7 pCt. Fra Kistrand bemærkes, at et meget akut Forløb af Tæring synes at være eiendommeligt blandt Lapperne, rimeligvis hængende sammen med Opholdet i de usle, kvalme Boliger i den lange, kolde Vinter. Af de Tilfælde, som under en Tid af henved 7 Aar ere komne under Behandling, har intet varet over 1 Aar.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	16	2	6	10
Loppen	7	1	1	6
Hammerfest	55	11	14	41
Hammerfest By	55	11	14	41
Bygder	-	-	-	-
Maasø	11	2	5	6
Kistrand	13	2	10	3
Tanen	21	1	1	20
Vardø	47	5	15	32
Vardø By	37	4	13	24
Bygder	10	1	2	8
Vadsø	19	2	1	18
Vadsø By	13	1	-	13
Bygder	6	1	1	5
Sydvaranger	11	5	-	11
Finmarkens Amt	200	31	53	147
Deraf i Byer	105	16	27	78
— Bygder	95	15	26	69

(J. Nordang). I Tanen siges Lungetuberkulosen endnu ikke at have vundet nogen Udbredelse.

En Epidemi af **Furunkulose** omtales fra Tanen. Den begyndte udpaar Sommeren og vedvarede Høsten og Vinteren. Den havde adskillig ondartet Charakter med Tilbøielighed til Lymfangiter og Lymfadeniter.

Et Tilfælde af **Morfinforgiftning** med dødelig Udgang indtraf i Hammerfest hos en ca. 30 Aar gammel af chronisk Laryngit lidende Pige, der satte til-livs 2 à 3 Spiseskeer af det morfin- og blaasyre-holdige Præparat Syrupus Jacobi mitior, der var forordnet i Dose af 1 These Morgen og Aften. Tilfældet an-meldtes strax for Øvrigheden. (Y. Aagaard).

Af **Brok** (Hernia) opgives 16 Tilfælde hos 4 Gutter, 9 voxne Mænd og 3 voxne Kvinder. Af disse vare Hernia ingvinalis 13, Hernia cruralis 3.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 17 Tilfælde, hos 13 voxne Mænd, og 4 voxne Kvinder. Sædet opgives for 16 saaledes:

Fractura claviculae	1	Fractura radii	2	Fractura fibulae	1
— costarum	5	— cruris	2		
— antibrachii	4	— tibiae	1		

Af **Luxationer** opgives 7 Tilfælde hos 1 Gut, 4 voxne Mænd, 2 voxne Kvinder. Sædet er opgivet for 6 saaledes: Luxatio humeri 5, Luxatio anti-brachii 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer i Finmarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.	
	Mødre		Børn		Moder	Barn
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	5	¹⁾ 1	3	²⁾ 3	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1
Tilsammen	6	1	4	3	1	1
	7		7			

¹⁾ 1 Kvinde døde 5 Døgn efter Forløsningen af ukjendt Dødsårsag (Dystokia).

²⁾ Tvillingfødsel, 1ste Tvilling født før Lægens Ankomst, 2den angives som afdød i lang Tid.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Levende Fødte.	Døde				Død-fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.		ved ulykke-lige Hæn-delser.	ved Drab.
Alten	155	103	19	-	1	8	7	-
Loppen	52	28	6	-	1	2	5	-
Hammerfest	135	90	17	2	2	5	7	-
Hammerfest By	84	52	8	2	1	2	2	-
Bygder	51	38	9	-	1	3	5	-
Maasø	74	39	12	-	-	1	1	-
Kistrand	115	56	8	-	-	-	2	-
Tanen	116	42	15	-	-	-	4	-
Vardø	135	76	24	1	2	4	-	1
Vardø By	89	52	17	-	1	3	-	-
Bygder	46	24	7	1	1	1	-	1
Vadsø	197	108	25	2	3	9	5	-
Vadsø By	101	58	14	2	1	2	2	-
Bygder	96	50	11	-	2	7	3	-
Sydvaranger	71	32	7	-	1	4	2	-
Finmarkens Amt	1050	574	133	5	10	33	33	1
Deraf i Byer	274	162	39	4	3	7	4	-
— Bygder	776	412	94	1	7	26	29	1

Af **obstetriciske Operationer** er udførte af Læger 8, hvoraf i Alten 1, Loppen 1, Hammerfest 4, Kistrand 1, Vardø 1.

Jordemoderhjelpen. Fra følgende Distrikter foreligge Opgaver over Antallet af Fødsler, hvorved Jordemødre have assisteret: Hammerfest, 2 Jordemødre, 90 Fødsler, deraf 2 Tvillingfødsler (87 Isseleier, 1 Ansigtsleie, 3 Sæde- og Fodleier, 1 Tverleie). Maasø, 2 Jordemødre, 28 Fødsler (alle Isseleier). Vardø 2 Jordemødre, 64 Fødsler, hvoraf 1 Tvillingfødsel (60 Isseleier, 3 Tverleier, 1 Ansigtsleie). Vadsø, 3 Jordemødre, 82 Fødsler. Sydvaranger, 1 Jordemoder, 7 Fødsler (alle Isseleier).

Antallet af **Fødte** og **Døde** se Tabel Side 251.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 476 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 54,7.

Dødsfald paa Barselseng. Af Præsterne opgives døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsårsagen for 4, deraf Barselfeber for 3, Dystokia for 1.

De **hyppigste Dødsårsager** vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	31	16	15
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	19	13	6
Lungebetændelse	14	6	8
Medfødt Svaghed	13	7	6
Alderdomssvaghed	11	3	8
Kræft	8	3	5
Typhoidfeber	8	1	7

Veirliget. Vinteren betegnes som kold og langvarig, Vaaren kom sent, Sommeren var kold og regnfuld; eksempelvis nævnes fra Tanen, at Nat til 1ste Juli lagde sig et Par Tommer Sne nede i selve Tanadalen. Sneen kom tidligt om Høsten. Fra Maasø anføres, at Loddefisket ikke blev rigeligt, men da Priserne vare gode, blev Udbyttet godt for de Driftige. Sommerfisket slog godt til, og Russemelet var billigt. Hø høsten var under et Middelsaars og Kvaliteten som oftest daarlig. Fra Tanen omtales det samme Forhold for Hø høstens Vedkommende; Multebær høsten mislykkedes ganske. Laxefisket slog godt til, og dette er af næsten ligesaa stor Betydning for Elvealmuen som et mindre Loddefiske. I Sydvaranger gik Isen i de indre Fjorde ikke op før i Begyndelsen af Juni. Vaarfisket slog Feil, og Almuen vilde vistnok være kommen i stor Nød, om ikke et godt Sommerfiske havde i væsentlig Grad rettet paa Tilstanden. (A. Wessel).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Hammerfest bemærker Distriktslægen, at Befolkningen med Hensyn til Adgangen til gode og sunde Næringsmidler maa siges at være forholdsvis heldigt stillet, idet der næsten til enhver Tid — Vinter som Sommer — kan faaes fersk Fisk til Husbehov. Billigt Vintermel erholder Almuen ved Tuskhandel med Russerne fra det hvide Hav,

som talrige indfinde sig om Sommeren, for at tiltuske sig Saltfisk mod Mel. Med Melk er Almuen som Regel ganske godt forsynet, og det ikke alene Landdistriktet, men selv i Byen kan som Regel selv de fattigste Familier holde en eller to Gjeder. Renligheden staar navnlig i Landdistriktet, hvis væsentligste Befolkning bestaar af Lapper, i det Hele paa et lavt Standpunkt, men dog kan der, selv blandt de sidstuævnte, spores nogen Fremgang i den Retning; for mindre end 20 Aar siden var det meget almindeligt blandt Lapperne, at Folk og Fæ boede sammen i de saakaldte Fællesgammer, af hvilke der nu kun findes faa tilbage i de fjærreste Udkanter af Distriktet. Som Regel har nu hver Mand sit særskilte Fjøs for Kreaturerne. Ogsaa de almindelige Beboelsesgammer (opførte af Torv) synes lidt efter lidt at skulle fortrænges, idet de yngre blandt Lapperne tildels sætte sin Stolthed i at kunne skaffe sig eget, tømret Beboelseshus, hvilke Bestræbelser ikke altid sees paa med blide Øine af de ældre, mere konservative blandt Folket. Drikfældigheden er i de sidste Aar meget aftaget, især blandt Lapperne, der tidligere omtrent alle som en vare i høi Grad hengivne til denne Last. (Y. Aagaard). Fra Maasø anføres, at den økonomiske Tilstand i Kjelvik Herred i Aarets Løb var mærkelig forbedret. Fra Kistrand bemærkes angaaende Lapperne, at man i det Store og Hele taget ikke kan sige, at de leve daarligt, de siges tværtimod at leve bedre end Almuesfolk sydpaa. Men de skulde ogsaa, naar det gjælder, kunne greie sig med utrolig lidet. Som en Eiendommelighed nævnes deres Forkjærlighed for rigtig sur Fisk. Under Loddefisket, hvor der er Overflod paa fersk Fisk, foretrække de dog at nyde den i sur Tilstand sammen med Lever eller Tran. (Nordang). I Tanen siges der at være liden Fremgang i de hygieniske Forhold. Den tidligere hyppige Misbrug af Kaffe og Tobak synes for Tiden at være i Tilbagegang. Misbrug af Alkohol finder fremdeles ikke Sted, naar undtages i enkelte Fiskevær i Vaartiden og under Vaar- og Høstsamlingerne (Tingtiderne). (J. W. Keyser). I Vadsø siges Fiskerbefolkningen lidet eller intet Begreb at have om en fornuftig Økonomi; den lever kun for Dagen. Slaar Fisket godt til, lever den høit, de let tjente Penge sættes snart Overstyr, og Intet lægges op til daarlige Tider. Da Fisket i flere Aar har slaaet daarlig til, er den økonomiske Forfatning for Tiden meget mislig. (O. Caspersen). Over den daarlige økonomiske Tilstand klages ogsaa fra Sydvaranger. Befolkningen der betegnes i Almindelighed som ædruelig, især Kvænerne, blandt hvilke man sjelden træffer nogen beruset; Lapper sees undertiden berusede, men ogsaa blandt dem har de «daarlige Tider» bevirket, at Brugen af stærke Drikke er aftagen. Kaffe bruges derimod meget. (A. Wessel).

Sygehuse. Foruden de 4 Amtssygehuse i Alten, Hammerfest, Vardø, Vadsø findes et katholsk, St. Vincents Hospital, i Hammerfest, fremdeles Sygehuse paa Hasvaag i Loppens Distrikt og i Maasø, i Tanen et Fiskesygehus paa Gamvik, aabent fra Slutningen af Marts til medio Juni, desuden en Sygestue ved Tanens Lægebolig, der holdes aaben Resten af Aaret. Fra Kistrand meddeles, at Amtsformandskabet i 1889 paa Distriktslægens Ansøgning har bevilget Midler til Opførelse af et lidet Sygehus paa 4 à 5 Senge ved Lægeboligen i Kistrand. (J. Nordang).

Badeindretninger. Damp- og Karbadindretninger findes ved Amtssygehuse, i Loppen findes 3 private Badstuer, i Vardø 2 kvænske Bade og i Vadsø Distrikt talrige af Kvænerne meget benyttede Badstuer.

Kvaksalvere. Fra Vadsø berettes, at en Kvaksalver, svensk af Fødsel, efter Distriktslægens Anmeldelse blev anholdt og efter Forhør vedtog en Bøde af 20 Kr. for som væsentlig Omstreifer at have taget Syge i Kur.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger :

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.			Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medi- cinske Forret- ninger.
	Antal anmel- dende Læger.	Behandlede for Fattigvæsenets Regning.	Behandlede for Medicinal- fondets Regning.			
Amtet	9	306	-	18	916	5
Alten	1	22	-	¹⁾ 4	112	1
Loppen	1	20	240	²⁾ 1	**) 24	-
Hammerfest	1	97	388	³⁾ 3	125	-
Maasø	1	36	146	-	78	-
Kistrand	1	-	-	⁴⁾ 2	124	-
Tanen	1	-	-	-	227	-
Vardø	1	22	253	⁵⁾ 3	51	3
Vadsø	1	*) 92	264	⁶⁾ 5	***) 136	1
Sydvaranger	1	17	-	-	39	-

¹⁾ Alten 1, Talvik 1, Kautokeino 2. ²⁾ I Hasvik 1. ³⁾ Samtlige i Hammerfest By.
⁴⁾ Lebesby 1, Karasjok 1. ⁵⁾ Vardø By 2, Vardø Herred 1. ⁶⁾ Vadsø By 4, Næsseby 1.
 *) Fra 5te September til Aarets Udgang. **) I Hasvik ingen Vaccination, da der var fremmødt saa faa Børn. ***) I Vadsø By maatte den begyndte Vaccination indstilles paa Grund af udbrudt Mæslingepidemi.

C. Bilag.

10 Aar i Opdal.

(Af den bortflyttede Distriktslæge Heidenreichs Beretning).

Hvad de hygieniske Forhold angaar maa Opdal siges at staa meget høit og i de 10 Aar, jeg boede der, var der stor Fremgang at mærke. Levemaaden var gjennemgaaende udmærket god og kraftig; med Kaffeen drives der vistnok et stort Misbrug (man anslog Forbruget for Opdal — 4 300 Indb. — til Kr. 40 000 pr. Aar). I senere Aar blev den tildels afløst af Chocolate som Gjestebudsdrik. Klædedragten varm og hensigtsmæssig; Uld nærmest Legemet blev mere og mere almindeligt saavel hos Mænd som Kvinder; de sidste benyttede som Regel Benklæder af Uld eller Bomuld, ialfald om Vinteren. Vaaningshusene indrededes bekvemmere, gjordes tættere med dobbelte Vinduer for Vinteren. Udvendig Bordklædning og Maling blev hyppigere, uagtet det ikke var nogen Nødvendighed paa Grund af den tørre Luft deroppe. Fjøsstellet forbedredes gjennemgaaende, idet der iagttoges en nøiere Renlighed med Melken for at kunne skaffe godt Smør til Smørforeningerne, hvis Antal stadig øgedes. Et større Meieri, der nogle Aar forud var sat igang, nedlagdes aldeles, idet man indsaa Nytten af at beholde den skummede Melk i Husholdningerne, og man gennem Smørforeningerne alligevel opnaaede Meieripriser for Smørret. Der var desuden ingen Afsetning paa Magerosten, hvis Tilberedelse kostede uforholdsmæssig som Følge af Vedens Kostbarhed. Misbrug af Spirituosa var i Aftagende. Ikke saa Faa ophørte med eller indskrænkede betydelig Forbruget af Tobak efter Toldpaalægget.

Befolkningen er i det Hele kraftig og sund, en Blandingsrace paa Grund af den stadige Indvandring af fremmede Elementer, særlig fra Nabosognene Rennebo, Indset, Kvikne, Foldalen, Dovre og Sundalen; ogsaa fra Lesje og Lom vare ikke faa Indflyttede. Folket er i Besiddelse af udmærkede Evner, livlig Natur og god Oplysning, der øges ved Reiser og Ophold i fremmede Distrikter, hvor Opdalingen staar høit anskreven for sin Dygtighed. Saavel i Nordland som i hele det Trondhjemske ere de opdalske Tjenestepiger anseede som de dygtigste, lærvilligste og paalideligste, ligesom de udmærke sig ved Renlighed. Opdalingen, Mand som Kvinde, har en smuk, naturlig og værdig Optræden, venlig og behagelig i Omgang. Men han er sig sin Dygtighed bevidst og stolt, føler sig derfor let saaret og forurettet, og bliver da strid, ubøielig haard, ofte til det yderste hensynsløs, dog altid med Bevarelse af ydre rolig og behersket Optræden; fra de ere smaa Børn øves de i at lægge Baand paa deres Følelser og aldrig vise dem hverken i Sorg eller Glæde; deraf vistnok enkelte Sindssygdomme af Kjerlighedssorger — man gaar og bærer paa Sorger alene uden at turde tale derom til Nogen, selv ikke til Forældrene. — Opdalingen er let bevægelig, hvorfor

man med det Gode og med Lempe kan komme langt med ham; men det er unyttig Gjerning at forsøge ham med Heftighed eller Myndighed. Han interesserer sig for alt Nyt og kaster sig med Iver over samme; men den kjølner snart. Der er en udmærket Jordbund for alle moderne Ideer; Opdal er en Tumbleplads for alskens politiske og sekteriske Bevægelser.

Den nedarvede Skik («Brugvisen») staar over Alt, selv over de almindelige Love: ve den, der for 10—15 Aar siden forsøgte f. Ex. at bruge Loven for at fri sine Marker fra Naboens Kreaturer om Vaaren; han blev lagt for Had af alle Naboerne. Heri saa jeg dog betydelig Bedring; de yngre Gaardbrugere frigjorde sig mere og mere. «Brugvisen» tillod ikke Gut og Pige at spadserere sammen, selv om de var «kjendte» (ø: Forlovede); heller ikke maatte en beruset Person vise sig ude paa Veiene. Dette var ikke til Hinder for, at man inden Huse drak sig fuld, og Natteløberiet og Dans i afsidesliggende Hytter med deraf følgende Usædelighed var saare almindeligt (omtr. hvert 6te Barn var uægte, og det var et Særsyn at se en ikke gravid Brud). Maaske dog Opinionen i denne Retning er i Begreb med at bedres; der arbejdedes ialfald paa at faa en Sædelighedsforening istand med Bestemmelser om Afsondring af Kjønnene om Natten samt Hemmelse af Natteløberiet.

Handelsaanden og Krediten er Opdalingens svage Side; strax han er konfirmeret, ofte tidligere, begynder han at købe og sælge; paa vel 4000 Indv. var der 15 Handelssteder, mange forsynede med Tidens nyeste Luxusartikler. Den meste Handel foregik pr. Kredit, hvorfor »Butikgjælden« løb op til en enorm Sum for hele Herredet — alene for 2 Handelssteders Vedkommende Kr. 70 000 — sytti Tusinde —, idet Handelsforretningerne dreves med midlertidige Laan. Man levede i det hele over Evne. Fædriften med Smørafkastningen samt Salget af endel Kreaturer og Heste er den eneste Indtægtskilde for Bygden, og Priserne for Salgsdyrene ere jo i de sidste Aar i betydelig Nedgang.

Der er saagodtsom ingen Industri, særlig blandt Mændene; de lange Vinteraftninger tilbringes uvirksomt eller ved Læsning; dette gjælder navnlig den opvoxende Ungdom, som i Nævenyttighed staar langt tilbage for de Ældre.

D. Uddrag og Sammenstilling

af de ifølge Lov af 20de Mai 1882 fra Dyrlægerne indkomne Beretninger om Sundhedstilstanden blandt Husdyrene og om Veterinærvæsenets Tilstand m. m. i 1888¹⁾.

Kreaturholdet den 31te December 1875 i Riget og dets Amter vil sees af følgende efter «Statistisk Aarbog for 1880» indtagne Tabel. (Se Tabel II).

Sundhedstilstanden blandt Husdyrene opgives som god fra de fleste Kanter af Landet. Hos Hesten optraadte Kværke og andre katarrhalske Tilfælde

¹⁾ Ifølge den officielle Fortegnelse over autoriserede Dyrlæger i 1888 var deres Antal 106. Af disse antages 13 ikke at have praktiseret. Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af Dyrlæger, deres Fordeling paa Amterne m. m.

Tabel 1.		Antal Dyrlæger.	Antal Dyrlæger, fra hvem Ind- beretning er indkommen.	De sidstnævntes Bopæl.
Overøvrighedsdistrikter.				
Christiania By		10	5	Christiania.
Akershus Amt		11	10	Skedsmo, Ullensaker, Nannestad, Næs, Eidsvold, Høland, Urskog, Fet, Aas (2).
Smaalenenes —	11	10	Eidsberg, Askim, Moss (2), Spydeberg, Sarpsborg, Fredriksstad (2), Tune, Fredrikshald.	
Buskeruds —	6	6	Drammen (2), Røken, Hønefos, Kongs- berg, Gol.	
Jarlsberg og Laurviks —	5	4	Laurvik, Holmestrand, Tønsberg Laurdal.	
Hedemarkens —	15	11	Kongsvinger, Hof, Aasnæs, Elverum, Aamot, Trysil, Stange, Vang (2), Ringsaker (2).	
Christians —	12	11	Nordre Land, Gran, østre Toten, Gjø- vik, nordre Aurdal, vestre Slidre, Lillehammer (2), Fron, Vaage, Dovre.	
Bratsbergs —	5	3	Skien, Kragerø, Hviteseid.	
Nedenæs —	1	-		
Lister og Mandals —	2	2	Christianssand, Mandal.	
Stavanger —	3	2	Stavanger, Haugesund.	
Søndre Bergenhus —	2	2	Stordøen, Bergen.	
Bergens By	3	1	Bergen.	
Nordre Bergenhus Amt	1	1	Lekanger.	
Romsdals —	-	-		
Søndre Trondhjems —	6	6	Trondhjem (2), Ørlandet, Orkedalen, Selbu, Guldalen.	
Nordre Trondhjems —	9	8	Nedre Stjørdalen, Fosen, Levanger, Værdalen, Inderøen, Stenkjær, Overhalden, Vikten.	
Nordlands —	1	-		
Tromsø —	-	-		
Finmarkens —	-	-		
Uopgivet Bosted	3	-		
Tilsammen	106	82		

i Luftveiene noget hyppigere end Aaret forud, medens Influenza epizootica fremdeles var i Aftagende. Af Miltbrand hos Koen opgives et lidt større Antal end Aaret iforveien; ligesaa opføres Kalvningsfeber og ondartet Katarrhalfeber noget almindeligere. Forøvrigt fik ingen Epizooti nogen større Udbredning. De væsentligste i 1888 blandt Husdyrene behandlede Sygdomme ville sees af følgende Tabeller, sammendragne af de fra Dyr lægerne indkomne Beretninger. (Tabel III—VIII).

Kreaturhold den 31te December 1875.

Tabel II.							
Overøvrighedsdistrikt.		Heste.	Storfæ.	Faar.	Gjeder.	Svin.	Rensdyr.
Smaalønes	Amt	10 819	45 672	18 336	49	3 589	-
Akershus	—	13 161	57 427	29 762	664	6 440	-
Christiania By		1 361	539	67	-	241	-
Hedemarkens	Amt	14 837	80 132	91 493	16 194	9 335	-
Christians	—	17 048	100 169	111 927	53 647	11 183	4
Buskeruds	—	8 631	52 945	50 157	14 172	3 577	1
Jarlsberg og Laurviks	—	7 423	35 847	15 579	51	2 907	1
Bratsbergs	—	5 530	39 784	58 792	10 360	3 299	-
Nedenæs	—	3 466	26 886	35 772	10 709	1 999	-
Lister og Mandals	—	3 257	40 480	49 806	12 068	953	-
Stavanger	—	8 950	55 619	207 689	16 580	3 788	-
Søndre Bergenhus	—	6 657	87 687	226 381	20 577	5 577	23
Bergens By		174	113	126	2	10	-
Nordre Bergenhus	Amt	9 252	92 360	179 917	40 627	9 625	231
Romsdals	—	9 896	85 275	180 004	30 939	8 636	-
Søndre Trondhjems	—	9 764	69 319	122 504	24 742	10 450	3 211
Nordre —	—	9 107	48 481	106 495	28 952	11 725	7 183
Nordlands	—	7 531	59 175	119 204	27 693	5 726	14 799
Tromsø	—	4 566	30 084	62 078	11 954	1 726	5 824
Finmarkens	—	470	8 623	20 217	2 881	234	65 290
Rekapitulation:							
Bygder		147 474	1 009 894	1 682 934	322 224	97 977	96 546
Byer		4 429	6 723	3 372	637	3 043	21
Riget i 1875		151 903	1 016 617	1 686 306	322 861	101 020	96 567
— 1865		149 167	953 036	1 705 394	290 985	96 166	101 768
— 1855		154 447	949 935	1 596 199	357 102	113 320	116 891
— 1845		131 894	842 568	1 447 274	290 950	88 637	90 273
— 1835		113 163	644 414	1 028 945	184 518	79 874	82 225

Ifølge Opgave fra Politiet betales der i Christiania i 1888 Skat af 913 Hunde.

Hesten.

Ialt haves Opgaver over 188 dræbte og 236 døde af Sygdom. 1 dræbtes og 2 døde efter Kastration.

Af **Miltbrand** opgives 26 Tilfælde, 1 i Christiania, 3 i Smaalenes Amt (1 i Fredrikshald og 2 i Berg), 1 i Buskeruds Amt (Drammens Omegn), 2 i Jarlsberg og Lauviks Amt (1 i Strømmen, 1 i Sande), 1 i Bratbergs Amt (Skien), 1 i Nedenæs Amt (Hordnæs), 3 i Lister og Mandals Amt (Oddernæs, Bjelland og Næs hver 1), 6 i Stavanger Amt (alle i Omegnen af Stavanger By), 5 i søndre Bergenhus Amt (1 i Vossevangen, Resten i Fane), 2 i Bergens By og 1 i søndre Trondhjems Amt (Røros). Overalt angrebes kun 1 Hest paa Gaarden, medens der fra flere Steder omtales, at andre Husdyr inficeredes ved Kadaverresterne.

Rygmarvstyphus optraadte ikke langt fra Fredrikshald med 2 dødelige Tilfælde, 1 i Berg og 1 i Skjeberg. Desuden opgives 1 fra Ringsaker og 1 tvivlsomt fra Klep paa Jæderen.

For **Influenza** behandledes 198 Heste, hvoraf 14 angives at være dræbte eller døde. De fleste Tilfælde forekom i Christiania By 71 og i Akershus Amt 63, hvor den paa enkelte Steder f. Ex. i Nitedalen og den øvre Del af Skedsmo i Aarets 4 første Maaneder herskede temmelig ondartet, saaledes at paa enkelte Gaarde samtidig 8—10 Heste angrebes, den ene efter den anden. (Jacobsen). Ogsaa i Smaalenes Amt forekom enkelte Tilfælde (8) i og omkring Fredrikstad og Fredrikshald. Fra Buskeruds Amt omtales 14 Tilfælde af Dyrslægerne i Drammen. Spredt forekom Sygdommen endvidere i Hedemarkens Amt (Aasnæs og Trysil), Christians Amt (Jevnaker og Gran) og i Bratbergs Amt (paa Kragerøskanten). I og omkring Bergen var Sygdommen i Aftagende.

Af **Tuberkulose** opføres 4 dødelige Tilfælde fra Akershus, Smaalenes, Jarlsberg og Laurviks og Hedemarkens Amter.

Kværke forekom noget hyppigere end Aaret forud (1235 mod 1168 i 1887). I Christiania og Bygderne deromkring var Sygdommen i Tilbagegang og karakteriseres fra Ullensaker, Eidsvold og Eidsberg som godartet. I Oplandsamterne var den meget udbredt (tiltagende i Hedemarkens, aftagende i Christians Amt). Hestemarkederne paa Hamar, Lillehammer og Grundset siges at befordre Kværkens Udbredelse, idet denne stadig blusser op nogen Tid efter disse, navnlig gjælder dette de to sidste Markeder, der samler Dyrene fra alle Kanter, under Forholde, som maa antages særlig gunstige for Udbredelse af Smitte. (Lange). Paa Stavanger- og Bergenskanten var Kværken i Aftagende, medens den i nordre Trondhjems Amt var meget udbredt, navnlig i Omegnen af Stenkjær og Levanger, samt i Værdalen.

Fra Bergen omtales en meget smitsom **Katarrh i Næsens og Luftrørets Slimhinder**, der hurtig udbredte sig til næsten alle Hestene i Byen, men som i Regelen Forløb uden nogen Forstyrrelse i Dyrenes Almenbefindende. (J. Nielsen).

Blandt de 3 **Forgiftningstilfælde** skyldtes 1 (dødeligt) Arsenik, foranlediget ved feilagtig Udlevering af Medicin fra Apotheket, og 2 Fodring med Hø, hvori en stor Mængde Equisetum arvense. (Ødegaard).

For **Indvoldsorme** opgives behandlet 123 Heste, deraf 37 Gange Spolorme, 5 Gange Bremselarver, 2 Gange Pidskeorm og 1 Gang Pallisadeorm.

Blandt de 109 Tilfælde af **Rosen** er medregnet de under Benævnelsen Rosenfeber, Rosenbetændelse og Lymphanxit paa Listerne opførte.

Under **andre chirurgiske Sygdomme** ere anførte alle de Tilfælde af chirurgisk Beskaffenhed, der i Dyrslægernes Indberetninger ikke er mere nøiagtigt specificerede.

Operationer. Antallet af opgivne Kastrationer er noget mindre end Aaret iforveien. Luftrørssnit omtales udført 8 Gange, Amputatio penis 1 Gang.

Fødselshjelp opgives ydet i 9 Tilfælde, alle med heldigt Udfald for Moderdyret. Om Indikationer og Udfald se Tabel IX. (Side 267).

Tabel III. Sygdomme hos Hesten ¹⁾ .	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Miltbrand	26	-	26	10	1	-	1	-	-	-	3	-	3	1	-	1	2	-	2
Miltbrandlignende Syg- dom	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rygmarvstypus	4	-	2	3	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Influenza (Lungesygge)	198	1	13	15	71	-	2	63	1	6	8	-	1	14	-	1	-	-	-
Kopper	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mundsyge	14	-	-	5	-	-	-	3	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-
Tuberkulose (Perlesygge)	4	3	1	4	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Septhæmi	2	-	2	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi	9	3	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke	1215	10	37	70	28	-	-	136	1	6	117	-	1	27	-	4	24	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene	1265	-	1	70	159	-	-	252	-	-	85	-	-	76	-	-	52	-	-
Halsbetændelse, Strengel.	837	1	3	63	18	-	-	42	-	-	50	-	-	66	-	-	18	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	152	4	13	44	8	-	-	24	-	1	8	-	-	5	-	-	3	-	-
Brystvatersot	15	3	4	11	1	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma, Lungeemfysem	169	5	-	48	13	-	-	21	1	-	23	-	-	11	-	-	9	1	-
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse	24	3	5	8	2	-	1	1	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Klappefeil i Hertet	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastrisk Feber	11	-	1	3	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mave- og Tarmkatarrh	150	1	9	33	4	-	-	12	-	1	18	-	-	28	-	1	5	-	1
Diarrhoe	177	5	4	47	8	-	-	21	-	-	17	-	-	5	-	-	16	1	-
Blodgang	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forstoppelse	210	6	15	44	3	-	-	17	-	3	29	-	2	2	-	-	7	2	-
Indigestion	973	-	-	73	44	-	-	136	-	-	144	-	-	54	-	-	129	-	-
Kolik	795	5	39	78	79	-	2	75	2	4	100	1	3	56	1	6	49	-	4
Forgiftninger	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Trommesygge, Vindkolik	6	-	1	3	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Bughinde- Mave- og Tarm- betændelse	45	5	18	15	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-
Leverbetændelse	10	-	-	4	-	-	-	3	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Indvoldsorme	123	1	-	32	-	-	-	5	-	-	1	-	-	5	-	-	-	-	-
Vatersot, Blegsot	15	3	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse og Koller	28	5	4	19	3	1	1	3	1	-	3	-	1	3	-	-	2	-	1
Lamheder	78	9	1	34	10	1	1	8	1	-	20	1	-	5	1	-	3	1	-
Kramper	13	1	-	10	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-
Stivkrampe	15	4	6	12	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	1	1	-
Nyrebetændelse	79	5	7	36	17	1	-	17	1	2	3	1	1	2	-	-	2	-	-
Blodpis	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Urintrang	51	-	-	19	-	-	-	5	-	-	14	-	-	9	-	-	-	-	-
Lutterstal	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Børbetændelse	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Børkrængning	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	39	-	-	25	-	-	-	5	-	-	3	-	-	2	-	-	3	-	-
Efterbyrdens forhaalede Af- gang	10	-	-	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde anføres som behandlede følgende: Hæmoglobinæmi 9 (2 dræbte

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.	
-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	-	4	6	-	6	5	-	5	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	9	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
281	-	5	274	4	12	10	-	-	4	-	-	13	-	-	15	1	2	1	-	-	-	-	-	41	-	-	244	4	7
276	-	-	143	-	1	25	-	-	16	-	-	39	-	-	5	-	-	9	-	-	-	-	-	58	-	-	70	-	-
279	-	2	108	-	1	13	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	214	-	-
39	1	8	23	-	1	2	-	-	-	-	-	4	-	2	6	1	1	-	-	-	-	-	-	13	1	-	17	1	-
2	2	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
31	-	-	19	-	-	5	1	-	3	1	-	3	1	-	6	-	-	-	-	2	-	-	-	13	-	-	10	-	-
13	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55	-	4	1	-	-	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	8	-	-	10	-	-
28	-	1	14	1	-	2	-	-	5	-	-	4	-	-	24	2	3	6	1	-	-	-	3	-	-	24	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	1	3	37	1	-	3	-	-	6	-	1	-	-	-	50	2	5	-	-	-	-	-	9	-	1	19	-	-	-
104	-	-	134	-	-	20	-	-	10	-	-	22	-	-	1	-	-	2	-	-	6	-	-	60	-	-	107	-	-
117	-	2	78	1	4	24	-	1	12	-	-	30	-	-	26	-	3	23	-	3	4	-	1	54	-	2	68	-	4
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	4	9	1	2	-	-	-	1	-	1	14	2	5	3	1	1	-	-	-	-	-	-	3	1	2	2	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
25	-	-	12	-	-	2	-	-	-	-	-	8	-	-	8	1	-	-	-	12	-	-	-	19	-	-	26	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	-	-
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	4	1	-	4	1	1	-
10	1	-	15	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	-	-	-
3	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
3	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
14	1	2	6	-	-	1	-	-	5	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	8	-	2
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
7	-	-	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-

og 2 døde), Brandfeber 1 (dræbt) Apoplexi 1 (død), Bristning af Mellemgulvet 1 (død), Typhoidfeber 1 (død).

Tabel III og IV. Sygdomme hos Hesten og Koen.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrleger.	1			2			3			4			5		
					Christiania			Akershus			Smaa- lenenes			Buskeruds			Jarlsberg og Laurviks		
					By.			Amt.			Amt.			Amt.			Amt.		
	Behandl.	dræbte.	døde.		Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.
Aborter.....	5	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Parresyge.....	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Manglende Parrelyst.....	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Rheumatisme, rheumatisk Feber.....	182	3	3	47	36	-	-	13	-	-	21	-	-	20	1	-	3	-	
Rachitis.....	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen.....	109	1	-	30	7	-	-	22	-	-	21	-	-	17	-	-	-	-	
Eczem.....	200	-	-	38	16	-	-	50	-	-	22	-	-	20	-	-	10	-	
Neldefeber.....	82	-	-	34	3	-	-	4	-	-	11	-	-	11	-	-	4	-	
Skab.....	34	-	-	10	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Lus.....	1049	-	-	55	-	-	-	40	-	-	80	-	-	17	-	-	9	-	
Planteparasiter.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Muk.....	997	2	-	76	41	-	-	97	-	-	119	-	-	61	-	-	21	-	
Øiensygdomme.....	234	-	-	64	17	-	-	18	-	-	31	-	-	18	-	-	11	-	
Øresygdomme.....	15	-	-	7	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	8	-	
Benbrud.....	42	32	-	31	3	3	-	5	5	-	7	6	-	4	2	-	3	3	
Luxation, Forvridding.....	544	6	1	64	43	-	-	93	-	-	64	-	-	35	-	-	49	2	
Ledbetændelse.....	228	8	-	39	10	1	-	36	1	-	29	3	-	17	-	-	2	-	
Seneskedebetændelse.....	365	2	-	55	29	-	-	45	-	-	42	1	-	31	-	-	45	-	
Spat.....	541	10	-	64	21	1	-	61	1	-	81	2	-	45	-	-	39	-	
Galler.....	610	1	-	63	84	1	-	82	-	-	77	-	-	61	-	-	31	-	
Saar.....	1841	8	1	71	146	-	-	335	-	1	182	2	-	116	-	-	162	-	
Absces.....	197	-	-	46	14	-	-	22	-	-	22	-	-	24	-	-	12	-	
Kræft.....	9	3	-	7	-	-	-	2	-	-	1	-	-	4	2	-	-	-	
Andre Svulster.....	319	6	-	51	28	-	-	43	-	-	51	-	-	30	1	-	24	5	
Brok.....	37	3	1	23	-	-	-	4	1	-	-	-	-	1	-	-	3	1	
Forfængenhed.....	67	4	-	33	5	-	-	7	-	-	11	1	-	11	-	-	3	-	
Fremmede Legemer.....	24	-	-	12	-	-	-	5	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	
Tandsygdomme.....	856	-	-	58	23	-	-	64	-	-	72	-	-	42	-	-	49	-	
Hovsygdomme.....	393	1	-	28	13	-	-	57	-	-	42	-	-	27	1	-	-	-	
Andre chirurgiske Syg- domme.....	1313	11	5	50	142	2	1	114	3	2	58	-	-	33	-	-	-	-	
Tilsammen.....		185	231			12	10		22	28		18	17		10	17		18	
Operationer.																			
Kastrationer.....	1888	1	2	66	25	-	-	217	-	-	124	-	-	125	-	-	35	-	
Tabel IV.																			
Koen ¹⁾ .																			
Miltbrand.....	173	19	148	28	4	-	4	8	1	7	12	-	12	19	3	15	7	1	
Raslesyge (Miltbrandsem- fysem).....	7	-	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Ondartet Katarrhalfeber.....	124	54	43	32	-	-	-	8	6	2	11	3	-	3	2	-	5	-	
Kopper.....	117	-	-	11	-	-	-	23	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	
Mund- og Klovsygdomme.....	59	3	-	13	-	-	-	8	-	-	-	-	-	2	-	-	3	-	
Tuberkulose (Perlesyge).....	128	76	11	34	-	-	-	15	12	2	13	11	2	5	3	-	7	5	
Septæmi.....	10	2	3	6	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde anføres som behandlede følgende: Aktinomykose 7 (dræbt), Brækning 1, Gonorrhoe 2, Feber 2 og Blødning 1.

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.	
3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
18	-	-	31	-	-	5	-	-	-	-	-	2	-	-	7	1	3	-	-	-	-	-	-	11	1	-	15	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
8	1	-	13	-	-	4	-	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	5	-	-	-
15	-	-	27	-	-	4	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	16	-	-	15	-	-	-
27	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	5	-	-	9	-
13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
351	-	-	76	-	-	8	-	-	-	-	-	88	-	-	52	-	-	-	-	-	-	46	-	-	211	-	-	76	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
126	-	-	87	-	-	17	-	-	15	-	-	8	-	-	201	1	-	46	-	-	11	-	-	66	1	-	71	-	-
35	-	-	47	-	-	8	-	-	6	-	-	10	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	16	-	-	15	-	-	-
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
5	2	-	6	5	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	3	2	-	1	-	-
72	-	-	80	-	-	10	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	44	1	-	48	2	-
46	1	-	50	-	-	6	-	-	-	-	-	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	23	1	-	-
56	-	-	15	-	-	21	-	-	3	-	-	7	1	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	22	-	-	43	-	-
125	-	-	46	-	-	12	2	-	5	-	-	10	2	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	32	1	-	61	-	-
104	-	-	74	-	-	18	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	19	-	-	44	-	-
229	-	-	166	1	-	34	-	-	10	-	-	42	-	-	16	-	-	16	-	-	24	-	-	116	-	-	247	5	-
46	-	-	15	-	-	1	-	-	8	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	13	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
65	-	-	12	-	-	15	-	-	1	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	34	-	-	-
10	-	-	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	3	-	-
8	-	-	1	1	-	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	1	-	10	-	-
8	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
263	-	-	111	-	-	31	-	-	2	-	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	81	-	-	112	-	-
128	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	42	-	-	56	-	-
528	1	-	126	-	-	14	-	-	21	-	-	28	-	2	-	-	-	45	2	-	-	-	-	132	1	-	72	-	-
17	39	-	18	25	-	5	2	-	4	2	-	8	19	-	14	28	-	3	5	-	4	3	-	15	6	-	17	15	-
324	-	1	545	-	1	25	-	-	15	-	-	33	-	-	45	-	-	-	-	-	52	-	-	136	-	-	187	1	-
4	-	4	1	-	1	7	1	6	12	4	8	22	3	18	63	-	59	2	-	2	-	-	7	2	5	5	4	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	13	1	17	9	2	-	-	-	-	-	-	18	4	14	22	-	20	-	-	-	-	-	-	4	4	-	19	13	2
7	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	60	-	-	-
38	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	1	-	-
29	19	-	27	5	1	10	4	2	-	-	-	2	1	-	15	12	2	-	-	-	-	-	2	2	-	3	2	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-

(dræbte), Cerebrospinalmeningit 5 (1 dræbt, 2 døde), Hjerneslag 1 (dræbt), Bristning af Tarmer 1

Tabel IV. Sygdomme hos Koen.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Pyæmi	11	4	1	6	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	6	1	-
Puerperalfeber	25	11	4	8	2	-	-	13	8	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	543	211	31	81	25	12	-	73	30	3	62	26	3	81	29	1	62	18	3
Typhus	5	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene	156	4	1	33	3	-	-	30	2	-	6	-	-	2	-	-	11	-	-
Halsbetændelse	46	3	2	12	-	-	-	6	1	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	164	24	9	44	5	-	-	39	2	2	9	3	-	11	2	-	6	1	1
Brystvatersot	23	8	4	12	-	-	-	2	-	1	1	1	-	2	1	-	1	-	1
Asthma, Lungeemfysem ..	14	1	-	7	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Traumatisk Hjerteposebe- tændelse	38	18	2	24	1	1	-	8	3	-	3	2	-	3	3	-	4	2	1
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse	90	78	12	40	-	-	-	10	10	-	12	11	1	4	4	-	6	4	2
Klappefeil i Hjertet	7	3	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	1	-
Mave- og Tarmkatarrh. .	270	15	4	40	4	-	-	69	1	1	10	1	-	32	2	-	13	2	-
Diarrhoe	586	40	13	64	-	-	-	50	1	1	41	-	-	24	1	-	58	2	-
Blodgang	21	3	2	12	-	-	-	1	-	-	3	-	-	1	1	-	5	-	-
Forstoppelse	746	49	14	68	14	-	-	84	8	5	94	3	-	17	3	-	55	4	-
Indigestion	1133	14	-	72	18	-	-	168	1	-	125	1	-	69	-	-	48	-	-
Kolik	95	-	-	23	-	-	-	24	-	-	5	-	-	4	-	-	12	-	-
Forgiftninger	91	15	19	27	-	-	-	12	1	5	17	7	2	3	-	-	4	-	1
Trommesyge	276	21	8	60	10	-	-	30	3	-	20	1	-	14	-	1	7	2	1
Bughindebetændelse	100	27	12	30	-	-	-	17	3	4	5	3	1	2	1	-	5	1	-
Leverbetændelse, Galde- feber, Gulsot	87	9	3	19	-	-	-	4	1	-	3	2	1	2	2	-	7	1	-
Gastrisk Feber	62	7	1	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flyndresyge, Vatersot, Blegst	17	8	1	10	-	-	-	1	-	-	1	1	-	2	1	-	1	1	-
Hjernebetændelse	22	8	-	14	-	-	-	2	-	-	4	1	-	7	4	-	-	-	-
Lamheder	122	18	-	32	2	-	-	18	4	-	34	6	-	4	1	-	4	-	-
Kramper	25	4	-	14	-	-	-	1	-	-	4	1	-	1	-	-	6	1	-
Stivkrampe	5	4	-	4	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-
Nyrebetændelse	19	3	-	9	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Blodpis	507	31	29	53	5	-	-	50	4	1	30	-	-	24	5	-	95	3	11
Urintrang	21	1	1	14	-	-	-	5	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Børbetændelse	226	29	14	51	3	1	-	29	3	2	22	3	-	2	-	-	11	3	1
Børkrængning	116	10	3	47	-	-	-	21	2	-	21	2	1	11	-	-	9	2	-
Yverbetændelse	855	18	-	79	22	1	-	100	1	-	146	-	-	58	2	-	66	3	-
Sygdomme i Patterne	488	3	-	60	3	-	-	72	-	-	58	-	-	8	1	-	52	2	-
Feil ved Melken	515	1	-	55	17	-	-	26	-	-	74	-	-	30	-	-	68	-	-
Efterbyrdens forhalede Af- gang	869	7	-	75	32	-	-	104	1	-	108	-	-	45	-	-	75	-	-
Kalvekastning, Aborter ..	757	5	-	44	-	-	-	32	-	-	25	-	-	10	-	-	49	-	-
Parresyge	32	13	-	14	1	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	4	4	-
Manglende Parrelyst	54	-	-	15	-	-	-	2	-	-	3	-	-	1	-	-	25	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber	190	5	1	39	-	-	-	17	1	-	8	-	-	15	-	-	44	-	-
Benskjørhed, Slikkesyge .	601	36	4	48	10	-	-	191	9	1	34	2	-	18	-	-	17	3	-

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17			
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.			
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1	-	-	-	-	7	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
41	18	3	31	12	1	15	12	1	19	4	1	28	17	1	47	14	10	2	1	-	-	-	-	27	8	4	30	10	-	
57	2	1	13	-	-	11	-	-	2	-	-	3	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	
10	-	-	18	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	12	-	-	
																								-	-	-	6	2	-	
33	4	4	15	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	11	3	2	-	-	-	-	-	-	2	1	-	31	5	-	
-	-	-	8	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	8	2	-	
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	
5	1	-	2	-	-	4	2	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	-	-	
17	14	3	6	6	-	2	2	-	3	3	-	4	4	-	11	7	4	-	-	-	1	1	-	7	7	-	7	5	2	
1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
60	8	-	26	-	-	7	-	1	3	-	2	14	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	16	1	-	9	-	-	
110	3	4	102	10	2	8	-	-	8	-	-	12	1	-	82	16	4	-	-	-	-	-	-	35	2	1	43	1	1	
3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	2	1	
142	12	-	106	5	3	13	-	-	12	-	1	6	2	2	65	6	2	-	-	-	-	-	-	65	4	1	73	2	-	
180	1	-	94	3	-	16	-	-	14	-	-	31	-	-	240	6	-	-	-	-	-	-	-	47	1	-	83	1	-	
11	-	-	8	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	15	-	-	
19	1	4	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	14	3	3	17	3	3	
54	8	1	58	2	-	1	-	-	5	-	-	5	-	-	27	3	4	-	-	-	-	-	-	9	1	-	36	1	1	
2	1	-	16	4	1	-	-	-	3	-	2	-	-	-	6	3	4	1	1	-	1	1	-	4	3	-	38	6	-	
29	-	-	20	-	-	7	2	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	3	1	-	
-	-	-	-	-	-	10	2	1	5	-	-	-	-	-	36	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	6	2	-	
1	-	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	1	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	4	2	-	
13	-	-	19	3	-	-	-	-	3	1	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	2	-	3	-	-	
3	-	-	3	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	-	-	
17	1	-	60	8	-	4	1	-	11	-	3	25	-	3	90	6	8	1	-	-	32	-	-	35	3	2	28	-	1	
3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	7	1	-	
32	1	1	20	1	2	9	-	2	4	-	1	-	-	-	32	11	5	-	-	-	-	-	3	2	-	12	1	47	3	-
9	1	-	9	1	1	2	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	20	2	-	
166	5	-	92	2	-	18	-	-	14	1	-	18	-	-	33	2	-	1	-	-	7	-	-	35	-	-	79	1	-	
97	-	-	34	-	-	9	-	-	3	-	-	31	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	38	-	-	78	-	-	
71	-	-	37	-	-	11	-	-	5	-	-	3	-	-	23	1	-	-	-	-	6	-	-	41	-	-	103	-	-	
155	-	-	97	2	-	11	-	-	17	-	-	13	-	-	39	3	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	109	1	-	
432	2	-	53	-	-	15	-	-	-	-	-	10	1	-	50	2	-	-	-	-	10	-	-	28	-	-	43	-	-	
13	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	
13	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	
33	2	-	12	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	10	2	-	47	-	1	
91	11	-	47	5	5	23	3	1	2	-	-	1	-	-	9	2	-	-	-	-	7	1	-	8	-	-	143	-	-	

Tabel IV og V. Sygdomme hos Koen og Faaret.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrtaeger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laur- viks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Rosen	12	-	-	8	-	-	-	4	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Eczem	528	-	1	31	-	-	-	21	-	-	8	-	1	-	-	-	3	-	-
Neddefeber	21	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Skab	205	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus	16576	-	-	66	134	-	-	2348	-	-	2950	-	-	271	-	-	758	-	-
Planteparasiter	90	-	-	8	-	-	-	10	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Drankudslet	181	2	-	5	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	150	1	-	47	-	-	-	10	-	-	24	-	-	11	-	-	8	-	-
Benbrud	141	104	3	46	1	1	-	39	33	-	27	24	3	6	4	-	11	11	-
Luxationer, Forrækkelse	239	17	-	47	1	-	-	42	6	-	28	3	-	14	-	-	21	1	-
Ledbetændelse	129	7	-	29	4	-	-	15	-	-	7	1	-	5	-	-	-	-	-
Seneskedebetændelse	21	-	-	10	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-
Spat	6	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Galler	24	-	-	10	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Saar	205	2	-	47	-	-	-	17	-	-	16	-	-	12	-	-	16	-	-
Absces	67	-	-	26	1	-	-	4	-	-	11	-	-	2	-	-	7	-	-
Kræft	3	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Andre Svulster	153	2	-	38	1	-	-	7	-	-	10	-	-	30	1	-	9	-	-
Bræk	59	12	-	26	-	-	-	8	3	-	4	1	-	4	1	-	2	-	-
Forfængenhed	18	2	-	11	-	-	-	4	-	-	2	-	-	2	-	-	4	-	-
Fremmede Legemer	69	8	-	32	2	-	-	13	4	-	11	2	-	4	1	-	3	-	-
Tandsygdomme	66	3	-	17	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-
Chirurgiske Kloysygdomme	30	-	-	5	-	-	-	6	-	-	1	-	-	9	-	-	-	-	-
Andre chirurgiske Sygdomme	341	4	2	20	3	-	-	39	1	2	9	-	-	15	-	-	-	-	-
Tilsammen		1090	419			17	4		168	42		125	29		79	17		82	33
Operationer.																			
Kastrationer	14	-	-	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabel V. Faaret ¹⁾ .																			
Miltbrand	26	1	25	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-
Braasot	129	3	74	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ondartet Klovesyge	11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Mund og Klover	11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (Perlesyge) ..	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene ..	18	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse ..	5	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse	5	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	42	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de paa Tabellen opførte Tilfælde anføres som behandlede følgende: Braasot

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Brats- bergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	
219	-	-	198	-	-	11	-	-	6	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	-	-	3	-	-	
5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-		
21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	114	-	-	
6326	-	-	324	-	-	24	-	-	3	-	-	558	-	-	640	-	-	-	-	-	128	-	-	1374	-	-	738	-	-
2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	36	-	-	
160	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	
42	1	-	23	-	-	3	-	-	2	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	13	-	-	
14	6	-	13	5	-	5	4	-	-	-	-	3	2	-	2	1	-	-	-	-	3	-	6	3	-	11	10	-	
57	3	-	31	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	17	-	-	18	2	-	
47	1	-	8	-	-	6	-	-	-	-	-	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	4	-	
9	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
5	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
17	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
43	-	-	31	1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	10	-	-	-	-	-	4	-	21	-	-	31	1	-	
29	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	3	-	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
57	-	-	11	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	11	1	-	
28	3	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	-	1	-	-	
4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
11	-	-	8	-	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	7	-	-	
36	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	9	-	-	
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	
204	-	-	22	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	10	2	-	-	-	18	-	-	19	-	-	
	154	26		94	23		36	19		16	20		44	42		105	131		4	2		8			61	16		97	15
5	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	62	3	59	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	61	-	9	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	2	
8	-	-	31	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Cerebrospinalmeningit) 14 (8 døde).

(Cerebrospinalmeningit) 14 (8 døde),

Tabel VI og VII. Sygdomme hos Gjeden og Svinet.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1		2		3		4		5						
	Behandl.	Deraf			Ch ristiania By.		Akershus Amt.		Smaa- lenenes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.						
		dræbte.	døde.		Behandl.	Deraf dræbte. døde.	Behandl.	Deraf dræbte. døde.	Behandl.	Deraf dræbte. døde.	Behandl.	Deraf dræbte. døde.	Behandl.	Deraf dræbte. døde.					
Yverbetændelse	4	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdomme i Patterne....	61	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feil ved Melken	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eczem	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus	171	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxation, Forvridning ..	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ledbetændelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saar	9	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Absces	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svulster	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		2	3		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operationer.																			
Kastrationer	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabel VII.																			
Svinet ¹⁾ .																			
Miltbrand	10	-	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Rødsyge (Miltbrandartet Rosen)	169	24	23	29	5	-	1	25	1	4	13	7	2	25	-	5	38	4	1
Tuberkulose	1	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Septhæmi	4	-	4	3	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Grisefeber	20	1	2	11	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	4	1	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene	19	1	1	11	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Halsbetændelse	15	1	-	11	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	51	7	9	17	-	-	-	9	2	5	6	3	-	5	2	-	5	2	-
Brystvatersot	5	2	1	3	-	-	-	2	1	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Mave- og Tarmkatarrh ...	18	3	1	9	-	-	-	5	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Diarrhoe	64	1	2	11	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	23	-	-	-
Forstoppelse	131	2	3	37	2	-	-	20	1	1	4	-	-	3	-	3	-	-	-
Indigestion	87	2	-	25	2	-	-	31	1	-	8	-	-	16	-	8	-	-	-
Kolik	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forgiftninger	29	5	8	10	9	-	1	4	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Bughindebetændelse	3	2	1	3	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Leverbetændelse, Galde- feber, Gulsot	3	1	1	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indvoldsorme	3	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tinter	12	9	1	2	-	-	-	10	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	51	19	3	19	-	-	-	5	-	2	5	2	-	8	5	-	9	3	1
Lamheder	24	5	-	15	-	-	-	4	2	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-
Kramper	59	10	7	18	-	-	-	10	2	3	-	-	-	11	5	-	12	1	1
Stivkrampe	3	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Nyrebetændelse	4	1	1	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Børbetændelse	9	2	1	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte anføres som behandlede: Mæslinger 3 og Typhus 1 (dræbt).

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
62	-	-	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
11	4	4	4	-	-	11	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	8	-	28	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-
8	1	3	10	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
31	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
21	-	1	34	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	34	-	1	-	-
8	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	2	5	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	15
5	3	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-
2	-	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	9	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-

Tabel VII og VIII. Sygdomme hos Svinet og Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Børkrængning.....	15	4	1	9	-	-	-	3	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Yverbetændelse.....	20	-	-	9	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sygdomme i Patterne....	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aborter.....	8	-	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber.....	96	1	-	21	-	-	-	7	-	-	1	-	-	6	-	-	9	1	-
Rachitis.....	138	11	-	21	7	1	-	19	1	-	7	1	-	10	-	-	3	3	-
Rosen, Knuderosen, Plet- feber.....	70	-	1	18	-	-	-	-	-	-	9	-	1	16	-	-	-	-	-
Eczem.....	12	-	-	7	-	-	-	7	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Neldefeber.....	24	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-
Skab.....	12	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus.....	12	-	-	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øresygdomme.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud.....	22	12	-	15	-	-	-	3	1	-	4	3	-	3	3	-	-	-	-
Luxation, Forvridning ...	23	4	-	8	-	-	-	7	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ledbetændelse.....	19	1	-	7	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saar.....	16	1	-	8	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Absces.....	9	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Andre Svulster.....	10	-	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Brok.....	148	8	-	23	2	-	-	36	2	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Fremmede Legemer.....	5	2	-	5	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
Tandsygdomme.....	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre chirurgiske Syg- domme.....	16	1	1	6	-	-	-	6	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen.....	-	159	81	-	-	-	1 2	-	29	24	-	17	3	-	20	5	-	17	5
Operationer:																			
Kastrationer.....	881	-	1	60	7	-	-	100	-	-	31	-	-	11	-	-	17	-	-
Udbødninger.....	9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabel VIII.																			
Hunden ¹⁾ .																			
Miltbrand.....	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Septhæmi.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperalfeber.....	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyge.....	217	41	28	44	66	5	3	10	-	5	16	4	2	7	2	2	10	2	-
Akut Katarrh i Luftveiene	36	1	-	13	14	-	-	2	-	-	2	-	-	11	-	-	1	-	-
Halsbetændelse.....	3	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	5	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjerte- og Hjertepose- betændelse.....	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Klappefeil i Hjertet.....	3	1	1	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de paa Tabellen opførte Tilfælde angives en Hund behandlet for gastrisk Feber.

¹⁾ Foruden de paa Tabellen opførte Tilfælde angives en Hund behandlet for gastrisk Feber.

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt,			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
3	-	1	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
13	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	17	-	-	
10	-	-	32	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	45	5	-	
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	31	-	-	
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	
8	1	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	10	-	-	
5	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	
4	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	
34	2	-	39	2	-	5	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	-	17	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	
-	27	22	-	16	3	-	2	3	-	-	-	-	2	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-	13	1	-	15	5	
164	-	-	78	-	1	11	-	-	1	-	-	3	-	-	36	-	-	-	-	-	-	-	150	-	-	269	-	-	
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
23	3	1	17	3	3	15	5	1	5	-	-	5	1	3	10	2	3	16	6	4	-	-	11	6	-	6	2	1	
2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Tabel VIII. Sygdomme hos Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Mave- og Tarmkatarrh...	23	-	-	5	15	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	
Diarrhoe.....	12	-	-	8	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Blodgang.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Forstoppelse.....	16	-	-	9	9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Indigestion.....	6	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forgiftninger ¹⁾	5	-	1	4	-	-	-	1	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	
Bughindebetændelse.....	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	
Indvoldsorme ²⁾	46	2	-	17	14	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Vatersot, Blegsot.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjernebetændelse.....	2	-	1	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lamheder.....	11	2	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Kramper.....	18	3	3	9	3	-	-	2	-	2	8	1	1	-	-	-	-	-	
Nyrebetændelse.....	2	2	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Urintræng.....	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Borbetændelse.....	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Børkrængning.....	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Yverbetændelse.....	5	-	-	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Rheumatisme, rheumatisk Feber.....	28	-	-	12	9	-	-	1	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	
Rachitis.....	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eczem.....	72	-	-	14	51	-	-	5	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	
Skab.....	7	3	-	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lus.....	16	-	-	8	3	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Øiensygdomme.....	48	-	-	17	10	-	-	1	-	-	9	-	-	13	-	-	2	-	
Øresygdomme.....	54	-	-	19	17	-	-	1	-	-	6	-	-	2	-	-	2	-	
Benbrud.....	12	-	1	7	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Luxation, Forvridding.....	12	-	-	4	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ledbetændelse.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Seneskedebetændelse.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Saar.....	96	2	-	21	48	1	-	-	-	-	7	-	-	12	-	-	2	-	
Absces.....	12	-	-	9	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	
Kræft.....	7	5	-	5	3	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Andre Svulster.....	8	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Brok.....	6	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	
Fremmede Legemer.....	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tandsygdomme.....	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre chirurgiske Syg- domme.....	38	-	-	6	36	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen.....		64	36			12	4		1	8		6	3		3	2		2	
Operationer:																			
Kastrationer.....	26	-	-	16	2	-	-	3	-	-	3	-	-	1	-	-	5	-	

¹⁾ Deraf 2 Gange Stræchnin og 1 Gang Ormebid. ²⁾ 31 Gange Bændelorm (Tænia) af følgende

¹⁾ Deraf 2 Gange Strychnin og 1 Gang Ormebid. ²⁾ 31 Gange Bændelorm (Tænia) af følgende

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trond- hjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.	
1	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
3	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	-	-	1	-	-	4	1	-	5	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	-	1	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	-	7	-	-	4	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	5	2	-	4	3	-	7	1	1	1	-	3	4	-	2	3	-	6	4	-	-	-	-	7	-	-	5	1	-
4	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-

Arter: Marginata 4, expansa 4, medicanellata 3, Resten uopgivet.

Fødselshjelp hos Hesten.

Fødselsuregelmæssigheder.	Udfald for		
	Moderdyr	Afkom	
	levende.	levende.	dræbte.
For svage Veer, Vemangel	1	1	
Trange, ydre Fødselsdele	1		1
For stort Foster	1		1
Fosterhovedet bøiet om i Siden	2	1	1
Knæstilling	1		1
Hæstillling	1		1
Rygleie	1		1
Afdødt Foster	1		1
Tilsammen	9	2	7
		9	

Koen.

Ialt haves Opgave over 1 100 dræbte paa Grund af Sygdom og 421 døde af Sygdom; 50 dræbtes eller døde efter Fødselsoperationer.

Af **Miltbrand** opgives 173 Tilfælde mod 167 i 1887 og 145 i 1886. Ligesom i de foregaaende Aar indtraf det overveiende Flertal i søndre Bergenhus Amt (63), dernæst kommer Stavanger Amt med 22 og Buskeruds Amt med 19. Sygdommen optraadte i det Hele taget spredt, men enkelte Lokalteter vare dog fortrinsvis stærkt hjemsogte. Fra Bergens Omegn opgives saaledes 59 Tilfælde, deraf 15 i Fane, 12 i Askøen, 8 i Haus og 8 i Hammer Herred, fra Stavanger Omegn og Jæderen 22, fra Christianssands Opland 12, fra Drammen og nærmeste Landdistrikter i Buskeruds og Jarlsberg og Laurviks Amter 16. Forholdsviis sjelden opgives den fra de oplandske Amter. I Almindelighed forekom kun et enkelt Tilfælde paa hver Gaard, af og til 2, sjelden flere. Af særlig angrebne Gaarde nævnes Rævhæng i Aas (3 døde), Nøkleby i Kraakstad (4), Garaas i Nummedal (3, desuden 3 Faar), Fjellestad*) i Hordnæs (4, desuden 1 Hest 1 Faar og 3 Gjeder), Hafsø i Ekersund, Fløisvik i Høle og Sund i Haaland (hver 3), Østerhus i Strand (2, desuden 3 Heste, 1 Svin og 1 Hund), Vesæt i Haus og flere andre Steder i Omegnen af Bergen med 2—3 Tilfælde. Fodring med Affaldsmel anføres som mulig Smittearsag for flere Tilfælde i Omegnen af Holmestrand. (Benzen) Fra Christianssand omtales, at Sygdommen antagelig maa tilskrives Bergens Klid, da dette kommer af Sortehavsrug og mulig derved er behængt med Smitte. (C. Juell). Lignende Bemærkning gøres af Jessen i Stavanger. Fra Røros, hvor 5 dødelige Tilfælde indtraf i Aarets Løb i Bergstaden og dens nærmeste Omegn, anføres, at Sygdommen ikke vides at have forekommet der paa Stedet før Affaldsmel (for det meste Bygskraa) blev indført, og at Tilfældene udelukkende er optraadt hos dem, som have brugt af dette Foderstof. (Sandstad). Fra flere Kanter nævnes, at Uforsigtighed ved Behandlingen af det først døde Dyr har givet Anledning til Sygdommens Udbredelse til flere, dels Kjør dels andre Husdyr. Paa Fjellestad i Hordnæs (se ovenfor) var den først angrebne Ko antagelig smittet

*) Disse Tilfælde ligesom det ovenfor nævnte Miltbrandtilfælde hos Hesten ere ikke medregnede paa Tabellerne, da der fra Nedenæs Amt forøvrigt ingen Dyrlægeberetning foreligger.

ved Kraftfoder, denne blev slagtet i Fjøsset, og det ved Blodet inficerede Foder antages at have smittet Resten. (C. Juell). Ligesaa anføres det fra Østerhus i Strand (se ovenfor), at Sygdommens Udbredelse til mange Husdyr antagelig skyldtes Skjødsløshed ved Slagtningen af det først angrebne Dyr, idet dette blev stukket i Fjøsset og afhudet udenfor Fjøsdoøren, uden at Blodet blev fjernet. (Jessen). Om Smitteoverførelse til Mennesker berettes i følgende Tilfælde: Paa Drammenskanten smittedes en Mand og døde 7 Dage efter (Myhrvold); paa Gaarden Sunde i Haaland inficeredes Eieren, hos hvem der optraadte en Hævelse paa Halsen, og som døde efter 3 Dages Sygdom (Jessen); paa Bøgset i Buviken, søndre Trondhjems Amt, angrebes af 7 Personer, der havde deltaget i Slagtningen af et miltbrandsygt Dyr den 19de August, efterhaanden 4 paa Fingre, Hænder eller Arme; af disse døde Eieren efter 4—5 Dages Sygdom den 26de August, de andre kom sig. (Cand. med. W. Wille og Dyrslæge J. G. Bang).

Af Miltbrandemfysem omtales 1 Tilfælde ved Laurvik og 3 i Vikør (søndre Bergenhus Amt). Desuden er under denne Rubrik paa Listen opført 3 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige, paa en Gaard i Hetland, hvor Diagnosen af Dyrslægen (Jessen) dog ansees som tvivlsom.

Af ondartet Katarrhalfeber opgives 124 Tilfælde mod 99 Aaret iforveien. Den optraadte spredt, i Regelen kun med en Angreben paa hver Gaard. Paa Kynberget i Elverum døde dog 4 Kjør i Løbet af et Aar (Trøgstad) og paa Ohm i Vats i Ryfylke 10 af en Besætning paa 17. Sygdommen begyndte paa sidstnævnte Sted i Oktober 1887 og holdt sig i Besætningen til i Slutningen af 1888; Drikkevandet til Kreaturerne toges fra 2 Brønde, i den ene af disse havde der ligget et dødt Faar i omtrent 14 Dage, i den anden var Vandet stærkt forurenset ved Tilsig fra en Gjødselbinge. (Jessen).

Af Tuberkulose opføres omtrent det samme Antal som Aaret iforveien, de fleste fra Hedemarkens og Christians Amter, men ellers anmeldes Tilfælde fra de fleste Amter, hvorfra Beretninger ere indkomne. Fra Ullensaker anføres, at Sygdommen synes at brede sig i Distrikterne deromkring. Dyrslæge hentes forholdsvis sjelden, da Folk har Erfaring nok for, hvad den Sygdommen ledsagende Hoste og Afnagring betyder, og slakter itide, da Behandling ansees unyttig. Flere større Besætninger kjendes dog, hvor Sygdommen har taget slig Fart, at en eller flere Dyr aarlig maa slagtes og nedgraves. (Tøsti). I Skedsmø siges Sygdommen ogsaa at forekomme hyppigt og antages at staa i Sammenhæng med Indførelse af fremmede Racer. (Adolf Jacobsen). Fra Eidsvold opføres 3 Tilfælde fra forskellige Steder; Tuberkulose hos Koen optræder der kun temmelig sjelden. (Døhlen). I Omegnen af Moss holder den sig fremdeles paa de store Gaarde, hvor den tidligere er forekommet, ligesom den ogsaa ikke sjelden træffes blandt Besætningerne paa de mindre Brug. (Schmidt). Paa Drammenskanten forekommer den ikke saa sjelden, især hos Driftekvæget fra Bergen og Hallingdal (Myhrvold) og fra Hønefos anføres, at tuberkuløst Kjød af baade Kvæg og Svin flere Gange er blevet paatruffet. (Ødegaard).

Af Kalvningsfeber opføres 543 Tilfælde og 242 Døde mod 469 og 210 Dødsfald i 1887. Sygdommen synes at optræde hyppigst i Trakterne om Christianiafjorden; over Halvdelen af de anmeldte Tilfælde (303) tilhører saaledes Christiania Stift og deraf 81 Buskeruds Amt. Fra Røken anføres, at den saakaldte Kalvningsfeber, her almindelig benævnt Melkefeber (Eclampsia puerperalis), i Aarets Løb viste den Eiendommelighed, at den i de første Maaneder af Aaret optraadte meget mildt, idet de allerfleste Angrebne tilfrisknede, medens saa godt som alle Tilfælde i de sidste Maaneder endte dødeligt — eller rettere — med nødvendig Slagtning. Det er imidlertid en gammel Erfaring, at Sygdommen ikke optræder lige voldsomt i de forskellige Aar; den ene Vinter helbredes 70—90 Procent, en anden Vinter dø ligesaa mange trods den samme Behandling. Med

Fødselshjelp hos Koen.

Fødselsuregelmæssighed.	Udfald for Moderdyr			Udfald for Afkom			
	lev.	dræbte.	døde.	lev.	dræbte.	døde.	uopg.
Trangt eller skjævt Bækken.....	11	3	-	5	2	7	-
For svage Veer, Vemangel.....	55	-	-	40	-	10	5
Ueftergivelig Børmund.....	31	7	-	20	6	3	9
Trange, ydre Fødselsveie.....	23	1	-	16	5	3	-
Børslyngning.....	55	13	1	30	8	20	11
Børbristning.....	-	1	-	-	-	1	-
Børvatersot.....	3	-	-	-	-	3	-
For tidlig Fødsel.....	1	-	-	-	-	1	-
For stort Foster.....	27	5	1	6	13	7	7
Fosterhovedet bøiet om i Siden.....	115	2	1	63	28	4	23
Hovedet i andre Leier.....	61	-	-	43	4	6	8
Yverstilling.....	4	-	-	4	-	-	-
Albu-, Knæstilling.....	12	-	-	4	6	-	2
Skulderstilling.....	13	-	-	8	1	4	-
Forbenene over Nakken.....	1	-	-	1	-	-	-
Almindeligt Baglændsleie.....	55	-	-	32	10	1	12
Sædestilling.....	19	1	-	14	6	-	-
Hasestilling.....	7	-	-	5	-	-	2
Tverleie.....	6	-	2	2	5	1	-
Ryggleie.....	24	-	-	14	7	1	2
Bugleie.....	2	-	-	1	-	1	-
Tvillinger.....	21	3	-	15	28	1	4
Misfostre.....	16	5	-	-	7	12	2
Afdødt Foster.....	32	3	1	-	-	36	-
Vatersot hos Fosteret.....	2	-	-	-	-	2	-
UopgIVEN Indikation.....	4	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	600	44	6	325	136	124	91
	650			1) 674			

1) Deraf 24 Tvillinger.

Undtagele af den af og til optrædende epizootiske Kalvekastning, er Melkefeberen den mest ødelæggende Sygdom for Melkeproduktionen. (Statsagronom Kjekstad).

Under Benævnelser **Typhus** er anmeldt 5 Tilfælde, alle dødelige, 4 paa Bergenskanten og 1 i Stjørdalen.

Fordøielseslidelser og gastriske Sygdomme forekom i Hallingdal hyppig og tilskrives for en væsentlig Del den, især hos mange Smaabrugere, endnu herskende Uskik at løse Dyrene ud til Vanding en Gang daglig hele Vinteren igjennem. Da Dyrene komme mere eller mindre tørstige til det kolde Vand, drikke de, til de ryste over hele Legemet af Kulde. (Olsen).

Af **Forgiftninger** opføres 91 Tilfælde, hvoraf 34 dødelige. Giftens Beskaffenhed opgives for 84: Kviksølv (Salve mod Utøi) 65, deraf 25 dødelige, Kjøkken-salt 10, deraf 3 dødelige, Fluesvamp 3, Bly 3, deraf 1 dødelig, Skarntyde (*Conium maculatum*) 2, Arsenik 1. Om Blyforgiftningerne oplyser Dyrlege Mysen, at de indtraf om Efteraaret, lige efter at Kreaturerne vare indsatte paa Stald, hvor Krybberne kort Tid iforveien vare malede med Mønnie; ved de angrebne Dyrs Plads var Malingen afslikket eller afgravet.

Aborter og Efterbyrdens Tilbageholdelse var meget almindelig omkring Stenkjær i Aarets 3 sidste Maaneder. (Lian).

Benskjørhed var antagelig Aarsag til de temmelig mange Benbrud, der indtraf i Eidsberg. (Mysen). Fra Hamar, hvor Sygdommen ogsaa foraarsagede

en Del Tab af Liv ved Brud af Ryg eller Lænd, anføres, at Aarsagen vel er det forrige Aars baade kvantitativt og kvalitativt ringe Udbytte af Foder. (Lange).

Som **Ringorm** (Herpes tonsurans) omtales en Sygdom, der paa Øen Gjeitung i Finaas angreb samtlige Kreaturbesætninger og nogle Mennesker. (Smith).

Af **sjældne Tilfælde** omtales fra Høland et hos en aarsgammel Tyr, som blev pludselig syg, og hvor der ved Obduktionen fandtes Spidsen af en Gjærdestør indkapslet i høire Lunge. Størspidsen havde en Længde af 31 Cm. og en Diameter af 2 Cm. og laa i en stor Sæk, som tillige indeholdt ca. 3 Liter tyk, ildelugtende Materie. (A. Blystad).

Af **Aktinomykose** opføres 7 dødelige Tilfælde, 1 i Smaalenenes Amt (Moss), 3 i Buskeruds Amt (Røken) og 3 (den anmeldende Dyrlæge har dog ved de 3 sidste tilføiet et?) i Hedemarkens Amt (Vang).

Med Hensyn til **besværlige Forløsninger** henvises til Tabel X, som viser forekommende Fødselsuregelmæssigheder samt Udfald for Moderdyr og Afkom.

Faaret.

Som **Miltbrand** er opført 26 Tilfælde, hvoraf 3 paa Garaas i Nummedal (se under Koen) og 23 i Bergens Omegn, især paa Steder, hvor denne Sygdom tidligere har forekommet hos Hornkvæget.

Af **Braasot** opgives 129 Tilfælde, deraf 62 fra Stavangerkanten, 6 fra Søndhordland i søndre Bergenhus Amt og 61 fra Overhalden i nordre Trondhjems Amt. Det nævnte Antal fra Stavanger Amt angives at udgjøre kun en ringe Del af de Tilfælde, der i Aarets Løb ere forefaldne; troligtvis kan Antallet af Dyr, der er døde af Sygdommen, vel uden Overdrivelse sættes til mindst 1 000. Paa flere Gaarde optræder Soten aarligheds, saaledes døde paa Utstein Kloster, Mosterø, i November og December 9 Faar. I 1887 bortreves sammesteds 24, i 1886 36 og saa langt tilbage i Tiden, som det kan erindres, er der gennemsnitlig hvert Aar mindst kreperet 10. De Faar, der ere døde i de sidste 3 Aar, have udelukkende været fuldt udviklede Dyr (3—4 Aar gamle). (Jensen).

Af **Cerebrospinalmeningit** «Braatesyge» behandledes 1 Tilfælde af Amtsdyrlægen i Stavanger og 13, hvoraf 8 dødelige, af Amtsdyrlægen i Søndhordland. Det først nævnte optraadte paa Gaarden Stokke i Vats, hvor allerede 4 Faar og 4 Gjeder vare døde af Sygdommen. Paa Gaarden Vorter i Strand siges 50 Faar at være døde, idet alle de Angrebne kreperede; Dyrlægens Hjelp søgtes ikke. Endvidere forekom Tilfælde (deres Antal kjendes ikke) paa Gaarden Riskedal i Aardal, hvor Sygdommen skal være stationær, og hvor enkelte Aar indtil 18 Faar skulde være døde af den. (Jessen). I Søndhordland, hvor Sygdommen ikke før skal have forekommet, forekom Tilfælde jevnlig; almindelig angrebes et Par Storfæ eller nogle Faar, kun enkeltvis flere, ellers spredt. I Almindelighed døde Halvdelen af de Syge. (Smith).

Ondartet Klovesyge (Paronychia contagiosa) forekom blandt de for Statens Regning i Skotland indkjøbte Cheviotfaar og overførtes paa et større Antal norske Faar i de Besætninger, hvormed de vare komne i Berørelse. Sygdommen, hvis sande Natur ikke erkjendtes før det følgende Aar, omtales ikke i Veterinærberetningerne for 1888; af senere indkomne Oplysninger hidsættes følgende: I Skotland, hvor denne Faaresygdom er meget udbredt, indkjøbtes 1888 i Juni 168 Cheviotfaar, hvoraf et maatte slagtes i Edinburg paa Grund af en under Transporten paakommen Benskade; Resten anbragtes efter Ankomsten her til Landet den 25de Juni i Kvarantæne i Voulen ved Hinna Jernbanestation i Stavanger Amt og bortsolgte ved tvende Auktioner, en den 3die August paa Hinna og en den 10de August paa Florø. Under Kvarantænetiden synes det som om ialt 4 Dyr have

Fødselshjelp hos Faaret.

Fødselsuregelmæssigheder.	Udfald for				
	Moderdyr.		Afkom.		
	Lev.	Dræbte.	Lev.	Døde.	Dræbte.
Skjævt Bækken.....	1	-	1	1	-
Svage Veer, Vemangel.....	1	-	1	-	-
Trange Fødselsveie.....	1	-	1	-	-
For stort Foster.....	1	-	-	1	-
Hovedet bøiet om i Siden.....	2	-	-	2	-
Hovedet i andre Leier.....	1	-	-	1	-
Skulderstilling.....	1	-	1	-	-
Yverstilling.....	1	-	1	-	-
Sædestilling.....	2	-	-	2	-
Tvillinger.....	1	1	2	-	2
Afdødt Foster.....	1	-	-	2	-
Tilsammen....	13	1	7	9	2
	14		18		

været angrebne af Klovesyge, og de to af disse Tilfælde vare efter den inspicerende Dyrlæges Udsagn identisk med dem, som siden optraadte i de Besætninger, hvor den ondartede Klovesyge blev diagnosticeret. Ved Auktionen paa Hinna solgtes 103 Faar, i Florø 47, til forskjellige, dels Private, dels Sogneselskaber og Landhusholdningsselskaber, i Stavanger, søndre og nordre Bergenhus, Romsdals og Nordlands Amter. De øvrige Faar bleve anbragte paa 2 Gaarde i Strinden. De saavidt vides første Sygdomstilfælde blandt de bortauktionerede Faar optraadte paa Gaarden Tastad i Hetland ved Stavanger, hvor 2 Cheviotfaar 4—6 Uger efter Auktionen befandtes syge. Fra disse smittedes de øvrige Faar i Besætningen, saa i Midten af November var hele denne (7 Stykker) angreben. Omtrent 14 Dage før Jul viste Sygdommen sig paa Gaarden Stensletten i Kvindherred (søndre Bergenhus Amt), hvortil en Cheviotvædder var indkjøbt paa Hinna. Over Nytaar observeredes et større Antal Tilfælde i Stavanger og søndre Bergenhus Amt, samtlige paa Steder, hvor Smitten kunde paavises at være indført enten ved Indkjøb af de ovennævnte Faar eller overført fra disse enten ved Bedækning fra Væddere, eller ved at benytte fælles Græsgange med smittede Besætninger; ialt opføres for hele Epizootien 50 Angrebne, ingen døde. Cfr. Kommunedyrlæge I. Nilsens i norsk Landmandsbald No. 18 og 19 1889 indtagne Opsats «om Faarets ondartede Klovesyge»

Under andre Sygdomme i Mund og Klover opføres af Amtsdyrlægen i Stavanger 11 Tilfælde, hvoraf 8 nærmere specificeres som Læbendslæt og 3 som Klovlidelser af forskjellige Slags.

Flyndresyge (Leverikter) forekom som Epizooti i Orkedalen; den begyndte strax før Nytaar 1888 og fortsatte Vaaren udover; omtrent 100 Stykker kom under Amtsdyrlægens Behandling. (G. Hansen).

Af Skab opgives 412 Tilfælde fra Christians Amt og 800 fra Lister og Mandals Amt. I Christians Amt forekom Tilfældene som før i søndre Gudbrandsdalen (østre Gausdal, Venebygden i Ringebu, søndre og nordre Fron). Smitten kunde for det Meste føres tilbage til samme Sted, idet en stor Del af de angrebne Besætninger havde gaaet i Havnegang i en Strækning af Fjeldet, hvor man allerede

tidlig paa Sommeren havde seet en meget skabet Væder, der overførte Sygen til store Flokke. Af Christians Amtsformandskab vedtoges i den Anledning nogle af Dyrslægen foreslåede Forandringer i de gjældende Regler mod Faareskabs-sygdom, om hvilke nærmere i nævnte Amtsformandskabs Forhandlinger for 1888 Side 107 og flg. I Lister og Mandals Amt var Sygdommen i Aftagende. I Eken og Hægebostad viste sig enkelte, spredte Tilfælde. Aaseral var frit for Skab, ligesaa Finsland. I Bakke og Siredalen ligesom i Eken og Hægebostad slagtedes alle angrebne Faar, Sygdommen ansaaes derefter for standset. (C. Juel). Agronom Møklestad, der i Romsdals Amt af det Offentlige er antaget til at føre Kontrol med og behandle Faareskabssygen, indberetter, at han har fundet den i mere og mindre Grad i følgende Herreder: Sandø, Herø, Vanelven, Volden, Ørsten, Hjørenfjord, Sunelven, Stranden, Ørskog, Skodje, Vestnæs, Akerø, Harham, Borgund og Ulfsten, hvor der tilsammen fra Oktober 1887 til Mai 1889 behandlede 28,470 Faar.

Fødselshjælp opgives ydet i 14 Tilfælde, hvoraf 1 med dødeligt Udfald. Om Indikationer og Udfald se Tabel XI. (Side 280).

Sundhedstilstanden blandt de fra Skotland i Juni indførte Faar siges gjennemgaaende at have været slet. De har lidt af Braasot, Katarrh, Øienbetændelse og Diarrhoe, og ikke mindre end 11—12 af de 79 i Stavanger Amt indkjøbte Faar ere døde. Desuden viste nogle af Vædderne sig forplantningsudygtige. (Jessen).

Gjeden.

Af Miltbrand opgives 2 Tilfælde, 1 fra Christianssandskanten og 1 fra Hetland i Stavanger Amt.

Svinet.

Som «Miltbrand» opføres 10 Tilfælde, hvor 7 dødelige.

Rødsyge «Miltbrandartet Rosen» forekom spredt; i Selbu var den af en temmelig ondartet Karakter (9 angrebne og 8 døde).

Af **Forgiftninger** opføres 29 Tilfælde, hvoraf 13 dødelige. Giftens Beskaffenhed opgives for 26: Saltlage 10, Rottegift 7, antagelig Arsenik 4, Solanin 3 og raadden Efterbyrd 2.

De 3 behandlede Tilfælde af **Indvoldsorm** tilskrives alle Lungeorm (Strongylus).

Fødselshjælp angives ydet i 61 Tilfælde, hvoraf 17 dødelige. Om Indikationer og Udfald se Tabel XII Side 282. Desuden gjordes Keisersnit paa en So, der havde trangt og skjævt Bækken samt ueftergivelig Børmund. Moderdyret blev dræbt; 8 Grisunger fødtes levende og ammedes op. (Jacobsen).

Hunden.

Hvalpesyge var adskilligt udbredt i Stenkjærs Omegn; den endte gjerne med St. Veitsdans eller Lamhed i Bagdelen, hvorfor de Angrebne maatte dræbes. (Lian).

Skab. 3 Tilfælde i Christiania skyldtes Haarsækmidden (Acarus folliculorum canis); Dyrene bleve dræbte og nedgravede.

Fødselshjelp hos Svinet.

Fødselsuregelmæssigheder.	Udfald for					
	Moderdyr.			Afkom.		
	Lev.	Døde.	Dræbte.	Lev.	Døde.	Dræbte.
Trangt eller skjævt Bækken	7	-	8	8	31	11
For svage Veer, Vemangel	11	-	-	48	12	-
Trange, ydre Fødselsveie	16	2	3	55	24	2
Børslyngning	1	-	-	6	-	-
For stort Foster	3	-	2	9	5	-
Tverleie	1	-	1	6	5	-
Afdødt Foster	5	-	1	-	16	-
Tilsammen...	44	2	15	132	93	13
	61			238		

Vesikuløst Eczem hos en Pointer viste sig at skyldes Indtrængen i Huden af en Filaria. Parasiten forekom i Vesikler udbredt over Bryst og Bugfladen samt paa Laarenes Indside og paavistes i et Antal af 10—12 Stykker i hver Vesikel. Tilfældet helbrededes. (Winsnes).

Husdyrstedet i Christiania og Omegn betegnes som overveiende godt. I selve Byen siges Hestenes Fodring at være udmærket, hvorimod Staldene ere trange og Luftforholdene ugunstige paa Grund af mangelfuld Ventilation. Kreaturstedet paa de i Byens Udkanter forekommende Fjøs siges at være overmaade daarligt. Fodringen er vistnok tilstrækkelig, men Fjøsene trange, mørke, og Kjørene tilselede af Gjødning; den stærkere Fodring med Mask gjør Exkrementerne tynde og forøger Urinmængden, og der bruges meget lidet Strøelse. Besætningerne i Byens nærmeste Omkreds har et meget uensartet Præg paa Grund af Vekseldriften med Salg af udmalkede og Indkjøb af nybære Kjør. (Winsnes). Fra Skedsmo og Fet anføres, at saavel Stedet som Fodringen, Fjøre og Stalde ere særdeles gode. (Jacobsen). Paa Ringerike fandt den tilflyttede Dyrlæge Husdyrrøgten, sammenlignet med Gudbrandsdalen, forholdsvis godt fremskreden; man har der faaet Sands for et ordentligt og rationelt Stel. (Ødegaard). Fra Holmestrandskanten omtales, at man sjeldnere ser de gamle, mørke og trange Fjøs, hvis største Feil bestaar i, at de ligge saa lavt, at Gulvet berører Jorden, hvori Urin og Gjødelsvand henstaa uden Afløb og saaledes bliver en farlig Kilde, hvori Sygdom og Smittestof næres. Kreaturerne fodres i Regelen godt, og Afkastningen er ogsaa god. (Benzen). Fra Solør og Odalen, hvor Husdyrrøgten har gaaet godt frem i den sidste Tid, klages over Vanskelighed ved at faa dygtige Røgttere og Budeier; den opvoxende Ungdom vil ikke beskjæftige sig med Røgtning, men steller Dyrene fuldstændig interesseløst og gjør dette Arbejde ligesom ethvert andet, indtil de kan faa noget bedre, som f. Ex. Plads som Stuepige eller Gaardskarl. (Röhne. Borg). Fra Land angives Husdyrrøgten at være i Fremgang; paa flere Steder stelles Kreaturerne ordentlig 2 Gange daglig, især hvor Landboforeningens Vandrelærer i Fjøsstel har været. De nye Fjøs- og Staldbygninger indrettes tidsmæssig, ligesom de gamle Indredninger forandres og forbedres. (H. C. Juell). Ogsaa i Valdres forbedre mange Gaardbrugere Fjøs og

Staldindredningen efter bedste Evne; den Skik at jage Kreaturerne ud Formiddag og lade dem staa og tygge Granbar og Kvist, hvordan Veiret end har været, synes at være i Aftagende. (Greftegreff). I nordre Gudbrandsdalen er der i det allersidste Tegn til nogen Fremgang; ifjor oprettedes en Smørforening i Vaage og en i Lom; ivinter er Skiaker kommen med, og der er, til en Begyndelse at være, allerede afsat ikke saa lidet godt Smør gennem disse Foreninger til bedre Priser, end de man fik før. (Bjørndal). I Stavanger Amt er Røgten paa sine Steder tilfredsstillende; med det Almindeligste er, at Stald og Fjøs ere smaa, lave, trange og mørke og kun forsynede med daarlige Gulve, at Hudpleien forsmømmes, og Fodringen er for knap. Udbyttet af Dyrene er derfor lidet; ligefrem Sultefodring er dog heldigvis forholdsvis sjelden. (Jessen). Fra det Trondhjemske meldes ogsaa om Fremgang paa Stenkjæregnen (Lian) og Værdalen, hvor den udviklede Meieridrift snart bliver Hovednæringskilde. En Række af mislige Aar, der nok har skaffet adskilligt Kreaturfoder, men mindre modent Korn, synes at have medvirket til, at Landmanden skjænker Husdyrrøgten mere Opmærksomhed. Staldene og Fjøsene bygges rummeligere og lysere med bedre Ventilation. Man fodrer stærkere og passer saavel Fodringstid som Melkningstid bedre, og Hudpleien skjænkes mere Opmærksomhed. Meierilagene udøve indbyrdes en nyttig Kontrol, idet ethvert Meierilag inden sin egen Midte opnævner en Tilsynskomite, som reiser omkring og visiterer alle Fjøs inden Laget. (Anzjøn).

Husdyravl. Fra Skedsmo klages over manglende Skjønsmhed ved Valg af Kjør. Paa Fredrikshaldseggen opdrættes ikke mange Ungdyr, ikke flere, end hvad der udfordres til Besætningernes Vedligeholdelse og neppe det paa alle Steder. Hesteracen er paa faa Undtagelser nær den stedlige Landrace, og der gaaes ikke udenfor denne ved Tillæg af Ungdyr. Hornkvæget er for største Delen en Blanding af Ayrshire med Smaalensracen; Telemarkskjør siges nu ikke at ansees videre skikkede for Smaalennene. (C. A. Nielsen). Fra Hamar oplyses det derimod, at Telemarksracen vinder Terræn væsentlig ved Salg af Kalve fra de Besætninger, der forefindes. (Lange). Fra Land omtales Husdyravlens Fremgang og Forbedring, ogsaa der især ved Telemarksracen. (H. C. Juell). I Stavangereggen foretrækkes som Regel for Kvægets og Hestens Vedkommende de steds egne Dyr samt Fjordhesten. Kun paa Jæderen og i Omegnen af Byerne holdes tildels endnu fast paa Krydsningsafkommet af engelske Racer. For Faarets Vedkommende derimod lægges der mere almindeligt an paa Blandingsafkom af Land- og Cheviotfaaret, da det første for Tiden paa Grund af den slette Pleie, der er bleven det tildelt, ikke er stort nok til det engelske Marked, hvortil der i de sidste Aar er begyndt en temmelig stor Afsætning (i Aar omtrent 8000 Faar til en samlet Værdi af 120 000 Kroner). (Jessen). I Frosten og Leksviken holdes ved Faareavlens Tauterracen fri for Indblanding. Den oprettede Stamhjord bidrager ogsaa til at vedligeholde og videre udvikle Stammen, idet Gaardbrugerne ofte købe Dyr af Hjorden eller undtagelsesvis laane Vædder. Disse Dyr give udmærket pen og jevn Uld og en meget tæt, derfor efter Dyrets Størrelse vægtig Pels; med rigelig Fodring ville de ogsaa tiltage i Størrelse. (Skar). I Værdalen er blandt Hornkvæget Blodblandinger af Ayrshireracen de mest søgte, og ved Landhusholdningsselskabets Bistand er en Del saavel Oxe- som Kviekalve indkjøbte fra Stamhjorden paa Turger ved Trondhjem, og disse Kalve ere sprædt om i Distriktet. Efterspørgselen har dog været større end Tilgangen af Kalve. Af Betydning for Hesteavlens antages Oprettelsen af en Sæter for Ungheste at ville blive; i Bygderne er det vanskeligt at finde passende Havn for saadanne Dyr. Unghesten bliver henvist til enten at staa paa Stalden den største Del af Sommeren eller ogsaa — i heldigste Tilfælde — bliver den sat i Kjørel (tjaaret) paa det daarligste Jordstykke, som findes paa Gaarden. Dyrenes Udvikling bliver da derefter. (Anzjøn og Skar).

Hovsmede, uddannede dels ved Kavalleriets dels ved Artilleriets Rekrut-skoler, have mængstedes søndenfjelds nedsat sig i Landsbygderne og blive meget benyttede. (Mysen, Schou). Smaalenenes Amtshusholdningsselskab lod for nogle Aar siden oplære en Del unge Mænd, Bondesønner fra Amtets forskellige Egne til Hovslagere, og dette har øiensynlig hjulpet en Del til at forbedre Hovbeslaget, der dog endnu meget ofte er mangelfuldt og uhensigtsmæssigt. (C. A. Nielsen). Fra Ullensaker anføres ogsaa, at Hovbeslaget bedres Aar for Aar, skjønt det gaar smaat. (Tøsti). Paa Stavangerkanten er Hovbeslaget slet, og paa dette Omraade spores ingen Fremgang hverken i By eller paa Land. (Jessen).

Kontrol med Slagterier og Kjødvarehandel. Ifølge en til Moss Sundhedskommission afgiven Indberetning for Tidsrummet 15 November 1887 til 1ste Juli 1888 dreves Slagtning, forenet med Udsalg af Kjød, inden Byen af 9 Personer, Pøsemageri med Salg af Kjød, Kjøddeig og Pølse, røgede og urøgede, af 5 Personer. Andre Handlende, der i mere eller mindre Grad kombinere Udsalg af ferskt Kjød og Flesk med deres øvrige Forretninger, vare ialt 14. Slagterboderne ere saaledes beliggende og indrettede, at en tilstrækkelig Renlighed ikke kan gennemføres; de nedre Dele af Døre og Vægge vaskes langt fra hyppigt og tilstrækkeligt nok, og udenfor findes jevnlig Dynger af Gødning, Affald fra Slagtning og Rensning af Indvolde, hvilke samtlige Omstændigheder foranledige Forurensning af Luften i Boderne. Under Slagtningen foregaar Blodudtømmelsen ved Stik fortil i Brystet, hvorved der dannes et mere eller mindre udbredt Extravasat nær Bringkollen, der gjør disse mere værdifulde Kjøddeler mindre heldige i Udseende og naturligvis mindre holdbare. Pøsemagerierne ere ogsaa lidet tilfredsstillende; de 2 større drives i leiede og derved mindre heldige Lokaler, men, hvad Renlighed angaar, vises der i begge tilfredsstillende Bestræbelser, der saaledes bøde en Del paa de mere eller mindre uheldige Omstændigheder, hvorunder der arbeides (Schmidt).

Dyrlægenes Antal stiger, og Befolkningen synes paa de fleste Steder mere og mere at benytte sig af deres Hjelp, medens Kvaksalveriet aftager. Fra Ullensaker anføres saaledes, at Befolkningen gennemgaaende er ret flink til at benytte Dyrlægen. Vel findes der en Del Kvaksalvere og Signekjærringer, men naar undtages nogle ambulerende Hesteskjærere, hvoraf et Par endnu har noget at bestille, have de kun deres Virksomhed i Afkrogene. (Tøsti). Omkring Stavanger benyttes ogsaa Dyrlægen meget, men det største Antal Sygdomstilfælde behandles dog af Kvaksalvere. Opretholdelsen af dette Uvæsen tilskrives væsentligst Landbrugskolerne, idet der fra disse siges at udgaa som Regel ligesaa mange Kvaksalvere som Agronomer, og da disse ere mere eftersøgte og betragtes som mere dyrlægekyndige end Bygdekvaksalverne, falder ogsaa største Delen af den Skade, Kvaksalveriet forvolder, tilbage paa disse Anstalter. Overfor smitsomme Sygdomme er det ofte Frygten for standset Melkeudsalg, Ødelæggelsen af Dyr og Hud og det med Rengjøring og Desinfektion af Husene forbundne Bryderi og Omkostninger, som gjør, at Dyrlægehjelp ikke søges. At smitsomme Sygdomme under saadanne Omstændigheder maa vinde i Udbredelse, er en Selvfølge. (Jessen).

Trykfeil og Rettelser.

Beretningen for 1887:

Pag. XXV. (Tabel XI).	Staar:	Læs:
Af 1000 Barsekvinder døde 1866. Byer 5,2		3,4
— L (Tabel XXV).	Landdistrikt 3,4	5,2

	Sindssyge		Sindssyge	
	ialt.	deraf paa Asyl.	ialt.	deraf paa Asyl.
Akershus Amt	157	17	153	47
Aker	40		40	
Ullensaker	39		33	
Høland	9		15	
Follo	18		18	

Beretningen for 1888:

Pag. 84. Søndre Østerdalen.....Tandlæger 5	—
— 112, 4 L. f. n. Tennefos	Fennefos
— 139, Søndre Bergenhus Amt.....Jordemødre 51	55
— 217, Nordlands Amt.....Hjelpevaksinatører 49	54.

